

ព្រះ

អង្គភាព

ភាសាចាស់

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយោ

លើកដំបូង

។ និមោ តស្ស ភកវតោ អវហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

ខុទ្ទកនិកាយ

ថេរីគាថា-អដ្ឋកថា

១. ឯកកនិចាតោ

១. អញ្ញតរាថេរីគាថាវណ្ណនា

ឥនានិ ថេរីគាថានំ អត្ថសំវណ្ណនាយ ឱកាសោ អនុប្បត្តោ។ តត្ថ យស្មា
ភិក្ខុនីនំ អាទិតោ យថា បព្ពដ្ឋា ឧបសម្មទា ច បដិលទ្ធា, តំ បកាសេត្វា
អត្ថសំវណ្ណនាយ ករិយមាណាយ តត្ថ តត្ថ គាថានំ អដ្ឋប្បត្តិ វិភាវេតុំ សុករា
ហោតិ សុចាកដា ច, តស្មា តំ បកាសេតុំ អាទិតោ បដ្ឋាយ សង្ខេបតោ អយំ
អនុបុត្តិកថា -

អយញ្ញំ លោកនាថា “មនុស្សត្ថំ លិង្គសម្បត្តិ” ត្យាទិនា វុត្តានិ អដ្ឋង្គានិ
សមោធានេត្វា ធិបត្តីស្ស ភកវតោ ចាទមូលេ កតមហាភិនិហារោ
សមតីសចារមិយោ បូរេន្តោ ចតុរិសតិយា ពុទ្ធានំ សន្តិកេ លទ្ធព្យាករណោ
អនុក្កមេន ចារមិយោ បូរេត្វា ញាតត្ថចរិយាយ លោកត្ថចរិយាយ
ពុទ្ធត្ថចរិយាយ ច កោដិ បត្វា តុសិតកវនេ និព្ពត្តិក្វា តត្ថ យាវតាយុកំ វត្វា
ទសសហស្សចក្កវាឡនេវតាហិ ពុទ្ធភារាយ -

“កាលោ ខោតេ មហាវីរ, ឧប្បជ្ឈ មាតុកុដ្ឋិយំ;
សនេវកំ តារយន្តោ, ពុជ្ឈស្ស អមតំ បទ” ឆ្លឹក (ពុ. វិ. ១.៦៧) -

អាយាចិត្តមនុស្សបបត្តិកោ តាសំ ទេវតានំ បដិញ្ញំ ធាតុ,
កតបញ្ចមហាវិលោកនោ សក្យរាជកុលេ សុទ្ធាននមហារាជស្ស គេហ
សតោ សម្មជាតោ មាតុកុច្ឆី ឌីក្កន្តោ ទសមាសេ សតោ សម្មជាតោ តត្ថ
បត្វា, សតោ សម្មជាតោ តតោ និក្ខន្តោ លុម្ពិនីនេ លទ្ធាភិជាតិកោ វិវិដា
ធាតិយោ អាទី កត្វា មហតា បរិហារេន សម្មទេវ បរិហារិយមាតោ អនុក្កមេន
វុឌ្ឍិប្បត្តោ តីសុ ចាសាទេសុ វិវិដនាជកជនបរិវតោ ទេវោ វិយ សម្មត្ថី
អនុកវន្តោ ជិណ្ឌាព្យាធិមតទស្សនេន ជាតសំវេកោ ញាណស្ស បរិចាកតំ
គតត្តា, កាមេសុ អាទិនំ នេក្ខមេ ច អាទិសំសំ ទិស្វា, រាហុលកុមារស្ស
ជាតទិវសេ ធន្ទសហាយោ កណ្ណាកំ អស្សរាជំ អារុយ្ហ, ទេវតាហិ វិវេជន ទ្វារេន
អឡវត្ថិកសមយេ មហាភិនិក្ខមនំ និក្ខមិត្វា, តេនេវ វត្តាវសេសេន តីណិ
វជ្ជានិ អតិក្កមិត្វា អនោមាទទីតិវំ បត្វា យជិការមហាព្រហ្មនា អាទីតេ
អរហត្តទ្វេ គេហត្វា បព្ពជិតោ, តាវទេវ វស្សសជ្ជិកត្ថេរោ វិយ
អាកប្បសម្មន្នោ ហុត្វា, ចាសាទិកេន ភិយាបថេន អនុក្កមេន រាជគហំ បត្វា,
តត្ថ បិណ្ណាយ ចរិត្វា បណ្ណាវបព្ពតបញ្ញាវេ បិណ្ណាចាតំ បរិភុញ្ញិត្វា, មាគធរាជេន
រជ្ជេន និមន្តិយមាតោ តំ បដិក្ខិបិត្វា, ភគ្គវស្សរាមំ គន្ធា, តស្ស សមយំ
បរិគ្គណ្ឌិត្វា តតោ អាឡារុទកានំ សមយំ បរិគ្គណ្ឌិត្វា, តំ សព្វំ អនលង្គិត្វា
អនុក្កមេន ឧរុវេលំ គន្ធា តត្ថ ធព្វស្សនិ ទុក្ករការិកំ កត្វា, តាយ
អរិយធម្មបដិវេធស្សភារំ ព្រាត្វា “នាយំ មគ្គោ ពោធាយា” តិ ឌីឡារិកំ អាហារំ
អាហារន្តោ កតិចាហេន ពលំ គាហេត្វា វិសាខាបុណ្ណាមទិវសេ សុជាតាយ ទិន្នំ
វរភោជនំ ភុញ្ញិត្វា, សុវណ្ណាចាតី នទិយា បដិសោតំ ឱបិត្វា, “អដ្ឋ ពុទ្ធា
ភវិស្សមី” តិ កតសន្និដ្ឋានោ សាយន្តសមយេ កាឡេន នាគរាជេន
អភិត្តតិគុណោ ពោធិមណ្ឌំ អារុយ្ហ អចលដ្ឋានេ ចាចីនលោកធាតុអភិមុខោ
អបរាជិតបល្លង្កេ និសិន្នោ ចតុវដ្តសមន្នាគតំ វិរិយំ អធិដ្ឋាយ, សូរិយេ

អនត្តផ្ដុំតេយ្យេ មារពលំវិធមិត្វា, បឋមយាមេ បុព្វេនិវាសំ អនុស្សវិត្វា,
មជ្ឈិមយាមេ ទិព្ពចក្ខុំវិសោធន្វា, បច្ឆិមយាមេ បដិច្ចសមុប្បាទេ ញាណំ
ឡតារេត្វា, អនុលោមបដិលោមំ បច្ចយាការំ សម្មសន្តោ វិបស្សនំ វឌ្ឍេត្វា
សព្ពពុទ្ធមិ អធិគតំ អនញ្ញសាធារណំ សម្មាសម្ពោធិ អធិគន្ធា,
និព្វានាម្ពណាយ ជលសមាបត្តិយា តត្ថេវ សត្តាហំ វីតិនាមេត្វា, តេនេវ
នយេន ឥតរសត្តាហេបិ ពោធិមណ្ឌោយេវ វីតិនាមេត្វា, រាជាយតនមូលេ
មធុបិណ្ឌិកភោជនំ ភុព្វិត្វា, បុន អជចាលនិគ្រោធមូលេ និសិន្នោ ធម្មតាយ
ធម្មគម្ពីរតំ បច្ឆវេត្វិត្វា អប្បោស្សក្កតាយ ចិត្តេ នមន្តេ មហាព្រហ្មណ
អាយាចិតោ ពុទ្ធចក្ខុនា លោកំ វោលោកេន្តោ ភិក្ខុទ្ធិយមុទិទ្ធិយាទិភេទេ
សត្តេ ទិស្វា មហាព្រហ្មណ ធម្មទេសនាយ កតបដិញ្ញោ “កស្ស ទុ ខោ អហំ
បឋមំ ធម្មំ ទេសេយ្យ” ន្តិ អារិដ្ឋេន្តោ អាឡារុទកានំ កាលផ្ដុំតការំ ញាត្វា,
“ពហុបការា ខោ មេ បញ្ចវគ្គិយា ភិក្ខុ, យេ មំ បធានបហិតត្ថំ ឧបជ្ឈហីសុ,
យំនូនាហំ បញ្ចវគ្គិយានំ ភិក្ខុនំ បឋមំ ធម្មំ ទេសេយ្យ” ន្តិ (មហាវ. ១០) ចិន្តេត្វា,
អាសាឡិបុណ្ណមាយំ មហាពោធិតោ ពារាណសី ឧទ្ទិស្ស អជ្ឈរសយោជនំ មគ្គំ
បដិបន្នោ អន្តរាមគ្គេ ឧបកេន អាជីវកេន សទ្ធិ មន្តេត្វា, អនុក្កមេន ឥសិបតនំ
បត្វា តត្ថ បញ្ចវគ្គិយេ សញ្ញាបេត្វា “ទ្វេមេ, ភិក្ខុវេ, អន្តា បព្ពជិតេន ន
សេវិតព្ពា” តិអាទិនា (មហាវ. ១៣; សំ. និ. ៥.១០៨១; បដិ. ម. ២.៣០)

ធម្មចក្កបវត្ថនសុត្តន្តទេសនាយ អញ្ញាសិកោណ្ឌាញ្ញប្បមុខា
អជ្ឈរសព្រហ្មកោជិយោ ធម្មាមតំ ចាយេត្វា ចាជិបទេ ភទ្ទិយត្ថេវ, បក្ខស្ស
ទុតិយាយំ វប្បត្ថេវ, បក្ខស្ស តតិយាយំ មហានាមត្ថេវ, ចតុត្ថិយំ អស្សជិត្ថេវ,
សោតាបត្តិជលេ បតិជ្ជាបេត្វា, បញ្ចមិយំ បន បក្ខស្ស
អនត្តលក្ខណសុត្តន្តទេសនាយ (មហាវ. ២០; សំ. និ. ៣.៥៩) សព្វេបិ អរហត្ត
បតិជ្ជាបេត្វា តតោ បរំ យសធារកប្បមុខេ បញ្ចបណ្ណាសប្បិសេ,

កប្បាសិកវនសណ្ឋា តីសមត្ថ ភន្តវគ្គិយេ, គយាសីសេ បិដ្ឋិចាសាលោ
សហស្សមត្ថ បុរាណជជិលេតិ វេ មហាជនំ អរិយភូមិ ធិតាវេត្វា
តិម្ពិសារប្បមុខានិ ឯកានសនហុតានិ សោតាបត្តិដលេ នហុតំ សរណត្ថយេ
បតិដ្ឋាបេត្វា វេជ្ជវេនំ បដិគ្គហេត្វា តត្ថវិហារន្តោ អស្សជិត្តេស្ស វាហសា
អធិគតបឋមមគ្គេ សញ្ញាយំ អាបុច្ឆិកា, សទ្ធិ បរិសាយ អត្តនោ សន្តិកំ ឧបគតេ
សារីបុត្តមោគ្គល្លានេ អគ្គជលំ សន្តិកត្វា សាវកចារមិយា មត្តកំ បត្តេ
អគ្គសាវកដ្ឋានេ វេបេត្វា កាឡនាយិត្តេស្ស អភិយាចនាយ កបិលវត្ថុំ គន្ធា,
មានត្ថទ្វេ ញាតកេ យមកថាជិហារិយេន ធមេត្វា, បិតរំ អនាគាមិដលេ,
មហាបជាបតី សោតាបត្តិដលេ បដិដ្ឋាបេត្វា, នន្ទកុមារំ រាហុលកុមារញ្ច
បញ្ញាដេត្វា, សត្តា បុននេវ រាជគហំ បច្ឆាគច្ឆិ។

អថាបរេន សមយេន សត្តវិ វេសាលី ឧបនិស្សយ ក្ខជាតារសាលាយំ
វិហារន្តេ សុទ្ធាននមហារាជា សេតច្ឆត្តស្ស ហេដ្ឋាវ អរហត្តំ សន្តិកត្វា
បរិនិព្វាយិ។ អថ មហាបជាបតិយា គោតមិយា បព្ពដ្ឋាយ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិ, តតោ
រោហិជនជីតីវេ កលហារិវាទសុត្តន្តទេសនាយ (សុ. និ. ៨៦៨ អាទយោ)
បរិយោសានេ និក្ខមិត្វា, បព្ពជិតានំ បញ្ចន្នំ កុមារសតានំ ចាទបរិចារិកា
ឯកជ្ឈាសយាវ ហុត្វា មហាបជាបតិយា សន្តិកំ គន្ធា, សញ្ញាវ “សត្តុ សន្តិកេ
បព្ពជិស្សមា”តិ មហាបជាបតី ជេដ្ឋិកំ កត្វា សត្តុ សន្តិកំ គន្ធកាមា អហោសុំ។
អយញ្ច មហាបជាបតី បុព្វេបិ ឯកវារំ សត្តារំ បព្ពដ្ឋំ យាចិត្វា នាលត្ថ, តស្មា
កប្បកំ បក្កោសាបេត្វា កេសេ ជិន្ហាបេត្វា កាសាយានិ អន្ធាទេត្វា សញ្ញា តា
សាកិយានិយោ អាទាយ វេសាលី គន្ធា អាទន្តត្ថវេន ទសពលំ យាចាបេត្វា,
អជ្ជគរុធម្មបដិគ្គហាលោន បព្ពដ្ឋំ ឧបសម្មទញ្ច អលត្ថ។ ឥតរា បន សញ្ញាបិ
ឯកតោ ឧបសម្មន្នា អហោសុំ។ អយមេត្ថ សង្ខេបោ។ វិត្តារតោ បនេតំ វត្ថុ តត្ថ
តត្ថ ចាឡិយំ (ចូឡវ. ៤០២) អាគតមេវ។

ឯវំ ឧបសម្បជ្ជា បន មហាបជាបតិ សត្តារំ ឧបសង្កមិត្វា អភិវាទេត្វា
ឯកមន្តំ អជ្ជាសិ។ អថស្សា សត្តា ធម្មំ ទេសេសិ។ សា សត្តុ សន្តិកេ កម្មជ្ជានំ
គហេត្វា អរហត្តំ ចាបុណី។ សេសា ច បញ្ចសតកិក្ខុនិយោ
នន្ទកោវាទបរិយោសានេ (ម. និ. ៣.៣៩៨) អរហត្តំ ចាបុណីសុ។ ឯវំ
ភិក្ខុនិសង្ឃេ សុប្បតិដ្ឋិតេ បុប្ផក្ខតេ តត្ថ តត្ថ កាមនិគមជនបទរាជធានីសុ
កុលិត្តិយោ កុលសុណ្ណាយោ កុលកុមារិកាយោ ពុទ្ធសុពុទ្ធតំ ធម្មសុធម្មតំ
សង្ឃសុប្បជីបត្តិតញ្ច សុត្វា, សាសនេ អភិប្បសន្នា សំសារេ ច ជាតសំវេតា
អត្តនោ សាមិកេ មាតាបិតរោ ញាតកេ ច អនុជានាបេត្វា, សាសនេ ឧរំ ទត្វា
បព្ពជីសុ។ បព្ពជិត្វា ច សីលាចារសម្បជ្ជា សត្តនោ ច តេសំ ថេរានញ្ច សន្តិកេ
ឱវាទំ លភិត្វា យដេន្តិយោ វាយមន្តិយោ នចិរស្សេវ អរហត្តំ សច្ចាកំសុ។ តាហិ
ឧទានាទិវសេន តត្ថ តត្ថ ភាសិតា កាថា បច្ឆា សង្កឹតិការកេហិ ឯកជ្ឈំ កត្វា
ឯកកនិចាតាទិវសេន សង្កឹតិ អាហេបយីសុ “ឥមា ថេរីតាថា នាមា”តិ។ តាសំ
និចាតាទិវិកាកោ ហេជ្ជា វុត្តោយេវ។ តត្ថ និចាតេសុ ឯកកនិចាតោ អាទិ។
តត្ថបិ -

១.

“សុខំ សុចាហិ ថេរីកេ, កត្វា ចោឡេន ចារុតា;
ឧបសន្តោ ហិ តេ រាគោ, សុក្ខខាកំវ កុម្ពិយ”ន្តិ។ -

អយំ តាថា អាទិ។ តស្ស កា ឧប្បត្តិ? អតីតេ កិរ អញ្ញតរា កុលដីតា
កោណាគមនស្ស ភគវតោ កាលេ សាសនេ អភិប្បសន្នា ហុត្វា សត្តារំ
និមន្តេត្វា ធុតិយទិវសេ សាខាមណ្ឌបំ ការេត្វា វាលិកំ អត្តរិត្វា ឧបរិវិតានំ
ពន្ធិត្វា គន្ធបុច្ឆាទិហិ បូជំ កត្វា សត្តុ កាលំ អាហេចាបេសិ។ សត្តា តត្ថ គន្ធា
បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ សា ភគវន្តំ វន្តិត្វា បណីតេន ខាទនីយេន

កោដិជ័យនេ បរិវិសិត្វា, ភគវន្តំ ភុត្តារី ឌីនីតបត្តចាលី តិច្ឆវេនេ អន្តរាទេសិ។
តស្ស ភគវា អនុមោទនំ កត្វា បក្កាមិ។ សា យាវតាយុកំ បុញ្ញានិ កត្វា
អាយុបរិយោសានេ ទេវលោកេ និព្វត្តិត្វា ឯកំ ពុទ្ធន្តរំ សុគតីសុ ឯវ សំសរន្តិ
កស្សបស្ស ភគវតោ កាលេ គហបតិកុលេ និព្វត្តិត្វា វិញ្ញាតំ បត្វា, សំសារេ
ជាតសំវេតា សាសនេ បព្ពជិត្វា ឧបសម្មន្តិត្វា វិសតិវស្សហស្សានិ ភិក្ខុនិស័លំ
បូរេត្វា, បុព្វជ្ជនកាលកិរិយំ កត្វា, សគ្គេ និព្វត្តា ឯកំ ពុទ្ធន្តរំ សគ្គសម្មត្តិ
អនុភវិត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ វេសាលិយំ ខត្តិយមហាសាលកុលេ និព្វត្តិ។ តំ
ចិវសន្តសរីរតាយ ថេរីកាតិ វេហរីសុ។ សា វយប្បត្តា កុលប្បទេសាទិនា
សមានជាតិកស្ស ខត្តិយកុមារស្ស មាតាបិតុហិ ទិន្នា បតិទេវតា ហុត្វា វសន្តិ
សត្តុ វេសាលិគមនេ សាសនេ បដិលទ្ធសទ្ធា ឧចាសិកា ហុត្វា, អបរភាគេ
មហាបជាបតិគោតមីថេរីយា សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា បព្ពជ្ជាយ រុច្ចិ ឧប្បាទេត្វា
“អហំ បព្ពជិស្សមី” តិ សាមិកស្ស រោចេសិ។ សាមិកោ នានុជានាតិ។ សា បន
កតាធិការតាយ យថាសុតំ ធម្មំ បច្ឆវេត្តិត្វា រូចារូបធម្មេ បរិគ្គហេត្វា
វិបស្សនំ អនុយុត្តា វិហរតិ។

អថេកទិវសំ មហានសេ ព្យញ្ញនេ បច្ចមានេ មហាតី អគ្គិជាលា ឧដ្ឋហិ។ សា
អគ្គិជាលា សកលភាជនំ តជតាយន្តំ ឈាយតិ។ សា តំ ទិស្វា តនេវាម្ពណំ
កត្វា សុដ្ឋតំ អនិច្ចតំ ឧបដ្ឋហន្តំ ឧបដាវេត្វា តតោ តត្ថ ទុក្ខានិច្ចានត្ថតព្វា
អាហេបេត្វា វិបស្សនំ វឌ្ឍេត្វា អនុក្កមេន ឧស្សក្កាបេត្វា មគ្គបដិចាជិយា
អនាគាមិជលេ បតិដ្ឋហិ។ សា តតោ បដ្ឋាយ អាករណំ វា អលង្ការំ វា ន
ធាវេតិ។ សា សាមិកេន “កស្មា ភូ, ភន្ថេ, ឥនានិ បុព្វេវិយ អាករណំ វា អលង្ការំ
វា ន ធាវេសី” តិ វុត្តា អត្ថនោ គិហិការេ អភព្ភការំ អាហេបេត្វា បព្ពជ្ជំ
អនុជានាបេសិ។ សោ វិសាខោ ឧចាសកោវិយ ធម្មទិន្នំ មហតា បរិហារេន
មហាបជាបតិគោតមីយា សន្តិកំ នេត្វា “ឥមំ, អយ្យេ, បព្ពាដេថា” តិ អាហា។

អង្គ មហាបដិបត្តិគោតមី តំ បញ្ញាដេត្វា ឧបសម្ព័ន្ធទេត្វាវិហារំ នេត្វា សត្តារំ
នស្សេសី។ សត្តាបិស្ស បកតិយា ធិដ្ឋារម្មណាមេវ វិភារេន្តោ “សុខំ សុចាប្ចី” តិ
តាជមាហ។

តត្ថ សុខន្តិ ភាវនបុំសកនិទ្ទេសោ។ សុចាប្ចីតិ អាណត្តិវចនំ។ ថេរិកេតិ
អាមន្តនវចនំ។ កត្វា ចោឡេន ចារុតាតិ អប្បិច្ឆតាយ និយោជនំ។ ឧបសន្តោ ហិ
តេ រាគោតិ បដិបត្តិកិត្តនំ។ សុក្ខុខាកំវាតិ ឧបសមេតព្ភស្ស កិលេសស្ស
អសារភាវនិទស្សនំ។ កុម្ពិយន្តិ តទាធារស្ស អនិច្ចតុច្ឆាធិភាវនិទស្សនំ។

សុខន្តិ ចេតំ ឥដ្ឋាធិវចនំ។ សុខេន និទុក្ខា ហុត្វាតិ អត្ថោ។ សុចាប្ចីតិ
និបជ្ជនិទស្សនព្វោតំ ចតុន្នំ ភិយាបថានំ, តស្មា ចត្តារោបិ ភិយាបថេ សុខេនេវ
កប្បហិ សុខំវិហរាតិ អត្ថោ។ ថេរិកេតិ ឥទំ យទិបិ តស្ស ឆាមកិត្តនំ,
បច្ចុវេន អនុត្តសញ្ញាភាវតោ បន ជិវេ សាសនេ ជិវភាវប្បត្តេ, ជិវេហិ
សីលាធិធម្មហិ សមន្នាគតេតិ អត្ថោ។ កត្វា ចោឡេន ចារុតាតិ
បំសុក្ខលចោឡេហិ ជីវំ កត្វា អច្ឆាធិតសរីរា តំ និវត្តា ចេវ ចារុតា ច។
ឧបសន្តោ ហិ តេ រាគោតិ ហិ-សន្តោ ហេតុត្ថោ។ យស្មា តវ សន្តានេ
ឧប្បជ្ឈនកកាមរាគោ ឧបសន្តោ អនាគាមិមគ្គញ្ញាណគ្គិនា ធខេន្ធ, ឥនានិ
តទវសេសំ រាគំ អគ្គមគ្គញ្ញាណគ្គិនា ធមហេត្វា សុខំ សុចាប្ចីតិ អធិប្បាយោ។
សុក្ខុខាកំវ កុម្ពិយន្តិ យថា តំ បក្កេ ភាជនេ អប្បកំ ខាកក្សញ្ញនំ មហាតិយា
អគ្គិជាលាយ បច្ចុមាណំ ឈាយិត្វា សុស្សន្តំ វ្យុបសម្មតិ, យថា វា ឧទកមិស្ស
ខាកក្សញ្ញនេ ឧទ្ធនំ អាហេបេត្វា បច្ចុមាណេ ឧទកេ វិជ្ជមាណេ តំ ចិច្ចិជាយតិ
ចិដិចិជាយតិ, ឧទកេ បន ជិន្នេ ឧបសន្តមេវ ហោតិ, វំ តវ សន្តានេ កាមរាគោ
ឧបសន្តោ, ឥតវម្បិ វ្យុបសមេត្វា សុខំ សុចាប្ចីតិ។

ថេរី ឥន្ទ្រិយានំ បរិចាកំ គតត្តា សត្តំ ទេសនាវិលាសេន ច
គាថាបរិយោសានេ សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហន្តំ ចាបុណ្ហិ។ តេន វុត្តំ អបទានេ
(អប. ថេរី ២.១.២៦-៣០)។

“កោណាគមនពុទ្ធស្ស, មណ្ឌាចោ ការិតោ មយា;
ធុវំ តិច្ឆីវំធាសី, ពុទ្ធស្ស លោកពន្ធនោ។

“យំ យំ ជនបទំ យាមិ, និគមេ រាជធានិយោ;
សព្ពត្ត បូជិតោ ហោមិ, បុញ្ញកម្មស្សិទំ ជលំ។

“កិលេសាលាបិតា មយ្ហំ, ភវា សព្ពេ សម្មហតា;
នាគីវ ពន្ធនំ ធម្មា, វិហារមិ អនាសវា។

“ស្វាគតំ វត មេ អាសិ, ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សន្តិកេ;
តិស្សោវិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

“បដិសម្ពិទា ចតស្សោ, វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ;
ធម្មភិញ្ញា សន្និកតា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

អរហន្តំ បន បត្វា ថេរី ឧទានេន្តិ តមេវ គាជំ អភាសិ, តេនាយំ គាថា
តស្ស ថេរីយា គាថា អហោសិ។ តត្ថ ថេរីយា វុត្តគាថាយ អនវសេសោ រាគោ
បរិគ្គហិតោ អគ្គមគ្គេន តស្ស វ្យាបសមស្ស អធិប្បតត្តា។ រាគវ្យាបសមេនេវ
ចេត្ត សព្ពេសម្បិ កិលេសានំ វ្យាបសមោ វុត្តាតិ ទដ្ឋព្ពំ តទេកដ្ឋតាយ សព្ពេសំ
កិលេសធម្មានំ វ្យាបសមសិទ្ធិតោ។ តថា ហិ វុច្ចតិ -

“ឧទ្ធច្ឆរិចិកិច្ឆាហិ, យោ មោហោ សហដោ មតោ;
បហានេកដ្ឋកាវេន, រាគេន សរណោ ហិ សោ”តិ។

យថា ចេត្ត សញ្ញេសំ សំកិលេសានំ វ្យាបសមោ វុត្តោ, ឯវំ សញ្ញត្តាបិ តេសំ
 វ្យាបសមោ វុត្តោតិ វេទិតតំ។ បុព្វភាគេ តទន្តវសេន, សមថវិបស្សនាក្ខណោ
 វិក្ខម្ពនវសេន, មគ្គក្ខណោ សមុច្ឆេទវសេន, ជលក្ខណោ បដិប្បស្សន្តិវសេន
 វ្យាបសមសិទ្ធិតោ។ តេន ចតុត្ថជស្សបិ បហានស្ស សិទ្ធិ វេទិតញ្ញា។ តត្ថ
 តទន្តប្បហានេន សីលសម្មទានិទ្ធិ, វិក្ខម្ពនបហានេន សមាធិសម្មទានិទ្ធិ,
 ឥតវេហិ បញ្ញាសម្មទានិទ្ធិ ទស្សិតា ហោតិ
 បហានភិសមយោបសិជ្ឈនតោ។ យថា ភាវនាភិសមយំ សាធនិ តស្មី
 អសតិ តទភាវតោ, តថា សច្ចិកិរិយាភិសមយំ បរិញ្ញាភិសមយញ្ច សាធនិ
 ឯវាតិ។ ចតុរាភិសមយសិទ្ធិយា តិស្សោ សិក្ខា, បដិបត្តិយា តិវិធកល្យាណតា,
 សត្តវិសុទ្ធិយោ ច បរិបុណ្ណា ឥមាយ គាថាយ បកាសិតា ហោន្តិតិ វេទិតតំ។
 អញ្ញតរាថេរី អបញ្ញតា នាមគោត្តាទិវសេន អចាកដា, ឯកា ថេរី
 លក្ខណសម្មន្នា ភិក្ខុនី ឥមំ គាថំ អភាសីតិ អធិប្បាយោ។

អញ្ញតរាថេរីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

២. មុត្តាថេរីគាថាវណ្ណានា

២.

“មុត្តេ មុច្ឆស្ស យោគេហិ, ចន្ទោ រាហុគ្គហា ឥវ;
 វិប្បមុត្តេន ចិត្តេន, អនណា ភុញ្ញ បិណ្ឌាក”ន្តិ។ -

អយំ មុត្តាយ នាម សិក្ខុមាណយ គាថា។ អយម្បិ បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា
 តត្ថ តត្ថ ភវេវិវដ្តបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិវិបស្សិស្ស ភគវតោ កាលេ
 កុលគេហោ និព្វត្តិត្វាវិញ្ញតំ បត្វា ឯកទិវសំ សត្តារំ រថិយំ គន្ធន្តំ ទិស្វា
 បសន្នមាណសា បញ្ចបតិដ្ឋិតេន វន្តិត្វា បីតិវេគេន សត្តុ ចាទម្វលេ អវកុដ្ឋា

និងបង្ខំ។ សា តេជ បុញ្ញកម្មន ទេវលោកេ និព្វត្តិត្វា អបរាបរំ សុគតីសុយេវ
សំសរន្តិ ឥមស្មី ពុទ្ធប្បទេ សាវត្ថិយំ ព្រាហ្មណមហាសាលកុលេ និព្វត្តិ,
មុត្តាតិស្សា នាមំ អហោសិ។ សា ឧបនិស្សយសម្បទ្ធតាយ វីសតិវស្សកាលេ
មហាបជាបតិគោតមិយា សន្តិកេ បព្វជិត្វា សិក្ខមាធាវ ហុត្វា កម្មជ្ជានំ
កថាបេត្វា វិបស្សនាយ កម្ពំ ករោតិ។ សា ឯកទិវសំ ភត្តកិច្ចំ កត្វា
បិណ្ឌាចាតបជិក្ខុត្តា ថេរីនំ ភិក្ខុនីនំ វត្តំ ទស្សេត្វា ទិវាជ្ជានំ គន្ធា រហោ និសិន្នា
វិបស្សនាយ មនសិការំ អារាទិ។ សត្តា សុរាគិកន្ធកុដិយា និសិន្នោវ ឱកាសំ
វិស្សន្តេត្វា តស្សា បុរតោ និសិន្នោវិយ អត្តានំ ទស្សេត្វា “មុត្ត មុច្ចស្ស
យោគេហី” តិ ឥមំ គាថមាហ។

ភត្ត មុត្តតិ តស្សា អាលបនំ។ មុច្ចស្ស យោគេហីតិ មគ្គបដិចាជិយា
កាមយោគាធិហិ ចត្វហិ យោគេហិ មុច្ច, តេហិវិមុត្តចិត្តា ហោហិ។ យថា កី?
ចន្ទោ រាហុគ្គហា ឥវាតិ រាហុសម្ព័ន្ធតោ គហតោ ចន្ទោវិយ ឧបក្កិលេសតោ
មុច្ចស្ស។ វិប្បមុត្តន ចិត្តនាតិ អរិយមគ្គន សមុច្ឆេទិវិមុត្តិយា សុដ្ឋវិមុត្តន
ចិត្តន, ឥត្តំ ភូតលក្ខណោ ចេតំ ករណាវចនំ។ អនណា ភុញ្ញ បិណ្ឌកន្តិ
កិលេសឥណំ បហាយ អនណា ហុត្វា រដ្ឋបិណ្ឌំ ភុញ្ញេយ្យាសិ។ យោ ហិ
កិលេសេ អប្បហាយ សត្តារា អនុញ្ញាតបច្ចយេ បរិភុញ្ញតិ, សោ សាលោ
បរិភុញ្ញតិ នាម។ យថាហ អាយស្មា ពាកុលោ - “សត្តាហមេវ ខោ អហំ,
អាវុសោ, សាលោ រដ្ឋបិណ្ឌំ ភុញ្ញ” ត្តិ (ម. និ. ៣.២០០)។ តស្មា សាសនេ បព្វជិតេជន
កាមច្ឆន្ទាធិឥណំ បហានាយ អនណេន ហុត្វា សទ្ធាទេយ្យំ បរិភុញ្ញតត្ថំ។
បិណ្ឌកន្តិ ទេសនាសីសមេវ, ចត្តារោមិ បច្ចយេតិ អត្តោ។ អភិណ្ឌំ ឱវទតីតិ
អរិយមគ្គប្បត្តិយា ឧបក្កិលេសេ វិសោធន្តោ ពហុសោ ឱវទំ ទេតិ។

សា តស៊ី ឡើងទេ បុត្រា នង្គ័រស្បែក អរហន្តំ ចាបុណ្យ។ តេន វុត្តំ អបនាទេ
(អប. ថេរី ២.១.៣១-៣៦) -

“វិបស្សន្យ ភគវតោ, លោកដេដ្ឋស្ស តាទិនោ;
រជិយំ បដិបន្នស្ស, តារយន្តស្ស ចាណិនោ។

“យរតោ និក្ខមិត្វាន, អវកុដ្ឋា និបដ្ឋហំ;
អនុកម្មកោ លោកនាថោ, សិរសិ អក្កមី មម។

“អក្កមិត្វាន សិរសិ, អគមា លោកនាយកោ;
តេន ចិត្តប្បសាទេន, តុសិតំ អគមាសហំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ... បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន” ឆ្លើយ។

អរហន្តំ បន បុត្រា សា តមេវ គាថំ ឧទានេសិ។ បរិបុណ្ណាសិក្ខា
ឧបសម្បជ្ជិត្វា អបរភាគេ បរិនិព្វានកាលេបិ តមេវ គាថំ បច្ចុកាសិតិ។

មុត្តាថេរីគាថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣. បុណ្ណាថេរីគាថាវណ្ណនា

បុណ្ណា បូរស្ស ធម្មេហិតិ បុណ្ណាយ នាម សិក្ខមានាយ គាថា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាទិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវីវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ
ពុទ្ធសុញ្ញោ លោកេ ចន្ទភាគាយ នទិយា តីវេ កិន្នយោនិយំ និព្ពត្តា។ ឯកទិវសំ
តត្ថ អញ្ញាតវំ បច្ចេកពុទ្ធិ ទិស្វា បសន្នមានសា នឡមាលាយ តំ បូជេត្វា អញ្ញាលី
បគ្គយ្ហ អដ្ឋាសិ។ សា តេន បុញ្ញកម្មេន សុគតិសុយេវ សំសរន្តី ឥមស្សី
ពុទ្ធប្បាទេ សាវត្ថិយំ គហបតិមហាសាលកុលេ និព្ពត្តិ។ បុណ្ណាតិស្សា នាមំ

អហោសី។ សា ឧបនិស្សយសម្បទ្ទតាយ វីសតិវស្សនិ វសមាធា
មហាបជាបតិគោតមិយា សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា បដិលទ្ធសទ្ធា បព្ពជិត្វា
សិក្ខមាធា ឯវ ហុត្វា វិបស្សនំ អារភិ។ សត្តា តស្ស គន្ធកុដិយំ និសិន្នោ ឯវ
ឱកាសំ វិស្សន្ទេត្វា -

៣.

“បុណ្ណោ បូរស្សុ ធម្មេហិ, ចន្ទោ បន្ទរសេរិវ;
បរិបុណ្ណាយ បញ្ញាយ, តមោឡន្ទំ បទាលយា”តិ។ - ឥមំ កាថមាហា;

តត្ថ បុណ្ណោតិ តស្ស អាលបនំ។ បូរស្សុ ធម្មេហិតិ
សត្តតីសពោធិបក្ខិយធម្មេហិ បរិបុណ្ណា ហោហិ។ ចន្ទោ បន្ទរសេរិវាតិ រ-កាពោ
បទសន្ធិករោ។ បន្ទរសេ បុណ្ណាមាសិយំ សព្ពហិ កលាហិ បរិបុណ្ណោ ចន្ទោ
វិយ។ បរិបុណ្ណាយ បញ្ញាយាតិ សោឡសន្ធី កិច្ចានំ ចារិប្បិយា បរិបុណ្ណាយ
អរហត្តមគ្គបញ្ញាយ។ តមោឡន្ទំ បទាលយាតិ មោហក្ខន្ធី អនវសេសតោ ភិន្ទ
សមុច្ឆិន្ទ។ មោហក្ខន្ធីបទាលនេន សហោវ សព្ពេហិ កិលេសា បទាលិតា
ហោន្តិតិ។

សា តំ កាថំ សុត្វា វិបស្សនំ វឌ្ឍេត្វា អរហត្តំ ចាបុណិ។ តេន វុត្តំ អបទានេ
(អប. ថេរី ២.១.៣៧-៤៥) -

“ចន្ទកាកានទីតិវេ, អហោសី កិន្ទី តទា;
អន្ទសំ វិរជំ ពុទ្ធី, សយម្ហំ អបរាជិតំ។

“បសន្នចិត្តា សុមនា, វេទជាតា កតញ្ញាលី;
នឡមាលំ គហេត្វាន, សយម្ហំ អភិបូជយី។

“តែន កម្រុន សុកតែន, បេតនាបណ្ឌិតិ ច;
ជហិត្វា កិន្ទរីនេបាំ, អគន្ធិ តិទសំ គតិ។

“ឆត្តិសនេវរាជ្យំ, មហេសិត្តមការយី;
ទសន្នំ ចក្កវត្តំ, មហេសិត្តមការយី;
សំវេជេត្វាន មេ ចិត្តំ, បព្ពជី អនការិយំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មឃ្ហំ, ភវា សព្វេ សម្មហតា;
សព្វាសវបរិក្ខណា, នត្តិ ទានិ បុណ្យោ។

“ចតុន្ទ្រតិតោ កប្ប្យ, យំ បុប្ផមភិប្បជយី;
ទុគ្គតី នាភិជាតាមិ, បុប្ផប្បជាយិទំ ជលំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មឃ្ហំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

អរហត្តំ បន បត្វា សា ថេរី តមេវ កាចំ ឧទានេសិ។ អយមេវ ចស្សា
អញ្ញាញាករណគាថា អហោសីតិ។

បុណ្ណាថេរីគាថាវណ្ណាន និដ្ឋិតា។

២. តិស្សាថេរីគាថាវណ្ណាន

តិស្សេ សិក្ខុស្ស សិក្ខាយាតិ តិស្សយ សិក្ខុមាឆាយ គាថា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវីវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិនិត្វា
សម្ពតកុសលបច្ចយា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បនេ កបិលវត្ថុស្មី សក្យរាជកុលេ
និព្ពត្តិត្វា វយប្បត្តា ពោធិសត្តស្ស ឌីរោធខតា បច្ឆា មហាបជាបតិគោតមិយា

សន្ធិ និក្ខមិត្តា បព្ពជិត្តា វិបស្សនាយ កម្ពុំ ករោតិ។ តស្សា សត្តា ហេដ្ឋា
វុត្តនយេនេវ ឱកាសំ វិស្សន្ទេត្តា -

៤.

“តិស្សេ ភិក្ខុស្ស ភិក្ខុយ, មា តំ យោគា ឧបច្ចុគ្គុ;
សព្ពយោគវិសំយុត្តា, ចរ លោកេ អនាសវា”តិ។ - គាថំ អភាសិ;

តត្ថ តិស្សេតិ តស្សា អាលបនំ។ ភិក្ខុស្ស ភិក្ខុយាតិ
អធិសីលភិក្ខុធិកាយ តិវិជាយ ភិក្ខុយ ភិក្ខុ, មគ្គសម្មយុត្តា តិស្សេ
ភិក្ខុយោ សម្មាទេហិតិ អត្ថោ។ ឥនានិ តាសំ សម្មាទនេ ការណាមាហា “មា
តំ យោគា ឧបច្ចុគ្គុ”ន្តិ មនុស្សត្ថំ, ឥន្ទ្រិយាវេកល្លំ, ពុទ្ធិប្បាទោ,
សន្ធាបដិលាភោតិ ឥមេ យោគា សមយា ទុល្លភក្ខណា តំ មា អតិក្កមុ។
កាមយោគាធយោ ឯវ វា ចត្តារោ យោគា តំ មា ឧបច្ចុគ្គុ មា អភិកវេយ្យុ។
សព្ពយោគវិសំយុត្តាតិ សព្ពេហិ កាមយោគាធិហិ យោគេហិ វិមុត្តា តតោ ឯវ
អនាសវា ហុត្វា លោកេ ចរ, ធិដ្ឋសុខវិហារេន វិហារហិតិ អត្ថោ។

សា តំ គាថំ សុត្វា វិបស្សនំ វឌ្ឍេត្វា អរហត្ថំ ចាបុណ្ហិតិ អាធិនយោ ហេដ្ឋា
វុត្តនយេនេវ វេទិតញោ។

តិស្សាថេរីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៥-១០. តិស្សាធិថេរីគាថាវណ្ណានា

តិស្សេ យុញ្ញស្ស ធម្មេហិតិ តិស្សាយ ថេរីយា គាថា។ តស្សា វត្ថុ
តិស្សាភិក្ខុមាណាយ វត្ថុសធិសំ។ អយំ បន ថេរី ហុត្វា អរហត្ថំ ចាបុណ្ហិ។ យថា
ច អយំ, ឯវំ ឥតោ បរំ ជីវា, វិវា, មិត្តា, ភក្រ្តា, ឧបសមាតិ បញ្ចន្ធី ថេរីនំ វត្ថុ

ឯកសធិសមេវ។ សញ្ញាបិ ឥមា កបិលវត្ថុវាសិនិយោ ពោធិសត្តស្ស ឱរោធភក្ខតា
មហាបជាបតិគោតមិយា សន្និ និក្ខន្តា ឱភាសតាថាយ ច អរហន្តំ បត្តា
វេបេត្វា សត្តមី។ សា បន ឱភាសតាថាយ វិជា បគេវ សត្ត សន្និកេលទ្ធី ឱវាទំ
និស្សាយ វិបស្សនំ ឱស្សក្កាបេត្វា អរហន្តំ ចាបុណ្ហត្វា ឧទានវសេន “វីរា
វីរេហី”តិ កាចំ អភាសិ។ ឥតរាបិ អរហន្តំ បត្តា -

៥.

“តិស្សេ យុញ្ញស្ស ធម្មេហិ, ខណោ តំ មា ឧបច្ឆតា;
ខណាតីតា ហិ សោចន្តិ, និរយម្ហិ សមប្បតា។

៦.

“ធីរេ និរោធំ ដុសេហិ, សញ្ញាវុបសមំ សុខំ;
អាវាធយាហិ និព្ពានំ, យោគក្ខេមមនុត្តរំ។

៧.

“វីរា វីរេហិ ធម្មេហិ, ភិក្ខុនី ភាវិតិន្ទិយា;
ធារេតិ អន្តិមំ ទេហំ, ជេត្វា មារំ សវាហនំ។

៨.

“សទ្ធាយ បព្ពជិត្វាន, មិត្តេ មិត្តវតា ភវ;
ភាវេហិ កុសលេ ធម្មេ, យោគក្ខេមស្ស បត្តិយា។

៩.

“សទ្ធាយ បព្ពជិត្វាន, ភព្រេ ភព្រវតា ភវ;
ភាវេហិ កុសលេ ធម្មេ, យោគក្ខេមមនុត្តរំ។

១០.

“ឧបសមេ តវេ ឌីយំ, មច្ចុដេយ្យំ សុទុត្តរំ;

ធាវេហិ អន្តិមំ ទេហំ, ដេត្វា មារំ សវាហន”ន្តិ។ - គាថាយោ អភាសីសុ;

តត្ថ យុញ្ញស្ស ធម្មេហិតិ សមថវិបស្សនាធម្មេហិ អរិយេហិ
ពោធិបក្ខិយធម្មេហិ ច យុញ្ញ យោគំ ករោហិ។ ខណោ តំ មា ឧបច្ចតាតិ យោ
ឯវំ យោគការំ នំ ន ករោតិ, តំ បុគ្គលំ បតិរូបទេសេ ឧប្បត្តិកូណោ, ធន្នំ
អាយតនានំ អវេកល្ខកូណោ, ពុទ្ធប្បាទកូណោ, សឆ្វាយ បដិលទ្ធកូណោ,
សព្ពោបិ អយំ ខណោ អតិក្កមតិ នាម។ សោ ខណោ តំ មា អតិក្កមិ។
ខណាតីតាតិ យេ ហិ ខណំ អតីតា, យេ ច បុគ្គលេ សោ ខណោ អភីតោ, តេ
និរយម្ហិ សមប្បិតា ហុត្វា សោចន្តិ, តត្ថ និព្ពត្តិត្វា មហាទុក្ខំ បច្ចនុកវន្តិតិ
អត្ថោ។

និរោធំ ដុសេហិតិ កិលេសនិរោធំ ដុស្ស បដិលភ។ សញ្ញារូបសមំ សុខំ,
អារាធយាហិ និព្ពានន្តិ កាមសញ្ញាទីនំ ចាបសញ្ញានំ ឧបសមនិមិត្តំ អច្ចន្តសុខំ
និព្ពានំ អារាធមហិ។

វីរាវីរេហិ ធម្មេហិតិ វីរិយបធានតាយ វីរេហិ តេដុស្សទេហិ
អរិយមគ្គធម្មេហិ ភាវិតិព្រិយា វឌ្ឍិតសធាទិស្តព្រិយា វីរា ភិក្ខុនី វត្ថុកាមេហិ
សវាហនំ កិលេសមារំ ជិនិត្វា អាយតី បុណ្ណវាភាវតោ អន្តិមំ ទេហំ ធាវេតីតិ
ថេរី អញ្ញំ វិយ កត្វា អត្តានំ ទស្សេតិ។

មិត្តេតិ តំ អាលបតិ។ មិត្តរតាតិ កល្យាណមិត្តេសុ អភិរតា។ តត្ថ
សក្ការសម្មាណករណតា ហោហិ។ ភាវេហិ កុសលេ ធម្មេតិ អរិយមគ្គធម្មេ
វឌ្ឍេហិ។ យោគក្ខេមស្សាតិ អរហត្តស្ស និព្ពានស្ស ច បត្តិយា អធិគមាយ។

កម្រៃតិ តំ អាលបតិ។ កម្រៃតាតិ កម្រៃសុ សីលាទិធម្មេសុ រតា អភិរតា
ហោហិ។ យោគកេមមនុត្តរន្តិ ចតូហិ យោគេហិ ខេមំ អនុបទ្ទំ អនុត្តំ និព្ពានំ,
តស្ស បត្តិយា កុសលេ ពោធិបក្ខិយធម្មេ ភាវេហិតិ អត្ថោ។

ឧបសមេតិ តំ អាលបតិ។ តវេ ឡិយំ មច្ចុដេយ្យំ សុទុត្តរន្តិ មច្ចុ ឯត្ថ ដិយតីតិ
មច្ចុដេយ្យំ, អនុបចិតកុសលសម្មារេហិ សុដ្ឋុ ទុត្តរន្តិ សុទុត្តំ, សំសារមហោយំ
តវេ អរិយមគ្គនាវាយ តវេយ្យាសិ។ ធាវេហិ អន្តិមំ ទេហន្តិ តស្ស តវណោនេវ
អន្តិមទេហធរា ហោហិតិ អត្ថោ។

តិស្សនិលើកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

និដ្ឋិតា បឋមវគ្គវណ្ណានា។

១១. មុត្តាលើកាថាវណ្ណានា

សុមុត្តា សាធុមុត្តាម្ហីតិអាទិកា មុត្តាលើយា កាថា។ អយម្មិ បុរិមពុទ្ធសុ
កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ កុសលំ ឧបចិនិត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ
កោសលជនបទេ ឡិយាតកស្ស ឆាម ទលិទ្ធព្រាហ្មណស្ស ដីតា ហុត្វា និព្ពត្តិ,
តំ វយប្បត្តកាលេ មាតាបិតារោ ឯកស្ស ខុដ្ឋព្រាហ្មណស្ស អទំសុ។ សា តេន
យរាវាសំ អរោចន្តី តំ អនុជាតាបេត្វា បព្ពជិត្វា វិបស្សនាយ កម្មំ ករោតិ។
តស្ស ពហិទ្ធារម្មណោសុ ចិត្តំ វិធាវតិ, សា តំ និគ្គណ្ឌាន្តិ “សុមុត្តា
សាធុមុត្តាម្ហី”តិ កាថំ វេទន្តីយេវ វិបស្សនំ ឧស្សក្កាបេត្វា សហ បដិសម្មិទាហិ
អរហន្តំ ចាបុណី។ តេន វុត្ថំ អបទានេ -

“បទុមុត្តរោ ឆាម ជិនោ, សព្ពធម្មេសុ ចក្ខុមា;
ចាណិនេ អនុគណ្ណោ, បិណ្ឌាយ ចារិសំ បុរិ។

“តស្ស អាគច្ឆតោ សត្តុ, សព្វេ នគរវាសិនោ;
ហដ្ឋតុដ្ឋា សមាគន្ធា, វាលីកា អាកិរីសុ តេ។

“វីទិសម្មជ្ជនំ កត្វា, កនលិបុណ្ណាកន្ធារេ;
ធូមំ បុណ្ណញ្ច មាសញ្ច, សក្ការំ កច្ច សត្តុនោ។

“មណ្ឌាបំ បដិយាទេត្វា, និមន្តេត្វា វិនាយកំ;
មហាធានំ ធនិត្វាន, សម្ពោជី អភិបត្តយិ។

“បទុមុត្តរោ មហាវីរោ, ហារកោ សព្វចាណំ;
អនុមោទនិយំ កត្វា, ព្យាកាសិ អគ្គបុគ្គលោ។

“សតសហស្សេ អតិក្កន្តេ, កប្បោ ហេស្សតិ ភទ្ទកោ;
ភវាភវេ សុខំលទ្ធា, ចាបុណិស្សសិ ពោធិយំ។

“ហត្ថកម្មញ្ច យេ កេចិ, កតាវី នរនារិយោ;
អនាគតម្ហិ អន្ធានេ, សព្វា ហេស្សន្តិ សម្មទា។

“តេន កម្មវិចាកេន, ចេតនាបណីជីហិ ច;
ឧប្បន្ននេវភវនេ, តុយ្ហំ តា បរិចារិកា។

“ធិត្ថំ សុខមសង្ខេយ្យំ, មាណុសញ្ច អសង្ខិយំ;
អនុភោន្តិ ចិរំ កាលំ, សំសរិម្ហ ភវាភវេ។

“សតសហស្សិតោ កប្បេ, យំ កម្មមកិរី តទា;
សុខុមាលា មនុស្សេសុ, អថោ នេវបុរេសុ ច។

“រូបំ ភោគំ យសំ អាយុំ, អថោ កិត្តិសុខំ បិយំ;

លកាមី សតតំ សព្វំ, សុកតំ កម្មសម្បទំ។

“បន្ទីមេ ភវេ សម្បត្តេ, ជាតាហំ ព្រាហ្មណោ កុលេ;
សុខុមាលហត្ថចាតា, រមណីយេ និវេសនេ។

“សព្វកាលម្បិ បជីវី, ន បស្សមនលង្គតំ;
ចិត្តល្អភូមិ អសុចី, ន បស្សមិ កុណាចនំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មហ្មំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

អរហន្តំ បន បទ្វា ឧទានេន្តិ -

១១.

“សុមុត្តា សាធុមុត្តាម្ហិ, តីហិ ខុដ្ឋេហិ មុត្តិយា;
ឧទុក្ខលេន មុសលេន, បតិនា ខុដ្ឋកេន ច;
មុត្តាម្ហិ ជាតិមរណា, ភវនេត្តិ សមូហតា”តិ។ - ឥមំ កាចំ អភាសិ;

តត្ថ សុមុត្តាតិ សុដ្ឋមុត្តា។ សាធុមុត្តាម្ហិ សាធុសម្មនេវ មុត្តា អម្ហិ។
កុតោ បន សុមុត្តា សាធុមុត្តាតិ អាហា “តីហិ ខុដ្ឋេហិ មុត្តិយា”តិ, តីហិ
វុដ្ឋកេហិ បរិមុត្តិយាតិ អត្ថោ។ ឥទានិ តានិ សរូបតោ ទស្សន្តិ “ឧទុក្ខលេន
មុសលេន, បតិនា ខុដ្ឋកេន ចា”តិ អាហា។ ឧទុក្ខលេ ហិ ធម្មំ បក្ខិបន្តិយា
បរិវត្តន្តិយា មុសលេន កោដ្ឋន្តិយា ច បិដ្ឋឱនាមេតព្ភា ហោតីតិ
ខុដ្ឋករណាហេតុតាយ តទុកយំ “ខុដ្ឋ”ន្តិ វុត្ថំ។ សាមិកោ បនស្សា ខុដ្ឋោ ឯវ។
ឥទានិ យស្សា មុត្តិយា និទស្សនវសេន តីហិ ខុដ្ឋេហិ មុត្តិ វុត្តា។ តមេវ ទស្សន្តិ
“មុត្តាម្ហិ ជាតិមរណា”តិ វត្វា តត្ថ ការណាមាហា “ភវនេត្តិ សមូហតា”តិ។
តស្សត្ថោ - ន កេវលមហំ តីហិ ខុដ្ឋេហិ ឯវ មុត្តា, អថ ខោ សព្វស្នា

ជាតិមរណាបិ, យស្មា សព្វស្សាបិ ភវស្ស នេត្តិ នាយិកា តណ្ហា អគ្គមគ្គន
មយា សមុគ្គាជិតាតិ។

មុត្តាថេរីកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១២. ធម្មទិន្នាថេរីកាថាវណ្ណានា

ធន្ទជាតា អវសាយីតិ ធម្មទិន្នាថេរីយា កាថា។ សា កិរ បទុមុត្តរពុទ្ធកាលេ
ហំសវតីនគរេ បរាជីនវុត្តិកា ហុត្វា ជីវន្តិ និរោធតោ វុដ្ឋិតស្ស អគ្គសាវកស្ស
បូជាសក្ការបុព្វកំ ធានំ ទត្វា ទេវលោកេ និព្ពត្តា។ តតោ ចរិត្វា ទេវមនុស្សេសុ
សំសវន្តិ ដុស្សស្ស ភគវតោ កាលេ សត្ត វេមាតិកភាតិកានំ កម្មិកស្ស
គេហោ វសមាណា ធានំ បដិច្ច “ឯកំ ទេហី” តិ សាមិកេន វុត្តេ ទ្វេ ទេន្តិ, ពហុ បុញ្ញំ
កត្វា កស្សបពុទ្ធកាលេ កិកិស្ស កាសិករញ្ញោ គេហោ បដិសន្ធិ គហេត្វា
សត្តន្តំ ភគិនំ អព្ពន្ធភ ហុត្វា វិសតិវស្សសហស្សានិ ព្រហ្មចរិយំ ចរិត្វា ឯកំ
ពុទ្ធន្តំ ទេវមនុស្សេសុ សំសវន្តិ ឥមស្មី ពុទ្ធប្បទេ រាជគហោ កុលគេហោ
និព្ពត្តិត្វា វយប្បត្តា វិសាខស្ស សេដ្ឋិនោ គេហំ គតា។

អថេកទិវសំ វិសាខោ សេដ្ឋិ សត្តុ សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា អនាគាមី ហុត្វា យវំ
គន្ធា ចាសាទំ អភិរុហន្តោ សោចានមត្តកេ បិតាយ ធម្មទិន្នាយ បសាវិតហត្ថំ
អនាលម្ពិត្វាវ ចាសាទំ អភិរុហិត្វា ភុញ្ញមាណោបិ តុណ្ហីភូតោវ ភុញ្ញី។ ធម្មទិន្នា
តំ ឧបធារេត្វា, “អយ្យបុត្ត, កស្មា ត្វំ អន្ទ មម ហត្ថំ នាលម្ពិ, ភុញ្ញមាណោបិ ន
កិត្យិ កថេសិ, អត្ថិ នុ ខោ កោចិ មយ្ហំ ទោសោ” តិ អាហាវិសាខោ “ធម្មទិន្នេ, ន
តេ ទោសោ អត្ថិ, អហំ បន អន្ទ បជ្ជាយ ឥត្ថិសវីរំ ដុសីតុំ អាហារេ ច លោលភាវំ
កាតុំ អនរហោ, តាទិសោ មយា ធម្មោ បដិវិទ្ធោ។ ត្វំ បន សថេ ឥច្ឆសិ,
ឥមស្មីយេវ គេហោ វស។ នោ ចេ ឥច្ឆសិ, យត្តកេន ធនេន តេ អត្តោ, តត្ថកំ

គហេត្វា កុលយំ គន្ធាហី”តិ អាហា។ “នាហំ, អយ្យបុត្ត, តយា វន្តមនំ
អាចមិស្សមិ, បព្ពដ្ឋំ មេ អនុជានាហី”តិ។ វិសាខោ “សាធ្ម, ធម្មទិន្នេ”តិ តំ
សុវណ្ណាសិវិកាយ ភិក្ខុនិឧបស្សយំ បេសេសិ។ សា បព្ពជិត្វា កម្មជ្ជានំ គហេត្វា
កតិចាហំ តត្ថ វសិត្វាវិវេកាវាសំ វសិតុកាមា អាចរិយុបជ្ឈាយានំ សន្តិកំ
គន្ធា, “អយ្យ, អាភិណ្ណាជ្ជានេ មយ្ហំ ចិត្តំ ន រមតិ, តាមកាវាសំ គន្ធាមី”តិ
អាហា។ ភិក្ខុនិយោ តំ តាមកាវាសំ នយីសុ។ សា តត្ថ វសន្តី អតីតេ
មទ្គិតសម្ពាទាយ ន ចិរស្សេវ សហ បជិសម្ពិទាហិ អរហន្តំ ចាបុណី។ តេន
វុត្ថំ អបទានេ (អប. ថេរី ២.៣.៩៥-១៣០) -

“បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ, សព្ពធម្មាន ចារត្វ;
ឥតោ សតសហស្សម្ហិ, កប្ប ឧប្បន្នំ នាយកោ។

“តទាហំ ហំសវតិយំ, កុលេ អញ្ញាតវេ អហំ;
បរកម្មការី អាសី, និបកា សីលសំវុតា។

“បទុមុត្តរពុទ្ធស្ស, សុជាតោ អគ្គសាវកោ;
វិហារា អភិនិក្ខម្ម, បិណ្ឌាចាតាយ គច្ឆតិ។

“យជំ គហេត្វា គច្ឆន្តី, តទា ឧទកហារិកា;
តំ ទិស្វា អទទំ បូបំ, បសន្នា សេហិ ចាណិភិ។

“បជិត្តហេត្វា តត្ថេវ, និសិន្នោ បរិគុញ្ញំ សោ;
តតោ នេត្វាន តំ គេហំ, អទាសី តស្ស ភោជនំ។

“តតោ មេ អយ្យកោ តុដ្ឋោ, អភីវ សុណិសំ សកំ;
សស្សយា សហ គន្ធាន, សម្ពុទ្ធិំ អភិវាទយី។

“តទាសោ ធម្មកថិកំ, ភិក្ខុនី បរិកិត្តយំ;
ឋេបេសិ ឯតទគ្គម្ហិ, តំ សុត្វា មុទិតា អហំ។

“និមន្តយិ ត្វា សុគតំ, សសជ្ឈំ លោកនាយ កំ;
មហាទានំ ទទិត្វាន, តំ ហំនមភិបត្តយី។

“តតោ មំ សុគតោ អាហ, យននិជ្ជានុសុស្សរោ;
មមុបជ្ជាននិរតេ, សសជ្ឈបរិវេសិកេ។

“សទ្ធម្មស្សវនេ យុត្តេ, គុណវុទ្ធិតមានសេ;
ភទ្កេ ភវស្ស មុទិតា, លច្ឆសេ បណីដិដលំ។

“សតសហស្សិតោ កប្បេ, ឌីក្កាកកុលសម្ពវោ;
គោតមោ នាម គោត្តន, សត្តា លោកេ ភវិស្សតិ។

“តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទា, ឡិវសា ធម្មនិម្មិតា;
ធម្មទិន្នាតិ នាមេន, ហេស្សតិ សត្ត សាវិកា។

“តំ សុត្វា មុទិតា ហុត្វា, យាវជីវំ មហាមុនី;
មេត្តចិត្តា បរិចរី, បច្ឆយេហិ វិនាយ កំ។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណីដិហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, តាវតីសមគច្ឆហំ។

“ឥមម្ហិ ភទ្កកេ កប្បេ, ព្រហ្មពន្ធិ មហាយសោ;
កស្សចោ នាម គោត្តន, ឧប្បន្នំ វេទតំ វរោ។

“ឧបជ្ជាកោ មហេសិស្ស, តទា អាសិ និស្សរោ;

កាសិរាជា កិត្តិ នាម, ពារាណសិបុរុត្តមេ។

“ធម្មា តស្សសហំ ធីតា, សុធម្មា ឥតិ វិស្សតា;
ធម្មំ សុត្វា ជិនគ្គស្ស, បព្ពដ្ឋំ សមរោចយី។

“អនុជានំ ន នោ តាតោ, អតារេវ តទា មយំ;
វិសវស្សសហស្សានិ, វិចរិម្ហ អតន្តិតា។

“កោមារិព្រាហ្មចរិយំ, រាជកញ្ញា សុខេធិតា;
ពុទ្ធាបជ្ជាននិរតា, មុទិតា សត្ត ធីតរោ។

“សមណី សមណគុត្តា ច, ភិក្ខុនី ភិក្ខុនាយិកា;
ធម្មា ចេវ សុធម្មា ច, សត្តមី សង្ឃនាយិកា។

“ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច, បជាចារា ច កុណ្ឌលា;
គោតមី ច អហព្វេវ, វិសាខា ហោតិ សត្តមី។

“តេហិ កម្មេហិ សុកតេហិ, ចេតនាបណីធីហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, តាវតីសមគច្ចហំ។

“បច្ឆិមេ ច ភវេ ទានិ, គិរិព្ពជបុរុត្តមេ;
ជាតា សេដ្ឋិកុលេ ជិតេ, សព្ពកាមសមិទ្ធិនេ។

“យទា រូបគុណ្ឌបេតា, បឋមេ យោព្ពនេ បិតា;
តទា បរកុលំ គន្ធា, វសី សុខសមប្បិតា។

“ឧបេត្វា លោកសរណំ, សុណិត្វា ធម្មទេសនំ;
អនាគាមិជលំ បត្តោ, សាមិកោ មេ សុពុទ្ធិមា។

“តទាហំ អនុជាទេវា, បព្ពជី អនការិយំ;
នចិរេនេវ កាលេន, អរហត្តមចាបុណ្ណំ។

“តទា ឧចាសកោ សោ មំ, ឧបគន្ធា អបុច្ឆថ;
គម្ពីរេ និបុណោ បព្ពេ, តេ សព្ពេ ព្យាករី អហំ។

“ជិនោ តស្មី គុណោ តុដ្ឋោ, ឯតទគ្គេ វេបេសិ មំ;
ភិក្ខុនិ ធម្មកថិកំ, នាញំ បស្សមិ ឯទិសី។

“ធម្មទិន្នា យថា ជីវា, ឯវំ ជារេថ ភិក្ខុវេ;
ឯវាហំ បណ្ឌិតា ហោមិ, នាយកេនានុកម្ម្យតា។

“បរិចិណ្ណោ មយា សត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ;
ឡិហិតោ គរុកោ ភារោ, ភវនេត្តិ សមូហតា។

“យស្សត្ថាយ បព្ពជិតា, អការស្មានការិយំ;
សោ មេ អត្ថោ អនុប្បត្តោ, សព្ពសំយោជនក្ខយោ។

“ឥទ្ធីសុ ច វសី ហោមិ, ទិព្ពាយ សោតទាតុយា;
បរិចិត្តានិ ជាធាមិ, សត្តសាសនការិកា។

“បុព្ពេនិវាសំ ជាធាមិ, ទិព្ពចក្ខុវិសោធិតំ;
ខេបេត្វា អាសវេ សព្ពេ, វិសុទ្ធាសី សុនិម្មលា។

“កិលេសាលាបិតា មយ្ហំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។ (អប. ថេរី
២.៣.៩៥-១៣០);

អរហន្តំ បន បត្វា “មយ្ហំ មនំ មត្តកំ បត្តំ, ឥនានិ ឥន វសិត្វា កី កវិស្សមិ,
រាជគហមេវ គន្ធា សត្តារញ្ច វន្តិស្សមិ, ពហូ ច មេ ញាតកា បុញ្ញានិ
កវិស្សន្តី” តិ ភិក្ខុនីហិ សន្និ រាជគហមេវ បច្ឆាគតា។ វិសាខោ តស្សា
អាគតភារំ សុត្វា តស្សា អធិគមំ វិមំសន្តោ បញ្ចក្ខន្ធាធិវសេន បញ្ចំ បុច្ឆិ។
ធម្មទិន្នា សុនិសិតេន សត្តេន កុមុទនាឡេ ជិន្នន្តី វិយ បុច្ឆិតំ បុច្ឆិតំ បញ្ចំ
វិស្សន្នេសិ។ វិសាខោ សត្តំ បុច្ឆាវិស្សន្នេនយំ សត្ត អាហោចេសិ។ សត្តា
“បណ្ឌិតា, វិសាខ, ធម្មទិន្នា ភិក្ខុនី” តិ អាធិនា តំ បសំសន្តោ សព្ពញ្ចតញ្ញាលោន
សន្និ សំសន្តោ ព្យាកតភារំ បវេនេត្វា តមេវ ចូឡវេនល្អសុត្តំ (ម. និ. ១.៤៦០)
អដ្ឋប្បត្តិ កត្វា តំ ធម្មកថិកានំ ភិក្ខុនីនំ អគ្គជ្ជានេ វេបេសិ។ យទា បន សា
តស្មី តាមការវាសេ វសន្តី ហេដ្ឋិមមគ្គេ អធិគត្វា អគ្គមគ្គត្ថាយ វិបស្សនំ
បដ្ឋេបេសិ, តទា -

១២.

“ធន្តជាតា អវសាយី, មនសា ច ដុដា សិយា;
កាមេសុ អប្បជិតទុច្ចិត្តា, ឧទ្ទំសោតាតិ វុច្ចតី” តិ។ -

ឥមំ កាថំ អភាសិ។

តត្ថ ធន្តជាតាតិ អគ្គជេលត្ថំ ជាតច្ចន្តា។ អវសាយីតិ អវសាយោ វុច្ចតិ
អវសានំ និដ្ឋានំ, តម្បី កាមេសុ អប្បជិតទុច្ចិត្តតាយ “ឧទ្ទំសោតា” តិ
វត្តមានត្តា សមណកិច្ចស្ស និដ្ឋានំ វេទិតព្ពំ, ន យស្ស កស្សចិ, តស្មា
បទទ្វយេនាបិ អប្បត្តមានសា អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ បត្តយមានាតិ អយមត្ថោ
វុត្តោ ហោតិ។ មនសា ច ដុដា សិយាតិ ហេដ្ឋិមេហិ តីហិ មគ្គចិត្តេហិ និព្ពានំ
ដុដា ដុសិតា ភវេយ្យ។ កាមេសុ អប្បជិតទុច្ចិត្តាតិ អនាគាមិមគ្គវសេន
កាមេសុ ន បជិតទុច្ចិត្តា។ ឧទ្ទំសោតាតិ ឧទ្ទមេវ មគ្គសោតា សំសារសោតា ច

ឯតិស្សតិ ឧទ្ទុសោតា។ អនាគាមិនោ ហិ យថា អគ្គមគ្គោ ឧប្បជ្ជតិ, ន អញ្ញោ,
ឯវំ អវិហាទីសុ ឧប្បន្នស្ស យាវ អកនិជ្ជា ឧទ្ទមេវ ឧប្បត្តិ ហោតីតិ។

ធម្មទិន្នាថេរីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១៣. វិសាខាថេរីគាថាវណ្ណានា

ករោច ពុទ្ធសាសនន្តិ វិសាខាយ ថេរីយា គាថា។ តស្ស វត្ថុ
ជីវាថេរីយាវត្ថុសធិសមេវ។ សា អរហន្តំ បត្វា វិមុត្តិសុខេន វីតីនាមេន្តិ -

១៣.

“ករោច ពុទ្ធសាសនំ, យំ កត្វា នានុតប្បតិ;
ទិប្បំ ចាទានិ ឆោវិត្វា, ឯកមន្តេ និសីទថា”តិ។ -

ឥមាយ គាថាយ អញ្ញំ ព្យាកាសិ។

តត្ថ ករោច ពុទ្ធសាសនន្តិ ពុទ្ធសាសនំ ឱវាទអនុសិដ្ឋិ ករោច, យថាអនុសិដ្ឋំ
បដិបទ្ឋជាតិ អត្តោ។ យំ កត្វា នានុតប្បតិ អនុសិដ្ឋិ កត្វា ករណហេតុ ន
អនុតប្បតិ តក្កវស្ស សម្មនេវ អធិប្បាយានំ សមិជ្ឈនតោ។ ទិប្បំ ចាទានិ
ឆោវិត្វា, ឯកមន្តេ និសីទថាតិ ឥទំ យស្មា សយំ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌាចាតបដិក្កន្ធា
អាចរិយុបជ្ឈាយានំ វត្ថុ ទស្សេត្វា អត្តនោ ទិវាជ្ជានេ ចានេ ឆោវិត្វា រហោ
និសិទ្ធា សទត្តំ មត្តកំ ចាបេសិ, តស្មា តត្ថ អញ្ញេបិ និយោជេន្តិ អរោច។

វិសាខាថេរីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១៤. សុមនាថេរីគាថាវណ្ណានា

ធាតុយោ ធុត្តតោ ធិស្វាតិ សុមនាយ ថេរីយា កាថា។ តស្ស វត្ថុ
តិស្ស ថេរីយា វត្ថុសធិសំ។ ឥមិស្សបិ ហិ សត្តា ឌីកាសំវិស្សន្ទេត្វា បុរតោ
និសិន្នោវិយ អត្តានំ ទស្សេត្វា -

១៤.

“ធាតុយោ ធុត្តតោ ធិស្វា, មា ជាតី បុនរាគមិ;
ភវេ ធន្នំវិរាជេត្វា, ឧបសន្តា ចរិស្សសី”តិ។ -

ឥមំ កាថមាហា។ សា កាថាបរិយោសានេ អរហន្តំ ចាបុណិ។

តត្ថ ធាតុយោ ធុត្តតោ ធិស្វាតិ សសន្តតិបរិយាបន្នា ចក្ខាធិធាតុយោ
ឥតរាបិ ច ឧទយព្ពយបដិប័ឡនាធិនា “ធុត្តា”តិ ញ្ញាណចក្ខនា ធិស្វា។ មា ជាតី
បុនរាគមីតិ បុន ជាតី អាយតី បុនព្រំ មា ឧបគច្ឆិ។ ភវេ ធន្នំវិរាជេត្វាតិ
កាមភវាធិកេ សព្ពស្មី ភវេ តណ្ហាធន្នំវិរាគសម្ព័ន្ធតេន មគ្គេន បដហិត្វា។
ឧបសន្តា ចរិស្សសីតិ សព្ពសោ បហ័នកិលេសតាយ និព្ពតាវិហរិស្សសី។

ឯត្ថ ច “ធាតុយោ ធុត្តតោ ធិស្វា”តិ ឥមិនា ធុត្តានុបស្សនាមុខេនវិបស្សនា
ទស្សិតា។ “ភវេ ធន្នំវិរាជេត្វា”តិ ឥមិនា មគ្គោ, “ឧបសន្តា ចរិស្សសី”តិ ឥមិនា
សឧចាធិសេសា និព្ពានធាតុ, “មា ជាតី បុនរាគមី”តិ ឥមិនា អនុចាធិសេសា
និព្ពានធាតុ ទស្សិតាតិ ទដ្ឋព្វំ។

សុមនាថេរីកាថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១៥. ឧត្តរាថេរីកាថាវណ្ណនា

កាយេន សំវុតា អាសិន្តិ ឧត្តរាយ ថេរីយា កាថា។ តស្សបិ វត្ថុ
តិស្ស ថេរីយា វត្ថុសធិសំ។ សាបិ ហិ សក្យកុលប្បសុតា ពោធិសត្តស្ស

ឱរោធក្ខតា មហាបជាបតិគោតមិយា សន្ធិ៍និក្ខន្តា ឱភាសកាថាយ អរហន្តំ
បត្យា បន -

១៥.

“កាយេន សំវុតា អាសី, វាថាយ ឧទ ចេតសា;
សម្មលំ តណ្ហាមព្ពយ្ហ, សីតិក្ខតាម្ហំ និព្ពតា”តិ។ -

ឧទានវសេន តមេវ កាថំ អភាសិ។

តត្ថ កាយេន សំវុតា អាសិន្តិ កាយិកេន សំវុតេន សំវុតា អហោសី។
វាថាយាតិ វាចសិកេន សំវុតេន សំវុតា អាសិន្តិ យោជនា, បទទ្ធយេនាបិ
សីលសំវុតាមាហា។ ឧទាតិ អថ។ ចេតសាតិ សមាធិចិត្តេន, ឯតេន
វិបស្សនាការំនមាហា។ សម្មលំ តណ្ហាមព្ពយ្ហាតិ សានុសយំ, សហ វា អវិជ្ជាយ
តណ្ហំ ឧទ្ធវិត្យា។ អវិជ្ជាយ ហិ បដិច្ឆាទិតាទីនេវ ភវត្តយេ តណ្ហា ឧប្បជ្ជតិ។

អបរោ នយោ - កាយេន សំវុតាតិ សម្មាកម្មន្តេន សព្ពសោ មិច្ឆាកម្មន្តស្ស
បហាណា មគ្គសំវុតេនេវ កាយេន សំវុតា អាសី។ វាថាយាតិ សម្មាវាថាយ
សព្ពសោ មិច្ឆាវាថាយ បហាណា មគ្គសំវុតេនេវ វាថាយ សំវុតា អាសិន្តិ អត្ថោ។
ចេតសាតិ សមាធិនា។ ចេតាសីសេន ហេតុ សម្មាសមាធិ វុត្ថោ,
សម្មាសមាធិគ្គហណេនេវ មគ្គលក្ខណេន ឯកលក្ខណា សម្មាទិដ្ឋិអាទយោ
មគ្គធម្មា គហិតាវ ហោន្តិតិ, មគ្គសំវុតេន អភិជ្ឈាទិកស្ស អសំវុតស្ស
អនវសេសតោ បហានំ ទស្សិតំ ហោតិ។ តេនេវាហ “សម្មលំ តណ្ហាមព្ពយ្ហា”តិ។
សីតិក្ខតាម្ហំ និព្ពតាតិ សព្ពសោ កិលេសបរិឡាហាការេន សីតិការំប្បត្តា
អនុចាទិសេសាយ និព្ពានធាតុយា និព្ពតា អម្ចីតិ។

ឧត្តរាថេរីកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១៦. វុឌ្ឍបព្ពជិតសុមនាលើកាថាវណ្ណានា

សុខំ ភូ វុឌ្ឍិកេ សេហិតិ សុមនាយ វុឌ្ឍបព្ពជិតាយ កាថា។ អយម្យិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ កុសលំ ឧបចិនិត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បនេ
សាវត្ថយំ មហាកោសលរញ្ជោ ភគិនី ហុត្វា និព្ពត្តិ។ សា សត្តារា រញ្ជោ
បសេនទិស្ស កោសលស្ស “ចត្តារោ ខោ មេ, មហារាជ, ធម្មារាតិ ន
ឧញ្ញាតញ្ញា” តិអាទិនា (សំ. និ. ១.១១២) ទេសិតំ ធម្មំ សុត្វា លទ្ធប្បសាទា
សរណេសុ ច សីលេសុ ច បតិជ្ជាយ បព្ពជិតុកាមាបិ “អយ្យិកំ
បដិជគ្គិស្សមី” តិ ចិរកាលំ វីតិនាមេត្វា អបរភាគេ អយ្យិកាយ កាលដ្ឋតាយ
រញ្ជោ សទ្ធិ មហាគ្យានិ អត្ថរណាចារុណានិ កាហាបេត្វា វិហារំ គន្ធា សង្ឃស្ស
នាបេត្វា សត្ថ សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា អនាគាមិជលេ បតិជ្ជិតា បព្ពជ្ជំ យាចិ។ សត្តា
តស្ស ញ្ញាណាបរិចាកំ ទិស្វា -

១៦.

“សុខំ ភូ វុឌ្ឍិកេ សេហិតិ, កត្វា ចោឡេន ចារុតា;
ឧបសន្តោ ហិ តេ រាគោ, សីតិភូតាសិ និព្ពតា” តិ។ -

ឥមំ កាថំ អភាសិ។ សា កាថាបរិយោសានេ សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហន្តំ បត្វា
ឧទានវសេន តមេវ កាថំ អភាសិ។ ឥទមេវ ចស្ស អញ្ញាញាករណំ អហោសិ,
សា តាវនេវ បព្ពជិ។ កាថាយ បន វុឌ្ឍិកេតិ វុឌ្ឍេ, វយោវុឌ្ឍេតិ អត្តោ។ អយំ បន
សីលាទិគុណេហិបិ វុឌ្ឍា, លើយា វុត្តកាថាយ ចតុត្ថចានេ សីតិភូតាសិ
និព្ពតាតិ យោជេតព្ពំ។ សេសំ វុត្តនយមេវ។

វុឌ្ឍបព្ពជិតសុមនាលើកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១៧. ធម្មាលើកាថាវណ្ណានា

បិណ្ឌាចារ្យ ចរិត្យានតិ ធម្មាយ ថេរីយា គាថា។ អយម្បិ បុរិមពុទ្ធសុ
កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវីវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិនិត្យា
សម្មតបុញ្ញសម្ភារា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ សាវត្ថិយំ កុលយវេ និព្ពត្តិត្យា វ័យប្បត្តា
បតិវបស្ស សាមិកស្ស គេហំ គន្ធា សាសនេ បដិលទ្ធសន្ធា បព្ពជិតុកាមា
ហុត្យា សាមិកេន អនុញ្ញាតា បច្ឆា សាមិកេ កាលផ្គតេ បព្ពជិត្យា វិបស្សនាយ
កម្មំ ករោន្តិ ឯកទិវសំ ភិក្ខាយ ចរិត្យា វិហារំ អាគច្ឆន្តិ បរិបតិត្យា តមេវ
អារម្មណំ កត្យា វិបស្សនំ វឌ្ឍន្យា សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហន្តំ បត្យា -

១៧.

“បិណ្ឌាចារ្យ ចរិត្យាន, ទណ្ឌមោលុត្តា ទុព្ពលា;
វេជមាទេហិ គត្តេហិ, តត្តេវ និបតី ធមា;
ទិស្វា អាទិនំ កាយេ, អថ ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេ”តិ។ -

ឧទានវសេន ឥមំ កាថំ អភាសិ។

តត្ថ បិណ្ឌាចារ្យ ចរិត្យាន, ទណ្ឌមោលុត្តា បិណ្ឌាចារ្យតត្ថាយ យដ្ឋី
ឧបត្ថម្ភន ឆកវេ វិចរិត្យា ភិក្ខាយ អាហិណ្ឌិត្យា។ ធមាតិ ធមាយំ ភូមិយំ, ចាទានំ
អវសេន ភូមិយំ និបតិដ្ឋិ អត្តោ។ ទិស្វា អាទិនំ កាយេតិ
អសុភានិច្ឆទុក្ខានត្ថតាទីហិ ឆានប្បកាវេហិ សវីវេ ទោសំ បញ្ញាចក្កនា ទិស្វា។
អថ ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេតិ អាទិនវានុបស្សនាយ បរតោ បវត្តេហិ
និព្ពនានុបស្សនាទីហិ វិក្ខម្ភនវសេន មម ចិត្តំ កិលេសេហិ វិមុច្ចិត្យា បុន
មគ្គជលេហិ យថាគ្គមំ សមុទ្ធនវសេន ចេវ បដិប្បស្សន្តិវសេន ច សព្ពសោ
វិមុច្ចិ វិមុត្តំ, ន ទានិស្សាវិមោចតត្ថំ អត្ថិតិ។ ឥទមេវ ចស្សា អញ្ញាព្យាករណំ
អហោសីតិ។

ធម្មាថេរីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១៨. សង្ឃាថេរីគាថាវណ្ណានា

ហិត្វា យវេ បព្ពជិត្វាតិ សង្ឃាយ ថេរីយា គាថា។ តស្សាវត្ថុ ដ៏រាថេរីយា
វត្ថុសធិសំ។ គាថា បន -

១៨.

“ហិត្វា យវេ បព្ពជិត្វា, ហិត្វា បុត្តំ បសុំ បិយំ;
ហិត្វា រាគញ្ច ទោសញ្ច, អវិជ្ជញ្ច វិរាជិយ;
សម្មលំ តណ្ហាមត្តយ្ហ, ឧបសន្តាម្ហំ និត្តតា”តិ។ - កាថំ អភាសិ;

តត្ថ ហិត្វាតិ ធម្មត្វា។ យវេតិ គេហំ។ យវសន្នោ ហិ ឯកស្ម័យ្យិ អភិធម្មេយ្យ
កនាចិ ពហុសុ ពីដំរិយ រុទ្ធាវសេន វេហរីយតិ។ ហិត្វា បុត្តំ បសុំ បិយន្តិ
បិយាយិតព្ពេ បុត្តេ ចេវ គោមហីសាទិកេ បសូ ច តប្បជិត្វាធន្តរាគប្បហានេន
បហាយ។ ហិត្វា រាគញ្ច ទោសញ្ចាតិ រដ្ឋនសភាវំ រាគំ, ឧស្សនសភាវំ ទោសញ្ច
អរិយមគ្គេន សមុច្ឆិត្វា។ អវិជ្ជញ្ច វិរាជិយាតិ សញ្ញាគុសលេសុ បុព្ពដ្ឋមំ
មោហញ្ច វិរាជេត្វា មគ្គេន សមុគ្យាជេត្វា ឥន្ទ្រេវ អត្ថោ។ សេសំ វត្ថុនយមេវ។

សង្ឃាថេរីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

ឯកកនិចាតវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

២. ឧកកនិចាតោ

១. អភិរូបនន្ទាថេរីគាថាវណ្ណានា

ធុកនិបាត អាតុរំ អសុច្ចី បូតិន្ទ្រអាទិកា អភិរូបនន្ទាយ សិក្ខុមាណាយ
តាថា។ អយំ កិរវិបស្សិស្ស ភគវតោ កាលេ ពន្ទមតីនគរេ
គហបតិមហាសាលស្ស ជីតា ហុត្វា សត្តុ សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា សរណេសុ ច
សីលេសុ ច បតិជ្ជិតា សត្តរិ បរិនិព្វតេ ធាតុចេតិយំ រតនបដិមណ្ឌិតេន
សុវណ្ណាច្ឆតេន បូជំ កត្វា, កាលដ្ឋត្វា សគ្គេ និព្វត្តិត្វា អបរាបរំ សុគតីសុយេវ
សំសរន្តិ ឥមស្មី ពុទ្ធប្បនេ កបិលវត្ថុនគរេ ខេមកស្ស សក្កស្ស
អគ្គមហេសិយា កុច្ឆិស្មី និព្វត្តិ។ នន្ទាតិស្ស ឆាមំ អហោសិ។ សា អត្ថការស្ស
អតិរិយ រូបសោភគ្គប្បត្តិយា អភិរូបា ធស្សនីយា ចាសាទិកា អភិរូបនន្ទាត្វេវ
បញ្ញាយិត្ត។ តស្ស វយប្បត្តាយ វាយេយ្យទិវសេយេវ វរក្ខតោ សក្យកុមារោ
កាលមកាសិ។ អថ នំ មាតាបិតារោ អកាមំ បញ្ញាជេសុំ។

សា បព្ពជិត្វាបិ រូបំ និស្សាយ ឧប្បន្នមទា “សត្វា រូបំ វិវណ្ណេតិ គរហតិ
អនេកបរិយាយេន រូបេ អាទិនំ ទស្សេតិ” តិ ពុទ្ធបដ្ឋានំ ន គច្ឆតិ។ ភគវា តស្ស
ញ្ញាណបរិចាកំ ញ្ញត្វា មហាបជាបតី អាណាបេសិ “សញ្ញាបិ ភិក្ខុនិយោ
បដិចាដិយា ឱវាទំ អាគច្ឆន្ត” តិ។ សា អត្ថនោ វារេ សម្មត្ថេ អញ្ញំ បេសេសិ។
ភគវា “វារេ សម្មត្ថេ អត្ថនាវ អាគច្ឆត្ថំ, ន អញ្ញា បេសេតញ្ញា” តិ អាហា។ សា
សត្តុ អាណំ លង្ខិតុំ អសក្កោន្តិ ភិក្ខុនីហិ សទ្ធិ ពុទ្ធបដ្ឋានំ អគមាសិ។ ភគវា
ឥទ្ធិយា ឯកំ អភិរូបំ ឥត្ថិរូបំ មាបេត្វា បុន ជរាជិណ្ឌំ ទស្សេត្វា សំវេកំ
ឧប្បនេត្វា -

១៩.

“អាតុរំ អសុច្ចី បូតិ, បស្ស នន្ទេ សមុស្សយំ;
អសុកាយ ចិត្តំ ភាវេហិ, ឯកគ្គំ សុសមាហិតំ។

២០.

“អនិមិត្តញ្ច ភាវេហិ, មាណុសយមុដ្ឋហ;
តតោ មាណាភិសមយា, ឧបសន្តា ចរិស្សសី” តិ។ -

ឥមា ទ្វេ គាថា អភាសិ។ តាសំ អត្ថោ ហោជ្ជា វុត្តនយោ ឯវ។ គាថាបរិយោសានេ
អភិរូបនន្ទា អរហត្តំ ចាបុណិ។ តេន វុត្តំ អបទានេ -

“នគរេ ពន្ទមតិយា, ពន្ទមា នាម ខត្តិយោ;
តស្ស រញ្ញោ អហំ ភរិយា, ឯកជ្ឈំ ចារយាមហំ។

“រហោគតា និសីទិទ្វា, ឯវំ ចិន្តេសហំ តទា;
អាទាយ គមនីយញ្ញិ, កុសលំ នត្តិ មេ កតំ។

“មហាភិតាបំ កដុកំ, យោរូបំ សុទារុណំ;
និរយំ នូន គន្ធាមិ, ឯត្ថ មេ នត្តិ សំសយោ។

“ឯវាហំ ចិន្តយិទ្វាន, បហំសេទ្វាន មានសំ;
រាជានំ ឧបគន្ធាន, ឥទំ វចនមព្រាវី។

“ឥត្ថី នាម មយំ ទេវ, បុរិសានុគតា សទា;
ឯកំ មេ សមណំ ទេហិ, ភោជយិស្សាមិ ខត្តិយ។

“អទាសិ មេ មហារាជា, សមណំ ភាវិតិន្ទ្រិយំ;
តស្ស បត្តំ គហេទ្វាន, បរមន្នេន បូរយី។

“បូរយិទ្វា បរមន្ទំ, សហស្សគ្បនកេនហំ;
វុត្តយុគេន នាទេទ្វា, អទាសី តុដ្ឋមានសា។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណីធិហិ ច;

ជហិត្វា មាណសំ ទេហំ, តាវតីសមគន្ធបំ។

“សហស្សំ ទេវរាជ្ជំ, មហេសីត្ថមការយី;
សហស្សំ ចក្កវត្ថំ, មហេសីត្ថមការយី។

“បទេសវន្តំ វិបុលំ, គណនាតោ អសន្ធិយំ;
នាវាវិធំ ពហំ បុព្វំ, តស្ស កម្មជលា តតោ។

“ឧប្បលស្សេវ មេ វណ្ណា, អភិរូចា សុទស្សនា;
ឥត្ថី សព្ពុត្ថសម្បជ្ជា, អភិជាតា ជុតិន្ទរា។

“បន្ទិមេ ភវសម្បត្ត, អជាយី សាកិយេ កុលេ;
នាវីសហស្សចាមោក្ខា, សុទ្ធាទនសុតស្សបំ។

“និព្ពិន្ទិត្វា អគារេហំ, បព្ពជី អនការិយំ;
សត្តមី វត្ថី សម្បត្វា, ចតុសច្ចំ អចាបុណី។

“បីវេបិណ្ណាចាតញ្ច, បច្ចយញ្ច សេនាសនំ;
បរិមេតុំ ន សក្កោមិ, បិណ្ណាចាតស្សិទំ ជលំ។

“យំ មយ្ហំ បុរិមំ កម្មំ, កុសលំ ជនិតំ មុនិ;
តុយ្ហត្ថាយ មហាវីរ, បរិចិណ្ណំ ពហុំ មយា។

“ឯកតីសេ ឥតោ កប្បេ, យំ ទានមទទី តទា;
ទុក្ខតី នាភិជាតាមិ, បិណ្ណាចាតស្សិទំ ជលំ។

“ទុវេ គតី បជាតាមិ, ទេវត្ថំ អថ មាណសំ;
អញ្ចំ គតី ន ជាតាមិ, បិណ្ណាចាតស្សិទំ ជលំ។

“ឧច្ឆ្រុ កុលេ បជាធាមិ, តយោ សាលេ មហាជនេ;
អញ្ញំ កុលំ ន ជាធាមិ, បិណ្ឌាចាតស្សីទំ ដលំ។

“ភវាភវេ សំសរិទ្ធា, សុក្កម្ហលេន ចោទិតា;
អមនាបំ ន បស្សមិ, សោមនស្សកតំ ដលំ។

“ឥទ្ធីសុ ច វសី ហោមិ, ទិញ្ចាយ សោតនាតុយា;
ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស, វសី ហោមិ មហាមុនេ។

“បុព្ពេនិវាសំ ជាធាមិ, ទិព្ពចក្ខុវិសោធិតំ;
សញ្ញាសវបរិក្ខណា, នត្ថិ ធានិ បុនព្ពវោ។

“អត្ថធម្មនុវត្តិសុ, បដិភានេ តថេវ ច;
ញ្ញាណំ មម មហាវីរ, ឧប្បន្នំ តវ សន្តិកេ។

“កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ... បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។
អរហត្តំ បទ្វា បន សា សយម្បិ ឧទានវសេន តាយេវ គាថា អភាសិ,
ឥនមេវ ចស្សា អញ្ញាញាករណំ អហោសីតិ។

អភិរូបនន្ទាលើគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

២. ជេន្ទាលើគាថាវណ្ណានា

យេ ឥមេ សត្ត ពោជ្ឈង្គតិអាទិកា ជេន្ទាយ ថេរិយា គាថា។ តស្សា អតីតំ
បច្ចុប្បន្នញ្ច វត្ថុ អភិរូបនន្ទាវត្ថុសទិសំ។ អយំ បន វេសាលិយំ លិច្ឆវិរាជកុលេ
និព្ពត្តិតិ អយមេវ វិសេសោ។ សត្តារា ទេសិតំ ធម្មំ សុត្វា ទេសនាបរិយោសានេ
អរហត្តំ បទ្វា អត្ថនា អធិគតំ វិសេសំ បច្ចវេក្ខិត្វា បីតិវសេន -

២១.

“យេ ឥមេ សត្ត ពោជ្ឈង្គា, មគ្គា និព្វានបត្តិយា;
ភាវិតា តេ មយា សព្វេ, យថា ពុទ្ធន ទេសិតា។

២២.

“ធិដ្ឋោ ហិ មេ សោ ភគវា, អន្តិមោយំ សមុស្សយោ;
វិក្ខិណោ ជាតិសំសារោ, នត្តិ ទានិ បុនព្វវា” តិ។ -

ឥមា ទ្វេ តាថា អភាសិ។

តត្ថ យេ ឥមេ សត្ត ពោជ្ឈង្គាតិ យេ ឥមេ
សតិធម្មវិចយវីរីយបីតិបស្សន្តិសមាធិឧបេក្ខាសម្ពាតា ពោធិយា យថាវុត្តាយ
ធម្មសាមគ្គិយា, ពោធិស្ស វា ពុជ្ឈនកស្ស តំសមន្តិទោ បុគ្គលស្ស អង្គកូតត្តា
“ពោជ្ឈង្គា” តិ លទ្ធនាមា សត្ត ធម្មា។ មគ្គា និព្វានបត្តិយាតិ និព្វានាធិកមស្ស
ឧបាយភូតា។ ភាវិតា តេ មយា សព្វេ, យថា ពុទ្ធន ទេសិតាតិ តេ សត្តតិស
ពោធិបក្ខិយធម្មា សព្វេបិ មយា យថា ពុទ្ធន ភគវតា ទេសិតា, តថា មយា
ឧប្បាធិតា ច វុឡិតា ច។

ធិដ្ឋោ ហិ មេ សោ ភគវាតិ ហិ-សន្នោ ហេតុអត្ថោ។ យស្មា សោ ភគវា
ធម្មកាយោ សម្មាសម្ពុទ្ធនា អត្តនា អធិកតអរិយធម្មទស្សនេន ធិដ្ឋោ, តស្មា
អន្តិមោយំ សមុស្សយោតិ យោជនា។ អរិយធម្មទស្សនេន ហិ ពុទ្ធវា ភគវត្ថោ
អញ្ញោ ច អរិយា ធិដ្ឋា នាម ហោន្តិ, ន រូបកាយទស្សនមត្តេន។ យថាហា - “យោ
ខោ, វុត្តលិ, ធម្មំ បស្សតិ, សោ មំ បស្សតី” តិ (សំ. និ. ៣.៨៧) ច “សុតវា ច ខោ,
ភិក្ខុវេ, អរិយសាវកោ អរិយានំ ទស្សវី” តិ (ម. និ. ១.២០; សំ. និ. ៣.១) ច អាធិ។
សេសំ វុត្តនយមេវ។

ជេន្ទាថេរីកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៣. សុមង្គលមាតុថេរីកាថាវណ្ណានា

សុមុត្តិកាតិអាទិកា សុមង្គលមាតាយ ថេរីយា កាថា។ អយម្យំ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ កុសលំ ឧបចិនិត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បានេ
សាវត្ថិយំ ទលិទ្ធកុលេ និព្ពត្តិត្វា វយប្បត្តា អញ្ញាតវស្ស នឡ ការស្ស ទិដ្ឋា
បឋមគព្ពេយេវ បច្ឆិមភវិកំ បុត្តំ លភិ។ តស្ស សុមង្គលោតិ នាមំ អហោសិ។
តតោ បដ្ឋាយ សា សុមង្គលមាតាតិ បញ្ញាយិត្ត។ យស្មា បនស្សា នាមគោត្តំ ន
ចាកជំ, តស្មា “អញ្ញាតវា ថេរី ភិក្ខុនី អបញ្ញាតា” តិ ចាឡិយំ វុត្តំ។ សោបិស្សា
បុត្តោវិញ្ញតំ បុត្តោ បព្ពជិត្វា សហ បជិសម្មិទាហិ អវហត្ថំ បត្វា
សុមង្គលត្ថេរោតិ ចាកដោ អហោសិ។ តស្ស មាតា ភិក្ខុនីសុ បព្ពជិត្វា
វិបស្សនាយ កម្មំ ករោន្តី ឯកទិវសំ គិហិកាលេ អត្តនាលទ្ធត្ថំ បច្ឆវេក្ខិត្វា
សំវេគជាតាវិបស្សនំ វឡេត្វា សហ បជិសម្មិទាហិ អវហត្ថំ បត្វា ឧទានេន្តី -

២៣.

“សុមុត្តិកា សុមុត្តិកា, សាធុមុត្តិកាម្ហិ មុសលស្ស;
អហិរិកោ មេ ធន្តកំ វាបិ, ឧក្ខុលិកា មេ ទេឌ្ឍកំ វាតិ។

២៤.

“រាគញា អហំ ទោសញ្ច, ចិច្ចជិ ចិច្ចជិតិ វិហនាមិ;
សា វុក្ខមូលមុបគម្ម, ‘អហោ សុខ’ន្តិ សុខតោ ឈាយាមី” តិ។ -

ឥមា ទ្វេ កាថា អភាសិ។

តត្ថ សុមុត្តិកាតិ សុមុត្តា។ ក-កាពេ បទប្បវណ្ណមត្តំ, សុដ្ឋ មុត្តា វតាតិ
អត្ថោ។ សាសាសនេ អត្ថនា បដិលទ្ធសម្បត្តិ ធិស្វា បសាទវសេន, តស្ស វា
បសំសាវសេន អាមន្តេត្វា វុត្តំ “សុមុត្តិកា សុមុត្តិកា” តិ។ យំ បន គិហិកាលេ
វិសេសតោ ជិតុច្ឆតិ, តតោវិមុត្តិ ធស្សេន្ត “សាធុមុត្តិកាម្ហិ” តិអាធិមាហ។ តត្ថ
សាធុមុត្តិកាម្ហិ តិ សម្មនេវ មុត្តា វត អម្ហិ។ មុសលស្សាតិ មុសលតោ។ អយំ កិរ
ធលិទ្ធកាវេន គិហិកាលេ សយមេវ មុសលកម្មំ ករោតិ, តស្មា ឯវមាហ។
អហិរិកោ មេតិ មម សាមិកោ អហិរិកោ និល្លដ្ឋោ, សោ មម ន វុច្ឆតិ តិ
វេចនសេសោ។ បកតិយាវ កាមេសុ វិវត្តចិត្តតាយ កាមាធិមុត្តានំ បវត្តិ
ជិតុច្ឆន្តិ វេទតិ។ ធម្មកំ វាបីតិ ជីវិតហេតុកេន ករិយមានំ ធម្មកម្មំ មេ ន
វុច្ឆតិ តិ អត្ថោ។ វា-សន្នោ អវុត្តសមុច្ឆយត្ថោ, តេន បេឡាចត្តោជកាធិ
សន្តណ្ហាតិ។ វេឡុទណ្ហាធិនិ គហេត្វា ធិវសេ ធិវសេ ធម្មានំ ករណាវសេន
ទុក្ខជីវិតំ ជិតុច្ឆន្តិ វេទតិ។ “អហិតកោ មេ វាតោ វាតិ” តិ កេចិ វត្វា អហិតកោ
ជរាវហោ គិហិកាលេ មម សរិវេ វាតោ វាយតិ តិ អត្ថំ វេទន្តិ។ អបវេ បន
“អហិតកោ បវេសំ ទុក្ខនូតរោ ច មម សរិវតោ វាតោ វាយតិ” តិ អត្ថំ វេទន្តិ។
ឧក្ខលិកា មេ ធម្មកំ វាតិ តិ មេ មម ភត្តបចនភាជនំ ចិរចារិវាសិកភាវេន
អបរិសុទ្ធតាយ ឧទកសប្បគន្ធិ វាយតិ, តតោ អហំ សាធុមុត្តិកាម្ហិ តិ
យោជនា។

រាគញ អហំ ធាសញ, ចិច្ឆិដិ ចិច្ឆិដិ វិហនាមីតិ អហំ កិលេសដេដ្ឋកំ
រាគញ ធាសញ ចិច្ឆិដិ ចិច្ឆិដិ តិ ឥមិនា សន្នេន សន្និវិហនាមី វិនាសេមិ,
បដហាមីតិ អត្ថោ។ សា កិរ អត្ថនោ សាមិកំ ជិតុច្ឆន្តិ តេន ធិវសេ ធិវសេ
ជាលិយមាធានំ សុក្ខានំ វេឡុទណ្ហាធិនំ សន្តំ គហេត្តិ តស្ស បហានំ
រាគនោសបហានេន សមំ កត្វា អវោច។ សា វុក្ខមូលមុបកម្មាតិ សា អហំ
សុមន្តលមាតា វិវត្តំ វុក្ខមូលំ ឧបសន្តមិ ត្វា។ សុខតោ ឈាយាមីតិ សុខន្តិ

ឈាយាមិ, កាលេន កាលំ សមាបជ្ជន្តិ ជលសុខំ និព្វានសុខញ្ច
បដិសំវេទិយមាណ ជលជ្ឈានេនឈាយាមីតិ អត្ថោ។ អហោ សុខន្តិ ឥទំ បនស្សា
សមាបត្តិតោ បច្ឆា បវត្តមនសិការវសេន វុត្តំ, បុញ្ញភោគវសេនាតិបិ
យុជ្ជតេវ។

សុមជ្ឈលមាតុលើកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៤. អឡកាសិលើកាថាវណ្ណានា

យាវ កាសិជនបទោតិអាទិកា អឡកាសិយា លើយា កាថា។ អយំ កិរ
កស្សបស្ស ទសពលស្ស កាលេ កុលគេហោ និព្វត្តិត្វាវិញ្ញតំ បត្វា ភិក្ខុនីនំ
សន្តិកំ គន្ធា ធម្មំ សុត្វា បដិលទ្ធសទ្ធា បព្ពជិត្វា ភិក្ខុនីសីលេ វិវាទំ អញ្ញតរំ
បដិសម្ពិទាប្បត្តំ ឱណាសវត្ថេវី គណិកាវាទេន អក្កោសិត្វា, តតោ បុតា
និរយេ បច្ឆិត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ កាសិករដ្ឋេ ឧឡារិកវេ សេដ្ឋិកុលេ និព្វត្តិត្វា
វុទ្ធិប្បត្តា បុព្វេ កតស្ស វេទិទ្ធវិកស្ស និស្សន្ទេន ហ្វានតោ បរិកដ្ឋា គណិកា
អហោសិ។ នាមេន អឡកាសិ នាម។ តស្ស បព្ពជ្ជា ច ទូតេន ឧបសម្បទា ច
ខន្ធកេ អាគតាយេវ។ វុត្តញ្ញេតំ -

តេន ខោ បនសមយេន អឡកាសិ គណិកា ភិក្ខុនីសុ បព្ពជិតា
ហោតិ។ សា ច សាវត្ថី គន្ធកាមា ហោតិ “ភគវតោ សន្តិកេ
ឧបសម្បជ្ជិស្សមី”តិ។ អស្សោសុំ ខោ ធុត្តា - “អឡកាសិ កិរ គណិកា
សាវត្ថី គន្ធកាមា”តិ។ តេ មគ្គេ បរិយុដ្ឋិសុ។ អស្សោសិ ខោ អឡកាសិ
គណិកា “ធុត្តា កិរ មគ្គេ បរិយុដ្ឋិតា”តិ។ ភគវតោ សន្តិកេ ទូតំ
ចាហោសិ - “អហញ្ញា ឧបសម្បជ្ជិតុកាមា, កេនំ នុ ខោ មយា
បដិបទ្ធិតត្ថ”ន្តិ? អថ ខោ ភគវា ឯតស្មី និទានេ ឯតស្មី បករណោ ធម្មំ កេនំ

កត្វាភិក្ខុ អាមន្តេសិ - “អនុជាធាមិ, ភិក្ខុវេ, ទូតេនបិ ឧបសម្បទេតុ”ន្តិ
(ចូឡវ. ៤៣០)។

ឯវលទ្ធិបសម្បទា បនវិបស្សនាយ កម្ពុ ករោន្តី ន ចិរស្សេវ សហ
បដិសម្ពិទាហិ អរហត្តំ ចាបុណិ។ តេន វុត្តំ អបទានេ (អប. ថេរី ២.៤.១៦៨-
១៨៣) -

“ឥមម្ហិ ភទ្ទកេ កប្បេ, ព្រហ្មពន្ធិ មហាយសោ;
កស្សទោ ធាម កោត្តន, ឧប្បន្នំ វុទ្ធតំ វរោ។

“តទាហំ បព្ពជិត្វាន, តស្ស ពុទ្ធស្ស សាសនេ;
សំវុតា ចាតិមោក្ខម្ហិ, ឥន្ទ្រិយេសុ ច បញ្ចសុ។

“មត្តញ្ញំ ច អសនេ, យុត្តា ជាគិរិយេបិ ច;
វសន្តិ យុត្តយោគាហំ, ភិក្ខុនីវិគតាសវំ។

“អក្កោសី ធុជ្ជចិត្តាហំ, គណិកេតិ គណី តទា;
តេន ចាបេន កម្មេន, និរយម្ហិ អបច្ឆិសំ។

“តេន កម្មាវសេសេន, អជាយី គណិកាកុលេ;
ពហុសោវ បរាជីនា, បច្ឆិមាយ ច ជាតិយំ។

“កាសីសុ សេដ្ឋិកុលជា, ព្រហ្មចារីពលេនហំ;
អច្ឆរាវិយ ទេវេសុ, អហោសី រូបសម្បទា។

“ទិស្វាន ទស្សនីយំ មំ, គិរិព្ពជបុរុត្តមេ;
គណិកត្តេ និវេសេសុំ, អក្កោសនពលេន មេ។

“សាហំ សុត្វាន សទ្ធម្មំ, ពុទ្ធសេដ្ឋន ទេសិតំ;
បុព្វវាសនសម្បជ្ជា, បុព្វជី អនការិយំ។

“តទ្ធិបសម្បទត្ថាយ, កច្ចន្តិ ជិនសន្តិកំ;
មគ្គេ ធុត្តេ បិតេ សុត្វា, លភី ទូតោបសម្បទំ។

“សព្វកម្មំ បរិក្ខណំ, បុញ្ញំ ចាបំ តថេវ ច;
សព្វសំសារមុត្តិណ្ណា, គណិកត្តញ្ច ខេបិតំ។

“ឥទ្ធីសុ ច វសី ហោមិ, ធិញ្ញាយ សោតទាតុយា;
ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស, វសី ហោមិ មហាមុនេ។

“បុព្វេនិវាសំ ជាធាមិ, ធិព្វចក្ខុវិសោធិតំ;
សព្វាសវបរិក្ខណា, នត្តិ ទានិ បុណ្ណវោ។

“អត្ថធម្មនិរុត្តិសុ, បដិកានេ តថេវ ច;
ញ្ញាណំ មម មហាវីរ, ឧប្បន្នំ តវ សន្តិកេ។

“កិលេសា ឈាបិតា មឃ្ហំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។ (អប. ថេរី
២.៤.១៦៨-១៨៣);

អរហន្តំ បន បត្វា ឧទានវសេន -

២៥.

“យាវ កាសិជនបទោ, សុត្តោ មេ តត្ថកោ អហុ;
តំ កត្វា នេគមោ អគ្គំ, អឡេនគ្គំ បេសិ មំ។

២៦.

“អថ និព្វិន្ទហំ រូបេ, និព្វិន្ទញាវិវដ្តហំ;
មា បុន ជាតិសំសារំ, សន្ធាវេយ្យំ បុនប្បុនំ;
តិស្សោវិជ្ជា សង្ខិកតា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។ -

ឥមា កាថា អភាសិ។

តត្ថ យាវ កាសិជនបទោ, សុដ្ឋោ មេ តត្ថកោ អហូតិ កាសីសុ ជនបទេសុ
ភវោ សុដ្ឋោ កាសិជនបទោ, សោ យាវ យត្ថកោ, តត្ថកោ មយ្ហំ សុដ្ឋោ អហុ
អហោសិ។ កិត្តកោ បន សោតិ? សហស្សមត្តោ។ កាសិវដ្ឋេ កិវ តទា
សុដ្ឋវសេន ឯកទិវសំ វញ្ញោ ឧប្បជ្ឈនកអាយោ អហោសិ សហស្សមត្តោ,
ឥមាយបិ បុរិសានំ ហត្ថតោ ឯកទិវសំ លទ្ធផនំ តត្ថកំ។ តេន វុត្ថំ - “យាវ
កាសិជនបទោ, សុដ្ឋោ មេ តត្ថកោ អហូ”តិ។ សា បន
កាសីសុដ្ឋបរិមាណតាយ កាសីតិ សមញ្ញំ លភិ។ តត្ថ យេភុយ្យេន មនុស្សា
សហស្សំ ធាតុំ អសក្កោន្តា តតោ ឧបឡំ ទត្វា ទិវសភាគមេវ វមិត្វា កច្ឆន្តិ,
តេសំ វសេនាយំ អឡកាសីតិ បញ្ញាយិត្ត។ តេន វុត្ថំ - “តំ កត្វា នេគមោ អក្សំ,
អឡេនក្សំ ឋបេសិ ម”ន្តិ។ តំ បញ្ចសតមត្ថំ ជនំ អក្សំ កត្វា នេគមោ
និគមវាសិជនោ ឥត្តិវតនភាវេន អនក្សម្បិ សមាជំ អឡេន អក្សំ និមិត្តំ
អឡកាសីតិ សមញ្ញាវសេន មំ ឋបេសិ, តថា មំ វោហរីតិ អត្តោ។

អថ និព្វិន្ទហំ រូបេតិ ឯវំ រូបូបជីវីនី ហុត្វា ឋិតា។ អថ បច្ឆា សាសនំ និស្សាយ
រូបេ អហំ និព្វិន្ទី “ឥតិចិ រូបំ អនិច្ចំ, ឥតិចិទំ រូបំ ទុក្ខំ, អសុភ”ន្តិ បស្សន្តិ តត្ថ
ឧក្កល្លិ។ និព្វិន្ទញាវិវដ្តហន្តិ និព្វិន្ទន្តិ ចាហំ តតោ បរំ វិរាគំ អាបន្តិ។
និព្វិន្ទគ្គហណោន ចេត្ត តរុណាវិបស្សនំ ទស្សេតិ, វិរាគគ្គហណោន
ពាលវិបស្សនំ។ “និព្វិន្ទន្តោវិវដ្តតិ វិរាគាវិមុច្ចតី”តិ ហិ វុត្ថំ។ មា បុន

ជាតិសំសារំ, សន្ធាវេយ្យំ បុណ្យបុណ្យន្តិ ឥមិនា និព្វិន្ទនវិវដ្តនាការេ និទស្សន្តិ។
តិស្សោវិជ្ជាតិអាទិនា តេសំ មត្តកប្បត្តិ, តំ វុត្តនយមេវ។

អឡកាសិថេរីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៥. ចិត្តាថេរីគាថាវណ្ណានា

កិញ្ចាបិ ខោម្ហំ កិសិកាតិអាទិកា ចិត្តាយ ថេរីយា គាថា។ អយម្មិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្តបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ ឥតោ
ចតុន្ទ្រុតិកប្បេ ចន្ទភាកាយ នទិយា តីរេ កិន្ទរយោនិយំ និព្វត្តិ។ សា ឯកទិវសំ
ឯកំ បច្ចេកពុទ្ធី វុត្តមូលេ និសិន្នំ ទិស្វា បសន្នមាណសា នឡបុប្ផេហិ បូជំ កត្វា
វន្តិត្វា អញ្ញាលី បគ្គហេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។ សា តេន បុញ្ញកម្មេន
នេវមនុស្សេសុ សំសរន្តិ ឥមស្មី ពុទ្ធប្បានេ រាជគហេ គហបតិមហាសាលកុលេ
និព្វត្តិត្វាវិញ្ញាតំ បត្វា សត្តុ រាជគហប្បវេសនេ បដិលទ្ធសទ្ធា បច្ឆា
មហាបជាបតិកោតមិយា សន្តិកេ បព្ពជិត្វា មហាល្លិកាកាលេ គិដ្ឋក្ខេបព្ពតំ
អភិវុហិត្វា សមណធម្មំ ករោន្តិវិបស្សនំ វង្សេត្វា សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហន្តំ
ចាបុណ្ណិ។ តេន វុត្តំ អបទានេ -

“ចន្ទភាកានទីតីរេ, អហោសី កិន្ទរី តទា;
អន្ទសំ វិវដំ ពុទ្ធី, សយម្ហំ អបរាជិតំ។

“បសន្នចិត្តា សុមនា, វេទជាតា កតញ្ញាលី;
នឡមាលំ គហេត្វាន, សយម្ហំ អភិបូជយី។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណ្ឌិតីហិ ច;
ជហិត្វា កិន្ទរីទេហំ, អគច្ឆី តិទសំ គតី។

“ឆត្តិសនេវរាជ្ជនំ, មហេសីត្ថមការយី;
ធនន្ទំ ចក្កវត្ថិនំ, មហេសីត្ថមការយី;
សំវេជេត្វាន មេ ចិត្តំ, បព្ពជី អនការិយំ។

“កិលេសាលាបិតា មហ្មំ, ភវា សព្វេ សម្មហតា;
សព្វាសវបរិក្ខណា, នត្តិ ធានិ បុនព្ពវោ។

“ចតុន្ទុតិតោ កប្ប, យំ បុប្ផមភិប្បជយី;
ទុក្ខតី ឆានិជាឆាមិ, បុប្ផប្បជាយិទំ ជលំ។

“កិលេសាលាបិតា មហ្មំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។
សា បន អរហត្តំ បត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា -

២៧.

“កិញ្ចាបិ ខោម្ហិ កិសិកា, គិលាឆា ពាឡ្យទុព្ពលា;
ធន្នាមោលុព្ព គុដ្ឋាមិ, បព្ពតំ អភិរូហិយ។

២៨.

“សង្ឃាជី និក្ខិបិត្វាន, បត្តកញ្ចា និកុដ្ឋិយ;
សេលេ ខម្ពេសិមត្តានំ, តមោខន្ទំ បទាលិយា”តិ។ -

ឥមា ទ្វេ កាថា អភាសិ។

តត្ថ កិញ្ចាបិ ខោម្ហិ កិសិកាតិ យទិបិ អហំ ជរាជីណ្ណា
អប្បមំសលោហិតកាវេន កិសសរីរា អម្ហិ។ គិលាឆា ពាឡ្យទុព្ពលាតិ
ឆាត្វាធិវិការេន គិលាឆា, តេនេវ គេលញ្ឆេន អតិរិយ ទុព្ពលា។ ធន្នាមោលុព្ព

គន្ធាមីតិ យត្ថ កត្តចិ គន្ធន្តី កត្តរយដ្ឋី អាលម្ពិក្ខារ គន្ធាមិ។ បព្ពតំ
អភិរុហិយាតិ វេរំ ភូតាបិ វិវេកកាមតាយ គិដ្ឋកូជបព្ពតំ អភិរុហិត្វា។

សង្ឃាដ៏និក្ខិបិទ្វាណាតិ សន្តរុត្តរា វេរំ ហុត្វាយថាសំហតំ អំសេ វេបិតំ
សង្ឃាដ៏ហត្ថចាសេ វេបេត្វា។ បត្តកញ្ចា និកុដ្ឋិយាតិ មយ្ហំ វេលញ្ចនមត្តិកាបត្តំ
អនោមុខំ កត្វា វេកមន្តេ វេបេត្វា។ សេលេ ខម្ពេសិមត្តានំ, តមោខន្ធំ
បទាលិយាតិ បព្ពតេ និសិដ្ឋា ឥមិនា ធីយេន អនុនា អបទាលិតបុព្ពំ មោហក្ខន្ធំ
បទាលេត្វា, តេនេវ ច មោហក្ខន្ធបទាលនេន អត្តានំ អត្តការំ ខម្ពេសី, មម
សន្តានំ អាយតី អនុប្បត្តិធម្មតាចានេន វិក្ខមេសិន្តិ អត្ថោ។

ចិត្តាថេរីកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៦. មេត្តិកាថេរីកាថាវណ្ណានា

កិញ្ចាបិ ខោម្ពិ ទុក្ខិតាតិអាធិកា មេត្តិកាយ ថេរីយា កាថា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវេដ្ឋបនិស្សយំ បុព្ពំ ឧបចិនន្តិ
សិទ្ធក្ខត្ថស្ស ភគវតោ កាលេ គហបតិកុលេ និព្ពត្តិត្វា វិញ្ញតំ បត្វា សត្ត
ចេតិយេ រតនេន បដិមណ្ឌិតាយ មេខលាយ បូជំ អកាសិ។ សា តេន
បុញ្ញកម្មេន ទេវមនុស្សេសុ សំសរន្តិ ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ រាជគហេ
ព្រាហ្មណមហាសាលកុលេ និព្ពត្តិ។ សេសំ អនន្តរេ វុត្តសធិសំ។ អយំ បន
បដិភាគក្ខន្ធដំ អភិរុហិត្វា សមណធម្មំ ករោន្តិវិបស្សនំ វឌ្ឍេត្វា សហ
បដិសម្ពិទាហិ អរហត្តំ ចាបុណិ។ តេន វុត្តំ អបទានេ (អប. ថេរី ២.១.២០-២៥) -

“សិទ្ធក្ខត្ថស្ស ភគវតោ, ជូបការាបិកា អហំ;

មេខលិកា មយា ធិដ្ឋា, នវកម្មាយ សត្តនោ។

“និដ្ឋិតេ ច មហាជ្ជបេ, មេខលំ បុននាសហំ;
លោកនាថស្ស មុនិនោ, បសន្នា សេហិ ចាណិភិ។

“ចតុន្ទុតិតោ កប្បេ, យំ មេខលមធំ តនា;
ទុក្ខតី នាភិជាតាមិ, ជូបការស្សីទំ ជលំ។

“កិលេសាលាបិតា មយ្ហំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។
អរហត្ថំ បន បត្យា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ចវេក្ខិត្យា ឧទានវសេន -

២៩.

“កិញ្ចាបិ ខោម្ហិ ទុក្ខិតា, ទុព្ពលា គតយោព្ពនា;
ធន្នាមោលុព្ព គន្ធាមិ, បព្ពតំ អភិរូហិយ។

៣០.

“និក្ខិបិត្យាន សង្ឃាដិ, បត្តកញ្ច និកុដ្ឋិយ;
និសិន្នា ចម្ហិ សេលម្ហិ, អថ ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេ;
តិស្សោវិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។ -

ឥមា ទេ កាថា អភាសិ។

តត្ថ ទុក្ខិតាតិ រោគាភិកវេន ទុក្ខិតា សញ្ញាតទុក្ខា ទុក្ខប្បត្តា។ ទុព្ពលាតិ
តាយ ថេវ ទុក្ខប្បត្តិយា, ជរាជីណ្ណតាយ ច ពលវិហិតា។ តេនាហ
“គតយោព្ពនា”តិ, អទ្ធកតាតិ អត្ថោ។

អថ ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេតិ សេលម្ហិ ចាសាលោ និសិន្នា ចម្ហិ, អថ តទនន្តរំ
វិរិយសមតាយ សម្មនេវ យោជិតត្តា មគ្គបដិចាជិយា សព្វេហិបិ អាសវេហិ
មម ចិត្តំ វិមុច្ចិ។ សេសំ វុត្តនយមេវ។

មេត្តិការងារកាតាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៧. មិត្តាងារកាតាវណ្ណានា

ចាតុទ្ទសី បញ្ចនសិទ្ធិអាទិការ អបរាយ មិត្តាយ ថេរិយា កាតា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ តវេ វិវុទ្ធបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ
វិបស្សិស្ស ភគវតោ កាលេ ខត្តិយកុលេ និព្ពត្តិត្វា វិញ្ញតំ បត្វា ពន្ធមស្ស
រញ្ញោ អន្តេបុរិកា ហុត្វា វិបស្សិស្ស ភគវតោ សាវិកំ ឯកំ វិណាសវត្ថុវី ទិស្វា
បសន្នមាណសា ហុត្វា តស្សា ហត្ថតោ បត្តំ គហេត្វា បណីតស្ស
ខាននីយកោជនីយស្ស បូរេត្វា មហាក្សេន សាជកយុគេន សទ្ធិ អនាសិ។ សា
តេន បុញ្ញកម្មេន ទេវមនុស្សេសុ សំសរន្តី ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ កបិលវត្ថុស្មី
សក្យរាជកុលេ និព្ពត្តិត្វា វិញ្ញតំ បត្វា សត្តុ សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា បដិលទ្ធសទ្ធា
ឧបាសិកា អហោសិ។ សា អបរកាគេ មហាបជាបតិកោតមិយា សន្តិកេ
បព្ពជិត្វា កតបុព្ពកិច្ចា វិបស្សនាយ កម្មំ ករោន្តី ន ចិរស្សេវ សហ
បដិសម្ពិទាហិ អរហត្តំ ចាបុណិ។ តេន វុត្តំ អបទានេ (អប. ថេរី ២.១.៤៦-៥៩) -

“នគរេ ពន្ធមតិយា, ពន្ធមា នាម ខត្តិយោ;
តស្ស រញ្ញោ អហំ ភរិយា, ឯកជ្ឈំ ចារយាមហំ។

“រហោកតា និសីទិត្វា, ឯវំ ចិន្តេសហំ តនា;
អាទាយ គមនីយញ្ញិ, កុសលំ នត្តិ មេ កតំ។

“មហាភិតាបំ កដុកំ, យោរុបំ សុធារុណំ;
និរយំ នូន គច្ឆាមិ, ឯត្ថ មេ នត្តិ សំសយោ។

“រាជានំ ឧបសង្កម្ម, ឥទំ វចនមព្រិវិ;

ឯកំ មេ សមណំ ទេហិ, កោជយិស្សមិ ខត្តិយ។

“អនាសិ មេ មហារាជា, សមណំ ភាវិតិទ្រ្ទិយំ;
តស្ស បត្តំ គហេត្វាន, បរមន្នេន បូរយី។

“បូរយិត្វា បរមន្នំ, គន្ធាលេបំ អកាសហំ;
ជាលេន បិទហិត្វាន, វត្តយុគេន នាទយី។

“អារម្មណំ មមំ ឯតំ, សរាមិ យាវជីវិតំ;
តត្ថ ចិត្តំ បសាទេត្វា, តាវតីសមគច្ចហំ។

“តីសានំ ទេវរាជ្ជំ, មហេសិត្តមការយី;
មនសា បត្តិតំ មយ្ហំ, និព្ពត្តតិ យចិច្ចិតំ។

“វីសានំ ចក្កវត្ថីនំ, មហេសិត្តមការយី;
ឱចិតត្តាវ ហុត្វាន, សំសរាមិ ភវេស្វហំ។

“សព្ពពន្ធមុត្តាហំ, អបេតា មេ ឧបាទិកា;
សព្ពាសវបរិក្ខណា, នត្តិ ទានិ បុនព្ពវោ។

“ឯកនុតិតោ កប្បេ, យំ ទានមទទី តទា;
ទុក្ខតី នាភិជាតាមិ, បិណ្ឌាចាតស្សីនំ ដលំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។ (អប. ថេរី
២.១.៤៦-៥៩);

អរហត្តំ បន បត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា បីតិសោមនស្សជាតា
ឧទានវសេន -

៣១.

“ចាតុទ្ទសី បញ្ចនសី, យា ច បក្ខស្ស អដ្ឋមី;
ចាជិហារិយបក្ខញ្ច, អដ្ឋង្គីសុសមាគតំ។

៣២.

“ឧចាសថំ ឧចាគង្គី, ទេវកាយាភិនទ្គិន្ទ;
សាដ្ឋ ឯកេន ភត្តេន, មុណ្ណា សង្ឃាជិចារុតា;
ទេវកាយំ ន បត្តេហំ, វិនេយ្យ ហនយេ ទរ”ន្តិ។ - ឥមា ទ្វេ គាថា
អភាសិ;

តត្ថ ចាតុទ្ទសី បញ្ចនសីន្តិ ចតុទ្ទសន្តំ បូរណី ចាតុទ្ទសី, បញ្ចនសន្តំ បូរណី
បញ្ចនសី, តំ ចាតុទ្ទសី បញ្ចនសីញ្ច, បក្ខស្សាតិ សម្ពន្ធា។ អច្ឆន្តសំយោគេ
ចេតំ ឧបយោគវចនំ។ យា ច បក្ខស្ស អដ្ឋមី, តញ្ចាតិ យោជនា។
ចាជិហារិយបក្ខញ្ចាតិ បរិហារណាកបក្ខញ្ច ចាតុទ្ទសីបញ្ចនសីអដ្ឋមីនំ
យថាគ្គមំ អាធិតោ អន្តតោ វា បវេសនិគ្គមវសេន ឧចាសថសីលស្ស
បរិហារិតព្ពបក្ខញ្ច តេរសីចាជិបទសត្ថមីនវមីសុ ចាតិ អត្ថោ។
អដ្ឋង្គីសុសមាគតន្តិ ចាលាភាតិចាតា វេរមណីអាធិហិ អដ្ឋហិ អង្គេហិ សុដ្ឋ
សមន្នាគតំ។ ឧចាសថំ ឧចាគង្គីន្តិ ឧបវាសំ ឧបគមី, ឧបវសិន្តិ អត្ថោ។ យំ
សន្ធាយ វុត្ថំ -

“ចាលំ ន ហនេ ន ចាទិន្ទមាធិយេ, មុសា ន ភាសេ ន ច មជ្ឈចាសិយា;
អព្រហ្មចរិយា វិរមេយ្យ មេធុនា, រត្ថី ន គុញ្ញេយ្យ វិកាលភោជនំ។

“មាលំ ន ជារេ ន ច គន្ធមាចរេ, មញ្ជោ ធមាយំ វ សយេថ សន្តតេ;

ឯតញ្ញា អង្គឌីកមាហុចោសថំ, ពុទ្ធន ធុត្តន្តគុណ បកាសិត"ន្តិ។ (សុ. និ.
២០២-២០៣);

ទេវកាយាភិនន្តិនិតិ តត្របបត្តិអាកម្មាវសេន ចាតុមហារាជិកាធិ
ទេវកាយំ អភិបត្តន្តិ ឧចោសថំ ឧចាគន្ធិន្តិ យោជនា។ សាដ្ឋ ឯកេន ភត្តនាតិ
សាអហំ អង្គ ឥមស្មីយេវ ទិវសេ ឯកេន ភត្តភោជនក្ខណេន។ មុណ្ណា
សង្ឃាជិចារុតាតិ មុណ្ណាតកេសា សង្ឃាជិចារុតសរីរា ច ហុត្វា បព្ពជិតាតិ
អត្តោ។ ទេវកាយំ ន បត្តហន្តិ អគ្គមគ្គស្ស អធិគតត្តា កញ្ចំ ទេវនិកាយំ អហំ
ន បត្តយេ។ តេនេវាហ - “វិនេយ្យ ហនយេ ទរ”ន្តិ, ចិត្តគតំ កិលេសទរថំ
សមុច្ឆេទវសេនវិនេត្វាតិ អត្តោ។ ឥទមេវ ចស្ស អញ្ញាព្យាករណំ អហោសិ។

មិត្តាថេវិកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៨. អភយមាតុថេវិកាថាវណ្ណានា

ឧទ្ធុ ចានតលាតិអាធិកា អភយមាតាយ ថេវិយា គាថា។ អយម្យ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ បុញ្ញានិ ឧបចិនន្តិ តិស្សស្ស ភគវតោ
កាលេ កុលគេហេ និព្ពត្តិចារិញ្ញតំ បត្វា ឯកទិវសំ សត្តារំ បិណ្ឌាយ ចរន្តំ
ទិស្វា បសន្នមាណសា បត្តំ គហេត្វា កជជ្ជមត្តំ ភិក្ខុំ អនាសិ។ សា តេន
បុញ្ញកម្មេន ទេវមនុស្សេសុ សំសរន្តិ ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ តាធិសេន
កម្មនិស្សន្ទេន ឧដ្ឋេនិយំ បទុមវតី នាម នគរសោភិណី អហោសិ។ រាជា
ពិម្ពិសារោ តស្ស រូបសម្បត្តិអាធិកេ គុណេ សុត្វា បុរោហិតស្ស អាធិក្ខិ -
“ឧដ្ឋេនិយំ កិវ បទុមវតី នាម គណិកា អហោសិ, តមហំ ទដ្ឋកាមោម្ហី”តិ។
បុរោហិតោ “សាធុ, ទេវា”តិ មន្តេលេន កុម្មីរំ នាម យក្ខំ អារហេត្វា
យក្ខានុភាវេន រាជានំ តាវទេវ ឧដ្ឋេនិយកំ នេសិ។ រាជា តាយ សទ្ធិ ឯកវត្ថុ

សំរាស់ កប្បសិ។ សា តេន គតុំ គណ្ហិ។ រញ្ជោ ច អាហោចេសិ - “មម កុច្ឆិយំ
គញោ បតិជ្ជហី” តិ។ តំ សុត្វា រាជា នំ “សចេ បុត្តោ ភវេយ្យ, វឌ្ឍេត្វា មម
ធស្សេហី” តិ វត្វា នាមមុទ្ធិកំ ធិត្វា អគមាសិ។ សា ធសមាសច្ចយេន បុត្តំ
វិជាយិត្វា នាមគ្គហណាធិវសេ អភយោតិ នាមំ អកាសិ។ បុត្តញ្ច
សត្តវស្សិកកាលេ “តវ បិតា ពិម្ពិសារមហារាជា” តិ រញ្ជោ សន្តិកំ បហិណិ។
រាជា តំ បុត្តំ បស្សិត្វា បុត្តសិនេហំ បដិលភិត្វា កុមារកបរិហារេន វឌ្ឍេសិ។
តស្ស សធាបដិលាកោ បព្ពដ្ឋាវិសេសាធិគមោ ច ហេដ្ឋា អាគតោយេវ។ តស្ស
មាតា អបរភាកេ បុត្តស្ស អភយត្ថេវស្ស សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា បដិលទ្ធសធា
ភិត្តនិសុ បព្ពដ្ឋិត្វា វិបស្សនាយ កម្មំ ករោន្តំ នចិវស្សេវ សហ បដិសម្ពិទាហិ
អរហន្តំ ចាបុណិ។ តេន វុត្តំ អបទានេ (អប. ថេរី ២.១.៦០-៧០) -

“បិណ្ឌាចារំ ចរន្តស្ស, តិស្សនាមស្ស សត្តនោ;
កជជ្ជភិក្ខុំ បគ្គយ្ហ, ពុទ្ធសេដ្ឋស្សនាសហំ។

“បដិគ្គហេត្វា សម្ពុទ្ធោ, តិស្សោ លោកគ្គនាយកោ;
វីរិយា សណ្ឌិតោ សត្តា, អកា មេ អនុមោទនំ។

“កជជ្ជភិក្ខុំ ធិត្វាន, តាវតីសំ គមិស្សសិ;
ធន្តិសនេវរាជ្ជនំ, មហេសីត្តំ ករិស្សសិ។

“បញ្ញាសំ ចក្កវត្ថិនំ, មហេសីត្តំ ករិស្សសិ;
មនសា បត្តិតំ សព្វំ, បដិលច្ឆសិ សព្ពទា។

“សម្បត្តិ អនុភោត្វាន, បព្ពដ្ឋិស្សសិ កិញ្ចនា;
សព្ពាសវេ បរិញ្ញាយ, និញ្ញាយិស្សសិនាសវា។

“ឥទ្ធិវត្ថាន សម្ពុទ្ធោ, តិស្សោ លោកគ្គនាយកោ;
នកំ អព្ពគ្គមីវីរោ, ហំសរាជារ អម្ពរេ។

“សុទិន្ទំ មេ ធានវរំ, សុយិជ្ជា យាគសម្បទា;
កជជ្ជកិក្ខុំ ធិត្វាន, បត្តាហំ អចលំ បទំ។

“ទ្វេនុតេ ឥតោ កប្ប្យ, យំ ធានមទទី តទា;
ទុគ្គតី នាភិជាតាមិ, ភិក្ខាធានស្សីទំ ជលំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មឃ្ហំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

អរហន្តំ បន បត្វា អត្ថនោ បុត្តន អភយត្ថេវន ធម្មំ កថេន្តេន ឱវាទវសេន
យា តាថា ភាសិតា, ឧធានវសេន សយម្បី តា ឯវ បច្ចុប្បាហវន្តិ -

៣៣.

“ឧទ្ធិ ចាទតលា អម្ព, អធាវេ កេសមត្ថកា;
បច្ចវេក្ខស្សមំ កាយំ, អសុចី បូតិគន្ធិកំ។

៣៤.

“ឯវំវិហារមាធាយ, សញ្ញោ រាគោ សម្មហតោ;
បរិឡាហោ សមុច្ឆិន្នោ, សីតិភូតាម្ហំ និព្ពតា”តិ។ - អាហា;

តត្ថ បឋមកាថាយ តាវ អយំ សន្និបត្តោ - អម្ព បទុមវតី, ចាទតលតោ
ឧទ្ធិ កេសមត្ថកតោ អធា នានប្បការអសុចីប្បវិតាយ អសុចី សព្ពកាលំ
បូតិគន្ធិវាយនតោ បូតិគន្ធិកំ, ឥមំ កុច្ឆិតានំ អាយតនតាយ កាយំ សរីរំ
ញាណចក្កនា បច្ចវេក្ខស្សតិ។ អយញ្ញំ តស្សា បុត្តេន ឱវាទធានវសេន
ភាសិតា តាថា។

សា តំ សុត្វា អរហត្តំ បត្វា ឧទានេន្តី អាចរិយបូជារសេន តមេវ កាថំ បឋមំ
វត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ កថេន្តី “ឯវំវិហារមាណាយា” តិ ធុតិយំ កាថមាហា។

តត្ថ ឯវំវិហារមាណាយាតិ ឯវំ មម បុត្តេន អភយត្ថេវេន “ឧទ្ធំ
បាទតលា” តិ អាទិនា ទិន្នេ ឡំវាទេ បត្វា សព្វកាយំ អសុភតោ ទិស្វា ឯកគ្គចិត្តា
តត្ថ ភូតុចាធាយភេទេ រូបធម្មេ តប្បដិពាទ្ធេ វេទនាទិកេ អរូបធម្មេ បរិគ្គហេត្វា
តត្ថ តិលក្ខណំ អាហារេត្វា អនិច្ចានុបស្សនាទិវសេន វិហារមាណាយា។ សញ្ញោ
រាគោ សម្មហតោតិ វុដ្ឋានកាមិនិវបស្សនាយ មគ្គេន យជិតាយ
មគ្គបដិចាជិយា អគ្គមគ្គេន សញ្ញោ រាគោ មយា សម្មហតោ សមុគ្គាជិតោ។
បរិឡាហោ សមុច្ឆិន្នោតិ តតោ ឯវំ សញ្ញោ កិលេសបរិឡាហោ សម្មទេវ ឧច្ឆិន្នោ,
តស្ស ច សមុច្ឆិន្នត្វា ឯវំ សីតិភូតា សឧបាទិសេសាយ និព្វានធាតុយា និព្វតា
អម្ពិតិ។

អភយមាតុលើកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៩. អភយាលើកាថាវណ្ណានា

អភយេ ភិទុរោ កាយោតិ អាទិកា អភយត្ថេវិយា កាថា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាទិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្តបនិស្សយំ បុញ្ញំ ឧបចិន្តិ សិទ្ធិស្ស
ភគវតោ កាលេ ខត្តិយមហាសាលកុលេ និព្វត្តិត្វា វិញ្ញតំ បត្វា អរុណាញោ
អគ្គមហេសី អហោសិ។ រាជា តស្ស ឯកទិវសំ គន្ធសម្បជ្ជានិ សត្ត ឧប្បលានិ
អនាសិ។ សា តានិ គហេត្វា “កី មេ ឥមេហិ បិឡន្ទន្តេហិ។ យំនូនាហំ ឥមេហិ
ភគវន្តំ បូជេស្សមី” តិ ចិន្តេត្វា និសីទិ។ ភគវា ច ភិក្ខាចារវេលាយំ រាជនិវេសនំ
ចារិសិ។ សា ភគវន្តំ ទិស្វា បសន្នមាណសា បច្ចុគ្គន្ធា តេហិ បុប្ផេហិ បូជេត្វា
បញ្ចបតិជ្ជិតេន វន្តិ។ សា តេន បុញ្ញកម្មេន ទេវមនុស្សសុ សំសវន្តិ ឥមស្មី

ពុទ្ធប្បាទេ ឧដ្ឋេនិយំ កុលគេហោ និព្ពត្តិត្វាវិញ្ញតំ បត្វា អភយមាតុសហាយិ កា
ហុត្វា តាយ បព្ពជិតាយ តស្ស ភិណេហាន សយម្មិ បព្ពជិត្វា តាយ សន្និ
រាជគហោ វសមាធា ឯកទិវសំ អសុភទស្សនត្ថំ សីតវនំ អគមាសិ។ សត្តា
គន្ធកុដិយំ និសិន្នោវ តស្ស អនុភូតបុព្ពំ អារម្មណំ បុរតោ កត្វា តស្ស
ឧទ្ធមាតកាធិការំ បកាសេសិ។ តំ ទិស្វា សំវេគមាណសា អជ្ជាសិ។ សត្តា ឌីភាសំ
ជីវិត្វា បុរតោ និសិន្និវិយ អត្តានំ ទស្សេត្វា -

៣៥.

“អភយេ ភិទុរោ កាយោ, យត្ថ សត្តា បុម្ភជ្ជនា;
និក្ខិបិស្សមិមំ ទេហំ, សម្មជានា សតីមតី។

៣៦.

“ពហូហិ ទុក្ខធម្មេហិ, អប្បមាទរតាយ មេ;
តណ្ហាក្ខយោ អនុប្បត្តោ, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។ -

ឥមា កាថា អភាសិ។ សា កាថាបរិយោសានេ អរហន្តំ ចាបុណិ។ តេន វុត្តំ
អបទានេ (អប. ៤វិ ២.១.៧១-៨០) -

“នគរេ អរុណាវតិយា, អរុណោ នាម ខត្តិយោ;
តស្ស រញ្ជោ អហំ ភរិយា, វារិតំ វារយាមហំ។

“សត្តមាលំ គហេត្វាន, ឧប្បលា ទេវគន្ធិកា;
និសង្គ ចាសាទវរេ, ឯវំ ចិន្តេសិ តាវទេ។

“កី មេ ឥមាហិ មាលាហិ, សិរសារោចិតាហិ មេ;
វរំ មេ ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស, ញាណម្ហិ អភិរោចិតំ។

“សម្ពុទ្ធីំ បដិមាធន្តិ, ទ្វារាសន្នេ និសីទហំ;
យទា ឯហិតិ សម្ពុទ្ធោ, បូជយិស្សំ មហាមុនី។

“កកុដោវិលសន្តោវ, មិគរាជាវ កេសរិ;
ភិក្ខុសង្ឃេន សហិតោ, អាគច្ឆិវិជិយា ជិនោ។

“ពុទ្ធស្ស វិសី ទិស្វាន, ហដ្ឋា សិរីគ្គមានសា;
ទ្វារំ អវាបុរិទ្ធាន, ពុទ្ធសេដ្ឋមបូជយី។

“សត្ត ឧប្បលបុច្ឆានិ, បរិកិណ្ណានិ អម្ពរេ;
ឆដិ ករោន្តោ ពុទ្ធស្ស, មត្តកេ ធារយន្តិតេ។

“ឧទគ្គិច្ឆា សុមនា, វេទជាតា កតញ្ញលី;
តត្ថ ចិត្តំ បសាទេត្វា, តាវតីសមគច្ឆហំ។

“មហានេលស្ស ឆាននំ, ជាវេន្តិ មម មុទ្ធនិ;
ទិព្ពគន្ធីំ បវាយាមិ, សត្តប្បលស្សិទំ ដលំ។

“កទាចិ និយមាឆាយ, ញាតិសង្ឃេន មេ តទា;
យាវតា បរិសា មយ្ហំ, មហានេលំ ធីរិយតិ។

“សត្តតិ ទេវរាជ្ជនំ, មហេសិត្តមការយី;
សព្ពត្ថ ឥស្សរា ហុត្វា, សំសរាមិ ភវាភវេ។

“តេសជ្ជិ ចក្កវត្ថិនំ, មហេសិត្តមការយី;
សព្វេ មមនុវត្តន្តិ, អាទេយ្យវចនា អហំ។

“ឧប្បលស្សេវ មេ វណ្ណោ, គន្ធា ចេវ បវាយតិ;

ទុព្ពុល្លាសំ ន ជាឆាមិ, ពុទ្ធបូជាយិទំ ជលំ។

“ឥទ្ធិចាទេសុ កុសលា, ពោជ្ឈន្ត្តការ្រនាតា;
អភិញ្ញាចារមិប្បត្តា, ពុទ្ធបូជាយិទំ ជលំ។

“សតិបដ្ឋានកុសលា, សមាធិឈានគោចរា;
សម្មប្បធានមនុយុត្តា, ពុទ្ធបូជាយិទំ ជលំ។

“វិរិយំ មេ ធុរេធារយ្ហំ, យោគកេត្តមាធិវាហនំ;
សញ្ញាសវបរិក្ខណា, នត្តិ ធានិ បុនត្តវោ។

“ឯកតីសេ ឥតោ កប្បេ, យំ បុប្ផមភិបូជយី;
ទុគ្គតី នាភិជាឆាមិ, ពុទ្ធបូជាយិទំ ជលំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។ (អប. ថេរី
២.១.៧១-៩០);

អរហន្តំ បន បត្វា ឧទានេន្តី តា វេ កាថា បរិវត្តិត្វា អភាសិ។

តត្ថ អភយេតិ អត្តានមេវ អាលបតិ។ ភិទុរោតិ ភិជ្ជនសភាវោ, អនិច្ចាតិ
អត្តោ។ យត្ថ សត្តា បុព្វជ្ជនាតិ យស្មី ខណោន ភិជ្ជនសីលេ
អសុចិទុគ្គន្ធដេតុច្ឆបដិក្កលសភាវេ កាយេ ឥមេ អន្ធបុព្វជ្ជនា សត្តា លក្ខា
លក្ខិតា។ និក្ខិបិស្សមិមំ ទេហន្តិ អហំ បន ឥមំ ទេហំ បូតិកាយំ បុន
អនាធានេន និវេក្ខា ឱបិស្សមិ ធម្មេស្សមិ។ តត្ថ ការណាមាហ “សម្មជាតា
សតីមតី”តិ។

ពហូហិ ទុក្ខធម្មេហិតិ ជាតិជរាធិហិ អនេកេហិ ទុក្ខធម្មេហិ ដុដ្ឋាយាតិ
អធិប្បាយោ។ អប្បមាទរតាយាតិ តាយ វេ ទុក្ខោតិណ្ណតាយ

បដិលទ្ធសំវេកត្តា សតិអវិប្បវាសសម្ព័ន្ធតេ អប្បមាទេ រតាយ។ សេសំ
វុត្តនយមេវ។ ឯត្ថ ច សត្តារាទេសិតនិយាមេន -

“និក្ខិចាហិ ឥមំ ទេហំ, អប្បមាទរតាយ តេ;
តណ្ហាក្ខយំ ចាបុណាហិ, ករោហិ ពុទ្ធសាសន”ន្តិ។ -

ចាហេ, ថេរីយា វុត្តនិយាមេនេវ បន សំគីតី អាហេបិតត្តា។ អប្បមាទរតាយ
តេតិ អប្បមាទរតាយ តយា ភវិតព្ពន្ធិ អត្ថោ។

អភយាថេរីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១០. សាមាថេរីគាថាវណ្ណានា

ចតុក្កុត្តំ បញ្ចក្កុត្តំអាធិកា សាមាយ ថេរីយា គាថា។ អយម្បិ បុរិមពុទ្ធសុ
កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិនិត្វា សុគតីសុយេវ
សំសរន្តី ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ កោសម្ព័យំ គហបតិមហាសាលកុលេ និព្ពត្តិត្វា
សាមាតិស្សា នាមំ អហោសិ។ សាវិញ្ញតំ បត្តា សាមាវតិយា ឧចាសិកាយ
បិយសហាយិ កា ហុត្វា តាយ កាលន្ត្រតាយ សញ្ញាតសំវេកា បព្ពជិ។ បព្ពជិត្វា
ច សាមាវតិកំ អារព្ព ឧប្បន្នសោកំ វិនោទេតុំ អសក្កោន្តិ អរិយមគ្គំ គណ្ហិតុំ
នាសក្ខិ។ អបរកាគេ អាសនសាលាយ និសិន្នស្ស អានន្តត្រវស្ស ឱវាទំ សុត្វា
វិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា តតោ សត្តមេ ធិវសេ សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហត្តំ
ចាបុណិ។

អរហត្តំ បន បត្វា អត្ថនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា តំ បកាសេន្តិ -

៣៧.

“ចតុក្កុត្តំ បញ្ចក្កុត្តំ, វិហារា ឧបនិក្ខមិ;

អលទ្ធាចេតសោសន្តិ, ចិត្តេ អវសវត្តិន្ទ;
តស្សមេ អជ្ឈមី រត្តិ, យតោ តណ្ហា សម្មហតា។

៣៨.

“ពហូហិ ទុក្ខធម្មហិ, អប្បមានតាយ មេ;
តណ្ហាក្ខយោ អនុប្បត្តោ, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។ -

ឧទានវសេន ឥមា ទ្វេ កាថា អភាសិ។

តត្ថ ចតុក្កុត្តំ បញ្ចក្កុត្តំ, វិហារា ឧបនិក្ខមិន្ទ “មម វសេនកវិហារេ
វិបស្សនាមនសិការេន និសិទ្ធា សមណកិច្ចំ មត្តកំ ចាបេតុំ អសក្កោន្តិ
ឧតុសប្បាយាការេន ននុ ខោ មយ្ហំ វិបស្សនា មគ្គេន យដ្ឋេតី”តិ ចិន្តេត្វា ចត្តារោ
បញ្ច ចាតិ នវ វារេ វិហារា ឧបស្សយតោ ពហិ និក្ខមី។ តេនាហ “អលទ្ធា
ចេតសោសន្តិ, ចិត្តេ អវសវត្តិន្ទ”តិ។ តត្ថ ចេតសោសន្តិន្ទ អរិយមគ្គសមាធិ
សន្ធាយាហ។ ចិត្តេ អវសវត្តិន្ទតិ វិរិយសមតាយ អភារេន មម ភាវនាចិត្តេ ន
វសវត្តិន្ទ។ សា កិរ អតិរិយ បគ្គហិតវិរិយា អហោសិ។ តស្សមេ អជ្ឈមី រត្តិ
យតោ បដ្ឋាយ អាណន្តត្ថេស្ស សន្តិកេ ឡីវាទំ បដិលភី, តតោ បដ្ឋាយ
រត្តិន្ទរមតន្តិតា វិបស្សនាយ កម្មំ ករោន្តិ រត្តិយំ ចតុក្កុត្តំ បញ្ចក្កុត្តំ វិហារតោ
និក្ខមិត្វា មនសិការំ បរត្តេន្តិ វិសេសំ អនិច្ចា អជ្ឈមីយំ រត្តិយំ វិរិយសមតំ
លភិត្វា មគ្គបដិចាជិយា កិលេសេ ខេបេសិន្តិ អត្ថោ។ តេន វុត្តំ - “តស្សមេ
អជ្ឈមី រត្តិ, យតោ តណ្ហា សម្មហតា”តិ។ សេសំ វុត្តនយមេវ។

សាមាថេវិកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

ទុក្ខនិចាតវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៣. តិកនិចាតោ

១. អបរាសាមាថេរីកាថាវណ្ណានា

តិកនិចាតោ បណ្ណាវីសតិវស្សនីតិអាទិកា អបរាយ សាមាយ ថេរីយា
កាថា។ អយម្បី បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្តបនិស្សយំ
កុសលំ ឧបចិនន្តិវិបស្សីស្ស ភគវតោ កាលេ ចន្ទភាកាយ នទិយា តីវេ
កិន្ទរយោនិយំ និព្ពត្តិ។ សា តត្ថ កិន្ទរេហិ សទ្ធិ កិឡាបសុតាវិចរតិ។
អថេកទិវសំ សត្តា តស្សា កុសលពិជរោបនត្ថំ តត្ថ គន្ធា នទីតីវេ ចង្គមិ។ សា
ភគវន្តំ ធិស្វា បាជ្ជតុដ្ឋា សឡលបុច្ឆានិ អាធាយ សត្តុ សន្តិកំ គន្ធា វន្តិត្វា តេហិ
បុប្ផេហិ ភគវន្តំ បូជេសិ។ សា តេន បុញ្ញកម្មេន ទេវមនុស្សសុ សំសរន្តិ ឥមស្មី
ពុទ្ធប្បាទេ កោសម្ពិយំ កុលយវេ និព្ពត្តិត្វា វយប្បត្តា សាមាវតិយា
សហាយិកា ហុត្វា តស្សា មតកាលេ សំវេគជាតា បព្ពជិត្វា បញ្ចវីសតិ
វស្សនិ ចិត្តសមាធានំ អលភិត្វា មហាល្លិកាកាលេ សុគតោវាទំ លភិត្វា
វិបស្សនំ វឡេត្វា សហ បជិសម្ពិទាហិ អរហន្តំ ចាបុណ្ហិ។ តេន វុត្ថំ អបនានេ
(អប. ថេរី ២.២.២២-២៩) -

“ចន្ទភាកានទីតីវេ, អហោសី កិន្ទរី តទា;

អទ្ធិសាហំ ទេវទេវំ, ចង្គមន្តំ នរាសកំ។

“ឱចិនិត្វាន សឡលំ, ពុទ្ធសេដ្ឋស្សនាសហំ;

ឧបសិឡ្ហិ មហាវីរោ, សឡលំ ទេវគន្ធិកំ។

“បជិត្តហេត្វា សម្ពុទ្ធោ, វិបស្សី លោកនាយកោ;

ឧបសិឡ្ហិ មហាវីរោ, បេក្ខមាណយ មេ តទា។

“អញ្ជាលី បគ្គហេត្វាន, វន្តិកា ធ្វើបទុក្ខម៍;
សកំ ចិត្តំ បសាទេត្វា, តតោ បព្ពតមារុហី។

“ឯកនវុតិតោ កប្បេ, យំ បុប្ផមទទី តនា;
ទុក្ខតី ឆាតិជាឆាមិ, ពុទ្ធបូជាយំទំ ជលំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មហ្មំ...បេ... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។
អរហន្តំ បន បត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ចវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន -

៣៨.

“បណ្ណាវិសតិ វស្សានិ, យតោ បព្ពតិកាយ មេ;
ឆាតិជាឆាមិ ចិត្តស្ស, សមំ លទ្ធ�ំ កុណាចនំ។

៤០.

“អលទ្វា បេតសោ សន្តិ, ចិត្ត អវសវត្តិនិ;
តតោ សំវេកមាចាទី, សវិត្វា ជិនសាសនំ។

៤១.

“ពហូហិ ទុក្ខធម្មេហិ, អប្បមាទរតាយ មេ;
តណ្ហាក្ខយោ អនុប្បត្តោ, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ;
អន្ធមេ សត្តមី វត្តិ, យតោ តណ្ហាវិសោសិតា”តិ។ -

ឥមា កាថា អភាសិ។

តត្ថ ចិត្តស្ស សមន្តិ ចិត្តស្ស វ្យាបសមំ, បេតោសមថមគ្គជលសមាដីតិ
អត្ថោ។

តតោតិ តស្មា ចិត្តវសំ វត្ថុតំ អសមត្ថការតោ។ សំវេគមាថាទិន្និ សត្តវ
ធរន្តេបិ បព្ពជិតកិច្ចំ មត្តកំ ចាបេតុំ អសក្កោន្តិ បច្ឆា កថំ ចាបយិស្សមីតិ
សំវេកំ ញាណុប្រាសំ អាបជ្ជី។ សវិត្វា ជិនសាសនន្តិ
កាលាកច្ឆចោបមាទិសត្តុឱវាទំ (សំ. និ. ៥.១១១៧; ម. និ. ៣.២៥២) អនុស្សវិត្វា។
សេសំ វុត្តនយមេវ។

អបរាសាមាលើកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

២. ឧត្តមាលើកាថាវណ្ណានា

ចតុក្កុត្តំ បញ្ចក្កុត្តន្តិអាទិកា ឧត្តមាយ លើយា កាថា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្តបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្និ
វិបស្សិស្ស ភគវតោ កាលេ ពន្ទមតីនគរេ អញ្ញាតវស្ស កុដ្ឋម្ពិកស្ស គេហោ
យរទាសី ហុត្វា និព្ពត្តិ។ សា វយប្បត្តា អត្តនោ អយ្យកានំ វេយ្យាវច្ឆំ ករោន្តិ
ជីវតិ។ តេន ច សមយេន ពន្ទមរាជា បុណ្ណមីទិវសេ ឧចាសថិកោ ហុត្វា
បុរេភត្តំ ធានានិ ធនា បច្ឆាភត្តំ គន្ធា ធម្មំ សុណាតិ។ អថ មហាជនា យថា រាជា
បដិបជ្ជតិ, តលេវ បុណ្ណមីទិវសេ ឧចាសថង្គានិ សមាទាយ វត្តន្តិ។ អថស្សា
ទាសិយា ឯតទហោសិ - “ឯតវហិ ខោ មហារាជា មហាជនា ច ឧចាសថង្គានិ
សមាទាយ វត្តន្តិ, យំនូនាហំ ឧចាសថទិវសេសុ ឧចាសថសីលំ សមាទាយ
វត្តយ្យ”ន្តិ។ សា តថា ករោន្តិ សុបរិសុទ្ធិំ ឧចាសថសីលំ វត្តិត្វា តាវតីសេសុ
និព្ពត្តា អបរាបរំ សុគតីសុយេវ សំសរន្តិ ឥមស្មី ពុទ្ធប្បទេ សាវត្ថិយំ
សេដ្ឋិកុលេ និព្ពត្តិត្វា វិញ្ញាតំ បត្វា បជាចារាយ លើយា សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា
បព្ពជិត្វា វិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា តំ មត្តកំ ចាបេតុំ ធាសក្ខិ។ បជាចារាលើវ តស្សា
ចិត្តាចារំ ញាត្វា ឱវាទមទាសិ។ សា តស្សា ឱវាទេ បត្វា សហ បដិសម្ពិទាហិ
អរហត្តំ ចាបុណិ។ តេន វុត្តំ អបទានេ (អប. លើ ២.២.១-២១) -

“នគរេ ពន្ធមតិយា, ពន្ធមា នាម ខត្តិយោ;
ធិវសេ បុណ្ណមាយ សោ, ឧបវសី ឧចាសថំ។

“អហំ តេន សមយេន, កុម្មទាសី អហំ តហី;
ធិស្វា សរាជកំ សេនំ, ឯវាហំ ចិន្តយី តទា។

“រាជាបិ រជ្ជំ ធម្មត្វា, ឧបវសី ឧចាសថំ;
សដលំ នូន តំ កម្មំ, ជនកាយោ បមោធិតោ។

“យោនិសោ បច្ឆវេ ក្ខិត្វា, ធុគ្គច្ចញ្ច ទលិទ្កតំ;
មាទសំ សម្មហំសិត្វា, ឧបវសី ឧចាសថំ។

“អហំ ឧចាសថំ កត្វា, សម្មាសម្ពុទ្ធសាសនេ;
តេន កម្មេន សុកតេន, តាវតីសមគច្ចហំ។

“តត្ថ មេ សុកតំ ព្យម្ពំ, ឧត្តយោជនមុគ្គតំ;
ក្ខជាការវរ្យបេតំ, មហាសនសុត្វសិតំ។

“អច្ឆរា សតសហស្សរា, ឧបតិជ្ជន្តិ មំ សទា;
អញ្ញោ ទេវេ អតិក្កម្ម, អតិរោចាមិ សព្ពទា។

“ចតុសដ្ឋិទេវរាជ្យំ, មហេសិត្តមការយី;
តេសដ្ឋិចក្កវត្តំ, មហេសិត្តមការយី។

“សុវណ្ណាវណ្ណា ហុត្វាន, ភវេសុ សំសរាមហំ;
សព្ពត្ថ បវរា ហោមិ, ឧចាសថស្សិទំ ដលំ។

“ហត្ថិយានំ អស្សយានំ, រថយានញ្ច សីវិកំ;

លកាមិ សត្តមេតំ, ឧចោសថស្សិទំ ជលំ។

“សោណ្ណាមយំ រូបិមយំ, អដោបិ ជលិកាមយំ;
លោហិតផ្គុំមយញ្ចេវ, សត្តំ បដិលកាមហំ។

“កោសេយ្យកម្ពលិយានិ, ខោមកប្បាសិកានិ ច;
មហាគ្យានិ ច វត្ថានិ, សត្តំ បដិលកាមហំ។

“អន្ធិចានំ ខាទនីយំ, វត្ថុសេនាសនានិ ច;
សត្តមេតំ បដិលកេ, ឧចោសថស្សិទំ ជលំ។

“វរគន្ធាញ្ច មាលញ្ច, បុណ្ណាកញ្ច វិលេបនំ;
សត្តមេតំ បដិលកេ, ឧចោសថស្សិទំ ជលំ។

“ក្ខជាតារញ្ច ចាសានំ, មណ្ឌបំ ហម្មិយំ គុហំ;
សត្តមេតំ បដិលកេ, ឧចោសថស្សិទំ ជលំ។

“ជាតិយា សត្តវស្សាហំ, បព្ពជី អនការិយំ;
អឡមាសេ អសម្បត្តេ, អរហត្តមចាបុណី។

“កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ, ភវា សព្វេ សម្មហតា;
សព្វាសវបរិក្ខណា, នត្តិ ធានិ បុណត្ថវោ។

“ឯកនុតិតោ កប្បេ, យំ កម្មមករី តទា;
ទុក្ខតី នាភិជាតាមិ, ឧចោសថស្សិទំ ជលំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ... បេ... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។
អរហត្តំ បន បត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន -

៤២.

“ចតុក្កុត្តំ បញ្ចក្កុត្តំ, វិហារា ឧបនិក្ខមី;
អលទ្ធា បេតសោ សន្តិ, ចិត្តេ អវសវត្តិនី។

៤៣.

“សា ភិក្ខុនី ឧចាគច្ឆិ, យា មេ សទ្ធាយិកា អហុ;
សា មេ ធម្មមនេសេសិ, ខន្ធយា តននាតុយោ។

៤៤.

“តស្ស ធម្មំ សុណិទ្ធាន, យថា មំ អនុសាសិ សា;
សត្តាហំ ឯកបល្លង្កេន, និសីទី បីតិសុខសមប្បិតា;
អជ្ឈមិយា ចាទេ បសារេសី, តមោខន្ធិ បទាលិយា”តិ។ -

ឥមា កាថា អភាសិ។

តត្ថ សា ភិក្ខុនី ឧចាគច្ឆិ, យា មេ សទ្ធាយិកា អហុតិ យា មយា សទ្ធាតត្តា
សន្តេយ្យវេចនា អហោសិ, តំ ភិក្ខុនី សាហំ ឧបគច្ឆិ ឧបសន្តមី, បដាចារា ថេរី
សទ្ធាយ វេទិតិ។ “សា ភិក្ខុនី ឧបគច្ឆិ, យា មេ សាធម្មិកា”តិបិ ចាថោ។ សា
បដាចារា ភិក្ខុនី អនុកម្មាយ មំ ឧបគច្ឆិ, យា មយ្ហំ សទត្ថស្ស សាធិកាតិ
អត្ថោ។ សា មេ ធម្មមនេសេសិ, ខន្ធយា តននាតុយោតិ សា បដាចារា ថេរី “ឥមេ
បញ្ចក្កុត្តា, ឥមា និទ្ធានសាយតនានិ, ឥមា អជ្ឈរេស ធាតុយោ”តិ ខន្ធធិកេ
វិភជិត្វា ទស្សន្តិ មយ្ហំ ធម្មំ នេសេសិ។

តស្ស ធម្មំ សុណិទ្ធានាតិ តស្ស បដិសម្ពិទ្ធាប្បត្តាយ ថេរីយា សន្តិកេ
ខន្ធធិវិភាគបុព្វង្គំ អរិយមគ្គំ ចាបេត្វា នេសិតសណ្ឋាសុខុមរិបស្សនាធម្មំ
សុត្វា។ យថា មំ អនុសាសិ សាតិ សា ថេរី យថា មំ អនុសាសិ ឡីវទិ, តថា

បដិបន្តិ បដិបត្តិ មត្តកំ ចាបេត្វាបិ សត្តាហំ ឯកបល្លេដ្ឋន និសីទី។ កថំ?
បីតិសុខសមប្បីតាតិ លាណមយេន បីតិសុខេន សមដ្ឋិត្វតា។ អដ្ឋមិយា ចាទេ
បសារេសី, តមោខន្ធំ បទាលិយាតិ អនវសេសំ មោហក្ខន្ធំ អគ្គមគ្គេន
បទាលេត្វា អដ្ឋមេ ទិវសេ បល្លេដ្ឋំ ភិន្នន្តិ ចាទេ បសារេសី។ ឥទមេវ ចស្សរា
អញ្ញាញាភរណំ អហោសិ។

ឧត្តមាលើកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៣. អបរា ឧត្តមាលើកាថាវណ្ណានា

យេ ឥមេ សត្ត ពោជ្ឈន្តាតិអាទិកា អបរាយ ឧត្តមាយ លើយា កាថា។
អយម្បិ បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវីវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ
ឧបចិន្តិវិបស្សិស្ស ភគវតោ កាលេ ពន្ធមតីនគរេ កុលទាសី ហុត្វា និព្ពត្តិ។
សា ឯកទិវសំ សត្ត សាវកំ ឯកំ ឯណាសវត្ថុរំ បិណ្ឌរាយ ចរន្តំ ទិស្វា
បសន្នមាណសា ភីណិ មោទកាធិ អទាសិ។ សា តេន បុញ្ញកម្មេន ទេវមនុស្សេសុ
សំសរន្តិ ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ កោសលជនបទេ អញ្ញាតវស្មី
ព្រាហ្មណមហាសាលកុលេ និព្ពត្តិត្វាវិញ្ញតំ បត្តា ជនបទចារិកំ ចរន្តស្ស
សត្ត សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា បដិលទ្ធសទ្ធា បព្ពជិត្វា នចិវស្សេវ សហ បដិសម្ពិទាហិ
អរហន្តំ ចាបុណិ។ តេន វុត្ថំ អបទានេ (អប. លើ ២.២.៣០-៣៦) -

“នគរេ ពន្ធមតិយា, កុម្ភទាសី អហោសហំ;
មម ភាគំ គហេត្វាន, គច្ឆំ ឧទកហារិកា។

“បន្តម្ហិ សមណំ ទិស្វា, សន្តចិត្តំ សមាហិតំ;
បសន្នចិត្តា សុមនា, មោទកេ ភីណិទាសហំ។

“តែន កម្រុន សុកតែន, បេតនាបណ្ឌិតិ ប;
ឯកនុតិកប្បនិ, វិនិច្ឆ័យ ន គប្បបំ។

“សម្បត្តិ តំ ករិទ្ធាន, សព្វំ អនុភវី អហំ;
មោឃកេ តីណិ ធាន, បត្តាហំ អបលំ បទំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មហ្មំ...បេ... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។
អរហន្តំ បន បត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ចវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន -

៤៥.

“យេ ឥមេ សត្ត ពោជ្ឈន្តា, មគ្គា និព្វានបត្តិយា;
ភាវិតា តេ មយា សព្វេ, យថា ពុទ្ធន ទេសិតា។

៤៦.

“សុញ្ញតស្សានិមិត្តស្ស, លាភិនីហំ យទិច្ចកំ;
ឡិសា ធីតា ពុទ្ធស្ស, និព្វានាភិវតា សទា។

៤៧.

“សព្វេ កាមា សមុច្ឆិន្ទា, យេ ធិញ្ញា យេ ច មាណសា;
វិក្ខិលោ ជាតិសំសារោ, នត្តិ ទានិ បុណ្យោ”តិ។ -

ឥមា កាថា អភាសិ។

តត្ថ សុញ្ញតស្សានិមិត្តស្ស, លាភិនីហំ យទិច្ចកន្តិ សុញ្ញតសមាបត្តិយា ច
អនិមិត្តសមាបត្តិយា ច អហំ យទិច្ចកំ លាភិនី, តត្ថ យំ យំ សមាបន្និតុំ ឥន្ទ្រាមិ
យត្ថ យត្ថ យទា យទា, តំ តំ តត្ថ តត្ថ តទា តទា សមាបន្និត្វា វិហារមីតិ
អត្ថោ។ យទិច្ចិ ហិ សុញ្ញតាប្បណិហិតាធិនាមកស្ស យស្ស កស្សចិច្ចិ មគ្គស្ស

សុញ្ញតាទិភេទំ តិវិធម្មំ ផលំ សម្ពុត្តិ។ អយំ បទ ថេរី
សុញ្ញតាទិមិត្តសមាបត្តិយោវ សមាបជ្ជតិ។ តេន វុត្តំ - “សុញ្ញតស្សនិមិត្តស្ស,
លាភិនីបំ យទិច្ឆក”ន្តិ។ យេតុយ្យវសេន វា ឯតំ វុត្តំ។ និទស្សនមត្តមេតន្តិ
អបរេ។

យេ ទិញ្ច យេ ច មាណសាតិ យេ ទេវលោកបរិយាបន្នា យេ ច
មនុស្សលោកបរិយាបន្នា វត្ថុកាមា, តេ សព្វេបិ តប្បដិពទ្ធនន្តរាគប្បហានេន
មយា សម្មទេវ ឧច្ឆិន្នា, អបរិភោគារហា កតា។ វុត្តញ្ញំ - “អភព្ពោ, អាវុសោ,
ឡីណាសវោ ភិក្ខុ កាមេ បរិភូត្តំ។ សេយ្យថាបិ បុព្វេ អភារិយភូតោ”តិ។
សេសំ វុត្តនយមេវ។

អបរា ឧត្តមាថេរីតាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

២. ទន្ធិកាថេរីតាថាវណ្ណានា

ទិវាវិហារា និក្ខម្ហាតិអាទិកា ទន្ធិកាយ ថេរីយា តាថា។ អយម្មំ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាទិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ
ពុទ្ធសុញ្ញកាលេ ចន្ទភាគាយ នទិយា តីវេ កិច្ចរយោនិយំ និព្វត្តិ។ សា ឯកទិវសំ
កិច្ចវេហិ សទ្ធិ កិច្ចន្តិវិចរមាណា អទ្ធស អញ្ញាតរំ បច្ឆេកពុទ្ធុ អញ្ញាតរស្មី
វុត្តមូលេ ទិវាវិហារំ និសិន្នំ។ ទិស្វាន បសន្នមាណសា ឧបសម្ព័ន្ធមិត្វា សាលបុប្ផហិ
បូជំ កត្វា វន្តិត្វា បក្កាមិ។ សា តេន បុញ្ញកម្មេន ទេវមនុស្សេសុ សំសរន្តិ ឥមស្មី
ពុទ្ធប្បាទេ សាវត្ថិយំ កោសលរញ្ជោ បុរោហិតព្រាហ្មណស្ស គេហេ និព្វត្តិត្វា
វិញ្ញាតំ បត្វា ជេតវនបជិត្តហាលោ បដិលទ្ធសទ្ធា ឧចាសិកា ហុត្វា បច្ឆា
មហាបជាបតិគោតមិយា សន្តិកេ បព្ពជិត្វា រាជគហេ វសមាណា ឯកទិវសំ
បច្ឆាភត្តំ គិដ្ឋកូជំ អភិវុហិត្វា ទិវាវិហារំ និសិន្នា ហត្ថារោហកស្ស

អភិរុបាណត្ថាយ ចាធំ បសារេន្តំ ហត្ថី ទិស្វា តនេវ អារម្មណំ កត្វាវិបស្សនំ
វឌ្ឍេត្វា សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហត្ថំ ចាបុណិ។ តេន វុត្ថំ អបទានេ (អប. ថេរី
២.២.៨៦-៩៦) -

“ចន្ទភាកានទីតីវេ, អហោសី កិណ្ឌី តទា;
អទ្ទសំវិរជំ ពុទ្ធី, សយម្ពុំ អបរាជិតំ។

“បសន្នចិត្តា សុមនា, វេទជាតា កតញ្ញាលី;
សាលមាលំ គហេត្វាន, សយម្ពុំ អភិបូជយី។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណីធិហិ ច;
ជហិត្វា កិណ្ឌីទេហំ, តាវតីសមគច្ចហំ។

“ធន្តីសនេវរាជ្ជនំ, មហោសិត្តមការយី;
មនសា បត្តិតំ មយ្ហំ, និព្ពត្តតិ យចិច្ចិតំ។

“ទសន្នំ ចក្កវត្ថិនំ, មហោសិត្តមការយី;
ឡិចិតត្តាវ ហុត្វាន, សំសរាមិ ភវេស្វហំ។

“កុសលំ វិជ្ជតេ មយ្ហំ, បព្ពជី អនការិយំ;
បូជារហា អហំ អជ្ជេ, សក្យបុត្តស្ស សាសនេ។

“វិសុទ្ធមនសា អជ្ជេ, អបេតមនចាបិ កា;
សញ្ញាសវបរិក្ខណា, នត្ថិ ទានិ បុនព្ពវោ។

“ចតុន្ទ្រតីតោ កប្បេ, យំ ពុទ្ធមភិបូជយី;
ទុក្ខតី ឆាភិជាឆាមិ, សាលមាលាយិទំ ជលំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មឃ្លំ...បេ... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។
អរហន្តំ បន បត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា បីតិសោមនស្សជាតា
ឧទានវសេន -

៤៨.

“ធិវាវិហារា និក្ខម្ម, គិដ្ឋក្ខជម្ពិ បព្ពតេ;
នាគំ ឌុកាហមុត្តិណ្ឌំ, នធិតិវម្ពិ អន្ទសំ។

៤៩.

“បុរិសោ អង្គុសមាធាយ, ‘ទេហិ ចាទ’ន្តិ យាចតិ;
នាគោ បសារយី ចាទំ, បុរិសោ នាគមារុហិ។

៥០.

“ធិស្វា អនន្តំ ធម៌តំ, មនុស្សានំ វសំ គតំ;
តតោ ចិត្តំ សមាធនី, ខលុ តាយ វនំ គតា”តិ។ - ឥមា គាថា អភាសិ;

តត្ថ នាគំ ឌុកាហមុត្តិណ្ឌន្តិ ហត្ថិនាគំ នធិយំ ឌុកាហំ កត្វា ឌុកយ្ហ តតោ
ឌុត្តិណ្ឌំ។ “ឌុកយ្ហ មុត្តិណ្ឌ”ន្តិ វា ចាថោ។ ម-កាហោ បទសន្ធិកហោ។ នធិតិវម្ពិ
អន្ទសន្តិ បន្ទភាគាយ នធិយា តិវេ អបស្សី។

កី កហេន្តន្តិ ចេតំ ធស្សេតុំ វុត្តំ “បុរិសោ”តិអាទិ។ តត្ថ ‘ទេហិ ចាទ’ន្តិ
យាចតិតិ “ចាទំ ទេហិ”ឥតិ បិដ្ឋិអាហេហនត្ថំ ចាទំ បសារេតុំ សញ្ញំ ទេតិ,
យថាបរិចិត្តិ សញ្ញំ ទេន្តោ ឥធម យាចតិតិ វុត្តោ។

ធិស្វា អនន្តំ ធម៌តន្តិ បកតិយា បុព្ពេ អនន្តំ ឥនានិ ហត្ថាចរិយេន
ហត្ថិសិក្ខាយ ធម៌តធម៌ ឧបគម៌តំ។ កីធិសំ ធម៌តំ? មនុស្សានំ វសំ គតំ យំ យំ

មនុស្ស អាណាបេន្ត, តំ តំ ទិស្វាតិ យោជនា។ តតោ ចិត្តំ សមាធសី, ខលុ
តាយ វនំ គតាតិ ខលុតិ អវជារណាត្ថ និចាតោ។ តតោ ហត្ថិទស្សនតោ
បច្ឆា, តាយ ហត្ថិនោ កិរិយាយ ហេតុភូតាយ, វនំ អវញ្ញំ គតា ចិត្តំ
សមាធសីយេវ។ កថំ? “អយម្បិ នាម តិរច្ឆានគតោ ហត្ថិ ហត្ថិទមកស្ស
វសេន ទមបំ គតោ, កស្មា មនុស្សភូតាយ ចិត្តំ បុរិសទមកស្ស សត្តំ វសេន
ទមបំ ន គមិស្សតី” តិ សំវេគជាតា វិបស្សនំ វឌ្ឍេត្វា អគ្គមគ្គសមាធិនា មម
ចិត្តំ សមាធសី អច្ចន្តសមាធានេន សព្ពសោ កិលេសេ ខេបេសិន្តិ អត្តោ។

ទន្តិកាលើកាថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៥. ឧត្តរិលើកាថាវណ្ណនា

អម្ព, ជីវាតិអាទិកា ឧត្តរិយា លើយា កាថា។ អយម្បិ បុរិមពុទ្ធសុ
កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវីវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ បទុមុត្តរស្ស
ភគវតោ កាលេ បាំសវតីនគរេ កុលគេហេ និព្ពត្តិត្វា វិញ្ញតំ បត្តា ឯកទិវសំ
មាតាបិតុសុ មង្គលំ អនុភវិតុំ គេហន្តរគតេសុ អនុតិយា សយំ គេហេ ឱហីនា
ឧបកជ្ជាយ វេលាយ ភគវតោ សាវកំ ឯកំ ឱណាសវត្ថុរំ គេហទ្វារសមីបេន
គច្ឆន្តំ ទិស្វា ភិក្ខុំ នាតុកាមា, “ភន្តេ, ឥធ បរិសថា” តិ វត្វា ថេរេ គេហំ បរិដ្ឋេ
បញ្ចបតិដ្ឋិតេន ថេរំ វត្តិត្វា គោនកាធិហិ អាសនំ បញ្ញាបេត្វា អនាសិ។ និសីទិ
ថេរោ បញ្ញត្តេ អាសនេ។ សា បត្តំ គហេត្វា បិណ្ឌាចាតស្ស បូរេត្វា ថេរស្ស ហត្ថ
ថេបេសិ។ ថេរោ អនុមោទនំ កត្វា បក្កាមិ។ សា តេន បុញ្ញកម្មេន តាវតីសេសុ
និព្ពត្តិត្វា តត្ថ យាវតាយុកំ ឧឡារទិព្ពសម្បត្តិ អនុភវិត្វា តតោ បុតា
សុគតីសុយេវ សំសរន្តិ ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ សាវត្ថិយំ គហបតិមហាសាលកុលេ
និព្ពត្តិត្វា ឧត្តរិ តិ លទ្ធនាមា អភិរូចា ទស្សនីយា ចាសាទិកា អហោសិ។ សា
វយប្បត្តកាលេ កោសលវញ្ញា អត្តនោ គេហំ នីតា,

កតិបយសំវដ្តរាតិក្កមេន ឯកំ ដីតំ លភិ។ តស្ស ជីវន្តិភិ នាមំ អកំសុ។ រាជា
តស្ស ដីតំ ទិស្វា តុដ្ឋមានសោ ឧត្តិរិយា អភិសេកំ អនាសិ។ ដីតា បនស្ស
អាជារិទ្ធា បរិជារិទ្ធា វិចរណាកាលេ កាលមកាសិ។ មាតា យត្ថ តស្ស
សរិរនិក្ខេចោ កតោ, តំ សុសានំ គន្ធា ទិវសេ ទិវសេ បរិទេវតិ។ ឯកទិវសំ សត្តុ
សន្តិកំ គន្ធា វន្តិទ្វា ថោកំ និសីទិទ្វា គតា អចិវរតីនទិយា តីរេ ឫទ្ធា ដីតំ
អារព្ព បរិទេវតិ។ តំ ទិស្វា សត្តា គន្ធកុដិយំ យថានិសិទ្ធារ អត្តានំ ទស្សេត្វា
“កស្មា វិប្បលបសី”តិ បុច្ឆិ។ “មម ដីតំ អារព្ព វិប្បលចាមិ, ភគវា”តិ។ “ឥមស្មី
សុសានេ ឈាបិតា តវ ដីតរោ ចតុរាសីតិសហស្សមត្តា, តាសំ កតវ សន្ធាយ
វិប្បលបសី”តិ។ តាសំ តំ តំ អាឡាហនដ្ឋានំ ទស្សេត្វា -

៥១.

“អម្ព ជីវាតិ វនម្ហិ កន្ធសិ, អត្តានំ អធិគច្ឆ ឧត្តិរិ;
បុល្លាសីតិសហស្សានិ, សព្ពា ជីវសនាមិកា;
ឯតម្ហាឡាហនេ ទឡា, តាសំ កមនុសោចសី”តិ។ - សឧបឡាតាមាហា;

តត្ថ, អម្ព, ជីវាតិ មាតុបចារនាមេន ដីតុយា អាលបនំ, ឥទព្វាស្ស
វិប្បលបនាការទស្សនំ។ វនម្ហិ កន្ធសីតិ វនមជ្ឈេ បរិទេវសិ។ អត្តានំ អធិគច្ឆ
ឧត្តិរិ ឧត្តិរិ តវ អត្តានមេវ តាវ ពុជ្ឈស្ស យាថាវតោ ជាធាហិ។
បុល្លាសីតិសហស្សានិ ចតុរាសីតិសហស្សានិ។ សព្ពា ជីវសនាមិកាតិ តា
សព្ពាបិ ជីវន្តិ, យា សមាននាមិកា។ ឯតម្ហាឡាហនេ ទឡាតិ ឯតម្ហិ សុសានេ
ឈាបិតា។ តាសំ កមនុសោចសីតិ តាសុ ជីវន្តិធាមាសុ
ចតុរាសីតិសហស្សមត្តាសុ កំ សន្ធាយ ត្វំ អនុសោចសិ អនុសោកំ អាបជ្ជសីតិ
ឯវំ សត្តារា ធម្មេ ទេសិតេ ទេសនានុសារេន ញាណំ បេសេត្វា វិបស្សនំ
អារភិទ្វា សត្តុ ទេសនាវិលាសេន អត្តនោ ច ហេតុសម្មត្តិយា យថាថាតាវ

វិបស្សនំ ឧស្សុក្កាបេត្វា មគ្គបដិចាដិយា អគ្គដលេ អរហត្តេ បតិជ្ជាសិ។ តេន
វុត្តំ អបទានេ (អប. ថេរី ២.២.៣៧-៦០) -

“នគរេ ហំសវតិយា, អហោសី ពាលិកា តទា;
មាតា ច មេ បិតា ចេវ, កម្មន្តំ អគម៌សុ តេ។

“មជ្ឈន្តិកម្មិ ស្វរិយេ, អទ្ទសំ សមណំ អហំ;
វីរិយា អនុគច្ឆន្តំ, អាសនំ បញ្ញាបេសហំ។

“គោនការិកតិកាហិ, បញ្ញាបេត្វា មមាសនំ;
បសន្នចិត្តា សុមនា, ឥទំ វចនមព្រឹ។

“សន្តត្តា កុចិតា ភូមិ, សូរោ មជ្ឈន្តិកេ បិតោ;
មាលុតា ច ន វាយន្តិ, កាលោ ចេវេត្ត មេហិតិ។

“បញ្ញត្តមាសនមិទំ, តវត្ថាយ មហាមុនិ;
អនុកម្មំ ឧបាទាយ, និសីទ មម អាសនេ។

“និសីទិ តត្ថ សមណោ, សុទន្តោ សុទ្ធមានសោ;
តស្ស បត្តំ គហេត្វាន, យថាវន្ធ�ំ អទាសហំ។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណីដិហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ នេហំ, តាវតីសមគច្ឆហំ។

“តត្ថ មេ សុកតំ ព្យម្ពំ, អាសនេន សុនិម្មិតំ;
សដ្ឋិយោជនមុព្ពេធំ, តីសយោជនវិត្ថតំ។

“សោណ្ណាមយា មណិមយា, អថោបិ ជលិកាមយា;

លោហិតផ្កាមយា ចេវ, បល្ល័ង្កាវិវិធា មម។

“តូលីការិកតិកាហិ, កង្ខិស្សចិត្តកាហិ ច;
ឧទ្ធច្យកន្តលោមី ច, បល្ល័ង្កា មេ សុសណ្ឌិតា។

“យនា ឥច្ឆាមិ គមនំ, ហាសឱសមប្បិតា;
សហ បល្ល័ង្កសេដ្ឋន, គច្ឆាមិ មម បត្តិតំ។

“អសីតិទេវរាជ្ជនំ, មហេសិត្តមការយី;
សត្តតិចក្កវត្តិនំ, មហេសិត្តមការយី។

“ភវាភវេ សំសរន្តិ, មហាកោគំលភាមហំ;
ភោគេ មេ ឧនតា នត្ថិ, ឯកាសនស្សិទំ ផលំ។

“ធុវេ ភវេ សំសរាមិ, ទេវត្តេ អថ មាណុសេ;
អញ្ញោ ភវេ ន ជាតាមិ, ឯកាសនស្សិទំ ផលំ។

“ធុវេ កុលេ បជាយាមិ, ខត្តិយេ ចាបិ ព្រាហ្មណេ;
ឧទ្ធាកុលីនា សព្ពត្ថ, ឯកាសនស្សិទំ ផលំ។

“នោមនស្សំ ន ជាតាមិ, ចិត្តសន្តាបនំ មម;
វេវណ្ណាយំ ន ជាតាមិ, ឯកាសនស្សិទំ ផលំ។

“ធាតិយោ មំ ឧបជ្ឈន្តិ, ឧជ្ឈា ចេលាបិកា ពហូ;
អង្កេន អង្គំ គច្ឆាមិ, ឯកាសនស្សិទំ ផលំ។

“អញ្ញា មន្តាបេន្តិ ភោជេន្តិ, អញ្ញា រមេន្តិ មំ សទា;
អញ្ញា គន្ធិវិលិម្បន្តិ, ឯកាសនស្សិទំ ផលំ។

“មណ្ឌលេ វុក្ខមូលេ វា, សុញ្ញាតារេ វសន្តិយា;
មម សន្តិប្បមញ្ញាយ, បល្លេង្គា ឧបតិដ្ឋតិ។

“អយំ បដ្ឋិមកោ មយ្ហំ, ចរិមោ វត្ថុតេ ភវេ;
អដ្ឋាបិ វដ្ឋំ ធម្មត្វា, បព្ពដិ អនការិយំ។

“សតសហស្សិតោ កប្ប, យំ ទានមទទី តទា;
ទុក្ខតី ឆាតិជាឆាមិ, ឯកាសនស្សិទំ ជលំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ... បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន” ឆ្លឹកៗ
អរហន្តេ បន បតិដ្ឋាយ អត្តនា អធិកតវិសេសំ បកាសេន្តិ -

៥២.

“អព្ពហី វត មេ សល្លំ, ទុទ្ធសំ ហទយស្សិតំ;
យំ មេ សោកបរេតាយ, ដីតុសោកំ ព្យាបាទុទិ។

៥៣.

“សាដ្ឋ អព្ពទ្ធសល្លាហំ, និច្ឆាតា បរិនិព្វតា;
ពុទ្ធិ ធម្មញ្ញា សង្ឃញ្ញា, ឧបេមិ សរណំ មុនិ” ឆ្លឹកៗ -

ឥមា ទ្វេ តាថា អភាសិ។

តត្ថ អព្ពហី វត មេ សល្លំ, ទុទ្ធសំ ហទយស្សិតន្តិ
អនុបចិតកុសលសម្ភារេហិ យាថាវតោ ទុទ្ធសំ មម ចិត្តសន្តិស្សិតំ
បីឡាជននតោ ទុដ្ឋិហរណតោ អន្តោ តុទនតោ ច “សល្ល” ឆ្លឹក លទ្ធិឆាមំ សោកំ
តណ្ហាញ្ច អព្ពហី វត និហិ វត។ យំ មេ សោកបរេតាយាតិ យស្មា សោកេន

អភិភូតាយ មយ្ហំ ដីតុសោកំ ព្យាបាទុទិ អនវសេសតោ នីហិរិ, តស្មា អត្ថហិ វត
មេ សល្លន្តិ យោជនា។

សាដ្ឋ អត្ថឡ្ហសល្លាហន្តិ សា អហំ អដ្ឋ សត្ថសោ ឧទ្ធជតណ្ហាសល្លា តតោ
ឯវ និច្ឆាតា បរិនិព្វតា។ មុនិច្ឆិ សត្ថញ្ញតុទ្ធី តទុបទេសិតមគ្គដលនិព្វានបភេទំ
នវិវិធលោកុត្តរធម្មញ្ញ, តត្ថ បតិដ្ឋិតំ អដ្ឋអរិយបុគ្គលសមូហសម្ពាសន្តាតំ សង្ឃញ្ញ,
អនុត្តរេហិ តេហិ យោជនតោ សកលវដ្តទុក្ខវិនាសនតោ ច សរណំ តាណំ
លេណំ បរាយណាន្តិ, ឧបេមិ ឧបគច្ឆាមិ ពុជ្ឈាមិ សេវាមិ ចាតិ អត្ថោ។

ឧត្តរិថេរីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៦. សុក្កាថេរីគាថាវណ្ណានា

កីមេ កតា រាជគហេតិអាទិកា សុក្កាយ ថេរិយា គាថា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ
វិបស្សិស្ស ភគវតោ កាលេ ពន្ទមតីនគរេ កុលគេហោ និព្វត្តិត្វាវិញ្ញាតំ បត្តា
ឧបាសិកាហិ សទ្ធិវិហារំ គន្ធា សត្តុ សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា បដិលទ្ធសទ្ធា បព្ពជិត្វា
ពហុស្សុតា ធម្មធរា បដិគានវតី អហោសិ។ សា តត្ថ ពហុនិ វស្សសហស្សានិ
ព្រហ្មចរិយំ ចរិត្វា បុព្វជ្ជនកាលកិរិយមេវ កត្វា តុសិតេ និព្វត្តិ។ តថា សិទិស្ស
ភគវតោ, វេស្សកុស្ស ភគវតោ កាលេតិ ឯវំ តិណ្ណំ សម្មាសម្ពុទ្ធានំ សាសនេ
សីលំ វត្តិត្វា ពហុស្សុតា ធម្មធរា អហោសិ, តថា កកុសន្ទស្ស,
កោណាគមនស្ស, កស្សបស្ស ច ភគវតោ សាសនេ បព្ពជិត្វាវិសុទ្ធសីលា
ពហុស្សុតា ធម្មកថិកា អហោសិ។

ឯវំ សា តត្ថ តត្ថ ពហុ បុញ្ញំ ឧបចិន្តិត្វា សុគតីសុយេវ សំសរន្តិ ឥមស្មី
ពុទ្ធប្បាទេ រាជគហនគរេ គហបតិមហាសាលកុលេ និព្វត្តិ, សុក្កាតិស្សា នាមំ

អហោសិ។ សាវិញ្ញតំ បត្តា សត្ត រាជគហបវេសនេ លទ្ធិប្បសាទា ឧទាសិកា
ហុត្វា អបរភាគេ ធម្មទិន្នាយ ថេរិយា សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា សញ្ញាតសំវេតា
តស្ស ឯវ សន្តិកេ បព្ពជិត្វា វិបស្សនាយ កម្មំ ករោន្តី នចិរស្សេវ សហ
បដិសម្ពិទាហិ អរហន្តំ ចាបុណិ។ តេន វុត្តំ អបទានេ (អប. ថេរី ២.៤.១១១-
១៤២) -

“ឯកនុតិតោ កប្បេ, វិបស្សី នាម នាយកោ;
ឧប្បន្និ ចារុទស្សនោ, សព្ពធម្មវិបស្សកោ។

“តទាហំ ពន្ធមតិយំ, ជាតា អញ្ញាតវេ កុលេ;
ធម្មំ សុត្វាន មុនិនោ, បព្ពជី អនការិយំ។

“ពហុស្សតា ធម្មធរា, បដិភានវតី តថា;
វិចិត្តកថិកា ចាបិ, ជិនសាសនការិកា។

“តទា ធម្មកថំ កត្វា, ហិតាយ ជនតំ ពហុ;
តតោ ចុតាហំ តុសិតំ, ឧបបន្នាយសស្សិនី។

“ឯកត្តិសេ ឥតោ កប្បេ, សិទ្ធិវិយ សិទ្ធិ ជិនោ;
តបន្តោ យសសា លោកេ, ឧប្បន្និ វទតំ វរោ។

“តទាបិ បព្ពជិត្វាន, ពុទ្ធសាសនកោវិទា;
ដោតេត្វា ជិនវាក្យានិ, តតោបិ តិទិវំ គតា។

“ឯកត្តិសេវ កប្បម្ហិ, វេស្សក្ខ នាម នាយកោ;
ឧប្បន្និត្ត មហាញាណី, តទាបិ ច តថេវហំ។

“បព្ពជិត្វា ធម្មធរា, ដោតយី ជិនសាសនំ;
គន្ធា មរុបុរំ រម្មំ, អនុភោសី មហាសុខំ។

“ឥមម្ហិ ភទ្ទកេ កប្បេ, កកុសន្ទោ ជិនុត្តមេ;
ឧប្បន្នំ នរសរណោ, តទាបិ ច តថេវហំ។

“បព្ពជិត្វា មុនិមតំ, ដោតយីត្វា យថាយុកំ;
តតោ ចុតាហំ តិទិរំ, អកំ សកវនំ យថា។

“ឥមស្មីយេវ កប្បម្ហិ, កោណាគមននាយកោ;
ឧប្បន្នំ លោកសរណោ, អរណោ អមតផ្គតោ។

“តទាបិ បព្ពជិត្វាន, សាសនេ តស្ស តាធិនោ;
ពហុស្សតា ធម្មធរា, ដោតយី ជិនសាសនំ។

“ឥមស្មីយេវ កប្បម្ហិ, កស្សចោ មុនិមុត្តមេ;
ឧប្បន្នំ លោកសរណោ, អរណោ មរណន្តក្ខ។

“តស្សាបិ នរីរស្ស, បព្ពជិត្វាន សាសនេ;
បរិយាបុជសទ្ធម្មា, បរិបុត្តាវិសារទា។

“សុសីលាលន្និនី ចេវ, តីសុ សិក្ខាសុ កោវិទា;
ពហុ ធម្មកម៌ កត្វា, យាវជីវំ មហាមុនេ។

“តេន កម្មវិចារកេន, ចេតនាបណីដិហិ ច;
ជហិត្វា មាណសំ ទេហំ, តាវតីសមគច្ចហំ។

“បច្ឆិមេ ច ភវេ ទានិ, ភិវត្តជប្បុត្តមេ;

ជាតា សេដ្ឋីកុលេ ដីតេ, មហាវតនសញ្ញាយេ។

“យនាភិក្ខុសហស្សេន, បរិវត្តោលោកនាយកោ;
ឧបាគមិ រាជគហំ, សហស្សក្ខេន វណ្ណិតោ។

“ធន្លោ ធន្លហិ សហ បុរាណាជជីលេហិ, វិប្បមុត្តោ វិប្បមុត្តហិ;
សិទ្ធិនិក្ខេសវណ្ណោ, រាជគហំ ចាវិសិ ភគវា។

“ទិស្វា ពុទ្ធានុភាវំ តំ, សុត្វាវ គុណសញ្ញាយំ;
ពុទ្ធិចិត្តំ បសាទេត្វា, បូជយី តំ យថាពាលំ។

“អបវេន ច កាលេន, ធម្មទិន្នាយ សន្តិកេ;
អគារា និក្ខមិត្វាន, បព្ពជី អនការិយំ។

“កេសេសុ និដ្ឋមាទេសុ, កិលេសេ ឈាបយី អហំ;
ឧគ្គហិ សាសនំ សព្ពំ, បព្ពជិត្វា ចិវេនហំ។

“តតោ ធម្មមទេសេសី, មហាជនសមាគមេ;
ធម្មេ ទេសិយមានម្ហិ, ធម្មាភិសមយោ អហុ។

“នេកចាណាសហស្សានំ, តំ វិទិត្វាតិវិម្ពិតោ;
អភិប្បសន្នោមេ យក្ខោ, ភមិត្វាន គិរិព្ពជំ។

“កីមេ កតា រាជគហេ មនុស្សា, មធំ បីតាវ អច្ឆវេ;
យេ សុក្កំ ន ឧបាសន្តិ, ទេសេន្តី អមតំ បទំ។

“តញ្ច អប្បជិវាជីយំ, អសេចនកមោជវំ;
បិវន្តិ មញ្ញោ សប្បញ្ញា, វលាហកមិវទ្ធុត្វ។

“ឥឡូវ ច វសី ហោមិ, ធិត្តាយ សោតធាតុយា;
ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស, វសី ហោមិ មហាមុនេ។

“បុព្ពេនិវាសំ ជានាមិ, ធិត្តចក្ខុវិសោធិតំ;
សញ្ញាសវបរិក្ខណា, នត្តិ ធានិ បុនព្ពវោ។

“អត្ថធម្មនុវត្តិសុ, បដិភានេ តថេវ ច;
ញ្ញាណំ មម មហាវីរ, ឧប្បន្នំ តវ សន្តិកេ។

“កិលេសា ឈាមិតា មឃ្លំ... បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន” ឆ្លើយ។

អរហន្តំ បន បត្យា បញ្ចសតតិក្ខុនិបរិវាវា មហាធម្មកថិកា អហោសិ។
សា ឯកធិវសំ រាជគហោ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា កតតត្ថកិច្ចា ភិក្ខុនុបស្សយំ
បរិសិទ្ធា សន្តិសិទ្ធាយ មហាតិយា បរិសាយ មជ្ជកណ្តំ បីឡេត្វា សុមជ្ជរំ
ចាយេន្តិវិយ អមតេន អភិសិញ្ញាតិវិយ ធម្មំ ទេសេតិ។ បរិសា ចស្សា ធម្មកថំ
ឱហិតសោតា អវិក្ខត្តចិត្តា សក្កច្ចំ សុណាតិ។ តស្មី ខណោ ថេរិយា
ចន្តមនកោជិយំ រុក្ខេ អធិវត្ថា ទេវតា ធម្មទេសនាយ បសន្នា រាជគហំ
បរិសិទ្ធា រថិយាយ រថិយំ សិដ្ឋាជកេន សិដ្ឋាជកំ វិចរិត្វា តស្សា គុណំ វិភាវេន្តិ

-

៥៤.

“កីមេ កតា រាជគហោ មនុស្សា, មជ្ជំ បីតាវ អច្ឆរេ;
យេ សុក្កំ ន ឧចាសន្តិ, ទេសេន្តិ ពុទ្ធសាសនំ។

៥៥.

“តញ្ច អប្បជិវាជិយំ, អសេចនកមោជវំ;
បិវន្តិ មញ្ញោ សប្បញ្ញា, វលាហាកមិវទ្ធក្វ” តិ។ -

ឥមា ទ្វេ តាថា អភាសិ។

តត្ថ កីមេ កតា រាជគហោ មនុស្សតិ ឥមេ រាជគហោ មនុស្ស កី កតា,
កិស្មី នាម កិច្ច ព្យាវជា។ មធំ បីតាវ អច្ឆរេតិ យថា ភណ្ឌាមធំ គហោត្វា មធំ
បីតវន្តោវិសញ្ញិនោ ហុត្វា សីសំ ឧត្តិបិតុំ ន សក្កោន្តិ, ឯវំ ឥមេបិ ធម្មសញ្ញាយ
វិសញ្ញិនោ ហុត្វា មញ្ញេ សីសំ ឧត្តិបិតុំ ន សក្កោន្តិ, កេវលំ អច្ឆន្តិយេវាតិ
អត្ថោ។ យេ សុក្កំ ន ឧចាសន្តិ, ទេសេន្តិ ពុទ្ធសាសនន្តិ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ សាសនំ
យាថាវតោ ទេសេន្តិ បកាសេន្តិ សុក្កំ ថេរី យេ ន ឧចាសន្តិ ន បយិរុចាសន្តិ។ តេ
ឥមេ រាជគហោ មនុស្ស កី កតាតិ យោជនា។

តព្វា អប្បជីវានីយន្តិ តព្វា បន ធម្មំ អនិវត្តិតភាវាវហំ និយ្យានិកំ,
អភិក្កន្តតាយ វា យថា សោតុជនសវនមនោហារភាវេន អនបនិយំ,
អសេចនកំ អនាសិត្តកំ បកតិយាវ មហារសំ តតោ ឯវ ឌីជវន្តំ។ “ឌីសធជ”ន្តិបិ
ចាឡិ។ វដ្តទុក្ខព្យាធិតិកិច្ចាយ ឌីសធជតំ។ បិវន្តិ មញ្ញេ សប្បញ្ញា,
វលាហកមិវទ្ធក្ខតិ វលាហកន្តរតោ និក្ខន្តំ ឧទកំ និរុទកកក្កាវេ បថការិយ
តំ ធម្មំ សប្បញ្ញា បណ្ឌិតបុរិសា បិវន្តិ មញ្ញេ បិវន្តាវិយ សុណាន្តិ។

មនុស្ស តំ សុត្វា បសន្នមានសា ថេរីយា សន្តិកំ ឧបសង្កមិត្វា សក្កច្ចំ ធម្មំ
សុណីសុ។ អបរភាគេ ថេរីយា អាយុបរិយោសានេ បរិនិព្វានកាលេ សាសនស្ស
និយ្យានិកភាវវិការវនត្ថំ អញ្ញំ ព្យាករោន្តិ -

៥៦.

“សុក្កា សុក្កេហិ ធម្មេហិ, វីតរាគា សមាហិតា;
ធាវេតិ អន្តិមំ ទេហំ, ជេត្វា មារំ សវាហន”ន្តិ។ - ឥមំ គាថំ អភាសិ;

តត្ថ សុក្កាតិ សុក្កាលើវី អត្តានមេវ បរំវិយ ទស្សេតិ។ សុក្កេហិ ធម្មេហិតិ
សុបរិសុទ្ធមហិ លោកុត្តរធម្មេហិ។ វីតរាគា សមាហិតាតិ អគ្គមគ្គន សព្ពសោ
វីតរាគា អរហត្តជលសមាធិនា សមាហិតា។ សេសំ វុត្តនយមេវ។

សុក្កាលើវីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៧. សេលាលើវីគាថាវណ្ណានា

នត្ថិ និស្សរណំ លោកេតិអាទិកា សេលាយ លើវិយា គាថា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ
ហំសវតីនគរេ កុលគេហោ និព្ពត្តិត្វាវិញ្ញតំ បត្តា មាតាបិតុហិ
សមាធិនាតិកស្ស កុលបុត្តស្ស ទិដ្ឋា, តេន សន្និ ពហុនិ វស្សសតានិ
សុខសំវាសំ វសិត្វា តស្មី កាលផ្កតេ សយម្បិ អន្ធកតា វាយោអនុប្បត្តា
សំវេគជាតា កីកុសលគវេសិនី កាលេន កាលំ អារាមេន អារាមំ វិហារេន
វិហារំ អនុវិចរតិ “សមណាព្រាហ្មណានំ សន្តិកេ ធម្មំ សោស្សមី”តិ។ សា
ឯកទិវសំ សត្តុ ពោធិរុក្ខំ ឧបសម្ព័ន្ធមិត្វា “យទិ ពុទ្ធា ភគវា អសមោ
អសមសមោ អប្បដិបុគ្គលោ, ទស្សេតុ មេ អយំ ពោធិ ចាជិហារិយ”ន្តិ និសីទិ។
តស្ស តថា ចិត្តប្បាទសមនន្តរមេវ ពោធិ បដ្ឋលី, សព្ពសោវណ្ណមយា សាខា
ឧដ្ឋហីសុ, សព្ពា ទិសាវិរោចីសុ។ សា តំ ចាជិហារិយំ ទិស្វា បសន្នមានសា
គរុចិត្តិការំ ឧបដ្ឋបេត្វា សិរសិ អញ្ចលី បគ្គយ្ហ សត្តរត្តិន្តិរំ តត្ថេវ និសីទិ។
សត្តមេ ទិវសេ ឧឡារំ បូជាសក្ការំ អកាសិ។ សា តេន បុញ្ញកម្មេន
នេវមនុស្សសុ សំសរន្តិ ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ អាឡវីរដ្ឋេ អាឡវិកស្ស រញ្ជោ ជីតា
ហុត្វា និព្ពត្តិ។ សេលាតិស្ស ឆាមំ អហោសិ។ អាឡវិកស្ស បន រញ្ជោ ជីតាតិ
កត្វា អាឡវិកាតិបិ នំ វោហារន្តិ។ សាវិញ្ញតំ បត្តា សត្តរ អាឡវកំ ទមេត្វា
តស្ស ហត្ថេ បត្តចីវរំ ទត្វា តេន សន្និ អាឡវីនគរំ ឧបគតេ ធារិកា ហុត្វា រញ្ជោ

សធូំ សត្តុ សន្តិកំ ឧបគន្ធា ធម្មំ សុត្វា បដិលទ្ធសន្ធា ឧបាសិកា អហោសិ។ សា
អបរភាគេ សញ្ញាតសំវេតា ភិក្ខុនិសុ បព្ពជិត្វា កតបុព្ពកិច្ចាវិបស្សនំ
បដ្ឋបេត្វា សន្ធាវេ សម្មសន្តិ ឧបនិស្សយសម្មន្ទត្វា បរិបក្កញ្ញាណា នចិរស្សេវ
អរហន្តំ ចាបុណី។ តេន វុត្តំ អបទានេ (អប. ថេរី ២.២.៦១-៨៥) -

“នគរេ ហំសវតិយា, ចារិកំ អាសហំ តទា;
អាវាមេន ច អាវាមំ, ចរាមិ កុសលត្ថិកា។

“កាឡបក្ខម្ហិ ធិវសេ, អន្ទសំ ពោធិមុត្តមំ;
តត្ថ ចិត្តំ បសាទេត្វា, ពោធិមូលេ និសីទហំ។

“គរុចិត្តំ ឧបដ្ឋេត្វា, សិវេ កត្វាន អញ្ញាលី;
សោមនស្សំ បវេទេត្វា, វេចិត្តេសិ តាវទេ។

“យទិ ពុទ្ធា អមិតគុណោ, អសមប្បជិបុត្តលោ;
នស្សេតុ ចាជិហំ មេ, ពោធិ ឱកាសតុ អយំ។

“សហ អាវជ្ជិតេ មយ្ហំ, ពោធិ បដ្ឋលិ តាវទេ;
សព្ពសោណ្ឌាមយា អាសិ, ទិសា សព្ពាវិរោចតិ។

“សត្តវត្ថិន្ទំ តត្ថ, ពោធិមូលេ និសីទហំ;
សត្តមេ ធិវសេ បត្តេ, ធិបប្បជំ អកាសហំ។

“អាសនំ បរិវារេត្វា, បញ្ចទីចានិ បដ្ឋលុំ;
យាវ ឧទេតិ ស្វរិយោ, ធីចា មេ បដ្ឋលុំ តទា។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណីជីហិ ច;

ជហិត្វា មាណសំ ទេហំ, តាវតីសមគន្ធបំ។

“តត្ថ មេ សុកតំ ព្យម្ពំ, បញ្ចទីចាតិ វុច្ឆតិ;
សង្ខិយោជនមុព្ពេធំ, តីសយោជនវិត្ថតំ។

“អសន្និយានិ ទីចានិ, បរិវារេ ជលីសុ មេ;
យាវតា ទេវភវំ, ទីចាលោកេន ជោតតិ។

“បរម្ពុខា និសីទិត្វា, យទិ ឥច្ឆាមិ បស្សិតុ;
ឧទ្ធី អនោ ច តិរិយំ, សព្ពំ បស្សាមិ ចក្កនា។

“យាវតា អភិកម្ពាមិ, ទដ្ឋំ សុគតទុគ្គតេ;
តត្ថ អារវណំ នត្ថិ, វុក្ខេសុ បព្ពតេសុ វា។

“អសីតិទេវរាជ្យំ, មហេសីត្ថមការយី;
សតានំ ចក្កវត្ថំ, មហេសីត្ថមការយី។

“យំ យំ យោនុបបជ្ជាមិ, ទេវត្ថំ អថ មាណសំ;
ទីបសតសហស្សានិ, បរិវារេ ជលន្តិ មេ។

“ទេវលោកា ចរិត្វាន, ឧប្បជ្ឈី មាតុកុច្ឆិយំ;
មាតុកុច្ឆិគតា សន្តិ, អក្ខិ មេ ន និមីលតិ។

“ទីបសតសហស្សានិ, បុញ្ញកម្មសមន្តិកា;
ជលន្តិ សូតិកាគេហា, បញ្ចទីចានិទំ ជលំ។

“បច្ឆិមេ ភវេ សម្បត្តេ, មាណសំ វិនិត្តយី;
អជរាមតំ សីតិការំ, និព្វានំ ជស្សយី អហំ។

“ជាតិយា សត្តវស្សាបំ, អរហត្តមចាបុណ្ណិ;
ឧបសម្មាទយី ពុទ្ធា, គុណមញ្ញាយ គោតមោ។

“មណ្ឌាបេ រុក្ខមូលេ វា, សុញ្ញាគារេ វសន្តិយា;
តទា បជ្ឈលតេ ទីបំ, បញ្ចទីចានិទំ ជលំ។

“ទិព្ភចក្កវិសុទ្ធិំ មេ, សមាធិកុសលា អបំ;
អភិញ្ញាចារមិប្បត្តា, បញ្ចទីចានិទំ ជលំ។

“សព្ពវោសិតវោសាធា, កតកិច្ចា អនាសវា;
បញ្ចទីចា មហាវីរ, ចានេ វន្តាមិ ចក្កម។

“សតសហស្សតោ កប្បេ, យំ ទីបមទទី តទា;
ទុគ្គតី នាភិជាតាមិ, បញ្ចទីចានិទំ ជលំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

អរហត្តំ បន បទ្វា ថេរី សាវត្ថិយំ វិហារន្តិ ឯកទិវសំ បច្ឆាភត្តំ សាវត្ថិតោ
និក្ខមិត្វា ទិវាវិហារត្ថាយ អន្ធរំ បរិសិត្វា អញ្ញាតវស្មី រុក្ខមូលេ និសីទិ។ អថ នំ
មារោវិវេកតោវិច្ឆេទតុកាមោ អញ្ញាតករូបេន ឧបគន្ធា -

៥៧.

“នត្ថិ និស្សរណំ លោកេ, កីវិវេកេន កាហសិ;
ភុញ្ញាហិ កាមរតិយោ, មាហុ បច្ឆានុតាបិនី”តិ។ - កាថមាហា;

តស្សត្ថោ - ឥមស្មី លោកេ សព្ពសមយេសុបិ ឧបបរិក្ខិយមាទេសុ
និស្សរណំ និព្វានំ នាម នត្ថិ តេសំ តេសំ សមណាព្រាហ្មណានំ ធន្តសោ
បដិញ្ញាយមាទំ វោហារមត្តមេវេតំ, តស្មា កីវិវេកេន កាហសិ ឯវរូបេ

សម្បជ្ជបឋមវាយេ បិតា ឥមិនា កាយវិវេកេន កី ករិស្សសិ? អថ ខោ ភុញ្ញាហិ
កាមរតិយោ វត្ថុកាមកិលេសកាមសន្និស្សិតា ឱឡារតិយោ បច្ចនុភោហិ។
កស្មា? មាហុ បច្ឆានុតាបិនី “យទត្ថំ ព្រហ្មចរិយំ ចរាមិ, តទេវ និព្វានំ នត្ថិ,
តេនេវេតំ នាធិគតំ, កាមភោគា ច បរិហីនា, អនត្តោ វត មយ្ហ” ត្ថិ បច្ឆា
វិប្បជិសារិនី មា អហោសីតិ អធិប្បាយោ។

តំ សុត្វា ថេរី “ពាលោ វតាយំ មារោ, យោ មម បច្ចក្ខត្វតំ និព្វានំ
បដិក្ខិបតិ។ កាមេសុ ច មំ បវារេតិ, មម ឱណាសវការំ ន ជាតាតិ។ ហន្ត នំ តំ
ជាតាបេត្វា តន្ថេស្សរមី” តិ ចិន្តេត្វា -

៥៨.

“សត្តិសូលូបមា កាមា, ឧន្ទាសំ អធិកុដ្ឋនា;
យំ តុំ កាមរតី ព្រួសិ, អរតី ទានិសា មម។

៥៩.

“សត្តត្ថ វិហតា នន្ទិ, តមោក្ខន្ទោ បទាលិតោ;
ឯវំ ជាតាហិ ចាបិម, និហតោ ត្វមសិ អន្តកា” តិ។ - ឥមំ
កាថាធូយមាហា;

តត្ថ សត្តិសូលូបមា កាមាតិ កាមា នាម យេន អធិដ្ឋិតា, តស្ស សត្តស្ស
វិនិវិជ្ឈនតោ និសិតសត្តិ វិយ សូលំ វិយ ច ទដ្ឋព្វា។ ឧន្ទាតិ ឧបាទានក្ខន្ធា។
អាសន្តិ តេសំ។ អធិកុដ្ឋនាតិ ជិន្ធជាតិដ្ឋានា, អន្ទាទានដ្ឋានន្តិ អត្តោ។ យតោ
ខន្ធអន្ទាទាយ សត្តា កាមេហិ ធរេដ្ឋភេដ្ឋំ ចាបុណ្ណន្តិ។ យំ តុំ កាមរតី ព្រួសិ,
អរតិ ទានិសា មមាតិ, ចាបិម, តុំ យំ កាមរតី រមិតព្ពំ សេវិតព្ពំ កត្វា វទសិ,
សា ទានិ មម និរតិជាតិកត្តា មីឡ្ហសទិសា, ន តាយ មម កោចិ អត្តោ អត្តិតិ។

តត្ថ ការណាមាហ “សព្វត្ថវិហតា នង្គ” តិអាទិនា។ តត្ថ ឯវំ ជានាហិ តិ
“សព្វសោ បហីនតណ្ហាវិជ្ជា” តិ មំ ជានាហិ, តតោ ឯវំ
ពលវិធមនវិសយាតិក្កមនេហិ អន្តក លាមកាចារ, មារ, ត្វំ មយា និហតោ
ពាធិតោ អសិ, ន បនាហំ តយា ពាធិតញ្ញាតិ អត្ថោ។

ឯវំ ថេរិយា មារោ សន្តជ្ជិតោ តត្ថវន្តរធាយិ។ ថេរិយិ ជលសមាបត្តិសុខេន
អន្តវនេ ធិវសកាគំ វិតីនាមេត្វា សាយន្តេ វសនជ្ជានមេវ គតា។

សេលាថេរីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៨. សោមាថេរីគាថាវណ្ណានា

យំ តំ ឥសីហិ បត្តព្ពន្ធិអាទិកា សោមាយ ថេរិយា គាថា។ អយម្មិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ
សិខិស្ស ភគវតោ កាលេ ខត្តិយមហាសាលកុលេ និព្ពត្តិទ្វាវិញ្ញតំ បទ្វា
អរុណារញ្ញោ អគ្គមហោសី អហោសីតិ សព្វំ អតីតវត្ថុ អភយត្ថេរិយា
វត្ថុសធិសំ។ បច្ចុប្បន្នវត្ថុ បនអយំ ថេរី តត្ថ តត្ថ ទេវមនុស្សេសុ សំសរន្តិ
ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ រាជគហោ ពិម្ពិសារស្ស រញ្ញោ បុរោហិតស្ស ធីតា ហុត្វា
និព្ពត្តិ។ តស្ស រសោមាតិ នាមំ អហោសិ។ សាវិញ្ញតំ បត្តា សត្ថ
រាជគហាបវេសនេ បដិលទ្ធសន្ធា ឧចាសិកា ហុត្វា អបរកាគេ សញ្ញាតសំវេតា
ភិក្ខុនីសុ បព្ពជិត្វា កតបុព្ពកិច្ចាវិបស្សនាយ កម្មំ ករោន្តិ ន ចិរស្សេវ សហ
បដិសម្ពិទាហិ អរហត្ថំ ចាបុណិ។ តេន វុត្ថំ អបនានេ (អប. ថេរី ២.១.៧១, ៨០-
៩០) -

“នគរេ អរុណាវតិយា, អរុណោ នាម ខត្តិយោ;

តស្ស រញ្ញោ អហំ ភរិយា, វារីតំ វារយាមហំ។

“យាវតា...បេ... កត់ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តី។ -
សត្វំ អភយត្ថេវិយា អបធានសធិសំ។

អរហត្តំ បន បទ្វាវិមុត្តិសុខេន សាវត្ថិយំ វិហារន្តំ ឯកធិវសំ
ធិវាវិហារត្ថាយ អន្ធរំ បរិសិទ្ធា អញ្ញាតវស្មី រុក្ខមូលេ និសីទិ។ អថ នំ មារោ
វិវេកតោវិច្ឆេទតុកាមោ អធិស្សមាទ្យោ ឧបគន្ធា អាកាសេ វត្វា -

២០.

“យំ តំ ឥសីហិ បត្តព្ពំ, ហំនំ ទុរភិសម្ពុរ;
ន តំ ទុដ្ឋលបញ្ញាយ, សក្កា បប្បោតុមិត្តិយា”តិ។ - ឥមំ កាថមាហា;

តស្សត្ថោ - សីលក្ខន្ធាធិនំ ឯសនេជ្ជន “ឥសី”តិ លទ្ធានាមេហិ ពុទ្ធាធិហិ
មហាបញ្ញេហិ បត្តព្ពំ, តំ អញ្ញេហិ បន ទុរភិសម្ពុរ ទុន្ទិច្ឆាធិនំយំ។ យំ តំ
អរហត្តសម្ពុតំ បរមស្សសជ្ជានំ, ន តំ ទុដ្ឋលបញ្ញាយ និហ័នបញ្ញាយ ឥត្តិយា
ចាបុណ្ហតុំ សក្កា។ ឥត្តិយោ ហិ សត្តជ្ឈវស្សកាលតោ បជ្ជាយ សត្តកាលំ ឌីននំ
បចន្តិយោ បក្កបិទេ ឧទកេ តណ្ហាលេ បក្ខិបិទ្វា “ឯត្តាវតា ឌីននំ បក្ក”ន្តិ ន
ជាធឹន្តិ, បក្កបិយមាទេ បន តណ្ហាលេ ធឹន្តិយា ឧទ្ធវិទ្ធា ធឹហិ អដ្ឋលីហិ បិទ្បេទ្វា
ជាធឹន្តិ, តស្មា ទុដ្ឋលីបញ្ញាយាតិ វុត្តា។

តំ សុត្វា ថេរី មារំ អបសាទេន្តី -

២១.

“ឥត្តិកាវោ នោ កី កយិរា, ចិត្តម្ហិ សុសមាហិតេ;
ព្រាណម្ហិ វត្តមាធម្ហិ, សម្មា ធម្មំ វិបស្សតោ។

២២.

“សព្វត្ថវិបាកា នន្ទ្រ, តមោក្ខន្ទោ បទាលិតោ;
ឯវំ ជានាហិ ចាបិម, និហតោ តូមសិ អន្តកា”តិ។ -

ឥតវា ទ្វេ គាថា អភាសិ។

តត្ថ ឥត្ថិការោ នោ កី កយិរាតិ មាតុកាមការោ អម្ពាភំ កី ករេយ្យ,
អរហត្តប្បត្តិយា កីធិសំ វិពន្ធុំ ឧប្បាទេយ្យ។ ចិត្តម្ពិ សុសមាហិតេតិ ចិត្ត
អគ្គមគ្គសមាធិនា សុដ្ឋ សមាហិតេ។ ញាណម្ពិ វត្ថុមាណម្ពិ តតោ
អរហត្តមគ្គញាណោ បវត្ថុមាណេ។ សម្មា ធម្មំ វិបស្សតោតិ ចតុសច្ចធម្មំ
បរិញ្ញាធិវិធិនា សម្មនេវ បស្សតោ។ អយញ្ញេត្ថ សង្ខេបោ - ចាបិម, ឥត្ថិ វា
ហោតុ បុរិសោ វា, អគ្គមគ្គេ អធិគតេ អរហត្តំ ហត្ថគតមេវាតិ។

ឥទានិ តស្ស អត្តនា អធិគតការំ ឧដុកមេវ ទស្សន្តិ “សព្វត្ថវិបាកា
នន្ទ្រ”តិ គាថមាហា។ សា វុត្ថត្ថាយេវ។

សោមាថេវីគាថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

តិកនិចាតវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៤. ចតុក្កនិចាតោ

១. ភទ្ទាកាបិលានីថេវីគាថាវណ្ណនា

ចតុក្កនិចាតេ បុត្តោ ពុទ្ធស្ស ឆាយាទោតិអាទិកា ភទ្ទាយ កាបិលានិយា
ថេរិយា គាថា។ សា កិរ បទុមុត្តរស្ស ភគវតោ កាលេ ហំសវតីនគរេ
កុលគេហោ និព្វត្តិត្វាវិញ្ញតំ បត្វា សត្តុ សន្តិកេ ធម្មំ សុណន្តិ សត្តារំ ឯកំ
ភិក្ខុនី បុព្វេនិវាសំ អនុស្សវន្តំ អគ្គជ្ជានេ ឋបេន្តំ ទិស្វា អធិការកម្មំ កត្វា

សយម្បី តំ ហ្នានន្តរំ បត្តត្វា យាវជីវំ បុញ្ញានិ កត្វា តតោ ចុតា ទេវមនុស្សសុ
សំសរន្តិ អនុប្បន្នេ ពុទ្ធពារាណសិយំ កុលគេហេ និព្ពត្តិត្វា បតិកុលំ គន្ធា,
ឯកទិវសំ អត្តនោ ននន្ទាយ សន្និ កលហំ ករោន្តី តាយ បច្ឆេកពុទ្ធស្ស
បិណ្ឌាចារេ ទិន្នេ “អយំ ឥមស្ស ទានំ ទត្វា ឧឡារសម្បត្តិ លភិស្សតី” តិ
បច្ឆេកពុទ្ធស្ស ហត្ថតោ បត្តំ គហេត្វា ភត្តំ ធម្មត្វា កលលស្ស បូរេត្វា
អទាសិ។ មហាជនោ គរហិ - “ពាលេ, បច្ឆេកពុទ្ធា តេ កី អបរជ្ឈី” តិ? សា
តេសំ វចនេន លជ្ជមាណ បុន បត្តំ គហេត្វា កលលំ និហិវត្វា ដោវិត្វា
គន្ធចុណ្ឌាន ឧត្តេដ្ឋត្វា ចតុមជុរស្ស បូរេត្វា ឧបរិ អាសិត្តេន បទុមគព្ភវណ្ណាន
សប្បីនាវិជ្ជោតមាណំ បច្ឆេកពុទ្ធស្ស ហត្ថ វេបេត្វា “យថា អយំ បិណ្ឌាចារេ
ឱកាសជាតោ, ឯវំ ឱកាសជាតំ មេ សរីរំ ហោត្វ” តិ បត្តនំ បដ្ឋបេសិ។ សា តតោ
ចរិត្វា សុគតិសុយេវ សំសរន្តិ កស្សបពុទ្ធកាលេ ពារាណសិយំ មហាវិភវស្ស
សេដ្ឋិនោ ដីតា ហុត្វា និព្ពត្តិ។ បុព្វកម្មដលេន ទុក្ខនូសរិរា មនុស្សហិ
ជិតុច្ឆិតព្ភា ហុត្វា សំវេគជាតា អត្តនោ អាករណេហិ សុវណ្ណិដ្ឋកំ ការេត្វា
ភគវតោ ចេតិយេ បតិដ្ឋបេសិ, ឧប្បលហត្តេន ច បូជំ អកាសិ។ តេនស្សា សរីរំ
តស្មីយេវ ភវេ សុគន្ធី មនោហារំ ជាតំ។ សា បតិនោ បិយា មនាថា ហុត្វា
យាវជីវំ កុសលំ កត្វា តតោ ចុតា សគ្គេ និព្ពត្តិ។ តត្ថាបិ យាវជីវំ ទិព្វសុខំ
អនុភវិត្វា, តតោ ចុតា ពារាណសិរញ្ញោ ដីតា ហុត្វា តត្ថ ទេវសម្បត្តិសទិសំ
សម្បត្តិ អនុភវន្តិ ចិរកាលំ បច្ឆេកពុទ្ធទេ ឧបដ្ឋហិត្វា, តេសុ បរិនិព្ពតេសុ
សំវេគជាតា តាបសបព្ពជ្ជាយ បព្ពជិត្វា ឧយ្យានេ វសន្តិ ឈានានិ ភាវេត្វា
ព្រហ្មលោកេ និព្ពត្តិត្វា តតោ ចុតា សាគលនគរេ កោសិយគោត្តស្ស
ព្រាហ្មណកុលស្ស គេហេ និព្ពត្តិត្វា មហតា បរិហារេន វឌ្ឍិត្វា វយប្បត្តា
មហាតិក្ខតាមេ បិប្ផលិកុមារស្ស គេហំ នីតា។ តស្មី បព្ពជិតុំ និក្ខន្តេ មហន្តំ
ភោគក្ខន្ធី មហន្តញ្ច ញាតិបរិវដ្តំ បហាយ បព្ពជ្ជត្ថាយ និក្ខមិត្វា បញ្ច វស្សានិ

តិគ្គិយារាមេ បរិសិទ្ធា អបរភាគេ មហាបជាបតិគោតមិយា សន្តិកេ បព្ពដ្ឋំ
ឧបសម្បទញ្ច លភិទ្ធាវិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា ន ចិរស្សេវ អរហន្តំ ចាបុណ្ហំ។ តេន
វុត្តំ អបទានេ (អប. ថេរី ២.៣.២២២-៣៣៣) -

“បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ, សព្ពធម្មាន ចារគូ;
ឥតោ សតសហស្សម្ហិ, កប្បេ ឧប្បន្នំ នាយកោ។

“តទាហុ ហំសវតិយំ, វិទេហោ នាម នាមតោ;
សេដ្ឋី បហូតវតនោ, តស្ស ជាយា អហោសហំ។

“កទាចិ សោ នរាទិច្ចំ, ឧបេច្ច សបរិដ្ឋនោ;
ធម្មមស្សោសិ ពុទ្ធស្ស, សព្ពទុក្ខភយប្បហំ។

“សាវកំ ធុតវាទានំ, អគ្គំ កិត្តេសិ នាយកោ;
សុត្វា សត្តាហិកំ ទានំ, ទត្វា ពុទ្ធស្ស តាទិនោ។

“និបច្ច សិរសា ចាទេ, តំ ហំនមភិបត្តយី;
ស ហាសយន្តោ បរិសំ, តទា ហិ នវបុដ្ឋវោ។

“សេដ្ឋិនោ អនុកម្មាយ, ឥមា កាថា អភាសថ;
លច្ឆសេ បត្តិតំ ហំនំ, និព្ពតោ ហោហិ បុត្តក។

“សតសហស្សិតោ កប្បេ, ឌីក្កាកកុលសម្ពវោ;
គោតមោ នាម គោត្តន, សត្តា លោកេ ភវិស្សតិ។

“តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទោ, ឱវសោ ធម្មនិម្មិតោ;
កស្សថោ នាម គោត្តន, ហេស្សតិ សត្ត សាវកោ។

“តំ សុត្វា មុទិតោ ហុត្វា, យាវជីវំ តទា ជិនំ;
មេត្តចិត្តោ បរិចរិ, បច្ឆយេហិ វិនាយ កំ។

“សាសនំ ជាតយិ ត្វាន, សោ មទ្គិត្វា កុតិត្តិយេ;
វេនេយ្យំ វិនយិ ត្វា ច, និព្ពុតោ សោ សសាវកោ។

“និព្ពុតេ តម្ហិ លោកគ្គេ, បូជនត្ថាយ សត្តនោ;
ញាតិមិត្តេ សមាទេវា, សហ តេហិ អការយិ។

“សត្តយោជនិកំ ជ្វបំ, ឧត្តិទ្ធីំ រតនាមយំ;
ជលន្តំ សតវសីវ, សាលរាជំ ផុល្លិតំ។

“សត្តសតសហស្សានិ, ចាតិយោ តត្ថ ការយិ;
នឡុត្តិវិយ ជាតន្តិ, រតនេហោ សត្តហិ។

“គន្ធតេលេន បូរេត្វា, ធិបាទុជ្ឈលយី តហិ;
បូជនត្ថាយ មហេសិស្ស, សព្ពក្ខតានុកម្មិនោ។

“សត្តសតសហស្សានិ, បុណ្ណាកុម្មានិ ការយិ;
រតនេហោ បុណ្ណានិ, បូជនត្ថាយ មហេសិនោ។

“មជ្ឈេ អដ្ឋដ្ឋកុម្ពិនំ, ឧស្សិតា កញ្ចានគ្បិយោ;
អតិរោចន្តិ វណ្ណាន, សរទេវ ធិវាករោ។

“ចតុទ្វារេសុ សោភន្តិ, តោរណា រតនាមយា;
ឧស្សិតា ជលកា រម្មា, សោភន្តិ រតនាមយា។

“វិរោចន្តិ បរិក្ខិត្តា, អវជំសា សុនិម្មិតា;

ឧស្ស័តានិ បដាកានិ, រតនានិវិរោចរេ។

“សុរត្តំ សុកតំ ចិត្តំ, ចេតិយំ រតនាមយំ;
អតិរោចតិ វណ្ណាន, សសញ្ញាវ ធិវាករោ។

“ថូបស្ស វេទិយោ តិស្សោ, ហរិតាលេន បូរយំ;
ឯកំ មនោសិលាយេកំ, អញ្ញនេន ច ឯកិកំ។

“បូជំ ឯតាធិសំ រម្មំ, កាវេត្វា វរវាធិនោ;
អនាសិ ធានំ សង្ឃស្ស, យាវជីវំ យថាពលំ។

“សហាវ សេដ្ឋិនា តេន, តានិ បុញ្ញានិ សព្វសោ;
យាវជីវំ កវិទ្វាន, សហាវ សុគតី គតា។

“សម្មត្តិយានុកោត្វាន, ទេវត្តេ អថ មាណុសេ;
នាយាវិយ សរីរេន, សហ តេនេវ សំសរី។

“ឯកនុតិតោ កប្បេ, វិបស្សី នាម នាយកោ;
ឧប្បន្និ ចារុនស្សនោ, សព្វធម្មវិបស្សកោ។

“តទាយំ ពន្ទបតិយំ, ព្រាហ្មណោ សាធុសម្មតោ;
អន្លោ សន្តោ គុណោនាបិ, ធនេន ច សុទុគ្គតោ។

“តទាបិ តស្សហំ អាសី, ព្រាហ្មណី សមចេតសា;
កទាបិ សោ ធិជវរោ, សង្គមេសិ មហាមុនី។

“និសិន្នំ ជនកាយម្ហិ, ទេសេន្តំ អមតំ បទំ;
សុត្វា ធម្មំ បមុទិតោ, អនាសិ ឯកសាជកំ។

“យរមេកេន វត្តន, កន្លានេតំ ស មព្រវី;
អនុមោទ មហាបុព្វំ, ទិន្នំ ពុទ្ធស្ស សាដកំ។

“តទាហំ អញ្ចលី កត្វា, អនុមោទី សុប័ណ្ឌតា;
សុទិន្នោ សាដកោ សាមិ, ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស តាទិនោ។

“សុខិតោ សន្និតោ ហុត្វា, សំសរន្តោ ភវាភវេ;
ពារាណសិបុរេ រម្មេ, រាជា អាសិ មហិបតិ។

“តទា តស្ស មហេសីហំ, ឥត្ថិគុម្ពស្ស ឧត្តមា;
តស្សាតិ ធយិតា អាសី, បុព្វស្នេហាន ភត្តនោ។

“បិណ្ឌាយ វិចរន្តេ តេ, អដ្ឋ បច្ឆេកនាយកេ;
ទិស្វា បមុទិតោ ហុត្វា, ទត្វា បិណ្ឌំ មហារហំ។

“បុនោ និមន្តយិត្វាន, កត្វា វតនមណ្ឌបំ;
កម្មារេហិ កតំ បត្តំ, សោវណ្ណំ វត តត្ថកំ។

“សមាទេត្វាន តេ សព្វេ, តេសំ ទានមទាសិ សោ;
សោណ្ណាសនេ បរិដ្ឋានំ, បសន្នោ សេហិ ចាណិភិ។

“តម្បី ទានំ សហាទាសី, កាសិរាជេនហំ តទា;
បុនាហំ ពារាណសិយំ, ជាតា កាសិកតាមកេ។

“កុដុម្ពិកកុលេ ដីតេ, សុខិតោ សោ សភាតុកោ;
ជេដ្ឋស្ស ភាតុនោ ជាយា, អហោសី សុបតិព្ពតា។

“បច្ឆេកពុទ្ធិ ទិស្វាន, កនិយស្ស មម ភត្តនោ;

ភាគន្ទំ តស្ស ធិត្វាន, អាគតេ តម្ពិ ចាវទី។

“នាភិនន្ទិត្ត សោ ធានំ, តតោ តស្ស អធាសហំ;
ឧទា អានិយ តំ អន្ទំ, បុនោ តស្សេវ សោ អធា។

“តទន្ទំ ធីឌ្ឍយិ ត្វាន, ធីជ្ជា ពុទ្ធស្សហំ តធា;
បត្តំ កលលបុណ្ណំ តំ, អធាសី តស្ស តាធិនោ។

“ធានេ ច គហណោ ចេវ, អបចេ បទុសេបិ ច;
សមចិត្តមុខំ ធិស្វា, តធាហំ សំវិជី ភុសំ។

“បុនោ បត្តំ គហេត្វាន, សោធជយិ ត្វា សុគន្ធិនា,
បសន្នចិត្តា បូរេត្វា, សយតំ សក្ករំ អទំ។

“យត្ថ យត្ថបបជ្ជាមិ, សុរុចា ហោមិ ធានតោ;
ពុទ្ធស្ស អបការេន, ធីគ្គន្ទា វេទនេន ច។

“បុន កស្សបរិវស្ស, ធិនាយន្តម្ពិ ចេតិយេ;
សោវណ្ណំ ឥជ្ឈកំ វរំ, អធាសី មុទិតា អហំ។

“ចតុជ្ជាតេន គន្ធន, ធិចយិ ត្វា តមិជ្ឈកំ;
មុត្តា ធីគ្គន្ទនោសម្ពា, សព្ពុត្ថសុសមាគតា។

“សត្ត ចាតិសហស្សនិ, វតនេហោវ សត្តហិ;
កាវេត្វា យតបូរានិ, វដ្តិនិ ច សហស្សសោ។

“បក្ខិបិ ត្វា បធិបេត្វា, វេបយី សត្តបន្តិយោ;
បូជនត្ថំ លោកនាថស្ស, វិប្បសន្នេន ចេតសា។

“តទាបិ តម្ពំ បុញ្ញម្ពំ, ភាគិនីយំ វិសេសតោ;
បុន កាសីសុ សញ្ញាតោ, សុមិត្តា ឥតិ វិស្សតោ។

“តស្សបំ ភរិយា អាសី, សុខិតា សន្និតា បិយា;
តទា បច្ចេកមុនិនោ, អទាសី យនវេបនំ។

“តស្សបិ ភាគិនី អាសី, មោទិត្វា ទានមុត្តមំ;
បុនាបិ កាសីវជ្ជម្ពំ, ជាតោ កោលិយជាតិយា។

“តទា កោលិយបុត្តានំ, សតេហិ សហ បញ្ចហិ;
បញ្ច បច្ចេកពុទ្ធានំ, សតានិ សមុបដ្ឋហិ។

“តេមាសំ តប្បយិទ្ធាន, អទាសី ច តិច័វរេ;
ជាយា តស្ស តទា អាសី, បុញ្ញកម្មបថានុគា។

“តតោ ចុតោ អហុ រាជា, នន្ទោ នាម មហាយសោ;
តស្សបិ មហេសី អាសី, សត្តកាមសមិទ្ធិនិ។

“តទា រាជា ភរិទ្ធាន, ព្រហ្មទត្តោ មហីបតិ;
បទុមវតីបុត្តានំ, បច្ចេកមុនិនំ តទា។

“សតានិ បញ្ចន្ទនានិ, យាវជីវំ ឧបដ្ឋហិ;
រាជុយ្យានេ និវាសេត្វា, និព្ពតានិ ច បូជយី។

“ចេតិយានិ ច កាវេត្វា, បព្ពជិត្វា ឧភោ មយំ;
ភាវេត្វា អប្បមញ្ញាយោ, ព្រហ្មលោកំ អគម្ពសេ។

“តតោ ចុតោ មហាតិត្ត, សុជាតោ បិប្ផលាយនោ;

មាតា សុមនធម៌តិ, កោសិកោត្តា ធិជា បិតា។

“អហំ មន្ទេ ជនបទេ, សាកលាយ បុរុត្ថមេ;
កប្បិលស្ស ធិជស្សសី, ធិតា មាតា សុច្ឆមតិ។

“យរកញ្ចនពិម្ពេន, និម្មិនិគ្វាន មំ បិតា;
អនា កស្សបជីវស្ស, កាមេហិ វុទ្ធិតស្សមំ។

“កធាចិ សោ ការុណីកោ, គន្ធា កម្មន្តបេក្ខកោ;
កាកាធិកេហិ ខន្ធន្តេ, ចាលោ ធិស្វាន សំវិជិ។

“យវេវាហំ តិលេ ជាតេ, ធិស្វានាតបតាបនេ;
កិមី កាកេហិ ខន្ធន្តេ, សំវេគមលភី តធា។

“តធា សោ បព្ពជី ធិរោ, អហំ តមនុបព្ពជី;
បញ្ចា វស្សនិ និវសី, បរិញ្ញាជវតេ អហំ។

“យធា បព្ពជិតា អាសិ, គោតមី ជិនចោសិកា;
តធាហំ តមុបគន្ធា, ពុទ្ធន អនុសាសិតា។

“ន ចិវេនេវ កាលេន, អរហត្តមចាបុណី;
អហោ កល្យាណមិត្តត្ថំ, កស្សបស្ស សិរីមតោ។

“សុតោ ពុទ្ធស្ស ធាយាធា, កស្សចោ សុសមាហិតោ;
បុព្ពេនិវាសំ យោ វេទិ, សគ្គាចាយញ្ចា បស្សតិ។

“អថោ ជាតិក្ខយំ បត្តោ, អភិញ្ញាវោសិតោ មុនិ;
ឯតាហិ តីហិ វិជ្ជាហិ, តេវិជ្ជោ ហោតិ ព្រាហ្មណោ។

“តថេវ ភទ្កាកាបិលានី, តេវិជ្ជា មច្ចហាយិនី;
ធាវេតិ អន្តិមំ ទេហំ, ជិត្វា មារំ សវាហនំ។

“ទិស្វា អាទិនំ លោកេ, ឧភោ បព្ពជិតា មយំ;
ត្យម្ហ ឌីណាសវា ទន្ធា, សីតិភូតាម្ហ និព្ពតា។

“កិលេសាលាបិតា មយ្ហំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។ (អប. ថេវី
២.៣.២៤៤-៣០៣);

អរហន្តំ បន បត្វា បុព្ពេនិវាសញ្ញាលោ ចិណ្ណវសី អហោសិ។ តត្ថ
សាតិសយំ កតាធិការត្តា អបរភាគេ តំ សត្តា ជេតវនេ អរិយគណមជ្ឈេ
និសិទ្ធា ភិក្ខុនិយោ បដិចាជិយា ហានន្តវេសុ វេបេន្តោ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សវន្តិនំ
អគ្គជ្ជានេ វេបេសិ។ សា វេកទិវសំ មហាកស្សបត្ថវស្ស គុណាភិត្តវនបុព្ពកំ
អត្តនោ កតកិច្ចតាធិវិការវនមុខេន ឧទានំ ឧទានេន្តិ -

៦៣.

“បុត្តោ ពុទ្ធស្ស ឆាយាទោ, កស្សទោ សុសមាហិតោ;
បុព្ពេនិវាសំ យោវេទិ, សត្តាចាយញ្ច បស្សតិ។

៦៤.

“អថោ ជាតិក្ខយំ បត្តោ, អភិញ្ញាវោសិតោ មុនិ;
វតាហិ តីហិវិជ្ជាហិ, តេវិជ្ជោ ហោតិ ព្រាហ្មណោ។

៦៥.

“តថេវ ភទ្កាកាបិលានី, តេវិជ្ជា មច្ចហាយិនី;
ធាវេតិ អន្តិមំ ទេហំ, ជេត្វា មារំ សវាហនំ។

៦៦.

“ធិស្វា អាធិនំ លោកេ, ឧភោ បព្ពជិតា មយំ;
ត្បម្ហ ឱណាសវា ធន្តា, សីតិភូតាម្ហ និព្ពតា” តិ។ -

ឥមា កាថា អភាសិ។

តត្ថ បុត្តោ ពុទ្ធស្ស ឆាយាទោតិ ពុទ្ធានុពុទ្ធការតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស
អនុជាតសុតោ តតោ ឯវ តស្ស ឆាយភូតស្ស នវលោកុត្តរធម្មស្ស អាធានេន
ឆាយាទោ កស្សទោ លោកិយលោកុត្តវេហិ សមាធិហិ សុដ្ឋ
សមាហិតចិត្តតាយ សុសមាហិតោ។ បុព្ពេនិវាសំ យោវេទីតិ យោ
មហាកស្សបត្តេវេ បុព្ពេនិវាសំ អត្ថនោ បវេសញ្ច និវុត្តក្ខន្ធសន្តានំ
បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញ្ញាលោន ចាកជំ កត្វា អវេទិ អញ្ញាសិ បដិវិជ្ជិ។
សគ្គាចាយញ្ច បស្សតីតិ ធម្មីសតិទេវលោកភេទំ សគ្គំ ចតុត្ថិទំ អចាយញ្ច
ទិព្ពចក្ខុនា ហត្ថតលេ អាមលកំរិយ បស្សតិ។

អថោ ជាតិក្ខយំ បត្តោតិ តតោ បរំ ជាតិក្ខយសម្ពាតំ អវហត្ថំ បត្តោ។
អភិញ្ញាយ អភិវិសិដ្ឋេន ញ្ញាលោន អភិញ្ញេយ្យំ ធម្មំ អភិជាតិក្ខា បរិញ្ញេយ្យំ
បរិជាតិក្ខា, បហាតត្ថំ បហាយ, សច្ចិកាតត្ថំ សច្ចិកត្វា វោសិតោ និដ្ឋំ បត្តោ
កតកិច្ចោ។ អាសវក្ខយបញ្ញាសម្ពាតំ មោនំ បត្តត្តា មុនិ។

តថេវ ភទ្ទាកាបិលានីតិ យថា មហាកស្សទោ ឯតាហិ យថាវុត្តាហិ តីហិ
វិជ្ជាហិ តេវិជ្ជោ មច្ចហាយី ច, តថេវ ភទ្ទាកាបិលានី តេវិជ្ជា មច្ចហាយីនីតិ។
តតោ ឯវ ធាវេតិ អន្តិមំ ទេហំ, ជេត្វា មារំ សវាហនន្តិ អត្តានមេវ បរំរិយ កត្វា
ធស្សេតិ។

ឥតានិយមថា ថេរស្ស បដិបត្តិ អាទិមជ្ឈបរិយោសានកល្យាណា, ឯវំ
មមបីតិ ធម្មស្សន្តិ “ទិស្វា អាទិនវ” ត្តិ ឱសានគាថមាហា។ តត្ថ ត្បម្ព ទីណាសវា
ទន្ទាតិ តេ មយំ មហាកស្សបត្ថេរោ អហព្វា ឧត្តមេន ធមេន ទន្ទា សព្វសោ
ទីណាសវា ច អម្ព។ សីតិភូតាម្ព និព្វតាតិ តតោ ឯវ
កិលេសបរិឡាហារការតោ សីតិភូតា សឧបាទិសេសាយ និព្វានធាតុយា
និព្វតា ច អម្ព ភវាមាតិ អត្ថោ។

កត្តាកាបិលានិលើកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

ចតុក្កនិចាតវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៥. បញ្ចកនិចាតោ

១. អញ្ញតរាលើកាថាវណ្ណានា

បញ្ចកនិចាតេ បណ្ណវីសតិ វស្សនីតិអាទិកា អញ្ញតរាយ ថេរិយា កាថា។
អយម្មិ បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ កវេវីវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ
ឧបចិនន្តី ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ ទេវទហានគរេ មហាបជាបតិគោតមិយា ធាតី
ហុត្វា វឡេសិ។ នាមគោត្តតោ បន អបញ្ញតា អហោសិ។ សា
មហាបជាបតិគោតមិយា បព្ពជិតកាលេ សយម្មិ បព្ពជិត្វា បញ្ជវីសតិ
សំវច្ឆរានិ កាមរាគេន ឧបទុតា អច្ឆរាសដ្ឋាតមត្តម្មិ កាលំ ចិត្តកក្កតំ
អលភន្តី ពាហា បគ្គយ្ហ កន្ទុមាណា ធម្មទិន្នាថេរិយា សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា កាមេហិ
វិនិវត្តិតមានសា កម្មជ្ជានំ គហេត្វា ភាវនមនុយញ្ញន្តំ ន ចិរស្សេវ ធម្មភិញ្ញា
ហុត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន -

“បណ្ណាវីសតិ វស្សានិ, យតោ បព្ពជិតា អហំ;
នាច្ឆរាសង្ឃាតមត្តម្យី, ចិត្តស្សបសមជ្ឈគំ។

៦៨.

“អលទ្ធា ចេតសោ សន្តី, កាមរាគេនវស្សតា;
ពាហា បគ្គយ្ហ កន្ទន្តី, វិហារំ ចារិសី អហំ។

៦៩.

“សាភិក្កនិ ឧទាគច្ឆី, យា មេ សទ្ធាយិកា អហុ;
សា មេ ធម្មមនេសេសិ, ខន្ធាយតនធាតុយោ។

៧០.

“តស្សា ធម្មំ សុណិត្វាន, ឯកមន្តេ ឧចារិសី;
បុព្ពេនិវាសំ ជានាមិ, ទិព្ពចក្ខុ វិសោធិតំ។

៧១.

“ចេតោបរិច្ឆញ្ញាណញ្ច, សោតធាតុ វិសោធិតា;
ឥទ្ធិបិ មេ សច្ឆិកតា, បត្តោ មេ អាសវក្ខយោ;
ធម្មភិញ្ញា សច្ឆិកតា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។ -

ឥមា គាថា អភាសិ។

តត្ថ នាច្ឆរាសង្ឃាតមត្តម្យីតិ អច្ឆរាយជិតមត្តម្យី ខណំ
អង្គលីដោជនមត្តម្យី កាលន្តិ អត្តោ។ ចិត្តស្សបសមជ្ឈគន្ធិ ចិត្តស្ស ឧបសមំ
ចិត្តកក្កំ ន អជ្ឈគន្ធិ យោជនា, ន បដិលភិក្កិ អត្តោ។

កាមរាគេនវស្សតាតិ កាមគុណសម្ព័ន្ធតេសុ វត្ថុកាមេសុ
ធម្មតភកិទិវេសិតាយ ពហុលេន ធន្តរាគេន តិទ្គិច្ឆា។

ភិក្ខុនិទ្ទិ ធម្មទិន្នត្ថវី សន្ធាយ វេទតិ។

ចេតោបរិច្ចញ្ញាណញ្ញាតិ ចេតោបរិយញ្ញាណញ្ញា វិសោធិតន្តិ សម្ពុដ្ឋោ,
អធិគតន្តិ អត្តោ។ សេសំ វុត្តនយមេវ។

អញ្ញតរាថេរីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

២. វិមលាថេរីគាថាវណ្ណានា

មត្តា វណ្ណាន រូបេនាតិអាទិកាវិមលាយ ថេរីយា គាថា។ អយម្យ្យ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិនិត្វា
ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ វេសាលិយំ អញ្ញតរាយ រូបូបជីវិនិយា ឥត្តិយា ដីតា ហុត្វា
និព្ពត្តិ។ វិមលាតិស្សា នាមំ អហោសិ។ សា វយប្បត្តា តថេវ ជីវីកំ កប្បន្តិ
ឯកទិវសំ អាយស្មន្តំ មហាមោគ្គល្លានំ វេសាលិយំ បិណ្ឌាយ ចរន្តំ ទិស្វា
បដិពទ្ធិចិត្តា ហុត្វា ថេរស្ស វេសនជ្ជានំ គន្ធា ថេរំ ឧទ្ទិស្ស បលោភនកម្មំ កាតុំ
អារភិ។ “តិត្តិយេហិ ឧយ្យោជិតា តថា អកាសី” តិ កេចិ វេទន្តិ។ ថេរោ តស្សា
អសុភវិការវនមុខេន សន្តជ្ជនំ កត្វា ឱវាទមទាសិ។ តំ ហេដ្ឋា ថេរគាថាយ
អាគតមេវ, តថា បន ថេរេន ឱវាទេ ទិន្នេសា សំវេគជាតា ហិរោត្ថប្បំ
បច្ចុប្បដ្ឋបេត្វា សាសនេ បដិលទ្ធសទ្ធា ឧបាសិកា ហុត្វា អបរភាគេ ភិក្ខុនីសុ
បព្ពត្តិ យដេន្តិ វាយមន្តិ ហេតុសម្បទ្ធតាយ ន ចិរស្សេវ អរហត្តំ បត្វា
អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ចវេត្តិត្វា ឧទានវសេន -

“មត្តា វណ្ណាន រូបេន, សោភគ្គេន យសេន ច;
យោព្ពនេន ចុបត្ថទ្វា, អញ្ញាសមតិមញ្ញីហំ។

៧៣.

“វិភូសេត្វា ឥមំ កាយំ, សុចិត្តំ ពាលលាបនំ;
អដ្ឋាសី វេសិទ្ធារម្ហិ, លុទ្ធា ចាសមិវោឌ្ឍិយ។

៧៤.

“បិឡ្យន្ទនំ វិទំសេន្តិ, គុយ្ហំ បកាសិកំ ពហុ;
អកាសី វិវិធំ មាយំ, ឧដ្ឋ្យគ្សន្តិ ពហុ ជនំ។

៧៥.

“សាជ្ជ បិណ្ឌំ ចរិត្វាន, មុណ្ណា សដ្ឋ្យជិចារុតា;
និសិន្នា រុក្ខមូលម្ហិ, អវិតក្កស្ស លាភិនី។

៧៦.

“សព្វេ យោគា សមុច្ឆិន្នា, យេ ធិញ្ញា យេ ច មាណុសា;
ខេបេត្វា អាសវេ សព្វេ, សីតិភូតាម្ហិ និព្ពតា”តិ។ -

ឥមា កាថា អភាសិ។

តត្ថ មត្តា វណ្ណាន រូបេនាតិ គុណវណ្ណាន ចេវ រូបសម្បត្តិយា ច។
សោភគ្គេនាតិ សុភគភាវេន។ យសេនាតិ ចរិវាសម្បត្តិយា។ មត្តា
វណ្ណាមទរូបមទសោភគ្គមទចរិវាសមទវសេន មទំ អាបន្នាតិ អត្ថោ។ យោព្ពនេន
ចុបត្ថទ្វាតិ យោព្ពនមទេន ឧបរូបរិ ចទ្វា យោព្ពននិមិត្តេន អហដ្ឋាវេន
ឧបត្ថទ្វិចិត្តា អនុបសន្តមានសា។ អញ្ញាសមតិមញ្ញីហន្តិ អញ្ញា ឥត្តិយោ

អត្ថនោ វណ្ណាធិគុណោហិ សព្វថាបិ អតិក្កមិត្វា មញ្ញី អហំ។ អញ្ញាសំ វា ឥត្ថិនំ
វណ្ណាធិគុណោ អតិមញ្ញី អតិក្កមិត្វា អមញ្ញី អវមានំ អកាសី។

វិភូសិត្វា ឥមំ កាយំ, សុចិត្តំ ពាលលាបនន្តិ ឥមំ នាណវិធអសុចិត្តវិតំ
ដេតុច្ចំ អហំ មមាតិ ពាលានំ លាបនតោ វាចនតោ ពាលលាបនំ មម កាយំ
ធវិរាគករណាកេសជ្ជបនាធិនា សុចិត្តំ វត្តាភរណោហិ វិភូសិត្វា
សុមណ្ឌិតបសាធិតំ កត្វា។ អដ្ឋាសី វេសិទ្ធារម្ហិ, លុទ្ធា ចាសមិវេឌ្ឍិយាតិ
មិគលុទ្ធាវិយ មិគានំ ពន្ធនត្ថាយ ធន្លាវាកុរាធិមិគចាសំ, មារស្ស ចាសក្ខតំ
យថាវុត្តំ មម កាយំ វេសិទ្ធារម្ហិ វេសិយា យរទ្ធារេ ឌិឌ្ឍិយិត្វា អដ្ឋាសី។

បិឡន្ទនំ វិទំសេន្តិ, គុយ្ហំ បកាសិកំ ពហុន្តិ ឡុយនយនយនស្សនាធិកំ
គុយ្ហញ្ចេវ ចាទដាលុសិរាធិកំ បកាសញ្ចាតិ គុយ្ហំ បកាសិកញ្ចា ពហុ
នាទប្បការំ បិឡន្ទនំ អាករណំ ធស្សេន្តិ។ អកាសី វិវិធំ មាយំ, ឧជ្ឈ្ឈវ្យន្តិ ពហុ
ជនន្តិ យោព្ពនមទមត្តំ ពហុ ពាលជនំ វិប្បលម្ពេតុំ ហសន្តិ
គន្ធមាលាវត្តាភរណាធិហិ សរីរសភាវបដិច្ឆាទនេន ហសវិលាសភាវាធិហិ
តេហិ ច វិវិធំ នាទប្បការំ វញ្ចនំ អកាសី។

សាដ្ឋ បិណ្ឌំ ចរិត្វាន... បេ.... អវិតក្កស្ស លាភិនីតិ សា អហំ ឯវំ
បមាធិហារិនី សមាធា អដ្ឋ ឥនានិ អយ្យស្ស មហាមោគ្គល្លានត្ថេស្ស ឌីវានេ
វត្វា សាសនេ បព្ពជិត្វា មុណ្ណា សដ្ឋាជិចារុតា ហុត្វា បិណ្ឌំ ចរិត្វាន ភិក្ខាហារំ
គុញ្ញិត្វា និសិដ្ឋា រុក្ខមូលម្ហិ រុក្ខមូលេ វិវិត្តាសនេ និសិដ្ឋា ធុតិយជ្ឈានចាទកស្ស
អគ្គជលស្ស អធិគមេន អវិតក្កស្ស លាភិនី អម្ហិតិ យោជនា។

សព្វេ យោគាតិ កាមយោគាធយោ ចត្តារោបិ យោគា។ សមុច្ឆិន្ទាតិ
បឋមមគ្គាធិនា យថាវហំ សម្មនេវ ឧច្ឆិន្ទា បហីនា។ សេសំ វុត្តនយមេវ។

វិមលាថេរីតាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៣. សីហាថេរីតាថាវណ្ណានា

អយោនិសោ មនសិការាភិអាទិកា សីហាយ ថេរីយា តាថា។ អយម្យំ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ តវេ វិវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិនិត្វា
ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ វេសាលិយំ សីហាសេនាបតិនោ ភគិនិយា ដីតា ហុត្វា និព្ពត្តិ។
តស្ស មាតុលស្ស នាមំ ករោមា"តិ សីហាតិ នាមំ អកំសុ។ សាវិញ្ញតំ បត្វា
ឯកទិវសំ សត្តារា សីហាស្ស សេនាបតិនោ ធម្មេ ទេសិយមាទេ តំ ធម្មំ សុត្វា
បដិលទ្ធសទ្ធា មាតាបិតរោ អនុជានាបេត្វា បព្ពជិ។ បព្ពជិត្វា ច វិបស្សនំ
អារភិត្វាបិ ពហិទ្ធា បុព្វត្តារម្មណោវិជារន្តំ ចិត្តំ និវត្តតុំ អសក្កោន្តិ សត្ត
សំវច្ឆរានិ មិច្ឆាវិតក្កេហិ ពាធិយមាទា ចិត្តស្សនំ អលភន្តិ "កី មេ ឥមិនា
ចាបជីវិតេន, ឧព្ពន្ធិត្វា មរិស្សមី"តិ ចាសំ គហេត្វា រុក្ខសាខាយំ លគ្គិត្វា តំ
អត្តនោ កណ្ណោ បដិមុញ្ជន្តិ បុព្វាចិណ្ណាវសេនវិបស្សនាយ ចិត្តំ អភិនិហរិ,
អន្តិមភវិកតាយ ចាសស្ស ពន្ធនំ គីរដ្ឋានេ អហោសិ, ញាណស្ស បរិចាកំ
គតត្តា សា តាវនេវវិបស្សនំ វង្ខេត្វា សហ បដិសម្មិទាហិ អរហត្តំ ចាបុណ្ហិ។
អរហត្តំ បត្តសមកាលមេវ ច ចាសពន្លោ គីរតោ មុច្ឆិត្វាវិនិវត្តិ។ សា អរហត្តេ
បតិដ្ឋិតា ឧទានវសេន -

៧៧.

“អយោនិសោ មនសិការា, កាមរាគេន អដ្ឋិតា;
អហោសី ឧទ្ធតា បុព្វេ, ចិត្តេ អវសវត្តិនី។

៧៨.

“បរិយុដ្ឋិតា ក្លេសេហិ, សុភសញ្ញានុវត្តិនី;

សម័ ចិត្តស្ស នលភី, រាគចិត្តវសានុកា។

៧៩.

“កិសា បណ្ណាវិវណ្ណា ច, សត្ត វស្សានិ ចារិហំ;
នាហំ ធិវា វា វត្តិ វា, សុខំ វិជ្ជិ សុទុក្ខតា។

៨០.

“តតោ វជ្ជំ គហេត្វាន, ចារិសី វនមន្តរំ;
វរំ មេ ឥធខត្តន្ធី, យញ្ចា ហីនំ បុនាចរេ។

៨១.

“ធម្មចាសំ ករិត្វាន, វុក្ខសាខាយ ពន្ធិយ;
បក្ខិបី ចាសំ គីវាយំ, អថ ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេ”តិ។ -

ឥមា គាថា អភាសិ។

តត្ថ អយោនិសោ មនសិកាភាតិ អនុចាយមនសិការេន, អសុភេ សុភន្តិ
វិបល្លាសគ្គាហោន។ កាមរាគេន អដ្ឋិតាតិ កាមគុណោសុ ធម្មរាគេន បីដ្ឋិតា។
អហោសី ឧទ្ធតា បុព្វេ, ចិត្តេ អវសវត្តិនីតិ បុព្វេ មម ចិត្តេ មយ្ហំ វសេ អវត្តមាទេ
ឧទ្ធតា នាធាវម្មណោវិត្តិត្តចិត្តា អសមាហិតា អហោសី។

បរិយុដ្ឋិតា ក្លេសេហិ, សុភសញ្ញាដុវត្តិនីតិ បរិយុដ្ឋានបត្តេហិ
កាមរាគាធិកិលេសេហិ អភិក្ខតា រូបាធិសុ សុភន្តិ បវត្តាយ កាមសញ្ញាយ
អនុវត្តនសីលា។ សម័ ចិត្តស្ស នលភី, រាគចិត្តវសានុកាតិ
កាមរាគសម្បយុត្តចិត្តស្ស វសំ អនុគច្ឆន្តិ ព្យាសកម្មិ ចិត្តស្ស សម័
ចេតោសមមំ ចិត្តេកក្កតំ នលភី។

កិសា បណ្ណាវិវត្តនា ចាតិ ឯវំ ឧក្កល្លាតកាវេន កិសា ធម៌សន្តតកត្តា
ឧប្បណ្ណាប្បណ្ណាកជាតា តតោ ឯវំ វិវត្តនា វិគតធិវិវត្តនា ច ហុត្វា។ សត្វ
វស្សនីតិ សត្វ សំវច្ឆរាជិ។ ចារិហន្តិ ចរី អហំ។ ឆាហំ ធិវា វា រត្តិ វា, សុខំ វិទ្ធិ
សុទុក្ខិតាតិ ឯវមហំ សត្វសុ សំវច្ឆរេសុ កិលេសទុក្ខេន ទុក្ខិតា ឯកធាបិ ធិវា
វា រត្តិ វា សមណសុខំ ន បដិលភី។

តតោតិ កិលេសបរិយុដ្ឋានេន សមណសុខាលាភការតោ។ វន្តំ គហេត្វាន
ចារិសី, វនមន្តវន្តិ ចាសវន្តំ អាធាយ វនន្តំ ចារិសី។ កិមត្តំ ចារិសីតិ ចេ អាហា -
“វំ មេ ឥធខត្ថន្ធុ, យញ្ចា ហីនំ បុនាចរេ” តិ យធមហំ សមណធម្មំ កាតុំ អសក្កោន្តិ
ហីនំ គិហិការំ បុន អាចរេ អាចរេយ្យំ អនុតិដ្ឋយ្យំ, តតោ សតតុណោន
សហស្សតុណោន ឥមស្មី វនន្តរេ ឧត្ថន្ធុ ពន្ធិត្វា មរណំ មេ វំ សេដ្ឋន្តិ អត្តោ។ អថ
ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេតិ យធា រុក្ខសាខាយ ពន្ធជាសំ គីវាយំ បក្ខិបិ, អថ តទនន្តរមេ
វុដ្ឋានកាមិនិវិបស្សនាមគ្គេន យជិតត្តា មគ្គបដិចាជិយា សញ្ញាសវេហិ មម ចិត្តំ
វិមុច្ចិ វិមុត្តំ អហោសីតិ។

សីហាថេរីកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៤. សុន្ទរិន្ទាថេរីកាថាវណ្ណានា

អាតុរំ អសុចិន្តិអាទិកា សុន្ទរិន្ទាយ ថេរីយា កាថា។ អយម្យិ កិរ
បទុមុត្តរស្ស ភគវតោ កាលេ ហំសវតីនគរេ កុលគេហេ និព្ពត្តិត្វា វិញ្ញាតំ
បត្វា, សត្វ សន្តិកេ ធម្មំ សុណាន្តិ សត្តារំ ឯកំ ភិក្ខុនី ឈាយិនំ អគ្គដ្ឋានេ
ឋេបេន្តំ ទិស្វា អធិការកម្មំ កត្វា តំ ហ៊ានន្តំ បត្តេត្វា កុសលំ ឧបចិន្តិ
កប្បសតសហស្សំ នេវមនុស្សេសុ សំសរន្តិ ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ សក្យរាជកុលេ
និព្ពត្តិ។ នន្ទាតិស្សា នាមំ អកំសុ។ អបរភាគេ រូបសម្បត្តិយា សុន្ទរិន្ទា,

ជនបទកល្យាណីតិ ច បញ្ញាយិត្ត។ សា អម្ពកំ ភគវតិ សព្ពញ្ញតំ បត្វា
អនុបុព្វេន កមិលវត្ថុំ គន្ធា នន្ទកុមារញ្ច រាហុលកុមារញ្ច បញ្ញាជេត្វា គតេ
សុទ្ធាននមហារាជេ ច បរិនិព្វិតេ មហាបជាបតិគោតមិយា រាហុលមាតាយ
ច បព្ពជិតាយ ចិន្តេសិ - “មយ្ហំ ជេដ្ឋភាតា ចក្កវត្ថិវដ្តំ បហាយ បព្ពជិត្វា លោកេ
អគ្គបុគ្គលោ ពុទ្ធា ជាតោ, បុត្តាបិស្ស រាហុលកុមារោ បព្ពជិ, ភត្តាបិ មេ
នន្ទរាជា, មាតាបិ មហាបជាបតិគោតមី, ភគិនិបិ រាហុលមាតា បព្ពជិតា,
ឥនាធាបាំ គេហោ កី ករិស្សមិ, បព្ពជិស្សមិ” តិ ភិក្ខុនុបស្សយំ គន្ធា
ញ្ញាតិសិនេហោន បព្ពជិ, នោ សទ្ធាយ។ តស្មា បព្ពជិត្វាបិ រូបំ និស្សាយ
ឧប្បន្នមទា។ “សត្តា រូបំ វិវណ្ណតិ គរហតិ, អនេកបរិយាយេន រូបេ អាទីនំ
ទស្សេតី” តិ ពុទ្ធបដ្ឋានំ ន គច្ឆតីតិអាទិ សព្វំ ហេដ្ឋា អភិរូបនន្ទាយ វត្ថុស្មី
វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពំ។ អយំ បនវិសេសោ - សត្តារា និម្មិតំ ឥត្ថិរូបំ អនុក្កមេន
ជរាភិក្ខុតំ ទិស្វា អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ អនត្តតោ មនសិករោន្តិយា ថេរិយា
កម្មជ្ជានាភិមុខំ ចិត្តំ អហោសិ។ តំ ទិស្វា សត្តា តស្សា សប្បាយវសេន ធម្មំ
ទេសេន្តោ -

៨២.

“អាតុរំ អសុចី បូតី, បស្ស នន្ទេ សមុស្សយំ;
អសុកាយ ចិត្តំ ភាវេហិ, ឯកគ្គំ សុសមាហិតំ។

៨៣.

“យថា ឥទំ តថា ឯតំ, យថា ឯតំ តថា ឥទំ;
ទុក្ខន្ធ�ំ បូតិកំ វាតិ, ពាលានំ អភិនិទ្ទិតំ។

៨៤.

“ឯវមេតំ អវេក្ខន្តិ, វត្ថិន្ទិវមតន្តិតា;

តតោ សកាយ បញ្ញាយ, អភិធិព្រឹទ្ធិ ទក្ខិស"ន្តិ។ -

ឥមា តិស្សោ កាថា អភាសិ។

សាទេសនានុសារេន ញ្ញាណំ បេសេត្វា សោតាបត្តិដលេ បតិជ្ជហិ។ តស្សា
ឧបរិមគ្គត្ថាយ កម្មជ្ជានំ អាចិក្ខុន្តោ "នន្ទេ, ឥមស្មី សរិវេ អប្បមត្តកោបិ សារោ
នត្ថិ, មំសលោហិតលេបនោ ជរាជីនំ វាសក្ខតោ, អដ្ឋបុញ្ញមត្តោ ឯវាយ"ន្តិ
ទស្សេតុំ -

"អដ្ឋិនំ នករំ កតំ, មំសលោហិតលេបនំ;

យត្ថ ជរា ច មច្ចុ ច, មាធា មត្តោ ច ឱហិតោ"តិ។ (ធម. ប. ១៥០) -

ធម្មបទេ ឥមំ កាថមាហ។

សាទេសនាវសានេ អរហន្តំ ចាបុណិ។ តេន វុត្តំ អបធានេ (អប. ថេរី
២.៣.១៦៦-២១៩) -

"បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ, សព្ពធម្មាន ចារត្វ;

តតោ សតសហស្សម្ហិ, កប្បេ ឧប្បជ្ជិ នាយកោ។

"ឱវាទកោ វិញ្ញាបកោ, តារកោ សព្ពចាណិនំ;

ទេសនាកុសលោ ពុទ្ធា, តារេសិ ជនតំ ពហំ។

"អនុកម្មកោ ការុណិកោ, ហិតេសី សព្ពចាណិនំ;

សម្បត្ត តិត្តិយេ សព្ពេ, បញ្ចសីលេ បតិជ្ជហិ។

"ឯវំ និរាគុលំ អាសិ, សុញ្ញតំ តិត្តិយេហិ ច;

វិចិត្តំ អរហន្តេហិ, វសីក្ខតេហិ តាធិភិ។

“រតនានជ្ជបញ្ញាសំ, ឧត្តតោវ មហាមុនិ;
កញ្ចនគ្គិយសង្គាសោ, ពាត្ថីសវេលក្ខណោ។

“វស្សសតសហស្សនិ, អាយុវិជ្ជតិ តាវទេ;
តាវតា តិជ្ជមាណោសោ, តាវេសិ ជនតំ ពហុំ។

“តទាហំ ហំសវតិយំ, ជាតាសេដ្ឋិកុលេ អហុំ;
នាណាវតនបង្ហោតេ, មហាសុខសមប្បតា។

“ឧបេត្វា តំ មហាវីរំ, អស្សោសី ធម្មទេសនំ;
អមតំ បរមស្សនំ, បរមត្ថនិវេទកំ។

“តទា និមន្តយិ ត្វាន, សសង្ឃំ លោកនាយកំ;
ទត្វា តស្ស មហាទានំ, បសន្នាសេហិ ចាណិភិ។

“ឈាយិជំនំ ភិក្ខុជំនំ, អគ្គជ្ជានមបត្តយី;
និបច្ចសិរសា ជីវំ, សសង្ឃំ លោកនាយកំ។

“តទា អទន្តទមកោ, តិលោកសវណោ បក្ខ;
ព្យាកាសិ នវសាវជិ, លច្ឆសេ តំ សុបត្ថិតំ។

“សតសហស្សតោ កប្ប, ឌីក្កាកកុលសម្ពវោ;
គោតមោ នាម គោត្តន, សត្តា លោកេ ភវិស្សតិ។

“តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទា, ឡិវសា ធម្មនិម្មិតា;
នន្ទាតិ នាម នាមេន, ហេស្សតិ សត្ត សាវិកា។

“តំ សុត្វា មុទិតា ហុត្វា, យាវជីវំ តទា ជិនំ;

មេត្តចិត្តា បរិចរី, បច្ចុយេហិ វិនាយ កំ។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណ្ឌីដិហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, តាវតីសមគប្បហំ។

“តតោ ចុតា យាមមគំ, តតោហំ តុសិតំ គតា;
តតោ ច និម្មានតី, វសវត្តិបុរំ តតោ។

“យត្ថ យត្ថបបជ្ជាមិ, តស្ស កម្មស្ស វាហសា;
តត្ថ តត្ថវ រាជ្ជនំ, មហេសិត្តមការយី។

“តតោ ចុតា មនុស្សត្ថេ, រាជានំ ចក្កវត្តនំ;
មណ្ឌាលីនញ្ច រាជ្ជនំ, មហេសិត្តមការយី។

“សម្បត្តិ អនុភោត្វាន, ទេវេសុ មនុស្សេ ច;
សត្តត្ថ សុខិតា ហុត្វា, នេកកប្បេសុ សំសរី។

“បច្ឆិមេ ភវេ សម្បត្តេ, សុរម្មេ កបិល្ប្តយេ;
រញ្ជោ សុទ្ធោទនស្សហំ, ធិតា អាសី អនិទ្ទិតា។

“សិរិយា រូបិនី ទិស្វា, នទ្ទិតំ អាសិ តំ កុលំ;
តេន នន្ទាតិ មេ នាមំ, សុន្ទរំ បវរំ អហុ។

“យុវតីនញ្ច សញ្ញាសំ, កល្យាណីតិ ច វិស្សតា;
តស្មិម្បិ នគរេ រម្មេ, វេបេត្វា តំ យសោធរំ។

“ដេដ្ឋា ភាតា តិលោកគ្គោ, បច្ឆិមោ អរហា តថា;
ឯកាកិនី គហជ្ជាហំ, មាតរា បរិចោទិតា។

“សាកិយម្ហី កុលេ ជាតា, បុត្តេ ពុទ្ធានុជា តុរិះ;
នន្ទេនបិ វិនា ភូតា, អគារេ កិន្ទ អច្ឆសិ។

“ជរាវសានំ យោព្ពញ្ញំ, រូបំ អសុចិសម្មតំ;
រោគន្តមបិចារោគ្យំ, ជីវិតំ មរណាន្តិកំ។

“ឥទម្បិ តេ សុភំ រូបំ, សសីកន្តំ មនោហរំ;
ភូសនានំ អលង្ការំ, សិរិសង្ឃាជសំនិកំ។

“បុញ្ញិតំ លោកសារំវ, នយនានំ រសាយនំ;
បុញ្ញានំ កិត្តិជនំ, ឧក្កាកកុលនន្ទនំ។

“ន ចិរេនេវ កាលេន, ជរា សមធិសេស្សតិ;
វិហាយ គេហំ ការុញ្ញេ, ចរ ធម្មមនិន្ទិតេ។

“សុត្វាហំ មាតុ វចនំ, បព្ពជី អនការិយំ;
ទេហាន នតុ ចិត្តេន, រូបយោព្ពនលាឡិកា។

“មហតា ច បយត្តេន, ឈានជ្ឈេន បរំ មម;
កាតុញ្ញ វទតេ មាតា, ន ចាហំ តត្ថ ឧស្សកា។

“តតោ មហាការុណិកោ, ទិស្វា មំ កាមលាលសំ;
និព្ពន្ធនត្ថំ រូបស្មី, មម ចក្កបថេ ជិនោ។

“សកេន អានុកាវេន, ឥត្ថី មាបេសិ សោភិនី;
ទស្សនីយំ សុរុចិរំ, មមតោបិ សុរុចិនី។

“តមហំ វិម្ពិតា ទិស្វា, អតិវិម្ពិតទេហិនី;

ចិន្តយី សដលំ មេតិ, នេត្តលាភញ្ច មានុសំ។

“តមហំ ឯហិ សុភកេ, យេនត្ថោ តំ វេទហិ មេ;
កុលំ តេ នាមកោត្តញ្ច, វេទ មេ យទិ តេ បិយំ។

“ន វញ្ចកាលោ សុភកេ, ឧច្ឆន្ត្រេ មំ និវាសយ;
សីទន្តិវ មមជ្ឈានិ, បសុប្បយមុហុត្តកំ។

“តតោ សីសំ មមជ្ឈេ សា, កត្វា សយិ សុលោចនា;
តស្សា នលាដេ បតិតា, លុទ្ធា បរមទារុណា។

“សហ តស្សា និចាតេន, បិឡកា ឧបបជ្ជេថ;
បគ្បីរិសុ បភិន្នា ច, កុណាចា បុព្វលោហិតា។

“បភិន្នំ វេទនញ្ចាបិ, កុណាបំ បូតិគន្ធនំ;
ឧទុមាតំ វិនិលញ្ច, បុព្វញ្ចាបិ សរីរកំ។

“សា បវេទិតសព្ពដ្ឋី, និស្សសន្តិ មុហុ មុហុ;
វេទយន្តិ សកំ ទុក្ខំ, ករុណំ បរិទេវយិ។

“ទុក្ខេន ទុក្ខិតា ហោមិ, ជុសយន្តិ ច វេទនា;
មហាទុក្ខេ និមុគ្គម្ហិ, សរណំ ហោហិ មេ សធី។

“កុហិ វេទនសោតំ តេ, កុហិ តេ តុដ្ឋនាសិកា;
តម្កតិម្កវរោជ្ជន្តេ, វេទនំ តេ កុហិ គតំ។

“កុហិ សសីនិកំ វណ្ណំ, កម្ពុគីវា កុហិ គតា;
នោឡា លោលាវ តេ កណ្ណា, វេវណ្ណំ សមុចាគតា។

“មកុឡឡាវកាការា, កលិការ បយោធរា;
បភិដ្ឋា បូតិកុណាចា, ធុដ្ឋគន្ធិត្ថមាគតា។

“វេទិមជ្ឈាវ សុស្សោណី, សូនាវ នីតកិព្ពិសា;
ជាតា អមជ្ឈករិតា, អហោ រូបមសស្សតំ។

“សត្តំ សរីរសញ្ញាតំ, បូតិកន្ធិ ភយានកំ;
សុសានមិវ ពីភច្ឆំ, រមន្តេ យត្ថ ពាលិសា។

“តទា មហាការុណិកោ, ភាតា មេ លោកនាយកោ;
ធិស្វា សរីគ្គចិត្តំ មំ, ឥមា គាថា អភាសថ។

“អាតុរំ កុណាបំ បូតី, បស្ស នន្ទេ សមុស្សយំ;
អសុកាយ ចិត្តំ ភាវេហិ, ឯកគ្គំ សុសមាហិតំ។

“យថា ឥទំ តថា ឯតំ, យថា ឯតំ តថា ឥទំ;
ធុគ្គន្ធិ បូតិកំ វាតិ, ពាលានំ អភិនន្តិតំ។

“ឯវមេតំ អវេក្ខន្តី, រត្តិន្ទិវមតន្តិតា;
តតោ សកាយ បញ្ញាយ, អភិនិព្ពិជ្ឈ ធឹក្ខិសំ។

“តតោហំ អតិសរីគ្គា, សុត្វា គាថា សុភាសិតា;
តត្រដ្ឋិតាវហំ សន្តី, អរហត្តមចាបុណី។

“យត្ថ យត្ថ និសិដ្ឋាហំ, សទា ឈានបរាយណា;
ជិនោ តស្មី គុណោ តុដ្ឋោ, ឯតទគ្គេ វេបេសិ មំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

អរហន្តំ បន បត្វា អត្តនោ បដិបត្តី បច្ឆវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន “អាតុរំ
អសុចិ”ន្តិអាទិនា សត្តារា ទេសិតាហិ តិហិ គាថាហិ សទ្ធិ -

៨៥.

“តស្ស មេ អប្បមត្តាយ, វិចិនន្តិយា យោនិសោ;
យថាភូតំ អយំ កាយោ, ទិដ្ឋោ សន្តរពាហិរោ។

៨៦.

“អថ និព្វិន្ទហំ កាយេ, អដ្ឋត្តញ្ចវិវដ្ឋហំ;
អប្បមត្តា វិសំយុត្តា, ឧបសន្តាម្ហិ និព្វតា”តិ។ -

ឥមា ទ្វេ គាថា អភាសិ។

តត្ថ ឯវមេតំ អវេក្ខន្តិ... បេ... ទក្ខិសន្តិ ឯតំ អាតុរាទិសភារំ កាយំ ឯវំ
“យថា ឥទំ តថា ឯត”ន្តិអាទិនា វុត្តប្បកាវេន វត្តិន្ទំ សព្វកាលំ អតន្តិតា
ហុត្វា បរតោ ឃោសហេតុកំ សុតមយញ្ញាណំ មុញ្ញិត្វា, តតោ តំនិមិត្តំ អត្តនិ
សម្ពុតត្តា សកាយភាវនាមយាយ បញ្ញាយ យាថាវតោ
យន្តិវិនិព្វោគករណេន អភិនិព្វិជ្ឈ, កថំ នុ ខោ ទក្ខិសំ បស្សិស្សន្តិ
អាភោគបុរេចារិកេន បុព្វភាគញ្ញាណាចក្ខនា អវេក្ខន្តិវិចិនន្តិតិ អត្ថោ។

តេនាហ “តស្ស មេ អប្បមត្តាយា”តិអាទិ។ តស្សត្ថោ - តស្ស មេ
សតិអវិប្បវាសេន អប្បមត្តាយ យោនិសោ ឧទាយេន អនិច្ចាធិវសេន
វិបស្សនាបញ្ញាយ វិចិនន្តិយា វីមសន្តិយា, អយំ ខន្ធបញ្ចកសដ្ឋតោ កាយោ
សសន្តានបរសន្តានវិភាគតោ សន្តរពាហិរោ យថាភូតំ ទិដ្ឋោ។

អថ តថា ធស្សនតោ បច្ឆា និព្វិន្ទហំ កាយេ វិបស្សនាបញ្ញាសហិតាយ
មគ្គបញ្ញាយ អត្តភារេ និព្វិន្ទិ, វិសេសតោ អជ្ឈត្តសន្តានេ វិវដ្តិ វិរាគំ អាបដ្ឋិ,
អហំ យថាក្ខតាយ អប្បមាទបដិបត្តិយា មត្តកប្បត្តិយា អប្បមត្តា សព្វសោ
សំយោជនានំ សមុច្ឆិន្ទត្តា វិសំយុត្តា ឧបសន្តា ច និព្ពតា ច អម្ពិតិ។

សុន្ទរិន្ទាល័យីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៥. នន្ទត្តរាថេរីគាថាវណ្ណានា

អគ្គី ចន្ទញ្ចាតិអាទិកា នន្ទត្តរាយ ថេរីយា គាថា។ អយម្យំ បុរិមពុទ្ធសុ
កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្តបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិនិត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ
កុរុរដ្ឋេ កម្មាសធម្មនិគមេ ព្រាហ្មណកុលេ និព្ពត្តិត្វា, ឯកទ្វានិ វិជ្ជាជ្ជានានិ
សិប្បាយតនានិ ច ឧគ្គហេត្វា និគណ្ឌបព្ពដ្ឋំ ឧបគន្ធា, វាទប្បសុតា ជម្ពុសាខំ
គហេត្វា ភទ្ទាកុណ្ឌលកេសារីយ ជម្ពុទីបតលេ វិចរន្តិ មហាមោគ្គល្លានត្ថេរំ
ឧបសង្កមិត្វា បញ្ចំ បុច្ឆិត្វា បរាជយំ បត្តា ថេរស្ស ឱវាទេ ឋិត្វា សាសនេ
បព្ពជិត្វា សមណធម្មំ ករោន្តំ ន ចិរស្សេវ សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហត្តំ បត្វា
អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន -

៨៧.

“អគ្គី ចន្ទញ្ចា សូរិយញ្ច, ទេវតា ច នមស្សិហំ;
នទីតិត្តានិ គន្ធាន, ឧទកំ ឱរុហាមិហំ។

៨៨.

“ពាហ្វតសមាទានា, អឡំ សីសស្ស ឱលិធិ;
ធមាយ សេយ្យំ កប្បេមិ, រត្តិ ភត្តំ ន ភុញ្ញហំ។

៨៩.

“វិភូសាមណ្ឌានរតា, ឆ្មាបនុច្ឆាននេហិ ច;
ឧបកាសី ឥមំ កាយំ, កាមរាគេន អដ្ឋិតា។

៩០.

“តតោ សទ្ធិំ លភិត្វាន, បព្ពជី អនការិយំ;
ទិស្វា កាយំ យថាភូតំ, កាមរាគោ សមូហតោ។

៩១.

“សព្ពេ ភវា សមុច្ឆិន្ទា, ឥច្ឆា ច បត្តនាបិ ច;
សព្ពយោភវិសំយុត្តា, សន្តិ ចាបុណ្ហំ ចេតសោ”តិ។ -

ឥមា បញ្ច គាថា អភាសិ។

តត្ថ អគ្គី ចន្ទញ្ច សូរិយញ្ច, ទេវតា ច នមស្សិហន្តិ អគ្គិប្បមុខា ទេវាតិ
ឥន្ទានំ ទេវានំ អារាជនត្ថំ អាហុតី បគ្គហេត្វា អគ្គិញ្ច, មាសេ មាសេ
សុក្កបក្ខស្ស ទុតិយាយ ចន្ទញ្ច, ទិវសេ ទិវសេ សាយំ ចាតំ សូរិយញ្ច, អញ្ញា ច
ពាហិរា ហិរញ្ញកញ្ញាយោ ទេវតា ច, វិសុទ្ធិមគ្គំ គវេសន្តិ នមស្សិហំ នមក្ការំ
អហំ អកាសី។ នទីតិត្ថានិ កន្ធាន, ឧទកំ ឌីរុហាមិហន្តិ កដ្ឋានិ នទីនំ
បូជិតិត្ថានិ ឧបកន្ធា សាយំ ចាតំ ឧទកំ ឌីតរាមិ ឧទកេ និមុដ្ឋិត្វា អដ្ឋសិញ្ចនំ
ករោមិ។

ពហ្មវតសមាធានាតិ បញ្ចកតបតប្បនាទិ ពហ្មវិធវតសមាធានា។
គាថាសុខត្ថំ ពហ្មតិ ជីយករណំ។ អឡំ សីសស្ស ឌីលិឌិន្ទិ មយ្ហំ សីសស្ស
អឡមេវ មុណ្ណាមិ។ កេចិ “អឡំ សីសស្ស ឌីលិឌិន្ទិ កេសកលាបស្ស អឡំ
ជជាពន្ធនវសេន ពន្ធិត្វា អឡំ វិស្សន្ទេសិ”ន្តិ អត្ថំ វេទន្តិ។ ធមាយ សេយ្យំ

កប្បមីតិ បណ្ឌិតសាយនី ហុត្វា អនុវត្តហិកាយ ភូមិយា សយាមិ។ រត្តិ ភត្តំ ន
កុញ្ញបាតិ រត្តបរតា ហុត្វា រត្តិយំ កោជនំ ន កុញ្ញិ។

វិភូសាមណ្ឌនរតាតិ ចិរកាលំ អត្តកិលមថានុយោគេន កិលន្តកាយា
“ឯវំ សរីរស្ស កិលមនេន នត្តិ បញ្ញាសុទ្ធិ។ សចេ បន ឥន្ទ្រិយានំ តោសនវសេន
សរីរស្ស តប្បនេន សុទ្ធិ សិយា”តិ មន្ទា ឥមំ កាយំ អនុគ្គណ្ឌន្តិវិភូសាយំ
មណ្ឌនេ ច រតា វត្ថាលដ្ឋានេហិ អលដ្ឋវលោ គន្ធមាលាធិហិ មណ្ឌនេ ច
អភិរតា។ ម្លាបនុប្បាទនេហិ ចាតិ សម្ភាហនាធិនិ ការេត្វា ម្លាបនេន ឧប្បាទនេន
ច។ ឧបកាសី ឥមំ កាយន្តិ ឥមំ មម កាយំ អនុគ្គណ្ឌី សន្តប្បសី។ កាមរាគេន
អដ្ឋិតាតិ ឯវំ កាយទន្ធិពហុលា ហុត្វា អយោនិសោមនសិការបច្ចយា
បរិយុដ្ឋិតេន កាមរាគេន អដ្ឋិតា អភិណ្ឌំ ឧបទ្គតា អហោសី។

តតោ សទ្ធិលភិក្ខុនាតិ ឯវំ សមាធិន្តវតានិ ភិក្ខុត្វា កាយទន្ធិពហុលា
វាទប្បសុតា ហុត្វា តត្ថ តត្ថ វិចរន្តិ តតោ បច្ឆា អបរតាកេ
មហាមោគ្គល្លានត្ថវស្ស សន្តិកេ លទ្ធាវាទានុសាសនា សទ្ធិ បដិលភិក្ខុ។
ធិស្វា កាយំ យថាភូតន្តិ សហវិបស្សនាយ មគ្គបញ្ញាយ ឥមំ មម កាយំ
យថាភូតំ ធិស្វា អនាគាមិមគ្គេន សព្វសោ កាមរាគោ សម្មហតោ។ តតោ បរំ
អគ្គមគ្គេន សព្វេ ភវា សមុច្ឆិន្ទា, ឥន្ទ្រា ច បត្តនាបិ ចាតិ
បច្ចប្បន្នវិសយាភិលាសសម្ពាតា ឥន្ទ្រា ច អាយតិភវាភិលាសសម្ពាតា បត្តនាបិ
សព្វេ ភវាបិ សមុច្ឆិន្ទាតិ យោជនា។ សន្តិ ចាបុណី ចេតសោតិ អច្ចន្តំ សន្តិ
អរហត្តដលំ ចាបុណី អធិគច្ឆិន្តិ អតោ។

នន្ទត្តរាថេរីកាថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៦. មិត្តាកាឡិថេរីកាថាវណ្ណនា

សទ្ទាយ បព្ពជិត្វានាតិអាទិកា មិត្តាកាឡិយា ថេរិយា កាថា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវិវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ
ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ កុរុរដ្ឋេ កម្មាសធម្មនិគមេ ព្រាហ្មណកុលេ និព្ពត្តិត្វាវិញ្ញាតំ
បត្តា មហាសតិបដ្ឋានទេសនាយ បដិលទ្ធសទ្ធា ភិក្ខុនីសុ បព្ពជិត្វា សត្ត
សំវច្ឆរានិ លាភសក្ការគិទ្ធិកា ហុត្វា សមណធម្មំ ករោន្តិ តត្ថ តត្ថ វិចរិត្វា
អបរភាគេ យោនិសោ ឧម្មជ្ឈន្តិ សំវេគជាតា ហុត្វាវិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា ន
ចិរស្សេវ សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហត្តំ បត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ចវេក្ខិត្វា
ឧទានវសេន -

៩២.

“សទ្ទាយ បព្ពជិត្វាន, អការស្មានការិយំ;
វិចរីហំ តេន តេន, លាភសក្ការឧស្សកា។

៩៣.

“វិញ្ញាត្វា បរមំ អត្តំ, ហីនមត្តំ អសេវិហំ;
កិលេសានំ វសំ គន្ធា, សាមញ្ញាត្តំ ន ពុជ្ឈិហំ។

៩៤.

“តស្សា មេ អហុ សំវេគោ, និសិទ្ធាយ វិហារកេ;
ឧម្មគ្គបដិបន្នាម្ហិ, តណ្ហាយ វសមាគតា។

៩៥.

“អប្បកំ ជីវិតំ មយ្ហំ, ជរា ព្យាធិ ច មទ្គតិ;
បុរាយំ ភិទ្ខតិ កាយោ, ន មេ កាលោ បមជ្ឈិតុំ។

៩៦.

“យថាភូតមវេក្ខន្តិ, ខន្ធនំ ឧទយព្ពយំ;

វិមុត្តចិត្តា ឧដ្ឋាសី, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។ - ឥមា កាថា អភាសិ;

តត្ថ វិចីហំ តេន តេន, លាភសក្ការឧស្សកាតិ លាភេ ច សក្ការេ ច
ឧស្សកា យុត្តប្បយុត្តា ហុត្វា តេន តេន ពាហុសច្ចធម្មកថាទីនា
លាភុប្បាទហេតុនាវិចី អហំ។

វិញ្ញាតា បរមំ អត្ថន្តិ ឈានវិបស្សនាមគ្គជលាទី ឧត្តមំ អត្ថំ ជហិត្វា
ធម្មត្វា។ ហីនមត្តំ អសេវិហន្តិ ចតុបច្ចយសម្ព័ន្ធតអាមិសភាវតោ ហីនំ លាមកំ
អត្ថំ អយោនិសោ បរិយេសនាយ បដិសេវី អហំ។ កិលេសានំ វសំ កន្ធាតិ
មាណសតណ្ហាទីនំ កិលេសានំ វសំ ឧបកន្ធា សាមញ្ញត្ថំ សមណកិច្ចំ ន ពុជ្ឈី ន
ជានី អហំ។

និសិទ្ធាយ វិហារកេតិ មម វសនកឡិវកេ និសិទ្ធាយ អហុ សំវេតោ។
កថន្តិ ច, អាហា “ឧម្ពគ្គបដិបន្នាម្ហី”តិ។ តត្ថ ឧម្ពគ្គបដិបន្នាម្ហីតិ យាវនេវ
អនុចាទាយ បរិនិព្វានត្ថមិទំ សាសនំ, តត្ថ សាសនេ បព្ពជិត្វា កម្មជ្ជានំ
អមនសិករោន្តិ តស្ស ឧម្ពគ្គបដិបន្នា អម្ហីតិ។ តណ្ហាយ វសមាគតាតិ
បច្ចយុប្បាទនតណ្ហាយ វសំ ឧបគតា។

អប្បកំ ជីវិតំ មយ្ហន្តិ បរិច្ឆេទកាលា វដ្ឋិតតោ ពហូបទ្កវតោ ច មម ជីវិតំ
អប្បកំ បរិត្តំ លហុកំ។ ជរា ព្យាធិ ច មទ្កតិ តព្វា សមន្តតោ អាបតិត្វា
និប្បាថេន្តា បព្ពតាវិយ ជរា ព្យាធិ ច មទ្កតិ និម្មចតិ។ “មទ្កវេ”តិបិ ចាថោ។
បុរាយំ ភិក្ខុតិ កាយោតិ អយំ កាយោ ភិក្ខុតិ បុរា។ យស្មា តស្ស ឯកំសិកោ
កេនោ, តស្មា ន មេ កាលោ បមជ្ជិតុំ អយំ កាលោ អដ្ឋក្ខណាវដ្ឋិតោ នវមោ
ខណោ, សោ បមជ្ជិតុំ ន យុត្តោតិ តស្សហុំ សំវេតោតិ យោជនា។

យថាភូតមវេក្ខន្តីតិ ឯវំ ជាតសំវេកាវិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា
អនិច្ចាទិមនសិការេន យថាភូតមវេក្ខន្តី។ កី អវេក្ខន្តីតិ អាហា “ឧទ្ទានំ
ឧទយព្ពយ”ន្តី។ “អវិជ្ជាសមុទយា រូបសមុទយោ”តិអាទិនា (បដិ. ម. ១.៥០)
សមបញ្ញាសប្បភេទានំ បញ្ចន្នំ ឧបាទានក្ខន្ធានំ ឧប្បាទនិរោធិញ្ច
ឧទយព្ពយានុបស្សនាយ អវេក្ខន្តីវិបស្សនំ ឧស្សុក្កាបេត្វា មគ្គបដិចាដិយា
សព្ពសោ កិលេសេហិ ច ភវេហិ ច វិមុត្តចិត្តា ឧដ្ឋាសី, ឧភតោ ឧដ្ឋានេន មគ្គេន
ភវត្ថយតោ ចាតិ វុដ្ឋិតា អហោសី។ សេសំ វុត្ថនយមេវ។

មិត្តាកាឡីយេវិកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៧. សកុលាលើកាថាវណ្ណានា

អការស្មីវសន្តីតិអាទិកា សកុលាយ យេវិយា គាថា។ អយំ កិរ
បទុមុត្តរស្ស ភគវតោ កាលេ ហំសវតីនគរេ អានន្ទស្ស រញ្ជោ ជីតា ហុត្វា
និព្ពត្តា, សត្ត វេមាតិកភគិនី នន្ទាតិ នាមេន។ សាវិញ្ញតំ បត្វា ឯកទិវសំ សត្ត
សន្តិកេ ធម្មំ សុណាន្តី សត្តារា ឯកំ ភិក្ខុនី ធិព្ពចក្កកានំ អគ្គជ្ជានេ វេបេន្តំ ទិស្វា
ឧស្សហជាតា អធិការកម្មំ កត្វា សយម្បិ តំ ហំនន្តំ បត្តន្តី
បណិធានមកាសិ។ សា តត្ថ យាវជីវំ ពហុំ ឧឡារំ កុសលកម្មំ កត្វា
ទេវលោកេ និព្ពត្តិត្វា អបរាបរំ សុគតីសុយេវ សំសរន្តី កស្សបស្ស ភគវតោ
កាលេ ព្រាហ្មណកុលេ និព្ពត្តិត្វា បរិព្ពាជកបព្ពន្ធី បព្ពជិត្វា ឯកទាវិនីវិចរន្តី
ឯកទិវសំ តេលភិក្ខាយ អាហិណ្ឌិត្វា តេលំ លភិត្វា តេន តេលេន សត្ត
ចេតិយេ សព្ពរត្តី ធិបប្បជំ អកាសិ។ សា តតោ ចុតា តាវតីសេ និព្ពត្តិត្វា
សុវិសុទ្ធិធិព្ពចក្កកា ហុត្វា ឯកំ ពុទ្ធន្តំ ទេវេសុយេវ សំសរិត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ
សាវត្ថិយំ ព្រាហ្មណកុលេ និព្ពត្តិ។ សកុលាតិស្សា នាមំ អហោសិ។ សាវិញ្ញតំ
បត្តា សត្ត ជេតវនបដិគ្គហណោ បដិលទ្ធសទ្ធា ឧបាសិកា ហុត្វា អបរភាគេ

អញ្ញាតរស្ស ឌីណាសវត្ថុរស្ស សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា សញ្ញាតសំវេតា បព្ពជិត្វា
វិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា យជេន្តី វាយមន្តី ន ចិរស្សេវ អរហន្តំ ចាបុណ្ហំ។ តេន វុត្តំ
អបទានេ (អប. ថេរី ២.៣.១៣១-១៦៥) -

“បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ, សព្ពធម្មាន ចារគូ;
ឥតោ សតសហស្សម្ហិ, កប្ប ឧប្បន្និ នាយកោ។

“ហិតាយ សព្ពសត្តានំ, សុខាយ វទតំ វរោ;
អត្តាយ បុរិសាជញ្ញោ, បដិបន្នោ សទេវកោ។

“យសគ្គបត្តោ សិរិមា, កិត្តិវណ្ណាគតោ ជិនោ;
បូជិតោ សព្ពលោកស្ស, ទិសា សញ្ញាសុ វិស្សតោ។

“ឧត្តិណ្ណាវិចិត្តិក្ខោ សោ, វីតិវត្ត កម៌កថោ;
សម្បណ្ណាមនសន្តប្បោ, បត្តោ សម្ពោធិមុត្តមំ។

“អនុប្បន្នស្ស មគ្គស្ស, ឧប្បាទេតា នវុត្តមោ;
អនក្ខាតញ្ច អក្ខាសិ, អសញ្ញាតញ្ច សញ្ញនិ។

“មគ្គញ្ញូ ច មគ្គវិទូ, មគ្គក្ខាយី នរាសភោ;
មគ្គស្ស កុសលោ សត្តា, សារជីនំ វុត្តមោ។

“មហាការុណិកោ សត្តា, ធម្មំ ទេសេតិ នាយកោ;
និមុគ្គ កាមបន្តម្ហិ, សមុទ្ធវតិ ចាណិនេ។

“តទាហំ បាំសវតិយំ, ជាតា ខត្តិយនន្ទនា;
សុរុចា សធនា ចាបិ, ធម៌តា ច សិរីមតី។

“អាណន្តស្ស មហារញ្ញោ, ធីតា បរមសោភនា;
វេមាតាភគិនី ចាបិ, បទុមុត្តរនាមិនោ។

“រាជកញ្ញាហិ សហិតា, សញ្ញាភរណភូសិតា;
ឧបាគម្ម មហាវីរំ, អស្សោសី ធម្មទេសនំ។

“តទា ហិ សោ លោកគរុ, ភិក្ខុនី ធិត្ថចក្កកំ;
កិត្តយំ បរិសាមជ្ឈេ, អគ្គជ្ជានេ វេបេសិ តំ។

“សុណិត្វា តមហំ ហជ្ជា, ទានំ ទត្វាន សត្តនោ;
បូជិត្វាន ច សម្ពុទ្ធំ, ធិត្ថចក្កំ អបត្តយី។

“តតោ អវោច មំ សត្តា, នន្ទេ លច្ឆសិ បត្តិតំ;
បទីបធម្មទានានំ, ជលមេតំ សុនិច្ឆិតំ។

“សតសហស្សិតោ កប្បេ, ឌីក្កាកកុលសម្ពវោ;
គោតមោ នាម គោត្តន, សត្តា លោកេ ភវិស្សតិ។

“តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទា, ឌីវសា ធម្មនិម្មិតា;
សកុលា នាម នាមេន, ហេស្សតិ សត្ត សាវិកា។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណីធីហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, តាវតីសមគច្ចហំ។

“ឥមម្ហំ ភទ្ទកេ កប្បេ, ព្រហ្មពន្ធមហាយសោ;
កស្សចោ នាម គោត្តន, ឧប្បជ្ឈំ វេទតំ វរោ។

“បរិញ្ញាជកិនី អាសី, តទាហំ ឯកចារិនី;

ភិក្ខុយ វិចិត្រាន, អលកី តេលមត្តកំ។

“តេន ធិបំ បទីបេត្វា, ឧបដ្ឋី សព្វសំរីរ;
ចេតិយំ ធ្វើបទគ្គស្ស, វិប្បសន្នេន ចេតសា។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណីដីហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, តាវតីសមគន្ធបំ។

“យត្ថ យត្ថបបជ្ជាមិ, តស្ស កម្មស្ស វាហសា;
បជ្ជលន្តិ មហាធិបា, តត្ថ តត្ថ គតាយ មេ។

“តិរោកុដ្ឋំ តិរោសេលំ, សមតិគ្គយ្ហ បព្ពតំ;
បស្សាមហំ យទិន្នាមិ, ធិបទានស្សិទំ ជលំ។

“វិសុទ្ធនយនា ហោមិ, យសសា ច ជលាមហំ;
សទ្ធាបញ្ញាវតី ចេវ, ធិបទានស្សិទំ ជលំ។

“បច្ឆិមេ ច ភវេ ទានិ, ជាតា វិប្បកុលេ អហំ;
បហូតធនធិញ្ញម្ហិ, មុទិតេ រាជបូជិតេ។

“អហំ សព្ពដ្ឋីសម្បជ្ជា, សព្ពាភវណាភូសិតា;
បុរេប្បវេសេ សុគតំ, វាតចានេ បិតា អហំ។

“ធិស្វា ជលន្តំ យសសា, ទេវមនុស្សសក្កតំ;
អនុញ្ញានសម្បជ្ជំ, លក្ខណេហិ វិភូសិតំ។

“ឧទគ្គិចិត្តា សុមនា, បព្ពដ្ឋី សមរោចយី;
ន ចិរេនេវ កាលេន, អរហត្តមចាបុណី។

“ឥឡូវ ច វស័ ហោមិ, ធិព្វាយ សោតធាតុយា;
បរិច្ចាធិ ជាធាមិ, សត្វសាសនការីកា។

“បុព្វេនិវាសំ ជាធាមិ, ធិព្វបក្ខវិសោធិតំ;
ខេបេត្វា អាសវេ សព្វេ, វិសុទ្ធាសី សុនិម្មលា។

“បរិច្ច័ណ្ឌា មយា សត្វា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ;
ឱហិតោ គរុកោ កាហោ, ភវនេត្តិសម្មហតា។

“យស្សត្ថាយ បព្វជិតា, អការស្មានការីយំ;
សោមេ អត្ថោ អនុប្បត្តោ, សព្វសំយោជនក្ខយោ។

“តតោ មហាការុណិកោ, ឯតទគ្គេ វេបេសិ មំ;
ធិព្វបក្ខកានំ អត្ថោ, សកុលាតិ នរុត្តមោ។

“កិលេសាលាបិតា មយ្ហំ... បេ... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន” ឆ្លើយ។

អរហន្តំ បន បទ្វា កតាធិការតាយ ធិព្វបក្ខញ្ញាលោ ចិណ្ឌាវសី
អហោសិ។ តេន នំ សត្វា ធិព្វបក្ខកានំ ភិក្ខុនីនំ អគ្គជ្ជានេ វេបេសិ។ សា អត្ថនោ
បដិបត្តិ បច្ចវេក្ខិត្វា បីតិសោមនស្សជាតា ឧទានវសេន -

៩៧.

“អការស្មី វសន្តីហំ, ធម្មំ សុត្វាន ភិក្ខុនោ;
អទ្ធសំ វិវជំ ធម្មំ, ធិព្វានំ បទមច្ចតំ។

៩៨.

“សាហំ បុត្តំ ដីតវញ្ញ, ធនធម្មញ្ញ ធម្មិយ;
កេសេ ធនាបយិត្វាន, បព្វជី អនការីយំ។

៩៩.

“សិក្ខុមាធា អហំ សន្តិ, ភាវេន្តិ មគ្គមញ្ញាសំ;
បហាសី រាគនោសញ្ច, តទេកដ្ឋេ ច អាសវេ។

១០០.

“ភិក្ខុនី ឧបសម្បជ្ជ, បុព្វជាតិមនុស្សរិ;
ធិព្ពចក្ខុវិសោធិតំ, វិមលំ សាធុភាវិតំ។

១០១.

“សង្ខារេ បរតោ ធិស្វា, ហេតុជាតេ បលោកិតេ;
បហាសី អាសវេ សព្វេ, សីតិភូតាម្ហិ ធិព្ពតា”តិ។ -

ឥមា គាថា អភាសិ។

តត្ថ អគារស្មី វេសន្តិហំ, ធម្មំ សុត្វាន ភិក្ខុនោតិ អហំ បុព្វេ អគារមជ្ឈេ
វេសមាធា អញ្ញាតរស្ស ភិន្នកិលេសស្ស ភិក្ខុនោ សន្តិកេ ចតុសច្ចគព្ពំ ធម្មកថំ
សុត្វា។ អន្ទសំ វិរជំ ធម្មំ, ធិព្ពានំ បទមច្ចតន្តិ រាគរជាធិនំ អភាវេន វិរជំ, វានតោ
ធិក្ខន្ធត្តា ធិព្ពានំ, ចវេនាភាវតោ អធិគតានំ អច្ចតិហេតុតាយ ច ធិព្ពានំ អច្ចតំ,
បទន្តិ ច លទ្ធាមំ អសង្ខតធម្មំ, សហស្សនយបដិមណ្ឌិតេន ធិស្សនសង្ខារេន
ធម្មចក្ខុនា អន្ទសំ បស្សី។

សាហន្តិ សា អហំ វុត្ថប្បកាវេន សោតាបន្នា ហោមិ។

សិក្ខុមាធា អហំ សន្តិ អហំ សិក្ខុមាធាវេ សមាធា បព្ពជិត្វា វស្សេ
អបរិបុណ្ណា វេ។ ភាវេន្តិ មគ្គមញ្ញាសន្តិ មជ្ឈិមបដិបត្តិភាវតោ អញ្ញាសំ ឧបរិមគ្គំ

ឧប្បាទេន្តី។ តទេកដ្ឋេច អាសវេតិ រាគនោសេហិ សហាជេកដ្ឋេ បហានេកដ្ឋេ ច
តតិយមគ្គវដ្ឋេ អាសវេ បហាសី សមុទ្ធិន្តី។

ភិក្ខុនី ឧបសម្បជ្ជាតិ វស្សេ បរិបុណ្ណោ ឧបសម្បជ្ជិត្វា ភិក្ខុនី ហុត្វា។ វិមលន្តិ
អវិជ្ជាធិហិ ឧបក្កិលេសេហិ វិមុត្តតាយ វិគតមលំ, សាធុ សក្កច្ច សម្មនេវ
ការីតំ, សាធុហិ វា ពុទ្ធាធិហិ ការីតំ ឧប្បាទិតំ ទិព្វចក្ខុវិសោធិតន្តិ សម្ពុទ្ធោ។

សង្ខារេតិ តេភូមកសង្ខារេ។ បរតោតិ អនត្តតោ។ ហេតុជាតេតិ
បច្ចយុប្បន្នេ។ បលោកិតេតិ បលុដ្ឋនសភាវេ បកដ្ឋនេ បញ្ញាចក្កនា ទិស្វា។
បហាសី អាសវេ សព្វេតិ អគ្គមគ្គេន អវសិដ្ឋេ សព្វេបិ អាសវេ បដហី, ខេបេសិន្តិ
អត្ថោ។ សេសំ វុត្តនយមេវ។

សកុលាបេរីគាថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៨. សោណាបេរីគាថាវណ្ណនា

ទស បុត្តវិជាយិត្វាតិអាទិកា សោណាយ បេរិយា គាថា។ អយម្បិ
បទុមុត្តរស្ស ភគវតោ កាលេ បាំសវតីនគរេ កុលគេហេ និព្វត្តិត្វា វិញ្ញតំ
បត្វា ឯកទិវសំ សត្តុ សន្តិកេ ធម្មំ សុណាន្តិ សត្តារំ ឯកំ ភិក្ខុនី អារទ្ធវីរិយានំ
ភិក្ខុនីនំ អគ្គជ្ជានេ ឋបេន្តំ ទិស្វា, អធិការកម្មំ កត្វា សយម្បិ តំ ឋានន្តរំ
បត្តេត្វា យាវជីវំ បុញ្ញានិ កត្វា, តតោ បុតា កប្បសតសហស្សំ នេវមនុស្សសុ
សំសរិត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ សាវត្ថិយំ កុលគេហេ និព្វត្តិត្វា វយប្បត្តា
បតិកុលំ គតា ទស បុត្តដីតរោ លភិត្វា ពហុបុត្តិកាតិ បញ្ញាយិត្ត។ សា
សាមិកេ បព្ពជិតេ វយប្បត្តេ បុត្តដីតរោ យរាវាសេ បតិជ្ជាបេត្វា សព្ពំ ធនំ
បុត្តានំ វិភជិត្វា អនាសិ, ន កិញ្ចិ អត្តនោ ឋបេសិ។ តំ បុត្តា ច ដីតរោ ច
កតិចាហមេវ ឧបជ្ជហិត្វា បរិភវំ អកំសុ។ សា “កី មយ្ហំ ឥមេហិ បរិភវាយ

យវេ វសន្តិយា”តិ ភិក្ខុនិយោ ឧបសង្កមិត្វា បព្ពដ្ឋំ យាចិ។ តំ ភិក្ខុនិយោ
បញ្ញាជេសុំ។ សាលទ្ធិបសម្បទា “អហំ មហាល្លិកាកាលេ បព្ពជិត្វា អប្បមត្តាយ
ភវិតព្ព”ន្តិ ភិក្ខុនីនំ វត្ថុបដិវត្តំ ករោន្តិ “សព្ពវត្ថី សមណធម្មំ ករិស្សាមី”តិ
ហេដ្ឋាចាសានេ ឯកេម្ពំ ហេត្ថន គហេត្វា តំ អវិជហមាណា សមណធម្មំ ករោន្តិ
ចន្តិមមាណាបិ “អន្ធការេ ហ្មានេ វុត្វាទីសុ យត្ថ កត្ថចិ មេ សីសំ
បដិហញ្ញេយ្យ”តិ វុត្ថំ ហេត្ថន គហេត្វា តំ អវិជហមាណា សមណធម្មំ
ករោតិ។ តតោ បដ្ឋាយ សា អារទ្ធវិរិយតាយ ចាកជា អហោសិ។ សត្តា តស្សា
ញ្ញាណាបរិចាកំ ទិស្វា គន្ធកុដិយំ និសិន្នោវ ឱកាសំ ជវិត្វា សម្មុទេ និសិន្នោរិយ
អត្តានំ ទស្សេត្វា -

“យោ ច វស្សសតំ ជីវេ, អបស្សំ ធម្មមុត្តម;
ឯកាហំ ជីវិតំ សេយ្យោ, បស្សតោ ធម្មមុត្តម”ន្តិ។ (ធម. ប. ១១៥) -

គាថំ អភាសិ។ សា គាថាបរិយោសានេ អរហត្តំ ចាបុណី។ តេន វុត្ថំ អបទានេ
(អប. ថេរី ២.៣.២២០-២២៣) -

“បទុមុត្តរោ នាម ជីនោ, សព្ពធម្មាន ចារត្វ;
តតោ សតសហស្សម្ហិ, កប្បេ ឧប្បន្នំ នាយកោ។

“តទា សេដ្ឋិកុលេ ជាតា, សុខិតា បូជិតា បិយា;
ឧបេត្វា តំ មុនិវំ, អស្សោសី មជ្ជំ វចំ។

“អារទ្ធវិរិយានក្កំ, វណ្ណាសិ ភិក្ខុនី ជីនោ;
តំ សុត្វា មុទិតា ហុត្វា, ការំ កត្វាន សត្តនោ។

“អភិវាទិយ សម្ពុទ្ធំ, ហ្មានំ តំ បត្ថយី តទា;

អនុមោទិ មហាវិរោ, សិដ្ឋតំ បណ្ឌិដ្ឋ តវ។

“សតសហស្សតោ កប្បេ, ឌីក្កាកកុលសម្ពវោ;
គោតមោ នាម គោត្តន, សត្តា លោកេ ភវិស្សតិ។

“តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទា, ឌីវសា ធម្មនិម្មិតា;
សោណាតិ នាម នាមេន, ហេស្សតិ សត្ត សាវិកា។

“តំ សុត្វា មុទិតា ហុត្វា, យាវជីវំ តទា ជិនំ;
មេត្តចិត្តា បរិចរី, បច្ចយេហិ វិនាយ កំ។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណ្ឌិដ្ឋហិ ច;
ជហិត្វា មាណសំ ទេហំ, តាវតីសមគច្ឆហំ។

“បច្ឆិមេ ច ភវេ ទានិ, ជាតា សេដ្ឋិកុលេ អហំ;
សាវត្ថិយំ បុរវេ, ឥន្ទេ ជីតេ មហាទូនេ។

“យទា ច យោព្ពនប្បត្តា, កត្វា បតិកុលំ អហំ;
ទស បុត្តានិ អជនី, សុរុទានិ វិសេសតោ។

“សុខេទិតា ច តេ សព្ពេ, ជននេត្តមនោហរា;
អមិត្តានម្បិ រុចិតា, មម បកេវ តេ សិយា។

“តតោ មម្គំ អកាមាយ, ទសបុត្តបុរក្ខតោ;
បព្ពជិត្ត ស មេ ភត្តា, ទេវទេវស្ស សាសនេ។

“តទេកិការិចិន្តេសី, ជីវិតេនាលមត្ត មេ;
ចត្តាយ បតិបុត្តេហិ, វុឡាយ ច វរាគិយា។

“អបាម្បិ តត្ថ គច្ឆិស្សំ, សម្មត្ថោ យត្ថ មេ បតិ;
ឯវាហំ ចិន្តយិ ត្វាន, បព្ពជី អនគារិយំ។

“តតោ ច មំ ភិក្ខុនិយោ, ឯកំ ភិក្ខុនុបស្សយេ;
វិហាយ គច្ឆមោវាធំ, តាបេហិ ឧទកំ ឥតិ។

“តទា ឧទកមាហិត្វា, ឌុកិវិត្វាន កុម្មិយា;
ចុល្លេ វេបេត្វា អាសីនា, តតោ ចិត្តំ សមាទហី។

“ខន្ធ អនិច្ចតោ ទិស្វា, ទុក្ខតោ ច អនត្តតោ;
ខេបេត្វា អាសវេ សព្ពេ, អរហត្តមចាបុណ្ណី។

“តទាគន្ធា ភិក្ខុនិយោ, ឧល្លោធកមបុច្ឆិសុំ;
តេជោធាតុមធិជ្ជាយ, ឱប្បំ សន្តាបយី ជលំ។

“វិម្មិតា តា ជិនវំ, ឯតមត្តមសាវយុំ;
តំ សុត្វា មុទិតោ នាថោ, ឥមំ កាចំ អភាសថ។

“យោ ច វស្សសតំ ជីវេ, កុសីតោ ហីនវីរិយោ;
ឯកាហំ ជីវិតំ សេយ្យោ, វីរិយមារកតោ ទទ្ធជំ។

“អាវាធិតោ មហាវីរោ, មយា សុប្បជិបត្តិយា;
អារទ្ធវីរិយានគ្គំ, មមាហា ស មហាមុនិ។

“កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

អថ នំ ភក្ខវា ភិក្ខុនិយោ បដិចាជិយា ហ៊ានន្តរេ វេបេត្តោ អារទ្ធវីរិយានំ
អគ្គជ្ជានេ វេបេសិ។ សា ឯកទិវសំ អត្តនោ បដិបត្តី បច្ឆវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន -

១០២.

“ធន បុត្តេវិជាយិត្វា, អស្មី រូបសមុស្សយេ;
តតោហំ ទុព្ពលា ជីវ្ហា, ភិក្ខុនី ឧបសង្កមី។

១០៣.

“សា មេ ធម្មមនេសេសី, ខន្ធាយ តននាតុយោ;
តស្សា ធម្មំ សុណិត្វាន, កេសេ ធនត្វាន បព្ពជី។

១០៤.

“តស្សា មេ សិក្ខុមាឆាយ, ទិព្ពចក្ខុវិសោធិតំ;
បុព្ពេនិវាសំ ជាឆាមិ, យត្ថ មេ វុសិតំ បុរេ។

១០៥.

“អនិមិត្តញ្ច ភាវេមិ, ឯកគ្គា សុសមាហិតា;
អនន្តរាវិមោក្ខាសី, អនុចាឆាយ និព្ពតា។

១០៦.

“បញ្ចក្ខន្ធា បរិញ្ញាតា, តិដ្ឋន្តិ ជិន្នមូលកា;
ធិតវត្ថុ ជរេ ជម្មេ, នត្តិ ឆានិ បុនព្ពវោ” តិ។ - ឥមា កាថា អភាសិ;

តត្ថ រូបសមុស្សយេតិ រូបសម្ព័ន្ធតេ សមុស្សយេ។ អយញ្ញំ រូបសង្ខារោ
“ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ឈតិ ចក្ខុវិញ្ញាណា” តិ អាធិសុ (សំ. និ. ៤.៦០)
រូចាយ តនេ អាគតោ។ “យំ កិញ្ញំ រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្ន” តិ អាធិសុ (អ. និ.
៤.១៨១) រូបក្ខន្ធវេ។ “បិយរូបេ សាតរូបេ វជ្ជតី” តិ អាធិសុ (ម. និ. ១.៤០៩) សភាវេ។
“ពហិទ្ធា រូចានិ បស្សតី” តិ អាធិសុ (ធិ. និ. ៣.៣៣៨; អ. និ. ១.៤២៧-៤៣៤)
កសិណាយ តនេ។ “រូបី រូចានិ បស្សតី” តិ អាធិសុ (ធិ. និ. ៣.៣៣៩; អ. និ.

១.៤៣៥-៤៤២) រូបឈានេ។ “អដ្ឋិញ្ច បដិច្ច ត្តារុញ្ច បដិច្ច មំសញ្ច បដិច្ច ចម្ពញ្ច បដិច្ច អាគាសោ បរិវារិតោ រូបន្តេវ សង្ខំ គច្ឆតិ” តិអាធិសុ (ម. និ. ១.៣០៦) រូបកាយេ។ ឥធាបិ រូបកាយេវ ទដ្ឋញ្ចោ។ សមុស្សយសន្តោបិ អដ្ឋិនំ សរីរស្ស បរិយាយោ។ “សតន្តិ សមុស្សយា” តិអាធិសុ អដ្ឋិសរីរបរិយាយេ។ “អាតុរំ អសុច្ចិ បូតិ, បស្ស នន្ទេ សមុស្សយ” តិអាធិសុ (ថេរគា. ១៩) សរីរេ។ ឥធាបិ សរីរេ ឯវ ទដ្ឋញ្ចោ។ តេន វុត្ថំ - “រូបសមុស្សយេ” តិ, រូបសម្ព័ន្ធាតេ សមុស្សយេ សរីរេ តិ អត្ថោ។ ឋត្វា តិ វចនសេសោ។ អស្មី រូបសមុស្សយេ តិ ហិ ឥមស្មី រូបសមុស្សយេ ឋត្វា ឥមំ រូបកាយំ និស្សយ ទស បុត្តេ វិជាយិ ត្វា តិ យោជនា។ តតោ តិ តស្មា ទស បុត្តេ វិជាយនហេតុ។ សា ហិ បឋមវយំ អតិក្កមិត្វា បុត្តកេ វិជាយន្តិ អនុក្កមេន ទុព្ពលសរីរា ជរាជិណ្ឌា ច អហោសិ។ តេន វុត្ថំ “តតោ ហំ ទុព្ពលា ជិណ្ឌា” តិ។

តស្សា តិ តតោ, តស្សា តិ វា តស្សា សន្តិកេ។ បុន តស្សា តិ ករណេ សាមិវចនំ, តាយា តិ អត្ថោ។ សិក្ខាមាណយា តិ តិស្សាបិ សិក្ខា សិក្ខាមាណ។

អនន្តរិមោក្ខាសិន្តិ អគ្គមគ្គស្ស អនន្តរា ឧប្បន្នរិមោក្ខា អាសី។ រូបី រូបានិ បស្សតី តិអាធិយោ ហិ អដ្ឋបិ រិមោក្ខា អនន្តរិមោក្ខា នាម ន ហោន្តិ។ មគ្គានន្តរំ អនុប្បត្តា ហិ ជលរិមោក្ខា ជលសមាបត្តិកាលេ បវត្តមាណបិ បឋមមគ្គានន្តរមេវ សមុប្បត្តិតោ តំ ឧបាទាយ អនន្តរិមោក្ខា នាម, យថា មគ្គសមាធិ អនន្តរិកសមាធិតិ វុច្ឆតិ។ អនុបាទាយ និព្ពតា តិ រូបាធិសុ កិញ្ចិបិ អគ្គហេត្វា កិលេសបរិទិញ្ចានេន និព្ពតា អាសី។

ឯវ វិជ្ជាត្ថយំ វិភាវេត្វា អរហត្តជលេន កូដំ គណ្ណន្តិ ឧទានេត្វា, ឥទានិ ជរាយ ចិរកាលំ ឧបទុតសរីរំ វិគរហន្តិ សហា វត្ថុនា តស្ស សមតិក្កន្តការំ វិភាវេតុំ “បញ្ចក្ខន្ធា បរិញ្ញាតា” តិ ឱសានកាថមាហា។ តត្ថ ធិ តវត្ថុ ជរេ ជម្នេតិ

អង្គានំ សិលីលការករណាធិនា ជវេ ជម្ពេ លាមកេ ហីនេ តវ តុយ្ហំ ធិ អត្ថ
ធិកាវេ ហោតុ។ នត្ថិ នាធិ បុនព្ពវោតិ តស្មា ត្វំ មយា អតិក្កន្តា អភិភូតាសីតិ
អធិប្បាយោ។

សោណាថេរីកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៩. ភទ្ទាកុណ្ឌលកេសាថេរីកាថាវណ្ណានា

លូនកេសីតិអាធិកា ភទ្ទាយ កុណ្ឌលកេសាយ ថេរីយា កាថា។ អយម្យំ
បទុមុត្តរស្ស ភគវតោ កាលេ ហំសវតីនគរេ កុលគេហេ និព្ពត្តិត្វា វិញ្ញតំ
បត្វា ឯកធិវសំ សត្ថុ សន្តិកេ ធម្មំ សុណាន្តិ សត្តារំ ឯកំ ភិក្ខុនី ឱប្បាភិញ្ញានំ
អគ្គជ្ជានេ វេបេន្តំ ធិស្វា, អធិការកម្មំ កត្វា តំ ហំនន្តរំ បត្តេត្វា យាវជីវំ បុញ្ញានិ
កត្វា កប្បសតសហស្សំ នេវមនុស្សេសុ សំសរិត្វា កស្សបពុទ្ធកាលេ
កិកិស្ស កាសិវញ្ញោ គេហេ សត្តន្តំ ភគិនំ អព្ពន្ធភ ហុត្វា, វីសតិ
វស្សសហស្សានិ ធន សីលានិ សមាធាយ កោមារីព្រហ្មចរិយំ ចរន្តិ សង្ឃស្ស
វសនបរិវេណំ កាលេត្វា, ឯកំ ពុទ្ធន្តរំ សុគតីសុយេវ សំសរិត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បានេ
រាជគេហេ សេដ្ឋីកុលេ និព្ពត្តិ។ ភទ្ទាតិស្ស នាមំ អហោសិ។ សា មហតា បរិវារេន
វឡមាធា វយប្បត្តា, តស្មីយេវ នគរេ បុរោហិតស្ស បុត្តំ សត្ថុកំ នាម ចោរំ
សហោឡំ គហេត្វា រាជាណាយ នគរគុត្តិកេន មាវេតុំ អាហាតនំ និយ្យមានំ,
សីហបញ្ញវេន ឱលោកេន្តិ ធិស្វា បជិតទ្ធិត្តា ហុត្វា សចេ តំ លភាមិ, ជីវិស្សាមិ;
នោ ចេ, មរិស្សាមីតិ សយនេ អនោមុធិ និបដ្ឋិ។

អថស្សា បិតា តំ បវត្ថី សុត្វា ឯកធិតុតាយ ពលវសីនេហោ
សហស្សលញ្ញំ ធនា ឧចាយនេវ ចោរំ វិស្សជ្ជាបេត្វា គន្ធានកេន ញាបេត្វា
សព្ពាភរណបជិមណ្ឌិតំ កាលេត្វា ចាសានំ បេសេសិ។ ភទ្ទាបិ បរិបុណ្ណាមនោរថា

អតិរេកាលផ្ការេន អលង្ករត្វា តំ បរិច្ឆេទិតិ។ សត្តុកោ កតិចាបំរីតិធាមេត្វា
តស្ស អាករណេសុ ឧប្បន្នលោភោ ភន្តេ, អហំ នគរគុត្តិកេន គហិតមត្តោរ
ចោរបចាតេ អធិវត្ថាយ ទេវតាយ “សចាបំ ជីវិតំ លភាមិ, តុយ្ហំ ពលិកម្មំ
ឧបសំហរិស្សមី” តិ បត្តនំ អាយាធី, តស្មា ពលិកម្មំ សង្ខាបេហិតិ។ សា “តស្ស
មនំ បូរេស្សមី” តិ ពលិកម្មំ សង្ខាបេត្វា សញ្ញាភរណវិភូសិតា សាមិកេន សទ្ធិ
ឯកំ យានំ អភិរុយ្ហ “ទេវតាយ ពលិកម្មំ ករិស្សមី” តិ ចោរបចាតំ អភិរុហិតុ
អារទ្វា។

សត្តុកោ ចិន្តេសិ - “សព្វេសុ អភិរុហន្តេសុ ឥមិស្ស អាករណំ គហេតុំ ន
សក្កា” តិ បរិវារជនំ តត្ថវ ឋបេត្វា តមេវ ពលិភាជនំ គាហាបេត្វា បព្ពតំ
អភិរុហន្តោ តាយ សទ្ធិ បិយកេនំ ន កថេសិ។ សា ឥន្តិទេនេវ តស្ស ធិប្បាយំ
អញ្ញាសិ។ សត្តុកោ, “ភន្តេ, តវ ឧត្តរសាជកំ ឌុម្ពោត្វា កាយារុទ្ធិបសាធនំ
ភណ្ឌិកំ ករោហិ” តិ។ សា, “សាមិ, មយ្ហំ កោ អបរាជោ” តិ? “កី នុ ម,
ពាលេ, ពលិកម្មត្ថំ អាគតោ” តិ សញ្ញំ ករោសិ? ពលិកម្មាបទេសេន បន តវ
អាករណំ គហេតុំ អាគតោ” តិ។ “កស្ស បន, អយ្យ, បសាធនំ, កស្ស អហា” តិ?
“ធាបំ ឯតំ វិភាគំ ជាធាមី” តិ។ “ហោតុ, អយ្យ, ឯកំ បន មេ អធិប្បាយំ បូរេហិ,
អលង្កតនិយាមេន ច អាលិង្គិតុំ ទេហិ” តិ។ សោ “សាធូ” តិ សម្បជិដ្ឋិ។ សា តេន
សម្បជិដ្ឋិតការំ ញាត្វា បុរេតោ អាលិង្គិត្វា បច្ឆតោ អាលិង្គិត្តិវិយ បព្ពតបចាតេ
ចាតេសិ។ សោ បតិត្វា ចុណ្ហវិចុណ្ហំ អហោសិ។ តាយ កតំ អច្ឆរិយំ ទិស្វា
បព្ពតេ អធិវត្ថា ទេវតា កោសល្លំ វិភាវេន្តិ ឥមា គាថា អភាសិ -

“ន ហិ សព្វេសុ ហ្មនេសុ, បុរិសោ ហោតិ បណ្ឌិតោ;
ឥត្ថិប បណ្ឌិតា ហោតិ, តត្ថ តត្ថ វិចក្ខណា។

“ន ហិ សព្វេសុ ហ្មនេសុ, បុរិសោ ហោតិ បណ្ឌិតោ;

ឥត្តិបិ បណ្ឌិតា ហោតិ, លហំ អត្តវិចិត្តិកា” តិ។ (អប. ខេរី. ២.៣.៣០-៣២);

តតោ ភទ្ទា ចិន្តេសិ - “ន សក្កា មយា ឥមិនា និយាមេន គេហំ គន្ធី, ឥតោ គន្ធា ឯកំ បព្ពដ្ឋំ បព្ពជិស្សមី” តិ និគណ្ណារាមំ គន្ធា និគណ្ណោ បព្ពដ្ឋំ យាចិ។ អប នំ តេ អាហំសុ - “កេន និយាមេន បព្ពដ្ឋា ហោតូ” តិ? “យំ តុម្ហាកំ បព្ពដ្ឋាយ ឧត្តមំ, តនេវ ករោថា” តិ។ តេ “សាធ្វូ” តិ តស្ស តាលជ្ជិនា កេសេ លុញ្ចាត្វា បព្ពាជេសុំ។ បុន កេសា វឡន្តា កុណ្ឌាលាវដ្ឋា ហុត្វា វឡេសុំ។ តតោ បដ្ឋាយ សា កុណ្ឌាលកេសាតិ នាម ជាតា។ សា តត្ថ ឧត្តហេតព្ពំ សមយំ វាទមគ្គញា ឧត្តហេត្វា “ឯត្ថកំ នាម ឥមេ ជានន្តិ, ឥតោ ឧត្តវិវិសេសោ នត្ថិ” តិ ញត្វា តតោ អបក្កមិត្វាយ ត្ថ យត្ថ បណ្ឌិតា អត្ថិ, តត្ថ តត្ថ គន្ធា តេសំ ជាននសិប្បំ ឧត្តហេត្វា អត្ថនា សទ្ធិ កថេតុំ សមត្ថំ អទិស្វាយំ យំ កាមំ វា និគមំ វា បរិសតិ, តស្ស ទ្វារេ វាលុការាសី កត្វា តត្ថ ជម្ពុសាខំ វេបេត្វា “យោ មម វាទំ អាហេបេតុំ សក្កោតិ, សោ ឥមំ សាខំ មទ្ធតូ” តិ សមីបេ បិតទារកានំ សញ្ញំ ទត្វា វសនដ្ឋានំ គប្បតិ។ សត្តាហម្បិ ជម្ពុសាខាយ តថេវ បិតាយ តំ គហេត្វា បក្កមតិ។

តេន ច សមយេន អម្ហាកំ ភគវា លោកេ ឧប្បជ្ជិត្វា បវត្តិតវរធម្មចក្កោ អនុបុព្វេន សាវត្ថី ឧបនិស្សយ ជេតវនេវិហារតិ។ កុណ្ឌាលកេសាបិ វុត្តនយេន កាមនិគមរាជធានីសុវិចារន្តិ សាវត្ថី បត្វា នគរទ្វារេ វាលុការាសិម្ហិ ជម្ពុសាខំ វេបេត្វា ទារកានំ សញ្ញំ ទត្វា សាវត្ថី ចារិសិ។

អថាយស្មា ធម្មសេនាបតិ ឯកកោវ នគរំ បរិសន្តោ តំ សាខំ ទិស្វា តំ ទមេតុកាមោ ទារកេ បុច្ឆិ - “កស្មាយំ សាខា ឯវំ វេបិតា” តិ? ទារកា តមត្ថំ អាហេបេសុំ។ ថេរោ “យទិ ឯវំ ឥមំ សាខំ មទ្ធតា” តិ អាហា។ ទារកា តំ មទ្ធិសុ។ កុណ្ឌាលកេសា កតភត្ថកិច្ចា នគរតោ និក្ខមន្តិ តំ សាខំ មទ្ធិតំ ទិស្វា “កេនិទំ

មន្ទីត"ន្តិ បុត្តិក្វា ថេរេន មន្ទាបិតការំ ញត្វា "អបគ្គិកោ វាទោ ន សោភតី"តិ
សារត្តិ បរិសិក្វា វិចិតោ វិចី វិចរន្តិ "បស្សយ្យេន សមណោហិ សក្យបុត្តិយេហិ
សន្ធិ មយ្ហំ វាទ"ន្តិ ឧក្សោសេត្វា មហាជនបរិវុតា អញ្ញាតវស្មី រុក្ខមូលេ និសិន្នំ
ធម្មសេនាបតី ឧបសង្កមិត្វា បដិសន្ធារំ កត្វា ឯកមន្តំ បិតា "កី តុម្ពេហិ មម
ជម្ពុសាខា មន្ទាបិតា"តិ បុត្តិ។ "អាម, មយា មន្ទាបិតា"តិ។ "ឯវំ សន្តេ តុម្ពេហិ
សន្ធិ មយ្ហំ វាទោ ហោតូ"តិ។ "ហោតុ, ភន្តេ"តិ។ "កស្ស បុច្ឆា, កស្ស
វិស្សជ្ជនា"តិ។ "បុច្ឆា នាម អម្ពាភំ បត្តា, ត្វំ យំ អត្តនោ ជាទនកំ បុច្ឆា"តិ។ សា
សត្តមេវ អត្តនោ ជាទនកំ វាទំ បុត្តិ។ ថេរោ តំ សត្តំ វិស្សជ្ជេសិ។ សា ឧបរិ
បុត្តិតត្ថំ អជាទន្តិ តុណ្ហិ អហោសិ។ អថ នំ ថេរោ អាហា - "តយា ពហុំ បុត្តិតំ,
មយម្បិ តំ ឯកំ បញ្ចំ បុច្ឆាមា"តិ។ "បុច្ឆេន, ភន្តេ"តិ។ ថេរោ "ឯកំ នាម កី"ន្តិ ឥមំ
បញ្ចំ បុត្តិ។ កុណ្ឌាលកេសា នេវ អន្តំ ន កោដិ បស្សន្តិ អន្ធការំ បរិជ្ជាវិយ
ហុត្វា "ន ជាទាមិ, ភន្តេ"តិ អាហា។ "ត្វំ ឯត្តកម្បិ អជាទន្តិ អញ្ចំ កី
ជាទិស្សសី"តិ វត្វា ធម្មំ ទេសេសិ។ សា ថេរស្ស ចាទេសុ បតិក្វា, "ភន្តេ, តុម្ពេ
សរណំ គច្ឆាមី"តិ អាហា។ "មា មំ ត្វំ, ភន្តេ, សរណំ គច្ឆ, សនេវកេ លោកេ
អគ្គបុគ្គលំ ភកវន្តមេវ សរណំ គច្ឆា"តិ។ "ឯវំ ករិស្សាមិ, ភន្តេ"តិ សា
សាយន្តសមយេ ធម្មទេសនាវេលាយំ សត្តុ សន្តិកំ គច្ឆា បញ្ចបតិជ្ជិតេន វត្តិក្វា
ឯកមន្តំ អជ្ជាសិ។ សត្តា តស្ស ញាណាបរិចាកំ ញត្វា -

“សហស្សមបិ ថេ កាថា, អនត្ថបទសំហិតា;
ឯកំ កាថាបទំ សេយ្យេ, យំ សុត្វា សុបសម្មតី”តិ។ -

ឥមំ កាថមាហា។ កាថាបរិយោសានេ យថាបិតារំ សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហត្តំ
ចាបុណិ។ តេន វុត្តំ អបទានេ (អប. ថេរី ២.៣.១-៥៤) -

“បទុមុត្តរោ នាម ជីនោ, សត្តធម្មាន ចារតូ;

តតោ សតសហស្សម្ពិ, កប្បេ ឧប្បន្នំ នាយកោ។

“តទាហំ ហំសវតិយំ, ជាតា សេដ្ឋិកុលេ អហំ;
នាណវតនបន្លោតេ, មហាសុខសមប្បតា។

“ឧបេត្វា តំ មហាវីរំ, អស្សោសី ធម្មទេសនំ;
តតោ ជាតប្បសាទាហំ, ឧបេសី សរណំ ជិនំ។

“តទា មហាការុណិកោ, បទុមុត្តរនាមកោ;
ទិប្បាភិញ្ញានមគ្គន្តិ, វេបេសិ ភិក្ខុនី សុភំ។

“តំ សុត្វា មុទិតា ហុត្វា, ទានំ ទត្វា មហេសីនោ;
និបច្ច សិរសា ចាទេ, តំ ហ្មនមភិបត្តយី។

“អនុមោទិ មហាវីរោ, ភទ្ទេ យំ តេភិបត្តិតំ;
សមិជ្ឈិស្សតិ តំ សព្វំ, សុខិនី ហោហិ និព្ពតា។

“សតសហស្សតោ កប្បេ, ឌីក្កាកកុលសម្ពវោ;
គោតមោ នាម គោត្តន, សត្តា លោកេ ភវិស្សតិ។

“តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទា, ឡិវសា ធម្មនិម្មតា;
ភទ្ទាកុណ្ណាលកេសាតិ, ហេស្សតិ សត្តុ សាវិកា។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណីដិហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, តាវតីសមគច្ចហំ។

“តតោ បុតា យាមមគំ, តតោហំ តុសីតំ គតា;
តតោ ច និម្មានតី, វសវត្តិបុរំ តតោ។

“យត្ថ យត្ថបបដ្ឋាមិ, តស្ស កម្មស្ស វាហសា;
តត្ថ តត្ថេវ រាជ្ជនំ, មហេសីត្ថមការយី។

“តតោ បុតា មនុស្សសុ, រាជ្ជនំ ចក្កវត្ថិនំ;
មណ្ឌលីនញ្ច រាជ្ជនំ, មហេសីត្ថមការយី។

“សម្បត្តី អនុភោត្វាន, ទេវេសុ មនុស្សេសុ ច;
សព្ពត្ថ សុខិតា ហុត្វា, នេកកល្យេសុ សំសរី។

“ឥមម្ហំ ភទ្ទកេ កល្យេ, ព្រហ្មពន្ធ មហាយសោ;
កស្សទោ នាម គោត្តន, ឧប្បជ្ឈំ វេទតំ វរោ។

“ឧបដ្ឋាកោ មហេសីស្ស, តទា អាសិ នវិស្សរោ;
កាសិរាជា កិកី នាម, ពារាណសិបុរុត្ថមេ។

“តស្ស ជិតា ចតុត្ថាសី, ភិក្ខុនាយីតិ វិស្សតា;
ធម្មំ សុត្វា ជិនគ្គស្ស, បព្ពជ្ឈំ សមរោចយី។

“អនុជានិន នោ តាតោ, អតារេវ តទា មយំ;
វិសវស្សសហស្សានិ, វិចរិម្ហ អតន្តិតា។

“កោមារិ ព្រហ្មចរិយំ, រាជកញ្ញា សុខេជិតា;
ពុទ្ធាបដ្ឋាននិរតា, មុទិតា សត្ត ជីតរោ។

“សមណី សមណគុត្តា ច, ភិក្ខុនី ភិក្ខុនាយី កា;
ធម្មា ចេវ សុធម្មា ច, សត្តមី សង្ឃនាយី កា។

“ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច, បជាចារា អហំ តទា;

កិសាគោតមី ធម្មទិន្នា, វិសាខា ហោតិ សត្តមី។

“តេហិ កម្មេហិ សុកតេហិ, ចេតនាបណីដិហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, តាវតីសមគច្ចហំ។

“បច្ឆិមេ ច ភវេ ធានិ, គិរិព្ពជបុរុត្ថមេ;
ជាតា សេដ្ឋិកុលេ ដីតេ, យទាហំ យោព្ពនេ បិតា។

“ចោរំ វេជត្ថំ នីយន្តំ, ទិស្វា រត្តា តហី អហំ;
បិតា មេ តំ សហស្សេន, មោចយិត្វា វេទា តតោ។

“អធាសិ តស្ស មំ តាតោ, វិទិត្វាន មនំ មម;
តស្សហមាសី វិសជ្ជា, អតីវ ធយិតា ហិតា។

“សោ មេ ភូសនលោភេន, ពលិមជ្ឈាសយោ ទិសោ;
ចោរឫទាតំ នេត្វាន, បព្ពតំ ចេតយី វេជំ។

“តទាហំ បណាមិត្វាន, សត្តកំ សុកតញ្ញលី;
រក្ខន្តិ អត្តនោ ចាណំ, ឥទំ វេចនមព្រាវី។

“ឥទំ សុវណ្ណកេយ្យំ, មុត្តា វេជ្ជិរិយា ពហូ;
សត្តំ ហរស្ស ភទ្ទន្តេ, មញ្ចា ធាសីតិ សាវយ។

“ឌុរោបយស្ស កល្យាណី, មា ពាឡ្យំ បរិទេវសិ;
ន ចាហំ អភិជាធាមិ, អហន្ធា ធនមាភតំ។

“យតោ សរាមិ អត្តានំ, យតោ បត្តោស្មិ វិញ្ញតំ;
ន ចាហំ អភិជាធាមិ, អញ្ញំ បិយតវំ តយា។

“ឯហ៍ តំ ឧបគូហ៍ស្សំ, កត្វាន តំ បទក្ខិណំ;
ន ច ធានិ បុនោ អត្ថិ, មម តុយ្ហញ្ច សង្គមោ។

“ន ហ៍ សព្ពេសុ ហ៍នេសុ, បុរិសោ ហោតិ បណ្ឌិតោ;
ឥត្ថិបិ បណ្ឌិតា ហោតិ, តត្ថ តត្ថ វិចក្ខណា។

“ន ហ៍ សព្ពេសុ ហ៍នេសុ, បុរិសោ ហោតិ បណ្ឌិតោ;
ឥត្ថិបិ បណ្ឌិតា ហោតិ, លហំ អត្ថវិចិត្តិកា។

“លហុញ្ច វត ឱប្បញ្ច, និកដ្ឋេ សមចេតយី;
មិគំ ឧណ្ហាយថា ឯវំ, តទាហំ សត្តកំ វធិ។

“យោ ច ឧប្បតិកំ អត្ថំ, ន ឱប្បមនុស្សតិ;
សោ ហញ្ញតេ មន្ទមតិ, ចោរោវ គិរិគព្ភរេ។

“យោ ច ឧប្បតិកំ អត្ថំ, ឱប្បមេវ និពោធិតិ;
មុច្ចតេ សត្តសម្ពាទា, តទាហំ សត្តកា យថា។

“តទាហំ ចាតយិទ្ធាន, គិរិទុគ្គម្ហិ សត្តកំ;
សន្តិកំ សេតវត្ថានំ, ឧបេត្វា បព្ពជី អហំ។

“សណ្ឋាសេន ច កេសេ មេ, លុញ្ញាត្វា សព្ពសោ តទា;
បព្ពជីទ្ធាន សមយំ, អាចិក្ខិសុ និវន្តរំ។

“តតោ តំ ឧគ្គហេត្វាហំ, និសីទិទ្ធាន ឯកិកា;
សមយំ តំ វិចិត្តេសី, សុវាណោ មាណុសំ ករំ។

“និទ្ទំ គយ្ហ សមីបេ មេ, ចាតយិទ្ធា អបក្កមិ;

ទិស្វា និមិត្តមលភី, ហត្ថំ តំ បុណ្យវាកុលំ។

“តតោ ឧដ្ឋាយ សំវិគ្គា, អបុច្ឆី សហធម្មិកេ;
តេ អវោច្ឆំ វិជានន្តិ, តំ អត្ថំ សក្យភិក្ខុវោ។

“សាហំ តមត្ថំ បុច្ឆិស្សំ, ឧបេត្វា ពុទ្ធសាវកេ;
តេ មមាធាយ កច្ឆីសុ, ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សន្តិកំ។

“សោ មេ ធម្មមទេសេសី, ខន្ធាយ តនធាតុយោ;
អសុកានិច្ចទុក្ខាតិ, អនត្តាតិ ច នាយកោ។

“តស្ស ធម្មំ សុណិត្វាហំ, ធម្មចក្កំ វិសោធយី;
តតោ វិញ្ញាតសទ្ធម្មា, បព្ពដ្ឋំ ឧបសម្មទំ។

“អាយាចិតោ តទា អាហ, ឯហិ ភន្តេតិ នាយកោ;
តទាហំ ឧបសម្មន្នា, បរិត្ថំ តោយមទ្គសំ។

“ចាទបក្ខាលនេនាហំ, ញត្វា សឧទយព្ពយំ;
តថា សព្ពេហំ សម្ព័រេ, ព្យាទិសំ ចិន្តយី តទា។

“តតោ ចិត្តំ វិមុច្ចិ មេ, អនុចាធាយ សព្ពសោ;
ឱប្បាភិញ្ញានមគ្គំ មេ, តទា បញ្ញាបយី ជិនោ។

“ឥទ្ធីសុ ច វសី ហោមិ, ទិព្ពាយ សោតធាតុយា;
បរិចត្តានិ ជាធាមិ, សត្តសាសនការិកា។

“បុព្ពេនិវាសំ ជាធាមិ, ទិព្ពចក្កំ វិសោធិតំ;
ខេបេត្វា អាសវេ សព្ពេ, វិសុទ្ធាសី សុនិម្ពលា។

“បរិច្ឆេទ មយា សត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ;
ឌីហ្គីតោ គរុកោ ភារោ, ភវនេត្តិ សម្មហតា។

“យស្សត្ថាយ បព្ពជិតា, អគារស្មានការិយំ;
សោ មេ អត្តោ អនុប្បត្តោ, សព្ពសំយោជនក្ខយោ។

“អត្ថធម្មនិរុត្តិសុ, បដិភានេ តថេវ ច;
ញាណំ មេ វិមលំ សុទ្ធិំ, ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សាសនេ។

“កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ... បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន” ឆ្លើយ។

អរហន្តំ បន បត្វា តាវនេវ បព្ពជ្ជំ យាចិ។ សត្តា តស្សា បព្ពជ្ជំ អនុជានិ។ សា
ភិក្ខុនុបស្សយំ គន្ធាន បព្ពជិតា ជលសុខេន និព្វានសុខេន ច វីតិណាមេត្តិ
អត្ថនោ បដិបត្តិ បច្ចវេក្ខិតា ឧទានវសេន -

១០៧.

“លូនកេសី បង្គំធវី, ឯកសាជី បុរេ ចរី;
អវន្តេ វន្តមតិនី, វន្តេ ចាវន្តេនស្សិនី។

១០៨.

“ធិវាវិហារា និក្ខម្ម, គិដ្ឋក្ខេជម្ហិ បព្ពតេ;
អន្តសំវិរជំ ពុទ្ធិំ, ភិក្ខុសង្ឃបុរក្ខតំ។

១០៩.

“និហច្ច ជាណាំ វន្តិតា, សម្មុទា អញ្ញាលី អកំ;
ឯហិ ភន្តេតិ មំ អវេច, សា មេ អាស្វបសម្មទា។

១១០.

“ចិល្លោក អង្គា ច មគ្គា, វង្សី កាសី ច កោសលា;
អនកា បណ្ណាស វស្សនិ, វង្សបិណ្ឌំ អភុញ្ញហំ។

១១១.

“បុញ្ញំ វត បសវី ពហំ, សប្បញ្ញោ វតាយំ ឧបាសកោ;
យោ ភន្តាយ ចីវរំ អនាសិ, វិប្បមុត្តាយ សត្តកន្តេហី” តិ។ -

ឥមា កាថា អកាសិ។

តត្ថ លូនកេសីតិ លូនា លុញ្ញិតា កេសា មយ្ហន្តិ លូនកេសី, និគល្លោសុ
បព្ពដ្ឋាយ តាលដ្ឋីនា លុញ្ញិតកេសា, តំ សន្ធាយ វទតិ។ បង្គំធីតិ ទន្តកជ្ជស្ស
អខាននេន ទន្តេសុ មលបង្គំធារណតោ បង្គំធីតិ ឯកសាជីតិ
និគល្លោចារិត្តវសេន ឯកសាជីកា។ បុរេ ចរិត្តិ បុព្វេ និគល្លោ ហុត្វា ឯវំ វិចរី។
អវរុដ្ឋេ វង្សមតិជិតិ ត្តានុច្ឆានទន្តកជ្ជខាននាទិកេ អនវរុដ្ឋេ សាវរុដ្ឋេសញ្ញា។ វរុដ្ឋេ
ចារុដ្ឋេទស្សីជិតិ មានមក្ខបលាសវិបល្លាសាទិកេ សាវរុដ្ឋេ អនវរុដ្ឋេទិដ្ឋិ។

ទិវាវិហារា និក្ខម្មាតិ អត្ថនោ ទិវាវិហារជ្ជានតោ និក្ខមិត្វា។ អយម្យិ
បិតមជ្ឈន្តិកវេលាយំ ថេរេន សមាគតា តស្ស បញ្ញាស្ស វិស្សជ្ជនេន
ធម្មទេសនាយ ច និហតមាទទញ្ញា បសន្នមាទសា ហុត្វា សត្តុ សន្តិកំ
ឧបសង្កមិតុ កាមាវ អត្ថនោ វសនជ្ជានំ កត្វា ទិវាជ្ជានេ និសីទិត្វា
សាយន្តសមយេ សត្តុ សន្តិកំ ឧបសង្កមិត្វា។

និហច្ឆ ជាណុំ វន្តិត្វាតិ ជាណុំទ្វយំ បថវិយំ និហត្វា បតិជ្ជបេត្វា
បញ្ចបតិជ្ជិតេន វន្តិត្វា។ សម្មុខា អញ្ញាលី អកន្តិ សត្តុ សម្មុខា
ទសនខសមោធានសមុជ្ឈលំ អញ្ញាលី អកាសី។ ឯហិ, ភន្តេតិ មំ អវច, សាមេ
អាសូបសម្បទាតិ យំ មំ ភក្កវា អវហត្ថំ បត្វា បព្ពដ្ឋញ្ញា ឧបសម្បទញ្ញា យាចិត្វា

ថ្វីតំ “ឯហ្នំ, ភន្តេ, ភិក្ខុនុបស្សយំ គន្ធា ភិក្ខុនីនំ សន្តិកេ បព្ពជ ឧបសម្បជ្ជស្ស” តិ
អវេច អាណាបេសិ។ សា សត្តុ អាណា មម្ហំ ឧបសម្បធាយ ការណាត្តា
ឧបសម្បធា អាសិ អហោសិ។

ចិណ្ឌាតិអាទិកា ទ្វេ តាថា អញ្ញាព្យាករណតាថា។ តត្ថ ចិណ្ឌា អង្គា ច
មគធាតិ យេ ឥមេ អង្គា ច មគធា ច វដ្ឋី ច កាសិ ច កោសលា ច ជនបទា បុព្វេ
សាលាយ មយា វជ្ជបិណ្ឌំ ភុញ្ញន្តិយា ចិណ្ឌា ចរិតា, តេសុយេវ សត្តារា
សមាគមតោ បដ្ឋាយ អនណា និទ្ទោសា អបគតកិលេសា ហុត្វា បញ្ញាស
សំវច្ឆរាទិ វជ្ជបិណ្ឌំ អភុញ្ញំ អហំ។

យេន អភិប្បសន្នមាទសេន ឧចាសកេន អត្ថនោ ចីវរំ ទិន្នំ, តស្ស
បុញ្ញវិសេសកិត្តនមុខេន អញ្ញំ ព្យាករេន្តី “បុញ្ញំ វត បសិ ពហុ” ន្តិ
ឱសានកាថមាហា។ សា សុវិញ្ញយ្យាវ។

ភន្តាកុណ្ឌាលកេសាថេរីតាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១០. បដាចារាថេរីតាថាវណ្ណានា

នដ្ឋលេហិ កសំ ខេត្តន្តិអាទិកា បដាចារាយ ថេរីយា តាថា។ អយម្យំ
បទុមុត្តរស្ស ភគវតោ កាលេ ហំសវតីនគរេ កុលគេហេ និព្ពត្តិត្វា វិញ្ញតំ
បត្វា, ឯកទិវសំ សត្តុ សន្តិកេ ធម្មំ សុណាន្តី សត្តារំ ឯកំ ភិក្ខុនីវិនយធរាជំ
អគ្គជ្ឈានេ វេបេន្តំ ទិស្វា, អធិការកម្មំ កត្វា តំ វាទន្តំ បត្តេសិ។ សា យាវជីវំ
កុសលំ កត្វា ទេវមនុស្សេសុ សំសារន្តី កស្សបពុទ្ធកាលេ កិកិស្ស
កាសិវញ្ញោ គេហេ បដិសន្ធិ គហេត្វា សត្តន្នំ ភគិនីនំ អព្ពន្ធរា ហុត្វា វិសតិ
វស្សសហស្សានិ ព្រហ្មចរិយំ ចរិត្វា ភិក្ខុសង្ឃស្ស បរិវេណំ អកាសិ។ សា
តតោ ចុតា ទេវលោកេ និព្ពត្តា, ឯកំ ពុទ្ធន្តំ ទិព្ពសម្បត្តិ អនុភវិត្វា ឥមស្មី

ពុទ្ធប្បទេ សាវត្ថិយំ សេដ្ឋីគេហេ និព្វត្តិត្វា វយប្បត្តា អត្តនោគេហេ ឯកេន
កម្មការេន សទ្ធិំ កិលេសសន្តំ អកាសិ។ តំ មាតាបិតារេ សមជាតិកស្ស
កុមារស្ស ធាតុំ ទិវសំ សណ្ឋាបេសុំ។ តំ ញាត្វា សាហត្ថសារំ គហេត្វា តេន
កតសន្តវេន បុរិសេន សទ្ធិំ អគ្គទ្វារេន និក្ខមិត្វា ឯកស្មី តាមកេ វសន្តិ គព្ពិនិ
អហោសិ។ សា បរិបក្កេ គព្ពេ “កី ឥធម អនាថវាសេន, កុលគេហំ គច្ឆាម,
សាមី” តិ វត្វា តស្មី “អន្ធិ គច្ឆាម, សេ គច្ឆាមា” តិ កាលក្ខេបំ ករោន្តេ “ឆាយំ
ពាលោ មំ នេស្សតិ” តិ តស្មី ពហិ គតេ គេហេ បដិសាមេតព្ពំ បដិសាមេត្វា
“កុលយំ គតាតិ មយ្ហំ សាមិកស្ស កថេថា” តិ បដិវិស្សកយរវាសីនំ
អាចិត្តិត្វា “ឯកិការ កុលយំ គមិស្សមី” តិ មគ្គំ បដិបដ្ឋិ។ សោ អាគន្ធា គេហេ
តំ អបស្សន្តោ បដិវិស្សកេ បុច្ឆិត្វា “កុលយំ គតា” តិ សុត្វា “មំ និស្សាយ
កុលជីតា អនាថា ជាតា” តិ បទានុបទំ គន្ធា សម្មាបុណិ។ តស្ស អន្តរាមគ្គ
ឯវ គព្ពុជ្ជានំ អហោសិ។ សា បសុតកាលតោ បជ្ជាយ
បដិប្បស្សន្តុគមនុស្សក្កា សាមិកំ គហេត្វា និវត្តិ។ ទុតិយវារម្បិ គព្ពិនិ
អហោសីតិអាទិ សព្ពំ បុរិមនយេនេវ វិត្តារេតព្ពំ។

អយំ បនវិសេសោ - យទា តស្ស អន្តរាមគ្គ កម្មជវាតា ចលីសុ, តទា
មហាអកាលមេយោ ឧទទាទិ។ សមន្តតោ វិជ្ជុលតាហិ អាទិត្តំ វិយ
មេយថនិតេហិ ភិជ្ជមាណំ វិយ ច ឧទកកាវាទិចាតនិវន្តំ នកំ អហោសិ។ សា តំ
ទិស្វា, “សាមិ, មេ អនោវស្សកំ ហំនំ ជាឆាហី” តិ អាហា។ សោ ឥតោ ចិតោ ច
ឱលោកេន្តោ ឯកំ តិណាសញ្ញន្តំ គុម្ពំ ទិស្វា តត្ថ គន្ធា ហត្ថគតាយ វាសិយា
តស្មី គុម្ពេ ទណ្ឌាកេ ជិន្និតុកាមោ តិណេហិ សញ្ញាទិតវម្មិកសីសន្តេ
ឧជ្ជិតុក្ខន្ធកំ ជិន្និ។ តាវនេវ ច នំ តតោ វម្មិកតោ និក្ខមិត្វា ឃោរវិសោ
អាសីវិសោ ខំសិ។ សោ តត្ថេវ បតិត្វា កាលមកាសិ។ សា មហាទុក្ខំ អនុភវន្តិ
តស្ស អាគមនំ ឱលោកេន្តិ ទ្វេបិ ធារកេ វាតុវដ្ឋិ អសហមាណេវិវន្តេ ឧវន្តេ

កត្វា, ធ្វើហិ ជាណុកេហិ ធ្វើហិ ហត្ថហិ ច ភូមី ឧប្បិឡេត្វា យថាបីតាវ វត្ថុ
វីតីនាមេត្វា វិភាតាយ វត្ថុយា មំសេសីវណ្ណំ ឯកំ បុត្តំ បិលោតិកបុម្ភជកេ
និបជ្ជាបេត្វា ហត្ថហិ ឧវេហិ ច បរិគ្គហេត្វា, ឥតវំ “ឯហិ, តាត, បីតា តេ ឥតោ
គតោ” តិ វត្វា សាមិកេន គតមគ្គេន គប្បន្តី តំ វម្មិកសមីបេ កាលន្តតំ និសិន្នំ
ទិស្វា “មំ និស្សាយ មម សាមិកោ មតោ” តិ រោទន្តី បរិទេវន្តី សកលវត្ថុ ទេវេន
វុដ្ឋត្វា ជណ្ណកប្បមាណំ ជនប្បមាណំ ឧទកំ សវន្តី អន្តរាមគ្គេ នទី បត្វា,
អត្ថនោ មន្តេត្វតាយ ទុព្ពលតាយ ច ធ្វើហិ ទារកេហិ សធ្វី ឧទកំ ឌីតវត្ថុ
អវិសហន្តី ជេដ្ឋបុត្តំ ឌីវមតីវេ ឋេបេត្វា ឥតវំ អាទាយ បរតីវំ គន្ធា សាខាភដ្ឋំ
អត្ថវត្វា តត្ថ បិលោតិកបុម្ភជកេ និបជ្ជាបេត្វា “ឥតវស្ស សន្តិកំ គមិស្សមី” តិ
ពាលបុត្តកំ បហាតុំ អសក្កោន្តី បុនប្បនំ និវត្តិត្វា ឌីលោកយមាណា នទី
ឌីតវតី។

អថស្សា នទីមជ្ឈំ គតកាលេ ឯកោ សេនោ តំ ទារកំ ទិស្វា “មំសេសី” តិ
សញ្ញាយ អាគាសតោ ភស្សី។ សា តំ ទិស្វា ឧភោ ហត្ថ ឧត្តិបិត្វា “សូសូ” តិ
តិក្ខត្តំ មហាសទ្ធិំ និច្ឆារេសី។ សេនោ ទូរភាវេន តំ អនាទិយន្តោ កុមារំ
គហេត្វា វេហាសំ ឧប្បតិ។ ឌីវមតីវេ ឋិតោ បុត្តោ ឧភោ ហត្ថ ឧត្តិបិត្វា
មហាសទ្ធិំ និច្ឆារយមាណំ ទិស្វា “មំ សន្ធាយ វេទតី” តិ សញ្ញាយ វេគេន ឧទកេ
បតិ។ ឥតិ ពាលបុត្តកោ សេនេន, ជេដ្ឋបុត្តកោ ឧទកេន ហតោ។ សា “ឯកោ
មេ បុត្តោ សេនេន គហិតោ, ឯកោ ឧទកេន វុឡ្លោ, បន្តេ មេ បតិ មតោ” តិ
រោទន្តី បរិទេវន្តី គប្បន្តី សាវត្ថិតោ អាគប្បន្តំ ឯកំ បុរិសំ ទិស្វា បុច្ឆិ - “កត្ថ
វាសិកោសិ, តាតា” តិ? “សាវត្ថិវាសិកោម្ហិ, អម្ហា” តិ។ “សាវត្ថិយំ អសុករីយិយំ
អសុកកុលំ នាម អត្ថិ, តំ ជាតាសិ, តាតា” តិ? “ជាតាមិ, អម្ហ, តំ បន មា បុច្ឆិ,
អញ្ញំ បុច្ឆា” តិ។ “អញ្ញេន មេ បយោជនំ នត្ថិ, តទេវ បុច្ឆាមិ, តាតា” តិ។ “អម្ហ, តុំ
អត្ថនោ អនាទិក្ខតុំ នទេសិ, អន្ធតេ សព្វវត្ថុ ទេវោ វស្សន្តោ ទិដ្ឋោ” តិ? “ទិដ្ឋោ

មេ, តាត, មយ្ហមេវ សោ សត្តវត្ថុ វុដ្ឋោ, តំ ការណំ បច្ឆា កថេស្សមិ, ឯតស្មី
តាវ មេ សេដ្ឋិតេហោ បវត្ថី កថេហី" តិ។ "អម្ព, អជ្ឈ វត្ថុយំ សេដ្ឋិ ច ភរិយា ច
សេដ្ឋិបុត្តោ ចាតិ តយោបិ ជនេ អវត្តរមាណំ គេហំ បតិ, តេ ឯកចិត្តកាយំ
ឈាយន្តិ, ស្វាយំ ធូមោ បញ្ញាយតិ, អម្ពា" តិ។ សា តស្មី ខណោ និវត្តវត្ថុម្យី
បតមាណំ ន សញ្ញានិ។ សោកុម្មត្តត្ថំ បត្វា ជាតរូបេនេវ -

“ឧកោ បុត្តា កាលដ្ឋតា, បន្តេ មយ្ហំ បតិ មតោ;
មាតា បិតា ច ភាតា ច, ឯកចិត្តម្ហំ ឧយ្ហវេ” តិ។ (អប. ថេរី ២.២.៤៩៨) -

វិលបន្តិ បរិព្ពមតិ។

តតោ បជ្ជាយ តស្ស និវាសនមត្តនបិ បដេន អចរណតោ បតិតាចារត្តា
បជាចារាត្រូវ សមញ្ញា អហោសិ។ តំ ទិស្វា មនុស្ស “គច្ឆ, ឧម្មត្តិកេ” តិ កេចិ
កចរំ មត្តកេ ឱបន្តិ, អញ្ញោ បំសុំ ឱកិរន្តិ, អបវេ លេខុំ ឱបន្តិ។ សត្តា ជេតវនេ
មហាបរិសាមជ្ឈេ និសីទិទ្វា ធម្មំ ទេសេន្តោ តំ តថា បរិព្ពមន្តិ ទិស្វា
ញាណបរិចាកញ្ច ឱលោកេត្វា យថា វិហារាភិមុខី អាគច្ឆតិ, តថា អកាសិ។
បរិសា តំ ទិស្វា “ឥមិស្ស ឧម្មត្តិកាយ ឥតោ អាគន្ធី មាទត្តា” តិ អាហា។ “ភគវា
មា នំ វារយិត្តា” តិ វត្វា អវិទូរជ្ជានំ អាគតកាលេ “សតី បដិលភ ភគិនី” តិ
អាហា។ សា តាវនេវ ពុទ្ធានុភាវេន សតី បដិលភិត្វា និវត្តវត្ថុស្ស បតិតភារំ
សល្លកេត្វា ហិរេត្តប្បំ បច្ចុបដ្ឋបេត្វា ឧក្កជិកំ ឧបនិសដ្ឋាយ និសីទិ។ ឯកោ
បុរិសោ ឧត្តរសាជកំ ឱបិ។ សា តំ និវាសេត្វា សត្តារំ ឧបសង្កមិត្វា
បញ្ចបតិដ្ឋិតេន វទ្ធិត្វា, “ភន្តេ, អវស្សយោ មេ ហោជ, ឯកំ មេ បុត្តំ សេនោ
គណ្ហិ, ឯកោ ឧទកេន វុដ្ឋោ, បន្តេ បតិ មតោ, មាតាបិតា ភាតា ច គេហន
អវត្តជា មតា ឯកចិត្តកស្មី ឈាយន្តិ” តិ សា សោកការណំ អាចិត្តិ។ សត្តា
“បជាចារេ, មា ចិន្តយិ, តវ អវស្សយោ ភវិតុំ សមត្តស្សេវ សន្តិកំ អាគតាសិ។

យថា ហិ តុំ ឥនានិ បុត្តាធីនំ មរណានិមិត្តំ អស្សុនិ បវត្តេសិ, ឯវំ អនមតត្ថេ
សំសារេ បុត្តាធីនំ មរណាហេតុ បវត្តិតំ អស្សុ ចតុន្នំ មហាសមុទ្ធានំ ឧទកតោ
ពហុតរ"ន្តិ ធស្សេន្តោ -

“ចតុសុ សមុទ្ទេសុ ជលំ បរិត្តកំ, តតោ ពហុំ អស្សុជលំ អនប្បកំ;
ធុរេក្ខន ដុដ្ឋស្ស នវស្ស សោចនា, កី ការណា អម្ព តុវំ បមជ្ឈសី”តិ។ (ធម្ម.
ប. អដ្ឋ. ១.១១២ បដាចារាជេវីរត្ថ) -

កាថំ អភាសិ។

ឯវំ សត្តរិ អនមតត្ថបរិយាយកថំ (សំ. និ. ២.១២៥-១២៦) កថេន្តេ តស្សា
សោកោ តនុតរការំ អគមាសិ។ អថ នំ តនុត្ថតសោកំ ញាត្វា “បដាចារេ,
បុត្តាធម្មោ នាម បរលោកំ គច្ឆន្តស្ស តាណំ វា លេណំ វា សរណំ វា ភវិតុំ ន
សក្កោន្តី”តិ វិជ្ជមានាបិ តេ ន សន្តិ ឯវ, តស្មា បណ្ឌិតេន អត្តនោ សីលំ
វិសោធន្តា និព្វានគាមិមគ្គោយេវ សោធតត្តោតិ ធស្សេន្តោ -

“ន សន្តិ បុត្តា តាណាយ, ន បិតា នាបិ ពន្ធវា;
អន្តរេកេនាធិបន្នស្ស, នត្តិ ញាតីសុ តាណាតា។

“ឯតមត្តវសំ ញាត្វា, បណ្ឌិតោ សីលសំវុតោ;
និព្វានគមនំ មគ្គំ, ឱប្បមេវ វិសោធមេ”តិ។ (ធម្ម. ប. ២៨៨-២៨៩) -

ឥមាហិ កាថាហិ ធម្មំ ទេសេសិ។ ទេសនាវសានេ បដាចារា សោតាបត្តិជលេ
បតិជ្ជហិត្វា សត្តារំ បព្ពដ្ឋំ យាចិ។ សត្តា តំ ភិក្ខុនីនំ សន្តិកំ នេត្វា បព្ពាជេសិ។
សាលទ្ធិបសម្បទា ឧបរិមគ្គត្ថាយ វិបស្សនាយ កម្មំ ករោន្តី ឯកទិវសំ យជេន
ឧទកំ អាទាយ ចារេ ជោវន្តី ឧទកំ អាសិញ្ចិ។ តំ ថោកំ ហំនំ គន្ធា បដិដ្ឋិ,

ទុតិយវារំ អាសិត្តំ តតោ ទូរំ អគមាសិ, តតិយវារំ អាសិត្តំ តតោបិ ទូរតរំ
អគមាសិ។ សា តនេវ អារម្មណំ គហេត្វា តយោ វយេ បរិច្ឆិទ្ធិត្វា “មយា បឋមំ
អាសិត្តំ ឧទកំ វិយ ឥមេ សត្តា បឋមវយេបិ មរណ្ឌិ, តតោ ទូរំ គតំ ទុតិយវារំ
អាសិត្តំ ឧទកំ វិយ មជ្ឈិមវយេបិ, តតោ ទូរតរំ គតំ តតិយវារំ អាសិត្តំ ឧទកំ
វិយ បច្ឆិមវយេបិ មរណ្ឌិយេវ” តិ ចិន្តេសិ។ សត្តា គន្ធកុដិយំ និសិដ្ឋោវ ឱកាសំ
ជីវិត្វា តស្សា សម្មុទេ ឋិត្វា កថេន្តោ វិយ “ឯវមេតំ, បដាចារេ, សព្វេបិមេ សត្តា
មរណាធម្មា, តស្មា បញ្ចន្ធី ខន្ធនំ ឧទយព្ពយំ អបស្សន្តស្ស វស្សសតំ ជីវតោ តំ
បស្សន្តស្ស ឯកាហម្មិ ឯកក្ខណាម្មិ ជីវិតំ សេយ្យេ” តិ ឥមមត្តំ ទស្សេន្តោ -

“យោ ច វស្សសតំ ជីវេ, អបស្សំ ឧទយព្ពយំ;
ឯកាហំ ជីវិតំ សេយ្យេ, បស្សតោ ឧទយព្ពយ” ត្ថិ។ (ធម. ប. ១១៣) -

តាថមាហ។ តាថាបរិយោសានេ បដាចារា សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហត្តំ
ចាបុណី។ តេន វុត្តំ អបទានេ (អប. ថេរី ២.២.៤៦៨-៥១១) -

“បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ, សព្ពធម្មាន ចារត្វ;
តតោ សតសហស្សម្ពិ, កប្បេ ឧប្បជ្ជិ នាយកោ។

“តទាហំ ហំសវតិយំ, ជាតា សេដ្ឋិកុលេ អហំ;
នាធារតនបដ្ឋោតេ, មហាសុខសមប្បិតា។

“ឧបេត្វា តំ មហាវីរំ, អស្សោសី ធម្មទេសនំ;
តតោ ជាតបសាទាហំ, ឧបេសី សរណំ ជិនំ។

“តតោ វិនយជារីនំ, អក្កំ វណ្ណាសិ នាយកោ;
ភិក្ខុនី លទ្ធិនី តាធិ, កប្បាកប្បវិសារទំ។

“តទា មុទិតចិត្តាហំ, តំ ហំនមភិក្ខុនិ;
និមន្តត្វា ទសពលំ, សសង្ឃំ លោកនាយកំ។

“កោជយិត្វាន សត្តាហំ, ទទិត្វាវ តិច័វរំ;
និបច្ច សិរសា ចាទេ, ឥទំ វេចនមព្រាវី។

“យា តយា វណ្ណិតាវីរ, ឥតោ អដ្ឋមកេ មុនិ;
តាទិសាហំ ភវិស្សមិ, យទិ សិដ្ឋតិ នាយក។

“តទា អវោច មំ សត្តា, ភទ្កេ មា ភាយិ អស្សស;
អនាគតម្ហិ អន្ធានេ, លច្ឆសេ តំ មនោវជំ។

“សតសហស្សិតោ កប្បេ, ឌីក្កាកកុលសម្ពុរោ;
គោតមោ នាម គោត្តន, សត្តា លោកេ ភវិស្សតិ។

“តស្ស ធម្មេសុ ធាយាទា, ឡិរសា ធម្មនិម្មិតា;
បដាចារាតិ នាមេន, ហេស្សតិ សត្តុ សាវិកា។

“តទាហំ មុទិតា ហុត្វា, យាវជីវំ តទា ជិនំ;
មេត្តចិត្តា បរិចរី, សសង្ឃំ លោកនាយកំ។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណ្ឌិធិហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, តាវតីសមគច្ចហំ។

“ឥមម្ហិ ភទ្កកេ កប្បេ, ព្រាហ្មពន្ធ មហាយសោ;
កស្សចោ នាម គោត្តន, ឧប្បន្នំ វេទតំ វរោ។

“ឧបជ្ជាកោ មហេសិស្ស, តទា អាសិ និស្សរោ;

កាសិរាជា កិត្តិ ឆាម, ពារាណសិបុរុត្តម។

“តស្សាសី តតិយា ធីតា, ភិក្ខុនី ឥតិ វិស្សតា;
ធម្មំ សុត្វា ជិនគ្គស្ស, បព្ពដ្ឋំ សមរោចយី។

“អនុជានិ ន នោ តាតោ, អតារេ តទា មយំ;
វិសវស្សសហស្សានិ, វិចរិម្ហ អតន្តិតា។

“កោមារិព្រាហ្មចរិយំ, រាជកញ្ញា សុខេធិតា;
ពុទ្ធាបជ្ជាននិរតា, មុទិតា សត្តធីតរោ។

“សមណី សមណគុត្តា ច, ភិក្ខុនី ភិក្ខុនាយិកា;
ធម្មា ចេវ សុធម្មា ច, សត្តមី សង្ឃនាយិកា។

“អហំ ឧប្បលវណ្ណា ច, ខេមា ភន្តា ច ភិក្ខុនី;
កិសាកោតមី ធម្មទិន្នា, វិសាខា ហោតិ សត្តមី។

“តេហិ កម្មេហិ សុកតេហិ, ចេតនាបណីធីហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, តាវតីសមគច្ចហំ។

“បច្ឆិមេ ច ភវេ ទានិ, ជាតា សេដ្ឋិកុលេ អហំ;
សាវត្ថិយំ បុរវេ, ឥន្ទេ ជីតេ មហាទូនេ។

“យទា ច យោព្ពន្ធបេតា, វិតក្កវសតា អហំ;
នំ ជារបតី ទិស្វា, តេន សទ្ធិ អគច្ចហំ។

“ឯកបុត្តបស្វតាហំ, ទុតិយោ កុច្ឆិយា មម;
តទាហំ មាតាបិតរោ, ឌីក្ខាមីតិ សុនិច្ឆិតា។

“នាពេលសឹ បតី មឃ្លំ, តទា តម្លឺ បវាសិតេ;
ឯកិកា ធិគ្គតា គេហា, គន្ធី សាវត្ថិមុត្តមំ។

“តតោ មេ សាមិ អាគន្ធា, សម្ពាវេសិ បថេ មម;
តទា មេ កម្មជា វាតា, ឧប្បន្នា អតិទារុណា។

“ឧដ្ឋិតោ ច មហាមេឃោ, បសូតិសមយេ មម;
ធញត្តាយ តទា គន្ធា, សាមិ សប្បេន មារិតោ។

“តទា វិជាតទុក្ខេន, អនាថា កបណា អហំ;
កុន្ធី ប្ងិតំ ធិស្វា, គន្ធី សកុលាលយំ។

“ពាលំ អាទាយ អតី, ចារក្ខុលេ ច ឯកកំ;
សាយេត្វា ពាលកំ បុត្តំ, ឥតរំ តរណាយហំ។

“និវត្តា ឧក្កសោ ហាសិ, តរុណំ វិលបន្តកំ;
ឥតរញ្ច វហំ សោតោ, សាហំ សោកសមប្បិតា។

“សាវត្ថិនករំ គន្ធា, អស្សោសី សជនេ មតេ;
តទា អវោចំ សោកដ្ឋា, មហាសោកសមប្បិតា។

“ឧភោ បុត្តា កាលដ្ឋតា, បន្តេ មឃ្លំ បតី មតោ;
មាតា បិតា ច ភាតា ច, ឯកចិត្តម្លឺ ឧប្បរេ។

“តទា កិសា ច បណ្ណា ច, អនាថា ធិនមាណសា;
ឥតោ តតោ ភមន្តីហំ, អន្តសំ នរសាវថី។

“តតោ អវោច មំ សត្តា, បុត្តោ មា សោចិ អស្សស;

អត្តានំតេ គវេសស្ស, កី និវត្តំវិហញ្ញាសិ។

“នសន្តិ បុត្តា តាណាយ, នញ្ញាតី នាបិ ពន្ធវា;
អន្តកេនាធិបន្នស្ស, នត្ថិ ញ្ញាតីសុ តាណាតា។

“តំ សុត្វា មុនិនោ វាក្យំ, បឋមំ ជលមជ្ឈគំ;
បព្ពជិត្វាន នចិរំ, អរហត្តមចាបុណី។

“ឥទ្ធិសុ ច វសី ហោមិ, ទិញ្ញាយ សោតធាតុយា;
បរិច្ចានិ ជាធាមិ, សត្តសាសនការិកា។

“បុព្ពេនិវាសំ ជាធាមិ, ទិព្ពចក្ខុវិសោធិតំ;
ខេបេត្វា អាសវេ សព្ពេ, វិសុទ្ធាសី សុនិម្មលា។

“តតោបាំវិនយំ សព្ពំ, សន្តិកេ សព្ពនស្សិនោ;
ឧគ្គហី សព្ពវិត្តារំ, ព្យាហរិញ្ញាយថាតថំ។

“ជិនោ តស្មី គុណោ តុដ្ឋោ, ឯតទគ្គេ វេបេសិ មំ;
អត្តាវិនយធារីនំ, បជាចារាវ ឯកិកា។

“បរិចិណ្ណោ មយា សត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ;
ឌីហិតោ គរុកោ ភារោ, ភវនេត្ថិ សម្មហតា។

“យស្សត្ថាយ បព្ពជិតា, អការស្មានការិយំ;
សោ មេ អត្តោ អនុប្បត្តោ, សព្ពសំយោជនក្ខយោ។

“កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

អរហន្តំ បន បត្វា សេក្ខកាលេ អត្ថនោ បដិបត្តី បច្ចវេក្ខិត្វា
ឧបវិវិសេសស្ស និព្ពត្តិតាការំ វិភាវេន្តំ ឧទានវសេន -

១១២.

“នង្គ័លេហិ កសំ ខេត្តំ, តីដានិ បវេបំ ធម្មា;
បុត្តនាវានិ ចោសេន្តា, ធនំវិន្ទន្តិ មាលាវា។

១១៣.

“កិមហំ សីលសម្បជ្ជា, សត្តសាសនការិកា;
និព្ពានំ នាធិគច្ឆាមិ, អកុសីតា អនុទូតា។

១១៤.

“ចាទេ បក្ខាលយិត្វាន, ឧទកេសុ ករោមហំ;
ចាទោទកញ្ច ទិស្វាន, ជលតោ និន្នមាគតំ។

១១៥.

“តតោ ចិត្តំ សមាធសី, អស្សំ ភព្វំវជានិយំ;
តតោ ធិបំ គហេត្វាន, វិហារំ ចារិសី អហំ;
សេយ្យំ ឌីលោកយិត្វាន, មញ្ចកម្មំ ឧចារិសី។

១១៦.

“តតោ សូចី គហេត្វាន, វន្តី ឌីកស្សយាមហំ;
បទីបស្សេវ និព្ពានំ, វិមោក្ខោ អហុ ចេតសោ”តិ។ - ឥមា គាថា អភាសិ;

តត្ថ កសន្តិ កសន្តា កសិកម្មំ ករោន្តា។ ពហុតេ ហិ ឥទំ ឯកវចនំ។ បវេបន្តិ
តីដានិ វេបន្តា។ ធម្មាតិ ធម្មាយំ។ ភុម្មតេ ហិ ឥទំ បច្ចត្តវចនំ។ អយញ្ញេត្ថ

សង្ខេបត្ថោ - ឥមេ មាលាវា សត្តា នង្គ័លហិ ជាលេហិ ខេត្តំ កសន្តា
យថាធិប្បាយំ ខេត្តក្ខមិយំ បុព្វណ្ណាបរណ្ណភេទានិ ពិជានិ វបន្តា តំហេតុ
តំនិមិត្តំ អត្តានំ បុត្តនាវាទិនិ ចោសេន្តា ហុត្វា ជនំ បដិលកន្តិ។ ឯវំ ឥមស្មី
លោកេ យោនិសោ បយុត្តោ បច្ចុត្តបុរិសកាវេ នាម សដលោ សឧទយោ។

តត្ថ កិមហំ សីលសម្បជ្ជា, សត្តសាសនការិកា។ និព្វានំ នាធិគច្ឆាមិ,
អកុសីតា អនុទូតាតិ អហំ សុវិសុទ្ធសីលា អារទ្ធវីរិយតាយ អកុសីតា អជ្ឈត្តំ
សុសមាហិតិវត្តតាយ អនុទូតា ច ហុត្វា ចតុសច្ចកម្មជ្ជានការីនាសម្ពាតំ
សត្ត សាសនំ ករោន្តិ កស្មា និព្វានំ នាធិគច្ឆាមិ, អធិគមិស្សាមិ ឯវាតិ។

ឯវំ បន ចិន្តេត្វា វិបស្សនាយ កម្មំ ករោន្តិ ឯកទិវសំ ចាទដោវនឧទកេ
និមិត្តំ គណ្ហិ។ តេនាហ “ចាទេ បក្ខាលយិត្វានា” តិអាទិ។ តស្សត្ថោ - អហំ
ចាទេ ដោវន្តិ ចាទបក្ខាលនហេតុ តិក្ខត្តំ អាសិត្តេសុ ឧទកេសុ ថលតោ
និព្វេមាគតំ ចាទោទកំ ទិស្វា និមិត្តំ ករោមិ។

“យថា ឥទំ ឧទកំ ខយធម្មំ វយធម្មំ, ឯវំ សត្តានំ អាយុសម្ពាវា” តិ ឯវំ
អនិច្ចលក្ខណំ, តទនុសារេន ទុក្ខលក្ខណំ, អនត្តលក្ខណញ្ចា ឧបធាវេត្វា
វិបស្សនំ វឡេន្តិ តតោ ចិត្តំ សមាធសី, អស្សំ ភព្វំជានិយន្តិ យថា អស្សំ ភព្វំ
អាជានិយំ កុសលោ សារថិ សុខេន សារេតិ, ឯវំ មយ្ហំ ចិត្តំ សុខេនេវ សមាធសី,
វិបស្សនាសមាធិនា សមាហិតំ អកាសី។ ឯវំ បន វិបស្សនំ វឡេន្តិ
ឧតុសប្បាយនិធិគិសាយ ឡីវកំ បរិសន្តិ អនុការីធមនត្តំ ធិបំ គហេត្វា គព្ពំ
បរិសិត្វា ធិបំ វេហេត្វា មញ្ចកេ និសិន្នមត្តាវ ធិបំ វិជ្ជាបេតុ អគ្គឱស្សចិយា
ធិបវដ្តិ អាកឡី, តាវនេវ ឧតុសប្បាយលាភេន តស្សា ចិត្តំ សមាហិតំ អហោសិ,
វិបស្សនាវីថី ឡីតិ, មគ្គេន យដ្ឋេសិ។ តតោ មគ្គបដិចាជិយា សព្ពេសោ អាសវានំ
ខយោ អហោសិ។ តេន វុត្តំ - “តតោ ធិបំ គហេត្វាន... បេ... វិមោក្ខា អហុ

ចេតសោ"តិ។ តត្ថ សេយ្យំ ឱលោកយិត្វានាតិ ធីចាលោកេន សេយ្យំ
បស្សិត្វា។

សូចិន្តិ អគ្គឡសូចី។ វដ្តិ ឱកស្សយាមីតិ ធីបំ វិជ្ជាបេតុំ តេលាភិមុខំ ធីបវដ្តិ
អាកឡេមិ។ វិមោក្ខាតិ កិលេសេហិ វិមោក្ខា។ សោ បនយស្មា បរមត្ថតោ
ចិត្តស្ស សន្តតិ, តស្មា វុត្ថំ "ចេតសោ"តិ។ យថា បន វដ្តិតេលាធិកេ បច្ចយេ
សតិ ឧប្បជ្ឈនាហោ បធិចោ តទភាវេ អនុប្បជ្ឈនតោ និត្តតោតិ វុច្ចតិ, ឯវំ
កិលេសាធិបច្ចយេ សតិ ឧប្បជ្ឈនាហំ ចិត្តំ តទភាវេ អនុប្បជ្ឈនតោ វិមុត្តន្តិ
វុច្ចតីតិ អាហា - "បធិបស្សេវ និព្វានំ, វិមោក្ខា អហុ ចេតសោ"តិ។

បដាចារាជេវីកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១១. តីសមត្តាជេវីកាថាវណ្ណានា

មុសលានិ គហេត្វានាតិអាធិកា តីសមត្តានំ ជេវីនំ គាថា។ តាបិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្តបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិយោ
អនុក្កមេន ឧបចិត្តិវិមោក្ខសម្ភារា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ សកកម្មសញ្ញោធិតា តត្ថ
តត្ថ កុលគេហោ និត្តត្តិត្វាវិញ្ញាតំ បត្វា បដាចារាយ ជេវីយា សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា
បជិលទ្ធសទ្ធា បព្ពជិត្វា បរិសុទ្ធសីលា វត្ថុបដិវត្ថំ បរិបូរេន្តិយោ វិហារន្តិ។
អថេកធិវសំ បដាចារាជេវី តាសំ ឱវាទំ ទេន្តិ -

១១៧.

“មុសលានិ គហេត្វាន, ធម្មំ កោដ្ឋេន្តិ មាលាវា;
បុត្តនារានិ ចោសេន្តា, ធនំ វិន្ទេន្តិ មាលាវា។

១១៨.

“ករោច ពុទ្ធសាសនំ, យំ កត្វា នានុតប្បតិ;
ខិប្បំ ចាទានិ ឆោវិត្វា, ឯកមន្តេ និសីទថ;
បេតោសមថមនុយុត្តា, ករោច ពុទ្ធសាសន”ន្តិ។ - ឥមា ទ្វេ កាថា
អភាសិ;

តត្ថាយំ សង្ខេបត្ថោ - ឥមេ សត្តា ជីវិតហេតុ មុសលានិ គហេត្វា បរេសំ
ធម្មំ កោដ្ឋេន្តិ, ឧទុក្ខលកម្មំ ករោន្តិ។ អញ្ញម្បិ ឯទិសំ និហ័នកម្មំ កត្វា បុត្តទារំ
ចោសេន្តា យថាវហំ ជនម្បិ សំហារន្តិ។ តំ បន នេសំ កម្មំ និហ័នំ គម្មំ ចោដុជ្ជនិកំ
ទុក្ខំ អនត្ថសញ្ញាតញ្ច។ តស្មា ឯទិសំ សំកិលេសិកបបញ្ចំ វង្ខេត្វា ករោច
ពុទ្ធសាសនំ សិក្ខត្តយសម្ពាតំ សម្មាសម្ពុទ្ធសាសនំ ករោច សម្មាទេថ អត្តនោ
សន្តានេ និព្វត្តេថ។ តត្ថ ការណាមាហា - “យំ កត្វា នានុតប្បតិ”តិ, យស្ស
ករណហេតុ ឯតវហិ អាយតិញ្ច អនុតាបំ នាបជ្ជតិ។ ឥទានិ តស្ស ករណា
បុព្វកិច្ចំ អនុយោគវិធីញ្ច ទស្សេតុំ, “ខិប្បំ ចាទានិ ឆោវិត្វា”តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ
យស្មា អឆោវិតចាទស្ស អវិក្ខាលិតមុខស្ស ច និសង្កសុខំ ឧតុសប្បាយលាភោ
ច ន ហោតិ, ចាទេ បន ឆោវិត្វា មុខញ្ចវិក្ខាលេត្វា ឯកមន្តេ និសីទស្ស
តទុកយំ លភតិ, តស្មា ខិប្បំ ឥមំ យថាលទ្ធី ខណំ អវិរាជេន្តិយោ ចាទានិ
អត្តនោ ចាទេ ឆោវិត្វា ឯកមន្តេ វិវិត្តេ ឱកាសេ និសីទថ និសង្កេថ។ អដ្ឋតីសាយ
អារម្មណេសុ យត្ថ កត្តចិ ចិត្តវុចិកេ អារម្មណោ អត្តនោ ចិត្តំ ឧបនិពន្ធិត្វា
បេតោសមថមនុយុត្តា សមាហិតេន ចិត្តេន ចតុសច្ចកម្មដ្ឋានការណាវសេន
ពុទ្ធស្ស ភកវតោ សាសនំ ឱវាទំ អនុសិដ្ឋិ ករោច សម្មាទេថាតិ។

អថ តា ភិក្ខុនិយោ តស្ស ថេរិយា ឱវាទេ វត្តាវិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា
ការណាយ កម្មំ ករោន្តិយោ ញ្ញាណស្ស បរិចាកំ គតត្តា ហេតុសម្បទ្ធតាយ ច

សហ បដិសម្ពិទ្ធាហិ អរហន្តំ បត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា ឱវាទកាថាហិ
សន្ធិ -

១១៩.

“តស្ស តា វចនំ សុត្វា, បដាចារាយ សាសនំ;
ចានេ បក្ខាលយិត្វាន, ឯកមន្តំ ឧចារិសុំ;
បេតោសមថមនុយុត្តា, អកំសុ ពុទ្ធសាសនំ។

១២០.

“រត្តិយា បុរិមេ យាមេ, បុព្ពជាតិមនុស្សរុំ;
រត្តិយា មជ្ឈិមេ យាមេ, ទិព្វចក្ខុវិសោធយុំ;
រត្តិយា បច្ឆិមេ យាមេ, តមោឡន្ទំ បទាលយុំ។

១២១.

“ឧដ្ឋាយ ចានេ វន្តិសុ, កតាតេ អនុសាសនំ;
ឥន្ទ្រំ ទេវា តិទសា, សង្គ្រាមេ អបរាជិតំ;
បុរក្ខត្វាវិហស្សម, តេវិជ្ជាម្ហ អនាសវា”តិ។ -

ឥមា កាថា អភាសីសុ។

តត្ថ តស្ស តា វចនំ សុត្វា, បដាចារាយ សាសនន្តិ តស្ស បដាចារាយ
បេរិយា កិលេសបដិសត្ថសាសនជ្ជេន សាសនក្ខតំ ឱវាទវចនំ, តា តីសមត្តា
ភិក្ខុនិយោ សុត្វា បដិស្សត្វា សិរសា សម្បជិដ្ឋិត្វា។

ឧដ្ឋាយ ចានេ វន្តិសុ, កតាតេ អនុសាសនីតិ យថាសម្បជិដ្ឋិតំ តស្ស
សាសនំ អដ្ឋិ កត្វា មនសិ កត្វា យថាជាសុកដ្ឋានេ និសីទិត្វា ភាវេន្តិយោ

ការនាំមកកំចាត់បង្កើនអត្ថនា អធិការវិសេស អាហារចតុនិសិទ្ធិសន្តោសនា
ឧដ្ឋាយ តស៊ូសន្តិកំភ័យ “មហាថេរី តវានុសាសនីយថានុសិទ្ធិអម្ពេហិ
កតា” តិវត្ថា តស៊ូ ចានេ បញ្ចបតិដ្ឋិតន វន្តិសុ។ ឥន្ទ្រ ទេវា តិទសា, សង្គ្រាម
អបរាជិតន្តិ ទេវាសុរសង្គ្រាម អបរាជិតវិជិតាវី ឥន្ទ្រ តាវតីសា ទេវាវិយ
មហាថេរី, មយំ តំ បុរក្ខត្វាវិហរិស្សម អញ្ញាស្ស កត្តព្ភស្ស អភារតោ។ តស៊ូ
“តេវិជ្ជាម្ព អនាសវា” តិ អត្ថនោ កតញ្ញាភារំ បរេទេន្តី ឥទមេវ តាសំ
អញ្ញាព្យាករណំ អហោសិ។ យំ បនេត្ត អត្ថតោ អវិភត្តំ, តំ ហេជ្ជា
វុត្តនយមេវ។

តិសមត្ថាថេរីតាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១២. ចន្ទាថេរីតាថាវណ្ណានា

ឧត្តតាហំ បុរេ អាសិទ្ធិអាទិកា ចន្ទាយ ថេរីយា តាថា។ អយម្មិ បុរិមពុទ្ធសុ
កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវីវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ អនុក្កមេន
សម្មតិវិមោក្ខសម្ភារា បរិបក្កញ្ញាណា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ អញ្ញាតវស្មី
ព្រាហ្មណាតាមេ អបញ្ញាតស្ស ព្រាហ្មណស្ស គេហោ បដិសន្ធិ គណ្ហិ។ តស៊ូ
និព្ពត្តិតោ បដ្ឋាយំ តំ កុលំ គោគេហិ បរិក្ខយំ គតំ។ សា អនុក្កមេនវិញ្ញតំ
បត្វា ឧក្ខេន ជីវតិ។ អថ តស្មី គេហោ អហិវាតរោគោ ឧប្បជ្ឈិ។ តេនស្សា សព្វេបិ
ញាតកា មរណាព្យសនំ ចាបុណ្ណិសុ។ សា ញាតិក្ខយេ ជាតេ អញ្ញត្ថ ជីវិតុំ
អសក្កាន្តិ កថាលហត្ថា កុលេ កុលេ វិចរិត្វាលទូលទ្ធទេន ភិក្ខាហារេន
យាបេន្តិ ឯកទិវសំ បជាចារាយ ថេរីយា ភត្តវិស្សគ្គជ្ជានំ អគមាសិ។ ភិក្ខុនិយោ
តំ ឧត្តិតំ ឧទ្ធាភិក្ខុតំ ទិស្វាន សញ្ញាតការុញ្ញា បិយសមុទាចារេន សង្គហេត្វា
តត្ថ វិជ្ជាមាទេន ឧបចារមនោហារេន អាហារេន សន្តប្បសុ។ សា តាសំ
អាចារសីលេ បសីទិត្វា ថេរីយា សន្តិកំ ឧបសង្កមិត្វា វន្តិត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។

តស៊ូ ថេរី ធម្មំ កថេសី។ សា តំ ធម្មំ សុត្វា សាសនេ អភិប្បសន្នា សំសារេ ច
សញ្ញាតសំវេតា បព្ពជិ។ បព្ពជិត្វា ច ថេរីយា ឌីវាទេ បត្វាវិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា
ភាវនំ អនុយុញ្ញន្តី កតាធិការតាយ ញាណស្ស ច បរិចាកំ គតត្តា ន
ចិរស្សេវ សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហន្តំ បត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ចវេត្តិត្វា -

១២២.

“ធុត្តតាហំ បុរេ អាសី, វិធជា ច អបុត្តិកា;
វិនា មិត្តេហិ ញាតិហិ, ភត្តចោឡស្ស នាធិកំ។

១២៣.

“បត្តំ ទណ្ឌញ្ច គណ្ឌិត្វា, ភិក្ខុមាណ កុលា កុលំ;
សីតុណ្ហាន ច ឧយ្ហន្តី, សត្ត វស្សានិ ចារិហំ។

១២៤.

“ភិក្ខុនី បុន ទិស្វាន, អន្ធចានស្ស លាភិនី;
ឧបសង្កម្ពំ អរោចំ, បព្ពជ្ជំ អនតារិយំ។

១២៥.

“សា ច មំ អនុកម្មាយ, បញ្ចាជេសិ បជាចារា;
តតោ មំ ឌីវទិត្វាន, បរមត្តេ និយោជយិ។

១២៦.

“តស្សបំ វចនំ សុត្វា, អកាសី អនុសាសនី;
អមោឃោ អយ្យាយោវាទោ, តេវិជ្ជាម្ហិ អនាសវា”តិ។ -

ឧទានវសេន ឥមា កាថា អភាសិ។

តត្ថ ទុគ្គតាតិ ទលិទ្ធា។ បុរេតិ បព្ពជិតតោ បុព្វេ។ បព្ពជិតកាលតោ
បដ្ឋាយ ហិ ឥធ បុគ្គលោ ភោគេហិ អឡោ វា ទលិទ្ធោ វាតិ ន វុត្តព្វោ។ គុណេហិ
បន អយំ ថេរី អឡាយេវ។ តេនាហ “ទុគ្គតាហំ បុរេ អាសិ”ន្តិ។ វិធរាតិ ធមោ វុច្ចតិ
សាមិកោ, តទភាវាវិធរា, មតបតិកាតិ អត្ថោ។ អបុត្តិកាតិ បុត្តរហិតា។ វិធរា
មិត្តហិតិ មិត្តហិ ពន្ធវេហិ ច បរិហិតា រហិតា។ ភត្តចោឡស្ស ធានិកន្តិ
ភត្តស្ស ចោឡស្ស ច ចារិប្បី ធានិកន្តិ, កេវលំ បន ភិក្ខាបិណ្ឌស្ស
បិលោតិកាខណ្ឌស្ស ច វសេន ឃាសច្ឆានមត្តមេវ អលត្តន្តិ អធិប្បាយោ។
តេនាហ “បត្តំ ទណ្ឌញ្ច កណ្ឌិត្វា”តិអាទិ។

តត្ថ បត្តន្តិ មត្តិកាភាជនំ។ ទណ្ឌន្តិ គោណសុនខាទិបរិហារណទណ្ឌកំ។
កុលា កុលន្តិ កុលតោ កុលំ។ សីតុល្លោន ច ឧយ្ហន្តិតិ វសនគេហាការតោ
សីតេន ច ឧល្លោន ច បិដ្ឋិយមាណ។

ភិក្ខុនិទ្ទិ បដាចារាថេរី សន្ធាយ វទតិ។ បុរោតិ បច្ឆា, សត្តសំវច្ឆរតោ
អបរភាគេ។

បរមត្ថេតិ បរមេ ឧត្តមេ អត្ថេ, និព្វានតាមិនិយា បដិបទាយ និព្វានេ ច។
និយោជយីតិ កម្មដ្ឋានំ អាទិក្ខន្តិ និយោជេសិ។ សេសំ វុត្តនយមេវ។

ចន្ទាថេរីតាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

បញ្ចកនិចាតវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៦. ធក្កនិចាតោ

១. បញ្ចសតមត្តាថេរីតាថាវណ្ណានា

ឆក្កនិបាតេ យស្ស មគ្គំ ន ជាធាសីតិអាទិកា បញ្ចសតមត្តានំ ថេរីនំ
តាថា។ ឥមាបិ បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ
ឧបចិនន្តិយោ អនុក្កមេន ឧបចិតវិមោក្ខសម្ភារា ហុត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ តត្ថ
តត្ថ កុលគេហោ និព្ពត្តិត្វា វយប្បត្តា មាតាបិតុហិ បតិកុលំ អានីតា តត្ថ តត្ថ
បុត្តេ លភិត្វា យរាវាសំ វសន្តិយោ សមានជាតិកស្ស តាធិសស្ស កម្មស្ស
កតត្តា សញ្ញាវ មតបុត្តា ហុត្វា, បុត្តសោកេន អភិក្ខតា បដាចារាយ ថេរីយា
សន្តិកំ ឧបសម្ព័ន្ធមិត្វា វន្តិត្វា និសិទ្ធា អត្តនោ សោកការណំ អាហារេសុំ។ ថេរី
តាសំ សោកំ វិនោទេន្តី -

១២៧.

“យស្ស មគ្គំ ន ជាធាសី, អាគតស្ស គតស្ស វា;
តំ កុតោ ចាគតំ សត្តំ, មម បុត្តោតិ រោទសិ។

១២៨.

“មគ្គញ្ច ខោស្ស ជាធាសី, អាគតស្ស គតស្ស វា;
ន នំ សមនុសោចេសិ, ឯវំធម្មា ហិ ចាណិនោ។

១២៩.

“អយាចិតោ តតាគច្ឆិ, នានុញ្ញាតោ ឥតោ គតោ;
កុតោចិ នូន អាគន្ធា, វសិត្វា កតិចាហកំ;
ឥតោបិ អញ្ញេន គតោ, តតោបញ្ញេន គច្ឆតិ។

១៣០.

“បេតោ មនុស្សរូបេន, សំសរន្តោ គមិស្សតិ;
យថាគតោ តថា គតោ, កា តត្ថ បរិទេវនា”តិ។ -

ឥមាហិ ចតុហិ កាថាហិ ធម្មំ ទេសេសិ។

តា តស្ស ធម្មំ សុត្វា សញ្ញាតសំវេតា ថេរិយា សន្តិកេ បព្ពជីសុ។ បព្ពជីត្វា
វិបស្សនាយ កម្មំ ករោន្តិយោ វិមុត្តិបរិចាចនីយានំ ធម្មានំ បរិចាកំ គតត្តា ន
ចិន្រ្ទេស្សេវ សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហត្តេ បតិជ្ជហីសុ។ អថ តា អធិកតារហត្តា
អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន “យស្ស មគ្គំ ន
ជាធាសី” តិអាទិកាហិ ឱវាទកាថាហិ សទ្ធិ -

១៣១.

“អព្ពហិ វត មេ សល្លំ, ទុទ្ទសំ ហធយស្សិតំ;
យា មេ សោកបវេតាយ, បុត្តសោកំ ព្យាបាទុទិ។

១៣២.

“សាជ្ជ អព្ពឡសល្លាហំ, និច្ឆាតា បរិនិព្វតា;
ពុទ្ធ�ំ ធម្មញ្ញា សជ្ឈញ្ញា, ឧបេមិ សរណំ មុនិ” ត្ថិ។ -

ឥមា កាថាវិសុំ វិសុំ អភាសីសុ។

តត្ថ យស្ស មគ្គំ ន ជាធាសី, អាគតស្ស គតស្ស វាតិ យស្ស សត្តស្ស ឥធន
អាគតស្ស អាគតមគ្គំ វា ឥតោ គតស្ស គតមគ្គំ វា ត្វំ ន ជាធាសី។ អនន្តរា
អតីតានាគតក្សបបត្តិយោ សន្ធាយ វេទតិ។ តំ កុតោ ចាគតំ សត្តន្តំ តំ វេ
អវិញ្ញាតាគតគតមគ្គំ កុតោចិ គតិតោ អាគតមគ្គំ អាគច្ឆន្តេន អន្តរាមគ្គេ
សព្វេន សព្វំ អកតបរិចយសមាគតបុរិសសធិសំ សត្តំ កេវលំ មមត្តំ
ឧប្បាទេត្វា មម បុត្តោតិ កុតោ កេន ការណេន រោទសិ។ អប្បដិការតោ មម
បុត្តស្ស ច អកាតព្ពតោ ន ឯត្ថ រោទនការណំ អត្ថិតិ អធិប្បាយោ។

មគ្គញ្ចោស្ស ជាធាសីតិ អស្ស តវ បុត្តាភិមតស្ស សត្តស្ស អាគតស្ស
អាគតមគ្គញ្ចោ គតស្ស គតមគ្គញ្ចោ អថ ជានេយ្យាសិ។ នំ នំ សមនុសោចេសីតិ
ឯវម្បិ នំ នំ សមនុសោចេយ្យាសិ។ កស្មា? ឯវម្បិ ហិ ចាលិវោ, ទិដ្ឋជម្មេបិ ហិ
សត្តានំ សព្វេហិ បិយេហិ មនាបេហិ ធានាការាវិ ធានាការាវ តត្ថ វសវត្តិតាយ
អការតោ, បគេវ អភិសម្បរាយំ។

អយាចិតោ តតាគដ្ឋីតិ តតោ បរលោកតោ កេនចិ អយាចិតោ ឥធ
អាគដ្ឋិ។ “អាគតោ”តិបិ ចាឡិ, សោ ឯវត្ថោ។ នាទុញ្ញាតោ ឥតោ គតោតិ
ឥធលោកតោ កេនចិ អនុញ្ញាតោ បរលោកំ គតោ។ កុតោចិតិ និរយាទិតោ
យតោ កុតោចិ គតិតោ។ នូនាតិ បរិសង្កាយំ។ វសិត្វា កតិចាហាកន្តិ
កតិបយទិវសមត្តំ ឥធ វសិត្វា។ ឥតោចិ អញ្ញេន គតោតិ ឥតោចិ ភវតោ
អញ្ញេន គតោ, ឥតោ អញ្ញម្បិ ភវំ បទិសន្តិវសេន ឧបគតោ។ តតោបញ្ញេន
គដ្ឋីតិ តតោចិ ភវតោ អញ្ញេន គមិស្សតិ, អញ្ញមេវ ភវំ ឧបគមិស្សតិ។

បេតោតិ អបេតោ តំ តំ ភវំ ឧបបដ្ឋិត្វា តតោ អបគតោ។ មនុស្សរូបេនាតិ
និទស្សនមត្តមេតំ, មនុស្សភាវេន តិរច្ឆានាទិភាវេន ចាតិ អត្ថោ។ សំសរន្តោតិ
អបរាបរំ ឧបបត្តិវសេន សំសរន្តោ។ យថាគតោ តថា គតោតិ យថា
អវិញ្ញាតគតិតោ ច អនាមន្តេត្វា អាគតោ តថា អវិញ្ញាតគតិតោ
អនុញ្ញាតោវ គតោ។ កា តត្ថ បរិទេវនាតិ តត្ថ តាទិសេ អវសវត្តិនិ
យថាកាមាវចរេ កា នាម បរិទេវនា, កី បរិទេវិតេន បយោជនន្តិ អត្ថោ។
សេសំ វុត្តនយមេវ។

ឯត្ថ ច អាទិតោ ចតស្សោ គាថា បជាចារាយ ថេរិយា តេសំ បញ្ចមត្តានំ
ឥត្តិសតានំ សោកវិនោទនវសេន វិសុំ វិសុំ ភាសិតា។ តស្ស ឡិវាទេ ឋត្វា

បញ្ចេញនូវ អធិកតវិសេសាហិ តាហិ បញ្ចសតមត្តាហិ ភិក្ខុនិហិ ធម៌ គាថា
បច្ចេកំ ភាសិតាតិ ទដ្ឋព្វា។

បញ្ចសតា បដាចារាតិ បដាចារាយ ថេរីយា សន្តិកេ លទ្ធិឱវាទតាយ
បដាចារាយ វុត្តំ អវេទិសុន្តិ កត្វា “បដាចារា”តិ លទ្ធិនាមា បញ្ចសតា
ភិក្ខុនិយោ។

បញ្ចសតមត្តាថេរីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

២. វាសេដ្ឋីថេរីគាថាវណ្ណានា

បុត្តសោកេនហំ អដ្ឋាតិអាទិកា វាសេដ្ឋីយា ថេរីយា គាថា។ អយម្យ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវីវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិនន្តិ
អនុក្កមេន សម្ពតវិមោក្ខសម្ភារា ទេវមនុស្សសុ សំសរន្តិ ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ
វេសាលីយំ កុលគេហោ និព្វត្តិត្វា វយប្បត្តា មាតាបិតុហិ សមាទជាតិកស្ស
កុលបុត្តស្ស ទិន្នា បតិកុលំ គន្ធា តេន សទ្ធិ សុខសំវាសំ វសន្តិ ឯកំ បុត្តំ
លភិត្វា តស្មី អាធាវិត្វា បរិធាវិត្វា វិចរណាកាលេ កាលំ កតេ បុត្តសោកេន
អដ្ឋិតា ឧម្ពត្តិកា អហោសិ។ សា ញាតកេសុ សាមិកេ ច តិកិច្ចំ ករោន្តេសុ
តេសំ អជានន្តានំយេវ បលាយិត្វា យតោ តតោ បរិព្ពមន្តិ មិចិលានគរំ
សម្បត្តា តត្ថទ្ទស ភគវន្តំ អន្តរវិចីយំ គច្ឆន្តំ ទន្តំ គុត្តំ សំយតិទ្រិយំ នាគំ។
ទិស្វាន សហ ទស្សនេន ពុទ្ធានុភាវតោ អបគតុម្ពាទា បកតិចិត្តំ បដិលភិ។
អថស្សា សត្តា សំឱត្តេន ធម្មំ ទេសេសិ។ សា តំ ធម្មំ សុត្វា បដិលទ្ធសំវេតា
សត្តារំ បព្ពដ្ឋំ យាចិត្វា សត្តុ អាណាយ ភិក្ខុនិសុ បព្ពដ្ឋិត្វា កតបុព្ពកិច្ចា
វិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា យដេន្តិ វាយមន្តិ បរិបក្កញ្ញាណតាយ ន ចិរស្សេវ សហ
បដិសម្ពិទាហិ អរហត្តំ បត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន -

១៣៣.

“បុត្តសោកេនបំ អដ្ឋា, ឱត្តចិត្តាវិសញ្ញិន៍;
នក្កា បកិណ្ណាកេសី ច, តេន តេន វិចារិបំ។

១៣៤.

“វិចិត្តាវក្ខេនសុ, សុសានេ រិចិយាសុ ច;
អចរី តិណិ វស្សានិ, ឧប្បិចាសា សមប្បិតា។

១៣៥.

“អថទ្កសាសី សុគតំ, នគរំ មិចិលំ បតិ;
អនន្តានំ ធមេតារំ, សម្ពុទ្ធមកុតោភយំ។

១៣៦.

“សចិត្តំ បដិលទ្ធាន, វន្តិត្វាន ឧចារិសី;
សោ មេ ធម្មមនេសេសី, អនុកម្មាយ កោតមោ។

១៣៧.

“តស្ស ធម្មំ សុណិត្វាន, បព្ពដី អនការិយំ;
យុញ្ញន្តី សត្តវចនេ, សច្ចាកាសី បទំ សិរំ។

១៣៨.

“សព្វេ សោកា សមុច្ឆិទ្ធា, បហីនា ឯតទន្តិកា;
បរិញ្ញាតា ហិ មេ វត្ថុ, យតោ សោកាន សម្ពុវោ”តិ។ -

ឥមា គាថា អភាសិ។

តត្ថ អដ្ឋាតិ អដ្ឋិតា។ អយមេវ វា ចាថា, អដ្ឋិតា បីឡិតាតិ អត្ថោ។
ខិត្តចិត្តាតិ សោកុម្មាទេន ខិត្តហធយា។ តតោ វេ បកតិសញ្ញាយ វិគមេន
វិសញ្ញីនំ។ ហិរោត្ថប្បភាវតោ អបគតវត្ថតាយ នត្ថា។ វិជុតកេសតាយ
បកិណ្ណកេសី។ តេន តេនាតិ គាមេន គាមំ នគរេន នគរំ វីចិយា វីចី វិចី អហំ។

អថាតិ បច្ឆា ឧម្មាទសំវត្ថនិយស្ស កម្មស្ស បរិក្ខយេ។ សុគតន្តិ
សោភនគមនត្ថា សុន្ទរំ ឋានំ គតត្ថា សម្មា គទត្ថា សម្មា ច គតត្ថា សុគតំ
ភគវន្តំ។ មិចិលំ បតីតិ មិចិលាភិមុខំ, មិចិលានភាភិមុខំ គច្ឆន្តន្តិ អត្ថោ។

សចិត្តំ បដិលទ្ធានាតិ ពុទ្ធានុភាវេន ឧម្មាទំ បហាយ អត្ថនោ បកតិចិត្តំ
បដិលភិត្វា។

យុញ្ញន្តិ សត្តុវចនេតិ សត្តុ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស សាសនេ យោគំ ករោន្តិ ភាវនំ
អនុយុញ្ញន្តិ។ សច្ឆាកាសី បទំ សិវន្តិ សិវំ ខេមំ ចត្វហិ យោគេហិ អនុបទុតំ
និព្វានំ បទំ សច្ឆិកាសី។

ឯតទន្តិកាតិ ឯតំ ឥនានិ មយា អធិគតំ អរហត្តំ អន្តោ បរិយោសានំ
ឯតេសន្តិ ឯតទន្តិកា, សោកា។ ន ទានិ តេសំ សម្ពុវោ អត្ថីតិ អត្ថោ។ យតោ
សោកាន សម្ពុវោតិ យតោ អន្តោនិជ្ឈានលក្ខណានំ សោកានំ សម្ពុវោ, តេសំ
សោកានំ បញ្ចាទានក្ខន្ធសម្ពាតា វត្ថុ អធិជ្ជានានិ
ញាតតីរណបហានបរិញ្ញាហិ បរិញ្ញាតា។ តស្មា សោកា ឯតទន្តិកាតិ
យោជនា។

វាសេដ្ឋីថេរីកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៣. ខេមាថេរីកាថាវណ្ណានា

ធម្មា ត្រូវបរិវត្តិភិក្ខុភិក្ខុនិកាយ ខេមាយ ថេរីយា គាថា។ អយំ កិរ បទុមុត្តរស្ស
ភគវតោ កាលេ បរិសុទ្ធិនគរេ បរាជិន្យត្តិកា បរេសំ ធាសី អហោសិ។ សា
បរេសំ វេយ្យាវច្ឆករណោន ជីវិកំ កប្បន្នំ ឯកទិវសំ បទុមុត្តរស្ស
សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស អគ្គសាវកំ សុជាតត្ថេរំ បិណ្ឌោយ ចរន្តំ ទិស្វា តយោ មោទកេ
ទត្វា តំទិវសមេវ អត្ថនោ កេសេ វិស្សន្នេត្វា ថេរស្ស ធានំ ទត្វា “អនាគតេ
មហាបញ្ញា ពុទ្ធស្ស សាវិកា ភវេយ្យ” ត្ថំ បត្តនំ កត្វា យាវជីវំ កុសលកម្ម
អប្បមត្តា ហុត្វា ទេវមនុស្សសុ សំសរន្តី អនុក្កមេន ធកាមសគ្គេ, តេសំ តេសំ
ទេវរាជ្យនំ មហោសិភារេន ឧបបន្នា, មនុស្សលោកេបិ អនេកវារំ ចក្កវត្ថិនំ
មណ្ឌលរាជ្យនញ្ច មហោសិភារំ ឧបគតា មហាសម្បត្តិយោ អនុភវិត្វា
វិបស្សន្ស ភគវតោ កាលេ មនុស្សលោកេ ឧប្បន្និត្វា វិញ្ញតំ បត្វា, សត្ត
សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា បដិលទ្ធសំវេតា បព្ពជិត្វា ទសវស្សសហស្សានិ ព្រហ្មចរិយំ
ចរន្តំ ពហុស្សតា ធម្មកថិកា ហុត្វា ពហុជនស្ស ធម្មកថនាទិនា
បញ្ញាសំវត្ថនិយកម្មំ កត្វា តតោ ចរិត្វា សុគតីសុយេវ សំសរន្តី ឥមស្មី កប្ប
ភគវតោ ច កកុសន្ទស្ស ភគវតោ ច កោណាគមនស្ស កាលេ វិភវសម្បន្នេ
កុលេ និព្ពត្តិត្វា វិញ្ញតំ បត្វា មហន្តំ សង្ឃារមំ ការេត្វា ពុទ្ធប្បមុខស្ស
ភិក្ខុសង្ឃស្ស និយ្យាទេសិ។

ភគវតោ បន កស្សបទសពលស្ស កាលេ កិកិស្ស កាសិរញ្ញោ
សព្ពជេដ្ឋិកា សមណី នាម ធីតា ហុត្វា, សត្ត សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា
បដិលទ្ធសំវេតា អគារេយេវ បិតា, វីសតិ វស្សសហស្សានិ កោមារិ ព្រហ្មចរិយំ
ចរន្តំ សមណគុត្តាធិហិ អត្ថនោ ភគិនីហិ សន្ធា រមណីយំ បរិវេណំ ការេត្វា
ពុទ្ធប្បមុខស្ស ភិក្ខុសង្ឃស្ស និយ្យាទេសិ។ ឯវមេវ តត្ថ តត្ថ ភវេ អាយតនគតំ
ឧឡារំ បុញ្ញកម្មំ កត្វា សុគតីសុយេវ សំសរិត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ មន្ទរជ្ជេ
សាកលនគរេ រាជកុលេ និព្ពត្តិ។ ខេមាតិស្សា នាមំ អហោសិ, សុវណ្ណាវណ្ណា

កញ្ចានសន្តិភត្តចា។ សា វ័យប្បត្តា ពិម្ពិសាររញ្ជោ គេហំ គតា។ សត្តវ វេឡុវនេ
វិហារន្តេ រូបមត្តា ហុត្វា “រូបេ ឆោសំ ទស្សេតី” តិ សត្ត ទស្សនាយ ន គច្ឆតិ។

រាជា មនុស្សហិ វេឡុវនស្ស វណ្ណោ បកាសាបេត្វា ទេវិយា
វិហារទស្សនាយ ចិត្តំ ឧប្បាទេសិ។ អថ ទេវី “វិហារំ បស្សិស្សមី” តិ រាជានំ
បដិបុច្ឆិ។ រាជា “វិហារំ គន្ធា សត្តារំ អទិស្វា អាគន្ធី នលភិស្សសី” តិ វត្វា
បុរិសានំ សញ្ញំ អធាសិ - “ពលក្ការេនបិ ទេវី ទសពលំ ទស្សេថា” តិ។ ទេវី វិហារំ
គន្ធា ធិវសភាគំ ខេបេត្វា និវត្តេន្តី សត្តារំ អទិស្វា គន្ធី អារទ្វា។ អថ នំ
រាជបុរិសា អនិច្ឆន្តិម្បិ សត្ត សន្តិកំ នយីសុ។ សត្តា តំ អាគច្ឆន្តី ទិស្វា ឥទ្ធិយា
ទេវច្ឆរាសទិសំ ឥត្ថី និម្មិនិច្ឆា តាលបណ្ណំ គហេត្វា ពិជយមានំ អកាសិ។ ខេមា
ទេវី តំ ទិស្វា ចិន្តេសិ - “ឯវុចា នាម ទេវច្ឆរបដិភាគា ឥត្ថិយោ ភគវតោ អវិទូរេ
តិជ្ជន្តិ, អហំ ឯតាសំ បរិចារិកតាយបិ នប្បហោមិ, មនម្បិ និក្ការណា
ចាបចិត្តស្ស វសេន នជ្ជា” តិ និមិត្តំ គហេត្វា តមេវ ឥត្ថី ឱលោកយមាណា
អជ្ជាសិ។ អថស្ស បស្សន្តិយាវ សត្ត អធិដ្ឋានពលេន សា ឥត្ថី បឋមវយំ
អតិក្កម្ម មជ្ឈិមវយម្បិ អតិក្កម្ម បច្ឆិមវយំ បត្វា ខណ្ឌាទន្តា បលិតកេសា
វលិត្តចា ហុត្វា សទ្ធិ តាលបណ្ណេន បរិវត្តិត្វា បតិ។ តតោ ខេមា
កតាធិការត្តា ឯវំ ចិន្តេសិ - “ឯវីវិធម្បិ សរីរំ វ្យាទិសំ វិបត្តិ ចាបុណិ, មយ្ហម្បិ
សរីរំ ឯវំគតិកមេវ ភវិស្សតី” តិ។ អថស្ស ចិត្តាចារំ ព្យាត្វា សត្តា -

“យេ រាគវត្តានុបតន្តិ សោតំ, សយំ កតំ មក្កដកោវ ជាលំ;
ឯតម្បិ ទេត្វាន បរិព្ពជន្តិ, អនបេត្តិនោ កាមសុខំ បហាយា” តិ។ -

គាថមាហា។ សា គាថាបរិយោសានេ សហា បដិសម្ពិទាហិ អរហត្តំ ចាបុណីតិ
អជ្ជកថាសុ អាគតំ។ អបទានេ បន “ឥមំ គាថំ សុត្វា សោតាបត្តិជលេ បតិជ្ជិតា

រាជានំ អនុជាតាបេត្វា បព្ពជិត្វា អរហត្តំ ចាបុណ្ណំ”តិ អាគតំ។ តត្ថាយំ
អបធានចាឡិ (អប. ខេរី ២.២.២៨៩-៣៨៣) -

“បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ, សព្ពធម្មេសុ ចក្កមា;
តតោ សតសហស្សម្ពិ, កប្បេ ឧប្បន្នំ នាយកោ។

“តទាហំ បាំសវតិយំ, ជាតា សេដ្ឋិកុលេ អហំ;
នាណវតនបន្លោតេ, មហាសុខសមប្បតា។

“ឧបេត្វា តំ មហារីរំ, អស្សោសី ធម្មទេសនំ;
តតោ ជាតប្បសាទាហំ, ឧបេមិ សរណំ ជិនំ។

“មាតរំ បិតរំ ចាហំ, អាយាចិត្វាវិនាយកំ;
និមន្តយិត្វា សត្តាហំ, កោជយី សហសាវកំ។

“អតិក្កន្តេ ច សត្តាហោ, មហាបញ្ញានមុត្តមំ;
ភិក្ខុនី ឯតទគ្គម្ពិ, វេបេសិ នរសារថិ។

“តំ សុត្វា មុទិតា ហុត្វា, បុនោ តស្ស មហោសិនោ;
ការំ កត្វាន តំ វានំ, បណិបច្ច បណីទហី។

“តតោ មម ជិនោ អាហា, សិដ្ឋតំ បណីដី តវ;
សសង្ឃេ មេ កតំ ការំ, អប្បមេយ្យជលំ តយា។

“សតសហស្សិតោ កប្បេ, ឌីក្កាកកុលសម្ពវោ;
គោតមោ នាម គោត្តន, សត្តា លោកេ ភវិស្សតិ។

“តស្ស ធម្មេសុ ធាយាទា, ឌីរសា ធម្មនិម្មិតា;

ឯតទគ្គមនុប្បត្តា, ខេមា នាម ភវីស្សតិ។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណ្ឌីធីហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, តាវតីស្វបកា អហំ។

“តតោ ចុតា យាមមគំ, តតោហំ តុសិតំ គតា;
តតោ ច និម្មានតី, វសវត្តិបុរំ តតោ។

“យត្ថ យត្ថបបជ្ជាមិ, តស្ស កម្មស្ស វាហសា;
តត្ថ តត្ថវ រាជ្ជនំ, មហេសិត្តមការយី។

“តតោ ចុតា មនុស្សត្ថេ, រាជ្ជនំ ចក្កវត្តនំ;
មណ្ឌាលីនញ្ច រាជ្ជនំ, មហេសិត្តមការយី។

“សម្បត្តិ អនុកោត្វាន, ទេវេសុ មនុស្សេ ច;
សព្ពត្ថ សុខិតា ហុត្វា, នេកកល្យាណុ សំសរី។

“ឯកនុតីតោ កល្យ, វិបស្សី លោកនាយកោ;
ឧប្បជ្ឈិ ចារុនស្សនោ, សព្ពធម្មវិបស្សកោ។

“តមហំ លោកនាយកំ, ឧបេត្វា នវសារធិ;
ធម្មំ ភណ្ឌិតំ សុត្វាន, បព្ពជី អនការិយំ។

“ទសវស្សសហស្សានិ, តស្ស វីរស្ស សាសនេ;
ព្រាហ្មចរិយំ ចរិត្វាន, យុត្តយោគា ពហុស្សតា។

“បច្ឆយាការ កុសលា, ចតុសច្ឆវិសារទា;
និបុណ្ណា ចិត្តកថិកា, សត្តសាសនការិកា។

“តតោ ធុតាហំ តុសិតំ, ឧបបន្នាយសស្សីន្តិ;
អភិកោមិ តហី អញ្ញោ, ព្រហ្មចារីជលេនហំ។

“យត្ថ យត្ថបបន្នាហំ, មហាកោតា មហាទូនា;
មេធាវីនី សីលវតី, វិនិតបរិសាមិ ច។

“ភវាមិ តេន កម្មេន, យោគេន ជិនសាសនេ;
សញ្ញា សម្បត្តិយោ មយ្ហំ, សុលភា មនសោ បិយា។

“យោមិ មេ ភវតេ ភត្តា, យត្ថ យត្ថ គតាយមិ;
វិមាណេតិ ន មំ កោចិ, បដិបត្តិតលេន មេ។

“ឥមម្ហំ ភទ្ទកេ កប្បេ, ព្រហ្មពន្ធិ មហាយសោ;
នាមេន កោណាគមនោ, ឧប្បន្នំ វទតំ វរោ។

“តទា ហិ ពារាណសិយំ, សុសមិទ្ធកុលប្បជា;
ធនញ្ញានី សុមេធា ច, អហម្មិ ច តយោ ជនា។

“សង្ឃារាមមទាសិម្ហ, ទានសហាយិកា បុរេ;
សង្ឃស្ស ច វិហារម្មិ, ឧទ្ទិស្ស ការិកា មយំ។

“តតោ ធុតា មយំ សញ្ញា, តាវតីស្វបកា អហំ;
យសសា អគ្គតំ បត្តា, មនុស្សេសុ តថេវ ច។

“ឥមស្មីយេវ កប្បម្ហំ, ព្រហ្មពន្ធិ មហាយសោ;
កស្សចោ នាម កោត្តេន, ឧប្បន្នំ វទតំ វរោ។

“ឧបជ្ឈាកោ មហេសិស្ស, តទា អាសិ និស្សរោ;

កាសិរាជា កិត្តិ នាម, ពារាណសិបុរុត្តម។

“តស្សាសី ជេដ្ឋិកា ធីតា, សមណី ឥតិ វិស្សតា;
ធម្មំ សុត្វា ជិនគ្គស្ស, បព្ពដ្ឋំ សមរោចយី។

“អនុជានិ ន នោ តាតោ, អតារេ តទា មយំ;
វិសវស្សសហស្សានិ, វិចរិម្ហ អតន្តិតា។

“កោមារិព្រាហ្មចរិយំ, រាជកញ្ញា សុខេធិតា;
ពុទ្ធាបជ្ជាននិរតា, មុទិតា សត្ត ធីតរោ។

“សមណី សមណគុត្តា ច, ភិក្ខុនី ភិក្ខុនាយិកា;
ធម្មា ចេវ សុធម្មា ច, សត្តមី សង្ឃនាយិកា។

“អហំ ឧប្បលវណ្ណា ច, បជាចារា ច កុណ្ឌាលា;
កិសាកោតមី ធម្មទិន្នា, វិសាខា ហោតិ សត្តមី។

“កទាចិ សោ នរាទិន្នោ, ធម្មំ នេសេសិ អព្ពតំ;
មហានិទានសុត្តន្តំ, សុត្វា តំ បរិយាបុណី។

“តេហិ កម្មេហិ សុកតេហិ, ចេតនាបណីធីហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ នេហំ, តាវតីសមគច្ឆហំ។

“បច្ឆិមេ ច ភវេ ទានិ, សាកលាយ បុរុត្តមេ;
រញ្ជោ មទ្គស្ស ធីតាម្ហិ, មនាថា ធយិតា បិយា។

“សហ មេ ជាតមត្ថម្ហិ, ខេមំ តម្ហិ បុរេ អហុ;
តតោ ខេមាតិ នាមំ មេ, គុណតោ ឧបបជ្ជថ។

“យនាហំ យោត្តនំ បត្តា, រូបលាវញ្ញក្ខសិតា;
តទា អនាសិ មំ តាតោ, ពិម្ពិសារស្ស រាជិនោ។

“តស្សហំ សុប្បិយា អាសី, រូបកេលាយនេ រតា;
រូចានំ ឆោសវាទីតិ, ន ឧបេសី មហាធយំ។

“ពិម្ពិសារោ តទា រាជា, មមាទុគ្គហពុទ្ធិយា;
វណ្ណាយិត្វា វេឡុវនំ, កាយកេ កាបយី មមំ។

“រម្មំ វេឡុវនំ យេន, ន ទិដ្ឋំ សុគតាលយំ;
ន តេន នន្ទនំ ទិដ្ឋំ, ឥតិ មញ្ញាមសេ មយំ។

“យេន វេឡុវនំ ទិដ្ឋំ, នរនន្ទននន្ទនំ;
សុទិដ្ឋំ នន្ទនំ តេន, អមរិន្ទសុនន្ទនំ។

“វិហាយ នន្ទនំ ទេវា, ឌីតវិត្វា មហីតលំ;
រម្មំ វេឡុវនំ ទិស្វា, ន តប្បន្តិ សុវិម្ពិតា។

“រាជបុញ្ញេន និព្ពត្តំ, ពុទ្ធបុញ្ញេន ក្ខសិតំ;
កោ វត្តា តស្ស និស្សេសំ, វេនស្ស គុណាសញ្ចយំ។

“តំ សុត្វា វេនសមិទ្ធិ, មម សោតមនោហរំ;
ធម្មកាមា តមុយ្យានំ, រញ្ញោ អាហេយី តទា។

“មហតា បរិវារេន, តទា ច សោ មហីបតិ;
មំ បេសេសី តមុយ្យានំ, ធស្សនាយ សមុស្សកំ។

“គច្ឆ បស្ស មហាកោគេ, វនំ នេត្តវសាយនំ;

យំ សទា ភាតិ សិរិយា, សុគតាភានុវញ្ញតំ។

“យទា ច បិណ្ណាយ មុនិ, គិរិព្ពជបុរុត្ថម៌;
បរិវេជ្ជាបំ តទាយេវ, វនំ ទដ្ឋមុចាគមី។

“តទា តំ ជុល្លវិបិនំ, នាឆាភមរក្ខជិតំ;
កោកិលាគីតសហិតំ, មយូរគណានិច្ចតំ។

“អប្បសន្នមនាគិណ្ណំ, នាឆាចង្គមភូសិតំ;
កុដិមណ្ឌបសំគិណ្ណំ, យោគីវរិវាទិតំ។

“វិចរន្តិ អមញ្ញាសុរំ, សជលំ នយនំ មម;
តត្ថាបិ តរុណំ ភិក្ខុំ, យុត្តំ ទិស្វាវិចិត្តយី។

“ព្យាទិសេ វិបិនេ រម្មេ, បិតោយំ នវយោព្ពនេ;
វសន្តមិវ កន្តេន, រូបេន ច សមន្និតោ។

“និសិន្នោ រុក្ខមូលម្ហិ, មុណ្ណោ សង្ឃាជិចារុតោ;
ឈាយតេ វតយំ ភិក្ខុ, ហិទ្ធាវិសយជំ វតី។

“ននុ នាម គហដ្ឋេន, កាមំ ភុត្វា យថាសុខំ;
បច្ឆា ជិណ្ឌេន ធម្មោយំ, ចរិតញោ សុភទ្ធកោ។

“សុញ្ញកន្តិវិទិត្វាន, គន្ធកេហំ ជិណាលយំ;
ឧបេត្វា ជិនមទ្ធក្ខំ, ឧទយន្តំ វ ភាករំ។

“ឯកកំ សុខមាសីនំ, ពិជមាទំ វិវត្តិយា;
ទិស្វានេវិចិត្តេសី, នាយំ លូខោ នវាសកោ។

“សា កញ្ញា កនកាភាសា, បទុមាននលោចនា;
ពិម្ពាដ្ឋី កុន្ទទសនា, មនោនេត្តវសាយនា។

“ហេមនោលាភសវនា, កលិកាការសុត្ថនិ;
វេទិមជ្ឈាវ សុស្សោណី, រម្មោរុ ចារុភូសនា។

“រត្នំសកុបសំព្យាណ, នីលមជ្ឈនិវាសនា;
អតប្បនេយ្យរូបេន, ហាសភាវសមន្និតា។

“ទិស្វា តមេវំ ចិន្តេសី, អហោយមភិរូបិនី;
ន មយានេន នេត្តន, ទិដ្ឋបុព្វា កុទាចនំ។

“តតោ ជរាភិក្ខុតា សា, វិវណ្ណា វិកតាននា;
ភិន្នទន្តា សេតសិរា, សលាលា វទនាសុចិ។

“សំខិត្តកណ្ណា សេតក្ខី, លម្ពាសុភបយោធរា;
វលីវិតតសព្ពដ្ឋី, សិរាវិតតទេហិនី។

“នតង្គា ទណ្ឌាទុតិយា, ឧច្ឆាសុលិកតា កិសា;
បវេជមាណ បតិកា, និស្សសន្តិ មុហំ មុហំ។

“តតោ មេ អាសិ សំវេតោ, អពុតោ លោមហំសនោ;
ធិរត្ថ រូបំ អសុចី, រមន្តេ យត្ថ ពាលិសា។

“តទា មហាការុណិកោ, ទិស្វា សំវិគ្គមានសំ;
ឧទគ្គចិន្តា សុគតោ, ឥមា គាថា អភាសថ។

“អាតុរំ អសុចី បូតិ, បស្ស ខេមេ សមុស្សយំ;

ឧត្តរន្តំ បត្តរន្តំ, ពាលានំ អភិនន្តិតំ។

“អសុភាយ ចិត្តំ ភាវេហិ, ឯកគ្គំ សុសមាហិតំ;
សតិ កាយគតា ត្បត្តុ, និព្វិនា ពហុលាភវ។

“យថា ឥទំ តថា ឯតំ, យថា ឯតំ តថា ឥទំ;
អន្ល្ហត្តញ្ច ពហិទ្ធា ច, កាយេ ធន្ធិវិរាជយ។

“អនិមិត្តញ្ច ភាវេហិ, មាណុសយមុដ្ឋហ;
តតោ មាណាភិសមយា, ឧបសន្តា ចរិស្សសិ។

“យេ រាគវត្តានុបតន្តិ សោតំ, សយំ កតំ មក្កជកោវ ជាលំ;
ឯតម្បិ ធម្មានុបតិព្វជន្តិ, អនបេក្ខិនោ កាមសុខំ បហាយ។

“តតោ កល្មិតចិត្តំ មំ, ព្រាហ្មណនរសារថិ;
មហានិទានំ ទេសេសិ, សុត្តន្តំវិនយាយ មេ។

“សុត្វា សុត្តន្តសេដ្ឋំ តំ, បុព្វសញ្ញាមនុស្សរិ;
តត្ថ បិការាហំ សន្តិ, ធម្មចក្កំវិសោធយី។

“និបតិក្វា មហេសិស្ស, ចាទមូលម្ហិ តាវទេ;
អច្ចយំ ទេសនត្ថាយ, ឥទំ វចនមព្រី។

“នមោ តេ សព្ពទស្សរិ, នមោ តេ ករុណាករ;
នមោ តេ តិណ្ណាសំសារ, នមោ តេ អមតំ ទទ។

“ទិដ្ឋិគហនបក្ខន្តា, កាមរាគវិមោហិតា;
តយា សម្មា ឧចាយេន, វិនិតាវិនយេ រតា។

“អនុស្សនេន វិភោគា, តាធិសានំ មហេសិនំ;
អនុភោត្តិ មហាទុក្ខំ, សត្តា សំសារសាគវេ។

“យទាហំ លោកសវណំ, អវណំ អវណ្ណគុំ;
នាទ្ទសាមិ អទ្ធវដ្ឋំ, ទេសយាមិ តមច្ចយំ។

“មហាហិតំ វរទធំ, អហិតោតិ វិសង្កិតា;
នោបេសី រូបនិរតា, ទេសយាមិ តមច្ចយំ។

“តទា មធុរនិក្ខ្យាសោ, មហាការុណិកោ ជិនោ;
អវោច តិដ្ឋ ខេមេតិ, សិញ្ញោត្តោ អមតេន មំ។

“តទា បកម្យ សិរសា, កត្វា ច នំ បទក្ខិណំ;
គន្ធា ទិស្វា នរបតី, ឥទំ វចនមព្រាវី។

“អហោ សម្មា ឧបាយោ តេ, ចិន្តិតោយមវិន្ទម;
វននស្សនកាមាយ, ទិដ្ឋោ និព្ពានតោ មុនិ។

“យទិ តេ រុច្ចតេ រាជ, សាសនេ តស្ស តាធិនោ;
បព្ពជិស្សាមិ រូបេហំ, និព្ពិដ្ឋា មុនិវាណិនា។

“អញ្ញលី បគ្គហេត្វាន, តទាហ ស មហីបតិ;
អនុជាធាមិ តេ ភទ្កេ, បព្ពដ្ឋា តវ សិដ្ឋតុ។

“បព្ពជិត្វា តទា ចាហំ, អទ្ធិមាសេ ឧបដ្ឋិតេ;
ទីវោទយញ្ច ភេទញ្ច, ទិស្វា សំវិគ្គមានសា។

“និព្ពិដ្ឋា សព្ពសម្ព័ន្ធវេ, បច្ចយាការកោវិនា;

ចតុរោយេ អតិក្កម្ម, អរហត្តមចាបុណ្ណំ។

“ឥទ្ធិសុ ច វសី អាសី, ទិញ្ចាយ សោតធាតុយា;
ចេតោបរិយញ្ញាណាស្ស, វសី ចាបិ ភវាមហំ។

“បុព្ពេនិវាសំ ជាធាមិ, ទិញ្ចចក្កុវិសោធិតំ;
សញ្ញាសវបរិក្ខណា, នត្តិ ធានិ បុនព្ពវោ។

“អត្ថធម្មនុវត្តិស, បដិភានេ តថេវ ច;
បរិសុទ្ធិ មម ញ្ញាណំ, ឧប្បន្នំ ពុទ្ធសាសនេ។

“កុសលាហំ វិសុទ្ធិសុ, កថាវត្ថុវិសារទា;
អភិធម្មនយញ្ញ ច, វសីប្បត្តាម្ហិ សាសនេ។

“តតោ តោរណាវត្ថុស្មី, រញ្ញា កោសលសាមិទា;
បុច្ឆិតា និបុណោ បញ្ញោ, ព្យាករោន្តិយថាតថំ។

“តទាស រាជា សុគតំ, ឧបសង្កម្ម បុច្ឆថ;
តថេវ ពុទ្ធវោ ព្យាកាសិ, យថា តេ ព្យាកតា មយា។

“ជិនោ តស្មី គុណោ តុដ្ឋោ, ឯតទគ្គេ វេបេសិ មំ;
មហាបញ្ញានមគ្គាតិ, ភិក្ខុនីនំ នុវត្តមោ។

“កិលេសាលាបិតា មហ្មំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។ (អប. ថេរី
២.២.២៨៩-៣៨៣);

អរហត្តំ បន បទ្វា ជលសុខេន ទិញ្ចានសុខេន ច វិហារន្តិយា ឥមិស្សា ថេរិយា
សតិបិ អញ្ញាសំ ឱណាសវត្ថេវីនំ បញ្ញាវេបុល្លប្បត្តិយំ តត្ថ បន

កតាធិការតាយ មហាបញ្ញាភារោ ចាកដោ អហោសិ។ តថា ហិំ ភគវា
ជេតវនមហាវិហារេ អរិយគណមន្ទ្រេ និសិន្នោ បដិចាជិយា ភិក្ខុនិយោ
ហំនន្តរេ ឋបេន្តោ “ឯតទគ្គំ, ភិក្ខុវេ, មម សាវិកានំ ភិក្ខុនីនំ មហាបញ្ញានំ
យទិនំ ខេមា” តិ (អ. និ. ១.២៣៥-២៣៦) មហាបញ្ញាតាយ អគ្គជ្ជានេ ឋបេសិ។ តំ
ឯកទិវសំ អញ្ញាតវស្មី រុក្ខមូលេ ទិវាវិហារំ និសិន្នំ មារោ ចាបិមា តរុណារូបេន
ឧបសង្កមិទ្ធា កាមេហិ បលោភេន្តោ -

១៣៩.

“ឧហរា ភំ រូបវតី, អហម្មិ ឧហរោ យុវា;
បញ្ចន្តិកេន តុរិយេន, ឯហិ ខេមេ រមាមសេ” តិ។ - កាថមាហា;

តស្សត្ថោ - ខេមេ, ភំ តរុណាប្បត្តា, យោព្ពនេ បីតា រូបសម្បជ្ជា, អហម្មិ
តរុណោ យុវា, តស្មា មយំ យោព្ពញ្ញំ អខេបេត្វា បញ្ចន្តិកេន តុរិយេន
វជ្ជមាណេន ឯហិ កាមទិដ្ឋាវតិយា រមាម កីឡាមាតិ។

តំ សុត្វា សា កាមេសុ សព្ពធម្មេសុ ច អត្ថនោវិវត្តភារំ តស្ស ច មារភារំ
អត្តាភិនិវេសេសុ សត្តេសុ អត្ថនោ ជាមគតំ អប្បសាទំ កតកិច្ចតញ្ច
បកាសេន្តិ -

១៤០.

“ឥមិនា បូតិកាយេន, អាតុវេន បភដ្ឋនា;
អដ្ឋិយាមិ ហរាយាមិ, កាមតណ្ហា សមូហតា។

១៤១.

“សត្តិសូលូបមា កាមា, ខន្ធាសំ អធិកុដ្ឋនា;
យំ ភំ កាមវតី ព្រុសិ, អវតី ទានិ សា មម។

១៤២.

“សព្វត្ថវិបាកា នន្តិ, តមោខន្ទោ បណាលីតោ;
ឯវំ ជាតាហិ ចាបិម, និហិតោ តូមសិ អន្តក។

១៤៣.

“នក្ខត្តានិ នមស្សន្តា, អគ្គី បរិចរំ វនេ;
យថាភុច្ឆមជានន្តា, ពាលា សុទ្ធិមមញ្ញេ។

១៤៤.

“អហញ្ច ខោ នមស្សន្តិ, សម្ពុទ្ធី បុរិសុត្ថម៌;
បមុត្តា សព្វទុក្ខហិ, សត្តសាសនការិកា”តិ។ - ឥមា គាថា អភាសិ;

តត្ថ អគ្គី បរិចរំ វនេតិ តចោវនេ អគ្គីហុត្ថំ បរិចរន្តោ។
យថាភុច្ឆមជានន្តាតិ បរត្តិយោ យថាភូតំ អបរិជានន្តា។ សេសមេត្ត ហេជ្ជា
វុត្តនយត្តា ឧត្តានមេវ។

ខេមាថេវីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

២. សុជាតាថេវីគាថាវណ្ណានា

អលង្កតា សុវសនាតិអាទិកា សុជាតាយ ថេរីយា គាថា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវីវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិនន្តិ
អនុក្កមេន សម្ពុតវិមោក្ខសម្ភារា ហុត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បានេ សាកេតនគរេ
សេដ្ឋិកុលេ និព្វត្តិត្វា វយប្បត្តា មាតាបិតុហិ សមាជនាតិកស្ស សេដ្ឋិបុត្តស្ស
ធិន្ទា ហុត្វា បតិកុលំ គតា។ តត្ថ តេន សទ្ធិ សុខសំវាសំ វសន្តិ ឯកទិវសំ
ឧយ្យានំ គន្ធា នក្ខត្តកីឡំ កីឡិត្វា បរិជនេន សទ្ធិ នគរំ អាគច្ឆន្តិ អញ្ញានវនេ

សត្តារំ ទិស្វា បសន្នមាណសា ឧបសង្កម្ពិត្វា វុទ្ធិត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ សត្តា តស្សា
អនុបុត្តី កថំ កថេត្វា កល្លចិត្តតំ ញាត្វា ឧបរិ សាមុក្កំសិកំ ធម្មទេសនំ
បកាសេសិ។ សា ទេសនាវសានេ អត្ថនោ កតាធិការតាយ ញាណាស្ស
បរិចាកំ គតត្តា ច, សត្ត ច ទេសនាវិលាសេន យថានិសិន្នាវ សហ
បដិសម្ពិទាហិ អរហន្តំ បត្វា សត្តារំ វុទ្ធិត្វា គេហំ គន្ធា សាមិកញា មាតាបិតរោ
ច អនុជានាបេត្វា សត្តអាណាយ ភិក្ខុនុបស្សយំ គន្ធា ភិក្ខុនីនំ សន្តិកេ បព្ពជិ។
បព្ពជិត្វា ច អត្ថនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន -

១៤៥.

“អលង្កតា សុវសនា, មាលិនី ចន្ទនោក្ខិតា;
សព្វាភរណាសញ្ញា, ទាសីគណបុរក្ខតា។

១៤៦.

“អន្ធនំ ចានញា អាទាយ, ខន្ធនំ ភោជ្ជំ អនប្បកំ;
គេហតោ និក្ខមិត្វាន, ឧយ្យានមភិហារយី។

១៤៧.

“តត្ថ រមិត្វា កីឡិត្វា, អាគច្ឆន្តិ សកំ យរំ;
វិហារំ ធន្តំ ចារិសី, សាកេតេ អញ្ជនំ វនំ។

១៤៨.

“ទិស្វាន លោកបង្ហោតំ, វុទ្ធិត្វាន ឧចារិសី;
សោមេ ធម្មមទេសេសី, អនុកម្មាយ ចក្ខុមា។

១៤៩.

“សុត្វា ច ខោ មហេសិស្ស, សច្ចំ សម្មជីវិជ្ឈហំ;

តត្ថេវវិរជំ ធម្មំ, ដុសយី អមតំ បទំ។

១៥០.

“តតោវិញ្ញាតសទ្ធម្មា, បព្ពជី អនគារិយំ;
តិស្សោវិជ្ជា អនុប្បត្តា, អមោយំ ពុទ្ធសាសន”ន្តិ។ -

ឥមា កាថា អភាសិ។

តត្ថ អលង្កតាតិ វិភូសិតា។ តំ បន អលង្កតាការំ ធស្សេតុំ “សុវសនា
មាលីនី ចន្ទនោក្ខិតា”តិ វុត្តំ។ តត្ថ មាលីនីតិ មាលាធារិនី។ ចន្ទនោក្ខិតាតិ
ចន្ទនានុលីត្តា។ សញ្ញាភរណសញ្ញាតិ ហត្ថបកាធិហិ សព្វេហិ អាករណេហិ
អលង្ការវសេន សញ្ញាធិតសរីរា។

អន្ធមាណញ្ច អាធាយ, ខន្ធកោន្ធមនប្បកន្តិ សាលិឌុទនាធិអន្ធម,
អម្ពចាធាធិចានំ, បិដ្ឋខាធិនិយាធិខន្ធម, អវសិដ្ឋំ អាហារសម្ពាតំ កោដ្ឋញ្ច បហូតំ
គហេត្វា។ ឧយ្យានមភិហារយិន្តិ នក្ខត្តកិឡាវសេន ឧយ្យានំ ឧបនេសី។
អន្ធមាធាធិ តត្ថ អានេត្វា សហ បរិជនេន កិឡន្តិ រមន្តិ បរិចារេសិន្តិ
អធិប្បាយោ។

សាកេតេ អញ្ចនំ វនន្តិ សាកេតសមីបេ អញ្ចនវនេ វិហារំ ចារិសី។

លោកបដ្ឋោតន្តិ ញ្ញាណបដ្ឋោតេន លោកស្ស បដ្ឋោតក្ខតំ។

ដុសយីន្តិ ដុសី, អធិគច្ឆិន្តិ អត្ថោ។ សេសំ វុត្តនយមេវ។

សុជាតាថេរីកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៥. អនោបមាថេរីកាថាវណ្ណានា

ឧទ្ទេ កុលេតិអាទិកា អនោបមាយ ថេរិយា កាថា។ អយម្មិ បុរិមពុទ្ធសុ
កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវិវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិនន្តិ អនុក្កមេន
វិមុត្តិបរិចាចនីយេ ធម្មេ បរិត្រហិត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បនេ សាកេតនគរេ មជ្ឈិស្ស
នាម សេដ្ឋិនោ ដីតា ហុត្វា និព្ពត្តិ។ តស្ស រូបសម្មត្តិយា អនោបមាតិ នាមំ
អហោសិ។ តស្ស វ័យប្បត្តកាលេ ពហូ សេដ្ឋិបុត្តា រាជមហាមត្តា រាជានោ ច
បិតុ ទ្ធពំ ចាហោសុំ - “អត្ថនោ ដីតំ អនោបមំ ទេហិ, ឥទព្វិទព្វា តេ
ទស្សមា”តិ។ សា តំ សុត្វា ឧបនិស្សយសម្មន្ទតាយ “យរាវាសេន មយ្ហំ អត្ថោ
នត្ថិ”តិ សត្តុ សន្តិកំ គន្ធា ធម្មំ សុត្វា ញាណស្ស បរិចាកំ គតត្តា
ទេសនានុសារេន វិបស្សនំ អារភិត្វា តំ ឧស្សក្កាបេន្តិ មគ្គបដិចាដិយា
តតិយជលេ បតិជ្ជាសិ។ សា សត្វារំ បព្ពដ្ឋំ យាចិត្វា សត្តុអាណាយ
ភិក្ខុនុបស្សយំ ឧបគន្ធា ភិក្ខុនំនំ សន្តិកេ បព្ពដិចិត្វា សត្តុមេ ធិវសេ អរហត្តំ
សច្ចិកត្វា អត្ថនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន -

១៥១.

“ឧទ្ទេ កុលេ អហំ ជាតា, ពហុវិត្ថេ មហាទ្ធតេ;
វណ្ណារូបេន សម្មន្ទា, ដីតា មជ្ឈិស្ស អត្រជា។

១៥២.

“បត្តិតា រាជបុត្តហិ, សេដ្ឋិបុត្តហិ គិដ្ឋិតា;
បិតុ មេ បេសយី ទ្ធពំ, ទេច មយ្ហំ អនោបមំ។

១៥៣.

“យត្ថកំ តុលិតា ឯសា, តុយ្ហំ ដីតា អនោបមា;
តតោ អដ្ឋគុណំ ទស្សំ, ហិរញ្ញំ រតនានិ ច។

១៥៤.

“សាហំ ធិស្វាន សម្ពុទ្ធំ, លោកដេដ្ឋំ អនុត្តរំ;
តស្ស ចាទានិ វុទ្ធិត្វា, ឯកមន្តំ ឧចារិសី។

១៥៥.

“សោមេ ធម្មមនេសេសិ, អនុកម្មាយ គោតមោ;
និសិទ្ធា អាសនេ តស្មី, ជុសយី តតិយំ ជលំ។

១៥៦.

“តតោ កេសានិ ធរត្វាន, បព្ពជី អនគារិយំ;
អន្ធមេ សត្តមី វត្តិ, យតោ តណ្ហារិសេសិតា”តិ។ -

ឥមា គាថា អភាសិ។

តត្ថ ឧច្ឆេ កុលេតិ ឧឡារតមេ វេស្សកុលេ។ ពហុវិត្ថុតិ
អលង្ការធិបហូតវិត្ថុបករណេ។ មហាទូនេតិ និធានគតស្សេវ
ចត្តារិសកោដិបរិមាណស្ស មហាតោ ធនស្ស អត្ថិការេន មហាទូនេ អហំ
ជាតាតិ យោជនា។ វណ្ណារូបេន សម្បជ្ជាតិ វណ្ណសម្បជ្ជា ចេវ រូបសម្បជ្ជា ច,
សិនិទ្ធកាសុរាយ ធម៌សម្បត្តិយា វត្តាភរណាធិសរីរារយវេសម្បត្តិយា ច
សមន្មាគតាតិ អត្តោ។ ធីតា មជ្ឈស្ស អត្រជាតិ មជ្ឈនាមស្ស សេដ្ឋិនោ ឡិវសា
ធីតា។

បត្តិតា រាជបុត្រហិតិ “កងំ នុ ខោ តំ លភេយ្យមា”តិ រាជកុមារេហិ
អភិបត្តិតា។ សេដ្ឋិបុត្រហិ គិដ្ឋិតាតិ តថា សេដ្ឋិកុមារេហិបិ អភិគិដ្ឋិតា
បច្ឆាសីសិតា។ ទេថ មយ្ហំ អនោបមន្តិ រាជបុត្តាទយោ “ទេថ មយ្ហំ អនោបមំ ទេថ
មយ្ហំ”ន្តិ បិតុ សន្តិកេ ទូតំ បេសយីសុ។

យត្តកំ តុលិតា ឯសាតិ “តុយ្ហំ ធីតា អនោបមា យត្តកំ ធនំ អគ្បតី” តិ
តុលិតាលក្ខណញ្ញាហិ បរិច្ឆិន្នា, “តតោ អដ្ឋគុណំ ធស្សមី” តិ បិតុ មេ បេសយិ
ទូតន្តិ យោជនា។ សេសំ ហេជ្ជា វុត្តនយមេវ។

អនោបមា ឈើកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៦. មហាបជាបតិគោតមីឈើកាថាវណ្ណានា

ពុទ្ធវិរ នមោ ត្បត្ថតិអាធិកា មហាបជាបតិគោតមីយា កាថា។ អយម្បិ
កិរ បទុមុត្តរស្ស ភគវតោ កាលេ ហំសវតីនគរេ កុលគេហេ និព្ពត្តិត្វាវិញ្ញតំ
បត្វា សត្ថុ សន្តិកេ ធម្មំ សុណន្តិ សត្វាវំ ឯកំ ភិក្ខុនី វត្តញ្ញំ អគ្គជ្ជានេ ឋេបេន្តំ
ធិស្វា, អធិការកម្មំ កត្វា តំ ហំនន្តរំ បត្តេត្វា យាវជីវំ ធានាធិនិ បុញ្ញានិ កត្វា
កប្បសតសហស្សំ ទេវមនុស្សេសុ សំសរិត្វា, កស្សបស្ស ច ភគវតោ អន្តរេ
អម្ពា កញ្ចា ភគវតោ ពុទ្ធសុញ្ញោ លោកេ ពារាណសីយំ បញ្ចន្តំ ធានីសតានំ
ជេដ្ឋិកា ហុត្វា និព្ពត្តិ។ អថ សា វស្សបនាយិកសមយេ បញ្ច បច្ចេកពុទ្ធ
នន្ទម្បលកបញ្ចវតោ ឥសិបតនេ ឌីតវិត្វា, នគរេ បិណ្ឌរាយ ចរិត្វា
ឥសិបតនមេវ គត្វា, វស្សបនាយិកសមយេ កុដិយា អត្ថាយ ហត្ថកម្មំ
បរិយេសន្តេ ធិស្វា, តា ធានីយោ តាសំ អត្តនោ ច សាមិកេ សមាធិបេត្វា
ចន្តមាធិបរិវាសម្បជ្ជា បញ្ច កុដិយោ ការេត្វា,
មញ្ចបីឋេចានីយបរិភោជនីយភាជនាធិនិ ឧបជ្ឈបេត្វា បច្ចេកពុទ្ធ តេមាសំ
តត្ថេវ វសនត្ថាយ បដិញ្ញំ ការេត្វា វារភិក្ខុំ បដ្ឋបេសុំ។ យា អត្តនោ វារធិវសេ
ភិក្ខុំ ធាតុំ ន សក្កោតិ, តស្សា សយំ សកគេហតោ និហរិត្វា ទេតិ។ ឯវំ
តេមាសំ បដិជគ្គិត្វា បវារណាយ សម្បត្ថាយ ឯកេកំ ធានី ឯកេកំ សាជកំ
វិស្សជ្ជាបេសិ។ បញ្ចជ្ជលសាជកសតានិ អហោសុំ។ តានិ បរិវត្តាបេត្វា បញ្ចន្តំ

បច្ចេកពុទ្ធានំ តិច្ឆវរាទិ កត្វា អនាសិ។ បច្ចេកពុទ្ធា តាសំ បស្សន្តីនំយេវ
អាគាសេន គន្ធិមាទនបព្ពតំ អគម៌សុ។

តាម សញ្ញា យាវជីវំ កុសលំ កត្វា ទេវលោកេ និព្ពត្តិសុ។ តាសំ ជេដ្ឋិកា
តតោ ចរិត្វា ពារាណសិយា អវិទូរេ បេសការកាមេ បេសការជេដ្ឋកស្ស
គេហេ និព្ពត្តិក្វា វិញ្ញាតំ បត្វា, បទុមវតិយា បុត្តេ បញ្ចសតេ បច្ចេកពុទ្ធនិស្វា
សម្បិយាយមាណា សព្វេ វន្តិក្វា ភិក្ខុំ អនាសិ។ តេ ភត្តកិច្ចំ កត្វា គន្ធិមាទនមេវ
អគម៌សុ។ សាមិ យាវជីវំ កុសលំ កត្វា ទេវមនុស្សេសុ សំសវន្តី អម្ពាភំ សត្ត
និព្ពត្តិតោ បុរេតរមេវ ទេវធិបាទគរេ មហាសុប្បពុទ្ធស្ស គេហេ បដិសន្ធិ គណ្ហិ,
គោតមីតិស្ស គោត្តាគតមេវ នាមំ អហោសិ; មហាមាយាយ កនិជ្ជភគិនី។
លក្ខណាចាបកាមិ “ឥមាសំ ទិដ្ឋម្បិ កុច្ឆិយំ វសិតា ទារកា ចក្កវត្តិនោ
ភវិស្សន្តី” តិ ព្យាករីសុ។ សុទ្ធាទនមហារាជា វយប្បត្តកាលេ ទ្វេបិ មជ្ឈលំ
កត្វា អត្ថនោ យំ អភិនេសិ។

អបរកាគេ អម្ពាភំ សត្តិ ឧប្បន្និក្វា បវត្តិតវរធម្មចក្កេ អនុបុព្វេន តត
តត វេនេយ្យានំ អនុគ្គហំ ករោន្តេ វេសាលី ឧបនិស្សយ ក្ខជាតារសាលាយំ
វិហារន្តេ សុទ្ធាទនមហារាជា សេតច្ឆត្តស្ស ហេដ្ឋា អវហត្ថំ សន្និកត្វា
បរិនិព្ពាយិ។ អថ មហាបជាបតិគោតមី បព្ពដិតុកាមា ហុត្វា សត្តារំ ឯកវារំ
បព្ពដ្ឋំ យាចមាណា អលភិក្វា ទុតិយវារំ កេសេ ជិន្ហាបេត្វា កាសាយានិ
អច្ឆានេត្វា កលហាវិវាទសុត្តន្តទេសនាបរិយោសានេ (សុ. និ. ៨២៨ អាទយោ)
និក្ខមិត្វា បព្ពដិតានំ បញ្ចន្នំ សក្យកុមារសតានំ ចាទបរិចារិកាហិ សទ្ធិ
វេសាលី គន្ធា អានន្តត្ថេវ សត្តារំ យាចាបេត្វា អជ្ឈហិ គរុធម្មហិ (អ. និ. ៨.៥០;
ចូឡវ. ៤០៣) បព្ពដ្ឋញ្ច ឧបសម្បទញ្ច បដិលភិ។ ឥតរា បន សញ្ញាបិ

ឯកតោឧបសម្ពន្ធា អហោសុំ។ អយមេត្ថ សន្និដ្ឋោ, វិត្តារតោ បនេតំ វត្ថុ
ចាឡិយំ អាគតមេវ។

ឯវំ ឧបសម្ពន្ធា បន មហាបជាបតិគោតមី សត្តារំ ឧបសម្ពន្ធមិត្តា
អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ អថស្សា សត្តា ធម្មំ ទេសេសិ។ សា សត្ថ សន្តិកេ
កម្មជ្ជានំ គហេត្វា ភាវនមនុយុញ្ញន្តំ ន ចិរស្សេវ អភិញ្ញាបដិសម្ពិទាបរិវា
អរហត្តំ ចាបុណី។ សេសា បន បញ្ចសតា ភិក្ខុនិយោ នន្ទកោវាទបរិយោសានេ
(ម. និ. ៣.៣៩៨ អាទយោ) ធម្មភិញ្ញា អហោសុំ។ អថេកទិវសំ សត្តា
ជេតវនមហាវិហារេ អរិយគណាមជ្ឈេ និសិដ្ឋោ ភិក្ខុនិយោ វាទន្តរេ វេបេន្តោ
មហាបជាបតិគោតមី វត្ថុញ្ញនំ ភិក្ខុនិយោ អគ្គជ្ជានេ វេបេសិ។ សា ជលសុខេន
និព្វានសុខេន ច វីតិទាមេន្តិ កតញ្ញតាយ វេត្វា ឯកទិវសំ សត្ថ
គុណាភិក្ខុវនបុព្វកឧបការកិការិទាមុខេន អញ្ញំ ព្យាករោន្តិ -

១៥៧.

“ពុទ្ធវិវ នមោ ឡត្ថុ, សព្វសត្តានមុត្តម;
យោ មំ ទុក្ខា បមោចេសិ, អញ្ញញ្ច ពហុកំ ជនំ។

១៥៨.

“សព្វទុក្ខំ បរិញ្ញាតំ, ហេតុតណ្ហាវិសោសិតា;
ភាវិតោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, និរោធា ផុសិតោ មយា។

១៥៩.

“មាតា បុត្តោ បិតា ភាតា, អយ្យកា ច បុរេ អបុរិ;
យថាភុច្ចមជានន្តិ, សំសរីហំ អនិព្វិសំ។

១៦០.

“ធិដ្ឋា ហិ មេ សោ ភគវា, អន្តិមោយំ សមុស្សយោ;
វិក្ខិណោ ជាតិសំសារោ, នត្ថិ ធានិ បុណព្ភរោ។

១៦១.

“អារទ្ធវីរិយេ បហិតត្ថេ, និច្ចំ ទទ្សបរក្កមេ;
សមគ្គេ សារកេ បស្សេ, ឯសា ពុទ្ធាន វន្តនា។

១៦២.

“ពហ្វនំ វត អត្ថាយ, មាយា ជនយិ កោតមំ;
ព្យាធិមរណាតុន្នានំ, ទុក្ខក្ខន្ធិ ព្យាចានុទី”តិ។ - ឥមា កាថា អភាសិ;

តត្ថ ពុទ្ធវិរាតិ ចតុសច្ចុពុទ្ធសុវីរ, សព្ពពុទ្ធា ហិ ឧត្តមវីរិយេហិ
ចតុសច្ចុពុទ្ធហិ វា ចតុត្ថិធសម្មប្បធានវីរិយនិប្បត្តិយាវិជិតវិជយត្តាវិរា នាម។
ភគវា បន វីរិយចារមិចារិប្បិយា ចតុរដ្ឋសមន្នាគតវីរិយាធិដ្ឋានេន
សាតិសយចតុត្ថិធសម្មប្បធានកិច្ចនិប្បត្តិយា តស្សា ច វេនេយ្យសន្តានេ
សម្មនេវ បតិដ្ឋាបិតត្តាវិសេសតោ វីរិយយុត្តតាយ វិរោតិ វត្ថព្ពតំ អរហតិ។
នមោ ភ្យត្ថតិ នមោ នមក្ការោតេ ហោតុ។ សព្ពសត្តានមុត្តមាតិ
អបទាធិកេនេសុ សត្តេសុ សីលាធិគុណាហិ ឧត្តមោ ភគវា។ តនេកេនេសំ
សត្ថបការគុណំ ទស្សេតុ, “យោ មំ ទុក្ខា បមោចេសិ, អញ្ញញ្ច ពហុកំ ជន”ន្តិ
វត្វា អត្ថនោ ទុក្ខា បមុត្តការំ វិភាវេន្តិ “សព្ពទុក្ខ”ន្តិ កាថមាហ។

បុន យតោ បមោចេសិ, តំ វដ្ឋទុក្ខំ ឯកេនេសេន ទស្សេន្តិ “មាតា បុត្តោ”តិ
កាថមាហ។ តត្ថ យថាភុច្ឆមជានន្តិតិ បវត្ថិហេតុអាធិ យថាភូតំ អនវេតុជ្ឈន្តិ។
សំសរីហំ អនិព្វិសន្តិ សំសារសមុទ្ធេ បតិដ្ឋំ អវិន្តន្តិ អលភន្តិ ភវាធិសុ
អបរាបរុប្បត្តិវសេន សំសរី អហន្តិ កថេន្តិ អាហ “មាតា បុត្តោ”តិអាធិ។ យស្មី

ភវេ ឯតស្ស មាតា អហោសិ, តតោ អញ្ញស្មី ភវេ តស្សេវ បុត្តោ, តតោ អញ្ញស្មី ភវេ បិតា ភាតា អហូតិ អត្តោ។

“ធិដ្ឋា ហិ មេ”តិ គាថាយបិ អត្ថនោ ធុត្ថតោ បមុត្តការមេវ វិភាវេតិ។
តត្ថ ធិដ្ឋា ហិ មេ សោ ភគវាតិ សោ ភគវា សម្មាសម្ពុទ្ធា អត្ថនា
ធិដ្ឋលោកុត្តរធម្មនស្សនេន ញាណាចក្កនា មយា បច្ចក្ខតោ ធិដ្ឋា។ យោ ហិ
ធម្មំ បស្សតិ, សោ ភគវន្តំ បស្សតិ នាម។ យថាហ - “យោ ខោ, វគ្គលិ, ធម្មំ
បស្សតិ, សោ មំ បស្សតិ”តិ អាទិ (សំ. និ. ៣.៨៧)។

អារទ្ធវិរិយេតិ បគ្គហិតវិរិយេ។ បហិតត្ថេតិ និព្វានំ បេសិតចិត្តេ។ និព្វំ
ទឡ្ហបរក្កមេតិ អបត្តស្ស បត្តិយា បត្តស្ស វេបុល្លត្ថាយ សព្ពកាលំ
ជីវបរក្កមេ។ សមគ្គេតិ សីលធិដ្ឋិសាមញ្ញេន សំហតភាវេន សមគ្គេ។
សត្តុទេសនាយ សវនន្តេ ជាតត្ថា សាវកេ, “ឥមេ មគ្គដ្ឋា ឥមេ ជលដ្ឋា”តិ
យាថាវតោ បស្សតិ។ ឯសា ពុទ្ធាន វន្តនាតិ យា សត្តុ ធម្មសិរីភូតស្ស
អរិយសាវកានំ អរិយភាវភូតស្ស ច លោកុត្តរធម្មស្ស អត្ថបច្ចក្ខកិរិយា,
ឯសា សម្មាសម្ពុទ្ធានំ សាវកពុទ្ធានញ្ច វន្តនា យាថាវតោ គុណានិទ្ធីតា។

“ពហូនំ វត អត្តាយា”តិ ឱសានគាថាយបិ សត្តុ លោកស្ស
ពហូបការតំយេវ វិភាវេតិ។ យំ បនេត្ត អត្ថតោ នវិភត្តំ, តំ សុវិញ្ញេយ្យមេវ។

អថេកទា មហាបជាបតិគោតមី សត្តវិ វេសាលិយំ វិហារន្តេ មហាវនេ
ក្ខជាតារសាលាយំ សយំ វេសាលិយំ ភិក្ខុនុបស្សយេ វិហារន្តី បុព្ពណ្ណាសមយំ
វេសាលិយំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា ភត្តំ ភុត្តិវា អត្ថនោ ធិដ្ឋានេ យថាបរិច្ឆេទកាលំ
ជលសមាបត្តិសុខេន វីតិនាមេវា ជលសមាបត្តិតោ វុដ្ឋាយ អត្ថនោ បដិបត្តិ
បច្ចវេក្ខិត្វា សោមនស្សជាតា អត្ថនោ អាយុសម្ព័ន្ធវេ អារវ្មេន្តី តេសំ ឱណាការំ

ញាតា ឯវំ ចិន្តេសិ - “យំនូនាហំ វិហារំ គន្ធា ភកវន្តំ អនុជាតាបេត្វា
មនោភាវនីយេ ច ថេរេ សត្តេវ សព្វេហ្មចរិយេ អាបុច្ឆិត្វា ឥធរេ អាគន្ធា
បរិនិព្វាយេយ្យ”ន្តិ។ យថា ច ថេរិយា, ឯវំ តស្ស បរិវារតូតានំ បញ្ចន្តំ
ភិក្ខុនិសតានំ បរិវិតក្កោ អហោសិ។ តេន វុត្តំ អបទានេ (អប. ថេរី ២.២.៩៧-
២៨៨) -

“ឯកទា លោកបដ្ឋោតោ, វេសាលិយំ មហាវនេ;
ក្ខជាតារេ កុសាលាយំ, វេសតេ នវសារថិ។

“តទា ជិនស្ស មាតុច្ឆា, មហាកោតមិ ភិក្ខុនិ;
តហិ កតេ បុរេ រម្មេ, វេសី ភិក្ខុនុបស្សយេ។

“ភិក្ខុនីហិ វិមុត្តាហិ, សតេហិ សហ បញ្ចហិ;
រហោគតាយ តស្សេវំ, ចិតស្សសិ វិតក្កិតំ។

“ពុទ្ធស្ស បរិនិព្វានំ, សាវកគ្គយុគស្ស វា;
រាហុលានន្ទនន្ទានំ, នាហំ លន្ទាមិ បស្សិតុំ។

“ពុទ្ធស្ស បរិនិព្វានា, សាវកគ្គយុគស្ស វា;
មហាកស្សបនន្ទានំ, អានន្ទរាហុលាន ច។

“បដិកក្ខាយុសន្នារំ, ឌីសន្និត្វាន និព្ពតី;
គច្ឆេយ្យំ លោកនាថេន, អនុញ្ញាតា មហោសិនា។

“តថា បញ្ចាសតានម្បិ, ភិក្ខុនីនំ វិតក្កិតំ;
អាសិ ខេមាទិកានម្បិ, ឯតទេវ វិតក្កិតំ។

“ភូមិបាលោ តទា អសិ, ឆាទិតា ទេវទុន្ទភិ;
ឧបស្សយាធិវត្តាយោ, ទេវតា សោកបិដ្ឋិតា។

“វិលបន្តា សុករុណាំ, តត្ថស្សនិ បវត្តយុំ;
មិត្តា ភិក្ខុនិយោ តាហិ, ឧបគន្ធាន គោតមី។

“និបច្ច សិរសា ចាទេ, ឥទំ វចនមព្រាវ;
តត្ថ តោយលវាសិត្តា, មយមយ្យេ វហោគតា។

“សា ចលា ចលិតា ភូមិ, ឆាទិតា ទេវទុន្ទភិ;
បរិទេវា ច សុយ្យន្តេ, កិមត្ថំ នួន គោតមី។

“តទា អរោច សា សព្ពំ, យថាបរិវិត ក្តិតំ;
តាយោមិ សព្ពា អាហំសុ, យថាបរិវិត ក្តិតំ។

“យទិ តេ រុចិតំ អយ្យេ, និព្ពានំ បរមំ សិវំ;
និព្ពាយិស្សាម សព្ពាបិ, ពុទ្ធានុញ្ញាយ សុព្ពតេ។

“មយំ សហាវ និក្ខន្ធា, យរាបិ ច ភវាបិ ច;
សហាយេវ គមិស្សាម, និព្ពានំ បទមុត្តមំ។

“និព្ពានាយ វជន្តិនំ, កី វក្ខាមីតិ សា វទំ;
សហ សព្ពាហិ និគ្គព្វិ, ភិក្ខុនីនិលយា តទា។

“ឧបស្សយេ យាធិវត្តា, ទេវតា តា ឧមន្តុ មេ;
ភិក្ខុនីនិលយស្សេនំ, បច្ឆិមំ ទស្សនំ មម។

“ន ជរា មច្ច វា យត្ថ, អប្បិយេហិ សមាគមោ;

បិយេហិ នវិយោគោត្តិ, តំ វជិស្សំ អសម្ព័ត្តំ។

“អវីតរាគា តំ សុត្វា, វចនំ សុគតោរសា;
សោកដ្ឋា បរិទេវីសុ, អហោ នោ អប្បបុញ្ញតា។

“ភិក្ខុនីនិលយោ សុញ្ញោ, ភូតោ តាហិ វិនា អយំ;
បភាតេ វិយ តារាយោ, ន ទិស្សន្តិ ជិនោរសា។

“និព្ពានំ គោតមី យាតិ, សតេហិ សហ បញ្ចហិ;
នទីសតេហិវ សហ, គដ្ឋា បញ្ចហិ សាគរំ។

“វជិយាយ វជន្តិយោ, ទិស្វា សទ្ធា ឧបាសិកា;
យរា និក្ខម្ម ចាទេសុ, និបច្ច ឥទមព្រុំ។

“បសីទស្ស មហាកោគេ, អនាថាយោ វិហាយ នោ;
តយា ន យុត្តា និព្ពាតុំ, ឥច្ឆដ្ឋា វិលបីសុ តា។

“តាសំ សោកបហានត្ថំ, អវោច មជ្ជរំ គិរំ;
រុទិតេន អលំ បុត្តា, ហាសកាលោយមជ្ជ វោ។

“បរិញ្ញាតំ មយា ទុក្ខំ, ទុក្ខហេតុ វិវដ្ឋិតោ;
និរោធា មេ សង្ខិកតោ, មគ្គោ ចាបិ សុភាវិតោ។

“បរិចិណ្ណោ មយា សត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ;
ឡិហិតោ គរុកោ ភារោ, ភវនេត្តិ សមូហតា។

“យស្សត្ថាយ បព្ពជិតា, អការស្មានការិយំ;
សោ មេ អត្តោ អនុប្បត្តោ, សព្ពសំយោជនក្ខយោ។

“ពុទ្ធា តស្ស ច សទ្ធម្មា, អន្ធនោ យាវ តិដ្ឋតិ;
និព្វានតំ តាវ កាលោ មេ, មា មំ សោចថ បុត្តិកា។

“កោណ្ឌញ្ញានន្ទនន្ទាធិ, តិដ្ឋន្តិ រាហុលោ ជិនោ;
សុខិតោ សហិតោ សង្ខេបោ, ហតទព្វោ ច តិត្តិយា។

“ឌីក្កាករំសស្ស យសោ, ឌុស្សិតោ មារមន្ទនោ;
ននុ សម្បតិ កាលោ មេ, និព្វានត្ថាយ បុត្តិកា។

“ចិរយ្យភុតិ យំ មយ្ហំ, បត្តិតំ អន្ធិ សិដ្ឋតេ;
អានន្ទភេរិកាលោយំ, កី វោ អស្សហិ បុត្តិកា។

“សចេ មយិ ធម្មា អត្ថិ, យទិ ចត្តិ កតញ្ញតា;
សទ្ធម្មជ្ជិតិយា សព្វា, ករោថ វិរិយំ ធន្ធា។

“ដំនំ អនាសិ បព្ពដ្ឋំ, សម្ពុទ្ធា យាចិតោ មយា;
តស្មា យថាហំ នន្ទិស្សំ, តថា តមនុតិដ្ឋថ។

“តា ឯវមនុសាសិត្វា, ភិក្ខុនីហិ បុរក្ខតា;
ឧបេច្ច ពុទ្ធិ វន្តិត្វា, ឥទំ វចនមព្រាវិ។

“អហំ សុគត តេ មាតា, តូញ្ចាវីរ បិតា មម;
សទ្ធម្មសុខន នាថ, តយិ ជាតាម្ហិ គោតម។

“សំវទ្ធិតោយំ សុគត, រូបកាយោ មយា តវ;
អនិច្ចិតោ ធម្មកាយោ, មម សំវទ្ធិតោ តយា។

“មុហុត្តំ តណ្ហាសមណំ, ឌីរំ ត្វំ ចាយិតោ មយា;

តយាហំ សន្តមច្ចន្តំ, ធម្មឡីរត្តិ ចាយិតា។

“ពន្ធនាវក្ខណោ មយ្ហំ, អណ្ណណោ ភូ មហាមុនេ;
បុត្តកាមា ជិយោ យាចំ, លភន្តិ តាធិសំ សុតំ។

“មន្វាតាធិនិរន្តានំ, យា មាតា សា ភវណ្ណវេ;
និមុគ្គាហំ តយា បុត្ត, តាវិតា ភវសាគរា។

“រញ្ជោ មាតា មហេសីតិ, សុលភំ នាមមិត្តិនំ;
ពុទ្ធមាតាតិ យំ នាមំ, ឯតំ បរមទុល្លភំ។

“តញ្ចា លទ្ធិ មហាវីរ, បណិធានំ មមំ តយា;
អណ្តកំ វា មហន្តំ វា, តំ សព្វំ បូរិតំ មយា។

“បរិនិព្វានតុមិច្ឆាមិ, វិហាយេមំ កឡេវរំ;
អនុជានាហិ មេវីរ, ទុក្ខន្តករ នាយក។

“ចក្កត្ថ្ថសធជាតិក្ខណ្ឌោ, ចាទេ កមលកោមលេ;
បសារេហិ បណាមំ តេ, ករិស្សំ បុត្តឧត្តមេ។

“សុវណ្ណារាសិសង្គាសំ, សរីរំ កុរុ ចាកជំ;
កត្វា ទេហំ សុធិជ្ឈំ តេ, សន្តិ គច្ឆាមិ នាយក។

“ទ្វត្តិសលក្ខណ្ឌាបេតំ, សុប្បកាលត្ថតំ តនុំ;
សញ្ញាយនាវ ពាលក្កំ, មាតុច្ឆំ ទស្សយី ជិនោ។

“ដុល្លារិទ្ធសំកាសេ, តរុណាធិច្ចសប្បភេ;
ចក្កត្ថិតេ ចាទតលេ, តតោ សា សិរសា បតិ។

“បណ្ណាមាមិ នរាទិច្ច, អាទិច្ចកុលកេតុកំ;
បដិមេ មរណោ មយ្ហំ, ន តំ ឥក្ខាមហំ បុនោ។

“ឥត្ថិយោ នាម លោកគ្គ, សព្ពនោសាករា មតា;
យទិ កោ ចត្ថិ នោសោ មេ, ខមស្ស ករុណាករ។

“ឥត្ថិកានញ្ចា បព្ពដ្ឋំ, ហំ តំ យាចី បុនប្បនំ;
តត្ថ ចេ អត្ថិ នោសោ មេ, តំ ខមស្ស នរាសត។

“មយា ភិក្ខុនិយោ វីរ, តវានុញ្ញាយ សាសិតា;
តត្ថ ចេ អត្ថិ ធុន្ទីតំ, តំ ខមស្ស ខមាធិប។

“អក្ខន្តេ នាម ខន្តព្ថំ, កី ភវេ គុណភូសនេ;
កិមុត្តរំ តេ វត្ថាមិ, និព្វានាយ វជន្តិយា។

“សុទ្ធេ អន្ធនេ មម ភិក្ខុសង្ឃេ, លោកា ឥតោ និស្សរិតុំ ខមន្តេ;
បភាតកាលេ ព្យសន្នតានំ, ទិស្វាន និយ្យាតិវ ចន្ទលេខា។

“តទេតរា ភិក្ខុនិយោ ជិនគ្គំ, តារាវ ចន្ទានុគតា សុមេរុំ;
បទក្ខិណំ កច្ច និបច្ច ចាទេ, បិតា មុខន្តំ សមុទិក្ខមាណ។

“ន តិក្ខុបុព្វំ តវ ធស្សនេន, ចក្កំ ន សោតំ តវ ភាសិតេន;
ចិត្តំ មមំ កេវលមេកមេវ, បប្បយ្យ តំ ធម្មរសេន តិក្ខិ។

“នទតោ បរិសាយំ តេ, វាទិតព្ពបហារិនោ;
យេ តេ ធក្ខន្តិវននំ, ធម្មា តេ នរុប្បន្តវ។

“ធីយដ្ឋលី តម្កនខេ, សុភេ អាយតបណ្ឌិកេ;

យេ ចានេ បណាមិស្សន្តិ, តេបិ ធម្មា គុណានុរ។

“មធុរានិ បហាជ្ជានិ, ទោសគ្យានិ ហិតានិ ច;

យេ តេ វាក្យានិ សុយ្យន្តិ, តេបិ ធម្មា នរុត្តម។

“ធម្មាហំ តេ មហាវីរ, ចាទប្បជនតប្បរា;

តិណ្ណាសំសារកក្កាវា, សុវាក្យេន សិរីមតោ។

“តតោ សា អនុសាវេត្វា, ភិក្ខុសង្ឃម្បិ សុត្តតា;

រាហុលានន្ទនន្ទេ ច, វន្តិត្វា ឥន្ទមព្រិ។

“អាសីវិសាលយសមេ, រោគាវាសេ កឡេវវេ;

និព្ពិន្ទា ទុក្ខសង្ឃារេ, ជរាមរណគោចរេ។

“នាណកលិមលាកិណ្ណោ, បរាយត្ថេ និវហាកេ;

តេន និព្ពានុមិច្ឆាមិ, អនុមញ្ញេ បុត្តកា។

“នន្ទោ រាហុលភន្ទោ ច, វីតសោកា និរាសវា;

បិតាចលជ្ជិតិ ជិរា, ធម្មតមនុចិន្ទយុំ។

“ធិរត្ថុ សង្ខតំ លោលំ, អសារំ កន្ទលូបមំ;

មាយាមរិចិសធិសំ, ឥត្តរំ អនវដ្ឋិតំ។

“យត្ថ នាម ជិនស្សាយំ, មាតុច្ឆា ពុទ្ធចោសិកា;

គោតមី និធនំ យាតិ, អនិច្ចំ សព្វសង្ខតំ។

“អានន្ទោ ច តទា សេខោ, សោកដ្ឋោ ជិនវច្ឆលោ;

តត្ថស្សនិ ករោន្តោ សោ, ករុណំ បរិទេវតិ។

“ហា សន្តិ គោតមី យាតិ, ជូន ពុទ្ធាបិ និត្តតិ;
គប្បតិ ន ចិរេនេវ, អគ្គិវេ និវន្តនោ។

“ឃុំវិលាបមានំ តំ, អានន្តំ អាហា គោតមី;
សុតសាគរកម្ពីរ, ពុទ្ធាបជ្ជាន តប្បវ។

“ន យុត្តំ សោចិត្តំ បុត្ត, ហាសកាលេ ឧបជ្ឈិតេ;
តយា មេ សរណំ បុត្ត, និព្វានំ តមុចាគតំ។

“តយា តាត សមជ្ឈិជ្ជោ, បព្ពន្ធនំ អនុជានិ នោ;
មា បុត្ត វិមនោ ហោហិ, សជលោ តេ បរិស្សមោ។

“យំ ន ទិដ្ឋំ បុរាណោហិ, តិគ្គិកាចរិយេហិបិ;
តំ បទំ សុកុមារីហិ, សត្តវស្សហិ វេទិតំ។

“ពុទ្ធសាសនចាលេត, បច្ឆិមំ ទស្សនំ តវ;
តត្ថ កច្ឆាមហំ បុត្ត, គតោ យត្ថ ន ទិស្សតេ។

“កធាចិ ធម្មំ ទេសេន្តោ, ឱបី លោកគ្គនាយកោ;
តធាហំ អាសីសវាចំ, អវោចំ អនុកម្មិកា។

“ចិវំ ជីវេ មហាវីរ, កប្បំ តិដ្ឋ មហាមុនេ;
សព្វលោកស្ស អត្ថាយ, ភវស្ស អជរាមរោ។

“តំ តថាវាទិនី ពុទ្ធា, មមំ សោ ឯតទព្រិ;
ន ហេវំ វន្តិយា ពុទ្ធា, យថា វន្តសិ គោតមី។

“កថំ ចរហិ សព្វញ្ញ, វន្តិតញ្ញ តថាគតា;

កង់ អវនិយា ពុទ្ធា, តំ មេ អក្ខាហិ បុដ្ឋិតោ។

“អារទ្ធវីរិយេ បហិតត្ថេ, និច្ចំ ធម្មបរក្កមេ;
សមគ្គេ សារកេ បស្ស, វេតំ ពុទ្ធានវន្តំ។

“តតោ ឧបស្សយំ គន្ធា, ឯកិកាហំ វិចិត្តយី;
សមគ្គបរិសំ នាថោ, រោធនិ តិកវន្តោ។

“ហន្តាហំ បរិនិព្វិស្សំ, មា វិបត្តិតមទ្ធសំ;
ឯវាហំ ចិត្តយិ ត្វាន, ទិស្វាន ឥសិសត្ថមំ។

“បរិនិព្វានកាលំ មេ, អាហោចេសី វិនាយកំ;
តតោ សោ សមនុញ្ញាសិ, កាលំ ជាតាហិ គោតមី។

“កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ, ភវា សព្វេ សម្មហតា;
នាគោវ ពន្ធនំ ធម្មា, វិហារមិ អនាសវា។

“ស្វាគតំ វត មេ អាសិ, មម ពុទ្ធស្ស សន្តិកេ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

“បដិសម្ពិទា ចតស្សោ, វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ;
ធម្មភិញ្ញា សន្និកតា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

“ដំនំ ធម្មាភិសមយេ, យេ ពាលា វិមតី គតា;
តេសំ ទិដ្ឋិប្បហានត្ថំ, ឥទ្ធិ ធម្មេហិ គោតមី។

“តទា និបច្ច សម្ពុទ្ធំ, ឧប្បតិ ត្វាន អម្ពរំ;
ឥទ្ធិ អនេកា ធម្មេសិ, ពុទ្ធានុញ្ញាយ គោតមី។

“ឯកិកា ពហុធា អាសិ, ពហុធា ចេកិកា តថា;
អាវិការំ តិរោការំ, តិរោកុដ្ឋំ តិរោនគំ។

“អសន្នមាធា អគមា, ភូមិយម្បិ និមុដ្ឋថ;
អភិជ្ជមាធនេ ឧទកេ, អគត្វិ មហិយា យថា។

“សកុណីវ តថាកាសេ, បល្លង្គេន កមី តទា;
វសំ វត្ថុសិ កាយេន, យាវ ព្រហ្មនិវេសនំ។

“សិនេរុំ ឧណ្ហំ កត្វាន, ធន្តំ កត្វា មហាមហី;
សម្បលំ បរិវត្តត្វា, ធារយំ ចង្គមី នភេ។

“ធស្សរោទយ កាលេវ, លោកញ្ចាកាសិ ធូមិកំ;
យុគន្តេវិយ លោកំ សា, ជាលាមាលាកុលំ អកា។

“មុចលិន្ទំ មហាសេលំ, មេរុម្បលនទន្តវេ;
សាសទារិវ សញ្ញានិ, ឯកេនគ្គហិ មុដ្ឋិនា។

“អង្គុលគ្គេន ធានេសិ, ភាករំ សនិសាករំ;
ចន្ទស្សវសហស្សានិ, អាវេឡមិវ ធារយិ។

“ចតុសាគរតោយានិ, ធារយី ឯកចាណីនា;
យុគន្តជលនាការំ, មហាវស្សំ បវស្សថ។

“ចក្កវត្តិ សបរិសំ, មាបយី សា នភត្តលេ;
គរុឡំ ឡិវនំ សីហំ, វិនទន្តំ បទស្សយិ។

“ឯកិកា អភិនិម្មិត្វា, អប្បមេយ្យំ ភិក្ខុនិគណំ;

បុន អន្តរជាបេត្វា, ឯកិកា មុនិមព្រឹ។

“មាតុច្ឆា តេ មហាវីរ, តវ សាសនការិកា;
អនុប្បត្តា សកំ អត្ថំ, ចាទេ វន្តាមិ ចក្ខុម។

“ធស្សេត្វា វិវិធា ឥឌ្ឍិ, ឌីរោហិត្វា នភត្តលា;
វន្តិត្វា លោកបដ្ឋោតំ, ឯកមន្តំ និសីទិ សា។

“សាវីសវស្សសតិកា, ជាតិយាបំ មហាមុនេ;
អលមេត្តាវតាវីរ, និព្វាយិស្សមិ នាយក។

“តទាតិវិម្ពិតា សព្វា, បរិសា សា កតញ្ញលី;
អរោចយ្យេ កចំ អាសិ, អតុលីធ្វិបរក្កមា។

“បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ, សព្វធម្មេសុ ចក្ខុមា;
ឥតោ សតសហស្សម្ពិ, កប្បេ ឧប្បន្និ នាយកោ។

“តទាហំ ហំសវតិយំ, ជាតាមច្ចកុលេ អហំ;
សព្វោបការសម្បន្នេ, ឥន្ទេ ជីតេ មហាទូនេ។

“កទាចិ បិតុនា សឌ្ឍិ, ទាសីគណាបុរក្ខតា;
មហតា បរិវារេន, តំ ឧបេច្ច នវាសកំ។

“វាសវំវិយ វស្សន្តំ, ធម្មមេយំ អនាសវំ;
សវទាទិច្ចសទិសំ, វសិជាលសមុជ្ឈលំ។

“ទិស្វា ចិត្តំ បសាទេត្វា, សុត្វា ចស្ស សុភាសិតំ;
មាតុច្ឆំ ភិក្ខុនី អគ្គេ, វេបេន្តំ នវនាយកំ។

“សុត្វា ធិត្វា មហាធានំ, សត្តាហំ តស្ស តាធិនោ;
សសង្ឃស្ស នវគ្គស្ស, បច្ឆយានិ ពហ្វនិ ច។

“និបច្ឆ ចាធម្មលម្ហិ, តំ ហំនមភិបត្តយី;
តតោ មហាបរិសតី, អរោច ឥសិសត្តមោ។

“យា សសង្ឃំ អភោជេសិ, សត្តាហំ លោកនាយ កំ;
តមហំ កិត្តយិស្សមិ, សុណាថ មម ភាសតោ។

“សតសហស្សិតោ កប្ប, ឌីក្កាកកុលសម្ពុរោ;
គោតមោ នាម គោត្តន, សត្តា លោកេ ភវិស្សតិ។

តស្ស ធម្មេសុ ធាយាធា, ឌីរសា ធម្មនិម្មតា;
គោតមី នាម នាមេន, ហេស្សតិ សត្ត សាវិកា។

“តស្ស ពុទ្ធស្ស មាតុច្ឆា, ជីវិតាចាធិកា អយំ;
វត្តញ្ញនញ្ច អគ្គត្ថំ, ភិក្ខុនីនំ លភិស្សតិ។

“តំ សុត្វាន បមោធិត្វា, យាវជីវំ តទា ជិនំ;
បច្ឆយេហិ ឧបជ្ជិត្វា, តតោ កាលម្ពតា អហំ។

“តាវតីសេសុ ទេវេសុ, សត្តកាមសមិទ្ធិសុ;
និព្ពត្តា ធនហម្ពេហិ, អញ្ញោ អភិភវី អហំ។

“រូបសន្តេហិ គន្ធមហិ, រសេហិ ផុសនេហិ ច;
អាយុនាបិ ច វណ្ណាន, សុខេន យសសាបិ ច។

“តថេវាធិបតេយ្យេន, អធិគម្ព្យ វិរោចហំ;

អហោសី អមរិន្ទស្ស, មហោសី ធីយិតា តហី។

“សំសារេ សំសរន្តីហំ, កម្មវាយុសមេរិតា;
កាសិស្ស រញ្ជោរិសយេ, អជាយី ធាសតាមកេ។

“បញ្ចធាសសតានុនា, និវេសន្តី តហី តនា;
សព្វេសំ តត្ថ យោ ជេជ្ជោ, តស្ស ជាយា អហោសហំ។

“សយម្ពុនោ បញ្ចសតា, កាមំ បិណ្ឌរាយ ចារិសុំ;
តេ ធិស្វាន អហំ តុជ្ជា, សហ សញ្ញាហិ ឥត្តិតិ។

“បូតា ហុត្វាវ សញ្ញាយោ, ចតុមាសេ ឧបជ្ឈហុំ;
តិច្ឆីវរាទិ ធិត្វាន, សំសរិម្ហ សសាមិកា។

“តតោ បុតា សញ្ញាបិ តា, តាវតីសគតា មយំ;
បច្ឆិមេ ច ភវេ ធានិ, ជាតា ទេវធិហេ បុរេ។

“បិតា អញ្ញនសក្កោ មេ, មាតា មម សុលក្ខណា;
តតោ កបិលវត្ថុស្មី, សុទ្ធនាធនយំ គតា។

“សេសា សក្យកុលេ ជាតា, សក្យានំ យរមាគមុំ;
អហំ វិសិដ្ឋា សញ្ញាសំ, ជិនស្សាចាធិកា អហុំ។

“មម បុត្តាភិទិត្តម្ហ, ពុទ្ធា អាសិ វិនាយកោ;
បច្ឆាហំ បព្ពជិត្វាន, សតេហិ សហ បញ្ចាហិ។

“សាកិយានីហិ ធិរាហិ, សហ សន្តិសុខំ ដុសី;
យេ តនា បុព្ពជាតិយំ, អម្ហាកំ អាសុ សាមិនោ។

“សហបុញ្ញស្ស កត្តារោ, មហាសមយ ការកា;
ដុស្សីសុ អរហន្តំ តេ, សុគតេនានុកម្មតា។

“តទេតរា ភិក្ខុនិយោ, អារុហ័សុ នកត្តលំ;
សំគតាវិយ តារាយោ, វិរោច្ឆិសុ មហិទ្ធិកា។

“ឥទ្ធិ អនេកា ឧស្សេសុំ, បិដ្ឋន្ធវិកតី យថា;
កម្មារោ កនកស្សេវ, កម្មញ្ញស្ស សុសិក្ខិតោ។

“ឧស្សេត្វា ចាជីហ័រាជិ, វិចិត្តានិ ពហូនិ ច;
តោសេត្វា វាជិបវំ, មុនី សបរិសំ តទា។

“ឌុរោហិត្វាន គគនា, វន្តិត្វា ឥសិសត្ថម៌;
អនុញ្ញាតា នរត្ថេន, យថាហ័នេ និសីទិសុំ។

“អហោនុកម្មិកា អម្ហំ, សព្វាសំ ចិរ គោតមី;
វាសិតា តវ បុញ្ញេហិ, បត្តា នោ អាសវក្ខយំ។

“កិលេសា ឈាបិតា អម្ហំ, ភវា សព្វេ សម្មហតា;
នាគីវ ពន្ធនំ ធម្មតា, វិហារម អនាសវា។

“ស្វាគតំ វត នោ អាសិ, ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សន្តិកេ;
តិស្សោវិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

“បជិសម្ពិទា ចតស្សោ, វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ;
ធម្មភិញ្ញា សន្និកតា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

“ឥទ្ធិសុ ច វសី ហោម, ទិញ្ញាយ សោតធាតុយា;

ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស, វេសី ហោម មហាមុនេ។

“បុព្ពេនិវាសំ ជានាម, ទិព្វចក្ខុវិសោធិតំ;
សញ្ញាសវបរិក្ខណា, ធនតិ ធានិ បុណ្ណវា។

“អត្ថេ ធម្មេ ច នេរុត្ថេ, បដិភានេ ច វិជ្ជតិ;
ញ្ញាណំ អម្ពំ មហាវីរ, ឧប្បន្នំ តវ សន្តិកេ។

“អស្មាភិ បរិចិណ្ណាសិ, មេត្តចិត្តា ហិ នាយក;
អនុជានាហិ សញ្ញាសំ, និព្វានាយ មហាមុនេ។

“និព្វាយិស្សាម ឥច្ឆេវំ, កី វក្ខាមិ វទន្តិយោ;
យស្ស ធានិ ច វោ កាលំ, មញ្ញថាតិ ជិនោព្រាវិ។

“គោតមីអាទិកា តាយោ, តទាភិក្ខុនិយោ ជិនំ;
វន្តិត្វា អាសនា តម្លា, វុជ្ជាយ អាគមីសុ តា។

“មហតា ជនកាយេន, សហ លោកគ្គនាយកោ;
អនុសំយាយី សោ វីរោ, មាតុច្ឆំ យាវកោជ្ជកំ។

“តទា និបតិ ចាទេសុ, គោតមី លោកពន្ធនោ;
សហវ តាហិ សញ្ញាហិ, បច្ឆិមំ ចាទវន្តនំ។

“ឥទំ បច្ឆិមកំ មយ្ហំ, លោកនាថស្ស ទស្សនំ;
ន បុនោ អមតាការំ, បស្សិស្សាមិ មុខំ តវ។

“ន ច មេ វន្តនំវីរ, តវ ចាទេ សុកោមលេ;
សម្មសិស្សតិ លោកគ្គ, អន្ធម្មំ កច្ឆាមិ និព្វតិ។

“រូបេន ក៏ តវានេន, ធិដ្ឋេ ធម្មេ យថាតថេ;
សត្តំ សង្ខតមេវេតំ, អនស្សាសិកមិត្តរំ។

“សា សហ តាហិ គន្ធាន, ភិក្ខុនុបស្សយំ សកំ;
អឡុបល្លង្គមាភុជ្ជ, និសីទិ បរមាសនេ។

“តទា ឧចាសិកា តត្ថ, ពុទ្ធសាសនវច្ឆលា;
តស្សា បវត្តី សុត្វាន, ឧបេសុំ ចាទវន្តិកា។

“កវេហិ ឧរំ បហន្តា, ធិន្ទមូលា យថា លតា;
រោទន្តា ករុណំ រំ, សោកដ្ឋា ភូមិចាតិតា។

“មា នោ សរណានេ នាថេ, វិហាយ គមិ និត្តតិ;
និបតិស្វាន យាចាម, សញ្ញាយោ សិរសា មយំ។

“យា បធានតមា តាសំ, សទ្ធា បញ្ញា ឧចាសិកា;
តស្សា សីសំ បមជ្ឈន្តិ, ឥទំ វចនមព្រាវិ។

“អលំ បុត្តា វិសាទេន, មារចាសានុវត្តិនា;
អនិច្ចំ សង្ខតំ សត្តំ, វិយោគន្តំ ចលាចលំ។

“តតោ សា តាវិសង្ខិត្វា, បឋមំ ឈានមុត្តមំ;
ទុតិយញ្ច តតិយញ្ច, សមាបដ្ឋិ ចតុត្ថកំ។

“អាកាសាយតនព្ភោវ, វិញ្ញាណាយតនំ តថា;
អាកិញ្ចំ នេវសញ្ញញ្ច, សមាបដ្ឋិ យថាក្កមំ។

“បដិលោមេន ឈានានិ, សមាបដ្ឋិត្ថ គោតមិ;

យាវតា បឋមំ ឈានំ, តតោ យាវចតុត្ថកំ។

“តតោ វុជ្ជាយ និព្វាយិ, ធិបច្ឆីវ និរាសវា;
ភូមិចាលោ មហា អាសិ, នកសាវិជ្ជតា បតិ។

“បនាទិតា ទុនុភិយោ, បរិទេវីសុ ទេវតា;
បុប្ផវុដ្ឋិ ច គគនា, អភិវស្សេ មេទនី។

“កម្ម្យតោ មេរុរាជាបិ, វុត្តមជ្ឈេ យថា នដោ;
សោកេន ចាតិធិនោវ, វិរោ អាសិ សាគរោ។

“ទេវា នាគាសុរា ព្រហ្មា, សំវិគ្គាហីសុ តម្លៃណោ;
អនិច្ចាវត សម្ព័រា, យថាយំ វិលយំ គតា។

“យា ចេ មំ បរិវាវីសុ, សត្ត សាសនកាវិកា;
តយោបិ អនុចាធានា, ធិបច្ឆិវិយ និព្វតា។

“ហា យោកាវិប្បយោគន្តា, ហានិច្ចំ សព្ពសម្ព័ត៌;
ហា ជីវិតំ វិនាសន្តំ, ឥច្ឆាសិ បរិទេវនា។

“តតោ ទេវា ច ព្រហ្មា ច, លោកេធម្មានុវត្តនំ;
កាលានុវបំ កុព្ពន្តិ, ឧបេត្វា ឥសិសត្តមំ។

“តទា អាមន្តយី សត្តា, អានន្តំ សុតសាគរំ;
គច្ឆានន្ត និវេទេហិ, ភិក្ខុនំ មាតុ និព្វតី។

“តទានន្តោ និរានន្តោ, អស្សុនា បុណ្ណាលោចនោ;
គគ្គរេន សរេនាហ, សមាគច្ឆន្ត ភិក្ខុវោ។

“បុព្វទក្ខិណបច្ឆាសុ, ឧត្តរាយ ច សន្តិកេ;
សុណានុភាសិតំ មយ្ហំ, ភិក្ខុវោ សុគតោរសោ។

“យាវឡយិ បយត្តេន, សវីរំ បច្ឆិមំ មុនេ;
សាគោតមី គតាសន្តិ, តារាវ សូរិយោធម៌យេ។

“ពុទ្ធមាតាបិ បញ្ញត្តិ, វេបយិត្វា គតាសមំ;
នយត្ថ បញ្ចនេត្តាបិ, គតី ទក្ខតិ នាយកោ។

“យស្សត្ថិ សុគតេ សទ្ធា, យោ ច បិយោ មហាមុនេ;
ពុទ្ធមាតុស្ស សក្ការំ, ករោតុ សុគតោរសោ។

“សុទ្ធវជ្ជាបិ តំ សុត្វា, សីយមាគច្ឆ ភិក្ខុវោ;
កេចិ ពុទ្ធានុភាវេន, កេចិ ឥទ្ធិសុ កោវិទា។

“ក្ខជាតារវេ រម្មេ, សព្វសោណ្ឌាមយេ សុភេ;
មញ្ចកំ សមារោបេសុំ, យត្ថ សុត្តាសិ គោតមី។

“ចត្តារោ លោកចាលា តេ, អំសេហិ សមធារយុំ;
សេសា សក្កាធិកា ទេវា, ក្ខជាតារេ សមគ្គហំ។

“ក្ខជាតារាទិ សព្វានិ, អាសុំ បញ្ចសតានិបិ;
សរទាទិច្ឆវណ្ណានិ, វិស្សកម្មកតានិ ហិ។

“សព្វា តាបិ ភិក្ខុនិយោ, អាសុំ មញ្ចេសុ សាយិតា;
ទេវានំ ខន្ធមារុទ្ឋិ, និយ្យន្តិ អនុបុព្វសោ។

“សព្វសោ ធាទិតំ អាសិ, វិតានេន នភត្តលំ;

សតារា ចន្ទស្វរា ច, លញ្ឆិតា កនកាមយា។

“បដាកា ឧស្ស័តានេកា, វិតតា បុប្ផកញ្ចកា;
ឌីគតាកាសបទុមា, មហិយា បុប្ផមុគ្គតំ។

“ធិស្សន្តិ ចន្ទស្វរិយា, បជ្ឈលន្តិ ច តារកា;
មជ្ឈំ គតោមិ បាធិន្ទោ, ន តាបេសិ សសី យថា។

“នេវា ធិត្ថេហិ គន្ធូហិ, មាលេហិ សុរតីហិ ច;
វាធិតេហិ ច នច្ចេហិ, សន្តីតីហិ ច បូជយុំ។

“នាកាសុរា ច ព្រហ្មានោ, យថាសត្តិ យថាពលំ;
បូជយីសុ ច និយ្យន្តិ, និត្តតំ ពុទ្ធមាតរំ។

“សញ្ញាយោ បុរតោ នីតា, និត្តតា សុគតោរសា;
គោតមី និយ្យតេ បច្ឆា, សក្កតា ពុទ្ធបោសិកា។

“បុរតោ ទេវមនុជា, សនាកាសុរព្រហ្មកា;
បច្ឆា សសាវកោ ពុទ្ធោ, បូជត្ថំ យាតិ មាតុយា។

“ពុទ្ធស្ស បរិនិព្វានំ, នេទិសំ អាសិ យាធិសំ;
គោតមីបរិនិព្វានំ, អតេវច្ឆរិយំ អហុ។

“ពុទ្ធោ ពុទ្ធស្ស និព្វានេ, នោបជិយាធិ ភិក្ខុវោ;
ពុទ្ធោ គោតមិនិព្វានេ, សារិបុត្តាធិកា តថា។

“ចិតកានិ ករិទ្ធាន, សព្ពគន្ធមយានិ តេ;
គន្ធបុណ្ណាបកិណ្ណានិ, ឈាបយីសុ ច តា តហិ។

“សេសភាគានិ ឧប្បិសុ, អង្គី សេសានិ សព្វសោ;
អានន្ទោ ច តទាវោច, សំវេគជនកំ វចោ។

“គោតមី និធនំ យាតា, ឧប្បញ្ញស្ស សរីរកំ;
សន្តោតំ ពុទ្ធិនិព្វានំ, ន ចិនេន ភវិស្សតិ។

“តតោ គោតមិធាត្វនិ, តស្សា បត្តភតានិ សោ;
ឧបនាមេសិ នាថស្ស, អានន្ទោ ពុទ្ធវោធិតោ។

“ចាណិណា តានិ បគ្គយ្ហ, អវោច ឥសិសត្តមោ;
មហាតោ សារវន្តស្ស, យថា រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ។

“យោ សោ មហាត្តរោ ខន្ទោ, បលុដ្ឋេយ្យ អនិច្ចតា;
តថា ភិក្ខុនិសង្ឃស្ស, គោតមី បរិនិព្វតា។

“អហោ អន្ទរិយំ មយ្ហំ, និព្វតាយបិ មាតុយា;
សារីរមត្តសេសាយ, នត្ថិ សោកបរិទ្ធកោ។

“ន សោចិយា បរេសំ សា, តិណ្ហាសំសារសាគរា;
បរិវន្តិតសន្តាថា, សីតិភូតា សុនិព្វតា។

“បណ្ឌិតាសិ មហាបញ្ញា, បុគ្គបញ្ញា តថេវ ច;
រត្តញ្ញំ ភិក្ខុនីនំ សា, ឯវំ ជារេថ ភិក្ខុកោ។

“ឥទ្ធីសុ ច វសី អាសិ, ធិព្វាយ សោតធាតុយា;
ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស, វសី អាសិ ច គោតមី។

“បុព្វេនិវាសមញ្ញាសិ, ធិព្វចក្ខុវិសោធិតំ;

សញ្ញាសរេបរិក្ខណា, នត្តិ តស្សា បុណ្យោ។

“អត្ថធម្មនិរុត្តិសុ, បដិកានេ តថេវ ច;
បរិសុទ្ធិអហុញ្ញាណំ, តស្មា សោចនិយា ន សា។

“អយោយនហតស្សេវ, ជលតោ ជាតវេទស្ស;
អនុបុព្វបសន្តស្ស, យថា ន ញាយតេ គតិ។

“ឯវំ សម្មាវិមុត្តានំ, កាមពន្លោយតារិទំ;
បញ្ញាបេតុំ គតិ នត្តិ, បត្តានំ អចលំ សុខំ។

“អត្ថធីចា តតោ ហោថ, សតិបដ្ឋានគោចរា;
ភាវេត្វា សត្តពោជ្ឈន្តេ, ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សថា”តិ។ (អប. ថេរី ២.២.៩៧-
២៨៨);

មហាបជាបតិគោតមីថេរីកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៧. គុត្តាថេរីកាថាវណ្ណានា

គុត្តេ យទត្ថំ បព្ពដ្ឋាតិអាទិកា គុត្តាយ ថេរីយា កាថា។ អយម្បិ បុរិមពុទ្ធសុ
កតាធិការា តត្ថ តត្ថ កវេរីវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ អនុក្កមេន
សម្មតវិមោក្ខសម្ភារា ហុត្វា, បរិបក្កកុសលមូលា សុគតីសុយេវ សំសរន្តិ
ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ សាវត្ថិយំ ព្រាហ្មណកុលេ និព្ពត្តា, គុត្តាតិស្សា នាមំ
អហោសិ។ សាវិញ្ញតំ បត្វា ឧបនិស្សយសម្មត្តិយា ចោទិយមាណា យរាវាសំ
ជិគ្គន្ធិ មាតាបិតារា អនុជាណាបេត្វា មហាបជាបតិគោតមីយា សន្តិកេ
បព្ពជិ។ បព្ពជិត្វា ច វិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា ភាវនំ អនុយុញ្ញន្តិយា តស្សា ចិត្តំ
ចរិកាលបរិចយេន ពហិទ្ធាវម្ពណេវិជារតិ, ឯកក្កំ នាហោសិ។ សត្តា ទិស្វា តំ

អនុគ្គណ្ឌោ, គន្ធកុដិយំ យថានិសិន្នោវ ឌីកាសំ ជវិត្វា តស្សា អាសន្នេ
អាគាសេ និសិន្និយ អត្តានំ ទស្សត្វា ឌីវទន្តោ -

១៦៣.

“គុត្តេ យទត្ថំ បព្ពដ្ឋា, ហិត្វា បុត្តំ វសុំ បិយំ;
តមេវ អនុព្រូហេហិ, មា ចិត្តស្ស វសំ គមិ។

១៦៤.

“ចិត្តេន វញ្ជិតា សត្តា, មារស្ស វិសយេ រតា;
អនេកជាតិសំសារំ, សន្ធាវន្តិ អវិទ្គសូ។

១៦៥.

“កាមាច្ឆន្ទញ្ចា ព្យាចាទំ, សក្កាយទិដ្ឋិមេវ ច;
សីលព្ពតបរាមាសំ, វិចិត្តិច្ឆំ ច បញ្ចមំ។

១៦៦.

“សំយោជនានិ ឯតានិ, បដហិត្វានភិក្ខុនិ;
ឌីវម្ពាគមនីយានិ, នយិទំ បុនរេហិសិ។

១៦៧.

“រាគំ មាទំ អវិជ្ជញ្ចា, ឧទ្ធច្ចញ្ចាវិវដ្ឆិយ;
សំយោជនានិ ធម្មាន, ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សសិ។

១៦៨.

“ខេបេត្វា ជាតិសំសារំ, បរិញ្ញាយ បុនព្ពរំ;
ទិដ្ឋេវ ធម្មេ និច្ឆាតា, ឧបសន្តា ចរិស្សសី”តិ។ - ឥមា កាថា អាគាសិ;

តត្ថ តមេវ អនុព្រហ្មហិតិ យទត្ថំ យស្ស កិលេសបរិនិព្វានស្ស
ខន្ធបរិនិព្វានស្ស ច អត្តាយ។ ហិត្វា បុត្តំ វសំ បិយន្តិ បិយាយិតត្ថំ ញាតិបរិវន្តំ
កោគក្ខន្ធា ហិត្វា មម សាសនេ បព្ពដ្ឋា ព្រហ្មចរិយវាសោ ឥន្ទ្រតោ, តមេវ
វង្សេយ្យាសិ សម្មាទេយ្យាសិ។ មា ចិត្តស្ស វសំ គមីតិ ធិយរត្ថំ
រូបាធិអារម្មណវសេន វង្សិតស្ស ក្ខេជិត្តស្ស វសំ មា គន្ធិ។

យស្មា ចិត្តំ នាមេតំ មាយូបមំ, យេន វញ្ជិតា អនុបុគ្គន្ធា មារវសានុតា
សំសារំ នាតិវត្តន្តិ។ តេន វុត្ថំ “ចិត្តេន វញ្ជិតា” តិអាធិ។

សំយោជនានិ ឯតានីតិ ឯតានិ “កាមច្ឆន្ទញា ព្យាបាទ” តិអាធិនា យថាវុត្តានិ
បញ្ច ពន្ធនេជ្ជេន សំយោជនានិ។ បដហិត្វា នាតិ អនាគាមិមគ្គេន សមុច្ឆិន្ទិត្វា។
ភិក្ខុនីតិ តស្ស អាលបនំ។ ឱរម្កាគមនីយានីតិ រូបារូបធាតុតោ ហេដ្ឋាកាគេ
កាមធាតុយំ មនុស្សជីវស្ស ហិតានិ ឧបកាវាទិ តត្ថ បដិសន្ធិយា
បច្ចយភាវតោ។ ម-កាវេ បទសន្ធិកវេ។ “ឱរមាគមនីយានី” តិ ចាឡិ, សោ
ឯវត្តោ។ នយិទំ បុនវេហិសីតិ ឱរម្កាគិយានំ សំយោជនានំ បហានេន ឥទំ
កាមជ្ជានំ កាមភវំ បដិសន្ធិវសេន បុន នាគមិស្សសិ។ វ-កាវេ បទសន្ធិកវេ។
“តត្ថ” តិវា ចាឡិ, តត្ថត្ថំ កាមភវមិច្ឆេវ អត្តោ។

រាគន្តិ រូបរាគញា អរូបរាគញា។ មាទន្តិ អគ្គមគ្គវដ្ឋំ មាទំ។ អវិជ្ជញា
ឧទ្ធចញាតិ ឯតាបិ ឯសេវ នយោ។ វិវដ្តិយាតិ វិបស្សនាយ វិក្ខមេត្វា។
សំយោជនានិ ធម្មានាតិ ឯតានិ រូបរាគានីនិ បញ្ចទ្ធម្កាគិយានិ សំយោជនានិ
អរហត្តមគ្គេន សមុច្ឆិន្ទិត្វា។ ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សសីតិ សព្ពស្សាបិ វដ្តទុក្ខស្ស
បរិយន្តំ បរិយោសានំ ចាបុណិស្សសិ។

ខេបេត្វា ជាតិសំសារន្តិ ជាតិ សម្បូរកំសំសារបវត្តិ បរិយោសាបេត្វា។
និព្វាតាតិ និព្វាណ្ណា។ ឧបសន្តាតិ សព្វសោ កិលេសានំ រូបសមេន ឧបសន្តា។
សេសំ វុត្តនយមេវ។

ឯវំ សត្តារា ឥមាសុ កាថាសុ ភាសិតាសុ កាថាបរិយោសានេ ថេរី សហ
បដិសម្ពិទាហិ អរហន្តំ បត្វា ឧទានវសេន ភកវតា ភាសិតនិយាមេនេវ ឥមា
កាថា អភាសិ។ តេនេវ តា ថេរីយា កាថា នាម ជាតា។

គុត្តាថេរីកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៨. វិជយាថេរីកាថាវណ្ណានា

ចតុក្កុត្តន្តិអាទិកាវិជយាយ ថេរីយា កាថា។ អយម្យិ បុរិមពុទ្ធសុ
កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ, អនុក្កមេន
បរិព្រហិតកុសលមូលា នេវមនុស្សេសុ សំសារន្តិ, ឥមស្មី ពុទ្ធច្បានេ រាជគហេ
អញ្ញាតវស្មី កុលគេហេ និព្វត្តិត្វា វិញ្ញតំ បត្វា ខេមាយ ថេរីយា គិហិកាលេ
សហាយិកា អហោសិ។ សា តស្ស បព្ពជិតភារំ សុត្វា “សាបិ នាម រាជមហេសី
បព្ពជិស្សតិ កិមង្គំ បនាហា”ន្តិ បព្ពជិតុកាមាយេវ ហុត្វា ខេមាថេរីយា សន្តិកំ
ឧបសន្តមិ។ ថេរី តស្ស អជ្ឈាសយំ ព្រាត្វា តថា ធម្មំ នេសេសិ, យថា សំសារេ
សំវិគ្គមានសា សាសនេ សា អភិប្បសន្នា ភវិស្សតិ។ សា តំ ធម្មំ សុត្វា
សំវេគជាតា បដិលទ្ធសទ្ធា ច ហុត្វា បព្ពជ្ជំ យាចិ។ ថេរី តំ បព្ពាជេសិ។ សា
បព្ពជិត្វា កតបុព្ពកិច្ចា វិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា ហេតុសម្បជ្ជតាយ, ន ចិវស្សេវ
សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហន្តំ បត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន -

១៦៩.

“ចតុក្កុត្តំ បញ្ចក្កុត្តំ, វិហារា ឧបនិក្ខមិ;

អលទ្ធា ចេតសោ សន្តិ, ចិត្តេ អវសរត្តិនី។

១៧០.

“ភិក្ខុនី ឧបសង្កម្ម, សក្កច្ចំ បរិបុច្ឆហំ;
សាមេ ធម្មមនេសេសី, ធាតុអាយតនានិ ច។

១៧១.

“ចត្តារិ អរិយសច្ចានិ, ឥន្ទ្រិយានិ ពលានិ ច;
ពោជ្ឈន្តជ្ឈន្តិកំ មគ្គំ, ឧត្តមត្ថស្ស បត្តិយា។

១៧២.

“តស្សហំ វចនំ សុត្វា, ករោន្តិ អនុសាសនី;
រត្តិយា បុរិមេ យាមេ, បុព្វជាតិមនុស្សរី។

១៧៣.

“រត្តិយា មជ្ឈិមេ យាមេ, ទិព្វចក្ខុំ វិសោធយី;
រត្តិយា បច្ឆិមេ យាមេ, តមោខន្ធី បទាលយី។

១៧៤.

“បីតិសុខេន ច កាយំ, ជវិត្វារិហរី តទា;
សត្តមិយា ចានេ បសារេសី, តមោខន្ធី បទាលិយា”តិ។ -

ឥមា កាថា អភាសិ។

តត្ថ ភិក្ខុនិន្ទិ ខេមាលេរី សន្ធាយ វទតិ។

ពោជ្ឈង្គដ្ឋង្គិកំ មគ្គន្តិ សត្តពោជ្ឈង្គញ្ច អដ្ឋង្គិកញ្ច អរិយមគ្គំ។ ឧត្តមត្ថស្ស
បត្តិយាតិ អរហត្ថស្ស និព្វានស្ស វា បត្តិយា អធិគមាយ។

បីតិសុខេនាតិ ដលសមាបត្តិបរិយាបន្នាយ បីតិយា សុខេន ច។ កាយន្តិ
តំសម្បយុត្តំ នាមកាយំ តទនុសារេន រូបកាយញ្ច។ ជីវិតាតិ ដុសិតា ព្យាបេតា
វា។ សត្តមិយា ចាទេ បសារេសិន្តិ វិបស្សនាយ អារទ្ធុទិវសតោ សត្តមិយំ បល្លង្គ
ភិន្និតា ចាទេ បសារេសី។ កថំ? តមោខន្ធនំ បទាលិយ, អប្បទាលិតបុព្វំ
មោហក្ខន្ធនំ អគ្គមគ្គញ្ញាណាសីនា បទាលេត្វា។ សេសំ ហេជ្ជា វុត្តនយមេវ។

វិជយាថេរីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

ធក្កនិចាតវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៧. សត្តកនិចាតោ

១. ឧត្តរាថេរីគាថាវណ្ណានា

សត្តកនិចាតេ មុសលានិ គហេត្វានាតិ ឧត្តរាយ ថេរីយា គាថា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ,
អនុក្កមេន សម្ភារីតកុសលមូលា សមុបចិតវិមោក្ខសម្ភារា
បរិបក្កវិមុត្តិបរិចាចនីយធម្មា ហុត្វា, ឥមស្មី ពុទ្ធប្បទេ សាវត្ថិយំ អញ្ញាតរស្មី
កុលគេហោ និព្វត្តិត្វា ឧត្តរាតិ លទ្ធនាមា អនុក្កមេន វិញ្ញតំ បត្វា បដាចារាយ
ថេរីយា សន្តិកំ ឧបសង្កមិ។ ថេរី តស្សា ធម្មំ កថេសិ។ សា ធម្មំ សុត្វា សំសារេ
ជាតសំវេកា សាសនេ អភិប្បសន្នា ហុត្វា បព្វជិ។ បព្វជិត្វា ច កតបុព្វកិច្ចា
បដាចារាយ ថេរីយា សន្តិកេ វិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា ភាវនមនុយុញ្ញន្តិ
ឧបនិស្សយសម្បន្នតាយ ឥន្ទ្រិយានំ បរិចាកំ គតត្តា ច ន ចិរស្សេវ វិបស្សនំ

ឧស្សុក្កាបេត្វា សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហត្តំ ចាបុណិ។ អរហត្តំ បន បត្វា
អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន -

១៧៥.

“មុសលានិ គហេត្វាន, ធម្មំ កោដ្ឋន្តិ មាលារា;
បុត្តនារានិ ចោសេន្តា, ធនំវិន្ទន្តិ មាលារា។

១៧៦.

“យុជេយ ពុទ្ធសាសនេ, យំ កត្វា នានុតប្បតិ;
ទិប្បំ ចាទានិ ឆោវិត្វា, ឯកមន្តំ និសីទេ។

១៧៧.

“ចិត្តំ ឧបជ្ឈេបេត្វាន, ឯកគ្គំ សុសមាហិតំ;
បច្ឆវេក្ខេយ សម្ព័រេ, បរតោ នោ ច អត្តតោ។

១៧៨.

“តស្សហំ វចនំ សុត្វា, បជាចារាណុសាសនី;
ចានេ បក្កាលយិត្វាន, ឯកមន្តេ ឧចារិតី។

១៧៩.

“រត្តិយា បុរិមេ យាមេ, បុត្តជាតិមនុស្សរិ;
រត្តិយា មជ្ឈិមេ យាមេ, ទិព្វចក្ខុំ វិសោធយី។

១៨០.

“រត្តិយា បច្ឆិមេ យាមេ, តមោក្ខន្ធ�ំ បទាលយី;
តេវិជ្ជា អថ វុជ្ជាសី, កតា តេ អនុសាសនី។

១៨១.

“សក្ការៈ ទេវា តិទសា, សង្ការមេ អបរាជិត;
បុរក្ខត្វាវិហស្សមិ, តេវិជ្ជាម្ហិ អនាសវា” តិ។ -

ឥមា គាថា អភាសិ។

តត្ថ ចិត្តំ ឧបជ្ឈបេត្វាធាតិ ភាវនាចិត្តំ កម្មជ្ជានេ ឧបជ្ឈបេត្វា។ កថំ? ឯកគ្គំ
សុសមាហិតំ បច្ឆវេក្ខថាតិ បដិបត្តិ អវេក្ខថ, សង្ខារេ អនិច្ចាតិបិ, ទុក្ខាតិបិ,
អនត្តាតិបិ លក្ខណត្ថយំ វិបស្សថាតិ អត្ថោ។ ឥទព្វា ឱវាទកាលេ អត្តនោ
អញ្ញោសព្វា ភិក្ខុនិទំ ថេរីយាទិនំ ឱវាទស្ស អនុវាទវសេន វុត្ថំ។
បដាចារាហនុសាសនិន្ទិ បដាចារាយ ថេរីយា អនុសិដ្ឋិ។ “បដាចារាយ សាសន” ឆ្លិបិ
វា ចាហោ។

អថ វុជ្ជាសិន្ទិ តេវិជ្ជាភាវប្បត្តិតោ បច្ឆា អាសនតោ វុជ្ជាសី។ អយម្បិ ថេរី
ឯកទិវសំ បដាចារាយ ថេរីយា សន្តិកេ កម្មជ្ជានំ សោធនត្វា អត្តនោ វសនជ្ជានំ
បរិសិទ្ធា បល្លង្គំ អាភុជិត្វា និសីទិ។ “ន តាវិមំ បល្លង្គំ ភិទ្ធិស្សមិ, យាវ មេ ន
អនុចាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ” តិ និច្ចយំ កត្វា សម្មសនំ អារភិត្វា,
អនុក្កមេន វិបស្សនំ ឧស្សក្កាបេត្វា មគ្គបដិចាជិយា អភិញ្ញាបដិសម្មិទាបរិវា
អរហត្ថំ បត្វា ឯក្ខនីវសតិយា បច្ឆវេក្ខណាញាណាយ បវត្ថាយ “ឥទានិម្ហិ
កតកិច្ចា” តិ សោមនស្សជាតា ឥមា គាថា ឧទានេត្វា ចាទេ បសាវេសិ
អរុណុក្កមនវេលាយំ។ តតោ សម្មទេវវិភាតាយ វត្តិយា ថេរីយា សន្តិកំ
ឧបគន្ធា ឥមា គាថា បច្ឆទាហាសិ។ តេន វុត្ថំ “កតា តេ អនុសាសនី” តិអាទិ។
សេសំ សព្ទំ ហេជ្ជា វុត្ថនយមេវ។

ឧត្តរាថេរីគាថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២. ចាលាលើវត្តភ័យវិញ្ញាណ

សតិ ឧបជ្ឈបេត្វានាតិអាទិកា ចាលាយ ថេរីយា គាថា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវីវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិនិត្វា
សមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ មគទេសុ នាលកគាមេ រូបសារិព្រាហ្មណីយា កុដ្ឋិម្ហិ និព្ពត្តិ។
តស្សា នាមគ្គហណាទិវសេ ចាលាតិ នាមំ អកំសុ, តស្សា កនិជ្ជាយ
ឧបចាលាតិ, អថ តស្សា កនិជ្ជាយ សីសូបចាលាតិ។ សមា តិស្សោបិ
ធម្មសេនាបតិស្ស កនិជ្ជភគិនិយោ, សមាសំ បុត្តានម្បិ តិណ្ណំ ឥនមេវ នាមំ។ យេ
សន្ធាយ ថេរីយាយ “ចាលេ ឧបចាលេ សីសូបចាលេ”តិ (ថេរីយា. ៤២)
អាគតំ។

សមា បន តិស្សោបិ ភគិនិយោ “ធម្មសេនាបតិ បព្ពជី”តិ សុត្វា “ន ហិ នូន
សោ ឡិកោ ធម្មវិនិយោ, ន សា ឡិកា បព្ពជ្ជា, យត្ថ អម្ពាភំ អយ្យោ
បព្ពជីតោ”តិ ឧស្សហជាតា តិព្ពច្ឆន្ទា អស្សុមុខំ រុទមាណំ ញាតិបរិជណំ បហាយ
បព្ពជីសុ។ បព្ពជីត្វា ច យដេន្តិយោ វាយមន្តិយោ នចិរស្សេវ អរហត្តំ
ចាបុណីសុ។ អរហត្តំ បន បត្វា និព្ពានសុខេន ជលសុខេន វិហារន្តិ។

តាសុ ចាលា ភិក្ខុនី ឯកទិវសំ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌាចាតបដិក្កន្តា អន្ទវណំ
បរិសិត្វា ទិវាវិហារំ និសីទិ។ អថ នំ មារោ ឧបសម្ព័ន្ធមិត្វា កាមេហិ ឧបនេសិ។ យំ
សន្ធាយ សុត្តេ វុត្តំ -

“អថ ខោ ចាលា ភិក្ខុនី បុព្ពល្លាសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរំ អាធាយ
សាវត្តំ បិណ្ឌាយ ចារិសិ។ សាវត្តិយំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ
បិណ្ឌាចាតបដិក្កន្តា យេន អន្ទវណំ, តេនុបសម្ព័ន្ធមិ ទិវាវិហារាយ។ អន្ទវណំ
អន្លោកាហេត្វា អញ្ញាតវស្មី រុក្ខមូលេ ទិវាវិហារំ និសីទិ។ អថ ខោ មារោ

ចាបិមា យេន ចាលា ភិក្ខុនី, តេនុបសង្កមិ, ឧបសង្កមិត្វា ចាលំ ភិក្ខុនី
ឯតទរោចា”តិ (សំ. និ. ១.១៦៧)។

អន្ទវនម្ហិ ធិវាវិហារំ និសិន្នំ មារោ ឧបសង្កមិត្វា ព្រហ្មចរិយវាសតោ
វិច្ឆិន្តិតុកាមោ “កំ នុ ឧទ្ទិស្ស មុណ្ណាសិ” តិអាទី បុច្ឆិ។ អថស្ស សត្ត គុណោ
ធម្មស្ស ច និយ្យានិកការំ បកាសេត្វា អត្ថនោ កតកិច្ចការិវិការំនេន តស្ស
វិសយាតិក្កមំ បវេនេសិ។ តំ សុត្វា មារោ ទុក្ខំ ទុម្ពនោ តត្រូវន្តរឆាយិ។ អថ សា
អត្ថនា មារេន ច ភាសិតា កាថា ឧទានវសេន កថេន្តិ -

១៨២.

“សតី ឧបជ្ឈបេត្វាន, ភិក្ខុនី ភាវិតិព្រិដ្ឋិយា;
បដិវិជ្ឈិ បទំ សន្តំ, សង្ខារូបសមំ សុខំ។

១៨៣.

“កំ នុ ឧទ្ទិស្ស មុណ្ណាសិ, សមណីវិយ ទិស្សតិ;
ន ច រោចេសិ ចាសណ្ណោ, កិមិទំ ចរេសិ មោមុហា។

១៨៤.

“តេតោ ពហិទ្វា ចាសណ្ណោ, ទិដ្ឋិយោ ឧបនិស្សិតា;
ន តេ ធម្មវិជានន្តិ, ន តេ ធម្មស្ស កោវិទា។

១៨៥.

“អត្ថិ សក្យកុលេ ជាតោ, ពុទ្ធា អប្បដិបុគ្គលោ;
សោ មេ ធម្មមនេសេសិ, ទិដ្ឋិនំ សមតិក្កមំ។

១៨៦.

“ធុត្ថំ ធុត្ថសមុប្បាទំ, ធុត្ថស្ស ច អតិក្កមំ;
អរិយំ ចជ្ជន្តិកំ មគ្គំ, ធុត្ថបសមគាមិនំ។

១៨៧.

“តស្សហំ វចនំ សុត្វា, វិហារី សាសនេ វតា;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

១៨៨.

“សព្ពត្ថ វិហតា នន្ទិ, តមោក្ខន្ធោ បទាលីតោ;
ឯវំ ជាធាហិ ចាបិម, និហតោ ត្វមសិ អន្តកា”តិ។ -

ឥមា គាថា អភាសិ។

តត្ថ សតី ឧបជ្ឈបេត្វាធាតិ សតិបដ្ឋានការីនាវសេន កាយាធិសុ
អសុភធុត្ថានិច្ចានត្តវសេន សតី សុដ្ឋ ឧបជ្ជតំ កត្វា។ ភិក្ខុនីតិ អត្តានំ សន្ធាយ
វេទតិ។ ការីតិទ្រិយាតិ អរិយមគ្គការីនាយ ការីតសទ្ធាធិបញ្ច្រិយា។ បដិវិជ្ជិ
បទំ សន្តន្តិ សន្តំ បទំ និព្វានំ សច្ចិកិរិយាបដិវេជេន បដិវិជ្ជិ សច្ចាកាសិ។
សម្ពាវបសមន្តិ សព្ពសម្ពាវានំ ឧបសមហេតុក្ខតំ។ សុខន្តិ អច្ចន្តសុខំ។

“កំ នុ ធុត្ថស្ស”តិ គាថា មារេន វុត្តា។ តត្រាយំ សង្ខេបត្ថោ - ឥមស្មី លោកេ
ពហូ សមយា តេសញ្ច ទេសេតារោ ពហូ ឯវំ តិក្កករា, តេសុ កំ នុ ខោ ត្វំ
ធុត្ថស្ស មុណ្ណាសិ មុណ្ណាតកេសា អសិ។ ន កេវលំ មុណ្ណាវ, អថ ខោ
កាសាវធារណេន ច សមណីរិយ ធិស្សតិ។ ន ច រោចេសិ ចាសណ្ណាតិ
តាបសបរិព្ពាជកាធិនំ អាធាសក្ខតេ ចាសណ្ណោ តេ តេ សមយន្តរេ នេវ
រោចេសិ។ កិមិទំ ចរសិ មោមុហាតិ កិ នាមិទំ, យំ ចាសណ្ណាវិហិតំ ធុត្ថំ

និព្វានមគ្គំ បហាយ អដ្ឋ កាលិកំ កុមគ្គំ បដិបទ្ឋន្តិ អតិវិយ មុឡា ចរសិ
បរិព្ពមសីតិ។

តំ សុត្វា ថេរី បដិវចននានមុខេន តំ តន្ត្រីន្តិ “ឥតោ ពហិទ្ធា” តិអាទិមាហ។
តត្ថ ឥតោ ពហិទ្ធា ចាសណ្ណា នាម ឥតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស សាសនតោ ពហិទ្ធា
កុដិសកពហុការាទិកា។ តេ ហិ សត្តានំ តណ្ហាចាសំ ទិដ្ឋិចាសញ្ច ខេន្តិ
ឡិខ្ពន្តិ ចាសណ្ណា តិ វុច្ចតិ។ តេនាហ - “ទិដ្ឋិយោ ឧបនិស្សិតា” តិ
សស្សតទិដ្ឋិគតានិ ឧបេច្ច និស្សិតា, ទិដ្ឋិគតានិ អាទិយីសូតិ អត្តោ។ យទគ្គេន
ច ទិដ្ឋិសន្និស្សិតា, តទគ្គេន ចាសណ្ណាសន្និស្សិតា។ ន តេ ធម្មវិជានន្តិ យេ
ចាសណ្ណានោ សស្សតទិដ្ឋិគតសន្និស្សិតា “អយំ បវត្ថិ វរំ បវត្ថតិ” តិ
បវត្ថិធម្មម្យី យថាភូតំ នវិជានន្តិ។ ន តេ ធម្មស្ស កោវិទា តិ “អយំ និវត្ថិ វរំ
និវត្ថតិ” តិ និវត្ថិធម្មស្សបិ អកុសលា, បវត្ថិធម្មមគ្គេបិ ហិ តេ សំមុឡា, កិមន្តិ
បន និវត្ថិធម្មេតិ។

វរំ ចាសណ្ណាវាទានំ អនិយ្យានិកតំ ទស្សេត្វា ឥទានិ កំ នុ ឧទ្ទិស្ស
មុណ្ណាសីតិ បញ្ញំ វិស្សន្តេតុ “អត្ថិ សក្យកុលេ ជាតោ” តិអាទិ វុត្ថំ។ តត្ថ ទិដ្ឋិនំ
សមតិក្កមន្តិ សញ្ញាសំ ទិដ្ឋិនំ សមតិក្កមនុចាយំ ទិដ្ឋិជាលវិនិវេបនំ។ សេសំ
វុត្ថនយមេវ។

ចាលាថេរីតាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៣. ឧបចាលាថេរីតាថាវណ្ណានា

សតិមតីតិអាទិកា ឧបចាលាយ ថេរីយា តាថា។ តស្សា វុត្ថ ចាលាយ
ថេរីយា វុត្ថម្ហី វុត្ថមេវ។ អយម្យី ហិ ចាលាវិយ បព្ពជិត្វា វិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា
អរហត្ថំ បត្វា ឧទានេន្តិ -

១៨៩.

“សតិមតី ចក្កមតី, ភិក្ខុនិ ភាវិត្តិយា;
បដិវិជ្ជិ បទំ សន្តំ, អកាបុរិសសេវិត”ន្តិ។ -

ឥមំ កាថំ អភាសិ។

តត្ថ សតិមតីតិ សតិសម្មន្តា, បុព្វភាគេ បរមេន សតិនេបក្កេន
សមន្នាគតា ហុត្វា បច្ឆា អរិយមគ្គស្ស ភាវិតត្ថា សតិវេបុល្លប្បត្តិយា
ឧត្តមាយ សតិយា សមន្នាគតាតិ អត្ថោ។ ចក្កមតីតិ បញ្ញាចក្កនា
សមន្នាគតា, អាធិតោ ឧទយត្ថកាមិនិយា បញ្ញាយ អរិយាយ និព្វេធិកាយ
សមន្នាគតា ហុត្វា បញ្ញាវេបុល្លប្បត្តិយា បរមេន បញ្ញាចក្កនា សមន្នាគតាតិ
វុត្ថំ ហោតិ។ អកាបុរិសសេវិតន្តិ អលាមកបុរិសេហិ ឧត្តមបុរិសេហិ អរិយេហិ
ពុទ្ធាធិហិ សេវិតំ។

“កិន្ទ ជាតី ន រោចេសី”តិ កាថា ថេរី កាមេសុ ឧបហារេតុកាមេន មារេន
វុត្ថា។ “កិន្ទ ត្វំ ភិក្ខុនិ ន រោចេសី”តិ (សំ. និ. ១.១២៧) ហិ មារេន បុដ្ឋា ថេរី អាហា
- “ជាតី ខ្វាហំ, អារុសោ, ន រោចេមី”តិ។ អថ នំ មារោ ជាតស្ស កាមា បរិភោគា,
តស្មា ជាតិមិ ឥច្ឆិតញ្ចា, កាមាមិ បរិភូញ្ចិតញ្ចាតិ ទស្សេន្តោ -

១៩០.

“កិន្ទ ជាតី ន រោចេសិ, ជាតោ កាមាធិ ភុញ្ញតិ;
ភុញ្ញាហិ កាមរតិយោ, មាហុ បច្ឆានុតាបិនី”តិ។ -

កាថមាហា។

តស៊ូរត្តោ - ក៏ នុ តំ ការណ៍, យេន ត្វំ ឧបចារលេ ជាតី ន រោចេសិ ន
រោចេយ្យាសិ, ន តំ ការណ៍ អត្ថិ។ យស្មា ជាតោ កាមាធិ ភុញ្ញតិ ឥធម ជាតោ
កាមគុណាសំហិតានិ រូបាធិធិ បដិសេវន្តោ កាមសុខំ បរិភុញ្ញតិ។ ន ហិ
អជាតស្ស តំ អត្ថិ, តស្មា ភុញ្ញាហិ កាមរតិយោ កាមខិទ្ទារតិយោ អនុភវ។
មាហុ បច្ឆានុតាបិធិ “យោព្ពញ្ញោ សតិ វិជ្ជាមាទេសុ ភោគេសុ ន មយា
កាមសុខមនុភូត” ត្ថិ បច្ឆានុតាបិធិ មា អហោសិ។ ឥមស្មី លោកេ ធម្មា នាម
យាវនេវ អត្តាធិគមត្តោ អត្តោ ច កាមសុខត្តោតិ ចាកដោយមត្តោតិ
អធិប្បាយោ។

តំ សុត្វា ថេវ ជាតិយា ធុក្ខនិមិត្តតំ អត្តនោ ច តស្ស វិសយាតិក្កមំ
វិភាវេត្វា តជ្ជេន្តិ -

១៩១.

“ជាតស្ស មរណំ ហោតិ, ហត្ថចាទាន ធរេននំ;
វេទពន្ធបរិក្កេសំ, ជាតោ ធុក្ខំ និគច្ឆតិ។

១៩២.

“អត្ថិ សក្យកុលេ ជាតោ, សម្ពុទ្ធា អបរាជិតោ;
សោមេ ធម្មមទេសេសិ, ជាតិយា សមតិក្កមំ។

១៩៣.

“ធុក្ខំ ធុក្ខសមុប្បាទំ, ធុក្ខស្ស ច អតិក្កមំ;
អរិយំ ចជ្ជន្តិកំ មគ្គំ, ធុក្ខបសមគាមិនំ។

១៩៤.

“តស្សាហំ វេទនំ សុត្វា, វិហារី សាសនេ វតា;

តិស្សោវិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

១៩៥.

“សព្ពត្ថវិហតា នន្ទិ, តមោក្ខន្ធោ បទាលីតោ;
ឯវំ ជាតាហិ ចាបិម, និហតោ តូមសិ អន្តកា”តិ។ -

ឥមា កាថា អភាសិ។

តត្ថ ជាតស្ស មរណំ ហោតីតិ យស្មា ជាតស្ស សត្តស្ស មរណំ ហោតិ, ន
អជាតស្ស។ ន កេវលំ មរណមេវ, អថ ខោ ជរាមរណាយោ យត្តកានត្ថា,
សព្ពេបិ តេ ជាតស្ស ហោន្តិ ជាតិហេតុកា។ តេនាហ ភគវា - “ជាតិបច្ចយា
ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខនោមនស្ស ចាយាសា សម្ពវន្តី”តិ (មហាវ. ១; វិភ.
២២៥; ឧទា. ១)។ តេនេវាហ - “ហត្ថចាទាន ធនេន”ន្តិ ហត្ថចាទានំ ធនេនំ
ជាតស្សេវ ហោតិ, ន អជាតស្ស។ ហត្ថចាទធនេនាបទេសេន ចេត្ត ពាត្តីស
កម្មការណាបិ ទស្សីតា ឯវាតិ ទដ្ឋព្វំ។ តេនេវាហ - “វុទ្ធពន្ធបរិក្កេសំ, ជាតោ
ទុក្ខំ និគច្ឆតិ”តិ។ ជីវិតវិយោជនមុដ្ឋិប្បហារាទិសម្ពាតំ វុទ្ធបរិក្កេសញ្ជៅ
អនុពន្ធនាទិសម្ពាតំ ពន្ធបរិក្កេសំ អញ្ញញ្ច យំ កិញ្ចិ ទុក្ខំ នាម តំ សព្ពំ ជាតោ ឯវ
និគច្ឆតិ, ន អជាតោ, តស្មា ជាតី ន រោចេមីតិ។

ឥទានិ ជាតិយា កាមាណញ្ច អច្ឆន្តមេវ អត្តនា សមតិក្កន្តការំ មូលតោ
បដ្ឋាយ ទស្សេន្តិ - “អត្ថិ សក្យកុលេ ជាតោ”តិ អាទិមាហ។ តត្ថ អបរាជិតោតិ
កិលេសមារាទិនា កេនចិ ន បរាជិតោ។ សត្តា ហិ សព្ពាភិក្ខុ សទេវកំ លោកំ
អញ្ញទត្ថ អភិក្ខវិទ្យា បិតោ, តស្មា អបរាជិតោ។ សេសំ វុត្តនយត្តា ឧត្តានមេវ។

ឧបចាលាថេវី កាថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សត្វកនិចាតវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៨. អដ្ឋកនិចាតោ

១. សីសូបចាលាថេរីតាថាវណ្ណានា

អដ្ឋកនិចាតោ ភិក្ខុនី សីលសម្បជ្ជាតិអាទិកា សីសូបចាលាយ ថេរីយា គាថា។ ឥមិស្សាបិ វត្ថុ ចាលាយ ថេរីយា វត្ថុម្ហិ វត្ថុនយមេវ។ អយម្បិ ហិ អាយស្មតោ ធម្មសេនាបតិស្ស បព្ពជិតភាវំ សុត្វា សយម្បិ ឧស្សាហជាតា បព្ពជិត្វា កតបុព្ពកិច្ចាវិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា, យដេន្តិ វាយមន្តិ នចិរស្សេវ អរហត្តំ ចាបុណី។ អរហត្តំ បត្វា ជលសមាបត្តិសុខេនវិហរន្តិ ឯកទិវសំ អត្តនោ បជិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា កតកិច្ចាតិ សោមនស្សជាតា ឧទានវសេន -

១៩៦.

“ភិក្ខុនី សីលសម្បជ្ជា, ឥន្ទ្រិយេសុ សុសំវុតា;

អធិគច្ឆេ បទំ សន្តំ, អសេចនកមោជវ”ន្តិ។ - កាថមាហា;

តត្ថ សីលសម្បជ្ជាតិ បរិសុទ្ធន ភិក្ខុនីសីលេន សមជ្ជាគតា បរិបុណ្ណា។ ឥន្ទ្រិយេសុ សុសំវុតាតិ មនច្ឆជ្ជេសុ ឥន្ទ្រិយេសុ សុដ្ឋុ សំវុតា, វុចាទិអារម្មណោ ឥន្ទ្រ រាគំ, អនិជ្ជេ នោសំ, អសមបេក្ខនេ មោហព្វា បហាយ សុដ្ឋុ បិហិតិន្ទ្រិយា។ អសេចនកមោជវន្តិ កេនចិ អនាសិត្តកំ ឌីជវន្តំ សភាវមជ្ជុំ សព្ពស្សាបិ កិលេសរោគស្ស វ្យបសមនោសធភូតំ អរិយមគ្គំ, និព្វានមេវ វា។ អរិយមគ្គម្បិ ហិ និព្វានត្ថិកេហិ បជិបត្តិតព្ពតោ កិលេសបរិឡាហាភាវតោ ច បទំ សន្តន្តិ វត្ថុ វត្ថុតិ។

១៩៧.

“តាវតីសា ច យាមា ច, តុសិតា ចាបិ ទេវតា;
និម្មានតិនោ ទេវា, យេ ទេវា វសវត្តិនោ;
តត្ថ ចិត្តំ បណីធម្មា, យត្ថ តេ វុសិតំ បុរេ” តិ។ -

អយំ កាថា កាមសក្កេសុ និកង្គិ ឧប្បាទេហិតិ តត្ថ ឧយ្យោជនវសេន ថេរី
សមាបត្តិយា ចាវេតុកាមេន មារេន វុត្តា។

តត្ថ សហបុញ្ញការិនោ តេត្តិស ជនា យត្ថ ឧបបន្នា, តំ ហំនំ តាវតីសន្តិ។
តត្ថ និព្ពត្តា សព្ពេបិ ទេវបុត្តា តាវតីសា។ កេចិ បន “តាវតីសាតិ តេសំ ទេវានំ
នាមមេវា” តិ វទន្តិ។ ដ្ឋិហិ ទេវលោកេហិ វិសិដ្ឋំ ទិព្វំ សុខំ យាតា ឧបយាតា
សម្បជ្ជាតិ យាមា។ ទិព្វាយ សម្បត្តិយា តុដ្ឋា បហដ្ឋាតិ តុសិតា។
បកតិបដិយត្តាវម្ពណតោ អតិរេកេន រមិតុកាមតាកាលេ យថារុចិតេ
កោគេ និម្មិតត្វា រមន្តិតិ និម្មានតិនោ។ ចិត្តរុចិ ញត្វា បរេហិ និម្មិតេសុ
កោគេសុ វសំ វត្ថុន្តិតិ វសវត្តិនោ។ តត្ថ ចិត្តំ បណីធម្មាតិ តស្មី
តាវតីសាទិកេ ទេវនិកាយេ តវ ចិត្តំ វេបេហិ, ឧបបន្ននាយ និកង្គិ ករោហិ។
ចាតុមហារាជិកានំ កោតា ឥតរេហិ និហំនាតិ អធិប្បាយេន តាវតីសាឧយោវ
វុត្តា។ យត្ថ តេ វុសិតំ បុរេតិ យេសុ ទេវនិកាយេសុ តយា បុព្វេ វុត្តំ។ អយំ កិរ
បុព្វេ ទេវេសុ ឧប្បជ្ជន្តិ, តាវតីសតោ បដ្ឋាយ បញ្ចកាមសក្កេ សោធន្ទា បុន
ហេដ្ឋតោ ឌុតវន្តិ, តុសិតេសុ វត្វា តតោ ចរិត្វា ឥនាទិ មនុស្សេសុ និព្ពត្តា។

តំ សុត្វា ថេរី - “តិដ្ឋតុ, មារ, តយា វុត្តកាមលោកោ។ អញ្ញោបិ សព្វោ
លោកោ រាគគ្គិអាទិហិ អាទិត្តោ សម្បជ្ជលីតោ។ ន តត្ថ វិញ្ញំ ចិត្តំ រមតី” តិ
កាមតោ ច លោកតោ ច អត្តនោ វិនិវត្តិតមាទសតំ ទស្សេត្វា មារំ តន្តេន្តិ -

យាមា ច“តាវតីសា ច យាមា ច, តុសិតា ចាបិ ទេវតា;
និម្មានតិនោ ទេវា, យេ ទេវា វសវត្តិនោ។

១៩៩.

“កាលំ កាលំ ភវា ភវំ, សក្កាយស្មី បុរក្ខតា;
អវីតិវត្តា សក្កាយំ, ជាតិមរណាសារិនោ។

២០០.

“សញ្ញោ អាទីបិតោ លោកោ, សញ្ញោ លោកោ បទីបិតោ;
សញ្ញោ បដ្ឋលិតោ លោកោ, សញ្ញោ លោកោ បកម្មិតោ។

២០១.

“អកម្មិយំ អតុលិយំ, អបុដ្ឋន្ធនសេវិតំ;
ពុទ្ធា ធម្មមទេសេសិ, តត្ថ មេ និរតោ មនោ។

២០២.

“តស្សបំ វចនំ សុត្វា, វិហរី សាសនេ វតា;
តិស្សោវិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

២០៣.

“សត្តត្ថ វិហតា នន្ទិ, តមោក្ខន្ធា បទាលិតោ;
ឯវំ ជានាហិ ចាបិម, និហតោ តូមសិ អន្តកា”តិ។ -

ឥមា កាថា អភាសិ។

តត្ថ កាលំ កាលន្តិ តំ តំ កាលំ។ ភវា ភវន្តិ ភវតោ ភវំ។ សក្កាយស្មិន្តិ
ឧន្ធបញ្ចកេ។ បុរក្ខតាតិ បុរក្ខារការិនោ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - មារ, តយា វុត្តា

តាវតីសាធម្មយោ ទេវាភវតោភវំ ឧបគច្ឆន្តា អនិច្ចតាធិអនេកាធិនវាកុលេ
សក្កាយេ បតិដ្ឋិតា, តស្មា តស្មី ភវេ ឧប្បត្តិកាលេ, វេមជ្ឈកាលេ,
បរិយោសានកាលេតិ តស្មី តស្មី កាលេ សក្កាយមេវ បុរក្ខត្វា បីតា។ តតោ
ឯវ អវីតីវត្តា សក្កាយំ និស្សរណាភិមុខា អហុត្វា សក្កាយតីរមេវ
អនុបរិធាវត្តា ជាតិមរណាសារិនោ វាតាធិហិ អនុគតត្តា បុនប្បុនំ
ជាតិមរណមេវ អនុស្សវន្តិ, តតោ នវិមុច្ចន្តិតិ។

សព្វោ អាធិបិតោ លោកោតិ, មារ, នកេវលំ តយាវុត្តកាមលោកោយេវ
ធាតុត្ថយសញ្ញិតោ, សព្វោបិ លោកោ វាគគ្គិអាធិហិ ឯកាធសហិ អាធិត្តោ។
តេហិយេវ បុនប្បុនំ អាធិបិតតតាយ បធិបិតោ។ និរន្តរំ ឯកជាលីភូតតាយ
បដ្ឋលិតោ។ តណ្ហាយ សព្វកិលេសេហិ ច ឥតោ ចិតោ ច កម្មិតតាយ
ចលិតតាយ បកម្មិតោ។

ឯវ អាធិត្តោ បដ្ឋលិតេ បកម្មិតេ ច លោកេ កេនចិបិ កម្មេតុំ ចាលេតុំ
អសក្កុណោយ្យតាយ អកម្មិយំ, គុណតោ “ឯត្តកោ”តិ តុលេតុំ
អសក្កុណោយ្យតាយ អត្តនា សធិសស្ស អភាវតោ ច អតុលីយំ។ ពុទ្ធាធិហិ
អរិយេហិ ឯវ កោចរភាវនាភិកមតោ សេវិតត្តា អបុដ្ឋន្តនសេវិតំ។ ពុទ្ធា
ភគវា មគ្គជលនិព្វានប្បភេទំ នវីរិធំ លោកុត្តរធម្មំ មហាករុណាយ
សព្វោធិតមាធសោ អនេសេសិ សនេវកស្ស លោកស្ស កថេសិ បវេនេសិ។
តត្ថ តស្មី អរិយធម្មេ មយ្ហំ មនោ និរតោ អភិរតោ, ន តតោវិនិត្តតីតិ អត្តោ។
សេសំ ហេដ្ឋាវុត្តនយមេវ។

សីសូបចាលាលើវតាថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

អដ្ឋកនិចាវតាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៩. នវកនិចាតោ

១. វឌ្ឍមាតុលីតាថាវណ្ណាន

នវកនិចាតោ មាសុតេ វឌ្ឍលោកម្ចីតិអាទិកា វឌ្ឍមាតាយ ថេរិយា
តាថា។ អយម្យី បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្តបនិស្សយំ
កុសលំ ឧបចិនន្តិ, អនុក្កមេន សម្មតិវិមាភូសម្ភារា ហុត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ
ភារុកច្ឆកនគរេ កុលគេហោ និព្វត្តិត្វា វយប្បត្តា បតិកុលំ គតា ឯកំ បុត្តំ
វិជាយិ។ តស្ស វឌ្ឍោតិ នាមំ អហោសិ។ តតោ បជ្ជាយ សា វឌ្ឍមាតាតិ
វោហរិយិត្ត។ សា ភិក្ខុនំ សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា បដិលទ្ធសទ្ធា បុត្តំ ញាតិនំ
និយ្យាទេត្វា ភិក្ខុនុបស្សយំ គន្ធា បព្វជិ។ ឥតោ បរំ យំ វត្ថុពុំ, តំ វឌ្ឍត្រូវស្ស
វត្ថុម្ហិ (ថេរគា. អដ្ឋ. ២. វឌ្ឍត្រូវតាថាវណ្ណាន) អាគតមេវ។ វឌ្ឍត្រូវញី អត្តនោ
បុត្តំ សន្តរុត្តរំ ឯកកំ ភិក្ខុនុបស្សយេ អត្តនោ ទស្សនត្ថាយ ឧបគតំ អយំ ថេរី
“កស្មា ត្វំ ឯកកោ សន្តរុត្តរោ ឥធាគតោ” តិ ចោទេត្វា ឱវទន្តិ -

២០៤.

“មាសុតេ វឌ្ឍលោកម្ចី, វនថោ អហុ កុទាចនំ;
មា បុត្តក បុនប្បនំ, អហុ ទុក្ខស្ស ភាគិមា។

២០៥.

“សុខញី វឌ្ឍ មុនយោ, អនេជា ធិន្ទសំសយា;
សីតិភូតា ទមប្បត្តា, វិហារន្តិ អនាសវា។

២០៦.

“តេហានុចិណ្ណំ ឥសីហិ, មគ្គំ ទស្សនបត្តិយា;

ទុក្ខស្សន្តកិរិយាយ, ត្ង់ វឌ្ឍ អនុព្រហ្មយា"តិ។ -

ឥមា តិស្សោ កាថា អភាសិ។

តត្ថ មា សុតេ វឌ្ឍ លោកម្ហី, វនថោ អហុ កុទាចនន្តិ សូតិ និទាតមត្តំ។
វឌ្ឍ, បុត្តក, សត្តស្មិម្មិ សត្តលោកេ, សង្ខារលោកេ ច កិលេសវនថោ តុយ្ហំ
កទាចិបិ មា អហុ មា អហោសិ។ តត្ថ ការណាមាហា - "មា, បុត្តក, បុនប្បុនំ,
អហុ ទុក្ខស្ស ភាគិមា"តិ វនថំ អនុច្ឆិន្តោ តំ និមិត្តស្ស បុនប្បុនំ អបរាបរំ
ជាតិអាទិទុក្ខស្ស ភាគី មា អហោសិ។

ឯវំ វនថស្ស អសមុច្ឆេទ អាទីនំ ទស្សត្វា ឥទានិ សមុច្ឆេទ អាទិសំសំ
ទស្សន្តិ "សុខញ្ញំ វឌ្ឍ"តិអាទិមាហា។ តស្សត្ថោ - បុត្តក, វឌ្ឍ
មោនេយ្យធម្មសមន្នាគតេន មុនយោ, ឯជាសង្ខាតាយ តណ្ហាយ អភាវេន
អនេជា, ទស្សនមគ្គេនេវ បហិនិច្ឆិកិច្ចតាយ និន្នសំសយា,
សត្តកិលេសបរិធិហាភាវេន សីតិភូតា, ឧត្តមស្ស ទមថស្ស អធិគតត្តា
ទមប្បត្តា អនាសវា វិណាសវា សុខំ វិហារន្តិ, ន តេសំ ឯតវហិ ចេតោទុក្ខំ អត្ថិ,
អាយតី បន សត្តម្មិ ទុក្ខំ ន ភវិស្សតេវ។

យស្មា ចេតវំ, តស្មា តេហានុចិណ្ឌំ ឥសីហិ...បេ.... អនុព្រហ្មយាតិ តេហិ
វិណាសវេហិ ឥសីហិ អនុចិណ្ឌំ បដិបន្នំ សមថវិបស្សនាមគ្គំ
ញ្ញាណទស្សនស្ស អធិគមាយ សកលស្សាបិ វដ្តទុក្ខស្ស អន្តកិរិយាយ វឌ្ឍ, ត្ង់
អនុព្រហ្មយា វឌ្ឍេយ្យាសីតិ។

តំ សុត្វា វឌ្ឍត្ថេវេ "អន្ធា មម មាតា អរហត្តេ បតិជ្ជិតា"តិ ចិន្តត្វា តមត្តំ
បវេទេន្តោ -

២០៧.

“វិសារធាវ ភណសិ, ឯតមត្តំ ជនេត្តិ មេ;

មញ្ញាមិ ទូន មាមិកេ, វនថោ តេ នវិជ្ជតី”តិ។ - គាថាមាហា;

តត្ថ វិសារធាវ ភណសិ, ឯតមត្តំ ជនេត្តិ មេតិ “មា សុ តេ វឌ្ឍ លោកម្ហិ,
វនថោ អហុ កុធាចន”ន្តិ ឯតមត្តំ ឯតំ ឱវាធំ, អម្ព, វិគតសារជ្ជា កត្តចិ អលក្កា
អនល្លីនាវ ហុត្វា មយ្ហំ វនសិ។ តស្មា មញ្ញាមិ ទូន មាមិកេ, វនថោ តេ នវិជ្ជតីតិ,
ទូន មាមិកេ មយ្ហំ, អម្ព, គេហសិកេ បេមមត្តោបិ វនថោ តុយ្ហំ មយំ នវិជ្ជតីតិ
មញ្ញាមិ, ន មាមិកាតិ អត្ថោ។

តំ សុត្វា ថេរី “អណ្តាមត្តោបិ កិលេសោ កត្តចិបិ វិសយេ មម នវិជ្ជតី”តិ
វត្វា អត្ថនោ កតកិច្ចតំ បកាសេន្តិ -

២០៨.

“យេ កេចិ វឌ្ឍ សង្ខារា, ហីនា ឧក្កជ្ជមជ្ឈិមា;

អណ្តាបិ អណ្តាមត្តោបិ, វនថោ មេ នវិជ្ជតី។

២០៩.

“សត្តេ មេ អាសវា ឱណា, អប្បមត្តស្ស ឈាយតោ;

តិស្សោវិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។ -

ឥមំ គាថាទូយមាហា។

តត្ថ យេ កេចិ តិ អនិយមវចនំ។ សង្ខារាតិ សង្ខតធម្មា។ ហីនាតិ លាមកា
បតិកុដ្ឋា។ ឧក្កជ្ជមជ្ឈិមាតិ បណ្ឌិតា ថេរី មជ្ឈិមា ច។ តេសុ វា អសង្ខតា ហីនា
ជាតិសង្ខតា ឧក្កដា, ឧភយវិមិស្សិតា មជ្ឈិមា។ ហីនេហិ វា ធម្មាធិហិ និព្ពត្តិតា

បីនា, មជ្ឈិមេហិ មជ្ឈិមា, បណីតេហិ ឧក្កជ្ជា។ អកុសលា ធម្មា វា បីនា,
លោកុត្តរា ធម្មា ឧក្កជ្ជា, ឥតរា មជ្ឈិមា។ អណ្តាបិ អណ្តាមត្តោបិ តិ ន កេវលំ
តយិ ឯវ, អថ ខោ យេ កេចិ បីនាទិកេទភិដ្ឋា សម្ពាវា។ តេសុ សព្វេសុ អណ្តាបិ
អណ្តាមត្តោបិ អតិបរិត្តកោបិ វនថោ មយ្ហំ នវិជ្ជតិ។

តត្ថ ការណាមាហា - “សព្វេ មេ អាសវា ជីណា, អប្បមត្តស្ស
ឈាយតោ” តិ។ តត្ថ អប្បមត្តស្ស ឈាយតោ តិ អប្បមត្តាយ ឈាយន្តិយា,
លិដ្ឋវិបល្លាសេន ហេតំ វុត្តំ។ ឯត្ថ ច យស្មា តិស្សោវិជ្ជា អនុប្បត្តា, តស្មា កតំ
ពុទ្ធស្ស សាសនំ។ យស្មា អប្បមត្តា ឈាយិនី, តស្មា សព្វេ មេ អាសវា ជីណា,
អណ្តាបិ អណ្តាមត្តោបិ វនថោ មេ នវិជ្ជតិ តិ យោជនា។

ឯវំ វុត្តឱវាទំ អន្តសំ កត្វា សញ្ញាតសំវេកោ ថេរោវិហារំ គន្ធា ទិវាជ្ជានេ
និសិន្នោវិបស្សនំ វង្សេត្វា អវហត្តំ បត្វា អត្តនោ បជិបត្តិ បច្ចវេត្តិត្វា
សញ្ញាតសោមនស្សោ មាតុ សន្តិកំ គន្ធា អញ្ញំ ព្យាករោន្តោ -

២០០.

“ឧឡារំ វត មេ មាតា, បតោទំ សមវស្សវិ;
បរមត្ថសញ្ញិតា គាថា, យថាបិ អនុកម្មិកា។

២០១.

“តស្សាហំ វចនំ សុត្វា, អនុសិដ្ឋិ ជនេត្តិយា;
ធម្មសំវេគមាថាទី, យោគក្ខេមស្ស បត្តិយា។

២០២.

“សោហំ បធានបហិតត្តោ, វត្តិន្ទិវមតន្តិតោ;
មាតរា ចោទិតោ សន្តោ, អដុសី សន្តិមុត្តម” តិ។ -

ឥមា តិស្សោ គាថា អភាសិ។

អថ ថេរី អត្ថនោ វចនំ អន្តរំ កត្វា បុត្តស្ស អរហត្តប្បត្តិយា
អារាធិតចិត្តា តេន ភាសិតគាថា សយំ បច្ចនុភាសិ។ ឯវំ តាបិ ថេរិយា គាថា
នាម ជាតា។

តត្ថ ឧឡារន្តិវិបុលំ មហន្តំ។ បតោទន្តិ ឡោធបតោទំ។ សមវស្សរីតិ សម្មា
បវត្ថេសិ វតាតិ យោជនា។ កោ បន សោ បតោនោតិ អាហា “បរមត្ថសញ្ញិតា
គាថា” តិ។ តំ “មា សុតេ, វឌ្ឍ, លោកម្ហី” តិអាធិកា គាថា សន្ធាយ វទតិ។
យថាបិ អនុកម្មិកាតិ យថា អញ្ញាបិ អនុគ្គាហិកា, ឯវំ មយ្ហំ មាតា
បវត្តិនិវត្តិវិការវនគាថាសង្ខតំ ឧឡារំ បតោទំ ចាជននណ្ឌកំ មម
ញ្ញាណវេកសមុត្តជំ បវត្ថេសីតិ អត្ថោ។

ធម្មសំវេកមាថាទិន្និញ្ញាណភយាវហត្ថា អតិវិយ មហន្តំ ភីសនំ សំវេកំ
អាបន្តិ។

បធានបហិតត្តោតិ ចតុត្ថជសម្មប្បធានយោគេន ទិញ្ញានំ
បដិបេសិតចិត្តោ។ អដុសី សន្តិមុត្តមន្តិ អនុត្តរំ សន្តិ និញ្ញានំ ដុសី អធិកច្ឆិន្តិ
អត្ថោ។

វឌ្ឍមាតុថេរីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

នវកនិចាតវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១០. ឯកាទសកនិចាតោ

១. កិសាគោតមថេរីគាថាវណ្ណានា

ឯកាធសកនិបាតេ កល្យាណមិត្តតាតិអាទិកា កិសាគោតមិយា ថេរិយា
តាថា។ អយំ កិវ បទុមុត្តរស្ស ភគវតោ កាលេ បាំសវតីនគរេ កុលគេហេ
និព្ពត្តិត្វាវិញ្ញាតំ បត្វា ឯកទិវសំ សត្តុ សន្តិកេ ធម្មំ សុណាន្តំ សត្តារំ ឯកំ ភិក្ខុនី
លូខដីវរជារីនំ អគ្គជ្ជានេ ឋបេន្តំ ទិស្វា អធិការកម្មំ កត្វា តំ ឋានន្តរំ បត្តេសិ។
សា កប្បសតសហស្សំ នេវមនុស្សេសុ សំសរន្តី ឥមស្មី ពុទ្ធប្បានេ សាវត្ថិយំ
ទុគ្គតកុលេ និព្ពត្តិ។ គោតមីតិស្ស ឆាមំ អហោសិ។ កិសសរីរតាយ បន
“កិសាគោតមី”តិ វោហរិយិត្ត។ តំ បតិកុលំ គតំ ទុគ្គតកុលស្ស ដីតាតិ
បរិភវីសុ។ សា ឯកំ បុត្តំ វិជាយិ។ បុត្តលាភេន ចស្ស ឥម្មានំ អកំសុ។ សោ
បនស្ស បុត្តោ អាធាវិត្វា បរិធាវិត្វា កិឡនកាលេ កាលមកាសិ។ តេនស្ស
សោកុម្មានោ ឧប្បជ្ជិ។

សា “អហំ បុព្វេ បរិភវបត្តា ហុត្វា បុត្តស្ស ជាតកាលតោ បដ្ឋាយ សក្ការំ
ចាបុណី, ឥមេ មយ្ហំ បុត្តំ ពហិ ធម្មេតុម្បិ វាយមន្តី”តិ សោកុម្មានេវសេន
មតកឡេវរំ អង្កេនាទាយ “បុត្តស្ស មេ ភេសន្តំ ទេថា”តិ គេហាធារេបដិចាជិយា
នគរេ វិចរតិ។ មនុស្ស “ភេសន្តំ កុតោ”តិ បរិភាសន្តិ។ សា តេសំ កមំ ន
គណ្ហាតិ។ អថ នំ ឯកោ បណ្ឌិតបុរិសោ “អយំ បុត្តសោកេន ចិត្តវិក្ខេបំ បត្តា,
ឯតិស្ស ភេសន្តំ ទសេលោយេវ ជានិស្សតិ”តិ ចិន្តេត្វា, “អម្ព, តវ បុត្តស្ស
ភេសន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធិំ ឧបសង្កមិត្វា បុច្ឆា”តិ អាហា។ សា សត្តុ
ធម្មទេសនាវេលាយំ វិហារំ គន្ធា “បុត្តស្ស មេ ភេសន្តំ ទេថ ភគវា”តិ អាហា។
សត្តា តស្ស ឧបនិស្សយំ ទិស្វា “គច្ឆ នគរំ បរិសិត្វាយស្មី គេហោ កោចិ
មតបុព្វោ នត្ថិ, តតោ សិទ្ធត្ថកំ អាហារា”តិ អាហា។ សា “សាធុ, ភន្តេ”តិ
តុដ្ឋមានសា នគរំ បរិសិត្វា បឋមគេហោយេវ “សត្តា មម បុត្តស្ស ភេសន្តត្ថាយ
សិទ្ធត្ថកំ អាហារាបេតិ។ សចេ ឯតស្មី គេហោ កោចិ មតបុព្វោ នត្ថិ, សិទ្ធត្ថកំ មេ
ទេថា”តិ អាហា។ កោ ឥធម មតេ គណេតុំ សក្កោតីតិ។ កី តេន ហិ អលំ

សិទ្ធត្ថកេហ៍តិ ទុតិយំ តតិយំ យវំ គន្ធា ពុទ្ធានុភាវេនវិគតុម្ពាណា បកតិចិត្ត
បិតា ចិន្តេសិ - “សកលនគរេ អយមេវ និយមោ ភវិស្សតិ, ឥទំ ហិតានុកម្មិនា
ភគវតា ទិដ្ឋំ ភវិស្សតី” តិ សំវេកំ លភិត្វា តតោវ ពហិ និក្ខមិត្វា បុត្តំ
អាមកសុសានេ ធម្មេត្វា ឥមំ កាថមាហា -

“ន កាមធម្មោ និគមស្ស ធម្មោ, ន ចាបិយំ ឯកកុលស្ស ធម្មោ;
សព្វស្ស លោកស្ស សនេវកស្ស, ឯសេវ ធម្មោ យទិទំ អនិច្ចតា” តិ។
(អប. ថេរី ២.៣.៨២);

ឯវញ្ច បនវត្វា សត្ត សន្តិកំ អគមាសិ។ អថ នំ សត្តា “លទ្ធាតេ, កោតមិ,
សិទ្ធត្ថកោ” តិ អាហា។ “និដ្ឋិតំ, ភន្តេ, សិទ្ធត្ថកេន កម្មំ, បតិជ្ជា បនមេ
ហោថា” តិ អាហា។ អថស្សា សត្តា -

“តំ បុត្តបសុសម្មត្តំ, ព្យាសត្តមនសំ នវំ;
សុត្តំ កាមំ មហោយោវ, មច្ចុ អាធាយ គច្ឆតី” តិ។ (ធម. ប. ២៨៧) -

កាថមាហា។

កាថាបរិយោសានេ យថាបិតាវ សោតាបត្តិជលេ បតិជ្ជាយ សត្តារំ បព្ពដ្ឋំ
យាថិ។ សត្តា បព្ពដ្ឋំ អនុជានិ។ សា សត្តារំ តិក្ខត្តំ បទក្ខិណំ កត្វា វន្តិត្វា
ភិក្ខុនុបស្សយំ គន្ធា បព្ពជិត្វា ឧបសម្បទំ លភិត្វា នចិរស្សេវ
យោនិសោមនសិការេន កម្មំ ករោន្តិ វិបស្សនំ វឌ្ឍេសិ។ អថស្សា សត្តា -

“យោ ច វស្សសតំ ជីវេ, អបស្សំ អមតំ បទំ;
ឯកាហំ ជីវិតំ សេយ្យោ, បស្សតោ អមតំ បទ” តិ។ (ធម. ប. ១១៤) -

ឥមំ ឱកាសកាថមាហា។

សា គាថាបរិយោសានេ អរហត្តំ ចាបុណ្យាត្វា បរិក្ខារវលញ្ញោ បរមុក្កដ្ឋា
ហុត្វា ភីហិ លូទេហិ សមន្មាគតំ ចីវរំ ចារុបិទ្វារិចរិ។ អថ នំ សត្វា ជេតវនេ
និសិទ្ធោ ភិក្ខុនិយោ បដិចាជិយា ហ៊ានន្តរេ វេបេន្តោ លូខចីវរាវនំ អក្កដ្ឋានេ
វេបេសិ។ សា អត្ថនោ បដិបត្តិ បច្ចវេក្ខិត្វា “សត្វានំ និស្សាយ មយា អយំ
វិសេសោ លទ្ធោ” តិ កល្យាណមិត្តតាយ បសំសាមុខេន ឥមា គាថា អភាសិ -

២០៣.

“កល្យាណមិត្តតា មុនិធា, លោកំ អាទិស្ស វណ្ណិតា;
កល្យាណមិត្ត ភជមាធនោ, អបិ ពាលោ បណ្ឌិតោ អស្ស។

២០៤.

“ភជិតញ្ចា សប្បុរិសា, បញ្ញា តថា វឌ្ឍតិ ភជន្តានំ;
ភជមាធនោ សប្បុរិសេ, សព្វេហិចិ ធុក្ខេហិ បមុទ្ធេយ្យ។

២០៥.

“ធុក្ខញ្ចា វិជានេយ្យ, ធុក្ខស្ស ច សមុទយំ និរោធិ;
អជ្ជន្តិកញ្ចា មគ្គំ, ចត្តារិចិ អរិយសច្ចានិ។

២០៦.

“ធុក្ខោ ឥត្តិភារោ, អក្ខោតោ បុរិសទម្ពសារជិនា;
សបត្តិកម្មិ ហិ ធុក្ខំ, អប្បេកក្ខា សកី វិជានាយោ។

២០៧.

“គលកេ អបិ កន្តន្តិ, សុខមាលិនិយោ វិសានិ ខាទន្តិ;
ជនមារកមជ្ឈកតា, ឧភោចិ ព្យសនានិ អនុភោន្តិ។

២១៨.

“ឧបវិជញ្ញា កច្ចន្តី, អន្តសាហំ បតី មតំ;
បន្តម្ហី វិជាយិត្វាន, អប្បត្តាវ សកំ យវំ។

២១៩.

“ទ្វេ បុត្តា កាលកតា, បតី ច បន្តេ មតោ កបណីកាយ;
មាតា បិតា ច ភាតា, ឧយ្ហន្តិ ច ឯកចិតកាយំ។

២២០.

“ឡីណកុលីនេ កបណោ, អនុភូតំ តេ ទុខំ អបរិមាណំ;
អស្ស ច តេ បវត្តំ, ពហ្វនិ ច ជាតិសហស្សនិ។

២២១.

“វសិតា សុសានមជ្ឈេ, អថោបិ ខាទិតានិ បុត្តមំសានិ;
ហតកុលីកា សព្ពគវហិតា, មតបតិកា អមតមធិគច្ឆិ។

២២២.

“ភាវិតោ មេ មគ្គោ, អរិយោ អជ្ជន្តិកោ អមតគាមី;
និព្ពានំ សច្ចិកតំ, ធម្មាទាសំ អវេក្ខីហំ។

២២៣.

“អហមម្ហិ កន្តសល្លា, ឡិហិតភារា កតញ្ញិ ករណីយំ;
កិសាគោតមី ថេរី, វិមុត្តចិត្តា ឥមំ ភណី”តិ។

តត្ថ កល្យាណមិត្តតាតិ កល្យាណោ ភន្តោ សុន្ទរោ មិត្តោ ឯតស្សតិ
កល្យាណមិត្តោ។ យោ យស្ស សីលាទិគុណសមាធមេតា, អយស្ស ឃាតា,

ហិតស្សវិធាតា, ឯវំ សញ្ញាការេន ឧបកាវេ មិត្តោ ហោតិ, សោ បុគ្គលោ
កល្យាណមិត្តោ, តស្ស ភាវោ កល្យាណមិត្តតា, កល្យាណមិត្តវន្តតា។
មុនិនាតិ សត្តារា។ លោកំ អាទិស្ស វណ្ណិតាតិ កល្យាណមិត្ត អនុគន្ធពុន្តិ
សត្តលោកំ ឧទ្ទិស្ស -

“សកលមេរិទំ, អានន្ទ, ព្រហ្មចរិយំ យទិទំ កល្យាណមិត្តតា
កល្យាណសហាយតា កល្យាណសម្មវន្តតា” (សំ. និ. ៥.២)។
“កល្យាណមិត្តស្សេតំ, មេឃិយ, ភិក្ខុនោ ចាជិកម្ហំ
កល្យាណសហាយស្ស កល្យាណសម្មវន្តស្ស យំ សីលវា ភវិស្សតិ
ចាតិមោក្ខសំវរសំរុតោ វិហរិស្សតី” តិ (ឧទា. ៣១) ច ឯវមាទិនា
បសំសិតា។

កល្យាណមិត្ត ភជមាណោតិអាទិ កល្យាណមិត្តតាយ អាទិសំសទស្សនំ។
តត្ថ អបិ ពាលោ បណ្ឌិតោ អស្សាតិ កល្យាណមិត្ត ភជមាណោ បុគ្គលោ បុព្វេ
សុតាធិវិវហោន ពាលោបិ សមាណោ អស្សតសវនាទិនា បណ្ឌិតោ ភវេយ្យ។

ភជិតញ្ញា សប្បវិសាតិ ពាលស្សាបិ បណ្ឌិតភាវហោតុតោ ពុទ្ធានយោ
សប្បវិសា កាលេន កាលំ ឧបសម្ព័ន្ធមនាទិនា សេវិតញ្ញា។ បញ្ញា តថា បវឌ្ឍតិ
ភជន្តានន្តិ កល្យាណមិត្ត ភជន្តានំ តថា បញ្ញា វឌ្ឍតិ ព្រហ្មាតិ ចារិប្បវី គច្ឆតិ។
យថា តេសុ យោ កោចិ ខត្តិយាទិកោ ភជមាណោ សប្បវិសេ សព្វេហិបិ
ជាតិអាទិទុក្ខេហិ បមុទ្ធវេយ្យាតិ យោជនា។

មុច្ឆនវិធី បន កល្យាណមិត្តវិធីនា ទស្សេតុំ “ទុក្ខញ្ចវិជានេយ្យ” តិអាទិ
វុត្តំ។ តត្ថ ចត្តារិ អរិយសច្ចានីតិ ទុក្ខញ្ច ទុក្ខសមុទយញ្ច និរោធស្វា អដ្ឋង្គិកំ
មគ្គញ្ញាតិ ឥមាទិ ចត្តារិ អរិយសច្ចានិវិជានេយ្យ បដិវិជ្ឈេយ្យាតិ យោជនា។

“**ធុរក្លា ឥត្តិការវេ**” តិអាទិកា ទ្វេ គាថា អញ្ញាតរាយ យ ក្លិនិយា ឥត្តិការវេ
គរហន្តិយា ភាសិតា។ តត្ថ ធុរក្លា ឥត្តិការវេ អក្ខរតាតិ ចបលតា,
គព្ពធារណំ, សព្ពកាលំ បរបដិពទ្ធុត្តិតាតិ ឯវមាធិហិ អាធិនវេហិ ឥត្តិការវេ
ធុរក្លាតិ, បុរិសធម្មសារថិណា ភគវតា កថិតោ។ **សបត្តិកម្មិ ធុរក្លា**
សបត្តវាសោ សបត្តិយា សទ្ធិ សំវាសោបិ ធុរក្លា, អយម្មិ ឥត្តិការវេ អាធិនវេតិ
អធិប្បាយោ។ **អប្បកក្ខា សកិវិជាតាយោតិ** ឯកក្ខា ឥត្តិយោ ឯកវារមេវ
វិជាតា, បឋមគព្ពវិជាយនទុក្ខំ អសហន្តិយោ។ គលកេ អបិ កន្តន្តិ អត្តនោ
គីរម្មិ ធិន្តន្តិ។ **សុខុមាលិនិយោវិសានិ ខាធិន្តិ** តិ សុខុមាលសរិរា អត្តនោ
សុខុមាលភាវេន ខេទំ អវិសហន្តិយោវិសានិបិ ខាធិន្តិ។ ជនមារកមជ្ឈគតាតិ
ជនមារកោ វុច្ឆតិ មូឡ្យគព្ពោ។ មាតុកាមជនស្ស មារកោ, មជ្ឈគតា
ជនមារកា កុច្ឆគតា, មូឡ្យគព្ពាតិ អត្តោ។ **ឧភោបិ ព្យសនានិ អនុភោន្តិ** តិ
គព្ពោ គព្ពិនី ចាតិ ទ្វេបិ ជនា មរណញ្ច មារណាន្តិកព្យសនានិ ច ចាបុណាន្តិ។
អបរេ បន ភណាន្តិ “ជនមារកា នាម កិលេសា, តេសំ មជ្ឈគតា
កិលេសសន្តានបតិកា ឧភោបិ ជាយាបតិកា ឥធ កិលេសបរិឡាហវសេន,
អាយតី ធុគ្គតិបរិក្កិលេសវសេន ព្យសនានិ ចាបុណាន្តិ” តិ។ ឥមា កិរ ទ្វេ គាថា
សា យក្លិនិ បុរិមត្តិការវេ អត្តនោ អនុភូតទុក្ខំ អនុស្សវិត្វា អាហា។ ថេរី បន
ឥត្តិការវេ អាធិនវិការវនាយ បច្ចនុភាសន្តិ អវោច។

“**ឧបរិជញ្ញា គច្ឆន្តិ**” តិអាទិកា ទ្វេ គាថា បដាចារាយ ថេរីយា បវត្តិ អារព្ព
ភាសិតា។ តត្ថ **ឧបរិជញ្ញា គច្ឆន្តិ** តិ ឧបគតវិជាយនកាលា មគ្គំ គច្ឆន្តិ, អបត្តាវ
សកំ គេហំ បន្ថេរិជាយិត្វាន បតី មតំ អទ្គសំ អហន្តិ យោជនា។

កបណិកាយាតិ វរកាយ។ ឥមា កិរ ទ្វេ តាថា បដាចារាយ តទា
សោគុម្មាធិបត្តាយ វុត្តាការស្ស អនុករណាវសេន ឥត្តិការេ
អាទិនវិការវនត្ថមេវ ថេរិយា វុត្តា។

ឧភយម្បេតំ ឧទាហរណភាវេន អាណេត្វា ឥទានិ អត្តនោ អនុភូតំ ទុក្ខំ
វិការេន្តិ “ជីណាកុលិនេ” តិអាទិមាហ។ តត្ថ ជីណាកុលិនេតិ ភោគាធិបា
ចារិជុញ្ញបត្តកុលិកេ។ កបណេតិ បរមអវញ្ញាតំ បត្តេ។ ឧភយព្វេតំ អត្តនោ
ឯវ អាមន្តនវចនំ។ អនុភូតំ តេ ទុខំ អបរិមាណាន្តិ ឥមស្មី អត្តភាវេ, ឥតោ
បុរិមត្តភាវេសុ វា អនប្បកំ ទុក្ខំ តយា អនុភវិតំ។ ឥទានិ តំ ទុក្ខំ ឯកទេសេន
វិភជិត្វា ទស្សេតុំ “អស្ស ច តេ បវត្ត” ត្ថិអាទិ វុត្តំ។ តស្សត្ថោ - ឥមស្មី អនមតត្ថេ
សំសារេ បរិព្ពមន្តិយា ពហុកានិ ជាតិសហស្សានិ សោកាភិក្ខុតាយ អស្ស ច
បវត្តំ, អវិសេសិតំ កត្វា វុត្តព្វេតំ, មហាសមុទ្ទស្ស ឧទកតោបិ ពហុកមេវ
សិយា។

វសិតា សុសានមជ្ឈេតិ មនុស្សមំសខាទិកា សុនជី សិដ្ឋាលី ច ហុត្វា
សុសានមជ្ឈេ វុសិតា។ ខាទិតានិ បុត្តមំសានីតិ ព្យគ្សធិបិពិឡាវាទិកាលេ
បុត្តមំសានិ ខាទិតានិ។ ហតកុលិកាតិ វិទជ្ជកុលវំសា។ សព្ពគរហិតាតិ
សព្វេហិ យរវាសីហិ គរហិតា គរហប្បត្តា។ មតបតិកាតិ វិធជវា។ ឥមេ បន
តយោ បការេ បុរិមត្តភាវេ អត្តនោ អនុប្បត្តេ គហេត្វា វទតិ។ ឯវភូតាបិ
ហុត្វា អធិច្ច លទ្ធាយ កល្យាណមិត្តសេវាយ អមតមធិគង្គិ, និព្វានំ អនុប្បត្តា។

ឥទានិ តមេវ អមតាធិគមំ ចាកជំ កត្វា ទស្សេតុំ “ភាវិតោ” តិអាទិ វុត្តំ។
តត្ថ ភាវិតោតិ វិភាវិតោ ឧប្បាទិតោ វឡិតោ ភាវនាភិសមយវសេន បជីវិទ្ធោ។
ធម្មាទាសំ អវេក្ខីហន្តិ ធម្មមយំ អាទាសំ អទ្គក្ខី អបស្សី អហំ។

អបាមម្ចី កន្តសល្លាតិ អរិយមគ្គេន សមុច្ឆន្ទការាទិសល្លា អបំ អម្ចី។
ឌីហ៊ាតការាតិ ឌីរេបិតកាមខន្ធកិលេសាភិសម្ព័រការា។ កតញ្ញិ ករណីយន្តិ
បរិញ្ញាទិកេទំ សោឡសវិធម្យំ កិច្ចំ កតំ បរិយោសិតំ។ សុវិមុត្តចិត្តា ឥមំ
កណ្ឌីតិ សព្ពសោវិមុត្តចិត្តា កិសាគោតមី ថេរី ឥមមត្តំ
“កល្យាណមិត្តតា”តិអាទិនា កាថាពន្ធុសេន អកណ្ឌីតិ អត្តានំ បរិវិយ ថេរី
វេទតិ។ តត្រិទំ ឥមិស្សា ថេរីយា អបធានំ (អប. ថេរី ២.៣.៥៥-៥៦) -

“បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ, សព្ពធម្មាន ចារគូ;
ឥតោ សតសហស្សម្ចី, កប្បេ ឧប្បន្និ នាយកោ។

“តទាហំ ហំសវតិយំ, ជាតា អញ្ញាតវេ កុលេ;
ឧបេត្វា តំ នវវំ, សរណំ សមុចាគមី។

“ធម្មញ្ញោ តស្ស អស្សោសី, ចតុសច្ចបសញ្ញាតំ;
មជ្ជំ បរមស្សាទំ, វដ្តសន្តិសុខាវហំ។

“តទា ច ភិក្ខុនីវរោ, លូខចីវរាវរិនី;
វេបេន្តោ ឯតទគ្គម្ចី, វណ្ណាយី បុរិសុត្តមោ។

“ជនេត្វានប្បកំ បីតី, សុត្វា ភិក្ខុនិយា គុលោ;
ការំ កត្វាន ពុទ្ធស្ស, យថាសត្តិ យថាពលំ។

“និបច្ច មុនិវំ តំ, តំ ហំនមភិបត្តយី;
តទានុមោទិ សម្ពុទ្ធោ, ហំនលាភាយ នាយកោ។

“សតសហស្សតោ កប្បេ, ឌីក្កាកកុលសម្ពុរោ;
គោតមោ នាម គោត្តេន, សត្តា លោកេ ភវិស្សតិ។

“តស្ស ធម្មេសុ ឆាយាធា, ឡីសា ធម្មនិម្មិតា;
កិសាគោតមី នាមេន, ហេស្សសិ សត្ត សាវិកា។

“តំ សុត្វា មុទិតា ហុត្វា, យាវជីវំ តទា ជិនំ;
មេត្តចិត្តា បរិចរី, បច្ចយេហិ វិនាយ កំ។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណីដិហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, តាវតីសមគច្ចហំ។

“ឥមម្ហំ ភទ្ទកេ កប្បេ, ព្រាហ្មពន្ធ មហាយសោ;
កស្សទោ នាម គោត្តន, ឧប្បជ្ឈំ វិទតំ វរោ។

“ឧបជ្ជាកោ មហេសិស្ស, តទា អាសិ នវិស្សរោ;
កាសិរាជា កិកី នាម, ពារាណសិបុរុត្តម។

“បញ្ចមី តស្ស ជីតាសី, ធម្មា នាមេន វិស្សតា;
ធម្មំ សុត្វា ជិនគ្គស្ស, បព្ពជ្ឈំ សមរោចយី។

“អនុជានិ ន នោ តាតោ, អតារេវ តទា មយំ;
វិសវស្សសហស្សានិ, វិចរិម្ហ អតន្តិតា។

“កោមារិ ព្រាហ្មចរិយំ, រាជកញ្ញា សុខេទិតា;
ពុទ្ធាបជ្ជាននិរតា, មុទិតា សត្ត ជីតរោ។

“សមណី សមណគុត្តា ច, ភិក្ខុនី ភិក្ខុនាយិកា;
ធម្មា ចេវ សុធម្មា ច, សត្តមី សង្ឃនាយិកា។

“ខេមា ឧប្បលវណ្ណា ច, បដាចារា ច កុណ្ឌលា;

អហព្វា ធម្មទិន្នា ច,វិសាខា ហោតិ សត្តមី។

“តេហិ កម្មេហិ សុកតេហិ, ចេតនាបណីដិហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, តាវតីសមគច្ចហំ។

“បច្ឆិមេ ច ភវេ ធានិ, ជាតា សេដ្ឋិកុលេ អហំ;
ទុគ្គតេ អធនេ នជ្ឈេ, គតា ច សធនំ កុលំ។

“បតី វេបេត្វា សេសា មេ, ទេស្សន្តិ អធនា ឥតិ;
យទា ច បស្សតា អាសី, សព្វេសំ ទយិតា តទា។

“យទា សោ តរុណោ ភន្តោ, កោមលកោ សុខេដិតោ;
សចាណាមីវ កន្តោ មេ, តទា យមវសំ គតោ។

“សោកដ្ឋាទីនវទនា, អស្សនេត្វា រុទម្ពុខា;
មតំ កុណាបមាទាយ, វិលបន្តិ គមាមហំ។

“តទា ឯកេន សន្និដ្ឋា, ឧបេត្វាភិសក្កត្ថមំ;
អវោចំ ទេហិ ភេសន្តំ, បុត្តសញ្ញីវនន្តិ ភោ។

“នវិជ្ជន្តេ មតា យស្មី, គេហោ សិទ្ធត្ថកំ តតោ;
អាហារាតិ ជិនោ អាហា, វិនយោចាយកោវិនោ។

“តទា គមិត្វា សាវត្ថី, នលភី តាទិសំ យវំ;
កុតោ សិទ្ធត្ថកំ តស្មា, តតោ លទ្ធា សតី អហំ។

“កុណាបំ ធម្មយិត្វាន, ឧបេសី លោកនាយកំ;
ទូរតោវ មមំ ទិស្វា, អវោច មជ្ជវស្សរោ។

“យោ ច វស្សសតំ ជីវេ, អបស្សំ ឧទយព្ពយំ;
ឯកាហំ ជីវិតំ សេយ្យោ, បស្សតោ ឧទយព្ពយំ។

“ន កាមធម្មោ និគមស្ស ធម្មោ, ន ចាបិយំ ឯកកុលស្ស ធម្មោ;
សព្ពស្ស លោកស្ស សនេវកស្ស, ឯសេវ ធម្មោ យទិទំ អនិច្ចតា។

“សាហំ សុត្វានិមា កាថា, ធម្មចក្កំ វិសោធយី;
តតោ វិញ្ញាតសទ្ធម្មា, បព្ពជី អនការិយំ។

“តថា បព្ពជិតា សន្តិ, យុញ្ញន្តិ ជិនសាសនេ;
ន ចិវេនេវ កាលេន, អរហត្តមចាបុណ្ណំ។

“ឥធូសុ ច វសី ហោមិ, ទិព្ពាយ សោតធាតុយា;
បរចិត្តានិ ជាធាមិ, សត្តសាសនការិកា។

“បុព្ពេនិវាសំ ជាធាមិ, ទិព្ពចក្កំ វិសោធិតំ;
ខេបេត្វា អាសវេ សព្ពេ, វិសុទ្ធាសី សុនិម្ពលា។

“បរិចិណ្ណោ មយា សត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ;
ឌីហិតោ គរុកោ កាហោ, ភវនេត្តិ សម្មហតា។

“យស្សត្ថាយ បព្ពជិតា, អការស្មានការិយំ;
សោ មេ អត្ថោ អនុប្បត្តោ, សព្ពសំយោជនក្ខយោ។

“អត្ថធម្មនិរុត្តិសុ, បដិកានេ តថេវ ច;
ញ្ញាណំ មេ វិមលំ សុទ្ធិ, ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស វាហសា។

“សង្ការក្ខជា អាហិត្វា, សុសាធា រចិយាបិ ច;

តតោ សង្ឃាជីកំ កត្វា, លូខំ ធារេមិ ចីវរំ។

“ជីនោ តស្មី គុណោ តុដ្ឋោ, លូខចីវរធារណេ;
ឋេបេសិ ឯតទគ្គម្ហិ, បរិសាសុ វិនាយកោ។

“កិលេសា ឈាមិតា មយ្ហំ... បេ... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

កិសាកោតមីថេវីតាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

ឯកាទសនិចាតវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១១. ធានសកនិចាតោ

១. ឧប្បលវណ្ណាថេវីតាថាវណ្ណានា

ធានសកនិចាតោ ឧកោ មាតា ច ធីតា បាតិអាទិកា ឧប្បលវណ្ណាយ
ថេរិយា តាថា។ អយម្មិ បទុមុត្តរស្ស ភគវតោ កាលេ ហំសវតីនគរេ
កុលគេហោ និព្ពត្តិត្វាវិញ្ញាតំ បត្វា, មហាជនេន សទ្ធិសត្តុ សន្តិកំ គន្ធា, ធម្មំ
សុណាន្តិ សត្វារំ ឯកំ ភិក្ខុនី ឥទ្ធិមន្តានំ អគ្គជ្ជានេ ឋេបេន្តំ ទិស្វា សត្វាហំ
ពុទ្ធប្បមុខស្ស ភិក្ខុសង្ឃស្ស មហាទានំ ទត្វា តំ វាជន្តំ បត្តេសិ។ សា យាវជីវំ
កុសលំ កត្វា ទេវមនុស្សេសុំ សំសរន្តិ កស្សបពុទ្ធកាលេ ពារាណសីនគរេ
កិកិស្ស កាសិវញ្ញោ គេហោ បដិសន្ធិ គហេត្វា សត្តន្តំ ភគិនីនំ អព្ពន្ធភ ហុត្វា
វីសតិវស្សសហស្សានិ ព្រហ្មចរិយំ ចរិត្វា ភិក្ខុសង្ឃស្ស បរិវេណំ កត្វា
ទេវលោកេ និព្ពត្តា។

តតោ ចរិត្វា បុន មនុស្សលោកំ អាគច្ឆន្តិ ឯកស្មី តាមកេ សហត្ថា កម្មំ
កត្វា ជីវនកជ្ជានេ និព្ពត្តា។ សា ឯកទិវសំ ខេត្តកុដិ គច្ឆន្តិ អន្តរាមគ្គេ ឯកស្មី

សរេ ចាតោវ បុប្ផំ បទុមបុប្ផំ ទិស្វា តំ សរំ ឡិយ្ហ តព្វោវ បុប្ផំ
លាជបក្ខិបនត្ថាយ បទុមិនិបត្តញ្ច គហេត្វា កេធាវេ សាលិសីសានិ និដ្ឋិត្វា
កុដិកាយ និសិដ្ឋា លាជេ ភដ្ឋិត្វា បញ្ច លាជសតានិ កត្វា វេបេសិ។ តស្មី ខណ្ឌោ
គន្ធមាទនបព្ពតេ និរោធសមាបត្តិតោ វុដ្ឋិតោ ឯកោ បច្ឆេកពុទ្ធា អាគន្ធា
តស្ស អវិទូវេ វាជេ អដ្ឋាសិ។ សា បច្ឆេកពុទ្ធិ ទិស្វា លាជហិ សទ្ធិ បទុមបុប្ផំ
គហេត្វា, កុដិតោ ឡិយ្ហ លាជេ បច្ឆេកពុទ្ធស្ស បត្តេ បក្ខិបិត្វា បទុមបុប្ផន
បត្តំ បិដាយ អនាសិ។ អថស្ស បច្ឆេកពុទ្ធិ ថោកំ គតេ ឯតទហោសិ -
“បព្ពតិកា ឆាម បុប្ផន អនត្តិកា, អហំ បុប្ផំ គហេត្វា បិដ្ឋន្តិស្សមី” តិ គន្ធា
បច្ឆេកពុទ្ធស្ស ហត្ថតោ បុប្ផំ គហេត្វា បុន ចិន្តេសិ - “សចេ, អយ្យេ, បុប្ផន
អនត្តិកោ អភវិស្ស, បត្តមត្ថកេ វេបេតុំ ឆាទស្ស, អទ្ធា អយ្យស្ស អត្ថោ
ភវិស្សតី” តិ បុន គន្ធា បត្តមត្ថកេ វេបេត្វា បច្ឆេកពុទ្ធិ ខមាបេត្វា, “ភន្តេ,
តមេសំ មេ លាជានំ និស្សន្ទេន លាជគណនាយ បុត្តា អស្ស, បទុមបុប្ផស្ស
និស្សន្ទេន និព្ពត្តនិព្ពត្តដ្ឋានេ បទេ បទេ បទុមបុប្ផំ ឧដ្ឋហត្ថ” តិ បត្តនំ អកាសិ។
បច្ឆេកពុទ្ធា តស្ស បស្សន្តិយាវ អាកាសេន គន្ធមាទនបព្ពតំ គន្ធា តំ បទុមំ
នន្ទមូលកបញ្ចាវេ បច្ឆេកពុទ្ធានំ អក្កមនសោចានសមីបេ ចាទបុញ្ញនំ កត្វា
វេបេសិ។

សាបិ តស្ស កម្មស្ស និស្សន្ទេន ទេវលោកេ បដិសន្ធិ គណ្ហិ។
និព្ពត្តកាលតោ បដ្ឋាយ ចស្ស បទេ បទេ មហាបទុមបុប្ផំ ឧដ្ឋាសិ។ សា តតោ
ចរិត្វា បព្ពតចាទេ ឯកស្មី បទុមសរេ បទុមគព្ពេ និព្ពត្តិ។ តំ និស្សាយ ឯកោ
តាបសោវសតិ។ សោ ចាតោវ មុខឆោវនត្ថាយ សរំ គន្ធា តំ បុប្ផំ ទិស្វា ចិន្តេសិ
- “ឥទំ បុប្ផំ សេសេហិ មហន្តតរំ, សេសានិ ច បុប្ផតានិ ឥទំ មកុលិតមេវ,
ភវិតព្ពមេត្ត ការណោ” តិ ឧទកំ ឡិតិវត្វា តំ បុប្ផំ គណ្ហិ។ តំ តេន
គហិតមត្តមេវ បុប្ផំ តំ។ តាបសោ អន្តោបទុមគព្ពេ និបន្នទារិកំ អទ្គស។

ទិដ្ឋកាលតោ បដ្ឋាយ ច ធីតុសិនេហំ លភិត្វា បទុមេនេវ សទ្ធិំ បណ្ណាសាលំ
នេត្វា មញ្ចកេ និងបដ្ឋាបេសិ។ អថស្ស បុញ្ញានុភារេន អន្ត្រុជ្ជកេ ជីវំ និព្ពត្តិ។ សោ
តស្មី បុប្ផេ មិលាតេ អញ្ញំ នវំ បុប្ផំ អាហរិត្វា តំ និងបដ្ឋាបេសិ។ អថស្ស
អាធាវនិធាវនេន កើឡិ តុំ សមត្ថកាលតោ បដ្ឋាយ បទវារេ បទវារេ បទុមបុប្ផំ
ឧដ្ឋាតិ, កុដ្តុមរាសិស្សវិយ អស្ស សរីរវណ្ណោ ហោតិ។ សា អបត្តា ទេវវណ្ណំ,
អតិក្កន្តា មាណុសវណ្ណំ អហោសិ។ សា បិតវិ ជលាជលត្ថាយ គតេ
បណ្ណាសាលាយំ ឱហិយតិ។

អថេកទិវសំ តស្ស វយប្បត្តកាលេ បិតវិ ជលាជលត្ថាយ គតេ ឯកោ
វនចរកោ តំ ទិស្វា ចិន្តេសិ - “មនុស្សនំ នាម ឯវីវិជំ រូបំ នត្ថិ, វីមសិស្សមិ ន” ត្ថិ
តាបសស្ស អាគមនំ ឧទិត្តន្តោ និសីទិ។ សា បិតវិ អាគច្ឆន្តេ បដិបដំ គន្ធា តស្ស
ហត្ថតោ កាជកមណ្ឌលុំ អគ្គហោសិ, អាគន្ធា និសិទ្ធស្ស ចស្ស អត្ថនោ
ករណាវត្ថំ ទស្សេសិ។ តទា សោ វនចរកោ មនុស្សភារំ ញត្វា តាបសំ
អភិវាទេត្វា និសីទិ។ តាបសោ តំ វនចរកំ វនមូលជលេហិ ច ចានិយេន ច
និមន្តេត្វា, “កោ បុរិស, ឥមស្មីយេវ ថានេ វសិស្សសិ, ឧទាហុ គមិស្សសី” តិ បុច្ឆិ។
“គមិស្សមិ, ភន្តេ, ឥធ កី ករិស្សមី” តិ? “ឥទំ តយា ទិដ្ឋការណំ ឯត្តោ គន្ធា
អកថេតុំ សត្វិស្សសី” តិ? “សចេ, អយ្យោ, ន ឥច្ឆតិ, កីការណា កថេស្សមី” តិ
តាបសំ វន្តិត្វា បុន អាគមនកាលេ មគ្គសញ្ញាននត្ថំ សាខាសញ្ញញ្ច
រុក្ខសញ្ញញ្ច ករោន្តោ បក្កាមិ។

សោ ពារាណសី គន្ធា រាជានំ អទ្ទស។ រាជា “កស្មា អាគតោសី” តិ បុច្ឆិ។
“អហំ, ទេវ, តុម្ហាកំ វនចរកោ បព្ពតចាទេ អច្ឆរិយំ ឥត្តិវតនំ ទិស្វា
អាគតោម្ហី” តិ សព្ពំ បវត្តិ កថេសិ។ សោ តស្ស វចនំ សុត្វា វេគេន បព្ពតចាទំ
គន្ធា អវិទូរេ ថានេ ឧន្ទាវារំ និវាសេត្វា វនចរកេន ចេវ អញ្ជេហិ ច បុរិសេហិ

សង្ខារ តាបសស្ស ភត្តកិច្ចំ កត្វា និសិន្នវេលាយ តត្ថ គន្ធា អភិវាទេត្វា
បដិសន្ធារំ កត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ រាជា តាបសស្ស បព្ពជិតបរិក្ការភណ្ឌំ
ចាទម្ភលេ ឋបេត្វា, “ភន្តេ, ឥមស្មី ឋានេ កី ករោម, គមិស្សមា” តិ អាហា។ “គច្ឆ,
មហារាជា” តិ។ “អាម, គច្ឆាមិ, ភន្តេ, អយ្យស្ស បនសមីបេ វិសភាគបរិសា
អត្ថី” តិ អស្សម្ហា, អសារុប្បា ឯសា បព្ពជិតានំ, មយា សង្ខី គច្ឆតុ, ភន្តេតិ។
មនុស្សនំ នាម ចិត្តំ ធុត្តាសយំ, កងំ ពហុនំ មជ្ឈេ វសិស្សតីតិ? អម្ហាកំ
រុចិតកាលតោ បដ្ឋាយ សេសានំ ជេដ្ឋកដ្ឋានេ ឋបេត្វា បដិជគ្គិស្សម, ភន្តេតិ។

សោ រញ្ជោ កងំ សុត្វា ធម្មារកាលេ គហិតនាមវសេនេវ, “អម្ព,
បទុមវតី” តិ ជីតរំ បក្កោសិ។ សា ឯកវចនេនេវ បណ្ណាសាលតោ និក្ខមិត្វា
បិតរំ អភិវាទេត្វា អដ្ឋាសិ។ អថ នំ បិតា អាហា - “ភំ, អម្ព, វយប្បត្តា, ឥមស្មី
ឋានេ រញ្ជោ ធិដ្ឋកាលតោ បដ្ឋាយ វសិតុំ អយុត្តា, រញ្ជោ សង្ខី គច្ឆ, អម្ហា” តិ។ សា
“សាធុ, តាតា” តិ បិតុ វចនំ សម្បជិដ្ឋិត្វា អភិវាទេត្វា រោទមាណា អដ្ឋាសិ។ រាជា
“ឥមិស្ស បិតុ ចិត្តំ គណ្ហិស្សមី” តិ តស្មីយេវ ឋានេ កហាបណាសិម្ហិ ឋបេត្វា
អភិសេកំ អកាសិ។ អថ នំ គហេត្វា អត្តនោ នគរំ អានេត្វា អាគតកាលតោ
បដ្ឋាយ សេសិត្តិយោ អនោលោកេត្វា តាយ សង្ខីយេវ រមតិ។ តា ឥត្តិយោ
ឥស្សបកតា តំ រញ្ជោ អន្តរេ បរិភិទ្គិតុកាមា ឯវមាហំសុ - “នាយំ, មហារាជ,
មនុស្សជាតិកា, កហំ នាម តុម្ហោ មនុស្សនំ វិចរណាដ្ឋានេ បទុមាទិ
ឧដ្ឋហន្តានិ ធិដ្ឋបុព្វានិ, អទ្ធា អយំ យក្ខិនី, នីហរថ នំ, មហារាជា” តិ។ រាជា តាសំ
កងំ សុត្វា តុណ្ហិ អហោសិ។

អថស្សបរេន សមយេន បច្ឆន្តោ កុបិតោ។ សោ “គរុគញ្ញា បទុមវតី” តិ
នគរេ ឋបេត្វា បច្ឆន្តំ អគមាសិ។ អថ តា ឥត្តិយោ តស្ស ឧបដ្ឋាយិកាយ លញ្ចំ
ធាត្វា “ឥមិស្ស ធារកំ ជាតមត្ថមេវ អបនេត្វា ឯកំ ធារុយជីកំ លោហិតេន

មក្ខិត្វា សន្តិកេ ២២បី” តិ អាហំសុ។ បទុមវតីយាបិ នចិរស្សេវ គព្ពុជ្ជានំ
អហោសិ។ មហាបទុមកុមារោ ឯកកោវ កុដ្ឋិយំ បដិសន្ធិ គណ្ហិ។ អវសេសា
ឯកុនបញ្ចសតា ទារកា មហាបទុមកុមារស្ស មាតុកុដ្ឋិតោ និក្ខមិត្វា
និបន្នកាលេ សំសេទជា ហុត្វា និព្ពត្តិសុ។ អថស្ស “ន តាវ អយំ សតី
បដិលភតី” តិ ព្រាត្វា សា ឧបជ្ឈាយិកា ឯកំ ទារុយដិកំ លោហិតេន មក្ខិត្វា
សមីបេ ២២ត្វា តាសំ ឥត្ថិនំ សញ្ញំ អទាសិ។ តាបិ បញ្ចសតា ឥត្ថិយោ ឯកកា
ឯកកំ ទារកំ គហេត្វា ចុន្ទការកានំ សន្តិកំ បេសេត្វា ករណ្ហាកេ
អាហារាបេត្វា អត្តនា អត្តនា គហិតទារកេ តត្ថ និបជ្ឈាបេត្វា ពហិលញ្ញនំ
កត្វា ២២យីសុ។

បទុមវតីបិ ខោ សញ្ញំ លភិត្វា តំ ឧបជ្ឈាយិកំ “កីវិជាតម្ហិ, អម្ពា” តិ បុដ្ឋិ។
សា តំ សន្តរុត្វា “កុតោ តុំ ទារកំ លភិស្សសី” តិ វត្វា “អយំ តវ កុដ្ឋិតោ
និក្ខន្តទារកោ” តិ លោហិតមក្ខិត្វា ទារុយដិកំ បុរតោ ២២សិ។ សា តំ ទិស្វា
ទោមនស្សប្បត្តា “សីយំ តំ ជាលេត្វា អបនេហិ, សចេ កោចិ បស្សេយ្យ,
លន្និតតំ ភវេយ្យ” តិ អាហា។ សា តស្ស កថំ សុត្វា អត្តកាមាវិយ ទារុយដិកំ
ជាលេត្វា ឧទ្ធតេ បក្ខិបិ។

រាជាបិ បច្ឆន្តតោ អាគន្ធា នក្ខត្តំ បដិមាទេន្តោ ពហិនគរេ ខន្ធាវារំ ពន្ធិត្វា
និសីទិ។ អថ តា បញ្ចសតា ឥត្ថិយោ រញ្ជោ បច្ឆគ្គមនំ អាគន្ធា អាហំសុ - “តុំ,
មហារាជ, ន អម្ពាកំ សទ្ធិហសិ, អម្ពេហិ វុត្តំ អការណំ វិយ ហោតិ, តុំ
មហោសិយា ឧបជ្ឈាយិកំ បក្កោសាបេត្វា បដិបុច្ឆ, ទារុយដិកំ តេ ទេវី
វិជាតា” តិ។ រាជា តំ ការណំ អនុបបរិក្ខិត្វាវ “អមនុស្សជាតិកា ភវិស្សតី” តិ
តំ គេហតោ និក្ខត្តិ។ តស្ស រាជគេហតោ សហ និក្ខមនេនេវ បទុមបុច្ឆានិ
អន្តរឆាយីសុ, សវីរច្ឆវីបិ វិវណ្ណា អហោសិ។ សា ឯកិការ អន្តរវីបិយា

ចាយាសិ។ អថ នំ ឯកា វយប្បត្តា មហាល្លិកា ឥត្ថិ ទិស្វា ជិតុសិនេហំ
ឧប្បាទេត្វា “កហំ គច្ឆសិ, អម្ពា” តិ អាហា។ “អាគន្ទកម្មិ, វសនជ្ជានំ ឱលោកេន្តិ
វិចរាមី” តិ។ “ឥនាគច្ឆ, អម្ពា” តិ វសនជ្ជានំ ទត្វា កោជនំ បដិយាទេសិ។

តស្ស ឥមិនាវ និយាមេន តត្ថ វសមាធាយ តា បញ្ចាសតា ឥត្ថិយោ
ឯកចិត្តា ហុត្វា រាជានំ អាហំសុ - “មហារាជ, តុម្ពេសុ យុទ្ធី គតេសុ អម្ពេហិ
គង្គានេវ តាយ ‘អម្ពាកំ ទេវេ វិជិតសង្ការមេ អាគតេ ពលិកម្មំ កត្វា ឧទកកីឡំ
ករិស្សរាមា’ តិ បត្តិទំ អត្ថិ, ឯតមត្ថំ, ទេវ, ជាតាបេមា” តិ។ រាជា តាសំ វេចនេន
តុដ្ឋោ គង្គាយ ឧទកកីឡំ កាតុំ អគមាសិ។ តាបិ អត្តនា អត្តនា
គហិតករណ្ហាកំ បដិច្ឆន្នំ កត្វា អាធាយ នទី គន្ធា តេសំ ករណ្ហាកានំ
បដិច្ឆាននត្ថំ ចារុបិត្វា ចារុបិត្វា ឧទកេ បតិត្វា ករណ្ហាកេ វិស្សរដ្ឋេសុ។ តេបិ
ខោ ករណ្ហាកា សព្ពេសហ គន្ធា ហេដ្ឋាសោតេ បសាវិតជាលម្ហិ លក្ខីសុ។
តតោ ឧទកកីឡំ កីឡិត្វា រញ្ជោ ឧត្តិល្លាកាលេ ជាលំ ឧត្តិបន្តា តេ ករណ្ហាកេ
ទិស្វា រញ្ជោ សន្តិកំ អានយីសុ។

រាជា ករណ្ហាកេ ឱលោកេត្វា “កី, តាតា, ករណ្ហាកេស្វ” តិ អាហា។ “ន
ជាតាម, ទេវា” តិ។ សោ តេ ករណ្ហាកេ វិវរាបេត្វា ឱលោកេន្តោ បឋមំ
មហាបទុមកុមារស្ស ករណ្ហាកំ វិវរាបេសិ។ តេសំ បន សព្ពេសម្មិ
ករណ្ហាកេសុ និបជ្ជាបិតទិវសេសុយេវ បុញ្ញិទិយា អង្គជ្ជតោ ឪរំ និព្ពត្តិ។ សក្កោ
ទេវរាជា តស្ស រញ្ជោ និក្ខម្ពីការត្ថំ អន្តោករណ្ហាកេ អក្ខរានិ លិខាបេសិ -
“ឥមេ កុមារា បទុមវតិយា កុច្ឆិម្ហិ និព្ពត្តា ពារាណាសិវញ្ជោ បុត្តា, អថ នេ
បទុមវតិយា សបត្តិយោ បញ្ចាសតា ឥត្ថិយោ ករណ្ហាកេសុ បក្ខិបិត្វា ឧទកេ
ឱបីសុ, រាជា ឥមំ ការណំ ជាតាត្វ” តិ។ ករណ្ហាកេ វិវជមត្តេ រាជា អក្ខរានិ
វាចេត្វា ធារកេ ទិស្វា មហាបទុមកុមារំ ឧត្តិបិត្វា វេគេន វេច យោដេត្វា

“អស្សេ កប្បេយ្យ, អហំ អន្ធម្ហោនគរំ បរិសិទ្ធា ឯកទ្វានំ មាតុតាមាណំ បិយំ ករិស្សមី” តិ ចាសាធរំ អារុយ្ហ ហត្ថិគីវាយ សហស្សកណ្ឌិកំ ឋបេត្វា នគរេ កេរី ចរាបេសិ - “យោ បទុមវតី បស្សតិ, សោ ឥមំ សហស្សំ កណ្ឌាត្ថ” តិ។

តំ កងំ សុត្វា បទុមវតី មាតុ សញ្ញំ អនាសិ - “ហត្ថិគីវតោ សហស្សំ កណ្ឌា, អម្ពា” តិ។ “ឆាហំ ឯវរុបំ កណ្ឌិកំ វិសហាមី” តិ អាហា។ សា ទុតិយម្បិ តតិយម្បិ វុត្តេ “កី វត្វា កណ្ឌាមិ, អម្ពា” តិ អាហា។ “មម ធីតា បទុមវតី ទេវី បស្សតី” តិ វត្វា កណ្ឌាហិ” តិ។ សា “យំ វា តំ វា ហោត្វ” តិ កន្ធា សហស្សចង្កោជកំ កណ្ឌិ។ អថ នំ មនុស្ស បុច្ឆិសុ - “បទុមវតី ទេវី បស្សសិ, អម្ពា” តិ? “អហំ ន បស្សមិ, ធីតា កិរ មេ បស្សតី” តិ អាហា។ តេ “កហំ បន សា, អម្ពា” តិ វត្វា តាយ សទ្ធិ កន្ធា បទុមវតី សញ្ញានិទ្វា ចាទេសុ និបតីសុ។ តស្មី កាលេ សា “បទុមវតី ទេវី អយ” តិ ព្រាត្វា “ភារិយំ វត ឥត្ថិយា កម្ពំ កតំ, យា ឯវរិធស្ស រញ្ជោ មហេសី សមាធា ឯវរុបេ ថានេ និរាភ្លាវសី” តិ អាហា។

តេបិ រាជបុរិសា បទុមវតិយា និវេសនំ សេតសាលីហិ បរិក្ខិចាបេត្វា ទ្វារេ អារក្ខំ ឋបេត្វា កន្ធា រញ្ជោ អាហោចេសុ។ រាជា សុវណ្ណាសិវិកំ បេសេសិ។ សា “អហំ ឯវំ ន គមិស្សមិ, មម វេសនជ្ជានតោ បដ្ឋាយ យាវ រាជគេហំ ឯត្ថន្តរេ វរចោត្តកចិត្តត្ថរណោ អត្តរាបេត្វា ឧបរិ សុវណ្ណាតារកិចិត្តំ ចេលវិតានំ ពន្ធាបេត្វា បសាធនតាយ សញ្ញាលង្ការេសុ បហិតេសុ បទសាវ គមិស្សមិ, ឯវំ មេ នាគរា សម្បត្តិ បស្សិស្សន្តិ” តិ អាហា។ រាជា “បទុមវតិយា យថារុចី ករោថា” តិ អាហា។ តតោ បទុមវតី សព្វបសាធនំ បសាធស្វា “រាជគេហំ គមិស្សមី” តិ មគ្គំ បជិបដ្ឋិ។ អថស្សា អក្កន្តអក្កន្តជ្ជានេ វរចោត្តកចិត្តត្ថរណានិ ភិទ្ធិត្វា បទុមបុច្ឆានិ ឧដ្ឋហីសុ។ សា មហាជនស្ស

អត្តនោ សម្បត្តិ ធម្មតា រាជនិវេសនំ អារុយ្ហ សព្វេបិ តេ ចលចិត្តត្ថរណោ
តស្ស មហាល្លិកាយ ចោសាវនិកម្មលំ កត្វា ធាបេសិ។

រាជាបិ ខោ តា បញ្ចសតា ឥត្ថិយោ បក្កោសាបេត្វា “ឥមាយោ តេ, ទេវី,
ធាសិយោ កត្វា ទេមី” តិ អាហា។ “សាធ្ម, មហារាជ, ឯតាសំ មយ្ហំ ទិន្នការំ
សកលនគរេ ជាធាបេហី” តិ។ រាជា នគរេ ភេរី ចរាបេសិ “បទុមវតិយា ទុត្តិកា
បញ្ចសតា ឥត្ថិយោ ឯតិស្សវ ធាសិយោ កត្វា ទិន្នា” តិ។ សា “តាសំ
សកលនគរេន ធាសិការោ សល្លក្ខិតោ” តិ ញត្វា “អហំ មម ធាសិយោ
ភុជិស្ស កាតុំ លភាមិ, ទេវា” តិ រាជានំ បុច្ឆិ។ “តវ ឥន្ទ្រា, ទេវី” តិ។ “ឯវំ សន្តេ
តមេវ ភេរិចារិកំ បក្កោសាបេត្វា - ‘បទុមវតិទេវីយា អត្តនោ ធាសិយោ កត្វា
ទិន្នា បញ្ចសតា ឥត្ថិយោ សញ្ញាវ ភុជិស្ស កតា’ តិ បុន ភេរី ចរាបេថា” តិ អាហា។
សា តាសំ ភុជិស្សការេ កតេ ឯក្ខនានិ បញ្ចបុត្តសតានិ តាសំយេវ ហត្ថ
ចោសនត្ថាយ ទត្វា សយំ មហាបទុមកុមារំយេវ គណ្ហិ។

អថាបរភាគេ តេសំ កុមារានំ កើឡនវយេ សម្បត្តេ រាជា ឧយ្យានេ នាធាវិជំ
កើឡនជ្ជានំ ការេសិ។ តេ អត្តនោ សោឡសវស្សុទ្ធីសិកកាលេ សព្វេវ
ឯកតោ ហុត្វា ឧយ្យានេ បទុមសញ្ញាឆាយ មជ្ឈលចោក្ខរណីយា កើឡន្តា
នវបទុមានិ បុច្ឆិតានិ បុរាណបទុមានិ ច វណ្ណតោ បតន្តានិ ទិស្វា “ឥមស្ស តាវ
អនុចាទិន្នកស្ស ឯវរូចា ជរា ចាបុណាតិ, កិមជ្ឈំ បន អម្ពាភំ សរីរស្ស។ ឥទម្បិ
ហិ ឯវំ គតិកមេវ ភវិស្សតិ” តិ អារម្មណំ គហេត្វា សព្វេវ បច្ឆេកពោធិញ្ញាណំ
និព្ពត្តត្វា ឧដ្ឋាយុដ្ឋាយ បទុមកណ្ហិកាសុ បល្លង្កេន និសីធិសុ។

អថ តេហិ សទ្ធិ គតរាជបុរិសា ពហុគតំ ទិវសំ ញត្វា “អយ្យបុត្តា, តុម្ពាភំ
វេលំ ជាធាថា” តិ អាហំសុ។ តេ តុណ្ហិ អហេសុំ។ បុរិសា គន្ធា រញ្ញោ អាហេចេសុំ
- “កុមារា, ទេវ, បទុមកណ្ហិកាសុ និសិទ្ធា, អម្ពេសុ កថេន្តេសុបិ វចីភេទំ ន

ករោង្គី"តិ។ "យថាវុចិយា នេសំ និសីទិតុំ ទេថា"តិ។ តេ សព្វាត្ថី គហិតារក្ខា
បទុមកណ្តិកាសុ និសិទ្ធិនិយាមេនេវ អរុណំ ឧដ្ឋាបេសុំ។ បុរិសា បុនទិវសេ
ឧបសង្កមិត្វា "ទេវា, វេលំ ជាតាថា"តិ អាហំសុ។ "ន មយំ ទេវា, បច្ឆេកពុទ្ធា នាម
មយំ អម្ពា"តិ។ "អយ្យា, តុម្ពេ ភារិយំ កថំ កថេថ, បច្ឆេកពុទ្ធា នាម តុម្ពាទិសា
ន ហោត្ថិ, ទ្វត្ថុលកេសមស្សុធរា កាយេ បដិមុក្កអដ្ឋបរិក្ខារា ហោត្ថិ"តិ។ តេ
ទត្ថិណាហិតេន សីសំ បរាមសីសុ, តាវទេវ គិហិលិដ្ឋំ អន្តរធាយិ។ អដ្ឋបរិក្ខារា
កាយេ បដិមុក្កា ច អហេសុំ។ តតោ បស្សន្តស្សេវ មហាជនស្ស អាគាសេន
នន្ទមូលកបត្តារំ អគម៌សុ។

សាបិ ខោ បទុមវតី ទេវី "អហំ ពហុបុត្តា ហុត្វា និបុត្តា ជាតា"តិ
ហធមសោកំ បត្វា តេនេវ សោកេន កាលដ្ឋត្វា រាជគហនគរេ ទ្វារគាមកេ
សហិតេន កម្ពំ កត្វា ជីវនដ្ឋានេ និព្ពត្តិ។ អថាបរភាគេ កុលយរំ គតា
ឯកទិវសំ សាមិកស្ស ខេត្តំ យាគុំ ហរមាតា តេសំ អត្តនោ បុត្តានំ អន្តរេ អដ្ឋ
បច្ឆេកពុទ្ធវិក្ខាចារវេលាយ អាគាសេន គច្ឆន្តេ ទិស្វា សីយំ សីយំ គត្វា
សាមិកស្ស អាហេថេសិ - "បស្ស, អយ្យ, បច្ឆេកពុទ្ធវេ, ឯតេ និមន្តេត្វា
កោជេស្សរាមា"តិ។ សោ អាហា - "សមណសកុណា នាមេតេ អញ្ញត្ថាបិ ឯវំ
ចរត្ថិ, ន ឯតេ បច្ឆេកពុទ្ធវា"តិ តេ តេសំ កថេន្តានំយេវ អវិទូរេ ថានេ ឱត្ថរីសុ។
សា ឥត្ថិ តំ ទិវសំ អត្តនោ ភត្តខដ្ឋកោជនំ តេសំ ទត្វា "ស្វេបិ អដ្ឋជនា មយ្ហំ
ភិក្ខុំ គណ្ណាថា"តិ អាហា។ "សាធុ, ឧចាសិកេ, តវ សក្ការោ ឯត្ថកោវ ហោតុ,
អាសនានិ ច អដ្ឋេវ ហោត្ថុ, អញ្ញេបិ ពហូ បច្ឆេកពុទ្ធវេ ទិស្វា តវ ចិត្តំ
បសីទេយ្យាសី"តិ។ សា បុនទិវសេ អដ្ឋ អាសនានិ បញ្ញាបេត្វា អដ្ឋន្ទំ
សក្ការសម្មានំ បដិយាទេត្វា និសីទិ។

និមន្តិតបច្ចេកពុទ្ធាសេសានំ សញ្ញំ អនំសុ - “មារិសា អជ្ជ អញ្ញត្ថ អគន្ធា
សព្ពេវ តុម្ពាភំ មាតុ សង្កបំ ករោថា” តិ។ តេ តេសំ វចនំ សុត្វា សព្ពេវ ឯកតោ
អាគាសេន អាគន្ធា មាតុយរទ្វារេ ចាតុវហេសុំ។ សាបិ បឋមំ លទ្ធិសញ្ញតាយ
ពហូបិ ទិស្វាន កម្មិត្ថ។ សព្ពេបិ តេ គេហំ បវេសេត្វា អាសនេសុ និសីទាបេសិ។
តេសុ បដិចាដិយា និសីទន្តេសុ នវមោ អញ្ញានិ អជ្ជ អាសនានិ មាបេត្វា សយំ
ធុរាសនេ និសីទតិ, យាវ អាសនានិ វឡន្តិ, តាវ គេហំ វឡតិ។ ឯវំ តេសុ
សព្ពេសុបិ និសីទន្តេសុ សា ឥត្ថិ អជ្ជន្នំ បច្ចេកពុទ្ធានំ បដិយាទិតំ សក្ការំ
បញ្ចសតានម្មិ យាវទត្ថំ ទត្វា អជ្ជ និលុប្បលហត្ថកេ អាហារិត្វា
និមន្តិតបច្ចេកពុទ្ធានំយេវ ចាទមូលេ វេបេត្វា អាហា - “មយ្ហំ, ភន្តេ,
និព្ពត្តនិព្ពត្តជ្ជានេ សរីរវណ្ណោ ឥមេសំ និលុប្បលានំ អន្តោគព្ភវណ្ណាវិយ
ហោត្វ” តិ បត្ថនំ អកាសិ។ បច្ចេកពុទ្ធា មាតុ អនុមោទនំ កត្វា គន្ធមោទនំយេវ
អគមំសុ។

សាបិ យាវជីវំ កុសលំ កត្វា តតោ ចុតា ទេវលោកេ និព្ពត្តិត្វា ឥមស្មី
ពុទ្ធប្បាទេ សាវត្ថិយំ សេដ្ឋិកុលេ បដិសន្ធិ គណ្ហិ។
និលុប្បលគព្ពសមាទវណ្ណតាយ ចស្ស ឧប្បលវណ្ណាត្វេវ នាមំ អកំសុ។
អចស្ស វយប្បត្តកាលេ សកលជម្ពុទីបេ រាជានោ ច សេដ្ឋិនោ ច សេដ្ឋិស្ស
សន្តិកំ ទូតំ បហិណ្ឌិសុ “ដីតំ អម្ពាភំ ទេត្វ” តិ។ អបហិណ្ឌាន្តោ នាម
នាហោសិ។ តតោ សេដ្ឋិ ចិន្តេសិ - “អហំ សព្ពេសំ មនំ គហេតុំ ន សក្ខិស្សមិ,
ឧចាយំ បនេកំ កវិស្សមី” តិ ដីតំ បក្កោសាបេត្វា “បព្ពជិតុំ, អម្ព,
សក្ខិស្សសី” តិ អាហា។ តស្ស បច្ឆិមភវិកត្តា បិតុ វចនំ សីសេ
អាសិត្តសតចាកតេលំវិយ អហោសិ។ តស្មា បិតុ “បព្ពជិតុំ, តាតា” តិ
អាហា។ សោ តស្ស សក្ការំ កត្វា ភិក្ខុនុបស្សយំ នេត្វា បញ្ចាដេសិ។ តស្ស
អចិរបព្ពជិតាយ ឯវ ឧចោសថាតារេ កាលវារោ ចាបុណ្ហិ។ សា បទីបំ ជាលេត្វា

ឧបាសថាគារំ សម្មន្និទ្ធា ធិបសិខាយ និមិត្តំ គណ្ហិទ្ធា បិការំ បុណ្យំ
ឱលោកយមាណា តេជាកសិណារម្មណំ ឈានំ និព្វត្តេទ្ធា តនេវ ចាទកំ កត្វា
អរហត្តំ ចាបុណី។ អរហត្តជលេន សទ្ធិយេវ ច អភិញ្ញាបដិសម្ពិទាបិ ឥដ្ឋីសុ។
វិសេសតោ បន ឥទ្ធិវិកុព្ពនេ ចិណ្ណាវសី អហោសិ។ តេន វុត្តំ អបទានេ (អប. ថេរី
២.២.ឧប្បលវណ្ណាថេរីអបទាន, អញ្ញាមញ្ញវិសទិសំ) -

“បទុមុត្តរោ នាម ជិនោ, សព្វធម្មាន ចារគូ;
ឥតោ សតសហស្សម្ពិ, កប្ប ឧប្បន្និ នាយកោ។

“តទាហំ ហំសវតិយំ, ជាតា សេដ្ឋិកុលេ អហំ;
នាណាតនបន្លោតេ, មហាសុខសមប្បីតា។

“ឧបេទ្វា តំ មហាវីរំ, អស្សោសី ធម្មទេសនំ;
តតោ ជាតប្បសាទាហំ, ឧបេមិ សរណំ ជិនំ។

“ភគវា ឥទ្ធិមន្តិនំ, អគ្គំ វណ្ណាសិ នាយកោ;
ភិក្ខុនី លទ្ធិនី តាធិ, សមាធិឈានកោវិទំ។

“តទា មុទិតចិត្តាហំ, តំ ហំនំ អភិកន្ធិនី;
និមន្តិទ្ធា ទសពលំ, សសង្ឃំ លោកនាយកំ។

“កោជយិត្វាន សត្តាហំ, ទត្វាន ច តិចីវរំ;
សត្តមាលំ គហេទ្វាន, ឧប្បលាទេវគន្ធិកំ។

“សត្ត ចាទេ បេបេទ្វាន, ញាណម្ពិ អភិបូជយី;
និបច្ច សិរសា ចាទេ, ឥទំ វចនមព្រី។

“យាទិសា វណ្ណិតាវីរ, ឥតោ អដ្ឋមកេ មុនិ;
តាទិសាបំ ភវិស្សមិ, យទិ សិជ្ឈតិ នាយក។

“តទា អរោច មំ សត្តា, វិស្សដ្ឋា ហោតិ ទារិកេ;
អនាគតម្ហិ អន្ទានេ, លច្ឆសេ តំ មនោវចំ។

“សតសហស្សិតោ កប្បេ, ឌីក្កាកកុលសម្ពុរោ;
គោតមោ នាម គោត្តន, សត្តា លោកេ ភវិស្សតិ។

“តស្ស ធម្មេសុ ទាយាទា, ឱវសា ធម្មនិម្មិតា;
នាមេនុប្បលវណ្ណាតិ, រូបេន ច យសស្សិនី។

“អភិញ្ញាសុ វសិប្បត្តា, សត្តសាសនការិកា;
សព្វាសវបរិក្ខណា, ហេស្សសី សត្ត សារិកា។

“តទាបំ មុទិតា ហុត្វា, យាវជីវំ តទា ជិនំ;
មេត្តចិត្តា បរិចរី, សសង្ឃំ លោកនាយកំ។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណីដិហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, តាវតីសមគន្ធបំ។

“តតោ ចុតាហំ មនុស្សេ, ឧបបន្នា សយម្ពុនោ;
ឧប្បលេហិ បដិច្ចន្នំ, បិណ្ឌាទាតមទាសហំ។

“ឯកនុតិតោ កប្បេ, វិបស្សី នាម នាយកោ;
ឧប្បជ្ជិ ចារុទស្សនោ, សព្វធម្មេសុ ចក្កមា។

“សេដ្ឋីដិតា តទា ហុត្វា, ពារាណាសិបុរុត្ថមេ;

និមន្តត្វាន សម្ពុទ្ធំ, សសង្ឃំ លោកនាយ កំ។

“មហាធានំ ធនិត្វាន, ឧប្បលេហិ វិនាយ កំ;
បូជយិត្វា ចេតសាវ, វណ្ណាសោភំ អបត្តយី។

“ឥមម្ហំ ភទ្ទកេ កប្បេ, ព្រហ្មពន្ធ មហាយសោ;
កស្សទោ នាម គោត្តន, ឧប្បជ្ឈំ វន្តំ វរោ។

“ឧបជ្ឈាកោ មហេសីស្ស, តទា អាសិ នវិស្សរោ;
កាសិរាជា កិកី នាម, ពារាណសិបុរុត្តមេ។

“តស្សាសី ទុតិយា ធីតា, សមណគុត្តស្ស័យា;
ធម្មំ សុត្វា ជិនគ្គស្ស, បព្ពជ្ឈំ សមរោចយី។

“អនុជានិ ន នោ តាតោ, អគារេវ តទា មយំ;
វីសវស្សសហស្សានិ, វិចរិម្ហ អតន្តិតា។

“កោមារិ ព្រហ្មចរិយំ, រាជកញ្ញា សុខេធិតា;
ពុទ្ធាបជ្ឈាននិវតា, មុទិតា សត្តធីតរោ។

“សមណី សមណគុត្តា ច, ភិក្ខុនី ភិក្ខុនាយិកា;
ធម្មា ចេវ សុធម្មា ច, សត្តមី សង្ឃនាយិកា។

“អហំ ខេមា ច សប្បញ្ញា, បដាចារា ច កុណ្ឌលា;
កិសាកោតមី ធម្មទិន្នា, វិសាខា ហោតិ សត្តមី។

“តេហិ កម្មេហិ សុកតេហិ, ចេតនាបណីធីហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, តាវតីសមគច្ចហំ។

“តតោ ចុតា មនុស្សសុ, ឧបបន្នា មហាកុលេ;
បីតំ មជ្ឈំវំ ទុស្សំ, អធំ អរហតោ អហំ។

“តតោ ចុតាវិជ្ជបុរេ, ជាតាវិប្បកុលេ អហំ;
ដីតា តិវិជ្ជិច្ឆស្ស, ឧម្មាទន្តី មនោហរា។

“តតោ ចុតា ជនបទេ, កុលេ អញ្ញតវេ អហំ;
បស្ចុតា នាតិដ៏តម្កិ, សាលី គោបេមហំ តទា។

“ទិស្វា បច្ឆេកសម្ពុទ្ធំ, បញ្ចាលាជសតានិហំ;
ទត្វា បទុមច្ឆន្នានិ, បញ្ច បុត្តសតានិហំ។

“បត្តយី តេបិ បត្តសុំ, មជ្ជំ ទត្វា សយម្ពុនោ;
តតោ ចុតា អរញ្ញេហំ, អជាយី បទុមោទវេ។

“កាសិរញ្ញោ មហេសីហំ, ហុត្វា សក្កតបូជិតា;
អជនី រាជបុត្តានំ, អន្ធនំ សតបញ្ចកំ។

“យទា តេ យោព្ពនប្បត្តា, កីឡន្តា ជលកីឡិកំ;
ទិស្វា ឌីបត្តបទុមំ, អាសុំ បច្ឆេកនាយកា។

“សាហំ តេហិ វិនាគូតា, សុតវីវេហិ សោកិនី;
ចុតា ឥសិគិលីបស្សេ, កាមកម្មំ អជាយីហំ។

“យទា ពុទ្ធា សុតមតី, សុតានំ ភត្តនោបិ ច;
យាគុំ អាទាយ គច្ឆន្តី, អជ្ឈ បច្ឆេកនាយកេ។

“ភិក្ខាយ កាមំ គច្ឆន្តេ, ទិស្វា បុត្តេ អនុស្សវី;

ជ័រធារាវិនិគ្គ័យ, តតាមេ បុត្តបេមសា។

“តតោតេសំ អនំ យាគុំ, បសន្នាសេហិ ចាណិភិ;
តតោ បុតាហំ តិទសំ, នន្ទនំ ឧបបន្នេហំ។

“អនុកោត្វា សុខំ ទុក្ខំ, សំសរិត្វា ភវាភវេ;
តវត្ថាយ មហារីរ, បរិច្ចត្តញ្ច ជីវិតំ។

“ដីតា តុយ្ហំ មហារីរ, បញ្ញវន្ត ទុតិទ្វរ;
ពហុញ្ច ទុក្ខំ កម្មំ, កតំ មេ អតិទុក្ខំ។

“រាហុលោ ច អហព្វេរ, នេកជាតិសតេ ពហុ;
ឯកស្មី សម្ភវេ ជាតា, សមាទច្ឆន្តមាទសា។

“និព្ពត្តិ ឯកតោ ហោតិ, ជាតិយាបិ ច ឯកតោ;
បច្ឆិមេ ភវេ សម្មត្ថេ, ឧភោបិ នាធាសម្ភវា។

“បុរិមាទំ ជិនគ្គាទំ, សង្គមំ តេ និទស្សិតំ;
អធិការំ ពហុំ មយ្ហំ, តុយ្ហត្ថាយ មហាមុនិ។

“យំ មយា បូរិតំ កម្មំ, កុសលំ សរ មេ មុនិ;
តវត្ថាយ មហារីរ, បុញ្ញំ ឧបចិតំ មយា។

“អភព្ពជ្ជានេ វន្តេត្វា, វាយន្តិ អនាចារំ;
តវត្ថាយ មហារីរ, ចត្តំ មេ ជីវិតំ ពហុំ។

“ឯវំ ពហុវិធំ ទុក្ខំ, សម្មត្តិ ច ពហុត្ថិធា;
បច្ឆិមេ ភវេ សម្មត្ថេ, ជាតា សាវត្ថិយំ បុរេ។

“មហាធនសេដ្ឋីកុលេ, សុខិតេ សដ្ឋិតេ តថា;
នាធារតនបន្លោតេ, សត្តកាមសមិទ្ធិនេ។

“សក្កតា បូជិតា ចេវ, មាណីតាបចិតា តថា;
រូបសីរិមនុប្បត្តា, កុលេសុ អភិសក្កតា។

“អតីវ បត្តិតា ចាសី, រូបសោភសីរិហិ ច;
បត្តិតា សេដ្ឋីបុត្តហិ, អនេកេហិ សតេហិបិ។

“អការំ បជហិត្វាន, បព្ពជី អនការិយំ;
អឡមាសេ អសម្បត្តេ, ចតុសច្ចមចាបុណ្ណំ។

“ឥទ្ធិយា អភិនិម្មិត្វា, ចតុរស្សំ រថំ អហំ;
ពុទ្ធស្ស ចាទេ វន្តិស្សំ, លោកនាថស្ស តាធិនោ។

“ឥទ្ធិសុ ច វសី ហោមិ, ទិញ្ចាយ សោតធាតុយា;
ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស, វសី ហោមិ មហាមុនេ។

“បុព្ពេនិវាសំ ជានាមិ, ទិព្ពចក្ខុវិសោធិតំ;
សញ្ញាសវបរិក្ខណា, នត្តិ ធានិ បុណត្ថវោ។

“អត្ថធម្មនិរុត្តិសុ, បដិភានេ តថេវ ច;
ញ្ញាណំ មេ វិមលំ សុទ្ធិ, បភាវេន មហោសិនោ។

“ចីវរំ បិណ្ឌាចាតញ្ច, បច្ចយំ សយនាសនំ;
ខណោន ឧបនាមេន្តិ, សហស្សានិ សមន្តតោ។

“ជិនោ តម្ហិ គុណោ គុដ្ឋោ, ឯតទគ្គេ ឋបេសិ មំ;

អគ្គា ឥឡូវនេះ, បរិសាស្ត្រវិលវិលកោ។

“បរិច្ឆេទ មយា សត្វ, កត់ ពុទ្ធស្ស សាសន៍;

ឡើយតា ករុកោ ភារោ, ភវនេត្តិសម្មហតា។

“យស្សត្ថាយ បព្ពជិតា, អការស្មានការិយ៍;

សោ មេ អត្ថោ អនុប្បត្តោ, សព្វសំយោជនក្ខយោ។

“កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ... បេ... កត់ ពុទ្ធស្ស សាសន៍” ឆ្លើយ

អយំ បន ថេរី យទា ភគវា សាវត្ថិនគរទ្វារេ យមកថាជិហារិយំ កាតុ
កណ្តាម្ពុត្តម្ភលំ ឧបគព្វា, តទា សត្វា ឧបសង្កម្មិត្វា វន្តិត្វា ឯវមាហា - “អហំ,
ភន្តេ, ចាជិហារិយំ ករិស្សមិ, យទិ ភគវា អនុជាតា” តិ សីហនាធំ នធំ។ សត្វា
ឥធំ ការណ៍ អដ្ឋប្បត្តិ កត្វា ជេតវនមហារិហារេ អរិយគណមជ្ឈេ និសិទ្ធា
បដិចាជិយា ភិក្ខុនិយោ ហ្មនន្តរេ បេបេន្តោ ឥមំ ថេរី ឥឡូវនេះ អគ្គជ្ជានេ បេបេសិ។
សា ឈានសុខេន ជលសុខេន និព្វានសុខេន ចរិតិណមេត្តិ ឯកទិវសំ កាមាធំ
អាទិនំ ឡើយ កិលេសញ្ច បច្ចវេក្ខមាតា គត្តាតិវិយត្ថេរស្ស មាតុយា
ជិតាយ សធិ សបត្តិវាសំ ឧទ្ធិស្ស សំវេគជាតាយ វុត្តកាថា បច្ចនុភាសន្តិ -

២២៤.

“ឧកោ មាតា ច ជិតា ច, មយំ អាសុំ សបត្តិយោ;

តស្ស មេ អហុ សំវេកោ, អព្ពតោ លោមហំសនោ។

២២៥.

“ធិវត្ត កាមា អសុចី, ធុត្តន្ទា ពហុកណ្តាកា;

យត្ត មាតា ច ជិតា ច, សភរិយា មយំ អហុ។

២២៦.

“កាមេស្វាធិនំ ធិស្វា, ឆេតុម្ហំ ធន្តរេមតោ;
សា បព្ពដី រាជគហោ, អគារស្មានការិយ”ន្តិ។ -

ឥមា តិស្សោ កាថា អភាសិ។

តត្ថ ឧកោ មាតា ច ជីតា ច, មយំ អាសុំ សបត្តិយោតិ មាតា ច ជីតា បាតិ
ឧកោ មយំ អញ្ញមញ្ញំ សបត្តិយោ អហុម្ហ។

សាវត្ថិយំ កិរ អញ្ញតរស្ស វាណិជស្ស ភរិយាយ បច្ចុសវេលាយំ កុច្ឆិយំ
គព្ពោ សណ្ឋាសិ, សា តំ ន អញ្ញាសិ។ វាណិជោ វិភាតាយ វត្តិយា សកដេសុ
ភណ្ឌំ អាហេបេត្វា រាជគហំ ឧទ្ទិស្ស គតោ។ តស្ស គច្ឆន្តេ កាលេ គព្ពោ វឿត្វា
បរិចាកំ អគមាសិ។ អថ នំ សស្ស ឯវមាហា - “មម បុត្តោ ចិរយ្យវុត្តោ ត្វញ្ច
គត្ថិជី, ចាបកំ តយា កត”ន្តិ។ សា “តវ បុត្តតោ អញ្ញំ បុរិសំ ន ជានាមី”តិ
អាហា។ តំ សុត្វាបិ សស្ស អសទ្ធិបាទ្ធិ តំ យរតោ និក្ខឿ។ សា សាមិកំ គវេសន្តិ
អនុក្កមេន រាជគហំ សម្បត្តា។ តាវនេវ ចស្ស កម្មជវាតេសុ ចលន្តេសុ
មគ្គសមីបេ អញ្ញតរំ សាលំ បរិជ្ជាយ គព្ពវុជ្ជានំ អហោសិ។ សា
សុវណ្ណាពិម្ពសធិសំ បុត្តំ វិជាយិត្វា អនាថសាលាយំ សយាបេត្វា ឧទកកិច្ចត្ថំ
ពហំ និក្ខត្តា។ អថញ្ញតរោ អបុត្តកោ សត្តវាហោ តេន មគ្គេន គច្ឆន្តោ
“អស្សមិកាយ ធារកោ, មម បុត្តោ ភរិស្សតី”តិ តំ ធាតិយា ហត្ថេ អធាសិ។
អថស្ស មាតា ឧទកកិច្ចំ កត្វា ឧទកំ គហេត្វា បដិជីវត្តិត្វា បុត្តំ អបស្សន្តិ
សោកាភិក្ខុតា បរិទេវិត្វា រាជគហំ អប្បវិសិត្វាវ មគ្គំ បដិបដ្ឋិ។ តំ អញ្ញតរោ
ចោរជេដ្ឋកោ អន្តរាមគ្គេ ធិស្វា បដិពទ្ធិចិត្តោ អត្តនោ បជាបតី អភាសិ។ សា
តស្ស គេហោ វសន្តិ ឯកំ ជីតរំ វិជាយិ។ អថ សា ឯកទិវសំ ជីតរំ គហេត្វា បិតា
សាមិកេន ភណ្ឌិត្វា ជីតរំ មញ្ញកេ ឱបិ។ ធារិកាយ សីសំ ថោកំ ភិណ្ឌិ។ តតោ

សាមី សាមីកំ កាយិត្វា រាជគហមេវ បច្ឆាគន្ធា សេរីវិចារេនវិចរតិ។ តស្សា
បុត្តោ បឋមយោត្តនេ បិតោ “មាតា”តិ អជានន្តោ អត្តនោ បជាបតី អភាសិ។
អបរភាគេ តំ ចោរជេដ្ឋកដ្ឋិតំ ភគិនិការំ អជានន្តោ វិវាហំ កត្វា អត្តនោ
គេហំ អានេសិ។ ឯវំ សោ អត្តនោ មាតរំ ភគិនិញ្ច បជាបតី កត្វា វាសេសិ។
តេន តា ឧភោមិ សបត្តិវាសំ វសីសុ។ អថេកធិវសំ មាតា ដីតុ កេសវដ្ឋី
មោចេត្វា ឧកំ ឌីលោកេន្តិ សីសេ វណំ ធិស្វា “អប្បេវនាមាយំ មម ដីតា
ភវេយ្យា”តិ បុច្ឆិត្វា សំវេគជាតា ហុត្វា រាជគហេ ភិក្ខុនុបស្សយំ គន្ធា បព្ពជិត្វា
កតបុព្ពកិច្ចា វិវេកវាសំ វសដ្ឋី អត្តនោ ច បុព្ពបដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា “ឧភោ
មាតា”តិ អាធិកា កាថា អភាសិ។ តា បន តាយ វុត្តកាថាវ កាមេសុ
អាធិនវធស្សនវសេន បច្ឆនុភាសដ្ឋី អយំ ថេរី “ឧភោ មាតា ច ដីតា
ចា”តិ អាធិមាហា។ តេន វុត្តំ - “សាល្យានសុខេន ជលសុខេន និព្វានសុខេន ច
វីតិនាមេន្តិ ឥមា តិស្សោ កាថា អភាសិ”តិ។

តត្ថ អសុប្បីតិ កិលេសាសុបិបក្សរណេន អសុប្បី។ ទុគ្គន្ធាតិ
វិសគន្ធាវាយនេន បូតិគន្ធា។ ពហុកណ្ណាកាតិ វិស្វយិកប្បវត្តិយា
សុចរិតវិនិជ្ឈនដ្ឋេន ពហុវិធកិលេសកណ្ណាកា។ តថា បិ តេ សត្តិសូលូបមា
កាមាតិ វុត្តា។ យត្តាតិ យេសុ កាមេសុ បរិភុញ្ញិតព្មេសុ។ សភវិយាតិ
សមាធនភវិយា, សបត្តិយោតិ អត្តោ។

២២៧.

“បុព្ពេនិវាសំ ជាធាមិ, ធិព្ពចក្កំ វិសោធិតំ;
ចេតោបរិច្ចញ្ញាណញ្ច, សោតធាតុ វិសោធិតា។

២២៨.

“ឥទ្ធិបិ មេ សច្ឆិកតា, បត្តោ មេ អាសវក្ខយោ;

ធម្មតិញ្ញា សង្ខិកតា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ”។

“បុព្ពេនិវាស”ន្តិអាទិកា ទ្វេ គាថា អត្ថនោ អធិកតវិសេសំ បច្ចវេក្ខិត្វា
បីតិសោមនស្សជាតាយ ថេរីយា វុត្តា។ តត្ថ ចេតោបរិច្ឆេទ្យាណន្តិ
ចេតោបរិយញ្ញាណំ, សង្ខិកតំ, បត្តន្តិ វា សម្ពុទ្ធោ។

២២៩.

“ឥទ្ធិយា អភិនិម្មិត្វា, ចតុរស្សំ វេទំ អហំ;
ពុទ្ធស្ស ចាទេ វន្តិត្វា, លោកនាជស្ស តាទិនោ”តិ។ -

អយំ គាថា យនា ភកវា យមកថាជីហារិយំ កាតុំ កណ្តាម្ហុរុក្ខមូលំ ឧបសង្កមិ,
តនា អយំ ថេរី ឯវេរុបំ វេទំ និម្មិត្វា តេន សទ្ធិ សត្តុ សន្តិកំ កន្លា ភកវា “អហំ
ថាជីហារិយំ ករិស្សាមិ តិត្តិយមទនិម្មជនាយ, អនុជាតាថា”តិ វត្វា សត្តុ
សន្តិកេ អជ្ឈាសិ, តំ សទ្ធាយ វុត្តា។ តត្ថ ឥទ្ធិយា អភិនិម្មិត្វា, ចតុរស្សំ វេទំ អហំ
ចត្វាហិ អស្សេហិ យោជិតំ វេទំ ឥទ្ធិយា អភិនិម្មិត្វា ពុទ្ធស្ស ភកវតោ ចាទេ
វន្តិត្វា ឯកមន្តំ អជ្ឈាសិន្តិ អធិប្បាយោ។

២៣០.

“សុបុប្ផិតគ្គំ ឧបគម្ម ចាទបំ, ឯកា តុវំ តិដ្ឋសិ សាលមូលេ;
ន ចាបិ តេ ទុតិយោ អត្ថិ កោចិ, ពាលេ ន ភ័ន្តំ ភាយសិ ធុត្តកានំ”។

តត្ថ សុបុប្ផិតគ្គន្តិ សុដ្ឋុ បុប្ផិតអគ្គំ, អគ្គតោ បដ្ឋាយ សព្ពដាលិបុល្លន្តិ
អត្តោ។ ចាទបន្តិ វុត្តំ, ឥដ បន សាលវុត្តោ អធិប្បតោ។ ឯកា តុវំន្តិ ឯកិកា ភ័
ឥដ តិដ្ឋសិ។ ន ចាបិ តេ ទុតិយោ អត្ថិ កោចិ តិ វេ សហាយភូតោ អារក្ខកោ
កោចិបិ នត្ថិ, រូបសម្បត្តិយា វា តុហ្នំ ទុតិយោ កោចិបិ នត្ថិ, អសធិសរុចា
ឯកិការ ឥមស្មី ជនវិវិត្ត ហំនេ តិដ្ឋសិ។ ពាលេ ន ភ័ន្តំ ភាយសិ ធុត្តកានន្តិ

តរុណិកេ តុំ ធុត្តបុរិសានំ កងំ ន ភាយសិ, សកិញ្ចនការិនោ ធុត្តាតិ
អធិប្បាយោ។ ឥមំ កិរ គាថំ មារោ ឯកធិវសំ ថេរី សុបុប្ផិតេ សាលវនេ
ធិវាវិហារំ និសិទ្ធ�ំ ធិស្វា ឧបសង្កមិត្វាវិវេកតោវិច្ឆិទ្ធិតុកាមាវីមសន្តោ អាហា។
អថ នំ ថេរី សន្តរេន្ទ្រី អត្ថនោ អានុការវសេន -

២៣១.

“សតំ សហស្សនិបិ ធុត្តកានំ, សមាគតា ឯទិសកា ភវេយ្យំ;
លោមំ ន ឥញ្ញេ នបិ សម្បវេជេ, កី មេ តុវំ មារ ករិស្សសេកោ។

២៣២.

“ឯសា អន្តរឆាយាមិ, កុច្ឆី វា បរិសាមិ តេ;
ភមុកន្តវេ តិជ្ជាមិ, តិជ្ជន្តិ មំ ន ទក្ខសិ។

២៣៣.

“ចិត្តម្ហិ វសីភូតាហំ, ឥទ្ធិចាទា សុភាវិតា;
ធម្មភិញ្ញា សង្ខិកតា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

២៣៤.

“សត្តិសូលូបមា កាមា, ខន្ធាសំ អធិកុដ្ឋនា;
យំ តុំ កាមរតី ព្រុសិ, អរតី ទានិ សា មម។

២៣៥.

“សត្តត្ថ វិហតា នន្ទិ, តមោខន្ធវោ បទាលិតោ;
ឯវំ ជាឆាហិ ចាបិម, និហតោ តូមសិ អន្តកា”តិ។ -

ឥមា គាថា អភាសិ។

តត្ថ សតំ សហស្សនិបិ ធុត្តកានំ, សមាគតា ឯទិសកា ភវេយ្យន្តិ
យាទិសកោ តំ ឯទិសកា ឯវ្យាហ អនេកសតសហស្សមត្តាបិ ធុត្តកា
សមាគតា យទិ ភវេយ្យំ។ លោមំ ន ឥញ្ញេ នបិ សម្បវេជេតិ លោមមត្តម្បិ ន
ឥញ្ញេយ្យ ន សម្បវេជេយ្យ។ កី មេ តុរំ មារ ករិស្សសេកោតិ មារ, តំ ឯកកោរ
មយ្ហំ កី ករិស្សសិ?

ឥនានិ មារស្ស អត្តនោ កិញ្ចិបិ កាតុំ អសមត្តតំយេវ វិភាវេន្តិ “ឯសា
អន្តរធាយាមី”តិ គាថមាហ។ តស្សត្ថោ - មារ, ឯសាហំ តវ បុរតោ បិតារ
អន្តរធាយាមិ អនស្សនំ គន្ធាមិ, អជានន្តស្សេវ តេ កុច្ឆី វា បរិសាមិ, ភមុកន្តវេ
វា តិជ្ជាមិ, ឯវំ តិជ្ជន្តិញ្ច មំ តំ ន បស្សសិ។

កស្មាតិ ចេ? ចិត្តម្ហំ វសីភូតាហំ, ឥទ្ធិចាទា សុភាវិតា, អហំ ចម្ហំ មារ, មយ្ហំ
ចិត្តំ វសីភាវប្បត្តំ, ចត្តាហេបិ ឥទ្ធិចាទា មយា សុដ្ឋភាវិតា ពហុលីកតា, តស្មា
អហំ យថាវុត្តាយ ឥទ្ធិវិសយតាយ បហោមីតិ។ សេសំ សត្តំ ហេជ្ជា វុត្តនយត្តា
ឧត្តានមេវ។

ឧប្បលវណ្ណាថេវីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

ឆ្វាទសនិចាតវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១២. សោឡសនិចាតោ

១. បុណ្ណាថេវីគាថាវណ្ណានា

សោឡសនិចាតេ ឧទហារី អហំ សីតេតិអាទិកា បុណ្ណាយ ថេវីយា គាថា។
អយម្បិ បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវិវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ

ឧបចិន្តវិបស្សន្យ ភគវតោ កាលេ កុលគេហេ និព្ពត្តិត្វាវិញ្ញតំ បត្វា
ហេតុសម្បទ្ធតាយ សញ្ញាតសំវេតា ភិក្ខុនីនំ សន្តិកំ គន្ធា ធម្មំ សុត្វា
លទ្ធិប្បសាទា បព្ពជិត្វា បរិសុទ្ធសីលា ភីណិ បិដកានិ ឧគ្គហេត្វា ពហុស្សតា
ធម្មធរា ធម្មកថិកា ច អហោសិ។ យថា ច វិបស្សន្យ ភគវតោ សាសនេ, ឃំ
សិខិត្យ វេស្សកុស្យ កកុសន្ទស្ស កោណាគមនស្ស កស្សបស្ស ច ភគវតោ
សាសនេ បព្ពជិត្វា សីលសម្បទ្ធា ពហុស្សតា ធម្មធរា ធម្មកថិកា ច អហោសិ។
មានធាតុកត្តា បន កិលេសេ សមុច្ឆិន្ទិតុំ ឆាសក្ខិ។ មាឆោបនិស្សយវសេន
កម្មស្ស កតត្តា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស សេដ្ឋិនោ យរទាសិយា
កុច្ឆិម្ហិ និព្ពត្តិ, បុណ្ណាភិស្សា ឆាមំ អហោសិ។ សា សីហនាទសុត្តន្តទេសនាយ
(ម.និ. ១.១៤៦ អាទយោ) សោតាបន្នា ហុត្វា បន្នា ឧទកសុទ្ធិកំ ព្រាហ្មណំ
ទមេត្វា សេដ្ឋិនា សម្ភាវិតា ហុត្វា តេន ភុជិស្សការំ ចាបិតា តំ បព្ពជ្ជំ
អនុជាឆាបេត្វា បព្ពជិត្វាវិបស្សនាយ កម្មំ ករោន្តិ ន ចិរស្សេវ សហ
បជិសម្ពិទាហិ អរហត្តំ ចាបុណិ។ តេន វុត្តំ អបទានេ (អប. ថេរី ២.៤.១៨៤-
២០៣) -

“វិបស្សនោ ភគវតោ, សិខិនោ វេស្សកុស្យ ច;
កកុសន្ទស្ស មុនិនោ, កោណាគមនតាទិនោ។

“កស្សបស្ស ច ពុទ្ធស្ស, បព្ពជិត្វាន សាសនេ;
ភិក្ខុនី សីលសម្បទ្ធា, និបកា សំវុតិទ្ធិយា។

“ពហុស្សតា ធម្មធរា, ធម្មត្ថបជិបុច្ឆិកា;
ឧគ្គហេតា ច ធម្មានំ, សោតា បយិរុទាសិតា។

“ទេសេន្តិ ជនមជ្ឈេហំ, អហោសី ជិនសាសនេ;

ពាហុសច្ឆេន តេជារាម, បេសលា អភិមញ្ញីសំ។

“បដិមេ ច ភវេ ទានិ, សាវត្ថិយំ បុរុត្ថមេ;
អនាថបិណ្ឌិនោ គេហោ, ជាតារាមំ កុម្មទាសិយា។

“គតា ឧទកហារិយំ, សោត្ថិយំ ទិជមទ្គសំ;
សីតជ្ជំតោយមជ្ឈម្ហិ, តំ ទិស្វា ឥទមព្រាវី។

“ឧទហារី អហំ សីតេ, សទា ឧទកមោតរិ;
អយ្យានំ ទណ្ឌភយភីតា, វាចាទោសភយដ្ឋិតា។

“កស្ស ព្រាហ្មណ ភូ ភីតោ, សទា ឧទកមោតរិ;
វេជមាទេហិ គត្តហិ, សីតំ វេទយសេ ភុសំ។

“ជានន្តិ វត មំ ភោតិ, បុណ្ណិកេ បរិបុច្ឆសិ;
ករោន្តំ កុសលំ កម្មំ, រុទ្ធន្តំ កតចាបកំ។

“យោ ច វុឡោ ទហារោ វា, ចាបកម្មំ បកុព្ភតិ;
ទកាភិសេចនា សោបិ, ចាបកម្មា បមុច្ឆតិ។

“ឧត្តរន្តស្ស អក្ខាសី, ធម្មត្ថសំហិតំ បទំ;
តញ្ចា សុត្វាស សំរិគ្គោ, បព្ពជិត្វារហា អហុ។

“បូរេន្តិ ឧនកសតំ, ជាតា ទាសិកុលេ យតោ;
តតោ បុណ្ណាតិ នាមំ មេ, ភុជិស្សំ មំ អកំសុ តេ។

“សេដ្ឋី តតោនុជានេត្វា, បព្ពជី អនការិយំ;
ន ចិរេនេវ កាលេន, អរហត្តមចាបុណ្ណី។

“ឥឡូវ ច វសី ហោមិ, ធិត្តាយ សោតធាតុយា;
ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស, វសី ហោមិ មហាមុនេ។

“បុព្វេនិវាសំ ជានាមិ, ធិត្តចក្ខុវិសោធិតំ;
សញ្ញាសវបរិក្ខណា, នត្តិ ធានិ បុនត្តវោ។

“អត្ថធម្មនិរុត្តិសុ, បដិកាទេ តថេវ ច;
ញ្ញាណំ មេ វិមលំ សុទ្ធី, ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស វាហសា។

“ភាវនាយ មហាបញ្ញា, សុតេនេវ សុតាវិនី;
មាទេន និចកុលជា, ន ហិ កម្មំ វិនស្សតិ។

“កិលេសា ឈាបិតា មឃ្ហំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។
អរហត្តំ បន បត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន -

២៣៦.

“ឧទហារី អហំ សីតេ, សទា ឧទកមោតរិ;
អយ្យានំ ទណ្ឌភយភីតា, វាចាទោសភយដ្ឋិតា។

២៣៧.

“កស្ស ព្រាហ្មណ ភិក្ខុតោ, សទា ឧទកមោតរិ;
វេទមាទេហិ កត្តហិ, សីតំ វេទយសេ ភុសំ។

២៣៨.

“ជានន្តិ វត មំ ភោតិ, បុណ្ណិកេ បរិបុច្ឆសិ;
ករោន្តំ កុសលំ កម្មំ, រុទ្ធន្តំ កតចាបកំ។

២៣៩.

“យោ ច វុឌ្ឍា ធិហរោ វា, ចាបកម្មំ បកុត្តតិ;
ធិកាភិសេចនា សោបិ, ចាបកម្មា បមុច្ចតិ។

២៤០.

“កោ នុតេ ឥធមក្ខាសិ, អជានន្តស្ស អជានកោ;
‘ធិកាភិសេចនា នាម, ចាបកម្មា បមុច្ចតិ’។

២៤១.

“សគ្គំ នូន គមិស្សន្តិ, សព្វេ មណ្ឌកកក្កចា;
នាតា ច សុសុមារា ច, យេ ចញ្ញេ ឧទកេ ចរា។

២៤២.

“ឡិវត្តិកា សូករិកា, មច្ឆិកា មិគពន្ធកា;
ចោរា ច វជ្ឈយាតា ច, យេ ចញ្ញេ ចាបកម្មិនោ;
ធិកាភិសេចនា តេបិ, ចាបកម្មា បមុច្ចរេ។

២៤៣.

“សេច ឥមា នទិយោ តេ, ចាបំ បុព្វេ កតំ វហំ;
បុញ្ញម្បិ មា វហាយ្យំ តេ, តេន ភ្លំ បរិពាហិរោ។

២៤៤.

“យស្ស ព្រាហ្មណ ភ្លំ ភីតោ, សនា ឧទកមោតិ;
តមេវ ព្រហ្ម មាកាសិ, មា តេ សីតំ ធីរី ហានេ។

២៤៥.

“កុម្មុគ្គបដិបន្នំ មំ, អរិយមគ្គំ សមាធិយិ;
ធិកាភិសេចនា ភោតិ, ឥមំ សាដំ ធិនាមិ តេ។

២៤២.

“តុយ្ហេវ សាដកោ ហោតុ, នាហមិច្ឆាមិ សាដកំ;
សចេ កាយសិ ទុក្ខស្ស, សចេ តេ ទុក្ខមប្បិយំ។

២៤៣.

“មាកាសិ ចាបកំ កម្មំ, អារិ វា យទិ វា រហោ;
សចេ ច ចាបកំ កម្មំ, ករិស្សសិ ករោសិ វា។

២៤៤.

“ន តេ ទុក្ខា បមុត្យត្តិ, ឧបេច្ឆាបិ បលាយតោ;
សចេ កាយសិ ទុក្ខស្ស, សចេ តេ ទុក្ខមប្បិយំ។

២៤៥.

“ឧបេហិ សរណំ ពុទ្ធិ, ធម្មំ សង្ឃញ្ញា តាធិនំ;
សមាធិយាហិ សីលានិ, តំ តេ អត្តាយ ហេហិតិ។

២៤៦.

“ឧបេមិ សរណំ ពុទ្ធិ, ធម្មំ សង្ឃញ្ញា តាធិនំ;
សមាធិយាមិ សីលានិ, តំ មេ អត្តាយ ហេហិតិ។

២៤៧.

“ព្រាហ្មពន្ទ បុរេ អាសី, អន្តម្ហិ សច្ចព្រាហ្មណោ;
តេវិជ្ជោ វេទសម្បជ្ជោ, សោតិយោ ចម្ហិ ម្ហាតកោ” តិ។ -

ឥមា គាថា អភាសិ។

តត្ថ ឧទហរីតិ យជេន ឧទកំ វាហិកា។ សីតេ តទា ឧទកមោតវិន្តិ
សីតកាលេបិ សព្ពទា វត្តិន្តិរំ ឧទកំ ឌីតវី។ យទា យទា អយ្យកានំ ឧទកេន
អត្ថោ, តទា តទា ឧទកំ ចារិសី, ឧទកមោតវិន្តិ ឧទកំ ឧបនេសិន្តិ
អធិប្បាយោ។ អយ្យានំ ទណ្ឌកយភីតាតិ អយ្យកានំ ទណ្ឌកយេន ភីតា។
វាចានោសកយដ្ឋិតាតិ វេទទណ្ឌកយេន ចេវ ទោសកយេន ច អដ្ឋិតា បីឡិតា,
សីតេបិ ឧទកមោតវិន្តិ យោជនា។

អថេកទិវសំ បុណ្ណា ទាសី យជេន ឧទកំ អានេតុំ ឧទកតិ ត្ថំ គតា។ តត្ថ
អទ្ទុស អញ្ញាតវំ ព្រាហ្មណំ ឧទកសុទ្ធិកំ ហិមចាតសមយេ មហាតិ សីតេ
វត្តមនេ ចាតោវ ឧទកំ ឌីតវិន្តិ សសីសំ និមុទ្ធិត្វា មន្តេ ជប្បវិត្វា ឧទកតោ
ឧដ្ឋហិត្វា អល្លវត្ថំ អល្លកេសំ បវេជន្តំ ទន្ធវីណំ វាទយមានំ។ តំ ទិស្វា
ករុណាយ សញ្ញោទិតមាទសា តតោ នំ ទិដ្ឋិតតាវិវេចតុកាមា “កស្ស, ព្រាហ្មណ, ត្វំ ភីតោ” តិ កាថមាហា។ តត្ថ កស្ស, ព្រាហ្មណ, ត្វំ កុតោ ច នាម
ភយហេតុតោ ភីតោ ហុត្វា សទា ឧទកមោតវិ សព្ពកាលំ សាយំ ចាតំ ឧទកំ
ឌីតវី។ ឌីតវិន្តិ ច វេទមនេហិ កម្មមនេហិ គត្តេហិ សរីរវយវេហិ សីតំ
វេទយសេ ភុសំ សីតទុក្ខំ អតិវិយ ទុស្សហំ បដិសំវេទយសិ បច្ចនុភវសិ។

ជានន្តិ វត មំ ភោតីតិ, ភោតិ បុណ្ណិកេ, ត្វំ តំ ឧបចិតំ ចាបកម្មំ វុទ្ធន្តំ
និវារណាសមត្ថំ កុសលំ កម្មំ ឥមិនា ឧទកោរោហនេន ករោន្តំ មំ ជានន្តិ វត
បរិបុច្ឆសិ។

ននុ អយមត្ថោ លោកេ ចាកដោ ឯវ។ កថាបិ មយំ តុយ្ហំ វទាមាតិ
ទស្សន្តោ “យោ ច វុឡោ” តិ កាថមាហា។ តស្សត្ថោ - វុឡោ វា ទហារោ វា មជ្ឈិមោ

វាយោកោចិ ហិសាទិកេនំ ចាបកម្មំ បកុព្ពតិ អតិវិយ ករោតិ, សោចិ ភុសំ
ចាបកម្មនិរតោ ឧកាភិសេចនា សិនានេន តតោ ចាបកម្មា បមុច្ចតិ
អច្ចន្តមេវ វិមុច្ចតីតិ។

តំ សុត្វា បុណ្ណិកា តស្ស បដិវចនំ ទេន្តី “កោ នុតេ” តិអាទិមាហ។ តត្ថ កោ
នុតេ ឥនមក្ខាសិ, អជានន្តស្ស អជានកោតិ កម្មវិចាកំ អជានន្តស្ស តេ
សព្វេន សព្វំ កម្មវិចាកំ អជានតោ អជានកោ អវិទ្គសុ ពាលោ
ឧឧកាភិសេចនហេតុ ចាបកម្មតោ បមុច្ចតីតិ, ឥនំ អត្ថជាតំ កោ នុ នាម
អក្ខាសិ, ន សោ សទ្ធយ្យវចនោ, នាចិ ចេតំ យុត្តន្តិ អធិប្បាយោ។

ឥនានិស្ស តមេវ យុត្តិអភារំ វិភាវេន្តី “សគ្គំ នូន កមិស្សន្តី” តិអាទិមាហ។
តត្ថ នាគាតិ វិជ្ជសា។ សុសុមារាតិ កុម្ពីលា។ យេ ចញ្ញេ ឧឧកេ ចរាតិ យេ
ចញ្ញេចិ វារិគោចរា មច្ឆមករន្ធិយាវត្តាឧយោ ច, តេចិ សគ្គំ នូន កមិស្សន្តី
នេវលោកំ ឧបបជ្ជិស្សន្តិ មញ្ញេ, ឧឧកាភិសេចនា ចាបកម្មតោ មុត្តិ ហោតិ
ចេតិ អត្ថោ។

ឡិវត្តិកាតិ ឡិវត្តិយាតកា។ ស្វករិកាតិ ស្វករយាតកា។ មជ្ឈិកាតិ កេវដ្ឋា។
មិគពន្ធកាតិ មាគរិកា។ វជ្ជយាតាតិ វជ្ជយាតកម្មេ និយុត្តា។

បុញ្ញម្បិ មា វហេយ្យន្តិ ឥមា អចិវតិអាធយោ នធិយោ យថា តយា បុព្វេ
កតំ ចាបំ តត្ថ ឧឧកាភិសេចនេន សចេ វហំ និហរេយ្យំ, តថា តយា កតំ
បុញ្ញម្បិ ឥមា នធិយោ វហេយ្យំ បវហេយ្យំ។ តេន ភំ បរិពាហិរោ អស្ស តថា
សតិ តេន បុញ្ញកម្មេន ភំ បរិពាហិរោ វិវហិតោវ ភវេយ្យាតិ ន ចេតំ យុត្តន្តិ
អធិប្បាយោ។ យថា វា ឧឧកេន ឧឧកោរោហាកស្ស បុញ្ញបវាហនំ ន ហោតិ, ឯវំ
ចាបបវាហនម្បិ ន ហោតិ ឯវ។ កស្មា? ឆ្លានស្ស ចាបហេតុនំ

អប្បដិបក្ខការតោ។ យោ យំ វិជានសេតិ, សោ តស្ស បដិបក្ខោ។ យថា
អាណោកោ អនុការស្ស, វិជ្ជា ច អវិជ្ជាយ, ន ឯវំ ម្ពានំ ចាបស្ស។ តស្មា និដ្ឋមេត្ត
គន្តត្ថំ “ន ឧទកាកិសេចនា ចាបតោ បរិមុត្តិ” តិ។ តេនាហ ភគវា -

“ន ឧទកេន សុច្ចិ ហោតិ, ពហេត្ថ ម្ពាយតី ជនោ;
យម្ហិ សច្ចញ្ច ធម្មោ ច, សោ សុច្ចិ សោ ច ព្រាហ្មណោ” តិ។ (ឧទា. ៩; នេត្តិ.
១០៤);

ឥនានិ យទិ ចាបំ បវាហេតុកាមាសិ, សព្វេន សព្វំ ចាបំ មា ករោហិតិ
នស្សេត្ថំ “យស្ស, ព្រាហ្មណោ” តិ កាថមាហា។ តត្ថ តមេវ ព្រាហ្ម មាកាសីតិ
យតោ ចាបតោ ត្វំ ភីតោ, តមេវ ចាបំ ព្រាហ្ម, ព្រាហ្មណ, ត្វំ មា អកាសិ។
ឧទកោរោហនំ បន ព្យាជិសេ សីតកាលេ កេវលំ សវីរមេវ ពាធិតិ។ តេនាហ -
“មា តេ សីតំ ឆរី ហនេ” តិ, ព្យាជិសេ សីតកាលេ ឧទកាកិសេចនេន ជាតសីតំ
តវ សវីរច្ឆរី មា ហនេយ្យ មា ពាធិសីតិ អត្ថោ។

កុម្មគ្គបដិបន្នំ មន្តិ “ឧទកាកិសេចនេន សុច្ចិ ហោតិ” តិ ឥមំ កុម្មគ្គំ
មិច្ឆាភាហំ បដិបន្នំ បគ្គយ្ហ ឋិតំ មំ។ អរិយមគ្គំ សមាធយីតិ “សព្វចាបស្ស
អករណំ, កុសលស្ស ឧបសម្បទា” តិ (ជី. និ. ២.៩០; ធម. ប. ១៨៣; នេត្តិ. ៣០,
១១៦, ១២៤; បេជកោ. ២៩) ឥមំ ពុទ្ធាធិហិ អរិយេហិ គតមគ្គំ សមាធយិ,
សម្មនេវ ឧបនេសិ, តស្មា ភោតិ ឥមំ សាដកំ តុដ្ឋិនានំ អាចរិយភាគំ តុយ្ហំ
ននាមិ, តំ បដិគ្គណ្ហាតិ អត្ថោ។

សា តំ បដិក្ខិបិទ្វា ធម្មំ កថេទ្វា សវណេសុ សីលេសុ ច បតិដ្ឋាបេតុ
“តុយ្ហេវ សាដកោ ហោតុ, នាហមិច្ឆាមិ សាដក” ត្ថិវត្វា “សចេ ភាយសិ
ទុក្ខស្ស” តិ អាធិមាហា។ តស្សត្ថោ - យទិ តុវំ សកលាចាយិកេ សុគតិយញ្ច

អដ្ឋាសុកតាទោគគ្គតាទិភេទា ទុក្ខា កាយសិ។ យទិ តេ តំ អប្បិយំ ន ឥដ្ឋំ។
អរិ វា បរេសំ ចាកជកាវេន អប្បជិច្ឆន្នំ កត្វា កាយេន វាចាយ
ចាលោភិចាតាទិវសេន វា យទិ វា រហោ អចាកជកាវេន បជិច្ឆន្នំ កត្វា
មនោទ្វារេយេវ អភិជ្ឈាទិវសេន វា អណ្តាមត្តម្មិ ចាបកំ លាមកំ កម្មំ មាគាសិ
មា ករិ។ អថ បន តំ ចាបកម្មំ អាយតី ករិស្សសិ, ឯតរហិ ករោសិ វា,
“និរយាទីសុ ចត្វសុ អចាយេសុ មនុស្សេសុ ច តស្ស ជលក្ខតំ ទុក្ខំ ឥតោ ឯត្តោ
វា បលាយន្តេ មយំ នានុពន្ធិស្សតី” តិ អធិប្បាយេន ឧបេច្ច សញ្ញា
បលាយតោបិ តេ តតោ ចាបតោ មុត្តិ មោក្ខា នត្ថិ,
គតិកាលាទិបច្ចយន្តរសមវាយេ សតិវិបច្ចតេ ឯវាតិ អត្តោ។ “ឧប្បច្ចា” តិ វា
ចាថោ, ឧប្បតិក្ខតិ អត្តោ។ ឯវំ ចាបស្ស អករណេន ទុក្ខាភារំ ទស្សេត្វា
ឥនានិ បុញ្ញស្ស ករណេនបិ តំ ទស្សេត្តំ “សច កាយសិ” តិ អាទិ វុត្តំ។ តត
តាទិនន្តិ ទិដ្ឋាទីសុ តាទិភារវ្យត្តំ។ យថា វា បុរិមកា សម្មាសម្ពុទ្ធា បស្សិតព្ពា,
តថា បស្សិតព្ពតោ តាទិ, តំ ពុទ្ធិ សរណំ ឧបេហីតិ យោជនា។ ធម្មសង្ឃេសុបិ
ឯសេវ នយោ។ តាទិនំ វរេត្តានំ ធម្មំ, អដ្ឋន្នំ អរិយបុគ្គលានំ សង្ឃំ សមូហន្តិ
យោជនា។ តន្តិ សរណាគមនំ សីលានំ សមាទានញ្ច។ ហេហិតីតិ ករិស្សតិ។

សោ ព្រាហ្មណោ សរណេសុ សីលេសុ ច បតិដ្ឋាយ អបរភាគេ សត្ត
សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា បដិលទ្ធសទ្ធោ បព្ពជិត្វា យដេន្តោ វាយមន្តោ ន ចិរស្សេវ
តេវិជ្ជោ ហុត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ចវេក្ខិត្វា ឧទានេន្តោ “ព្រាហ្មពន្ធុ” តិ
កាថមាហ។

តស្សត្តោ - អហំ បុព្វេ ព្រាហ្មណកុលេ ឧប្បត្តិមត្តេន ព្រាហ្មពន្ធុ នាមាសី។
តថា ឥវុព្វេនាទីនំ អដ្ឋេនាទិមត្តេន តេវិជ្ជោ វេទសម្បន្នោ សោត្តិយោ ម្នាតកោ
ច នាមាសី។ ឥនានិ សព្វសោ ពាហិតចាបតាយ សច្ចព្រាហ្មណោ

បរមត្ថព្រាហ្មណោ, វិជ្ជត្តយាធិគមេន តេវីន្ទោ, មគ្គញ្ញាណសង្ខារេន វេនេន
សមន្មាគតត្តា វេទសម្បន្នោ, និត្តរសព្ពចាបតាយ ម្ពាតកោ ច អម្ព័តិ។ ឯត្ថ ច
ព្រាហ្មណេន វុត្តកាថាបិ អត្ថនា វុត្តកាថាបិ បច្ឆា ថេរីយា បច្ឆេកំ ភាសិតាតិ
សព្ពា ថេរីយា កាថា ឯវ ជាតាតិ។

បុណ្ណាថេរីកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

សោឡសនិចាតវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១៣. វីសតិនិចាតោ

១. អម្ពចាលីថេរីកាថាវណ្ណានា

វីសតិនិចាតោ កាឡកា ភមវវណ្ណាសាធិសាតិអាធិកា អម្ពចាលីយា
ថេរីយា កាថា។ អយម្បិ បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវីវដ្ឋបនិស្សយំ
កុសលំ ឧបចិន្តិ សិទ្ធិស្ស ភគវតោ សាសនេ បព្ពជិត្វា ឧបសម្បន្នា ហុត្វា
ភិក្ខុនិសិក្ខាបទំ សមាធាយ វិហារន្តិ, ឯកទិវសំ សម្ពហុលាហិ ភិក្ខុនិហិ សទ្ធិ
ចេតិយំ វជ្ជិត្វា បទក្ខណំ ករោន្តិ បុរេតរំ គច្ឆន្តិយា ជីណាសវត្ថេរីយា ទិបន្តិយា
សហសា ខេឡបិណ្ឌំ ចេតិយន្ត្រណេ បតិតំ, ជីណាសវត្ថេរីយា អបស្សិត្វា
គតាយ អយំ បច្ឆតោ គច្ឆន្តិ តំ ខេឡបិណ្ឌំ ទិស្វា “កា នាម គណិកា ឥមស្មី
ហនេ ខេឡបិណ្ឌំ ចាតេសី” តិ អក្កោសិ។ សា ភិក្ខុនិកាលេ សីលំ វត្តន្តិ គព្ពវាសំ
ជិតុច្ឆិត្វា ឱបចាតិកត្តភាវេ ចិត្តំ បបេសិ។ តេន ចរិមត្តភាវេ វេសាលីយំ
រាជុយ្យានេ អម្ពរុក្ខមូលេ ឱបចាតិកា ហុត្វា និព្ពត្តិ។ តំ ទិស្វា ឧយ្យានចាលោ
នគរំ ឧបនេសិ។ អម្ពរុក្ខមូលេ និព្ពត្តតាយ សា អម្ពចាលីត្វេវ វោហរិយិត្ត។ អថ
នំ អភិរូបំ ទស្សនីយំ ចាសាធិកំ វិលាសកន្តតាធិគុណាវិសេសសមុទិតំ ទិស្វា

សម្ពហុលា រាជកុមារា អត្តនោ អត្តនោ បរិគ្គហំ កាតុកាមា អញ្ញាមញ្ញំ
កលហំ អកំសុ។ តេសំ កលហវ្យបសមត្ថំ តស្សា កម្មសញ្ញោធិតា វោហារិកា
“សព្វេសំ ហោតូ” តិ គណិកាជ្ជានេ វេបេសុំ។ សា សត្តរិ បដិលទ្ធសទ្ធា អត្តនោ
ឧយ្យានេវិហារំ កត្វា ពុទ្ធប្បមុខស្ស ភិក្ខុសង្ឃស្ស និយ្យាទេត្វា បច្ឆា អត្តនោ
បុត្តស្ស វិមលកោណ្ឌាញ្ញត្ថេរស្ស សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា បព្ពជិត្វា វិបស្សនាយ
កម្មំ ករោន្តី អត្តនោ សរីរស្ស ជរាជិណ្ឌាការំ និស្សាយ សំវេគជាតា សង្ខារានំ
អនិច្ចតំ វិភាវេន្តី -

២៥២.

“កាឡកា ភមវវណ្ណាសាធិសា, វេល្លិតគ្គា មម មុទ្ធជា អហុ;
តេ ជរាយ សាណាវាកសាធិសា, សច្ចវាទិវចនំ អនញ្ញាថា។

២៥៣.

“វាសិតោវ សុរភី ករណ្ហាកោ, បុប្ផបួរ មម ឧត្តមផ្កជោ;
តំ ជរាយថ សលោមគន្ធិកំ, សច្ចវាទិវចនំ អនញ្ញាថា។

២៥៤.

“កាននំវ សហិតំ សុរោមិតំ, កោច្ឆសូចិវិចិតគ្គសោភិតំ;
តំ ជរាយ វិរលំ តហី តហី, សច្ចវាទិវចនំ អនញ្ញាថា។

២៥៥.

“កណ្ហាខន្ធកសុវវណ្ណាមណ្ឌិតំ, សោភតេ សុវេណីហិលផ្កតំ;
តំ ជរាយ ខលិតំ សិរំ កតំ, សច្ចវាទិវចនំ អនញ្ញាថា។

២៥៦.

“ចិត្តការសុកតាវ លេខិកា, សោភវេ សុភមុកា បុរេ មម;

តា ជរាយ វលិតិប្បលម្ពិតា, សច្ចវាទិវចនំ អនញ្ញាថា។

២៥៧.

“ភស្សរា សុរុចិរា យថា មណី, នេត្តហេសុមភិនីលមាយតា;
តេ ជរាយភិហតា ន សោភវេ, សច្ចវាទិវចនំ អនញ្ញាថា។

២៥៨.

“សណ្ឋាតុដ្ឋសទិសី ច នាសិកា, សោភតេ សុ អភិយោព្ពនំ បតិ;
សា ជរាយ ឧបកូលិតាវិយ, សច្ចវាទិវចនំ អនញ្ញាថា។

២៥៩.

“កង្គ្គណំវ សុកតំ សុនិដ្ឋិតំ, សោភវេ សុ មម កណ្ណាចាឡិយោ;
តា ជរាយ វលិតិប្បលម្ពិតា, សច្ចវាទិវចនំ អនញ្ញាថា។

២៦០.

“បត្តលីមកុលវណ្ណសាទិសា, សោភវេ សុ ទន្តា បុវេ មម;
តេ ជរាយ ខណ្ឌិតា ចាសិតា, សច្ចវាទិវចនំ អនញ្ញាថា។

២៦១.

“កាននម្ពី វនសណ្ឋាចារិនី, កោកិលាវ មធុរំ និក្ខជិហំ;
តំ ជរាយ ខលិតំ តហី តហី, សច្ចវាទិវចនំ អនញ្ញាថា។

២៦២.

“សណ្ឋាកម្មរិវ សុប្បមជ្ឈិតា, សោភតេ សុ គីវា បុវេ មម;
សា ជរាយ ភក្កាវិនាមិតា, សច្ចវាទិវចនំ អនញ្ញាថា។

២៦៣.

“វដ្តបលិយសធិសោបមា ឧភោ, សោភវេ សុ ពាហា បុរេ មម;
តា ជរាយ យថា ចាជលីត្តលីតា, សច្ចវាទីវចនំ អនញ្ញាថា។

២៦៤.

“សណ្តាមុទ្ធិកសុវណ្ណាមណ្ឌិតា, សោភវេ សុ ហត្ថា បុរេ មម;
តេ ជរាយ យថា មូលមូលីកា, សច្ចវាទីវចនំ អនញ្ញាថា។

២៦៥.

“បីនវដ្ឋសហិតុគ្គតា ឧភោ, សោភវេ សុ ជនកា បុរេ មម;
យេវីកីវ លម្ពន្តិ នោទកា, សច្ចវាទីវចនំ អនញ្ញាថា។

២៦៦.

“កញ្ចានស្ស ជលកំវ សម្មជ្ជំ, សោភតេ សុ កាយោ បុរេ មម;
សោ វលីហិ សុខុមាហិ ឌីតតោ, សច្ចវាទីវចនំ អនញ្ញាថា។

២៦៧.

“នាគភោគសធិសោបមា ឧភោ, សោភវេ សុ ឡ បុរេ មម;
តេ ជរាយ យថា វេឡ្យនាឡិយោ, សច្ចវាទីវចនំ អនញ្ញាថា។

២៦៨.

“សណ្តានុបុរសុវណ្ណាមណ្ឌិតា, សោភវេ សុ ជង្គ្គា បុរេ មម;
តា ជរាយ តិលទណ្ណាការីវ, សច្ចវាទីវចនំ អនញ្ញាថា។

២៦៩.

“តូលបុណ្ណាសធិសោបមា ឧភោ, សោភវេ សុ ចាទា បុរេ មម;
តេ ជរាយ ដុដិតា វលីមតា, សច្ចវាទីវចនំ អនញ្ញាថា។

២៧០.

“ឯធិសោ អហុ អយំ សមុស្សយោ, ជន្នរោ ពហុទុខានមាលយោ;
សោបលេបបតិតោ ជរាយរោ, សច្ចវាទីវចនំ អនញ្ញថា”តិ។ -

ឥមា កាថាយោ អភាសិ។

តត្ថ កាឡកាតិ កាឡកវណ្ណា។ ភមវណ្ណាសាទិសាតិ កាឡកា
ហោន្តាបិ ភមវសទិសវណ្ណា, សិទិទ្ធនីលាតិ អត្តោ។ វេល្លិតគ្គាតិ កុញ្ចិតគ្គា,
មូលតោ បដ្ឋាយ យាវ អត្តា កុញ្ចិតា វេល្លិតាតិ អត្តោ។ មុទ្ធជាតិ កេសា។
ជរាយាតិ ជរាហេតុ ជរាយ ឧបហាតសោភា។ សាលាវាកសាទិសាតិ
សាលាសទិសា វាកសទិសា ច, សាលាវាកសទិសា ចេវ មកចិវាកសទិសា
ចាតិបិ អត្តោ។ សច្ចវាទីវចនំ អនញ្ញថាតិ សច្ចវាទិនោ អវិតថវាទិនោ
សម្មាសមុទ្ធស្ស “សត្តំ រូបំ អនិច្ចំ ជរាភិក្ខុត”ន្តិអាទិវចនំ អនញ្ញថា យថាភ្នតមេវ,
ន តត្ថ វិតថំ អត្ថិតិ។

វាសិតោវ សុរភី កវណ្ណាកោតិ បុប្ផកន្ធវាសចុណ្ណាទីហិ វាសិតោ វាសំ
គាហាបិតោ បសាធនសមុត្តារិយ សុគន្ធិ។ បុប្ផបូរ មម ឧត្តមផ្កជោតិ
ចម្បកសុមនមល្លិកាទីហិ បុប្ផហិ បូរិតោ បុព្វេ មម កេសកលាហោ
និម្មលោតិ អត្តោ។ តន្តិ ឧត្តមផ្កជំ។ អថ បច្ឆា ឯតវហិ សលោមគន្ធកំ
ចាកតិកលោមគន្ធមេវ ជាតំ។ អថ វា សលោមគន្ធកន្ធិ មេណ្ឌាកលោមេហិ
សមានគន្ធិ។ “ឯឡកលោមគន្ធិ”ន្តិបិ វេទន្តិ។

កាននំវ សហិតំ សុរោបិតន្តិ សុដ្ឋ រោបិតំ សហិតំ យនសន្និវេសំ ឧទ្ធមេវ
ឧដ្ឋិតំ ឧដ្ឋកទីយសាខំ ឧបវនំ វិយ។ កោច្ឆសូចិវិចិតគ្គសោភិតន្តិ បុព្វេ កោច្ឆន
សុវណ្ណាសូចិយា ច កេសជជារិជជនេនវិចិតគ្គំ ហុត្វា សោភិតំ, យនភាវេន វា

កោដ្ឋសធិសំ ហុត្វា បណ្ណន្តសូចិហិ វិចិត្តតាយ សោភិតំ។ តន្តិ ឧត្តមង្គំ។
វិរលំ តហិ តហិន្ទិ តត្ថ តត្ថ វិរលំ វិល្លងកេសំ។

កណ្ណាខន្ធកសុវណ្ណាមណ្ឌិតន្តិ សុវណ្ណាវជិរាធិហិ វិភូសិតំ
កណ្ណាកេសបុញ្ញកំ។ យេ បន “សណ្ណាកណ្ណាកសុវណ្ណាមណ្ឌិត”ន្តិ បឋន្តិ, តេសំ
សណ្ណាហិ សុវណ្ណាសូចិហិ ជជារិជជនេន មណ្ឌិតន្តិ អត្តោ។ សោភតេ
សុវេណីហិលង្គតន្តិ សុន្ទរេហិ រាជរុក្ខមាលា សធិសេហិ កេសវេណីហិ
អលង្កតំ ហុត្វា បុព្វេវិរាជតេ។ តំ ជរាយ ខលិតំ សិរំ កតន្តិ តំ តថា សោភិតំ
សិរំ ឥនានិ ជរាយ ខលិតំ ខណ្ឌិតាខណ្ឌិតំ វិល្លងកេសំ កតំ។

ចិត្តការសុកតាវ លេខិកាតិ ចិត្តការេន សិប្បិទា នីលាយ វណ្ណាធាតុយា
សុដ្ឋ កតា លេខាវិយ សោភតេ។ សុ ភមុកា បុរេ មមាតិ សុន្ទរា ភមុកា បុព្វេ
មម សោភនំ កតា។ វលិតិប្បលម្ពិតាតិ នលាជន្តេ ឧប្បន្នាហិ វលីហិ បលម្ពន្តា
បិតា។

ភស្សរាតិ ភាសុរា។ សុរុចិរាតិ សុដ្ឋ រុចិរា។ យថា មណីតិ មណិមុទ្ធិកា វិយ។
នេត្តហេសុន្តិ សុនេត្តា អហេសុំ។ អភិនិលមាយតាតិ អភិនិលា ហុត្វា
អាយតា។ តេតិ នេត្តា។ ជរាយភិហតាតិ ជរាយ អភិហតា។

សណ្ណាតុដ្ឋសធិសី ចាតិ សណ្ណា តុដ្ឋា សេសមុខាវយវានំ អនុរូទា ច។
សោភតេតិ វដ្តេត្វា ឋបិតហរិតាលវដ្តិវិយ មម នាសិកា សោភតេ។ សុ
អភិយោព្ភនំ បតីតិ សុន្ទរេ អភិនវយោព្ភនកាលេ សា នាសិកា ឥនានិ ជរាយ
និវារិតសោភតាយ បរិសេធិតាវិយ វរត្តាវិយ ច ជាតា។

កង្គណំវ សុកតំ សុនិដ្ឋិតន្តិ សុបរិកម្មកតំ សុវណ្ណាកង្គណំវិយ វដ្ឋលការំ
សន្ធាយ វទតិ។ សោភវេតិ សោភន្តេ។ “សោភន្តេ”តិ វា ចាហោ។ សុឥតិ

និហិតមត៌្គំ។ កណ្តាចាឡិយោតិ កណ្តាគន្ធា។ វលិភិប្បលម្ពិតាតិ តហី តហី
ឧប្បន្នវលីហិ វលិតា ហុត្វា វដ្តនិយា បណាមិតវត្តខន្ធវិយ ភស្សន្តា ឡិលម្ពត្តិ។

បត្តលីមកុលវណ្ណសាទិសាតិ កនលីមកុលសទិសវណ្ណសណ្ឋានា។
ខណ្ឌិតាតិ ភេទនបតនេហិ ខណ្ឌិតា ខណ្ឌាការំ គតា។ អសិតាតិ វណ្ណភេទន
អសិតការំ គតា។

កាននម្ពិ វនសណ្ឋាចារិនី, កោកិលាវ មជ្ជុំ និក្ខេបន្តិ វនសណ្ឋា
កោចរចរណេន វនសណ្ឋាចារិនី កាននេ អនុសំគីតនិវាសិនី កោកិលាវិយ
មជ្ជរាលាបំ និក្ខេបន្តិ។ តន្តិ និក្ខេបន្តិ អាហាបំ។ ខលិតំ តហី តហិន្តិ
ខណ្ឌាទន្តាទិការេន តត្ថ តត្ថ បក្ខលិតំ ជាតំ។

សណ្ឋាកម្ពុវ សុប្បមជ្ជិតាតិ សុដ្ឋ បមជ្ជិតា សណ្ឋា សុវណ្ណសម្ពាវិយ។
ភក្តាវិនាមិតាតិ មំសបរិក្ខយេន វិក្ខតសិរាជាលតាយ ភក្តា ហុត្វា វិនតា។

វដ្តបលិយសទិសោបមាតិ វដ្តេន បលិយនណ្ឌេន សមសមា។ តាតិ តា
ឧភោមិ ពាហាយោ។ យថា ចាដលិត្តលិតាតិ ជន្លូរការេន
បលិតចាដលិតសាខាសទិសា។

សណ្ឋាមុទ្គិកសុវណ្ណមណ្ឌិតាតិ សុវណ្ណមយាហិ មជ្ជភាសុរាហិ មុទ្គិកាហិ
វិក្ខសិតា។ យថា មូលមូលិកាតិ មូលកកណ្តាសទិសា។

បីនវដ្តសហិតុគ្គតាតិ បីនា វដ្តា អញ្ញមញ្ញំ សហិតាវ ហុត្វា ឧគ្គតា
ឧទ្ធមុខា។ សោភតេ សុ ជនកា បុរេ មមាតិ មម ឧភោមិ ជនា យថាវុត្តរូចា
ហុត្វា សុវណ្ណកលសិយោវិយ សោភីសុ។ បុតុត្ថេ ហិ ឥទំ ឯកវចនំ, អតីតត្ថេ

ច វត្តមានវចនំ។ ថេរីកីវ លម្ពន្តិ នោទកាតិ តេ ឧកោបិ មេ ជនា នោទកា
គលិតជលា វេណុទណ្ណាកេ ឋបិតឧទកកស្មារិយ លម្ពន្តិ។

កញ្ចនជលកំវ សម្មជ្ជន្តិ ជាតិហិដ្ឋុលកេន មក្ខិត្វា
ចិរបរិមជ្ជិតសោវណ្ណជលកំវិយ សោភតេ។ សោ វលីហិ សុខុមាហិ ឌិតតោតិ
សោ មម កាយោ ឥធានិ សុខុមាហិ វលីហិ តហិ តហិ វិតតោ វលិត្តចតំ
អាបន្នោ។

នាគភោគសទិសោបមាតិ ហត្ថិនាគស្ស ហត្ថន សមសមា។ ហត្ថោ ហិ
ឥធ ភុញ្ញតិ ឯតេនាតិ ភោគោតិ វុត្តោ។ តេតិ ឡុយោ។ យថា វេឡុនាឡិយោតិ
ឥធានិ វេឡុបព្ពសទិសា អហោសុំ។

សណ្ឋានុប្បវសុវណ្ណមណ្ឌិតាតិ សិនិទ្ធមជ្ជេហិ សុវណ្ណានុប្បវេហិ វិត្វសិតា។
ជជ្ជាតិ អជ្ជិជជ្ជាយោ។ តាតិ តា ជជ្ជាយោ។ តិលទណ្ណការិវាតិ
អប្បមំសលោហិតត្តា កិសភាវេន លូនាវសិជ្ជិសុក្ខតិលទណ្ណការិយ
អហោសុំ។ រ-កាពោ បទសន្ធិករោ។

តូលបុណ្ណសទិសោបមាតិ មុនុសិនិទ្ធកាវេន
សិម្ពលិតូលបុណ្ណបលិតុណ្ឌិតឧចាហនសទិសា។ តេ មម ចាធា ឥធានិ ដុដិតា
ជលិតា, វលីមតា វលីមន្តោ ជាតា។

ឯទិសោតិ ឯវុចោ។ អហុ អហោសិ យថាវុត្តប្បកាពោ។ អយំ
សមុស្សយោតិ អយំ មម កាយោ។ ជជ្ជរោតិ សិចិលាពន្នោ។
ពហុទុខានមាលយោតិ ជរាទិហេតុកានំ ពហុនំ ទុក្ខានំ អាលយក្ខតោ។
សោបលេបបតិតោតិ សោ អយំ សមុស្សយោ អបលេបបតិតោ
អភិសង្ការលេបបរិក្ខយេន បតិតោ ចាតាភិមុខោតិ អត្ថោ។ សោបិ

អលេបបតិភោតិ វា បទវិភាគោ, សោ ឯវត្ថោ។ ជរាយរោតិ
ជិណ្ហាយរសទិសោ។ ជរាយ វា យរក្ខតោ អហោសិ។ តស្មា សច្ចវាទិនោ ធម្មានំ
យថាភូតំ សភាវំ សម្មនេវ ញាត្វា កថនតោ អវិតថវាទិនោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស មម
សត្តវចនំ អនញ្ញថា។

ឯវំ អយំ ថេវ អត្តនោ អត្តភាវេ អនិច្ចតាយ សល្លក្ខណាមុខេន សព្វេសុបិ
តេភូមកធម្មេសុ អនិច្ចតំ ឧបដាវេត្វា តទទុសារេន តត្ថ ទុក្ខលក្ខណំ
អនត្តលក្ខណញ្ច អាហេបេត្វា វិបស្សនំ ឧស្សក្កាបេន្តី មគ្គបដិចាជិយា អរហត្តំ
ចាបុណី។ តេន វុត្តំ អបនាទេ (អប. ថេវ ២.៤.២០៤-២០៩) -

“យោ វំសិដុសិតាវេឡោ, ដុស្សោ នាម មហាមុនិ;
តស្សបំ ភគិនំ អាសី, អជាយី ខត្តិយេ កុលេ។

“តស្ស ធម្មំ សុណិត្វាបំ, វិប្បសន្នេន ចេតសា;
មហានានំ ទទិត្វាន, បត្តយី រូបសម្បទំ។

“ឯកតីសេ ឥតោ កប្បេ, សិទ្ធិ លោកគ្គនាយកោ;
ឧប្បន្នោ លោកបដ្ឋោតោ, តិលោកសរណោ ជិនោ។

“តទារុណាបុរេ រម្មេ, ព្រហ្មញ្ញកុលសម្ពវា;
វិមុត្តិចិត្តំ កុបិតា, ភិក្ខុនី អភិសាបយី។

“វេសិការំ អនាចារា, ជិនសាសនទ្ធីសិកា;
ឯវំ អក្កោសយិត្វាន, តេន ចាបេន កម្ពុនា។

“ទារុណំ និរយំ គត្វា, មហាទុក្ខសមប្បិកា;
តតោ ចុតា មនុស្សេសុ, ឧបបន្នា តបស្សិនី។

“ធនជាតិសហស្សានិ, កណ៌កត្តមការយី;
តម្លាចាចា ន មុទ្ធិស្សំ, ភុត្វាទុដ្ឋវិសំ យថា។

“ព្រហ្មចរិយមសេវិស្សំ, កស្សបេ ជិនសាសនេ;
តេន កម្មវិចារកេន, អជាយី តិទសេ បុរេ។

“បច្ឆិមេ ភវេ សម្បត្តេ, អហោសី ឱបចាតិកា;
អម្ពសាខន្តរេ ជាតា, អម្ពចាលីតិ តេនហំ។

“បរិវុតា ចារាណកោដិហិ, បព្ពជី ជិនសាសនេ;
បត្តាហំ អចលំ ហំនំ, ធីតា ពុទ្ធស្ស ឱរសា។

“ឥទ្ធិសុ ច វសី ហោមិ, សោតធាតុវិសុទ្ធិយា;
ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស, វសី ហោមិ មហាមុនិ។

“បុព្ពេនិវាសំ ជានាមិ, ទិព្វចក្ខុវិសោធិតំ;
សញ្ញាសវបរិក្ខណា, នត្តិ ធានិ បុនព្ពរោ។

“អត្ថធម្មនិរុត្តិសុ, បដិភានេ តថេវ ច;
ញ្ញាណំ មេ វិមលំ សុទ្ធិ, ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស វាហសា។

“កិលេសាឈាបិតា មហ្មំ, ភវា សព្វេ សម្មហតា;
នាគីវ ពន្ធនំ ធម្មា, វិហារាមិ អនាសវា។

“ស្វាគតំ វត មេ អាសិ, ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សន្តិកេ;
តិស្សោវិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

“បដិសម្ពិទា ចតស្សោ, វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ;

ធម្មតិញ្ញា សង្ខិកតា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន"ន្តិ។

អរហត្ថំ បន បត្វា អត្ថនោ បដិបត្តិ បច្ចវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន តា ឯវ កាថា
បច្ចទាហាសីតិ។

អម្ពចាលីយេវីកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

២. រោហិណីយេវីកាថាវណ្ណានា

សមណាតិ កោតិ សុប័តិអាទិកា រោហិណិយា យេវិយា កាថា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវីវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តី ឥតោ
ឯកនវុតិកប្បវិបស្សិស្ស ភគវតោ កាលេ កុលគេហោ និព្ពត្តិត្វាវិញ្ញតំ
បត្វា, ឯកទិវសំ ពន្ធមតីនគរេ ភគវន្តំ បិណ្ឌាយ ចរន្តំ ទិស្វា បត្តំ គហេត្វា
បូវស្ស បូវេត្វា ភគវតោ ទត្វា បីតិសោមនស្សជាតា បញ្ចបតិដ្ឋិតេន វន្តិ។ សា
តេន បុញ្ញកម្មេន ទេវមនុស្សេសុ សំសវន្តិ អនុក្កមេន ឧបចិតវិមោក្ខសម្ភារា
ហុត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ វេសាលិយំ មហាវិកវស្ស ព្រាហ្មណស្ស គេហោ
និព្ពត្តិត្វា រោហិណីតិ លទ្ធនាមាវិញ្ញតំ បត្វា, សត្វិវ វេសាលិយំ វិហារន្តេវិហារំ
គន្ធា ធម្មំ សុត្វា សោតាបន្នា ហុត្វា មាតាបិតុនំ ធម្មំ ទេសេត្វា សាសនេ
បសាទំ ឧប្បាទេត្វា តេ អនុជាធាបេត្វា សយំ បព្ពជិត្វាវិបស្សនាយ កម្មំ ករោន្តិ
ន ចិរស្សេវ សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហត្ថំ ចាបុណី។ តេន វុត្ថំ -

“នគរេ ពន្ធមតិយា, វិបស្សិស្ស មហោសិនោ;
បិណ្ឌាយ វិចរន្តស្ស, បូវេនាសិមហំ តទា។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណីដិហិ ច;
តត្ថ ចិត្តំ បសាទេត្វា, តាវតីសមគន្ធបា។

“ឆន្ទ៌សនេវរាជ្ជនំ, មហេសីត្ថមការយី;
បញ្ញាសចក្កវត្ថិនំ, មហេសីត្ថមការយី។

“មនសា បត្តិតា នាម, សញ្ញា មយ្ហំ សមិជ្ឈេ;
សម្បត្តិ អនុភោគាន, ទេវេសុ មនុស្សេ ច។

“បច្ឆិមេ ភវសម្បត្តេ, ជាតោវិប្បកុលេ អហំ;
រោហិតំ នាម នាមេន, ញាតកេហិ បិយាយិតា។

“ភិក្ខុនំ សន្តិកំ គន្ធា, ធម្មំ សុត្វា យថាតថំ;
សំវិគ្គមានសា ហុត្វា, បព្ពជី អនការិយំ។

“យោនិសោ បទហន្តិនំ, អរហត្ថមចាបុណី;
ឯកនុតិតោ កប្បេ, យំ ទានមទទី តទា;
ទុគ្គតិ នាភិជាតាមិ, បូរណានស្សីនំ ជលំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មយ្ហំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។
អរហត្ថំ បន បត្វា អត្ថនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា បុព្ពេ សោតាបន្នកាលេ
បិតរា អត្ថនា ច វចនបដិវចនវសេន វុត្តកាថា ឧទានវសេន ភាសន្តី -

២៧១.

“សមណាតិ ភោតិ សុបិ, សមណាតិ បពុជ្ឈសិ;
សមណានេវ កិត្តេសិ, សមណំ នូន ភវិស្សសិ។

២៧២.

“វិបុលំ អន្ធព្វា ចានព្វា, សមណានំ បវេច្ឆសិ;
រោហិតំ ទានិ បុច្ឆាមិ, កេន តេ សមណា បិយា។

២៧៣.

“អកម្មកាមា អលសា, បរទត្ថបជីវិនោ;
អាសំសុកា សាទុកាមា, តេន តេ សមណា បិយា។

២៧៤.

“ចិរស្សំ វត មំ តាត, សមណានំ បរិបុច្ឆសិ;
តេសំ តេ កិត្តយិស្សមិ, បញ្ញាសីលបរក្កមំ។

២៧៥.

“កម្មកាមា អនលសា, កម្មសេដ្ឋស្ស ការកា;
រាគំ ទោសំ បដហន្តិ, តេន មេ សមណា បិយា។

២៧៦.

“តីណិ ចាបស្ស មូលានិ, ធុនន្តិ សុចិការិនោ;
សត្តំ ចាបំ បហីនេសំ, តេន មេ សមណា បិយា។

២៧៧.

“កាយកម្មំ សុចិ នេសំ, វចីកម្មញ្ច តាទិសំ;
មនោកម្មំ សុចិ នេសំ, តេន មេ សមណា បិយា។

២៧៨.

“វិមលា សង្ខមុត្តារ, សុទ្ធា សន្តរពាហិរា;
បុណ្ណា សុក្កាន ធម្មានំ, តេន មេ សមណា បិយា។

២៧៩.

“ពហុស្សុតា ធម្មជរា, អរិយា ធម្មជីវិនោ;

អត្ថំ ធម្មញ្ញា ទេសេន្តិ, តេន មេ សមណា បិយា។

២៨០.

“ពហុស្សុតា ធម្មធារា, អរិយា ធម្មជីវិនោ;
ឯកគ្គិច្ចិត្តា សតិមន្តោ, តេន មេ សមណា បិយា។

២៨១.

“ទូរផ្កមា សតិមន្តោ, មន្តកាលី អនុទូតា;
ទុក្ខស្សន្តំ បដានន្តិ, តេន មេ សមណា បិយា។

២៨២.

“យស្មា តាមា បក្កមន្តិ, នវិលោកេន្តិ កិញ្ចានំ;
អនបេក្ខារំ គច្ឆន្តិ, តេន មេ សមណា បិយា។

២៨៣.

“នតេ សំ កោដ្ឋេ ឌីបេន្តិ, ន កុម្ពី ន ខន្នោបិយំ;
បរិនិដ្ឋិតមេសាសា, តេន មេ សមណា បិយា។

២៨៤.

“នតេ ហិរញ្ញំ គណ្ណាន្តិ, ន សុវណ្ណំ ន រូបិយំ;
បច្ចុប្បន្នេន យាបេន្តិ, តេន មេ សមណា បិយា។

២៨៥.

“នាសាកុលា បព្ពជិតា, នាសាជនបទេហិ ច;
អញ្ញមញ្ញំ បិហាយន្តិ, តេន មេ សមណា បិយា។

២៨៦.

“អត្តាយ វត នោ ភោតិ, កុលេ ជាតាសិ រោហិណ្ឌ;
សទ្ធា ពុទ្ធិ ច ធម្មេ ច, សង្ឃេ ច តិព្ពការវា។

២៨៧.

“តុវព្ពោតំ បជាធាសិ, បុញ្ញកេត្តំ អនុត្តរំ;
អម្ពម្បិ ឯតេ សមណា, បដិគ្គណ្ហាន្តិ ធឹក្ខណំ។

២៨៨.

“បតិជ្ជិតោ ហេត្ថ យព្ពោ, វិបុលោ នោ ភវិស្សតិ;
សចេ កាយសិ ធុក្ខស្ស, សចេ តេ ធុក្ខមប្បិយំ។

២៨៩.

“ឧបេហិ សរណំ ពុទ្ធិ, ធម្មំ សង្ឃញ្ច តាធិនំ;
សមាធិយាហិ សីលានិ, តំ តេ អត្តាយ ហេហិតិ។

២៩០.

“ឧបេមិ សរណំ ពុទ្ធិ, ធម្មំ សង្ឃញ្ច តាធិនំ;
សមាធិយាមិ សីលានិ, តំ មេ អត្តាយ ហេហិតិ។

២៩១.

“ព្រាហ្មពន្ទ បុរេ អាសី, សោ ឥធានិម្ហិ ព្រាហ្មណោ;
តេវិជ្ជោ សោត្តិយោ ចម្ហិ, វេទគូ ចម្ហិ ម្ហាតកោ”តិ។ -

ឥមា កាថា បច្ឆទាហាសិ។

តត្ថ អាធិតោ តិស្សោ កាថា អត្ថនោ ធីតុ ភិក្ខុសុ សម្មតី អនិច្ចន្តេន វុត្តា។
តត្ថ សមណាតិ ភោតិ សុប័តិ ភោតិ វុំ សុបនកាលេបិ “សមណា

សមណា"តិ កិក្ខុន្តិ សមណបដិពុទ្ធីយេវ កេចំ កថេន្តិ សុបសិ។ សមណាតិ
បពុជ្ឈសីតិ សុបនតោ ឧដ្ឋហន្តិបិ "សមណា"នេច្ឆេវ វត្វា បពុជ្ឈសិ និទ្ទាយ
វុដ្ឋាសិ។ សមណានេវ កិក្ខុសីតិ សព្វកាលម្បិ សមណោ ឯវ សមណានមេវ វា
គុណោ កិក្ខុសិ អភិគ្គវសិ។ សមណំ នូន ភវិស្សសីតិ គិហ្វរុបេន បិតាបិ ចិត្តេន
សមណំ ឯវ មញ្ញោ ភវិស្សសិ។ អថ វា សមណំ នូន ភវិស្សសីតិ ននានិ
គិហ្វរុបេន បិតាបិ ន ចិរេនេវ សមណំ ឯវ មញ្ញោ ភវិស្សសិ សមណោសុ ឯវ
និន្នាថោណាការតោ។

បវេច្ឆសីតិ ទេសិ។ រោហិណំ ទានិ បុច្ឆាមីតិ, អម្ព រោហិណិ, តំ អហំ ននានិ
បុច្ឆាមីតិ ព្រាហ្មណោ អត្តនោ ដីតវំ បុច្ឆន្តោ អាហា។ កេន តេ សមណា
បិយាតិ, អម្ព រោហិណិ, តុំ សយន្តិបិ បពុជ្ឈន្តិបិ អញ្ញាទាបិ សមណានមេវ គុណោ
កិត្តយសិ, កេន នាម ការណោន តុយ្ហំ សមណា បិយាយិ តព្វា ជាតាតិ អត្ថោ។

ននានិ ព្រាហ្មណោ សមណោសុ ខោសំ ដីតុ អាចិត្តន្តោ "អកម្ពកាមា"តិ
កាថមាហា។ តត្ថ អកម្ពកាមាតិ ន កម្ពកាមា, អត្តនោ បរេសព្វា អត្តាវហំ
កិញ្ចិ កម្ពំ ន កាតុកាមា។ អលសាតិ កុសីតា។ បរទត្ថបជីវិនោតិ បរេហិ
ទិន្នេនេវ ឧបជីវនសីលា។ អាសំសុកាតិ តតោ ឯវ យាសច្ឆាទនាទីនំ
អាសីសនកា។ សាទុកាមាតិ សាទុំ មធុរមេវ អាហារំ នេច្ឆនកា។ សព្វមេតំ
ព្រាហ្មណោ សមណានំ គុណោ អជានន្តោ អត្តនាវ បរិកប្បិតំ ខោសមាហា។

តំ សុត្វា រោហិណំ "លទ្ធោ ទានិ មេ ឡិកាសោ អយ្យានំ គុណោ កថេតុ"ន្តិ
តុដ្ឋមានសាភិក្ខុនំ គុណោ កិក្ខុតុកាមា បឋមំ តាវ តេសំ កិត្តនេ សោមនស្សំ
បវេទេន្តិ "ចិរស្សំ វត មំ, តាតា"តិ កាថមាហា។ តត្ថ ចិរស្សំ វតាតិ ចិរេនេវត។
តាតាតិ បិតវំ អាលបតិ។ សមណានន្តិ សមណោ សមណានំ វា មយ្ហំ

បិយាយិតព្រំ បរិបុត្តសិ។ តេសន្តិ សមណានំ។ បញ្ញាសីលបរក្កមន្តិ បញ្ញាញា
សីលញ្ចា ឧស្សហញ្ចា។

កិត្តយិស្សមីតិ កថយិស្សមិ។ បដិជានេត្វា តេ កិត្តន្តិ “អកម្មកាមា
អលសា”តិ តេន វុត្តំ ទោសំ តាវ និព្វេបេត្វា តប្បដិបក្ខភូតំ គុណំ ទស្សេតុ
“កម្មកាមា”តិ អាទិមាហ។ តត្ថ កម្មកាមាតិ វុត្តបដិវត្តាទិភេទំ កម្មំ
សមណកិច្ចំ បរិបូរណាវសេន កាមេន្តិ ឥច្ឆន្តិកំ កម្មកាមា។ តត្ថ យុត្តប្បយុត្តា
ហុត្វា ឧដ្ឋាយ សមុដ្ឋាយ វាយមនតោ ន អលសាតិ អនលសា។ តំ បន កម្មំ
សេដ្ឋំ ឧត្តមំ និព្វានាវហមេវ ករោន្តិកំ កម្មសេដ្ឋស្ស ការកា។ ករោន្តា បន តំ
បដិបត្តិយា អនវដ្ឋការតោ រាគំ ទោសំ បដហន្តិ, យថា រាគទោសា បហាយន្តិ,
ឯវំ សមណា កម្មំ ករោន្តិ។ តេន មេ សមណា បិយាតិ តេន យថាវុត្តេន
សម្មាបដិបដ្ឋនេន មយ្ហំ សមណា បិយាយិតព្រំតិ អត្ថោ។

តីណិ ចាបស្ស មូលានីតិ លោកទោសមោហាសង្ខាតានិ អកុសលស្ស
តីណិ មូលានិ។ ធុនន្តិកំ និគ្សាតេន្តិ, បដហន្តិកំ អត្ថោ។ សុចិការិនោតិ
អនវដ្ឋកម្មការិនោ។ សព្វំ ចាបំ បហីនេសន្តិ អគ្គមគ្គាធិគមេន ឯសំ សព្វម្បី
ចាបំ បហីនំ។

ឯវំ “សមណា សុចិការិនោ”តិ សង្ខេបតោ វុត្តមត្តំ វិភជិត្វា ទស្សេតុ
“កាយកម្ម”ន្តិ កាថមាហ។ តំ សុវិញ្ញយ្យមេវ។

វិមលា សង្ខមុត្តារាតិ សុធាតសង្ខារិយ មុត្តារិយ ច វិភតមលា
រាគាធិមលរហិតា។ សុទ្ធា សន្តរពាហិរាតិ សន្តរញ្ច ពាហិរញ្ច សន្តរពាហិរំ។
តតោ សន្តរពាហិរតោ សុទ្ធា, សុទ្ធាសយបយោគាតិ អត្ថោ។ បុណ្ណា សុក្កាន

ធម្មានន្តិ ឯកន្តសុក្កេហិ អនវដ្ឋធម្មេហិ បរិបុណ្ណា, អសេខេហិ សីលក្ខន្ធាធិហិ
សមម្ពាគតាតិ អត្ថោ។

សុត្តកេយ្យាទិពហំ សុតំ ឯតេសំ, សុតេន វា ឧប្បន្នាតិ ពហុស្សុតា,
បរិយត្តិពហុសច្ឆេន បដិវេធពហុសច្ឆេន ច សមម្ពាគតាតិ អត្ថោ។ តមេវ
ទុរិយម្បិ ធម្មំ ជារន្តិតិ ធម្មធរា។ សត្តានំ អាចារសមាចារសិក្ខាបទេន អរិយន្តិតិ
អរិយា។ ធម្មេន ព្យាយេន ជីវន្តិតិ ធម្មជីវិនោ។ អត្ថំ ធម្មញ្ច ទេសេន្តិតិ
ភាសិតត្ថញ្ច ទេសនាធម្មញ្ច កថេន្តិ បកាសេន្តិ។ អថ វា អត្ថតោ អនបេតំ
ធម្មតោ អនបេតញ្ច ទេសេន្តិ អាចិត្តន្តិ។

ឯកគ្គចិត្តាតិ សមាហិតចិត្តា។ សតិមន្តោតិ ឧបដ្ឋិតសតិនោ។

ទូរផ្គមាតិ អរញ្ញាគតា, មនុស្សបចារំ មុញ្ញាត្វា ទូរំ គច្ឆន្តា, ឥទ្ធានុភារេន វា
យថាវុចិតំ ទូរំ ហំនំ គច្ឆន្តិតិ ទូរផ្គមា។ មន្តា វុច្ឆតិ បញ្ញា, តាយ
ភណ្ឌនសីលតាយ មន្តភាណី។ ន ឧទ្ធតាតិ អនុទូតា, ឧទ្ធជូរហិតា
វុបសន្តចិត្តា។ ទុក្ខស្សន្តំ បដានន្តិតិ វុដ្ឋទុក្ខស្ស បរិយន្តភូតំ និព្វានំ បដិវិជ្ឈន្តិ។

នវិលោកេន្តិ កិញ្ចនន្តិ យតោ តាមតោ បក្កមន្តិ, តស្មី តាមេ កញ្ចិ សត្តំ វា
សន្ធាវំ វា អបេក្ខាវសេន ន ឱលោកេន្តិ, អថ ខោ បន អនបេក្ខាវ គច្ឆន្តិ
បក្កមន្តិ។

នតេ សំ កោដ្ឋេ ឱបេន្តិតិ តេ សមណា សំ អត្ថនោ សន្តកំ សាបតេយ្យំ
កោដ្ឋេ ន ឱបេន្តិ ន បដិសាមេត្វា វេបេន្តិ តាទិសស្ស បរិគ្គហស្ស អភាវតោ។
កុម្ភិន្តិ កុម្ភិយំ។ ខណ្ឌេបិយន្តិ បន្ទិយំ។ បរិនិដ្ឋិតមេសាធាតិ បរកុលេសុ បរេសំ
អត្តាយ សិទ្ធមេវ ឃាសំ បរិយេសន្តា។

ហិរញ្ញវត្ថុ កហាបណ៍។ រូបិយវត្ថុ រដ្ឋតំ។ បច្ចុប្បន្នន យាបេន្តិក អតីត
អនុសោចន្តា អនាគតញា អបច្ចាសីសន្តា បច្ចុប្បន្នន យាបេន្តិក អត្ថការ
បវេន្តិក។

អញ្ញមញ្ញំ បិហាយន្តិក អញ្ញមញ្ញស្មី មេត្តិ ករោន្តិ។ “បិហាយន្តិក” បិ ចាថា,
សោ ឯវ អត្ថោ។

ឯវ សោ ព្រាហ្មណោ ជីតុយា សន្តិកេ ភិក្ខុនំ គុណោ សុត្វា បសន្នមានសោ
ជីតុំ បសំសន្តោ “អត្តាយ វតា” តិអាទិមាហ។

អម្ពម្បីតិ អម្ពាកម្បី។ ធិក្ខណវត្ថុ ធម្មធម្មំ។

ឯត្ថាតិ ឯតេសុ សមណេសុ។ យញ្ញោតិ ធានធម្មោ។ វិបុលោតិ
វិបុលជលោ។ សេសំ វុត្តនយមេវ។

ឯវ ព្រាហ្មណោ សរណេសុ សីលេសុ ច បតិជ្ជិតោ អបរភាគេ
សញ្ញាតសំវេគោ បព្ពជិត្វា វិបស្សនំ វឿត្វា អរហត្តេ បតិជ្ជាយ អត្តនោ
បដិបត្តិ បច្ចវេក្ខិត្វា ឧទាននេន្តោ “ព្រាហ្មពន្ធ” តិ គាថមាហ។ តស្សត្ថោ ហេជ្ជា
វុត្តោយេវ។

រោហិត្តេវេតិកាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៣. ចាថាវេតិកាថាវណ្ណានា

លដ្ឋិហត្ថោ បុរេ អាសីតិអាទិកា ចាថាយ ថេរិយា គាថា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ វិវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ,
អនុក្កមេន ឧបចិតកុសលមូលា សម្ពតិវិមោក្ខសម្ពាហ ហុត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ

វង្គ័យារជនបទេ អញ្ញាតវស្មី មិគលុទ្ធកកាមេ ជេដ្ឋកមិគលុទ្ធកស្ស ជីតា
ហុត្វា និព្ពត្តិ, ចាចាតិស្ស ឆាមំ អហោសិ។ តេន ច សមយេន ឧបកោ
អាជីវកោ ពោធិមណ្ឌតោ ធម្មចក្កំ បវត្តតុំ ពារាណសី ឧទ្ទិស្ស គច្ឆន្តេន
សត្តារាសមាគតោ “វិប្បសន្នានិ ខោតេ, អាវុសោ, ឥន្ទ្រិយានិ, បរិសុទ្ធោ
ធវិវរណ្ណោ បរិយោធាតោ, កំសិ ភំ, អាវុសោ, ឧទ្ទិស្ស បព្ពជិតោ, កោ វា តេ សត្តា,
កស្ស វា ភំ ធម្មំ រោចេសី”តិ (មហាវ. ១១; ម. និ. ១.២៨៥) បុច្ឆិទ្វា -

“សព្ពាភិក្ខុ សព្ពវិទូហមស្មី, សព្ពេសុ ធម្មេសុ អនូបលិត្តោ;
សព្ពញ្ញាហោ តណ្ហាក្ខយេ វិមុត្តោ, សយំ អភិញ្ញាយ កមុទ្ធិសេយ្យំ។ (ធម.
ប. ៣៥៣; មហាវ. ១១; កថា. ៤០៥; ម. និ. ១.២៨៥);

“ន មេ អាចរិយោ អត្ថិ, សទិសោ មេ នវិជ្ជតិ;
សនេវកស្មី លោកស្មី, នត្ថិ មេ បដិបុគ្គលោ។

“អហញ្ញំ អរហា លោកេ, អហំ សត្តា អនុត្តរោ;
ឯកោម្ហិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ, សីតិក្ខតោម្ហិ និព្ពតោ។

“ធម្មចក្កំ បវត្តតុំ, គច្ឆាមិ កាសិនំ បុរំ;
អន្លិក្ខតស្មី លោកស្មី, អហញ្ញំ អមតទុន្ទភិ”ត្ថិ។ (មហាវ. ១១; កថា.
៤០៥; ម. និ. ១.២៨៥) -

សត្តារា អត្ថនោ សព្ពញ្ញាពុទ្ធការេ ធម្មចក្កបវត្តនេ ច បវេទិតេ បសន្នចិត្តោ សោ
“ហុបេយ្យចារុសោ, អរហសិ អនន្តជិនោ”តិ (មហាវ. ១១; ម. និ. ១.២៨៥) វត្វា
ឧមុគ្គំ គហេត្វា បក្កន្តោ វង្គ័យារជនបទំ អគមាសិ។ សោ តត្ថ ឯកំ
មិគលុទ្ធកកាមកំ ឧបនិស្សាយ វាសំ កហ្មេសិ។ តំ តត្ថ ជេដ្ឋកមិគលុទ្ធកោ
ឧបជ្ជាសិ។ សោ ឯកទិវសំ ទូរំ មិគរំ គច្ឆន្តោ “មយ្ហំ អរហន្តេ មា បមជ្ជី”តិ

អត្តនោ ជីតវំ ចាបំ អាណាបេត្វា អគមាសិ សធ្វី បុត្តភាតុកេហិ។ សា ចស្ស
ជីតា អភិរូចា ហោតិ ទស្សនីយា។

អថ ខោ ឧបកោ អាជីវកោ ភិក្ខាចារវេលាយំ មិគលុទ្ធកស្ស យវំ គតោ
បរិវិសិតុំ ឧបគតំ ចាបំ ទិស្វា រាគេន អភិក្ខតោ ភុញ្ញតុម្បិ អសក្កោន្តោ
ភាជនេន ភត្តំ អាធាយ វសនជ្ជានំ គន្ធា ភត្តំ ឯកមន្តេ និក្ខិបិត្វា “សចេ ចាបំ
លភិស្សមិ, ជីវាមិ, នោ ចេ, មរិស្សមី” តិ និរាហារោ និបជ្ជិ។ សត្តមេ ទិវសេ
មិគលុទ្ធកោ អាគន្ធា ជីតវំ បុច្ឆិ - “កី មយ្ហំ អរហន្តេ ន បមជ្ជី” តិ? សា
“ឯកទិវសមេវ អាគន្ធា បុន នាគតបុញ្ញោ” តិ អាហា។ មិគលុទ្ធកោ ច
តាវនេវស្ស វសនជ្ជានំ គន្ធា “កី, ភន្តេ, អជាសុក” តិ ចាទេ បរិមជ្ជន្តោ បុច្ឆិ។
ឧបកោ និត្តនន្តោ បរិវត្តតិយេវ។ សោ “វទថ, ភន្តេ, យំ មយា សក្កា កាតុំ, សព្វំ
តំ ករិស្សមី” តិ អាហា។ ឧបកោ ឯកេន បរិយាយេន អត្តនោ អជ្ឈាសយំ
អាហារេសិ។ “ឥតរោ ជាធាសិ បន, ភន្តេ, កិញ្ចិ សិប្ប” តិ “ន ជាធាមី” តិ។ “ន,
ភន្តេ, កិញ្ចិ សិប្បំ អជាធនន្តេន សក្កា យវំ អាវសិតុ” តិ។ សោ អាហា - “នាហំ កិញ្ចិ
សិប្បំ ជាធាមិ, អបិច តុម្កាកំ មំសហារកោ ភរិស្សមិ, មំសព្វា
វិក្កិណិស្សមី” តិ។ មាគរិកោ “អម្ពាភម្បិ ឯតទេវ រុច្ឆតី” តិ ឧត្តរសាជកំ ទត្វា
អត្តនោ សហាយកស្ស គេហោ កតិចាបំ វសាបេត្វា តាទិសេ ទិវសេ យវំ
អានេត្វា ជីតវំ អធាសិ។

អថ កាលេ គច្ឆន្តេ តេសំ សំវាសមន្ទាយ បុត្តោ និព្ពត្តិ, សុភឡោតិស្ស នាមំ
អកំសុ។ ចាចា តស្ស រោទនកាលេ “ឧបកស្ស បុត្ត, អាជីវកស្ស បុត្ត,
មំសហារកស្ស បុត្ត, មា រោទិ មា រោទី” តិ អាទិណា បុត្តតោសនគីតេន ឧបកំ
ឧប្បណ្ណាសិ។ សោ “មា ត្វំ ចាបេ មំ ‘អនាថា’ តិ មញ្ញិ, អត្ថិ មេ សហាយោ
អនន្តជិនោ នាម, តស្សហំ សន្តិកំ គមិស្សមី” តិ អាហា។ ចាចា “ឯវមយំ

អង្គុយតី" តិ ញាតា បុនប្បុនំ តថា កថេសិយេវ។ សោ ឯកទិវសំ តាយ តថា
វុត្តោ កុដ្ឋិទ្វា គន្ធមារធា។ តាយ តំ តំ វត្វា អនុនិយមនោបិ សញ្ញត្តិ
អនាគច្ឆន្តោ បច្ឆិមទិសាភិមុខោ បក្កាមិ។

ភគវា ច តេន សមយេន សាវត្ថិយំ ជេតវនេវិហារន្តោ ភិក្ខុនំ អាចិក្ខុ -
“យោ, ភិក្ខុវេ, អន្ធិ ‘កុហី អនន្តជិនោ’ តិ ឥនាគន្ធា បុច្ឆតិ, តំ មម សន្តិកំ
បេសេថា” តិ។ ឧបកោបិ “កុហី អនន្តជិនោ វសតី” តិ តត្ថ តត្ថ បុច្ឆន្តោ
អនុបុព្វេន សាវត្ថី គន្ធាវិហារំ បរិសិទ្ធាវិហារមជ្ឈេ វត្វា “កុហី អនន្តជិនោ” តិ
បុច្ឆិ។ តំ ភិក្ខុ ភគវតោ សន្តិកំ នយីសុ។ សោ ភគវន្តំ ទិស្វា “ជានាថ មំ ភគវា” តិ
អាហា។ “អាម, ជានាមិ, កុហី បន ភំ ឯត្ថកំ កាលំ វសី” តិ? “វត្ថុហារជនបទេ,
ភន្តេ” តិ។ “ឧបក, ឥនាទិ មហាល្លកោ ជាតោ បព្ពជិតុំ សក្ខិស្សសី” តិ?
“បព្ពជិស្សមិ, ភន្តេ” តិ។ សត្តា អញ្ញាតំ ភិក្ខុំ អាណាបេសិ - “ឯហី ភំ, ភិក្ខុ, ឥមំ
បព្ពាជេហី” តិ។ សោ តំ បព្ពាជេសិ។ សោ បព្ពជិតោ សត្ថុ សន្តិកេ កម្មជ្ជានំ
គហេត្វា ភាវនំ អនុយុញ្ញន្តោ ន ចិវស្សេវ អនាគាមិជលេ បតិជ្ជាយ កាលំ
កត្វា អវិហេសុ និព្ពត្តោ, និព្ពត្តក្ខណោយេវ អវហត្ថំ ចាបុណី។ អវិហេសុ
និព្ពត្តមត្តា សត្ថ ជនា អវហត្ថំ បត្តា, តេសំ អយំ អញ្ញាតោ វុត្តញ្ញេតំ -

“អវិហំ ឧបបន្នាសេ, វិមុត្តា សត្ថ ភិក្ខុវោ;
រាគនោសបរិក្ខិណា, តិណ្ណា លោកេ វិសត្ថិកំ។

“ឧបកោបលគណ្ណោ ច, បក្កសាតិ ច តេ តយោ;
ភទ្ទិយោ ខណ្ឌាទេវោ ច, ពាហុរគ្គិ ច សិទ្ធិយោ;
តេ ហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, ទិព្ពយោគំ ឧបច្ឆតុ” តិ។ (សំ. និ. ១.១០៥);

ឧបកេ បន បក្កន្តេ និព្វិន្ទហនយា ចាចា ធារកំ អយ្យកស្ស និយ្យានេត្វា
បុព្ពេ ឧបកេន គតមគ្គំ គច្ឆន្តិ សាវត្ថំ គន្ធា ភិក្ខុនំ សន្តិកេ បព្ពជិត្វា
វិបស្សនាយ កម្មំ ករោន្តិ មគ្គបដិចាជិយា អរហត្តេ បតិដ្ឋិតា, អត្តនោ បដិបត្តិ
បច្ឆវេត្តិត្វា បុព្ពេ ឧបកេន អត្តនា ច កចិត្តកាថាយោ ឧទានវសេន ឯកជ្ឈំ
កត្វា -

២៩២.

“លដ្ឋិហត្ថោ បុរេ អាសិ, សោ ធានិ មិគលុទ្ធកោ;
អាសាយ បលិចា យោរា, នាសក្ខិ ចារមេតវេ។

២៩៣.

“សុមត្ថំ មំ មញ្ញមាណ, ចាបិ បុត្តមតោសយិ;
ចាចាយ ពន្ធនំ នេត្វា, បព្ពជិស្សំ បុនោបហំ។

២៩៤.

“មា មេ កុជ្ឈិ មហាវីរ, មា មេ កុជ្ឈិ មហាមុនិ;
ន ហិ កោធបរេតស្ស, សុទ្ធិ អត្ថិ កុតោ តថោ។

២៩៥.

“បក្កមិស្សញ្ច នាឡាតោ, កោធនាឡាយ វច្ឆតិ;
ពន្ធន្តិ ឥត្ថិវបេន, សមណោ ធម្មជីវិនោ។

២៩៦.

“ឯហិ កាឡិ និវត្តស្ស, ភុញ្ញ កាមេ យថា បុរេ;
អហញ្ច តេ វសីកតា, យេ ច មេ សន្តិ ញាតកា។

២៩៧.

“ឯត្តោ ចារេ ចតុញ្ញាគំ, យថា ភាសសិ តូញ មេ;
តយិ រត្តស្ស ចោសស្ស, ឧឡារំ វត តំ សិយា។

២៩៨.

“កាឡដ្ឋិនីវ តក្ការី, បុប្ផតំ គិរិមុទ្ធនិ;
ដុល្លំ ធាលិមលដ្ឋីវ, អន្តោធិបេវ ចាដលី។

២៩៩.

“ហិរិចន្ទនលិត្តដ្ឋី, កាសិកុត្តមធារិនិ;
តំ មំ រូបវតី សន្តិ, កស្ស ឱហាយំ គច្ឆសិ។

៣០០.

“សាកុន្តិកោវ សកុណី, យថា ពន្ធតុមិច្ឆតិ;
អាហារិមេន រូបេន, ន មំ ត្វំ ពាជយិស្សសិ។

៣០១.

“ឥមញ្ច មេ បុត្តដលំ, កាឡ ឧប្បាធិតំ តយា;
តំ មំ បុត្តវតី សន្តិ, កស្ស ឱហាយំ គច្ឆសិ។

៣០២.

“ជហន្តិ បុត្តេ សប្បញ្ញា, តតោ ញាតិ តតោ ជនំ;
បព្ពជន្តិ មហារីរា, នាគោ ឆេត្វាវ ពន្ធនំ។

៣០៣.

“ឥនានិ តេ ឥមំ បុត្តំ, ទណ្ឌាន ជុរិកាយ វា;

ភូមិយំ វា និសុម្ពិស្សំ, បុត្តសោកា ន គច្ឆសិ។

៣០៤.

“សេច បុត្តំ សិដ្ឋាលានំ, កុក្ករានំ បទាហិសិ;
ន មំ បុត្តកត្តេ ជម្ពុ, បុនរាវត្តយិស្សសិ។

៣០៥.

“ហន្ត ខោ ធានិ ភទ្ទន្តេ, កុហិ កាឡ គមិស្សសិ;
កតមំ កាមនិគមំ, នគរំ រាជធានិយោ។

៣០៦.

“អហុម្ព បុព្វេ គណិនោ, អស្សមណា សមណមាធិនោ;
គាមេន កាមំ វិចរិម្ព, នគរេ រាជធានិយោ។

៣០៧.

“ឯសោ ហិ ភគវា ពុទ្ធា, នទី នេរញ្ញរំ បតិ;
សត្តទុក្ខប្បហរាធាយ, ធម្មំ ទេសេតិ ចាណិនំ;
តស្សាហំ សន្តិកំ គច្ឆំ, សោ មេ សត្តា ភវិស្សតិ។

៣០៨.

“វន្តនំ ធានិ មេ វជ្ជាសិ, លោកនាជំ អនុត្តរំ;
បទក្ខិណាញា កត្វាន, អាទិសេយ្យាសិ ទក្ខិណំ។

៣០៩.

“ឯតំ ខោ លព្ពមម្ពេហិ, យថា ភាសសិ ត្វញ្ច មេ;
វន្តនំ ធានិ តេ វជ្ជំ, លោកនាជំ អនុត្តរំ;

បទក្ខិណញ្ចា កត្វាន, អាទិសិស្សាមិ ទក្ខិណាំ។

៣១០.

“តតោ ច កាឡោ បក្កាមិ, នទី នេវញ្ញរំ បតិ;
សោ អន្ទសាសិ សម្ពុទ្ធំ, ទេសេន្តំ អមតំ បទំ។

៣១១.

“ទុក្ខំ ទុក្ខសមុប្បាទំ, ទុក្ខស្ស ច អតិក្កមំ;
អរិយំ ចជ្ឈន្តិកំ មគ្គំ, ទុក្ខបសមគាមិនំ។

៣១២.

“តស្ស ចាទានិ វន្តិត្វា, កត្វាន នំ បទក្ខិណាំ;
ចាចាយ អាទិសិក្វាន, បព្ពជី អនការិយំ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។ -

ឥមា កាថា អភាសិ។

តត្ថ លដ្ឋិហត្ថោតិ ទណ្ឌាហត្ថោ។ បុរេតិ បុព្វេ បរិញ្ញាជកកាលេ
ចណ្ឌាគោណាកុក្ករាទីនំ បរិហារណត្ថំ ទណ្ឌំ ហត្ថេន គហេត្វាវិចរណាកោ
អហោសិ។ សោ ទានិ មិគលុទ្ធកោតិ សោ ឥទានិ មិគលុទ្ធមាសិ សទ្ធិ
សម្ពោគសំវាសេហិ មិគលុទ្ធមា មាគរិកោ ជាតោ។ អាសាយាតិ តណ្ហាយ។
“អាសយា”តិបិ ចាថោ, អដ្ឋាសយហេតូតិ អត្ថោ។ បលិចាតិ កាមបង្គតោ
ទិដ្ឋិបង្គតោ ច។ យោរាតិ អវិទិតវិបុលានត្តាវហត្ថា ធារុណតោ យោរា។
ឆាសក្ខិ ចារមេតវេតិ តស្សេវ បលិបស្ស ចារភូតំ និព្វានំ ឯតុំ គន្ធី ន អសក្ខិ, ន
អភិសម្ពុនីតិ អត្តានមេវ សន្ធាយ ឧបកោ វទិតិ។

សុមត្តំ មំ មញ្ញមាណតិ អត្តនិ សុដ្ឋ មត្តំ មទប្បត្តំ កាមគេធវសេន លក្ខំ
បមត្តំ វា កត្វា មំ សល្លក្ខន្តិ។ ចាចា បុត្តមតោសយីតិ មិគលុទ្ធស្ស ធីតា ចាចា
“អាជីវកស្ស បុត្តា”តិអាទិនា មំ យដ្ឋេន្តី បុត្តំ តោសេសិ កេឡាយសិ។ “សុបតិ
មំ មញ្ញមាណ”តិ ច បឋន្តិ, សុបតិ មំ មញ្ញមាណតិ អត្តោ។ ចាចាយ ពន្ធនំ
នេត្វាតិ ចាចាយ តយិ ឧប្បន្នំ កិលេសពន្ធនំ ធិន្តិត្វា។ បព្ពជិស្សំ បុនោបហន្តិ
បុន ទុតិយវារម្មិ អហំ បព្ពជិស្សមិ។

ឥនានិ តស្ស “មយ្ហំ អត្តោ នត្ថិ”តិ វេទតិ, តំ សុត្វា ចាចា ខមាបេន្តី “មា មេ
កុដ្ឋិ”តិ កាថមាហា។ តត្ថ មា មេ កុដ្ឋិ តិ កេឡិ ករណមត្តេន មា មយ្ហំ កុដ្ឋិ។
មហាវីរ, មហាមុនីតិ ឧបកំ អាលបតិ។ តញ្ចិ សា បុព្វេបិ បព្ពជិតោ, ឥនានិបិ
បព្ពជិតុកាមោតិ កត្វា ខន្តិញ្ច បច្ឆាសីសន្តិ “មហាមុនី”តិ អាហា។ តេនេវាហ -
“នហិ កោធបរេតស្ស, សុទ្ធិ អត្ថិ កុតោ តថោ”តិ, ត្វំ ឯត្ថកម្មិ អសហន្តោ
កបំ ចិត្តំ ធមេស្សសិ, កបំ វា តបំ ចរិស្សសីតិ អធិប្បាយោ។

អថ នាឡំ គន្ធា ជីវិតុកាមោសីតិ ចាចាយ វុត្តោ អាហា - “បក្កមិស្សញ្ច
នាឡាតោ, កោធនាឡាយ វេច្ឆតិ”តិ កោ ឥធនាឡាយ វសិស្សតិ, នាឡាតោវ
អហំ បក្កមិស្សមេវ។ សោ ហិ តស្ស ជាតកាមោ, តតោ និក្ខមិត្វា បព្ពជិ។ សោ
ច មគធវដ្ឋ ពោធិមណ្ឌស្ស អាសន្នបទេសេ, តំ សន្ធាយ វុត្តំ។ ពន្ធន្តី ឥត្តិវបេន,
សមណោ ធម្មជីវិនោតិ ចាបេ ត្វំ ធម្មេន ជីវន្តេ ធម្មិកេ បព្ពជិតេ អត្តនោ
ឥត្តិវបេន ឥត្តិកុត្តាកប្បហិ ពន្ធន្តី តិដ្ឋសិ។ យេនាហំ ឥនានិ ឯទិសោ ជាតោ,
តស្មា តំ បរិច្ចជាមីតិ អធិប្បាយោ។

ឯវំ វុត្តេ ចាចា តំ និវត្តេតុកាមា “ឯហិ, កាឡា”តិ កាថមាហា។ តស្សត្ថោ -
កាឡវណ្ណតាយ, កាឡ, ឧបក, ឯហិ និវត្តស្ស មា បក្កមិ, បុព្វេវិយ កាមេ

បរិភូត, អហព្វ យេ ច មេ សន្តិញ្ញាតកា, តេ សញ្ញេ តុយ្ហំ មា
បក្កមិតុកាមតាយ វសីកតា វសវត្ថិនោ កតាតិ។

តំ សុត្វា ឧបកោ “ឯត្តោ ចាបេ” តិ គាថមាហា។ តត្ថ ចាបេតិ ចាបេ។
ចាបសទិសអង្គលដ្ឋិតាយ ហិ សា, ចាចាតិ នាមំ លភិ, តស្មា, ចាចាតិ វុច្ឆតិ។ តុំ
ចាបេ, យថា ភាសសិ, ឥនានិ យាទិសំ កថេសិ, ឥតោ ចតុញ្ញាតមេ។
បិយសមុទាចារំ ករេយ្យាសិ។ តយិ វត្ថុស្ស វាគាភិក្ខុតស្ស បុរិសស្ស ឧឡារំ វត
តំ សិយា, អហំ បនេតវហិ តយិ កាមេសុ ច វិវត្តោ, តស្មា ចាចាយ វចនេ ន
តិជ្ជាមីតិ អធិប្បាយោ។

បុន, ចាចា, អត្ថនិ តស្ស អាសត្តិ ឧប្បាទេតុកាមា “កាឡន្តិនិ” ត្ថិ អាហា។
តត្ថ, កាឡាតិ តស្សាលបនំ។ អន្តិនិ ត្ថិ អង្គលដ្ឋិសម្បត្តិ។ ឥវាតិ ឧបមាយ
និចាតោ។ តក្ការី បុប្ផតំ គិរិមុទ្ធនិ តិ បព្ពតមុទ្ធនិ បិ តំ សុបុប្ផតទាលិមលដ្ឋិ
វិយ។ “ឧក្កាគារិ” ត្ថិ ច កេចិ បឋន្តិ, អង្គតិលដ្ឋិវិយាតិ អត្តោ។ គិរិមុទ្ធនិ តិ ច ឥទំ
កេនចិ អនុបហតសោភតាទស្សនត្ថំ វុត្ថំ។ កេចិ “កាលិន្តិនិ” ត្ថិ ចាបំ វត្វា តស្ស
កុម្មណ្ណាលតាសទិសន្តិ អត្ថំ វទន្តិ។ ដុល្លំ ទាលិមលដ្ឋិវាតិ បុប្ផតំ ពិជប្បរលតំ
វិយ។ អន្តោធិបេវ ចាជលិន្តិ ធិបកព្ពន្ធរេ បុប្ផតចាជលិវុក្ខំ វិយ,
ធិបក្កហណាញោត្ថ សោភាចាជិហារិយទស្សនត្ថមេវ។

ហរិចន្ទនលិត្តន្តិន្តិ លោហិតចន្ទនេន អនុលិត្តសព្ពន្ធិ។ កាសិកុត្តមធារិនិ ត្ថិ
ឧត្តមកាសិកវត្ថុធរំ។ តំ មន្តិ តាទិសំ មំ។ រូបវតី សន្តិន្តិ រូបសម្បត្តិ សមាជំ។
កស្ស ឡិហាយ គច្ឆសីតិ កស្ស នាម សត្តស្ស, កស្ស វា ហេតុនោ, កេន
ការណេន, ឡិហាយ បហាយ បរិច្ឆេទិត្វា គច្ឆសិ។

ឥតោ បរម្មី តេសំ វេទនបដិវេទនកាថាវ ឋបេត្វា បរិយោសានេ តិស្សោ
កាថា។ តត្ថ សាកុន្តិកោវាតិ សកុណាលុទ្ធោ វិយ។ អាហារិមេន រូបេនាតិ
កេសមណ្ឌនាទិនា សរីរជក្កនេន ចេវ វត្តាភរណាទិនា ច អភិសង្ខារិកេន
រូបេន វណ្ណេន កិត្តិមេន ចាតុរិយេនាតិ អត្ថោ។ ន មំ តំ ពាធិស្សសីតិ បុព្វេ
វិយ ឥនានិ មំ តំ ន ពាធិតុំ សក្ខិស្សសិ។

បុត្តជលន្តិ បុត្តសង្ខាតំ ជលំ បុត្តបសវោ។

សប្បញ្ញាតិ បញ្ញាវន្តោ, សំសារេ អាទិនវិភាវិនិយា បញ្ញាយ សមន្មាគតាតិ
អធិប្បាយោ។ តេ ហិ អប្បំ វា មហន្តំ វា ញាតិបរិវដ្តំ ភោគក្ខន្ធី វា បហាយ
បព្ពជន្តិ។ តេនាហា - “បព្ពជន្តិ មហារីរា, នាកោ ធន្វាវ ពន្ធន”ន្តិ, អយពន្ធនំ វិយ
ហត្ថិនាកោ គិហិពន្ធនំ ជិន្និត្វា មហារីរិយាវ បព្ពជន្តិ, ន និហិនវិរិយាតិ អត្ថោ។

ឧណ្ហនាតិ យេន កេនចិ ឧណ្ហន។ ធុរិកាយាតិ ខុរេន។ ភូមិយំ វា
និសុម្ពិស្សន្តិ បថវិយំ ចាតេត្វា ចោជនវិជ្ឈនាទិនា វិពាធិស្សមិ។ បុត្តសោកា ន
គច្ឆសីតិ បុត្តសោកនិមិត្តំ ន គច្ឆស្សសិ។

បទាហិសីតិ ធន្សសិ។ បុត្តកត្តេតិ បុត្តការណា។ ជម្ពីតិ តស្ស អាលបនំ,
លាមកេតិ អត្ថោ។

ឥនានិ តស្ស គមនំ អនុជានិត្វា គមនជ្ជានំ ជានិតុំ “ហន្ត ខោ”តិ
កាថមាហា។

ឥតរោ បុព្វេ អហំ អនិយ្យានិកំ សាសនំ បគ្គយ្ហ អជ្ជាសី, ឥនានិ បន
និយ្យានិកេ អនន្តជិនស្ស សាសនេ ហុតុកាមោ, តស្មា តស្ស សន្តិកំ
គមិស្សមីតិ ឧស្សេន្តោ “អហុម្ហា”តិអាទិមាហា។ តត្ថ គណិនោតិ គណាជរា។

អស្សុមណាតិ ន សមិតថាថា។ សមណមាណិនោតិ សមិតថាថាតិ វេរំ
សញ្ញិនោ។ វិចារិម្ហាតិ បូរណាធិសុ អត្តានំ បក្ខិបិទ្វា វេទតិ។

នេរញ្ញវំ បតីតិ នេរញ្ញរាយ នទិយា សមីបេ តស្ស ភីរេ។ ពុទ្ធាតិ
អភិសម្ពោធិ បត្តោ, អភិសម្ពោធិ បត្តា ធម្មំ ទេសេន្តោ សព្វកាលំ ភគវា តត្ថេវ
វេសីតិ អធិប្បាយេន វេទតិ។

វេទនំ ធានិ មេ វជ្ជាសីតិ មម វេទនំ វេទយ្យាសិ, មម វេទនេន លោកនាថំ
អនុត្តរំ វេទយ្យាសីតិ អត្តោ។ បទក្ខិណាញា កត្វាន, អាទិសេយ្យាសិ ទក្ខិណានិ
ពុទ្ធិ ភគវេនំ តិក្ខុត្ថំ បទក្ខិណំ កត្វាបិ ចតុសុ ហំនេសុ វេទិត្វា, តតោ បុញ្ញតោ
មយ្ហំ បត្តិធានំ ទេន្តោ បទក្ខិណំ អាទិសេយ្យាសិ ពុទ្ធកុណានំ សុតបុព្វត្តា
ហេតុសម្បជ្ជតាយ ច វេរំ វេទតិ។

ឯតំ ខោលព្ពមម្ពេហីតិ ឯតំ បទក្ខិណាករណំ បុញ្ញំ អម្ពេហិ តវ ធាតុំ
សក្កា, ន និវត្តនំ, បុព្វេរិយ កាម្មបភោគោ ច ន សក្កាតិ អធិប្បាយោ។ តេ វជ្ជន្តិ
តវ វេទនំ វជ្ជំ វក្ខាមិ។

សោតិ កាឡោ, អទ្ធសាសីតិ អទ្ធកិច្ច។

សត្តទេសនាយំ សច្ចកថាយ បធានត្តា តព្វិនិមុត្តាយ អភាវតោ
“ទុក្ខ”ន្តិអាទិ វុត្ថំ, សេសំ វុត្ថនយមេវ។

ចាថាថេរីតាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៤. សុន្ទរេវីតាថាវណ្ណានា

បេតានិ ភោតិ បុត្តានីតិអាទិកា សុន្ទរិយា ថេរិយា គាថា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវិវដ្តបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ ឥតោ
ឯកតីសកប្ប វេស្សកុស្យ ភគវតោ កាលេ កុលគេហេ និព្ពត្តិត្វាវិញ្ញតំ
បត្វា ឯកទិវសំ សត្តារំ បិណ្ឌាយ ចរន្តំ ទិស្វា បសន្នមានសា ភិក្ខុំ ទត្វា
បញ្ចបតិជ្ជិតេន វន្តិ។ សត្តា តស្ស ចិត្តប្បសាទំ ញត្វា អនុមោទនំ កត្វា
បក្កាមិ។ សា តេន បុញ្ញកម្មេន តាវតីសេសុ និព្ពត្តិត្វា តត្ថ យាវតាយុកំ បត្វា
ទិព្ពសម្បត្តិ អនុភវិត្វា តតោ ចុតា អបរាបរំ សុគតីសុយេវ សំសរន្តិ
បរិបក្កញ្ញាណា ហុត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បនេ ពារាណសីយំ សុជាតស្ស នាម
ព្រាហ្មណស្ស ធិតា ហុត្វា និព្ពត្តិ។ តស្ស រូបសម្បត្តិយា សុន្ទរីតិ នាមំ
អហោសិ។ វេយ្យត្តកាលេ ចស្ស កនិជ្ជភាតា កាលមកាសិ។ អថស្ស បិតា
បុត្តសោកេន អភិក្ខតោ តត្ថ តត្ថ វិចរន្តោ វាសិជ្ជិត្វិយា សមាគន្ធា តំ
សោកវិនោទនការណំ បុច្ឆន្តោ “បេតានិ ភោតិ បុត្តានី”តិអាទិកា ទេ គាថា
អភាសិ។ ថេរី តំ សោកាភិក្ខុតំ ញត្វា សោកំ វិនោទេតុកាមា “ពហុនិ
បុត្តសតានី”តិអាទិកា ទេ គាថា វត្វា អត្ថនោ អសោកភារំ កថេសិ។ តំ សុត្វា
ព្រាហ្មណោ “កងំ ត្វំ, អយ្យេ, ឯវំ អសោកា ជាតា”តិ អាហា។ តស្ស ថេរី
រតនត្ថយគុណំ កថេសិ។

អថ ព្រាហ្មណោ “កុហី សត្តា”តិ បុច្ឆិត្វា “ឥនានិ មិចិលាយំ វិហារតី”តិ តំ
សុត្វា តាវនេវ រថំ យោជេត្វា រថេន មិចិលំ គន្ធា សត្តារំ ឧបសង្កមិត្វា វន្តិត្វា
សម្មោទនិយំ កងំ កត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ តស្ស សត្តា ធម្មំ ទេសេសិ។ សោ ធម្មំ
សុត្វា បដិលទ្ធសន្ទោ បព្ពជិត្វាវិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា យជេន្តោ វាយមន្តោ តតិយេ
ទិវសេ អរហត្តំ ចាបុណិ។ អថ សារថិ រថំ អាធាយ ពារាណសី គន្ធា
ព្រាហ្មណីយា តំ បវត្តិ អាហោថេសិ។ សុន្ទរី អត្ថនោ បិតុ បព្ពជិតភារំ សុត្វា,
“អម្ព, អហម្បិ បព្ពជិស្សមី”តិ មាតរំ អាបុច្ឆិ។ មាតា “យំ ឥមស្មី គេហេ

កោគជាតំ, សត្វំ តំ តុយ្ហំ សន្តកំ, តំ ឥមស្ស កុលស្ស ឆាយាទិកា បដិបដ្ឋ, ឥម
សត្វកោគំ បរិភុញ្ញ, មា បព្ពជី”តិ អាហា។សា “ន មយ្ហំ ភោគេហិ អត្ថោ,
បព្ពជីស្សាមេវាហំ, អម្មា”តិ មាតរំ អនុជាឆាបេត្វា មហាតី សម្មត្ថី ខេឡបិណ្ឌំ
វិយ ឆឡេត្វា បព្ពជី។ បព្ពជីត្វា ច សិក្ខមាឆាយេវ ហុត្វា វិបស្សនំ វឌ្ឍេត្វា យដេន្តិ
វាយមន្តិ ហេតុសម្មន្តតាយ ញាណស្ស បរិចាកំ គតត្តា សហ បដិសម្ពិទាហិ
អរហត្តំ ចាបុណី។ តេន វុត្តំ អបទានេ -

“បិណ្ឌាចាតំ ចរន្តស្ស, វេស្សកុស្ស មហេសិនោ;
កជជ្ជកិក្ខុមុគ្គយ្ហ, ពុទ្ធសេដ្ឋស្សនាសហំ។

“បដិគ្គហេត្វា សម្ពុទ្ធោ, វេស្សក្ខ លោកនាយកោ;
វីចិយា សណ្ឌិតោ សត្តា, អកា មេ អនុមោទនំ។

“កជជ្ជកិក្ខុ ធន្វាន, តាវតីសំ គមិស្សសិ;
ឆត្ថិសនេវរាជ្ជនំ, មហេសិត្តំ ករិស្សសិ។

“បញ្ញាសំ ចក្កវត្ថិនំ, មហេសិត្តំ ករិស្សសិ;
មនសា បត្តិតំ សត្វំ, បដិលច្ឆសិ សព្ពទា។

“សម្មត្ថី អនុភោត្វាន, បព្ពជីស្សសិ កិញ្ចនា;
សញ្ញាសវេ បរិញ្ញាយ, និញ្ញាយិស្សសិនាសវា។

“ឥទំ វត្វាន សម្ពុទ្ធោ, វេស្សក្ខ លោកនាយកោ;
នកំ អព្ពុគ្គមី វីរោ, ហំសរាជាវ អម្ពវេ។

“សុទិន្នំ មេ ធានវរំ, សុយិដ្ឋា យាគសម្មទា;
កជជ្ជកិក្ខុ ធន្វាន, បត្តាហំ អចលំ បទំ។

“ឯកតីសេ ឥតោ កហ្មេ, យំ ទានមទទី តទា;
ទុគ្គតី នាភិជាតាមិ, ភិក្ខាទានស្សិទំ ដលំ។

“កិលេសា ឈាបិតា មហ្មំ...បេ.... កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

អរហន្តំ បន បត្វា ដលសុខេន និព្វានសុខេន ចរិហរន្តី អបរភាគេ “សត្តុ
បុរតោ សីហនាទំ នទិស្សមី”តិ ឧបជ្ឈាយំ អាបុច្ឆិត្វា ពារាណសីតោ និក្ខមិត្វា
សម្ពហុលាហិ ភិក្ខុនិហិ សទ្ធិ អនុក្កមេន សាវត្ថី គន្ធា សត្ត សន្តិកំ
ឧបសង្កមិត្វា សត្តារំ វន្តិត្វា ឯកមន្តំ បិតា សត្តារា កតបដិសន្តារា សត្ត
ឱរសដីតុភារាទិវិការនេន អញ្ញំ ព្យាកាសិ។ អថស្សា មាតរំ អាទី កត្វា សព្វោ
ព្យាតិគណោ បរិជនោ ច បព្ពជិ។ សា អបរភាគេ អត្តនោ បដិបត្តី បច្ចវេត្តិត្វា
បិតារ វុត្តតាចំ អាទី កត្វា ឧទានវសេន -

៣៣៣.

“បេតានិ ភោតិ បុត្តានិ, ខាទមាតា តុរំ បុរេ;
តុរំ ទិវា ច រត្តោ ច, អតីវ បរិតប្បសិ។

៣៣៤.

“សាជ្ជ សព្វានិ ខាទិត្វា, សតបុត្តានិ ព្រាហ្មណី;
វាសេដ្ឋី កេន វណ្ណាន, ន ពាឡិ បរិតប្បសិ។

៣៣៥.

“ពាហ្មនិ បុត្តសតានិ, ព្យាតិសង្ឃសតានិ ច;
ខាទិតានិ អតីតសេ, មម តុញ្ញញ្ច ព្រាហ្មណ។

៣៣៦.

“សាហំ និស្សរណំ ព្យាត្វា, ជាតិយា មរណស្ស ច;

ន សោចាមិ ន រោទាមិ, ន ចាបិ បរិតប្បយី។

៣១៧.

“អត្តតំ វត វាសេដ្ឋិ, វាចំ ភាសសិ ឯទិសី;
កស្ស ត្វំ ធម្មមញ្ញាយ, គិរំ ភាសសិ ឯទិសី។

៣១៨.

“ឯស ព្រាហ្មណ សម្ពុទ្ធោ, នគរំ មិច្ឆិលំ បតិ;
សត្តទុក្ខប្បហានាយ, ធម្មំ ទេសេសិ ចាណិនំ។

៣១៩.

“តស្ស ព្រាហ្ម អរហតោ, ធម្មំ សុត្វា និរូបធី;
តត្ថ វិញ្ញាតសទ្ធម្មា, បុត្តសោកំ ព្យាបាទុទី។

៣២០.

“សោ អហម្មិ គមិស្សាមិ, នគរំ មិច្ឆិលំ បតិ;
អប្បេវ មំ សោ ភគវា, សត្តទុក្ខា បមោចយេ។

៣២១.

“អទ្គុស ព្រាហ្មណោ ពុទ្ធិ, វិប្បមុត្តំ និរូបធី;
ស្វស្ស ធម្មមទេសេសិ, មុនិ ទុក្ខស្ស ចារត្វ។

៣២២.

“ទុក្ខំ ទុក្ខសមុប្បាទំ, ទុក្ខស្ស ច អតិក្កមំ;
អរិយំ ចជ្ជន្តិកំ មគ្គំ, ទុក្ខបសមគាមិនំ។

៣២៣.

“តត្ថវិញ្ញាតសទ្ធម្មោ, បព្ពដ្ឋំសមរោចយិ;
សុជាតោ ភីហិ រត្ថីហិ, តិសេស្សាវិជ្ជា អជស្សយិ។

៣២៤.

“ឯហិ សារថិ គច្ឆាហិ, រជំនិយ្យាធយាហិមំ;
អាភេគ្យំ ព្រាហ្មណីវជ្ជ, បព្ពដិ ធានិ ព្រាហ្មណោ;
សុជាតោ ភីហិ រត្ថីហិ, តិសេស្សាវិជ្ជា អជស្សយិ។

៣២៥.

“តតោ ច រជមាធយ, សហស្សញ្ញាបិ សារថិ;
អាភេគ្យំ ព្រាហ្មណីវោច, ‘បព្ពដិ ធានិ ព្រាហ្មណោ;
សុជាតោ ភីហិ រត្ថីហិ, តិសេស្សាវិជ្ជា អជស្សយិ។

៣២៦.

“ឯតញ្ញាហំ អស្សរជំ, សហស្សញ្ញាបិ សារថិ;
តេវីជ្ជំ ព្រាហ្មណំ សុត្វា, បុណ្ណាបត្តំ ធនាមិ តេ។

៣២៧.

“តុយ្ហេវ ហោត្វស្សរថោ, សហស្សញ្ញាបិ ព្រាហ្មណិ;
អហម្មិ បព្ពដិស្សាមិ, វរបញ្ញាស្ស សន្តិកេ។

៣២៨.

“ហត្ថី គវស្សំ មណិកុណ្ណាលញ្ច, ដីតញ្ចិមំ គហវិគវំ បហាយ;
បិតា បព្ពដិតោ តុយ្ហំ, តុញ្ញោ ភោគានិ សុន្ទរិ;
តុវំ ធាយាធិកា កុលេ។

៣២៩.

“ហត្ថី គវស្សំ មណីកុណ្ឌលញ្ច, រម្មំ ចិមំ គហវិភរំ បហាយ;
បិតា បព្ពជិតោ មយ្ហំ, បុត្តសោកេន អដ្ឋិតោ;
អហម្មិ បព្ពជិស្សមិ, ភាតុសោកេន អដ្ឋិតា។

៣៣០.

“សោ តេ ឥជ្ឈតុ សង្កប្បោ, យំ ភូ បត្តេសិ សុន្ទរិ;
ឧត្តិជ្ជបិណ្ឌោ ឧញ្ញោ ច, បំសុក្ខលញ្ច ចីវរំ;
ឯតានិ អភិសម្ពោន្តិ, បរលោកេ អនាសវា។

៣៣១.

“សិក្ខមាឆាយ មេ អយ្យេ, ទិព្ពចក្ខុវិសោធិតំ;
បុព្ពេនិវាសំ ជាឆាមិ, យត្ថ មេ វុសិតំ បុរេ។

៣៣២.

“តុរំ និស្សាយ កល្យាណិ, ថេរី សង្ឃស្ស សោភនេ;
តិស្សោវិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

៣៣៣.

“អនុជាឆាហិ មេ អយ្យេ, ឥន្ទេ សាវត្ថិ គន្ធកេ;
សីហនាទំ នទិស្សមិ, ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សន្តិកេ។

៣៣៤.

“បស្ស សុន្ទរិ សត្តារំ, ហេមវណ្ណំ ហរិត្តចំ;
អទន្តានំ ទមេតារំ, សម្ពុទ្ធមកុតោភយំ។

៣៣៥.

“បស្ស សុន្ទរិមាយន្តិ, វិប្បមុត្តំ និរុបដិ;
វីតរាគំ វិសំយុត្តំ, កតកិច្ចមនាសវា។

៣៣៦.

“ពារាណសិកោ និក្ខម្ម, តវ សន្តិកមាគតា;
សាវិកា តេ មហាវីរ, ចានេ វន្តតិ សុន្ទរី។

៣៣៧.

“តុវំ ពុទ្ធា តុវំ សត្តា, តុយ្ហំ ធីតាម្ហិ ព្រាហ្មណ;
ឡិសា មុខតោ ជាតា, កតកិច្ចា អនាសវា។

៣៣៨.

“តស្ស តេ ស្វាគតំ ភទ្កេ, តតោ តេ អនុរាគតំ;
ឯវញ្ញំ ទន្ធា អាយន្តិ, សត្តុ ចាទានិ វន្តិកា;
វីតរាគា វិសំយុត្តា, កតកិច្ចា អនាសវា”តិ។ -

ឥមា គាថា បច្ចុប្បន្នាសិ។

តត្ថ បេតានីតិ មតានិ។ ភោតីតិ តំ អាលបតិ។ បុត្តានីតិ លិង្គិវិបល្លាសេន
វុត្តំ, បេតេ បុត្តតិ អត្ថោ។ ឯកោ ឯវ ច តស្ស បុត្តោ មតោ, ព្រាហ្មណោ បន
“ចិរកាលំ អយំ សោកេន អដ្ឋា ហុត្វាវិចរិ, ពហូ មញ្ញេ ឥមិស្ស បុត្តា មតា”តិ
ឯវិសញ្ញិ ហុត្វា ពហុវចនេនាហ។ តថា ច “សាដ្ឋ សញ្ញានិ ខាទិត្វា
សតបុត្តានី”តិ។ ខាទមនាតិ លោកវោហារវសេន ខុំសនវចនមេតំ។ លោកេ
ហិ យស្ស ឥត្តិយា ជាតជាតា បុត្តា មវន្តិ, តំ គរហន្តា “បុត្តខាទិនី”តិអាទិ
វន្តិ។ អតីវាតិ អតិវិយ ភុសំ។ បរិតប្បសីតិ សន្តប្បសិ, បុរេតិ យោជនា។

អយ្យោត្ត សង្ខេបត្ថោ - ភោតិ វាសេដ្ឋិ, បុព្វេ ភំ មតបុត្តា ហុត្វា សោចន្តិ
បរិទេវន្តិ អតិរិយ សោកាយ សមប្បីតា គាមនិគមរាជធានិយោ អាហិណ្ឌាសិ។

សាដ្ឋាតិ សា អដ្ឋ, សា ភំ ឯតរហ័តិ អត្ថោ។ “សដ្ឋា”តិ វា ចាហោ។ កេន
វណ្ណោនាតិ កេន ការណោ។

ខាទិតានិ ថេរីបិ ព្រាហ្មណោ វុត្តបរិយាយេនេវ វេទតិ។ ខាទិតានិ វា
ព្យគ្សធិបិពិណ្ឌរាទិជាតិយោ សន្ទាយេវមាហា។ អតីតំសេតិ អតីតកោដ្ឋាសេ,
អតិក្កន្តកវេស្វតិ អត្ថោ។ មម តុយ្ហញ្ញាតិ មយា ច តយា ច។

និស្សរណំ ញត្វា ជាតិយា មរណស្ស ចាតិ ជាតិជរាមរណានំ
និស្សរណភូតំ និព្វានំ មគ្គញ្ញាណោ បដិវិជ្ជិត្វា។ ន ចាបិ បរិតប្បយិ្ហន្តិ ន ចាបិ
ឧចាយាសាសី, អហំ ឧចាយាសំ ន អាបជ្ជិន្តិ អត្ថោ។

អព្ពតំ វតាតិ អច្ឆរិយំ វត។ តញ្ញា អព្ពតំ បុព្វេ អភូតំ អព្ពតន្តិ វុច្ឆតិ។ ឯទិសិន្តិ
ឯវុច្ឆិ, “ន សោចាមិ ន រោទាមិ, ន ចាបិ បរិតប្បយិ្ហ”ន្តិ ឯវំ សោចនាទិនំ
អភាវទីបនី វាចំ។ កស្ស ភំ ធម្មមញ្ញាយាតិ កេវលំ យថា ឯទិសោ ធម្មោ លទ្ធិំ ន
សក្កា, តស្មា កស្ស នាម សត្តនោ ធម្មមញ្ញាយ គិរំ ភាសសិ ឯទិសន្តិ សត្តារំ
សាសនញ្ច បុច្ឆតិ។

និរូបធិន្តិ និទ្ធុក្ខំ។ វិញ្ញាតសទ្ធម្មាតិ បដិវិទ្ធុអរិយសច្ចធម្មា។ ព្យចានុទិន្តិ
នីហរី បជហី។

វិប្បមុត្តន្តិ សព្ពសោវិមុត្តំ, សព្ពកិលេសេហិ សព្ពកវេហិ ច វិសំយុត្តំ។
សូស្សាតិ សោ សម្មាសម្ពុទ្ធា អស្ស ព្រាហ្មណស្ស។

តត្ថាតិ តស្សំ ចតុសច្ចធម្មទេសនាយំ។

រដំ និយ្យាធយាហិមន្តិ ឥមំ រដំ ព្រាហ្មណ៍យា និយ្យាធយា។

សហស្សញ្ញាប័តិ មគ្គបរិត្តយត្ថំ នីតំ កហាបណសហស្សញ្ញាបិ អាធាយ
និយ្យាធយាតិ យោជនា។

អស្សរជន្តិ អស្សយុត្តរជំ។ បុណ្ណាបត្តន្តិ តុដ្ឋិនានំ។

ឯវំ ព្រាហ្មណ៍យា តុដ្ឋិនានេ ទិយ្យមាទេ តំ អសម្មជិច្ឆន្តោ សារថិ “តុយ្ហេវ
ហោតូ”តិ កាថំ វត្ថា សត្តុ សន្តិកមេវ គន្ធា បព្ពជិ។ បព្ពជិតេ បន សារថិម្ហិ
ព្រាហ្មណ៍ អត្តនោ ជីតរំ សុន្ទរំ អាមន្តេត្វា យរាវាសេ និយោជន្តិ “ហត្ថិ
គវស្ស”ន្តិ កាថមាហា។ តត្ថ ហត្ថិ ហត្ថិនោ។ គវស្សន្តិ កាវោ ច អស្សា ច។
មណិកុណ្ឌាលញ្ញាតិ មណិ ច កុណ្ឌាលានិ ច។ ជីតញ្ញមំ គហារិករំ បហាយាតិ
ឥមំ ហត្ថិអាទិប្បភេទំ យថាវុត្ថំ អវុត្តញ្ញ ខេត្តវត្ថុហិរញ្ញសុវណ្ណាទិភេទំ ជីតំ
បហូតញ្ញ គហារិករំ គេហូបករណំ អញ្ញញ្ញ ធាសិធាសាទិកំ សព្វំ បហាយ តវ
បិតា បព្ពជិតោ។ ភុញ្ញ ភោគានិ សុន្ទរិ តិ សុន្ទរិ, ត្វំ ឥមេ ភោគេ ភុញ្ញស្ស។ តុរំ
ធាយាទិកា កុលេតិ តុរញ្ញ ឥមស្មី កុលេ ធាយជ្ជារហាតិ។

តំ សុត្វា សុន្ទរំ អត្តនោ នេក្ខម្មជ្ឈាសយំ បកាសេន្តិ
“ហត្ថិគវស្ស”ន្តិអាទិមាហា។

អថ នំ មាតា នេក្ខម្មេយេវ និយោជន្តិ “សោតេ ឥជ្ឈតូ”តិអាទិនា
ទិយឡកាថមាហា។ តត្ថ យំ ត្វំ បត្តេសិ សុន្ទរិ តិ សុន្ទរិ ត្វំ ឥធានិ យំ បត្តេសិ
អាភក្ខុសិ។ សោ តវ បព្ពជ្ជាយ សង្កប្បោ បព្ពជ្ជាយ ធនោ ឥជ្ឈតុ អនន្តរាយេន
សិជ្ឈតុ។ ឧត្តិជ្ជបិណ្ឌាតិ យវេ យវេ បតិជ្ជិត្វា លទ្ធព្ពតិក្ខាបិណ្ឌា។ ឧញ្ញោតិ
តទត្ថំ យវេបជិចាជិយា អាហិណ្ឌានំ ឧទ្ទិស្ស ហ៊ានញ្ញ។ ឯតានីតិ ឧត្តិជ្ជបិណ្ឌាទិនិ។
អភិសម្ភោន្តិ តិ អនិព្ពន្ធរា ជជ្ឈពលំ និស្សាយ អភិសម្ភវន្តិ, សាជន្តិ តិ អត្តោ។

អថ សុន្ទរី “សាធុ, អម្ពា” តិ មាតុយា បដិស្សណ៍ត្វា និក្ខមិត្វា
ភិក្ខុនុបស្សយំ គន្ធា សិក្ខមាធាយេវ សមាធា តិស្សោវិជ្ជា សង្ខិកត្វា “សត្ត
សង្ខិកំ គមិស្សមី” តិ ឧបជ្ឈាយំ អាហោចត្វា ភិក្ខុនិហិ សទ្ធិ សាវត្ថី អគមាសិ។
តេន វុត្ថំ “សិក្ខមាធាយ មេ, អយ្យេ” តិ អាទិ។ តត្ថ សិក្ខមាធាយ មេ តិ
សិក្ខមាធាយ សមាធាយ មយា។ អយ្យេ តិ អត្ថនោ ឧបជ្ឈាយំ អាលបតិ។

តុរំ និស្សាយ កល្យាណិ, ថេរី សង្ឃស្ស សោភនេតិ ភិក្ខុនិសង្ឃ
វុទ្ធតរភាវេន ជីវគុណាយោគេន ច សង្ឃត្ថេរី សោភនេហិ សីលាធិហិ
សមន្មាគតត្តា សោភនេ កល្យាណិ កល្យាណមិត្ត, អយ្យេ, តំ និស្សាយ មយា
តិស្សោវិជ្ជា អនុប្បត្តា កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនន្តិ យោជនា។

ឥន្ទេតិ ឥន្ទាមិ។ សាវត្ថី គន្ធពេតិ សាវត្ថី គន្ធា សីហនាធំ នទិស្សមីតិ
អញ្ញាញាករណមេវ សន្ធាយាហ។

អថ សុន្ទរី អនុក្កមេន សាវត្ថី គន្ធាវិហារំ បរិសិទ្ធា សត្តារំ ធម្មាសនេ
និសិទ្ធិ ទិស្វា ឧទ្ធារំ បីតិសោមនស្សំ បដិសំវេទយមាធា អត្តានមេវ អាលបន្តិ
អាហា “បស្ស សុន្ទរី” តិ។ ហេមវណ្ណានិ សុវណ្ណាវណ្ណំ។ ហរិត្តចន្តិ
កញ្ចានសន្និកត្តចំ។ ឯត្ថ ច ភគវា បីតវណ្ណាន “សុវណ្ណាវណ្ណា” តិ វុច្ចតិ។ អថ
ខោ សម្មនេវ យំសិទ្ធា ជាតិហិផ្តលកេន អនុលិម្បិត្វា
សុបរិមន្តិតកញ្ចានាធាសសន្និភោតិ ធស្សេតុំ “ហេមវណ្ណា” ន្តិ វត្វា “ហរិត្តច” ន្តិ
វុត្ថំ។

បស្ស សុន្ទរីមាយន្តិន្ត តំ សុន្ទរីនាមិកំ មំ ភគវា អាគច្ឆន្តិ បស្ស។
“វិប្បមុត្ត” ន្តិ អាទិនា អញ្ញំ ញាករោន្តិ បីតិវិច្ឆារវសេន វេទតិ។

កុំតោ បន អាគតា, កត្ត ច អាគតា, កិច្ចសា ចាយំ សុន្ទរីតិ អាសង្កន្តានំ
អាសង្កំ និរុត្តតំ “ពារាណសីតោ”តិ គាថំ វត្ថុ តត្ថ “សារីកា ចា”តិ វត្ថុមត្តំ
ចាកដតំ កាតុំ “តុរំ ពុទ្ធា”តិ គាថមាហា។ តស្សត្ថោ - ឥមស្មី សនេវកេ
លោកេ តុរំមេវេកោ សព្ពញ្ញុពុទ្ធា, ធិដ្ឋធម្មកសម្បរាយិកបរមត្ថហិ យថាវហំ
អនុសាសនតោ តុរំ មេ សត្ថា, អហញ្ច ជីវាសាសវព្រាហ្មណី ភគវា តុយ្ហំ ឧវេ
វាយាម ជនិតាភិជាតិតាយ ឱវសា, មុខតោ បវត្តធម្មយោសេន សាសនស្ស ច
មុខត្វតេន អរិយមគ្គេន ជាតត្ថា មុខតោជាតា,
និដ្ឋិតបរិញ្ញាតាធិករណីយតាយ កតកិច្ចា, សព្ពសោ អាសវានំ ខេបិតត្ថា
អនាសវាតិ។

អថស្សា សត្ថា អាគមនំ អភិនន្តោ “តស្សតេ ស្វាគត”ន្តិ គាថមាហា។
តស្សត្ថោ - យា ភ្នំ មយា អធិគតំ ធម្មំ យាថាវតោ អធិគន្ធិ។ តស្សតេ, ភទ្កេ
សុន្ទរិ, ឥធម មម សន្តិកេ អាគតំ អាគមនំ សុអាគតំ។ តតោ ឯវ តំ អនុរាគតំ ន
នុរាគតំ ហោតិ។ កស្មា? យស្មា ឯវត្ថា ធន្តា អាយន្តិតិ, យថា ភ្នំ សុន្ទរិ, ឯវត្ថា
ឧត្តមេន អរិយមគ្គេន ធន្តា តតោ ឯវ សព្ពធិវីតរាតា, សព្ពេសំ
សំយោជនានំ សមុច្ឆិន្តត្ថា វិសំយុត្តា កតកិច្ចា អនាសវា សត្ត ចាធានំ វន្តិកា
អាគច្ឆន្តិ, តស្មា តស្សតេ ស្វាគតំ អនុរាគតន្តិ យោជនា។

សុន្ទរីថេវីតាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៥. សុភាកម្មាវដ្តិថេវីតាថាវណ្ណានា

ធម្មារាហន្តិអាធិកា សុភាយ កម្មាវដ្តិតាយ ថេវីយា តាថា។ អយម្បិ
បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវីវដ្ឋបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិន្តិ
អនុក្កមេន សម្ភារីតកុសលមូលា ឧបចិត្តិមោក្ខសម្ភារា សុគតីសុយេវ

សំសរន្តី បរិបក្កញ្ញាណា ហុត្វា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បាទេ រាជគហេ អញ្ញាតវស្ស
 សុវណ្ណាការស្ស ដីតា ហុត្វា និព្ពត្តិ, រូបសម្បត្តិសោភាយ សុភាតិ តស្ស ឆាម៍
 អហោសិ។ សា អនុក្កមេនវិញ្ញាតំ បត្វា, សត្ត រាជគហប្បវេសនេ សត្តវ
 សញ្ញាតប្បសាទា ឯកទិវសំ ភគវន្តំ ឧបសង្កមិត្វា វន្តិត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។
 សត្តា តស្ស ឥន្ទ្រិយបរិចាកំ ទិស្វា អដ្ឋាសយានុរូបំ ចតុសច្ចគព្ពធម្មំ
 ទេសេសិ។ សា តាវទេវ សហស្សនយបដិមណ្ឌិតេ សោតាបត្តិជលេ បតិជ្ជាសិ។
 សា អបរកាគេ យរាវាសេ ទោសំ ទិស្វា មហាបជាបតិយា គោតមិយា សន្តិកេ
 បព្ពជិត្វា ភិក្ខុនិសីលេ បតិជ្ជិតា ឧបរិមគ្គត្ថាយ ភាវនមនុយុញ្ញិ។ តំ ញាតកា
 កាលេន កាលំ ឧបសង្កមិត្វា កាមេហិ និមន្តន្តា បហូតធនំ វិភវជាតញ្ច
 ទស្សេត្វា បលោភេន្តិ។ សា ឯកទិវសំ អត្ថនោ សន្តិកំ ឧបគតានំ យរាវាសេសុ
 កាមេសុ ច អាទីនំ បកាសេន្តិ “ឧហរាហ” ត្ថិអាទីហិ ចតុវិសតិយា គាថាហិ
 ធម្មំ កថេត្វា តេ និរាសេ កត្វាវិស្សន្តេត្វាវិបស្សនាយ កម្មំ ករេន្តិ ឥន្ទ្រិយានិ
 បរិយោធបេន្តិ ភាវនំ ឧស្សក្កាបេត្វា ន ចិវស្សេវ សហ បដិសម្មិទាហិ អរហត្តំ
 ចាបុណិ។ អរហត្តំ បន បត្វា -

៣៣៩.

“ឧហរាហំ សុទ្ធវសនា, យំ បុរេ ធម្មមស្សណី;
 តស្ស មេ អប្បមត្តាយ, សច្ចាភិសមយោ អហុ។

៣៤០.

“តតោហំ សព្ពកាមេសុ, ភុសំ អរតិមជ្ឈកំ;
 សក្កាយស្មី ភយំ ទិស្វា, នេក្ខម្មមេវ បីហាយេ។

៣៤១.

“ហិត្វានហំ ញាតិគណំ, ទាសកម្មករានិ ច;

តាមខេត្តានិ ដីតានិ, រមណីយេ បមោទិតេ។

៣៤២.

“បហាយហំ បព្ពជិតា, សាបតេយ្យមនប្បកំ;
ឯវំ សទ្ធាយ និក្ខម្ម, សទ្ធម្មេ សុប្បវេទិតេ។

៣៤៣.

“នេតំ អស្ស បតិរូបំ, អាភិញ្ញញ្ញញ្ញិ បត្តយេ;
យោ ជាតរូបំ រជតំ, ធម្មេត្វា បុណកមេ។

៣៤៤.

“រជតំ ជាតរូបំ វា, ន ពោធាយ ន សន្តិយា;
នេតំ សមណសារុប្បំ, ន ឯតំ អរិយទ្ធនំ។

៣៤៥.

“លោភនំ មទនព្វេតំ, មោហនំ រជវឌ្ឍនំ;
សាសន្តំ ពហុអាយាសំ, នត្តិ ចេត្ត ធុរំ វិតិ។

៣៤៦.

“ឯតុ រត្តា បមត្តា ច, សំកិលិដ្ឋមនា នរា;
អញ្ញមញ្ញេន ព្យារុទ្ធា, បុច្ឆ កុព្ពន្តិ មេធាគំ។

៣៤៧.

“វុធា ពន្លោ បរិក្ខេសោ, ជានិ សោកបរិទ្ធកោ;
កាមេសុ អធិបន្នានំ, ទិស្សតេ ព្យសនំ ពហុ។

៣៤៨.

“តំ មំ ញាតី អមិត្តាវ, កី វោ កាមេសុ យុញ្ញជ;
ជាឆាជ មំ បព្ពជិតំ, កាមេសុ ភយទស្សីនី។

៣៤៩.

“ន ហិរញ្ញាសុវណ្ណាន, បរិក្ខិយន្តិ អាសវា;
អមិត្តា វេជកា កាមា, សបត្តា សល្លពន្ធនា។

៣៥០.

“តំ មំ ញាតី អមិត្តាវ, កី វោ កាមេសុ យុញ្ញជ;
ជាឆាជ មំ បព្ពជិតំ, មុណ្ណំ សង្ឃាជិតារុតំ។

៣៥១.

“ឧត្តិដ្ឋបិណ្ឌោ ឧញ្ញោ ច, បំសុក្ខលញ្ច ជីវរំ;
ឯតំ ខោ មម សារុប្បំ, អនកាវុបនិស្សយោ។

៣៥២.

“វិន្តា មហេសីហិ កាមា, យេ ទិញ្ញា យេ ច មាទុសា;
ខេមជ្ឈានេវីមុត្តា តេ, បត្តា តេ អចលំ សុខំ។

៣៥៣.

“មាហំ កាមេហិ សំគដ្ឋី, យេសុ តាណំ នវិជ្ជតិ;
អមិត្តា វេជកា កាមា, អគ្គិក្ខន្ធបមា ទុខា។

៣៥៤.

“បរិបន្តោ ឯស ភយោ, សវិយាតោ សកណ្ណាកោ;
គេតោ សុវិសមោ ចេសោ, មហាន្តោ មោហនាមុខោ។

៣៥៥.

“ឧបសគ្គោភិមន្ធា, កាមាសប្បសិរូបមា;
យេ ពាលា អភិនន្តិ, អន្ធកតា បុប្ផនា។

៣៥៦.

“កាមបង្កេន សត្តា ហិ, ពហូ លោកេ អវិទ្ពសូ;
បរិយន្តំ ន ជានន្តិ, ជាតិយា មរណស្ស ច។

៣៥៧.

“ទុក្ខតិកមនំ មគ្គំ, មនុស្សា កាមហេតុកំ;
ពហំ វេ បដិបន្តិ, អត្តនោ រោគមាវហំ។

៣៥៨.

“ឯវំ អមិត្តជននា, តាបនា សំកិលេសិកា;
លោកាមិសា ពន្ធនីយា, កាមា មរណពន្ធនា។

៣៥៩.

“ឧម្មាទនា ឧល្លបនា, កាមា ចិត្តប្បមាជីនោ;
សត្តានំ សំកិលេសាយ, ឱប្បំ មារេន ឌីទ្ឋិតំ។

៣៦០.

“អនន្តាទីនវា កាមា, ពហុទុក្ខា មហាវិសា;
អប្បស្សនា រណករា, សុក្កបក្ខវិសោសនា។

៣៦១.

“សាហំ ឯតាទិសំ កត្វា, ព្យសនំ កាមហេតុកំ;

ន តំ បច្ឆាគមិស្សមិ, និព្វានាភិរតា សនា។

៣៦២.

“រណំ តវិទ្យា កាមានំ, សីតិភាវាភិ កង្ខិន្តិ;
អប្បមត្តា វិហាស្សមិ, សព្វសំយោជនក្ខយេ។

៣៦៣.

“អសោកំ វិវដំ ខេមំ, អរិយដ្ឋង្គិកំ ឧជុំ;
តំ មគ្គំ អនុគច្ឆាមិ, យេន តិណ្ណា មហោសិនោ។

៣៦៤.

“ឥមំ បស្សេយ្យ ធម្មដ្ឋំ, សុភំ កម្មារធិតវំ;
អនេជំ ឧបសម្មជ្ឈ, រុក្ខមូលម្ហិ ឈាយតិ។

៣៦៥.

“អដ្ឋដ្ឋមី បព្ពជិតា, សទ្ធា សទ្ធម្ហសោភនា;
វិនិតុប្បលវណ្ណាយ, តេវិជ្ជា មច្ចហាយិនី។

៣៦៦.

“សាយំ ភុជិស្សា អណាណា, ភិក្ខុនី ភាវិតិទ្រិយា;
សព្វយោគវិសំយុត្តា, កតកិច្ចា អនាសវា។

៣៦៧.

“តំ សក្កោ ទេវសង្ឃេន, ឧបសម្ព័ន្ធ ឥទ្ធិយា;
នមស្សតិ ភូតបតិ, សុភំ កម្មារធិតវ”ន្តិ។ - ឥមា គាថា អភាសិ;

តត្ថ ធម្មាប្បាសនា សុត្តន្តបិដក, យំ បុរេ ធម្មមស្សុណ្ឌិនិ យស្មា អហំ បុព្វេ ធម្មា
តត្ថ ធម្មា ឯវ សុត្តន្តបិដក សុត្តន្តបិដក អនុត្តរសម្ពាសន្តិកា សត្ត សន្តិកេ ធម្មំ
អស្សោសី។ តស្ស មេ អប្បមត្តាយ, សទ្ធាភិសមយោ អហូតិ យស្មា ច តស្ស
មេ មយំ យថាសុតំ ធម្មំ បច្ឆវេក្ខិត្វា អប្បមត្តាយ ឧបជ្ជិតស្សតិយា សីលំ
អធិជ្ជហិត្វា ភាវនំ អនុយុញ្ញន្តិយា ចតុន្នំ អរិយសទ្ធានំ អភិសមយោ “ឥទំ
ទុក្ខ” ត្ថិអាទិនា (បដិ. ម. ១.៣២) បដិវេជោ អហោសី។

តតោហំ សព្វកាមេសុ, ភុសំ អភិមជ្ឈតន្តិ តតោ តេន ការណេន សត្ត
សន្តិកេ ធម្មស្ស សុតត្តា សទ្ធានញ្ច អភិសមិតត្តា មនុស្សេសុ ធិព្កេសុ ចាតិ
សព្វេសុបិ កាមេសុ ភុសំ អភិវិយ អភី ឧក្កល្លា អធិគជ្ជី។ សក្កាយស្មី
ឧបាទានក្ខន្ធបញ្ចកេ, ភយំ សប្បជិកយភាវំ ញាណចក្ខុនា ធិស្វា, នេក្ខម្មមេវ
បព្ពន្ធនិព្វានមេវ, បីហាយេ បិហាយាមិ បត្តយាមិ។

ធាសកម្មករាធិ ចាតិ ធាសេ ច កម្មការេ ច, លិង្គិវបល្លាសេន ហេតុំ វុត្ថំ។
តាមខេត្តានីតិ តាមេ ច បុព្វល្លាបរណ្ឌិវិរុហនកេត្តានិ ច, តាមបរិយាបដ្ឋានិ វា
ខេត្តានិ។ ជីតានីតិ សមិទ្ធានិ។ រមណីយេតិ មនុញ្ញេ។ បមោទិតេតិ បមុទិតេ,
ភោគក្ខន្ធមាត្រាតិ សម្ពន្ធា។ សាបតេយ្យន្តិ សន្តកំ ធនំ,
មណីកនករជតាធិបរិគ្គហវុត្ថំ។ អនប្បកន្តិ មហន្តំ, បហាយាតិ យោជនា។ ឯវ
សទ្ធាយ និក្ខម្មាតិ “ហិត្វានហំ ញាតិគណា” ត្ថិអាទិនា វុត្តប្បការេន មហន្តំ
ញាតិបរិវដ្តំ មហន្តញ្ច ភោគក្ខន្ធនំ បហាយ កម្មកម្មជលានិ រតនត្ថយញ្ចាតិ
សទ្ធម្មេវុត្ថំ សទ្ធាយ សទ្ធមាត្រា យរតោ និក្ខម្ម, សទ្ធម្មេ សុប្បវេទិតេ
សម្មាសម្ពុទ្ធនេ សុដ្ឋ បវេទិតេ អរិយវិនយេ អហំ បព្ពន្ធិតា។

ឯវ បព្ពន្ធិតាយ បន នេតំ អស្ស បតិវុបំ, យទិទំ ធម្មតានំ កាមានំ
បច្ឆាគមនំ។ អាកិញ្ចញ្ញា បត្តយេតិ អហំ អកិញ្ចនភាវំ អបរិគ្គហភាវមេវ

បត្តយាមិ។ យោ ជាតរូបរជតំ, ធម្មត្វា បុនរាគមេតិ យោ បុគ្គលោ សុវណ្ណំ រជតំ
អញ្ញម្បី វា កិញ្ចា ធនជាតំ ធម្មត្វា បុន តំ គល្លោយ្យ, សោ បណ្ឌិតានំ អន្តរេ កថំ
សីសំ ឧត្តិបេយ្យ?

យស្មា រជតំ ជាតរូបំ វា, ន ពោធាយ ន សន្តិយា ន មគ្គញ្ញាណាយ ន
និព្វានាយ ហោតីតិ អត្ថោ។ នេតំ សមណសារុប្បន្តំ ឯតំ
ជាតរូបរជតាទិបរិគ្គហវត្ថុ, តស្ស វា បរិគ្គណ្ណានំ សមណានំ សារុប្បំ ន ហោតិ។
តថា ហិ វុត្តំ “ន កប្បតិ សមណានំ សក្យបុត្តិយានំ ជាតរូបរជត” ន្តិអាទិ
(ចូឡវ. ៤៤៦)។ ន ឯតំ អរិយទូនន្តិ ឯតំ យថាវត្ថុបរិគ្គហវត្ថុ សទ្ធាទិធនំ វិយ
អរិយធម្មមយម្បី ធនំ ន ហោតិ, ន អរិយភាវាវហតោ។ តេនាហ
“លោភន” ន្តិអាទិ។

តត្ថ លោភនន្តិ លោកុប្បាទនំ។ មទនន្តិ មទាវហំ។ មោហានន្តិ
សម្មោហាជននំ។ រជវឡនន្តិ រាគរជាទិសំវឡនំ។ យេន បរិគ្គហិតំ, តស្ស
អាសន្តាវហត្ថា សហ អាសន្តាយ វត្ថុតីតិ សាសន្តិ, យេន បរិគ្គហិតំ, តស្ស
យតោ កុតោ អាសន្តាវហន្តិ អត្ថោ។ ពហុអាយាសន្តិ សជ្ជនវត្តណាទិវសេន
ពហុបរិស្សមំ។ នត្ថិ ចេត្ត ជុវំ បីតីតិ ឯតស្មី ធនេ ជុវំ ភាវោ ច បីតីតិ ភាវោ ច នត្ថិ,
ចញ្ចលមនវដ្ឋិតមេវាតិ អត្ថោ។

ឯត្ថ វត្ថា បមត្តា ចាតិ ឯតស្មី ធនេ វត្ថា សញ្ញាតរាគា ទសកុសលធម្មេសុ
សតិយាវិប្បវាសេន បមត្តា។ សំកិលីដ្ឋមនា លោភាទិសំកិលេសេន
សំកិលីដ្ឋចិត្តាវ នាម ហោន្តិ។ តតោ ច អញ្ញមញ្ញម្ហិ ព្យាវុទ្ធា, បុច្ឆ កុព្ពន្តិ មេធាតំ
អន្តមសោ មាតាបិ បុត្តេន, បុត្តោបិ មាតរាតិ ឯវំ អញ្ញមញ្ញំ បដិវុទ្ធា ហុត្វា បុច្ឆ
សត្តា មេធាតំ កលហំ ករោន្តិ។ តេនាហ ភកវា - “បុន ចបរំ, ភិក្ខុវេ, កាមហេតុ

កាមនិទានំ កាមាធិករណំ...បេ... មាតាបិ បុត្តនវិវេទនិ បុត្តាបិ មាតរា
វិវេទនី"តិអាទិ (ម. និ. ១.១៦៨, ១៧៨)។

វេជោតិ មរណំ។ ពន្លោតិ អនុពន្ធនាទិពន្ធនំ។ បរិក្ខេសោតិ
ហត្ថច្ឆេទាទិបរិកិលេសាបត្តិ។ ជានីតិ ជនជាតិ ចេវ បរិវាវជានិ ច។
សោកបរិទ្កវេតិ សោកោ ច បរិទេវេ ច។ អធិបន្នានន្តិ អដ្ឋោសិតានំ។ ទិស្សតេ
ព្យសនំ ពហុន្តិ យថាវុត្តវេទនាទិភេទំ អវុត្តញ្ច ទោមនស្សចាយាសាទី
ទិដ្ឋធម្មិកំ សម្បរាយិកញ្ច ពហុំ ពហុវិធំ ព្យសនំ អនត្តោ កាមេសុ ទិស្សតេវ។

តំ មំ ញាតិ អមិត្តាវ, កី វេ កាមេសុ យុញ្ញថាតិ តាទិសំ មំ យថា កាមេសុ
វិវត្តំ តុម្ពេ ញាតិ ញាតកា សមាទា អនត្តកាមា អមិត្តាវិយ កី កេន
ការណោន កាមេសុ យុញ្ញថ និយោដេថ។ ជានាថ មំ បព្ពជិតំ, កាមេសុ
ភយទស្សិនិទ្ធិ កាមេ ភយតោ បស្សន្តិ បព្ពជិតំ មំ អាជាទាថ, កី ឯត្តកំ តុម្ពេហិ
អនញ្ញាតន្តិ អធិប្បាយោ។

ន ហិរញ្ញសុវណ្ណាន, បរិក្ខិយន្តិ អាសវាតិ កាមាសវាទយោ
ហិរញ្ញសុវណ្ណាន ន កទាចិ បរិក្ខយំ គច្ឆន្តិ, អថ ខោ តេហិ ឯវ បរិវឌ្ឍន្តេវ។
តេនាហ - "អមិត្តា វេជកា កាមា, សបត្តា សល្លពន្ធនា"តិ។ កាមា ហិ
អហិតាវហត្តា មេត្តិយា អភាវេន អមិត្តា, មរណាហេតុតាយ
ឧក្ខិត្តាសិកវេជកសទិសត្តា វេជកា, អនុពន្ធិត្វាបិ អនត្តាវហនតាយ
វេរាទុពន្ធសបត្តសទិសត្តា សបត្តា, រាគាទីនំ សល្លានំ ពន្ធនតោ សល្លពន្ធនា។

មុណ្ណាន្តិ មុណ្ណិតកេសំ។ តត្ថ តត្ថ នន្តកានិ គហេត្វា សង្ឃាជីវីវចារុបនេន
សង្ឃាជីវាវុតំ។

ឧត្តិជ្ជបិណ្ឌោតិ វិវេជន្តរេ យវេ យវេ បតិជ្ជិត្វាលភនកបិណ្ឌោ។ ឧញ្ញោតិ
តទត្ថំ ឧញ្ញាចរិយា។ អនត្តារូបនិស្សយោតិ អនតារាណំ បព្ពជិតានំ ឧបគន្ធា
និស្សិតព្ពតោ ឧបនិស្សយត្វតោ ជីវិតបរិក្ខារោ។ តញ្ញំ និស្សាយ បព្ពជិតា ជីវន្តិ។

វន្តាតិ ធម្មិតា។ មហេសីហិតិ ពុទ្ធាធិហិ មហេសីហិ។ ខេមជ្ជានេតិ
កាមយោគាធិហិ អនុបន្តវជ្ជានត្វតេ និព្វានេ។ តេតិ មហេសយោ។ អចលំ
សុខន្តិ និព្វានសុខំ បត្តា។ តស្មា តំ បត្តេន្តេន កាមា បរិច្ចជិតញ្ញាតិ អធិប្បាយោ។

មាហំ កាមេហិ សំគន្ធិន្តិ អហំ កនាចិបិ កាមេហិ ន សមាគច្ឆេយ្យំ។
កស្មាតិ ចេ អាហា - “យេសុ តាណំ នវិជ្ជតី” តិអាធិ, យេសុ កាមេសុ
ឧបបរិក្ខិយមាណេសុ ឯកស្មិម្បិ អនត្ថបរិក្ខាណំ នាម នត្ថិ។ អគ្គិត្តន្ធបមា
មហាភិតាបដ្ឋេន។ ធុខា ធុក្ខមដ្ឋេន។

បរិបន្តោ ឯស ភយោ យធិទំ កាមា នាម អវិធិតវិបុលានត្តាវហត្ថា។
សវិយាតោ ចិត្តវិយាតករត្ថា។ សកណ្តាកោវិនិជ្ឈនត្ថា។ គេធា សុវិសមោ
ចេសោតិ គិធិហេតុតាយ គេធា។ សុដ្ឋវិសមោ មហាបលិពោធា សោ។
ធុរតិក្កមនដ្ឋេន មហាន្តោ។ មោហនាមុខោ មុច្ឆាបត្តិហេតុតោ។

ឧបសន្តោភីមរូចោតិ អតិភីសនកសភារោ, មហាន្តោ ទេវតូបសន្តោវិយ
អនត្តកាធិធុក្ខាវហនតោ។ សប្បសិរូបមា កាមា សប្បជិកយដ្ឋេន។

កាមបង្គេន សត្តាតិ កាមសង្ខាតេន បង្គេន សត្តាលក្ខា។

ធុគ្គតិកមនំ មគ្គន្តិ និរយាធិអចាយកាមិនំ មគ្គំ។ កាមហេតុកន្តិ
កាមោបភោគហេតុកំ។ ពហុន្តិ ចាលាភាតិចាតាធិគេទេន ពហុវិធំ។

រោគមាវហន្តិ រុដ្ឋនេជ្ជន រោគសម្ពាតស្ស ទិដ្ឋជម្មិកាទិភេទស្ស ទុក្ខស្ស
អារហនកំ។

ឯវន្តិ “អមិត្តា វេជកា” តិអាទិនា វុត្តប្បកាវេន។ អមិត្តជននាតិ
អមិត្តភាវស្ស ទិព្ពត្ថនកា។ តាបនាតិ សន្តាបនកា, តបនីយាតិ អត្តោ។
សំគិលេសិកាតិ សំគិលេសាវហា។ លោកាមិសាតិ លោកេ អាមិសភូតា។
ពន្ធនិយាតិ ពន្ធកូតេហិ សំយោជនេហិ វុឡិតព្ពា, សំយោជនិយាតិ អត្តោ។
មរណាពន្ធនាតិ កវាទីសុ ទិព្ពត្ថិទិមិត្តតាយ បវត្តការណាតោ ច
មរណាវិពន្ធនា។

ឧម្មាទនាតិ វិបរិណាមធម្មានំ វិយោគវសេន សោកុម្មាទករា, វុឡិយា វា
ឧបរូបរិមនាវហា។ ឧល្លបនាតិ “អហោ សុខំ អហោ សុខ” ន្តិ ឧទ្ធំ ឧទ្ធំ
លចាបនកា។ “ឧល្លោលនា” តិបិ ចាថោ, ភត្តបិណ្ឌានិមិត្តំ នង្គ័ជ្ជំ ឧល្លោលេន្តោ
សុនខោវិយ អាមិសហេតុ សត្តេ ឧបរូបរិលាលនា, បរាភវាវញ្ញាតចាបនកាតិ
អត្តោ។ ចិត្តប្បមាដិនោតិ បរិឡាហុប្បាទនាទិនា សម្បតិ អាយតិញ្ច ចិត្តស្ស
បមជនសីលា។ “ចិត្តប្បមទ្ធិនោ” តិ វា ចាថោ, សោ ឯវត្តោ។ យេ បន
“ចិត្តប្បមាទិនោ” តិ វេទន្តិ, តេសំ ចិត្តស្ស បមាទាវហាតិ អត្តោ។
សំគិលេសាយាតិ វិពាធនាយ ឧបតាបនាយ វា។ ទិប្បំ មារេន ឡិទ្ធិតន្តិ កាមា
នាមេតេ មារេន ឡិទ្ធិតំ កុមិនន្តិ ទដ្ឋព្ពា សត្តានំ អនត្តាវហនតោ។

អនត្តាទីនវាតិ “លោភនំ មទនព្វោត” ន្តិអាទិនា, “ឥធសីតស្ស បុរក្ខតោ
ឧល្លាស្ស បុរក្ខតោ” តិអាទិនា (ម. និ. ១.១៦៧) ច ទុក្ខក្ខន្ធសុត្តានីសុ វុត្តនយេន
អបរិយត្តាទីនវា ពហុនោសា។ ពហុទុក្ខាតិ អាចាយិ កាទិពហុវិធពុក្ខានុពន្ធា។
មហាវិសាតិ កដុកាសយ្ហ ជលតាយ ហាលាហាលាទិមហាវិសសទិសា។
អប្បស្សនាតិ សត្តធារាគតមដុតិវិយ បរិក្ខស្សនា។ រណករាតិ

សារាគាទិសំវុឡ្យការ។ សុក្កបក្ខវិសោសនាទិ សត្តានំ អនវដ្ឋកោដ្ឋាសស្ស
វិទាសការ។

សាហន្តិ សា អហំ, ហេដ្ឋា វុត្តនយេនេវ សត្តុ សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា
បដិលទ្ធសទ្ធា កាមេ បហាយ បព្ពជិត្វា ឋិតាទិ អត្ថោ។ ឯតាទិសន្តិ ឯវុបំ
វុត្តប្បការំ។ កត្វាទិ ឥទិ កត្វា, យថាវុត្តការណោនាទិ អត្ថោ។ ន តំ
បច្ឆាគមិស្សមីទិ តំ មយា បុព្វេ វន្តកាមេ បុន ន បរិកុញ្ញិស្សមិ។ និព្វានាភិវតា
សនាទិ យស្មា បព្ពជិតកាលតោ បដ្ឋាយ សព្ពកាលំ និព្វានាភិវតា, តស្មា ន តំ
បច្ឆាគមិស្សមីទិ យោជនា។

រណំ ភិវត្វា កាមាទន្តិ កាមានំ រណំ ភិវត្វា, តញ្ចា មយា កាតព្វំ
អរិយមគ្គសំបហារំ កត្វា។ សីតិភាវកិកម្ពីនិទិ
សព្ពកិលេសនរបបរិឡាហរូបសមេន សីតិភាវសម្ពាតំ អរហត្តំ អភិកម្ពីន្តិ។
សព្ពសំយោជនក្ខយេទិ សព្ពេសំ សំយោជនានំ ខយក្ខតេ និព្វានេ អភិវតា។

យេន តិណ្ណា មហេសិនោទិ យេន អរិយមគ្គេន ពុទ្ធានយោ មហេសិនោ
សំសារមហោយំ តិណ្ណា, អហម្មិ តេហិ គតមគ្គំ អនុគច្ឆាមិ,
សីលាទិបដិបត្តិយា អនុចាបុណាមីទិ អត្ថោ។

ធម្មជ្ជន្តិ អរិយជលធម្មេ ឋិតំ។ អនេជន្តិ បដិប្បស្សន្ធុ ឯជតាយ អនេជន្តិ
លទ្ធាមំ អគ្គដលំ។ ឧបសម្មជ្ជាទិ សម្មាទេត្វា អគ្គមគ្គាធិគមេន អធិគន្ធា។
លាយតីទិ តមេវ ជលជ្ឈានំ ឧបនិជ្ឈាយទិ។

អដ្ឋជ្ជមី បព្ពជិតាទិ បព្ពជិតា ហុត្វា បព្ពជិតតោ បដ្ឋាយ អដ្ឋ អដ្ឋមទិវសោ,
ឥតោ អតីតេ អដ្ឋមិយំ បព្ពជិតាទិ អត្ថោ។ សទ្ធាទិ សទ្ធាសម្មជ្ជា។
សទ្ធម្មសោភនាទិ សទ្ធម្មាធិគមេន សោភនា។

ភុជិស្សតិ ធាសភាវសទិសានំ កិលេសានំ បហានេន ភុជិស្សា។
កាមច្ចន្ទាទិសណាបគមេន អណាណា។

ឥមា កិរ តិស្សោ គាថា បព្ពជិត្វា អដ្ឋមេ ទិវសេ អរហត្តំ បត្វា អញ្ញាតវស្សី
រុក្ខមូលេ ជលសមាបត្តិ សមាបដ្ឋិត្វា និសិទ្ធិំ ថេរី ភិក្ខុនំ ទស្សេត្វា បសំសន្តេន
ភកវតា វុត្តា។

អថ សក្កោ ទេវានមិន្ទោ តំ បវត្តិ ទិព្ភេន ចក្កុនា ទិស្វា “ឃំ សត្តារា
បសំសីយមាណា អយំ ថេរី យស្មា ទេវេហិ ច បយិរុចាសិតញ្ចា” តិ តាវទេវ
តាវតីសេហិ ទេវេហិ សទ្ធិំ ឧបសង្កមិត្វា អភិវាទេត្វា អញ្ញាលី បគ្គយ្ហ អដ្ឋាសិ។
តំ សន្ធាយ សង្កិតិការេហិ វុត្តំ -

“តំ សក្កោ ទេវសង្ឃេន, ឧបសង្កម្ម ឥទ្ធិយា;
នមស្សតិ ភូតបតិ, សុភំ កម្មារជីតវ” ទ្លឹ។

តត្ថ តីសុ កាមភវេសុ ភូតានំ សត្តានំ បតិ ឥស្សរោតិ កត្វា ភូតបតិ តិ
លទ្ធិនាមោ សក្កោ ទេវរាជា ទេវសង្ឃេន សទ្ធិំ តំ សុភំ កម្មារជីតវំ អត្ថនោ
ទេវីទ្ធិយា ឧបសង្កម្ម នមស្សតិ, បញ្ចបតិដ្ឋិតេន វន្តតីតិ អត្ថោ។

សុភាកម្មារជីតុថេរីតាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

វិសតិនិចាតវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១៤. តីសនិចាតោ

១. សុភាជីវកម្មវនិកាថេរីតាថាវណ្ណានា

តិសនិចាតេ ជីវកម្មវនំ វឌ្ឍន្តិអាទិកា សុកាយ ជីវកម្មវនិកាយ ថេរិយា
តាថា។ អយម្យំ បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេវិវដ្ឋបនិស្សយំ
កុសលំ ឧបចិនន្តិ, សម្មាវិតកុសលមូលា អនុក្កមេន បរិព្រហ្មិតវិមោក្ខសម្មារា
បរិបក្កញ្ញាណា ហុត្វា, ឥមស្មី ពុទ្ធប្បទេ រាជគហេ
ព្រាហ្មណាមហាសាលកុលេ និព្វត្តិ, សុភាតិស្សា នាមមហោសិ។ តស្សា កិរ
សរីរាយវា សោភនវណ្ណាយុត្តា អហោសុំ, តស្មា សុភាតិ អនុត្តមេវ នាមំ ជាតំ។
សា សត្តុ រាជគហប្បវេសនេ បដិលទ្ធសទ្ធា ឧចាសិកា ហុត្វា អបរកាគេ
សំសារេ ជាតសំវេតា កាមេសុ អាធិនំ ទិស្វា នេក្ខម្ពញ្ញ ខេមតោ សល្លក្ខន្តិ
មហាបជាបតិយា គោតមិយា សន្តិកេ បព្វជិត្វាវិបស្សនាយ កម្មំ ករោន្តិ
កតិចាហេនេវ អនាគាមិជលេ បតិជ្ជាសិ។

អថ នំ ឯកទិវសំ អញ្ញតរោ រាជគហវាសី ធុត្តបុរិសោ តរុណោ
បឋមយោព្ពនេ បិតោ ជីវកម្មវនេ ទិវាវិហារាយ គច្ឆន្តិ ទិស្វា បដិពទ្ធិត្តោ
ហុត្វា មគ្គំ ឱវរន្តោ កាមេហិ និមន្តេសិ។ សា តស្ស នានប្បកាវេហិ កាមាណំ
អាធិនំ អត្ថនោ ច នេក្ខម្ពជ្ឈាសយំ បវេទេន្តិ ធម្មំ កថេសិ។ សោ ធម្មកថំ
សុត្វាបិ ន បដិក្កមតិ, និពទ្ធិតិយេវ។ ថេរី នំ អត្ថនោ វចនេ អតិជ្ឈន្តំ អក្ខិម្ហិ ច
អភិវត្តំ ទិស្វា, “ហន្ត, តយា សម្មាវិតំ អក្ខិ”ន្តិ អត្ថនោ ឯកំ អក្ខិ ឧប្បាដេត្វា
តស្ស ឧបនេសិ។ តតោ សោ បុរិសោ សន្តាសោ សំវេគជាតោ តត្ថ វិគតរាគោវ
ហុត្វា ថេរី ខមាបេត្វា គតោ។ ថេរី សត្តុ សន្តិកំ អគមាសិ។ សត្តុនោ សហ
ទស្សនេនេវស្សា អក្ខិ បដិចាកតិកំ អហោសិ។ តតោ សា ពុទ្ធកតាយ បីតិយា
និរន្តំ ដុដា ហុត្វា អដ្ឋាសិ។ សត្តា តស្សា ចិត្តាចារំ ញាត្វា ធម្មំ ទេសេត្វា
អគ្គមគ្គត្ថាយ កម្មជ្ជានំ អាចិត្តិ។ សា បីតិវិក្ខម្ពេត្វា តាវនេវ វិបស្សនំ វឌ្ឍេត្វា
សហ បដិសម្ពិទាហិ អរហត្តំ ចាបុណិ។ អរហត្តំ បន បត្វា ជលសុខេន

និព្វានសុខេនវិហារន្តី អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ចវេក្ខិត្វា អត្តនា តេន ច ធុត្តបុរិសេន
វុត្តកាថា ឧទានវសេន -

៣៦៨.

“ជីវកម្មវនំ រម្មំ, កច្ចន្តី ភិក្ខុនី សុភំ;
ធុត្តកោ សន្និវារេសិ, តមេនំ អព្រាវី សុភា។

៣៦៩.

“កី តេ អបរាជិតំ មយា, យំ មំ ឡីវិយាន តិដ្ឋសិ;
ន ហិ បព្ពជិតាយ អារុសោ, បុរិសោ សម្ពុសនាយ កប្បតិ។

៣៧០.

“គរុកេ មម សត្តសាសនេ, យា សិក្ខា សុគតេន ទេសិតា;
បរិសុទ្ធបទំ អនុដ្ឋលំ, កី មំ ឡីវិយាន តិដ្ឋសិ។

៣៧១.

“អារិលចិត្តោ អនារិលំ, សរដោវីតរជំ អនុដ្ឋលំ;
សព្ពត្ត វិមុត្តមានសំ, កី មំ ឡីវិយាន តិដ្ឋសិ។

៣៧២.

“ឧហរា ច អចាបិកា ចសិ, កី តេ បព្ពជ្ជា ករិស្សតិ;
និក្ខិប កាសាយជីវំ, ឯហិ រមាម សុបុច្ឆិតេ វនេ។

៣៧៣.

“មធុរញ្ច បវន្តិ សព្ពសោ, កុសុមរជេន សមុដ្ឋិតា ធុមា;
បឋមវសន្តោ សុខោ ធុតុ, ឯហិ រមាម សុបុច្ឆិតេ វនេ។

៣៧៤.

“កុសុមិតសិខរា ច ចាទថា, អភិគង្គន្តិវ មាលុតេវិតា;
កា តុយ្ហំ រតិ ភវិស្សតិ, យទិ ឯកា វនមោកហិស្សសិ។

៣៧៥.

“វាឡមិគសង្ឃសេវិតំ, កុញ្ញាមត្តករេណុលោឡិតំ;
អសហាយិកា គន្ធមិច្ឆសិ, វហិតំ ភីសនកំ មហាវនំ។

៣៧៦.

“តបនីយកតាវ ធីតិកា, វិចរសិ ចិត្តលតេវ អច្ឆរា;
កាសិកសុខុមេហិ វគ្គភិ, សោភសី សុវសនេហិ នូបមេ។

៣៧៧.

“អហំ តវ វសានុកោ សិយំ, យទិ វិហរេមសេ កាននន្តរេ;
ន ហិ មត្តិ តយា បិយត្តរោ, ចាលោ កិន្ទិមន្ទលោចនេ។

៣៧៨.

“យទិ មេ វចនំ កវិស្សសិ, សុខិតា ឯហិ អគារមាវស;
ចាសាទនិវាតវាសិនី, បរិកម្មំ តេ ករោន្តុនារិយោ។

៣៧៩.

“កាសិកសុខុមាធិ ធារយ, អភិរោមេហិ ច មាលវណ្ណាកំ;
កញ្ញានមណិមុត្តកំ ពហុ, វិវិធំ អាករណំ ករោមិ តេ។

៣៨០.

“សុធាតវជបច្ឆន្នំ សុភំ, គោនកត្វលីកសន្តតំ នវំ;

អភិរុបា សយនំ មហារបាំ, ចន្ទនមណ្ឌិតសារគន្ធិកំ។

៣៨០.

“ឧប្បលំ បុទកា សមុគ្គតំ, យថា តំ អមនុស្សសេវិតំ;
ឯវំ ត្វំ ព្រាហ្មចារិនី, សកេសន្តេសុ ជវំ គមិស្សសិ។

៣៨២.

“កី តេ ឥធ សារសម្មតំ, កុណាបបួរម្ហិ សុសានវឌ្ឍនេ;
ភេទនធម្មេ កឡ្យវេ, យំ ទិស្វាវិមនោ ឧទិត្តសិ។

៣៨៣.

“អក្ខិនិ ច ត្វិរិយារិវ, កិន្ទិរិយារិវ បព្ពតន្តវេ;
តវ មេ នយនានិ ទក្ខិយ, ភិយ្យោ កាមរតី បវឌ្ឍតិ។

៣៨៤.

“ឧប្បលសិខរោបមាទិ តេ, វិមលេ ហាជកសន្និកេ មុខេ;
តវ មេ នយនានិ ទក្ខិយ, ភិយ្យោ កាមគុណោ បវឌ្ឍតិ។

៣៨៥.

“អបិ ធូរគតា សរម្ពសេ, អាយតបម្ពេ វិសុទ្ធិទស្សនេ;
ន ហិ មត្តិ តយា បិយត្តរោ, នយនា កិន្ទិមន្ទលោចនេ។

៣៨៦.

“អបថេន បយាតុមិច្ឆសិ, ចន្ទំ កិឡនកំ គវេសសិ;
មេរុំ លង្ក្យតុមិច្ឆសិ, យោ ត្វំ ពុទ្ធសុតំ មគ្គយសិ។

៣៨៧.

“នត្ថិ ហិ លោកេ សនេវកេ, វាតោ យត្ថបិ ធានិ មេ សិយា;
នបិ នំ ជាធាមិ កិរិសោ, អថ មគ្គេន ហតោ សមូលកោ។

៣៨៨.

“តេជ្ជាលកុយាវ ឧជ្ឈីតោ, វិសបត្តោវិវ អគ្គិតោ កតោ;
នបិ នំ បស្សមិ កិរិសោ, អថ មគ្គេន ហតោ សមូលកោ។

៣៨៩.

“យស្សា សិយា អបច្ឆវេត្តិតំ, សត្តា វា អនុចាសិតោ សិយា;
ត្វំ តាធិសិកំ បលោភយ, ជានន្តិ សោ ឥមំ វិហញ្ញាសិ។

៣៩០.

“មយ្ហញ្ញិ អក្កជ្ឈវន្តិតេ, សុខទុក្ខេ ច សតី ឧបជ្ជិតា;
សន្និទ្ធមសុភន្តិ ជានិយ, សព្វត្ថេវ មនោ ន លិម្បតិ។

៣៩១.

“សាហំ សុគតស្ស សាវិកា, មគ្គជ្ឈន្តិកយានយាយិនិ;
ឧទ្ធដសល្លា អនាសវា, សុញ្ញាភារគតា រមាមហំ។

៣៩២.

“ធិដ្ឋា ហិ មយា សុចិត្តិតា, សោម្កា ធារុកបិល្លកានិ វា;
តន្តិហិ ច ខីលកេហិ ច, វិនិពទ្ធាវិវិធំ បនច្ចកា។

៣៩៣.

“តម្កុទ្ធាយេ តន្តិខីលកេ, វិស្សដ្ឋេវិកលេ បរិក្រិតេ;
នវិន្ទេយ្យ ខណ្ឌាសោ កតេ, កិម្មិ តត្ថ មនំ និវេសយេ។

៣៩៤.

“តដូបមា ធម្មកាណិមំ, តេហិ ធម្មហិ វិនា នវត្តន្តិ;
ធម្មហិ វិនា នវត្តតិ, កិម្ព តត្ថ មនំ និវេសយេ។

៣៩៥.

“យថា ហរិតាលេន មក្ខិតំ, អន្តស ចិត្តិកំ ភិត្តិយា កតំ;
តម្ពិ តេ វិបរីតទស្សនំ, សញ្ញា មាណុសិកា នវត្តិកា។

៣៩៦.

“មាយំ វិយ អគ្គតោ កតំ, សុបិនន្តេវ សុវណ្ណាចាទបំ;
ឧបកច្ឆសិ អន្ធវិត្តកំ, ជនមជ្ឈេវិវ រុប្បរូបកំ។

៣៩៧.

“វដ្តនិវរំ កោដរោហិតា, មជ្ឈេ បុព្វឡ កាសអស្សកា;
បីឡកោឡិកា ចេត្ត ជាយតិ, វិវិទា ចក្ខុវិទា ច បិណ្ឌិតា។

៣៩៨.

“ឧប្បាជិយ ចារុទស្សនា, ន ច បដ្ឋិត អសង្កមាណសា;
ហន្តតេ ចក្ខុំ ហរស្ស តំ, តស្ស នរស្ស អទាសិ តាវទេ។

៣៩៩.

“តស្ស ច វិរមាសិ តាវទេ, រាគោ តត្ថ ឧមាបយី ច នំ;
សោត្តិ សិយា ព្រហ្មចារិនី, ន បុនោ ឯទិសកំ ភវិស្សតិ។

៤០០.

“អាសាទិយ ឯទិសំ ជនំ, អគ្គី បដ្ឋលិតំវ លិដ្ឋិយ;

គណ្ឌិយ អាសីវិសំវិយ, អបិ នុសោត្តិ សិយា ខមេហិ នោ។

២០០.

“មុត្តា ច តតោ សាភិក្ខុនិ, អគមី ពុទ្ធវរស្ស សន្តិកំ;
បស្សីយ វេបុញ្ញាលក្ខណំ, ចក្ក អាសិយថា បុរាណក”ន្តិ។ -

ឥមា កាថា បច្ឆទាហាសិ។

តត្ថ ជីវកម្មវនន្តិ ជីវកស្ស កោមារភច្ឆស្ស អម្ពវនំ។ វម្មន្តិ វមណីយំ។ តំ
កិរ ភូមិភាគសម្បត្តិយា នាយុទកសម្បត្តិយា ច រុក្ខានំ រោមិតាការេន
អតិវិយ មនុញ្ញំ មនោរមំ។ គច្ឆន្តិ អម្ពវនំ ឧទ្ទិស្ស គតំ, ទិវាវិហារាយ
ឧបគច្ឆន្តិ។ សុភន្តិ ឯវំនាមិកំ។ ធុត្តកោតិ ឥត្តិធុត្តោ។ រាជគហវាសី កិរេកោ
មហាវិភវស្ស សុវណ្ណាការស្ស បុត្តោ យុវា អភិរុចោ ឥត្តិធុត្តោ បុរិសោ មត្តោ
វិចរតិ។ សោ តំ បដិបថេ ទិស្វា បដិពទ្ធិចិត្តោ មគ្គំ ឧបរុទ្ធិត្វា អដ្ឋាសិ។ តេន វុត្ថំ -
“ធុត្តកោ សន្តិវាវេសី”តិ, មម គមនំ និសេធសីតិ អត្តោ។ តមេនំ អព្រី
សុភាតិ តមេនំ និវារេត្វា ឋិតំ ធុត្ថំ សុភាភិក្ខុនិ កថេសិ។ ឯត្ថ ច “គច្ឆន្តិ ភិក្ខុនិ
សុភំ, អព្រី សុភា”តិ ច អត្តានមេវ ថេរី អញ្ញំវិយ កត្វា វេទតិ។ ថេរីយា
វុត្ថកាថានំ សម្ពន្ធនស្សនវសេន សន្តិកាការេហិ អយំ កាថា វុត្តា។

“អព្រី សុភា”តិ វត្វា តស្ស វុត្តាការនស្សនត្ថំ អាហា “កីតេ
អបរាធិត”ន្តិអាទិ។ តត្ថ កីតេ អបរាធិតំ មយាតិ កីតុយ្ហំ, អាវុសោ, មយា
អបរាធិតំ យំ មំ ឡិវិយាន តិដ្ឋសីតិ យេន អបរាធិតំ មំ គច្ឆន្តិ ឡិវិវត្វា គមនំ
និសេធិត្វា តិដ្ឋសិ, សោ នត្តោតិ អធិប្បាយោ។ អថ ឥត្តិតិសញ្ញាយ ឯវំ
បដិបដ្ឋសិ, ឯវម្បី ន យុត្តន្តិ នស្សន្តិ អាហា - “ន ហិ បព្ពជិតាយ, អាវុសោ,
បុរិសោ សម្ពសនាយ កប្បតិ”តិ, អាវុសោ សុវណ្ណាការបុត្ត,

លោកិយចារិត្តនបិ បុរិសស្ស បព្ពជិតានំ សម្ពុសនាយ ន កប្បតិ, បព្ពជិតាយ
បន បុរិសោ តិរច្ឆានគតោបិ សម្ពុសនាយ ន កប្បតិ, តិដ្ឋតុ តាវ បុរិសដុសនា,
រាគវសេនស្សា និស្សគ្គិយេន បុរិសស្ស និស្សគ្គិយស្សាបិ ដុសនា ន កប្បតេវ។

តេនាហ “គរុកេ មម សត្តសាសនេ” តិអាទិ។ តស្សត្ថោ - គរុកេ
ចាសាណាច្ឆត្តំ វិយ គរុកាតត្ថេ មយ្ហំ សត្ត សាសនេ យា សិក្ខា ភិក្ខុនិយោ
ធិស្ស សុគតេន សម្មាសម្ពុទ្ធន ទេសិតា បញ្ញត្តា។ តាហិ បរិសុទ្ធបទំ
បរិសុទ្ធកុសលកោដ្ឋាសំ, រាគាទិអង្គណានំ សព្វសោ អភាវេន អនង្គណំ,
ឯវុត្ថំ មំ គច្ឆន្តិ កេន ការណេន អារិវិទ្យា តិដ្ឋសីតិ។

អារិលចិត្តោតិ ចិត្តស្ស អារិលការករានំ កាមវិតក្កាទិនំ វសេន
អារិលចិត្តោ, ត្វំ តទការតោ អនារិលំ, រាគរជាទិនំ វសេន សរដោ, សាង្គណោ
តទការតោ វិវាទំ អនង្គណំ សព្វត្ថ ខន្ធបញ្ញកេ សមុច្ឆេទវិមុត្តិយា
វិមុត្តមានសំ, មំ កស្មា ឱវិវិទ្យា តិដ្ឋសីតិ?

ឯវុ ថេរិយា វុត្តេ ធុត្តកោ អត្តនោ អធិប្បាយំ វិភាវេន្តោ “ធម្មា
ចា” តិអាទិនា ធម្ម កាថា អភាសិ។ តត្ថ ធម្មាភតិ តរុណី បឋមេ យោព្ពនេ
បិតា។ អចាបិកា ចសីតិ រូបេន អលាមិកា ច អសិ, ឧត្តមរូបធម្មា ចាហោសីតិ
អធិប្បាយោ។ កីតេ បព្ពជ្ជា ករិស្សតិ តុយ្ហំ ឯវុ បឋមវយេ បិតាយ
រូបសម្បជ្ជាយ បព្ពជ្ជា កី ករិស្សតិ, វុឡាយ ពីភច្ឆរូចាយ វា បព្ពជិតព្ពន្ធិ
អធិប្បាយេន វទតិ។ និក្ខិចាតិ ធម្មេហិ។ “ឧក្ខិចា” តិ វា ចាហោ, អបនេហីតិ
អត្ថោ។

មធុរន្តិ សុកំ, សុគន្ធន្តិ អត្ថោ។ បរវន្តិ វាយន្តិ។ សព្វសោតិ សមន្តតោ។
កុសុមរជេន សមុដ្ឋិតា ធុមាតិ ឥមេ វុក្ខា មន្តវាតេន

សមុជ្ជហមានកុសុមរេណ្ឌជាតេន អត្តនោ កុសុមរេនេន សយំ សមុជ្ជិតាវិយ
ហុត្វា សមន្តតោ សុរភី វាយន្តិ។ បឋមវសន្តោ សុខោ ឧត្តតិ អយំ បឋមោ
វសន្តមាសោ សុខសម្មស្សោ ច ឧត្ត វត្តតីតិ អត្តោ។

កុសុមិតសិខរាតិ សុបុប្ផតក្កា។ អភិកដ្ឋន្តិវ មាលុតេវិតាតិ វាតេន
សញ្ញាវិតា អភិកដ្ឋន្តិវ អភិត្តនិតាវិយ តិដ្ឋន្តិ។ យទិ ឯកា វនមោកហិស្សសីតិ
សេច ត្វំ ឯកិកា វនមោកហិស្សសី, កា នាម តេ តត្ថ វតិ ភវិស្សតីតិ អត្តនា
ពន្ធសុខាភិវត្តត្តា ឯវមាហ។

វាឡមិកសង្ឃសេវិតន្តិ សីហព្យគ្សាធិវាឡមិកសមូហេហិ តត្ថ តត្ថ
ឧបសេវិតំ។ កុញ្ញវមត្តករេណ្ឌលោឡិតន្តិ មត្តកុញ្ញវេហិ ហត្ថិនិហិ ច មិកានំ
ចិត្តតាបនេន រុក្ខកថាធិនំ សាខាភញ្ញនេន ច អាលោឡិតបទេសំ។ កិញ្ញាបិ
តស្មី វនេ ព្រៀនិសំ តទា នត្ថិ, វនំ នាម ឯវរូបន្តិ តំ ភីសាបេតុកាមោ ឯវមាហ។
វហិតន្តិ ជនវហិតំ វិជនំ។ ភីសនកន្តិ ភយជនកំ។

តបនីយកតាវ ធីតិកាតិ វត្តសុវណ្ណានវិចរិតា ធីតលិកាវិយ
សុកុសលេន យន្តាចរិយេន យន្តយោគវសេន សង្ឃិតា សុវណ្ណាបដិមាវិយ
វិចរសិ, ឥនានេវ ឥតោ ចិតោ ច សញ្ញាសិ។ ចិត្តលតេវ អច្ឆរាតិ
ចិត្តលតាណាមកេ ឧយ្យានេ ទេវច្ឆរាវិយ។ កាសិកសុខុមេហិតិ កាសិវដ្ឋេ
ឧប្បន្នេហិ អតិវិយ សុខុមេហិ។ វត្តភីតិ សិនិទ្ធុមដ្ឋេហិ។ សោភសី សុវសនេហិ
ន្ទបមេតិ និវាសនទារុបនវត្តេហិ អនុបមេ ឧបមារហិតេ ត្វំ ឥនានិ មេ
វសានុកោ សោភសីតិ ភាវិនំ អត្តនោ អធិប្បាយវសេន ឯកន្តិកំ វត្តមាណំវិយ
កត្វា វទតិ។

អបំ តវ វសានុគោ សិយន្តិ អហម្មិ តុយ្ហំ វសានុគោ កីការបដិស្សវី
កវេយ្យំ។ យទិវិហារេមសេ កាននន្តរេតិ យទិ មយំ ឧភោចិ វនន្តរេ សហ វសាម
រមាម។ ន ហិ មត្ថិ តយា បិយត្ថរោតិ វសានុគការវស្ស ការណាមាហ។
ចាណោតិ សត្តោ, អញ្ញោ កោចិបិ សត្តោ តយា បិយតរោ មយ្ហំ ន ហិ អត្ថិតិ
អត្តោ។ អថ វា ចាណោតិ អត្តនោ ជីវិតំ សន្ធាយ វទតិ, មយ្ហំ ជីវិតំ តយា
បិយតរំ ន ហិ អត្ថិតិ អត្តោ។ កិណ្ឌិមន្តលោចនេតិ កិណ្ឌិយារិយ
មន្តបុថុវិលោចនេ។

យទិ មេ វចនំ កវិស្សសិ, សុខិតា ឯហិ អការមាវសាតិ សចេ ត្វំ មម វចនំ
កវិស្សសិ, ឯកាសនំ ឯកសេយ្យំ ព្រហ្មចរិយទុក្ខំ បហាយ ឯហិ
កាមភោគេហិ សុខិតា ហុត្វា អការំ អជ្ឈាវស។ “សុខិតា ហេតិ
អការមាវសន្តិ”តិ កេចិ បឋន្តិ, តេសំ សុខិតា ភវិស្សតិ, អការំ អជ្ឈាវសន្តិតិ
អត្តោ។ ចាសាទនិវាតវាសិន្តិតិ និវាតេសុ ចាសាទេសុ វាសិន្តិ។
“ចាសាទិវាមនវាសិន្តិតិ”តិ ច ចាហេ, វិមានសទិសេសុ ចាសាទេសុ វាសិន្តិតិ
អត្តោ។ បរិកម្មន្តិ វេយ្យាវច្ឆំ។

ធារយាតិ បរិទហ, និវាសេហិ ចេវ ឧត្តរិយញ្ច ករោហិ។ អភិរោបេហិតិ
មណ្ឌានិក្ខុសនវសេន វា សរីរំ អាហេបយ, អលង្ករោហិតិ អត្តោ។ មាលវណ្ណាកន្តិ
មាលញ្ជោវ គន្ធវិលេបនញ្ច។ កញ្ចនមណិមុត្តកន្តិ កញ្ចនេន មណិមុត្តាហិ ច
យុត្តំ, សុវណ្ណមយមណិមុត្តាហិ ខចិតន្តិ អត្តោ។ ពហុន្តិ ហត្ថបគាធិភេទតោ
ពហុប្បការំ។ វិវិធន្តិ ករណាវិកតិយា ធានាវិធំ។

សុធាតវជបច្ឆន្តិ សុធាតតាយ បវាហិតវជំ ឧត្តរច្ឆន្តិ។ សុភន្តិ សោភនំ។
គោនកត្វលិកសន្តតន្តិ ធីយលោមកាឡកោជវេន ចេវ
ហំសលោមាធិបុណ្ណាយ ត្វលិកាយ ច សន្តតំ។ នវន្តិ អភិនវំ។ មហារហន្តិ

មហាក្សត្រ។ ចន្ទនមណ្ឌិតសារគន្ធិកន្ត្រៃ កោសិសកាធិសារចន្ទនេន មណ្ឌិតតាយ
សុរភិកន្ធិកំ, ឯវរុបំ សយនមារុហ, តំ អារុហិត្វាយថាសុខំ សយាហិ ចេវ និសីទ
ចាតិ អត្តោ។

ឧប្បលំ បុទកា សមុគ្គតន្ត្រី ច-កា រោ និបាតមត្តំ, ឧទកតោ ឧគ្គតំ ឧដ្ឋិតំ
អប្បុគ្គម្ហ បិតំ សុដុល្លមុប្បលំ។ យថា តំ អមនុស្សសេវិតន្ត្រី តញ្ច
រក្ខសបរិគ្គហិតាយ ចោក្ខរណីយា ជាតត្តា និម្មនុស្សេហិ សេវិតំ កេនចិ
អបរិភុត្តមេវ កវេយ្យ។ ឯវំ ត្វំ ព្រហ្មចារិនីតិ ឯវមេវ តំ សុដ្ឋ ដុល្លមុប្បលំ វិយ
តុវំ ព្រហ្មចារិនី។ សកេសង្កេសុ អត្តនោ សរីរវយវេសុ កេនចិ
អបរិភុត្តសុយេវ ជំ គមិស្សសិ, មុធាយេវ ជរាជីវ្ហា ភវិស្សសិ។

ឯវំ ធុត្តកេន អត្តនោ អធិប្បាយេ បកាសិតេ ថេវី សរីរសភាវិការីនេន តំ
តត្ថ វិច្ឆិទ្ធន្ត្រី “កីតេ ឥធា”តិ កាជមាហ។ តស្សត្ថោ - អារុសោ
សុវណ្ណការបុត្ត, កេសាធិកុណាបបូរេ ឯកន្តេន ភេទនធម្មេ សុសានវឿនេ, ឥធា
ឥមស្មី កាយសញ្ញិតេ អសុចិកឡេវេវ កី ធាម តវ សារន្ត្រី សម្មតំ សម្ភារិតំ, យំ
ធិស្វារិមនោ អញ្ញតវស្មី អារម្មណេវិគតមនសង្គេប្បា, ឯត្ថេវ វា អរិមនោ
សោមនស្សិកោ ហុត្វា ឧទិត្តសិ, តំ មយ្ហំ កថេហិតិ។

តំ សុត្វា ធុត្តកោ កិញ្ចាបិ តស្ស រូបំ ចាតុវិយសោភិតំ, បឋមទស្សនតោ
បន បជ្ជាយ យស្មី ធិដ្ឋិចាតេ បដិពទ្ធិចិត្តោ, តមេវ អបទិសន្តោ “អក្ខិនិ ច
ត្វិយារិវា”តិ អាធិមាហ។ កាមញ្ចាយំ ថេវី សុដ្ឋ សំយតតាយ សន្តិទ្រិយា, តាយ
ថិវិប្បសន្នសោម្មសន្តនយននិចាតេសុ កម្មានុភាវនិប្បន្នេសុ
បសន្នបញ្ចប្បសាទបដិមណ្ឌិតេសុ នយនេសុ លត្តមនេ បភាវិសិដ្ឋចាតុវិយេ
ធិដ្ឋិចាតេ, យស្មា សយំ ចរិតហារីការីវិលាសាធិបរិកប្បវត្តិតោ សោ ធុត្តោ
ជាតោ, តស្មាស្ស ធិដ្ឋិរកោ សរិសេសំ វេបុល្លំ អគមាសិ។ តត្ថ អក្ខិនិ ច

ត្រូវយកវាទៅ ត្រូវ វុច្ចតិ មីគី, ច-សន្តោ និបាតមត្តំ, មិគ្ហាចាយ វិយ តេ អក្ខីនីតិ
អត្ថោ។ “កោរិយារិវា” តិ វា ចាឡិ, កុញ្ចការកុក្កុដិយាតិ វុត្ថំ ហោតិ។
កិណ្ឌិយារិវ បព្ពតន្តរេតិ បព្ពតកុច្ឆិយំ វិចរមាធាយ កិណ្ឌិវនិតាយ វិយ ច តេ
អក្ខីនីតិ អត្ថោ។ តវ មេ នយនានិ ធិក្ខិយាតិ តវ វុត្ថុគុណវិសេសានិ នយនានិ
ធិស្វា, ភិយ្យោ ឧបរូបរិ មេ កាមាភិរតិ បវឡ្ហតិ។

ឧប្បលសិខរោបមាធិ តេតិ វត្ថុប្បលអគ្គសធិសានិ បម្ពានិ តវ។ វិមលេតិ
និម្មលេ។ ហោជកសន្និកេតិ កញ្ចន្យបកស្ស មុខសធិសេ តេ មុខេ, នយនានិ
ធិក្ខិយាតិ យោជនា។

អបិ ទ្វរគតាតិ ទ្វរំ ឋានំ គតាបិ។ សរម្ភសេតិ អញ្ញំ កិញ្ចំ អបិណ្ឌេត្វា តវ
នយនានិ ឯវ អនុស្សរាមិ។ អាយតបម្ពេតិ ធីយបខុមេ។ វិសុទ្ធនស្សនេតិ
និម្មលលោចនេ។ ន ហិ មត្តិ តយា បិយត្ថរោ នយនាតិ តវ នយនតោ អញ្ញោ
កោចិ មញ្ញំ បិយតរោ នត្ថិ។ តយាតិ ហិ សាមិអត្ថេ ឯវ ករណាវចនំ។

ឯវ ចក្កុសម្បត្តិយា ឧម្មាធិតស្សវិយ តំ តំ វិប្បលបតោ តស្ស បុរិសស្ស
មនោរជំវិបរិវត្តន្តិ ថេរី “អបថេនា” តិអាធិនា ទ្វាធន កាថា អភាសិ។ តត្ថ
អបថេន បយាតុមិច្ឆសីតិ, អាវុសោ សុវណ្ណាការបុត្ត, សន្តេ អញ្ញស្មី ឥត្តិជនេ
យោ ត្វំ ពុទ្ធសុតំ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ឱវសដីតវំ មំ មគ្គយសិ បត្តេសិ, សោ ត្វំ
សន្តេ ខេមេ ឧដុមគ្គេ អបថេន កណ្តាកនិវុតេន សភយេន កុម្មគ្គេន
បយាតុមិច្ឆសិ បដិបទ្ធិតុកាមាសិ, ចន្ទំ កិណ្ឌនកំ គវេសសិ ចន្ទមណ្ឌលំ
កិណ្ឌកោឡិកំ កាតុកាមាសិ, មេវុលង្ខេតុមិច្ឆសិ
ចតុរាសីតិយោជនសហស្សព្រៃនំ សិនេរុបព្ពតរាជំ លង្ខយិត្វា អបរភាគេ
ឋាតុកាមាសិ, សោ ត្វំ មំ ពុទ្ធសុតំ មគ្គយសីតិ យោជនា។

ឥតានិ តស្ស អត្តនោ អវិសយការំ បត្តនាយ ច វិហាតាវហតំ ទស្សេតុំ
“នត្ថិ”តិអាទិ វុត្ថំ។ តត្ថ រាគោយត្ថបិ ធានិមេ សិយាតិ យត្ថ ឥតានិមេ រាគោ
សិយាភវេយ្យ, តំ អារម្មណំ សនេវកេ លោកេ នត្ថិ ឯវ។ នបិ នំ ជាធាមិ
កិរិសោតិ នំ រាគំ កិរិសោតិបិ ន ជាធាមិ។ អថ មគ្គេន ហតោ សមូលកោតិ
អថាតិ និចាតមត្តំ។ អយោនិសោមនសិការសម្ព័ន្ធតេន មូលេន សមូលកោ
រាគោ អវិយមគ្គេន ហតោ សមុគ្គាតិតោ។

ឥដ្ឋាលកុយាតិ អដ្ឋារកាសុយា។ ឧដ្ឋ្យតោតិ វាតុក្ខិត្តោវិយ យោកោចិ,
ឧហានិយា ឥន្ទនំ វិយាតិ អត្តោ។ វិសបត្តោវិវាតិ វិសគតភាជនំ វិយ។ អគ្គិតោ
កតោតិ អគ្គិតោ អដ្ឋារតោ អបគតោ កតោ, វិសស្ស លេសម្មិ អសេសេត្វា
អបនិតោ វិធាសិតោតិ អត្តោ។

យស្ស សិយា អបច្ចវេក្ខិតន្តិ យស្ស ឥតិយា ឥទំ ខន្ធបញ្ចកំ ញ្ញាលោន
អប្បជីវេក្ខិតំ អបរិញ្ញាតំ សិយា។ សត្តា វា អនុសាសិតោ សិយាតិ សត្តា វា
ធម្មសរីរស្ស អទស្សនេន យស្ស ឥតិយា អនុសាសិតោ សិយា។ តុំ តាទិសិកំ
បលោភយាតិ, អាវុសោ, តុំ តថាវុបំ អបរិមទ្ធិតសម្ព័ន្ធវា
អបច្ចវេក្ខិតលោកុត្តរធម្មំ កាមេហិ បលោភយ ឧបគច្ច។ ជាធន្តិ សោ ឥមំ
វិហញ្ញសីតិ សោ តុំ បវត្តិ និវត្តិញ្ច យាថាវតោ ជាធន្តិ បជីវិត្តសច្ចំ ឥមំ សុភំ
ភិក្ខុនី អាគម្ម វិហញ្ញសិ, សម្មតិ អាយតិញ្ច វិហាតំ ទុក្ខំ អាបជ្ឈសិ។

ឥតានិស្ស វិហាតាបត្តិតំ ការណាវិការំនេន ទស្សេត្តិ “មយ្ហំ
ហី”តិអាទិមាហា។ តត្ថ ហីតិ ហេតុអត្ថេ និចាតោ។ អក្កជ្ជវន្តិតេតិ អក្កោសេ
វន្តនាយ ច។ សុខទុក្ខេតិ សុខេ ច ទុក្ខេ ច, ឥដ្ឋានិដ្ឋវិសយសមាយោគេ វា។ សតិ
ឧបជ្ជិតាតិ បច្ចវេក្ខណយុត្តា សតិ សព្វកាលំ ឧបជ្ជិតា។ សម្ពតមសុភន្តិ
ជាធិយាតិ តេក្ខមកំ សម្ព័ន្ធវគតំ កិលេសាសុចិបក្សវលោន អសុភន្តិញ្ញត្វា។

សព្វត្រូវវាតិ សព្វស្មើយេវ ភវត្តយេ មយ្ហំ មនោ តណ្ហាលោហាធិនា ន
ឧបលិម្បតិ។

មគ្គជ្ជង្គិកយានយាយីនីតិ អជ្ជង្គិកមគ្គសម្ពាទេន អរិយយានេន និព្វានបុរំ
យាយីនី ឧបគតា។ ឧទ្ធទេសស្លាតិ អត្តនោ សន្តានតោ សមុទ្ធជរាគាធិសស្លា។

សុចិត្តិតាតិ ហត្ថចាទមុខាធិអាការេន សុដ្ឋ ចិត្តិតាវិចិតា។ សោម្ហាតិ
សុម្ហកា។ ធារុកបិល្លកានិ វាតិ ធារុទណ្ហាធិហិ ឧបរចិត្តរូបកានិ។ តន្តិហិ
ត្តារុសុត្តកេហិ។ ឌីលកេហិ ហត្ថចាទបិដ្ឋិកណ្ហាធិអត្ថាយ វេបិតទណ្ហាហិ។
វិនិត្តាតិ វិវិធនាការេន ពន្ធា។ វិវិធំ បនច្ចកាតិ យន្តសុត្តាធិនំ
អញ្ចានវិស្សជ្ជនាធិនា បដ្ឋបិតនច្ចកា, បនច្ចន្តាវិយ ធិដ្ឋាតិ យោជនា។

តម្កុទ្ធាន តន្តិឌីលកេតិ សន្និវេសវិសិដ្ឋរចនាវិសេសយុត្តំ ឧបាទាយ
រូបកសមញ្ញា តម្កុ តន្តិម្ហ ឌីលកេ ច ហ៊ានតោ ឧទ្ធាន ពន្ធន្តា វិស្សជ្ជ, វិសុំ
ករណេន អញ្ញមញ្ញំ វិកលេ, តហិ តហិ ឱបនេន បរិក្រិតេ វិកិរិតេ។ នវិន្ទយ្យ
ខណ្ឌសោ កតេតិ ចោត្តករូបស្ស អរិយវេ ខណ្ឌាខណ្ឌិតេ កតេ ចោត្តករូបំ ន
វិន្ទយ្យ, ន ឧបលកេយ្យ។ ឯវំ សន្តេ កិម្ហ តត្ថ មនំ និវេសយេ តស្មី
ចោត្តករូបារិយវេ កិម្ហ កិ ខណ្ឌកេ, ឧទាហុ រដ្ឋកេ, មត្តិកាបិណ្ឌាធិកេ វា
មនំ មនសញ្ញំ និវេសយ្យ, វិសង្ខារេ អរិយវេ សា សញ្ញា កធាចិបិ នបតេយ្យាតិ
អត្តោ។

តដ្ឋបមាតិ តំសទិសា តេន ចោត្តករូបេន សទិសា។ កិដ្ឋិ ចេ អាហា
“ទេហកានី”តិអាធិ។ តត្ថ ទេហកានីតិ ហត្ថចាទមុខាធិទេហារិយវា។ មត្តិ មេ
បដិពន្ធា ឧបដ្ឋហន្តិ។ តេហិ ធម្មហិ តេហិ បដិវិអាធិហិ ច ចក្ខាធិហិ ច
ធម្មហិ។ វិនា នវត្តន្តិ ច ហិ តថា តថា សន្និវិដ្ឋេ បដិវិអាធិធម្ម មុញ្ញាត្វា ទេហា

នាម សន្តិ។ ធម្មហិរិវិនា នវត្ថុតិកិ ទេហោ អវយវេហិ អវយវធម្មហិរិវិនា ន
វត្ថុតិកិ ន ឧបលព្ពតិ។ ឯវំ សន្តេ កិម្ហី តត្ថ មនំ និវេសយេតិ កិម្ហី កី បថវិយំ,
ឧទាហុ អាទាទិកេ ទេហោតិ វា ហត្ថចាទាទីនីតិ វា មនំ មនសញ្ញំ និវេសេយ្យ។
យស្មា បថវិអាទិបសាទធម្មមត្តេ ឯសា សមញ្ញា, យទិទំ ទេហោតិ វា
ហត្ថចាទាទីនីតិ វា សត្តោតិ វា ឥត្ថិតិ វា បុរិសោតិ វា, តស្មា ន ឯត្ថ ជានតោ
កោចិ អភិនិវេសោ ហោតិតិ។

យថា ហិរិវិនាលេន មក្ខិតំ, អន្តស ចិត្តិកំ ភិក្ខុយា កតន្តិ យថា កុសលេន
ចិត្តការេន ភិក្ខុយំ ហិរិវិនាលេន មក្ខិតំ លីត្តំ តេន លេបំ ទត្វា កតំ អាសិទិកំ
ចិត្តិកំ ឥត្តិរូបំ អន្តស បស្សេយ្យ។ តត្ថ យា
ឧបថម្ពនទេបនាទិកិរិយាសម្បត្តិយា មាណសិកា នុ ខោ អយំ ភិក្ខុ អបស្សាយ
បិកាតិ សញ្ញា, សា និវត្តកា មនុស្សភាវសម្ពាស្ស អត្ថស្ស តត្ថ អភាវតោ,
មាណសីតិ បន កេវលំ តហី តស្ស ច វិបរីតទស្សនំ, យាថាវតោ គហណំ ន
ហោតិ, ធម្មបុញ្ញមត្តេ ឥត្តិបុរិសាទិគហណាម្បិ ឯវំ សម្បទមិទំ ទដ្ឋព្ពន្ធិ
អធិប្បាយោ។

មាយំ វិយ អគ្គតោ កតន្តិ មាយាការេន បុរតោ ឧបជ្ជាបិតំ មាយាសទិសំ។
សុបិនន្តេវ សុវណ្ណាទាទបន្តិ សុបិនមេវ សុបិនន្តំ, តត្ថ ឧបជ្ជិតសុវណ្ណាមយរុក្ខំ
វិយ។ ឧបគច្ឆសិ អន្ធវិត្តកន្តិ អន្ធពាល វិត្តកំ តុច្ឆកំ អន្តោសារវហិតំ ឥមំ
អត្តភាវំ “ឯតំ មមា”តិ សារវន្តំ វិយ ឧបគច្ឆសិ អភិនិវេសសិ។ ជនមជ្ឈេវិវ
រុប្បរូបកន្តិ មាយាការេន មហាជនមជ្ឈេ ទស្សិតំ រូបិយរូបសទិសំ សារំ វិយ
ឧបជ្ជហន្តំ, អសារន្តិ អត្តោ។

វដ្តនិវាតិ លាខាយ គុដ្ឋិកា វិយ។ កោដរោហិតាតិ កោដរេ រុក្ខសុសិវេ
បិកា។ មជ្ឈេ បុព្វធុកាតិ អក្ខិទលមជ្ឈេ បិកាទលបុព្វធុសទិសា។

សអស្សុកាតិ អស្សុជលសហិតា។ បីឡកោឡិកាតិ អក្ខិក្ខុកោ។ ឯត្ថ
ជាយតីតិ ឯតស្មី អក្ខិមណ្ឌលេ ឧភោសុ កោដិសុ វិសគន្ធី វាយន្តោ និព្ពត្តតិ។
បីឡកោឡិកាតិ វា អក្ខិមណ្ឌលេ និព្ពត្តនកា បីឡកា វុច្ឆតិ។ វិវិធាតិ
សេតនីលមណ្ឌលានញ្ចេវ វត្ថុបីតាដិនំ សត្តន្ធិ បដលានញ្ចេវ សេន អនេកវិធា។
ចក្ខុវិធាតិ ចក្ខុភាគា ចក្ខុប្បការា វា តស្ស អនេកកលាបគតការតោ។
បិណ្ឌិតាតិ សមុទិតា។

ឯវំ ចក្ខុស្មី សារជ្ជន្តស្ស ចក្ខុនោ អសុភតំ អនវដ្ឋិតតាយ អនិច្ចតញ្ចេ
វិភាវេសិ។ វិភាវេត្វា ច យថា នាម កោចិ លោភនីយំ ភណ្ឌំ គហេត្វា
ចោរកន្តារំ បដិបជ្ជន្តោ ចោរេហិ បលិតុទ្ធោ តំ លោភនីយភណ្ឌំ ទត្វា គច្ឆតិ,
ឯវមេវ ចក្ខុម្ហិ សារត្តន តេន បុរិសេន បលិតុទ្ធោ ថេរី អត្តនោ ចក្ខុំ ឧប្បាដេត្វា
តស្ស អនាសិ។ តេន វុត្ថំ “ឧប្បាដិយ ចារុទស្សនា” តិអាទិ។ តត្ថ ឧប្បាដិយាតិ
ឧប្បាដេត្វា ចក្ខុក្ខបតោ នីហរិត្វា។ ចារុទស្សនាតិ បិយទស្សនា
មនោហរទស្សនា។ ន ច បដិវត្តាតិ តស្មី ចក្ខុស្មី សង្កំ នាបដិវ អសង្កមាណសាតិ
កត្តចិបិ អារម្មណេ អនាសត្តចិត្តា។ ហន្ត តេ ចក្ខុន្តិ តយា កាមិតំ តតោ ឯវ
មយា ទិន្នត្តា តេ ចក្ខុសញ្ញិតំ អសុចិបិណ្ឌំ ភណ្ឌា, គហេត្វា ហរស្សុ បសាទយុត្តំ
ឥច្ឆិតំ វាជំ នេហិ។

តស្ស ច វិរមាសិ តាវទេតិ តស្ស ធុត្តបុរិសស្ស តាវទេវ អក្ខិម្ហិ
ឧប្បាដិតក្ខណេ ឯវ រាគោវិគច្ឆិ។ តត្ថាតិ អក្ខិម្ហិ, តស្សំ វា ថេរីយំ។ អថ វា
តត្ថាតិ តស្មីយេវ វាជេ។ ឧមាបយីតិ ឧមាបេសិ។ សោត្តិ សិយា ព្រហ្មចារិជិតិ
សេដ្ឋចារិជិ មហេសិកេ តុយ្ហំ អាហេត្វមេវ ភវេយ្យ។ ន បុនោ ឯទិសកំ
ភវិស្សតីតិ ឥតោ បរំ ឯវរូបំ អនាចារចរណំ ន ភវិស្សតិ, ន ករិស្សមីតិ
អត្ថោ។

អាសាធិបាតិ យដ្ឋេត្វា។ ឯទិសន្តិ ឯវរុបំ សព្វត្ថ វិភាគំ។ អគ្គី បដ្ឋលិតំ
លិដ្ឋិយាតិ បដ្ឋលិតំ អគ្គី អាសិដ្ឋេត្វា វិយ។

តតោតិ តស្មា ធុត្តបុរិសា។ សា ភិក្ខុនីតិ សា សុភា ភិក្ខុនី។ អគមី
ពុទ្ធវរស្ស សន្តិកន្តិ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស សន្តិកំ ឧបគច្ឆិ ឧបសង្កមិ។ បស្សិយ
វរបុញ្ញលក្ខណាន្តិ ឧត្តមេហិ បុញ្ញសម្ភារេហិ និព្វត្តមហាបុរិសលក្ខណំ ទិស្វា។
យថា បុរាណកន្តិ ចោរាណំ វិយ ឧប្បាជនតោ បុព្វេ វិយ ចក្ខុ បដិចាកតិកំ
អហោសិ។ យមេត្ត អន្តរន្តរា ន វុត្ថំ, តំ វុត្ថនយត្តា សុវិញ្ញយ្យមេវ។

សុភាជីវកម្មវនិកាថេរីតាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

តិសនិចាតវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១៥. ចត្តាលីសនិចាតោ

១. ឥសិទាសីថេរីតាថាវណ្ណានា

ចត្តាលីសនិចាតោ នគរម្ហិ កុសុមនាមេតិអាទិកា ឥសិទាសិយា ថេរីយា
តាថា។ អយម្យី បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ភវេ បុរិសត្តភាវេ ឋត្វា
វិវដ្តបនិស្សយំ កុសលំ ឧបចិនន្តិ ចរិមភវតោ សត្តមេ ភវេ
អកល្យាណាសន្និស្សយេន បរទារិកកម្ពំ កត្វា, កាយស្ស ភេទានិរយេ
និព្វត្តិត្វា តត្ថ ពហ្វនិ វស្សសតានិ និរយេ បច្ចិត្វា, តតោ ចុតា តីសុ ជាតីសុ
តិរច្ឆានយោនិយំ និព្វត្តិត្វា តតោ ចុតា ទាសិយា កុច្ឆិស្មី នបុំសកោ ហុត្វា
និព្វត្តិ។ តតោ បន ចុតា ឯកស្ស ទលិទ្ធស្ស សាកជិកស្ស ដីតា ហុត្វា និព្វត្តិ។
តំ វយប្បត្តំ គិរិទាសោ នាម អញ្ញាតវស្ស សត្តវាហស្ស បុត្តោ អត្តនោ ភវិយំ
កត្វា គេហំ អាណេសិ។ តស្ស ច ភវិយា អត្ថិ សីលវតី កល្យាណធម្មា។ តស្សំ

ឥស្សរាបកតា សាមីនោ តស្សវិទ្ធេសនកម្មំ អកាសិ។ សា តត្ថ យាវជីវំ បត្វា
កាយស្ស ភេទា ឥមស្មី ពុទ្ធប្បទេ ឧដ្ឋេនិយំ កុលបទេសសីលាចារាធិគុណោបិ
អភិសម្មតស្ស វិភវសម្បជ្ជស្ស សេដ្ឋិស្ស ដីតា ហុត្វា និព្ពត្តិ, **ឥសីនាសី**តិស្សា
នាមំ អហោសិ។

តំ វយប្បត្តកាលេ មាតាបិតរោ កុលរូបវយវិកវាទិសទិសស្ស
អញ្ញាតរស្ស សេដ្ឋិបុត្តស្ស អទំសុ។ សា តស្ស គេហេ បតិទេវតា ហុត្វា
មាសមត្តំ វសិ។ អថស្សា កម្មពាលេន សាមីកោ វិវត្តរូចោ ហុត្វា តំ យរតោ
នីហរិ។ តំ សត្តំ ចាឡិតោ ឯវ វិញ្ញាយតិ។ តេសំ តេសំ បន សាមីកានំ
អរុច្ឆនេយ្យតាយ សំវេគជាតា បិតរំ អនុជាតាបេត្វា, ជិនទត្តាយ ថេរិយា
សន្តិកេ បព្ពជិត្វា វិបស្សនាយ កម្មំ ករោន្តី នចិរស្សេវ សហ បដិសម្មិទាហិ
អរហត្តំ បត្វា, ជលសុខេន និព្ពានសុខេន ច វីតិនាមេន្តី ឯកទិវសំ
ចាជលីបុត្តនករេ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌាចាតបដិក្កន្តា មហាកដ្ឋាយំ
វាលុកបុលីនេ និសីទិត្វា ពោធិត្ថេរិយា នាម អត្ថនោ សហាយត្ថេរិយា
បុព្ពបដិបត្តិ បុច្ឆិតា តមត្តំ កាថាពន្ធរសេនវិស្សន្នេសិ “ឧដ្ឋេនិយា
បុរវរេ” តិអាទិនា។ តេសំ បន បុច្ឆាវិស្សន្នេនានំ សម្ពន្ធនំ ទស្សេតុំ -

២០២.

“នករម្ហី កុសុមនាមេ, ចាជលីបុត្តម្ហី បថវិយា មណ្ឌោ;
សក្យកុលកុលីនាយោ, ទ្វេភិក្កុនិយោ ហិ គុណាវតិយោ។

២០៣.

“ឥសីនាសី តត្ថ ឯកា, ទុតិយា ពោធិតិ សីលសម្បជ្ជា ច;
ឈានជ្ឈាយនរតាយោ, ពហុស្សតាយោ ធុតកិលេសាយោ។

២០៤.

“តា បិណ្ឌរាយ ចរិក្ខា, ភត្តត្ថំ ករិយ ឆោតបត្តាយោ;
រហិតម្ហិ សុខនិសិដ្ឋា, ឥមា គិរា អពុទ្ធិវេសុ”ន្តិ។ -

ឥមា តិស្សោ កាថា សន្តីតិការេហិ វេបិតា។

២០៥.

“ចាសាទិកាសិ អយ្យេ, ឥសិទាសិ វាយោបិ តេ អបរិហីនោ;
កី ទិស្វាន ព្យាលិកំ, អថាសិ នេក្ខម្មមនុយុត្តា។

២០៦.

“ឯវមនុយុត្តិយមាណា សា, រហិតេ ធម្មទេសនាកុសលា;
ឥសិទាសី វចនមព្រិវិ, សុណា ពោធិ យថាម្ហិ បព្ពតិតា។

ឥតោ បរិវិស្សន្ននកាថា។

២០៧.

“ឧទ្ទេនិយា បុរវេ, មយ្ហំ បិតា សីលសំវុតោ សេដ្ឋិ;
តស្សម្ហិ ឯកដីតា, បិយា មនាទា ច ធម៌តា ច។

២០៨.

“អថ មេ សាកេតតោ វរកា, អាគប្បមុត្តមកុលីនា;
សេដ្ឋី បហូតរតនោ, តស្ស មមំ សុណុមទាសិ តាតោ។

២០៩.

“សស្សុយា សសុរស្ស ច, សាយំ ចាតំ បណាមមុបកម្ម;
សិរសា ករោមិ ចាទេ, វន្តាមិ យថាម្ហិ អនុសិដ្ឋា។

៤១០.

“យា មឃ្លំ សាមិកស្ស, ភគិនិយោ ភាតុនោ បរិជនោ វា;
តមេកវរកម្មិ ទិស្វា, ឧត្តិគ្គា អាសនំ ទេមិ។

៤១១.

“អន្នេន ច ចានេន ច, ខន្នេន ច យញ្ច តត្ថ សន្និហិតំ;
ឆានេមិ ឧបនយាមិ ច, ទេមិ ច យំ យស្ស បតិរូបំ។

៤១២.

“កាលេន ឧបជ្ឈហិត្វា, យរំ សមុបគមាមិ ឧម្ពារេ;
ឆោវន្តី ហត្ថ្យានេ, បញ្ចលិកា សាមិកមុបេមិ។

៤១៣.

“កោច្ឆំ បសាទំ អញ្ញនិញ្ច, អាទាសកញ្ច គណ្ហិត្វា;
បរិកម្មការិការិយ, សយមេវ បតី វិភូសេមិ។

៤១៤.

“សយមេវ ឱទនំ សាធយាមិ, សយមេវ ភាជនំ ឆោវន្តី;
មាតាវ ឯកបុត្តកំ, តថា ភត្តារំ បរិចរាមិ។

៤១៥.

“ឯវំ មំ ភត្តិកតំ, អនុវត្តំ ការិកំ និហតមាទំ;
ឧដ្ឋាយិកំ អនលសំ, សីលវតី ទុស្សតេ ភត្តា។

៤១៦.

“សោ មាតរញ្ច បិតរញ្ច, ភណាតិ អាបុច្ឆហំ គមិស្សាមិ;

ឥសិទ្ធាសិយា ន សហ វដ្តំ, ឯកាការេហំ សហ វត្ថុ។

៤១៧.

“មា ឯវំ បុត្ត អវេច, ឥសិទ្ធាសី បណ្ឌិតា បរិព្យត្តា;
ឧដ្ឋាយិ កា អនលសា, កី តុយ្ហំ ន រោចតេ បុត្ត។

៤១៨.

“ន ច មេ ហីសតិ កិត្យិ, ន ចហំ ឥសិទ្ធាសិយា សហ វដ្តំ;
ទេស្សវ មេ អលំ មេ, អបុច្ឆាហំ គមិស្សមិ។

៤១៩.

“តស្ស វេចនំ សុណិក្ខា, សស្ស សសុរោ ច មំ អបុច្ឆីសុ;
កិស្ស តយា អបរទ្ធី, ភណ្ឌាវិស្សដ្ឋា យថាភូតំ។

៤២០.

“នបិហំ អបរជ្ឈំ កិត្យិ, នបិ ហីសេមិ ន ភណ្ឌាមិ ទុព្ពចនំ;
កី សក្កា កាតុយ្យេ, យំ មំ វិទ្ពេស្សតេ ភត្តា។

៤២១.

“តេ មំ បិតុយំ បជិនយីសុ, វិមនា ទុខេន អធិក្ខតា;
បុត្តមនុវក្ខមាណ, ជិតាម្ពសេ រូបិនីលក្ខី។

៤២២.

“អថ មំ អទាសិ តាតោ, អឡស្ស យរម្មិ ទុតិយកុលិកស្ស;
តតោ ឧបឡសុដ្ឋេន, យេន មំ វិន្ទថ សេដ្ឋិ។

៤២៣.

“តស្សបិ យរម្ហិ មាសំ, អវសី អថ សោបិ មំ បដិច្ចវយិ;
ធាសីវ ឧបជ្ឈហន្តិ, អទ្ធីសិកំ សីលសម្បទ្ធំ។

៤២៤.

“ភិក្ខុយ ច វិចរន្តំ, ធមកំ ទន្តំ មេ បិតា ភណាតិ;
ហោហិសិ មេ ជាមាតា, និក្ខិប ចោជ្ជញ្ច យជិកញ្ច។

៤២៥.

“សោបិ វសិត្វា បក្កំ, អថ តាតំ ភណាតិ ‘ទេហិ មេ ចោជ្ជិ;
យជិកញ្ច មល្លកញ្ច, បុនបិ ភិក្កុំ ចរិស្សាមិ’។

៤២៦.

“អថ នំ ភណាតី តាតោ, អម្ពា សញ្ចោ ច មេ ញាតិ គណាវគ្គោ;
កីតេ ន កីរតិ ឥធ, ភណា ឱប្បំ តំ តេ កិរិហិតិ។

៤២៧.

“ឯវំ ភណ្ឌិតោ ភណាតិ, យទិ មេ អត្តា សក្កោតិ អលំ មយ្ហំ;
ឥសិទាសិយា ន សហា វជ្ជំ, ឯកយវេហំ សហា វត្ថុំ។

៤២៨.

“វិស្សន្និតោ គតោ សោ, អហម្មិ ឯកាកិនីវិចិន្តេមិ;
អាបុច្ឆិត្វន គច្ឆំ, មរិតុយេ វា បព្ពជិស្សំ វា។

៤២៩.

“អថ អយ្យា ជិនទត្តា, អាគន្ធិ គោចរាយ ចរមាធា;
តាត កុលំ វិនយជរី, ពហុស្សតា សីលសម្បទ្ធា។

៤៣០.

“តំ ធិស្វាន អម្ពាភំ, ឧដ្ឋាយាសនំ តស្ស បញ្ញាបយី;
និសិទ្ធាយ ច ចានេ, វន្តិត្វា ភោជនមទាសី។

៤៣១.

“អន្នេន ច ចានេន ច, ខន្នេន ច យញ្ច តត្ថ សន្និហិតំ;
សន្តប្បយិត្វា អវចំ, អយេ្យ ឥច្ឆាមិ បព្ពជិតុំ។

៤៣២.

“អថ មំ ភណាតី តាតោ, ឥធមេវ បុត្តក ចរាហិ ភំ ធម្មំ;
អន្នេន ច ចានេន ច, តប្បយ សមណោ ធ្វិជាតី ច។

៤៣៣.

“អថហំ ភណាមិ តាតំ, រោទន្តី អញ្ញាលី បណាមេត្វា;
ចាបញ្ចិ មយា បកតំ, កម្មំ តំ និទ្ឋិវេស្សមិ។

៤៣៤.

“អថ មំ ភណាតី តាតោ, ចាបុណ ពោធិញ្ច អគ្គធម្មញ្ច;
និព្ពានញ្ច លភស្ស, យំ សច្ចិករី ធ្វិបទសេដ្ឋោ។

៤៣៥.

“មាតាបិត្វ អភិវាទ, យិត្វា សព្ពញ្ច ញាតិគណាវគ្គំ;
សត្តាហំ បព្ពជិតា, តិស្សោវិជ្ជា អជស្សយី។

៤៣៦.

“ជាធាមិ អត្តនោ សត្ត, ជាតិយោ យស្សយំ ជលវិចារកោ;

តំ តវ អាចិត្តិស្សំ, តំ ឯកមនា និសាមេហិ។

៤៣៧.

“នគរម្ចី ឯវកេន្ធ, សុវណ្ណាការោ អហំ បហូតធនោ;
យោព្ពនមទេន មត្តោ, សោ បរទារំ អសេវីហំ។

៤៣៨.

“សោហំ តតោ ចរិត្វា, និរយម្ចី អបច្ឆិសំ ចិរំ;
បក្កោ តតោ ច ឧដ្ឋហិត្វា, មក្កដិយា កុច្ឆិមោក្កមី។

៤៣៩.

“សត្តាហជាតកំ មំ, មហាកបិ យូថោ និល្លច្ឆេសិ;
តស្សេតំ កម្មជលំ, យថាបិ គន្ធាន បរទារំ។

៤៤០.

“សោហំ តតោ ចរិត្វា, កាលំ ករិត្វា សិទ្ធិវារញ្ញោ;
កាលាយ ច ខញ្ញាយ ច, ឯឡកិយា កុច្ឆិមោក្កមី។

៤៤១.

“ឆ្វាទស វស្សានិ អហំ, និល្លច្ឆិតោ ធារកេ បរិវហិត្វា;
កិមិនាវុដ្តោ អកល្លោ, យថាបិ គន្ធាន បរទារំ។

៤៤២.

“សោហំ តតោ ចរិត្វា, គោវាណិជកស្ស ភាវិយា ជាតោ;
វុច្ឆោលាខាតម្ពោ, និល្លច្ឆិតោ ឆ្វាទសេ មាសេ។

៤៤៣.

“វោស្សន នង្គ្រមហំ, សកដញ្ច ធារយាមិ;
អន្ទោវដ្ឋោ អកល្លោ, យថាបិ គន្ធាន បរទារំ។

៤៤៤.

“សោហំ តតោ ចរិត្វា, វិជិយា ធាសិយា យវេ ជាតោ;
នេវ មហិលា ន បុរិសោ, យថាបិ គន្ធាន បរទារំ។

៤៤៥.

“តីសតិវស្សម្ហិ មតោ, សាកជិកកុលម្ហិ ទារិកា ជាតា;
កបណាម្ហិ អប្បភោគេ, ធនិកបុរិសចាតពហុលម្ហិ។

៤៤៦.

“តំ មំ តតោ សត្តវាហោ, ឧស្សន្ទាយ វិបុលាយ វឌ្ឍិយា;
ឱកឡតិ វិលបន្តិ, អច្ឆិន្ទិត្វា កុលយរស្មា។

៤៤៧.

“អថ សោឡសមេ វស្សេ, ទិស្វា មំ បត្តយោព្ពនំ កញ្ចំ;
ឱរុន្ទតស្ស បុត្តោ, គិរិទាសោ នាម នាមេន។

៤៤៨.

“តស្សបិ អញ្ញា ភរិយា, សីលវតី គុណវតី យសវតី ច;
អនុត្តា ភត្តារំ, តស្សហំ វិទ្ធេសនមកាសី។

៤៤៩.

“តស្សេតំ កម្មជលំ, យំ មំ អបកិរិត្វន គច្ឆន្តិ;
ធាសីវ ឧបជ្ឈហន្តិ, តស្សបិ អន្តោ កតោ មយា”តិ។

តត្ថ នគរម្ចី កុសុមនាមេតិ “កុសុមបុរ”ន្តិ ឯវំ កុសុមសង្កេត
គហិតនាមកេ នគរេ, ឥនានិ តំ នគរំ ចាដលីបុត្តម្ចីតិ សរូបតោ ធស្សេតិ។
បជីយា មណ្ឌាតិ សកលាយ បជីយា មណ្ឌាភូតេ។ សក្យកុលកុលីនាយោតិ
សក្យកុលេ កុលដិតរោ, សក្យបុត្តស្ស ភគវតោ សាសនេ បព្ពជិតតាយ ឯវំ
វុត្តំ។

តត្ថាតិ តាសុ ទ្វីសុ ភិក្ខុនីសុ។ ពោធិតិ ឯវំនាមិកា ថេរី។
ឈានជ្ឈាយនរតាយោតិ លោកិយលោកុត្តរស្ស ឈានស្ស ឈាយនេ
អភិរតា។ ពហុស្សតាយោតិ បរិយត្តិពាហុសច្ចេន ពហុស្សតា។
ធុតកិលេសាយោតិ អគ្គមគ្គេន សព្វសោ សមុគ្គាតិកិលេសា។ ភត្តត្ថំ
ករិយាតិ ភត្តកិច្ចំ និដ្ឋាបេត្វា។ រហិតម្ចីតិ ជនរហិតម្ចី វិវិត្តជ្ជានេ។
សុខនិសិដ្ឋាតិ បព្ពជ្ជាសុខេន វិវេកសុខេន ច សុខនិសិដ្ឋា។ ឥមា គិរាតិ ឥនានិ
វុច្ចមានា សុខា លាបនា។ អព្ពធិវេសុន្តិ បុច្ឆាវិស្សជ្ជនវសេន កថយីសុ។

“ចាសាទិកាសី”តិ គាថា ពោធិត្ថេរិយា បុច្ឆាវសេន វុត្តា។
“ឯវមនុយុញ្ញិយមាណា”តិ គាថា សង្កឹតិការេហោវ វុត្តា។ “ឧទ្ទេនិយា”តិ អាទិកា
ហិ សញ្ញាបិ ឥសិទាសិយាវ វុត្តា។ តត្ថ ចាសាទិកាសីតិ រូបសម្បត្តិយា
បស្សន្តានំ បសាទាវហា អសិ។ វាយោបិ តេ អបរិហំនោតិ តុយ្ហំ វាយោបិ ន
បរិហំនោ, បឋមវាយេ បិតាសីតិ អត្តោ។ កី ទិស្វាន ព្យាលីកន្តិ កីទិសំ ព្យាលីកំ
នោសំ យរាវាសេ អាទិនំ ទិស្វា។ អថាសិ នេក្ខម្មមនុយុត្តាតិ អថាតិ
និចាតមត្តំ, នេក្ខម្មំ បព្ពជ្ជំ អនុយុត្តា អសិ។

អនុយុញ្ញិយមាណាតិ បុច្ឆិយមាណា, សា ឥសិទាសីតិ យោជនា។ រហិតេតិ
សុញ្ញជ្ជានេ។ សុណា ពោធិ យថាម្ចី បព្ពជិតាតិ ពោធិត្ថេរិ អហំ យថា បព្ពជិតា
អម្ចី, តំ តំ បុរាណំ សុណា សុណាហិ។

ឧទ្ទេនិយា បុរវេតិ ឧទ្ទេនិមាមកេ អវន្តិរដ្ឋឧត្តមនគរេ។ បិយាតិ
ឯកដីតុភារេន បិយាយិតញ្ចា។ មនាថាតិ សីលាចារតុណាន មនវឌ្ឍនកា។
ធម៌តាតិ អនុកម្មិតញ្ចា។

អថាតិ បច្ឆា មម វយប្បត្តកាលេ។ មេ សាកេតតោ វរកាតិ
សាកេតនគរតោ មម វរកា មំ វារេន្តា អាគម្ពំ។ ឧត្តមកុលីនាតិ តស្មី នគរេ
អគ្គកុលីកា, យេន តេ បេសិតា, សោ សេដ្ឋិ បហូតរតនោ។ តស្ស មម
សុណ្ហាមទាសិ តាតោតិ តស្ស សាកេតសេដ្ឋិនោ សុណិសំ បុត្តស្ស ភរិយំ កត្វា
មយ្ហំ បិតា មំ អទាសិ។

សាយំ ចាតន្តិ សាយន្តេ បុព្វល្លោ ច។ បណាមមុបកម្ម សិរសា ករោមីតិ
សស្សុយា សសុរស្ស ច សន្តិកំ ឧបកន្ធ�្វា សិរសា បណាមំ ករោមិ, តេសំ ចាទេ
វន្តាមិ។ យថាម្ហិ អនុសិដ្ឋាតិ តេហិ យថា អនុសិដ្ឋា អម្ហិ, តថា ករោមិ, តេសំ
អនុសិដ្ឋី ន អតិក្កមាមិ។

តមេកវរកម្មីតិ ឯកវល្លកម្មិ។ ឧត្ថិក្កាតិ តសន្តា។ អាសនំ ទេមីតិ យស្ស
បុគ្គលស្ស យំ អនុច្ឆិកំ, តំ តស្ស ទេមិ។

តត្ថាតិ បរិវេសនដ្ឋានេ។ សន្តិហិតន្តិ សន្តិកំ ហុត្វា វិជ្ជមានំ។ ធាទេមីតិ
ឧបច្ឆាទេមិ, ឧបច្ឆាទេត្វា ឧបនយាមិ ច, ឧបនេត្វា ទេមិ, ទេន្តិបិ យំ យស្ស
បតិរូបំ, តទេវ ទេមីតិ អត្ថោ។

ឧម្មារេតិ ធូរេ។ ធាវន្តិ ហត្ថចាទេតិ ហត្ថចាទេ ធាវិនី អាសី, ធាវិត្វា យរំ
សមុបកមាមីតិ យោជនា។

កោដ្ឋន្តិ មស្សនំ កេសានញ្ច ឧល្លិខនកោដ្ឋំ។ បសាទន្តិ
គន្ធិបុណ្ណាទិមុខិវិលេបនំ។ “បសាធន”ន្តិបិ ចាហៅ, បសាធនភណ្ណំ។ អញ្ញនិទ្តិ
អញ្ញននាឡិ។ បរិកម្មការិការិយាតិ អគ្គកុលិការិកវសម្បជ្ជាបិ
បតិបរិចារិការិ ចេជិការិយ។

សាធយាមីតិ បចាមិ។ ភាជនន្តិ លោហភាជនញ្ច។ ឆោវន្តិ បរិចរាមីតិ
យោជនា។

ភត្តិកតន្តិ កតសាមិភតិកំ។ អនុវត្តន្តិ អនុវត្តវន្តិ។ ការិកន្តិ តស្ស
តស្សវ ឥតិ កត្តព្ភស្ស ការិកំ។ និហតមាទន្តិ អបនីតមាទំ។ ឧដ្ឋាយិកន្តិ
ឧដ្ឋានវិរិយសម្បជ្ជំ។ អនលសន្តិ តតោ ឯវ អកុសីតំ។ សីលវតិទ្តិ
សីលាចារសម្បជ្ជំ។ ទុស្សតេតិ ទុស្សតិ, កុដ្ឋិទ្វា ភណាតិ។

ភណាតិ អាបុច្ឆហំ គមិស្សមីតិ “អហំ តុម្ពេ អាបុច្ឆិទ្វា យត្ថ កត្តចិ
គមិស្សមី”តិ សោ មម សាមិកោ អត្តនោ មាតរញ្ច បិតរញ្ច ភណាតិ។ កី
ភណាតីតិ ចេ អាហា - “ឥសិទាសិយា ន សហា វច្ឆំ, ឯកាគារេហំ សហា វត្ថុ”ន្តិ។
តត្ថ វច្ឆន្តិ វសិស្សំ។

ទេស្សតិ អប្បិយា។ អលំ មេតិ បយោជនំ មេ តាយ ឥត្ថិ អត្ថោ។
អបុច្ឆាហំ គមិស្សមីតិ យទិ មេ តុម្ពេ តាយ សទ្ធិ សំវាសំ ឥច្ឆេ, អហំ តុម្ពេ
អបុច្ឆិទ្វា វិទេសំ បក្កមិស្សមិ។

តស្សតិ មម ភត្តនោ។ កិស្សតិ កី អស្ស តវ សាមិកស្ស។ តយា អបរទ្ធី
ព្យាលីកំ កតំ។

នបិហំ អបរជ្ជន្តិ នបិ អហំ តស្ស កិញ្ចិ អបរជ្ជី។ អយមេវ វា ចាថោ។ នបិ
ហិសេមីតិ នបិ ពាធមិ។ ទុព្ពចន្តិ ទុវត្ថវចនំ។ កី សក្កា កាតុយ្យេតិ កី មយា
កាតុំ អយ្យេ សក្កា។ យំ មំវិទ្ធស្សតេ ភត្តាតិ យស្មា អការណេវ ភត្តា
មយ្ហំវិទ្ធស្សតេវិទ្ធស្សំ ចិត្តប្បកោបំ ករោតិ។

វិមនាតិ នោមនស្សិកា។ បុត្តមនុវក្ខមាណាតិ អត្តនោ បុត្តំ មយ្ហំ សាមិកំ
ចិត្តមនុវក្ខណោន អនុវក្ខន្តា។ ជិតាម្ពសេ រូបិនីលក្ខិន្តិ ជិតា អម្ពសេ ជិតា
វតាម្ព រូបវតី សីរី, មនុស្សវេសេន ចរន្តិយា សិរិនេវតាយ បរិហិណា វតាតិ
អត្តោ។

អឌ្ឍស្ស យរម្ហិ ទុតិយកុលិកស្សាតិ បឋមសាមិកំ ឧបាទាយ ទុតិយស្ស
អឌ្ឍស្ស កុលបុត្តស្ស យរម្ហិ មំ អនាសិ, ទេន្តោ ច តតោ បឋមសុដ្ឋតោ
ឧបឌ្ឍសុដ្ឋន អនាសិ។ យេន មំវិន្ទជ សេដ្ឋីតិ យេន សុដ្ឋន មំ បឋមំ សេដ្ឋីវិន្ទជ
បជិលភិ, តតោ ឧបឌ្ឍសុដ្ឋនាតិ យោជនា។

សោមីតិ ទុតិយសាមិកោមិ។ មំ បជិច្ឆរយីតិ មំ នីហរិ, សោ មំ គេហតោ
និក្ខឌ្ឍិ។ ឧបជ្ឈហន្តិន្តិ ទាសី វិយ ឧបជ្ឈហន្តិ ឧបជ្ឈានំ ករោន្តិ។ អទ្ធិសិកន្តិ
អទុព្ពនកំ។

ទមកន្តិ ការុញ្ញាធិដ្ឋានតាយ បរេសំ ចិត្តស្ស ទមកំ។ យថា បរេ កិញ្ចិ
ទស្សន្តិ, វេរំ អត្តនោ កាយំ វាចព្វា ទន្តំ រូបសន្តំ កត្វា បរទត្តភិក្ខាយ
វិចរណកំ។ ជាមាតាតិ ទុហិតុបតិ។ និក្ខិប ចោដ្ឋិព្វា យជិកព្វាតិ តយា
បរិទហិតំ បិលោតិ កាខណ្ឌព្វា ភិក្ខាកចាលព្វា ធម្មេហិ។

សោមិ វសិត្វា បក្ខន្តិ សោមិ ភិក្ខុកោ បុរិសោ មយា សទ្ធិ អទ្ធិមាសមត្តំ
វសិត្វា បក្កាមិ។

អដ នំ ភណតិ តាតោតិ តំ ភិក្ខុកំ មម បិតា មាតា សញ្ញោ ច មេ
ញាតិគណោ វគ្គវគ្គោ ហុត្វា ភណតិ។ កដំ? កី តេ ន កិរតិ ឥធ តុយ្ហំ កី នាម
ន កិរតិ ន សាធិយតិ, ភណា ឱប្បំ។ តំ តេ កិរហិតតិ តំ តុយ្ហំ កិរស្សតិ។

យទិ មេ អត្តា សក្កោតីតិ យទិ មយ្ហំ អត្តា អត្តាជីនោ ភុជិស្សោ ច ហោតិ,
អលំ មយ្ហំ ឥសិទាសិយា តាយ បយោជនំ នត្ថិ, តស្មា ន សហា វុដ្ឋំ ន សហា
វសិស្សំ, ឯកយវេ អហំ តាយ សហា វត្ថុន្តិ យោជនា។

វិស្សជ្ជិតោ គតោ សោតិ សោ ភិក្ខុកោ បិតរា វិស្សជ្ជិតោ យថារុចិ គតោ។
ឯកាកំនីតិ ឯកិការ។ អាបុច្ឆិតុន គច្ឆន្តិ មយ្ហំ បិតរំ វិស្សជ្ជិតោ គច្ឆាមិ។
មរិតុយេតិ មរិតុំ។ វាតិ វិកប្បត្ថេ និចាតោ។

គោចរាយាតិ ភិក្ខុយ, តាត-កុលំ អាគជ្ជិតិ យោជនា។

តន្តិ តំ ជិនទត្ថត្ថេវី។ ឧដ្ឋាយាសនំ តស្ស បញ្ញាបយិន្តិ ឧដ្ឋហិត្វា អាសនំ
តស្ស ថេរិយា បញ្ញាបេសី។

ឥធ វាតិ ឥមស្មី ឯវ គេហោ បិតា។ បុត្តកាតិ សាមញ្ញោហោរេន ជីតរំ
អនុកម្មេន្តោ អាលបតិ។ ចរហិ តុំ ធម្មន្តិ តុំ បព្ពជិត្វា ចរិតតំ ព្រហ្មចរិយាធិធម្មំ
ចរ។ ទិដាតិ ព្រាហ្មណជាតិ។

និដ្ឋវេស្សមីតិ ជីវាបេស្សមិ វិនាសេស្សមិ។

ពោធិន្តិ សច្ចាភិសម្ពោធិ, មគ្គញ្ញាណន្តិ អត្តោ។ អគ្គធម្មន្តិ ផលធម្មំ,
អរហត្តំ។ យំ សច្ចិករំ ទិបទសេដ្ឋោតិ យំ មគ្គផលនិព្វានសញ្ញាតំ លោកុត្តរធម្មំ
ទិបទានំ សេដ្ឋោ សម្មាសម្ពុទ្ធា សច្ចិ អកាសិ, តំ លភស្សតិ យោជនា។

សត្តាបំ បព្ពជិតាតិ បព្ពជិតា ហុត្វា សត្តាហោន។ អជស្សយិន្ទិ ដុស្តិ
សច្ចាកាសី។

យស្សយំ ផលវិចារកោតិ យស្ស ចាបកម្មស្ស, អយំ សាមិកស្ស
អមនាបការសង្ខារោ និស្សន្ទផលភូតោវិចារកោ។ តំ តវ អាចិក្ខិស្សន្ទិ តំ កម្មំ
តវ កថេស្សមិ។ តន្តិ អាចិក្ខិយមាណំ តមេវ កម្មំ, តំ វា មម វចនំ។ ឯកមនាតិ
ឯកគ្គមនា។ អយមេវ វា ចាថោ។

នគរម្ពី ឯកច្ឆេតិ ឯវំនាមកេ នគរេ។ សោ បរទារំ អសេវិហន្តិ សោ អហំ
បរស្ស ទារំ អសេវី។

ចិវំ បក្កោតិ ពហុនិ វស្សសតសហស្សនិ និរយគ្គិនា ឧឡោ។ តតោ ច
ឧដ្ឋហិតាតិ តតោ និរយតោ វុដ្ឋិតោ ចុតោ។ មក្កជិយា កុច្ឆិមាក្កមិន្ទិ វានិយា
កុច្ឆិម្ពី បដិសន្ធិ គណ្ហី។

យូថោតិ យូថបតិ។ និល្លច្ឆេសីតិ បុរិសការស្ស លក្ខណភូតានិ ព័ជកានិ
និល្លច្ឆេសិ នីហរិ។ តស្សេតំ កម្មផលន្ទិ តស្ស មយ្ហំ ឯតំ អតីតេ កតស្ស
កម្មស្ស ផលំ។ យថាបិ គន្ធាន បរទារន្ទិ យថា តំ បរទារំ អតិក្កមិត្វា។

តតោតិ មក្កជយោនិតោ។ សិន្ធុវារញ្ជោតិ សិន្ធុវរដ្ឋេ អរញ្ជាជ្ជានេ។
ឯឡកិយាតិ អជិយា។

ទារកេ បរិវហិតាតិ បិដ្ឋិ អារុយ្ហេ កុមារកេ វហិតា។ កិមិនារដ្ឋោតិ
អភិជាតដ្ឋានេ កិមិបរិតតោវ ហុត្វា អដ្ឋោ អដ្ឋិតោ។ អកល្លោតិ គិលានោ,
អហោសីតិ វចនសេសោ។

គោរាណិជកស្សតិ ការិយេវិក្កិណិត្វា ជីវកស្ស។លាខាតម្ដោតិ
លាខាសរត្ថេហិវិយ តម្ដេហិ លោមេហិ សមន្នាគតោ។

វោស្សនាតិ វហិត្វា។នង្គលន្តិ សីរំ,សកដញ្ច ធារយាមីតិ អត្ថោ។
អន្ទោវដ្ឋោតិ កាលោវ ហុត្វា អដ្ឋោ បីឡិតោ។

វីដិយាតិ នគរវីដិយំ។នាសិយា យវេ ជាតោតិ យវនាសិយា កុច្ឆិម្ហិ ជាតោ។
“វណ្ណានាសិយា”តិបិ វនន្តិ។នេវ មហិលា ន បុរិសោតិ ឥត្ថិបិ បុរិសោបិ ន ហោមិ,
ជាតិនបុរិសកោតិ អត្ថោ។

តីសតិវស្សម្ហិ មតោតិ នបុរិសកោ ហុត្វា តីសវស្សកាលេ មតោ។
សាកជិកកុលម្ហិ តិ សូតកកុលេ។ ធនិកបុរិសចាតពហុលម្ហិ តិ
ឥណាយិ កានំ បុរិសានំ អធិបតនពហុលេ ពហូហិ ឥណាយិកេហិ
អភិកវិតព្វេ។

ឧស្សន្នាយាតិ ឧបចិតាយ។វិបុលាយាតិ មហាតិយា។វឡិយាតិ
ឥណាវឡិយា។ឱកឡតិ តិ អវកឡតិ។កុលយរស្មាតិ មម
ជាតកុលគេហតោ។

ឱរុន្ទតស្ស បុត្តោតិ អស្ស សត្តវាហស្ស បុត្តោ, មយិ បដិពន្ធិបិត្តោ នាមេន
តិវិទាសោ នាម អវរុន្ទតិ អត្តនោ បរិគ្គហភាវេន គេហោ ករោតិ។

អនុវត្តា ភត្តារន្តិ ភត្តារំ អនុវត្តិកា។ តស្សហំវិទ្ទេសនមកាសិន្តិ តស្ស
ភត្តនោ តំ ភរិយំ សបត្តិវិទ្ទេសនកម្មំ អកាសី។យថា តំ សោ កុដ្ឋតិ, ឯវំ
បដិបដ្ឋិ។

យំ មំ អបកិរិទ្ធន គច្ឆន្តិតិ យំ ធាសី វិយ សក្កច្ចំ ឧបជ្ឈហន្តិ មំ តត្ថ តត្ថ
បតិ នោ អបកិរិទ្ធា ធម្មត្វា អនបេក្ខា អបគច្ឆន្តិ។ ឯតំ តស្ស មយ្ហំ តទា
កតស្ស បរទារិកកម្មស្ស សបត្តិ វិទ្ធេសនកម្មស្ស ច និស្សន្ទដលំ។ តស្សបិ
អន្តោ កតោ មយាតិ តស្សបិ តថា អនុនយចាបកកម្មស្ស ធារុណាស្ស
បរិយន្តោ ឥនានិ មយា អគ្គមគ្គំ អធិគច្ឆន្តិយា កតោ, ឥតោ បរំ កិញ្ចិ ទុក្ខំ
នត្ថិតិ។ យំ បនេត្ថ អន្តរន្តរា នវិភត្តំ, តំ វុត្ថនយត្តា ឧត្តានត្ថមេវ។

ឥសិធាសី បេរី កាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

ចត្តាលី សនិចាតវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១៦. មហានិចាតោ

១. សុមេធា បេរី កាថាវណ្ណានា

មហានិចាតោ មន្តាវតិយា នគរេតិ អាធិកា សុមេធាយ បេរីយា កាថា។
អយម្បិ បុរិមពុទ្ធសុ កតាធិការា តត្ថ តត្ថ ករេ វិវដ្តបនិស្សយំ កុសលំ
ឧបចិនន្តិ, សក្កច្ចំ វិមោក្ខសម្ភារេ សម្ភារេន្តិ កោណាគមនស្ស ភគវតោ កាលេ
កុលគេហោ និព្ពត្តិត្វា វិញ្ញាតំ បត្វា, អត្ថនោ សឪហិ កុលដីតាហិ សធូ
ឯកជ្ឈាសយា ហុត្វា មហន្តំ អាវាមំ ការេត្វា ពុទ្ធប្បមុខស្ស ភិក្ខុសង្ឃស្ស
និយ្យាទេសិ។ សា តេន បុញ្ញកម្មេន កាយស្ស ភេទា តាវតីសំ ឧបគច្ឆិ។ តត្ថ
យាវតាយុកំ ទិព្វសម្បត្តិ អនុភវិត្វា តតោ ចុតា យាមេសុ ឧបបដ្ឋិ។ តតោ ចុតា
តុសីតេសុ, តតោ ចុតា និម្មានវតីសុ, តតោ ចុតា បរិនិម្មិតវសវត្ថុសូតិ
អនុក្កមេន បញ្ចាសុ កាមសគ្គេសុ ឧប្បជ្ជិត្វា តត្ថ តត្ថ ទេវរាជ្ជនំ មហេសី ហុត្វា
តតោ ចុតា កស្សបស្ស ភគវតោ កាលេ មហាវិភវស្ស សេដ្ឋិនោ ដីតា ហុត្វា

អនុក្កមេនវិញ្ញាតំ បទ្វា សាសនេ អភិប្បសន្នា ហុត្វា រតនត្ថយំ ឧទ្ទិស្ស
ឧទ្យានបុញ្ញកម្មំ អកាសិ។

តត្ថ យាវជីវំ ធម្មបជីវិនី កុសលធម្មនិរតា ហុត្វា តតោ ចុតា តាវតីសេសុ
និព្ពត្តិត្វា អបរាបរំ សុគតិសុយេវ សំសរន្តិ, ឥមស្មី ពុទ្ធប្បទេ មន្ទាវតីនគរេ
កោញ្យស្ស នាម រញ្ជោ ធីតា ហុត្វា និព្ពត្តិ។ តស្ស មាតាបិតរោ សុមេធាតិ នាម
អកំសុ។ តំ អនុក្កមេន វុទ្ធិប្បត្តវយប្បត្តកាលេ មាតាបិតរោ “វារណាវតីនគរេ
អនិករត្តស្ស នាម រញ្ជោ ធន្យមា” តិ សម្មន្តេសុ។ សា បន ធម្មារកាលតោ
បដ្ឋាយ អត្ថនោ សមាណវយាហិ រាជកញ្ញាហិ ធាសិជនេហិ ច សទ្ធិ
ភិក្ខុនុបស្សយំ គន្ធា ភិក្ខុនីនំ សន្តិកេ ធម្មំ សុត្វា ចិរកាលតោ បដ្ឋាយ
កតាធិការតាយ សំសារេ ជាតសំវេតា សាសនេ អភិប្បសន្នា ហុត្វា
វយប្បត្តកាលេ កាមេហិវិនិវត្តិតមានសា អហោសិ។ តេន សា មាតាបិតុនំ
ញាតីនំ សម្មន្តំ សុត្វា “ន មយ្ហំ យរាវាសេន កិច្ចំ, បព្ពជិស្សមហា” ន្តិ អាហា។ តំ
មាតាបិតរោ យរាវាសេ និយោដេន្តា នាធប្បការេន យាចន្តាបិ សញ្ញាបេតុ
នាសក្ខីសុ។ សា “ឯវំ មេ បព្ពជិតុំ លព្ពតី” តិ ខត្តំ គហេត្វា សយមេវ អត្ថនោ
កេសេ និទ្ទិត្វា តេ ឯវំ កេសេ អារព្ព បដិក្កុលមនសិការំ បវត្តេន្តិ តត្ថ
កតាធិការតាយ ភិក្ខុនីនំ សន្តិកេ មនសិការិវិធានស្ស សុតបុព្ពត្តា ច
អសុភនិមិត្តំ ឧប្បទេត្វា តត្ថ បឋមជ្ឈានំ អធិគច្ឆិ។ អធិគតបឋមជ្ឈានា ច
អត្ថនា យរាវាសេ ឧយ្យោដេតុំ ឧបគតេ មាតាបិតរោ អាធិ កត្វា
អន្តោជនបរិជនំ សព្ពំ រាជកុលំ សាសនេ អភិប្បសន្នំ ការេត្វា យរតោ
និក្ខមិត្វា ភិក្ខុនុបស្សយំ គន្ធា បព្ពជិ។ បព្ពជិត្វា ច វិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា សម្មនេវ
បរិបក្កញ្ញាណា វិមុត្តិបរិចាចនីយានំ ធម្មានំ វិសេសិតាយ ន ចិរស្សេវ សហ
បដិសម្ពិទាហិ អរហត្តំ ចាបុណិ។ តេន វុត្តំ អបទានេ (អប. ថេរី ២.១.១-១៩) -

“ភគវតី កោណាគមនេ, សង្ឃារាមម្ហិ នវនិវេសម្ហិ;
សឱយោ តិស្សោ ជនិយោ, វិហារនាមំ អនាសិម្ហ។

“ធនក្ខត្តំ សតក្ខត្តំ, ធនសតក្ខត្តំ សតានិ ច សតក្ខត្តំ;
នេវេសុ ឧបបដ្ឋិម្ហ, កោ បន វាទោ មនុស្សេសុ។

“នេវេសុ មហិទ្ធិកា អហុម្ហ, មនុសកម្ហិ កោ បន វាទោ;
សត្តវតនស្ស មហេសី, ឥត្តិវតនំ អហំ អាសី។

“ឥធ សញ្ចិតកុសលា, សុសមិទ្ធកុលប្បជា;
ធនញ្ញានិ ច ខេមា ច, អហម្មិ ច តយោ ជនា។

“អារាមំ សុកតំ កត្វា, សញ្ញាវយវមណ្ឌិតំ;
ពុទ្ធប្បមុខសង្ឃស្ស, និយ្យាទេត្វា បមោទិតា។

“យត្ថ យត្ថបបដ្ឋាមិ, តស្ស កម្មស្ស វាហសា;
នេវេសុ អគ្គតំ បត្តា, មនុស្សេសុ តថេវ ច។

“ឥមស្មីយេវ កប្បម្ហិ, ព្រហ្មពន្ធ មហាយសោ;
កស្សទោ នាម គោត្តន, ឧប្បដ្ឋិវន្តំ វរោ។

“ឧបដ្ឋាកោ មហេសិស្ស, តទា អាសិ នវិស្សរោ;
កាសិរាជា កិកី នាម, ពារាណសិបុរុត្ថមេ។

“តស្សាសុំ សត្ត ធីតរោ, រាជកញ្ញា សុខេធិតា;
ពុទ្ធាបដ្ឋាននិវតា, ព្រហ្មចរិយំ ចរីសុ តា។

“តាសំ សហាយិកា ហុត្វា, សីលេសុ សុសមាហិតា;

ធាតុ ធាតុនិ សក្កច្ចំ, អតារេវ វតំ ចរី។

“តេន កម្មេន សុកតេន, ចេតនាបណ្ឌិដ្ឋហិ ច;
ជហិត្វា មាណុសំ ទេហំ, តាវតីស្វបតា អហំ។

“តតោ ចុតា យាមមគំ, តតោហំ តុសិតំ គតា;
តតោ ច និម្មានតី, វសវត្តិបុរំ គតា។

“យត្ថ យត្ថបបជ្ជាមិ, បុញ្ញកម្មសមោហិតា;
តត្ថ តត្ថវ រាជ្ជនំ, មហេសិត្តមហារយី។

“តតោ ចុតា មនុស្សត្ថេ, រាជ្ជនំ ចក្កវត្តនំ;
មណ្ឌាលីនញ្ច រាជ្ជនំ, មហេសិត្តមការយី។

“សម្បត្តិមនុកោត្វាន, ទេវេសុ មាណុសេសុ ច;
សព្ពត្ថ សុខិតា ហុត្វា, នេកជាតិសុ សំសរី។

“សោ ហេតុ សោ បភវោ, តម្កលំ សាវ សាសនេ ខន្តិ;
តំ បឋមសមោធានំ, តំ ធម្មតាយ និព្វានំ។

“កិលេសា ឈាមិតា មយ្ហំ, ភវា សព្វេ សម្មហតា;
នាគីវ ពន្ធនំ ធម្មា, វិហារមិ អនាសវា។

“ស្វាគតំ វត មេ អាសិ, ពុទ្ធសេដ្ឋស្ស សន្តិកេ;
តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសនំ។

“បដិសម្ពិទា ចតស្សោ, វិមោក្ខាបិ ច អដ្ឋិមេ;
ធម្មភិញ្ញា សង្ខិកតា, កតំ ពុទ្ធស្ស សាសន”ន្តិ។

អរហន្តំ បន បត្វា អត្តនោ បដិបត្តិ បច្ឆវេក្ខិត្វា ឧទានវសេន -

៤៥០.

“មន្តាវតិយា នករេ, រញ្ជ្យា កោហ្មស្ស អគ្គមហេសិយា;
ដីតា អាសី សុមេធា, បសាធិតា សាសនករេហិ។

៤៥១.

“សីលវតី ចិត្តកថា, ពហុស្សតា ពុទ្ធសាសនេវិនិតា;
មាតាបិតារោ ឧបគម្ម, ភណ្ឌិតិ ឧកយោ និសាមេថ។

៤៥២.

“និព្វានភិរតាហំ, អសស្សតំ ភវគតំ យទិបិ ទិព្ពំ;
កឹមដ្ឋំ បន តុច្ឆា កាមា, អប្បស្សនា ពហុវិយាតា។

៤៥៣.

“កាមា កដុកា អាសី, វិស្វបមា យេសុ មុច្ឆិតា ពាលា;
តេ ធីយវត្ថំ និរយេ, សមប្បិតា ហញ្ញន្តេ ទុក្ខិតា។

៤៥៤.

“សោចន្តិ ចាបកម្មា, វិនិចាតេ ចាបវុទ្ធិនោ សទា;
កាយេន ច វាចាយ ច, មនសា ច អសំរុតា ពាលា។

៤៥៥.

“ពាលា តេ ទុប្បញ្ញា, អចេតនា ទុក្ខសមុទយោរុទ្ធា;
ទេសេន្តេ អជានន្តា, ន ពុជ្ឈេវ អរិយសច្ចានិ។

៤៥៦.

“សុទ្ធានិ ‘អម្ព’ពុទ្ធវរទេសិ, តានិ តេ ពហុតរា អជាធន្តាយេ;
អភិនន្តិន្តិ ភវគតំ, បិហោន្តិ ទេវេសុ ឧបបត្តិ។

៤៥៧.

“ទេវេសុបិ ឧបបត្តិ, អសស្សតា ភវគតេ អនិច្ចម្ហិ;
ន ច សន្តសន្តិ ពាលា, បុនប្បុនំ ជាយិតព្ពស្ស។

៤៥៨.

“ចត្តារោវិនិចាតា, ធុវេ ច គតិយោ កថញ្ចិលព្ពន្តិ;
ន ច វិនិចាតគតានំ, បព្ពដ្ឋា អត្ថិ និរយេសុ។

៤៥៩.

“អនុជាធាថ មំ ឧកយោ, បព្ពជិតុំ ទសពលស្ស ចាវចនេ;
អប្បោស្សក្កា យជិស្សំ, ជាតិមរណាប្បហានាយ។

៤៦០.

“កី ភវគតេ អភិនន្តិ, តេន កាយកលិនា អសារេន;
ភវតណ្ហាយ និរោធា, អនុជាធាថ បព្ពជិស្សមិ។

៤៦១.

“ពុទ្ធានំ ឧប្បាទោ, វិវន្តិតោ អក្ខណោ ខណោលទ្វោ;
សីលានិ ព្រាហ្មចរិយំ, យាវជីវំ ន ទូសេយ្យំ។

៤៦២.

“ឃំ ភណាតិ សុមេធា, មាតាបិតារោ ‘ន តាវ អាហារំ;
អាហារិស្សំ គហដ្ឋា, មរណាវសំ គតាវ ហោស្សមិ’។

៤៦៣.

“មាតា ធុត្តិតា រោទតិ បិតា ច;
អស្សា សព្វសោ សមភិហតោ;
យដេន្តិ សញ្ញាបេតុំ, ចាសាទតលេ ធម្មាបតិទំ។

៤៦៤.

“ឧដ្ឋេហិ បុត្តក កី សោចិ, តេន ធិន្ទាសិ វារណាវតិម្ហិ;
រាជា អនិករត្តោ, អភិរូចោ តស្ស វុំ ធិន្ទា។

៤៦៥.

“អគ្គមហេសី ភរិស្សសិ, អនិករត្តស្ស រាជិនោ ភរិយា;
សីលានិ ព្រហ្មចរិយំ, បព្ពដ្ឋា ធុត្តរា បុត្តក។

៤៦៦.

“រដ្ឋេ អាណា ធនមិស្សរិយំ, ភោកា សុខា ធម្មារិកាសិ;
ភុញ្ញាហិ កាមភោគេ, វារេយ្យំ ហោតុ តេ បុត្ត។

៤៦៧.

“អថ នេ ភណាតិ សុមេធា, មា ឯទិសិកានិ ភវគតមសារំ;
បព្ពដ្ឋា វា ហោហិតិ, មរណំ វា មេ ន ចេវ វារេយ្យំ។

៤៦៨.

“កិមិវ បូតិកាយមសុចី, សវនគន្ធ�ំ ភយានកំ កុណាបំ;
អភិសរិសេយ្យំ ភស្តំ, អសកី បក្សិវិតំ អសុចិបុណ្ណំ។

៤៦៩.

“កឹមីវ តបាំ ជានង្គ័, វីកូលកំ មំសសោណីតុបលីត្តំ;
កឹមីកុលលយំ សកុណាភត្តំ, កឡើវំ កឹស្ស ធិយតីតិ។

៤៧០.

“និព្ពយ្យតិ សុសានំ, អចិវំ កាយោ អបេតិវិញ្ញាណោ;
ធុរោ កឡិដ្ឋំវិយ, ជិតុច្ឆមាទេហិ ញាតីហិ។

៤៧១.

“ធុន្ទនំ នំ សុសានេ, បរកត្តំ ម្ហាយន្តិ ជិតុច្ឆន្តា;
និយកា មាតាបិតោ, កី បន សាធារណា ជនតា។

៤៧២.

“អន្លោសិតា អសារេ, កឡើវេ អជ្ជិញ្ញាសុជ្ឈាតេ;
ខេឡស្សុច្ឆាស្សវេ បរិបុណ្ណោ បូតិកាយម្ហិ។

៤៧៣.

“យោ នំវិនិព្ពជិត្វា, អព្ពន្ធមស្ស ពាហិវំ កយិរា;
គន្ធស្ស អសហមាធា, សកាបិ មាតា ជិតុច្ឆយ្យ។

៤៧៤.

“ខន្ធាតុអាយតនំ, សម្ព័តំ ជាតិមូលកំ ទុក្ខំ;
យោនិសោ អនុវិចិនន្តិ, វារេយ្យំ កឹស្ស ឥន្ទ្រយ្យំ។

៤៧៥.

“ធិវេសេ ធិវេសេ តិសត្តិ, សតានិ នវនវា បតេយ្យំ កាយម្ហិ;
វេស្សសតម្បិ ច យាតោ, សេយ្យោ ទុក្ខស្ស ចេវំ ខយោ។

៤៧៦.

“អង្គ្គបគន្ធន្ត យាតំ, យោវិញ្ញាយេវំ សត្តនោវចនំ;
ធិយោតេសំ សំសារោ, បុណ្យ្យនំ ហញ្ញាមាធានំ។

៤៧៧.

“ទេវេសុ មនុស្សេសុ ច, តិរច្ឆានយោនិយា អសុរកាយេ;
បេតេសុ ច និរយេសុ ច, អបរិមិតា ទិស្សន្តេ ឃាតា។

៤៧៨.

“ឃាតា និរយេសុ ពហូ, វិនិចាតគតស្ស បិដ្ឋិយមានស្ស;
ទេវេសុបិ អត្តាលំ, និព្ពានសុខា បរំ នត្ថិ។

៤៧៩.

“បត្តាតេ និព្ពានំ, យេ យុត្តា ទសពលស្ស ចាវចនេ;
អប្បោស្សក្កា យដេន្តិ, ជាតិមរណាប្បហរាយ។

៤៨០.

“អង្គ្គេវ តាតភិនិត្តមិស្សំ, ភោគេហិ កី អសារេហិ;
និព្ពិដ្ឋាមេ កាមា, វន្តសមា តាលវត្ថុកតា។

៤៨១.

“សាចេវំ ភណាតិ បិតរមនីករត្តោ, ច យស្ស សាទិដ្ឋា;
ឧបយាសិ វារណាវតេ, វារេយ្យមុបដ្ឋិតេ កាលេ។

៤៨២.

“អថ អសិតនិចិតមុទុកេ, កេសេ ខត្តេន ជិន្ធិយ សុមេធា;

ចាសាធំ បិទហិក្ខា, បឋមជ្ឈានំ សមាបន្និ។

៤៨៣.

“សា ច តហិ សមាបន្នា, អនិករត្តោ ច អាគតោ នគរំ;
ចាសាទេ ច សុមេធា, អនិច្ចសញ្ញំ សុភាវេតិ។

៤៨៤.

“សា ច មនសិ ករោតិ, អនិករត្តោ ច អារុហិ តុរិតំ;
មណិកនកក្ខសិតដ្ឋោ, កតញ្ញាលី យាចតិ សុមេធំ។

៤៨៥.

“រដ្ឋេ អាណា ធនមិស្សរិយំ, ភោគា សុខា ឧហរិកាសិ;
ភុញ្ញាហិ កាមភោគេ, កាមសុខា ទុល្លភា លោកេ។

៤៨៦.

“និស្សជ្ឈំតេ រជ្ជំ, ភោគេ ភុញ្ញាស្ស ទេហិ ធានានិ;
មា ទុម្ពនា អហោសិ, មាតាបិតរោតេ ទុក្ខិតា។

៤៨៧.

“តំ តំ ភណាតិ សុមេធា, កាមេហិ អនត្តិការិកតមោហា;
មា កាមេ អភិនន្តិ, កាមេស្វាទីនំ បស្ស។

៤៨៨.

“ចាតុទ្ធិចោ រាជា, មន្ទាតា អាសិ កាមភោគិនមគ្គោ;
អតិត្តោ កាលដ្ឋតោ, ន ចស្ស បរិបូរិតា ឥច្ឆា។

៤៨៩.

“សត្វ រតនានិ វស្សេយ្យ, វុដ្ឋិមា ទសទិសា សមន្តេន;
ន បត្តិ តិ ត្ថិ កាមាណំ, អតិត្តាវ មវន្តិ នវា។

៤៩០.

“អសិស្វន្ធចមា កាមា, កាមា សប្បសិរោបមា;
ឧក្កោបមា អនុទហន្តិ, អដ្ឋិកដ្ឋលសន្និកា។

៤៩១.

“អនិច្ចា អដុវា កាមា, ពហុទុក្ខា មហាវិសា;
អយោគុឡោវ សន្តត្តា, អយមូលា ទុខប្បលា។

៤៩២.

“វុត្តជល្លបមា កាមា, មំសបេស្វបមា ទុខា;
សុបិនោបមា វញ្ចនិយា, កាមា យាចិត្តក្ខបមា។

៤៩៣.

“សត្តិស្វល្លបមា កាមា, រោគោ គណ្ណោ អយំ និយំ;
អដ្ឋាវ កាសុសទិសា, អយមូលំ ភយំ វិដោ។

៤៩៤.

“ឃំ ពហុទុក្ខា កាមា, អក្ខាតា អន្តរាយិកា;
គច្ឆប ន មេ ភវគតេ, វិស្សាសោ អត្ថិ អត្ថនោ។

៤៩៥.

“កី មម បរោ ករិស្សតិ, អត្ថនោ សីសម្មិ ឧយ្ហមាទម្មិ;
អនុពន្ធន ជវាមរណោ, តស្ស យាតាយ យជិតព្ពំ។

៤៩៦.

“ឆ្ងារ អចាបុរិស្វានបាំ, មាតាបិតារា អនិករត្តញ្ច;
ទិស្វាន ធម៌ និសិទ្ធន្ត, រោទន្ត ឥន្ទមរោច៍។

៤៩៧.

“ធិយោ ពាលានំ សំសារោ, បុនប្បនញ្ច រោទតំ;
អនមតត្ថេ បិតុ មរណោ, ភាតុ វិជេ អត្តនោ ច វិជេ។

៤៩៨.

“អស្សុ ចញ្ញំ រុទិរំ, សំសារំ អនមតត្ថតោ សរថ;
សត្តានំ សំសរតំ, សរាហិ អដ្ឋិនញ្ច សន្និចយំ។

៤៩៩.

“សរ ចតុរោទធិ, ឧបនីតេ អស្សុចញ្ញរុទិរម្ហិ;
សរ ឯកកប្បមជ្ឈនំ, សញ្ចយំ វិបុលេន សមំ។

៥០០.

“អនមតត្ថេ សំសរតោ, មហី ជម្ពុទីបមុបនីតំ;
កោលជ្ជិមត្តតុឡិកា, មាតា មាតុស្វេរ នប្បហោន្តិ។

៥០១.

“តិណាកជ្ជសាខាបលាសំ, ឧបនីតំ អនមតត្ថតោ សរ;
ចតុរង្គុលិកា យជិកា, បិតុបិតុស្វេរ នប្បហោន្តិ។

៥០២.

“សរ កាលាកច្ចបំ បុព្វសមុទ្កេ, អបរតោ ច យុគនិទ្ទំ;

សិរី តស្ស ច បដិមុក្កំ, មនុស្សលាភម្នី ឱបម្នំ។

៥០៣.

“សរ រូបំ ដេណបិណ្ណោបមស្ស, កាយកលិនោ អសារស្ស;
ខន្ធបស្ស អនិច្ច, សរាហិ និរយេ ពហុវិយាតេ។

៥០៤.

“សរ កជសី វឌ្ឍន្តេ, បុនប្បុនំ តាសុ តាសុ ជាតិសុ;
សរ កុម្មីលភយានិ ច, សរាហិ ចត្តារិ សទ្ធានិ។

៥០៥.

“អមតម្ភិវិជ្ជមាទេ, កី តវ បញ្ចកដុកេន បីតេន;
សត្តា ហិ កាមរតិយោ, កដុកតវា បញ្ចកដុកេន។

៥០៦.

“អមតម្ភិវិជ្ជមាទេ, កី តវ កាមេហិ យេ បរិឡាហា;
សត្តា ហិ កាមរតិយោ, ជលីតា កុចិតា កម្មីតា សន្តាបិតា។

៥០៧.

“អសបត្តម្ភិ សមាទេ, កី តវ កាមេហិ យេ ពហុសបត្តា;
រាជគ្គិចោរឌុនកម្មីយេហិ, សាធារណា កាមា ពហុសបត្តា។

៥០៨.

“មោក្ខម្ភិវិជ្ជមាទេ, កី តវ កាមេហិ យេសុ វធពន្ទោ;
កាមេសុ ហិ អសកាមា, វធពន្ទុទានិ អនុកោន្តិ។

៥០៩.

“អាធិបតីតា តិណ្ហាក្កា, គណ្ហាន្តំ ធម្មាន្តំ នេវ មុញ្ញាន្តំ;
ឧក្កោបមា ហិ កាមា, ធម្មាន្តំ យេ តេ ន មុញ្ញាន្តំ។

៥១០.

“មា អប្បកស្ស ហេតុ, កាមសុខស្ស វិបុលំ ជហី សុខំ;
មា បុព្វលោមោវ ពទ្ធិសំ, គិលិត្វា បច្ឆា វិហញ្ញាសិ។

៥១១.

“កាមំ កាមេសុ ធម្មស្ស, តាវ សុនខោវ សន្និលាពន្ធា;
កាហិន្តិ ខុ តំ កាមា, ឆាតា សុនខំ ចណ្ហាលា។

៥១២.

“អបរិមិត្តា ទុក្ខំ, ពហ្វនិ ច ចិត្តនោមនស្សានិ;
អនុកោហិសិ កាមយុត្តោ, បដិនិស្សជ អទ្ទវេ កាមេ។

៥១៣.

“អជរម្ហិ វិជ្ជាមាណេ, កី តវ កាមេហិ យេសុ ជរា;
មរណព្យាធិគហិតា, សព្វា សព្វត្ថ ជាតិយោ។

៥១៤.

“ឥធមជរមិធមមរំ, ឥធមជរាមរំ បធមសោកំ;
អសបត្តមសម្ពាធំ, អខលិតមកយំ និរុបតាបំ។

៥១៥.

“អធិគតមិទំ ពហ្វហិ, អមតំ អជ្ជាបិ ច លកនីយមិទំ;
យោ យោនិសោ បយុញ្ញាតិ, ន ច សក្កា អយជមាណេ។

៥១៦.

“ឃុំ ភណ្ឌតិ សុមេធា, សង្ខារគតេ រតី អលកមាណ;
អនុនេន្តី អនិករត្តំ, កេសេ ច ធម៌ ឱបិ សុមេធា។

៥១៧.

“ឧដ្ឋាយ អនិករត្តោ, បញ្ចលិកោ យាចតស្សា បិតរំ សោ;
វិស្សន្តេជ សុមេធំ, បព្ពជិតុំ វិមោក្ខសច្ចទស្សា។

៥១៨.

“វិស្សន្តិតា មាតាបិតុហិ, បព្ពជិ សោកកយភីតា;
ធម៌ អភិញ្ញា សច្ចិកតា, អគ្គជលំ សិក្ខមាឆាយ។

៥១៩.

“អច្ឆរិយមត្តតំ តំ, និព្វានំ អាសិ រាជកញ្ញាយ;
បុព្ពេនិវាសចរិតំ, យថា ព្យាករិ បច្ឆិមេ កាលេ។

៥២០.

“ភគវតិ កោណាគមនេ, សង្ឃារាមម្ហិ នវនិវេសម្ហិ;
សឱយោ តិស្សោ ជនិយោ, វិហារទានំ អនាសិម្ហ។

៥២១.

“ទសក្ខត្ថំ សតក្ខត្ថំ, ទសសតក្ខត្ថំ សតានិ ច សតក្ខត្ថំ;
ទេវេសុ ឧបបដ្ឋិម្ហ, កោ បន វាទោ មនុស្សេសុ។

៥២២.

“ទេវេសុ មហិទ្ធិកា អហុម្ហ, មាណសកម្ហិ កោ បន វាទោ;

សត្វរតនស្ស មហេសី, ឥត្តិរតនំ អហំ អាសី។

៥២៣.

“សោ ហេតុ សោ បករោ, តំ មូលំ សាវ សាសនេ ខន្តិ;
តំ បឋមសមោធានំ, តំ ធម្មតាយ និព្វានំ។

៥២៤.

“វរំ ករោន្តិ យេ សទ្ធិហន្តិ, វចនំ អនោមបញ្ញស្ស;
និព្វិន្ទន្តិ ភវគតេ, និព្វិន្ទិត្វា វិវដ្ឋន្តិ” តិ។ -

ឥមា កាថា អភាសី។

តត្ថ មន្តវតិយា នគរេតិ មន្តវតីតិ វរំនាមកេ នគរេ។ រញ្ជោ កោញស្សតិ
កោញស្ស នាម រញ្ជោ មហេសីយា កុដ្ឋិម្ហិ ជាតា ជីតា អាសី។ សុមេធាតិ
នាមេន សុមេធា។ បសាធិតា សាសនករេហិតិ សត្តសាសនករេហិ អរិយេហិ
ធម្មទេសនាយ សាសនេ បសាធិតា សញ្ញាតរតនត្ថយប្បសាទា កតា។

សីលវតីតិ អាចារសីលសម្បជ្ជា។ ចិត្តកថាតិ ចិត្តធម្មកថា។ ពហុស្សតាតិ
ភិក្ខុនីនំ សន្តិកេ បរិយត្តិធម្មស្សតិយុតា។ ពុទ្ធសាសនេវិនីតាតិ វរំ បរត្ថិ, វរំ
និវត្ថិ, ឥតិ សីលំ, ឥតិ សមាធិ, ឥតិ បញ្ញាតិ សុត្តានុគតេន (ធិ. និ. ២.១៨៦)
យោនិសោមនសិការេន តទន្តតោ កិលេសានំវិនិវត្តត្តា ពុទ្ធានំ សាសនេវិនីតា
សំយតកាយវាចាចិត្តា។ ឧកយោ និសាមេថាតិ តុម្ភេ ទ្វេបិ មម វចនំ និសាមេថ,
មាតាបិតរោ ឧបគន្ធា ភណ្ឌាតីតិ យោជនា។

យទិបិ ទិព្វន្តិ នេវលោកបរិយាបន្នម្បិ ភវគតំ នាម សព្ពម្បិ អសស្សតំ
អនិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ។ កិមង្គំ បន តុច្ឆា កាមាតិ កិមង្គំ បន មាណសកា

កាមា, តេ សព្វេបិ អសារកការតោ តុច្ឆារិត្តា, សត្តជារាយំ មធុតិន្ទរិយ
អប្បស្សនា, ឯតរហិ អាយតិញ្ចវិបុលទុក្ខតាយ ពហុវិហាតា។

កដុកាតិ អនិជ្ជា។ សប្បជិកយដ្ឋេន អាសិវិស្វបមា។ យេសុ កាមេសុ។
មុច្ឆិតាតិ អដ្ឋោសិតា។ សមប្បិកាតិ សកម្មនា សព្វសោ អប្បិកា ខិត្តា,
ឧបបន្នាតិ អត្តោ។ ហញ្ញន្តេតិ ពាជីយន្តិ។

វិនិច្ឆាតេតិ អចាយេ។

អចេតនាតិ អត្តហិតចេតនាយ អភាវេន អចេតនា។
ទុក្ខសមុទយោរុទ្ធាតិ តណ្ហានិមិត្តសំសារេ អវរុទ្ធា។ ទេសេន្តេតិ ចតុសច្ចធម្មេ
ទេសិយមាទេ។ អជានន្តាតិ អត្តំ អជានន្តា។ ន ពុជ្ឈេវ អរិយសច្ចានីតិ ទុក្ខានីនិ
អរិយសច្ចានិ ន បជិតុជ្ឈន្តិ។

អម្មាតិ មាតរំ បមុខំ កត្វា អាលបតិ។ តេ ពហុតរា អជានន្តាតិ យេ
អភិនន្តន្តិ កវគតំ បិហេន្តិ ទេវេសុ ឧបបត្តិ ពុទ្ធវរទេសិតានិ សច្ចានិ អជានន្តា,
តេយេវ ច ឥមស្មី លោកេ ពហុតរាតិ យោជនា។

កវគតេ អនិច្ចម្ពីតិ សព្វស្មី កវេ អនិច្ចេ ទេវេសុ ឧបបត្តិ ន សស្សតា, ឯវំ
សន្តេបិ ន ច សន្តសន្តិ ពាលា ន ឧត្តសន្តិ ន សំវេកំ អាបជ្ឈន្តិ។ បុនប្ប្បនំ
ជាយិតព្ពស្សាតិ អបរាបរំ ឧបបជ្ជមានស្ស។

ចត្តារោវិនិច្ឆាតាតិ និរយោ តិរច្ឆានយោនិ បេត្តិវិសយោ អសុរយោនីតិ
ឥមេ ចត្តារោ សុខសមុស្សយតោវិនិច្ឆាតគតិយោ។ មនុស្សទេវបបត្តិសញ្ញិតា
បនទេវ គតិយោ កថញ្ចិ កិច្ចេន កសិរេន លព្ពន្តិ បុញ្ញកម្មស្ស ទុក្ខរត្តា។
និរយេស្វតិ សុខរហិតេសុ អចាយេសុ។

អប្បោស្សក្កាតិ អញ្ញាតិច្ឆេសុ និរុស្សក្កា។ យជិស្សន្តិ វាយមិស្សំ ភាវនំ
អនុយុញ្ជិស្សមិ, កាយកលិនា អសារេន ភវតេតេ កី អភិនន្តិតេនាតិ
យោជនា។

ភវតណ្ហាយ និរោធាតិ ភវតតាយ តណ្ហាយ និរោធិហេតុ និរោធត្ថំ។

ពុទ្ធានំ ឧប្បាទោ លទ្ធា, វិវុទ្ធិតោ និរយូបបត្តិអាទិកោ អជ្ឈិវោ អក្ខណោ,
ខណោ នវមោ ខណោ លទ្ធាតិ យោជនា។ សីលានិច្ចំ ចតុចារិសុទ្ធិសីលានិ។
ព្រហ្មចរិយន្តិ សាសនព្រហ្មចរិយំ។ នទ្ធសេយ្យន្តិ នកោបេយ្យមិ។

នតាវ អាហារំ អាហារិស្សំ គហដ្ឋាតិ “នេវ តាវ អហំ គហដ្ឋា ហុត្វា អាហារំ
អាហារិស្សមិ, សចេ បព្ពដ្ឋំ ន លភិស្សមិ, មរណាវសមេវ គតា ភវិស្សមី”តិ ឯវំ
សុមេធា មាតាបិតារោ ភណាតីតិ យោជនា។

អស្សាតិ សុមេធ�ាយ។ សត្តសោ សមភិហតោតិ អស្សហិ សត្តសោ
អភិហតមុខោ។ យជេន្តិ សញ្ញាបេតុន្តិ ចាសាទតលេ ធមាបតិទំ សុមេធំ មាតា
ច បិតា ច គិហិភាវាយ សញ្ញាបេតុ យជេន្តិ វាយមន្តិ។ “យជេន្តិ វាយមន្តិ”តិ បិ
ចាថោ, សោ ឯវត្ថោ។

កី សោចិតេនាតិ “បព្ពដ្ឋំ ន លភិស្សមី”តិ កី សោចនេន។ ទិន្នាសិ
វារណាវតិម្ហីតិ វារណាវតីនគរេ ទិន្នា អសិ។ “ទិន្នាសី”តិ វត្វា បុនបិ “ត្វំ ទិន្នា”តិ
វចនំ ទទ្យំ ទិន្នការទស្សនត្ថំ។

រដ្ឋេ អាណាតិ អនិករត្តស្ស រដ្ឋេ តវ អាណា បវត្តតិ។ ធនមិស្សរិយន្តិ
ឥមស្មី កុលេ បតិកុលេ ច ធនំ ឥស្សរិយញ្ច, ភោគា សុខា អតិរិយ ឥដ្ឋា

កោតាតិ សព្វមិទ្ធិ តុយ្ហំ ឧបជ្ជិតំ ហត្ថគតំ។ ឧហរិកាសីតិ តរុណំ ចាសិ, តស្មា
ភុញ្ញាហិ កាមភោគេ។ តេន ការណេន វារេយ្យំ ហោតុ តេ បុត្តាតិ យោជនា។

នេតិ មាតាបិតរោ។ មា ឯទិសិកានីតិ វរុចានិ រដ្ឋ អាណាធិនិ មា ភវន្តុ។
កស្មាតិ ចេ អាហា “ភកវតមសារ”ន្តិអាធិ។

កិមិវាតិ កិមិវិយ។ បូតិកាយន្តិ ឥមំ បូតិកឡេវរំ។ សវនកន្តិ
វិស្សជ្ជវិស្សគន្តុ។ ភយានកន្តិ អរិភកានំ ភយាវហំ។ កុណាបំ អភិសិសេយ្យំ
ភស្តុន្តិ កុណាបភវិតំ ចម្មបសិព្ពកំ, អសកី បក្សវិតំ អសុចិបុណ្ណំ
នានប្បការស្ស អសុចិនោ បុណ្ណំ ហុត្វា អសកី សព្ពកាលំ អធិបក្សវន្ត “មម
ឥទ”ន្តិ អភិនិវេសេយ្យំ។

កិមិវ តហំ ជានន្តិ, វិក្ខលកន្តិ អភិវិយ បដិក្កលំ អសុចិហិ មំសបេសីហិ
សោណីតេហិ ច ឧបលិត្តំ អនេកេសំ កិមិកុលានំ អាលយំ សកុណានំ
ភត្តភូតំ។ “កិមិកុលាលសកុណាភត្ត”ន្តិបិ ចាហោ, កិមីនំ
អវសិជ្ជសកុណានញ្ច ភត្តភូតន្តិ អត្ថោ។ តំ អហំ កឡេវរំ ជានន្តិ បិតា។ តំ មំ
ឥទានិ វារេយ្យវេសេន កិស្ស កេន នាម ការណេន ធិយ្យតីតិ ធស្សេតិ។ តស្ស
តញ្ច ទានំ កិមិវ កីវិយ ហោតីតិ យោជនា។

និព្ពយ្តតិ សុសានំ, អចិរំ កាយោ អបេតវិញ្ញាណោតិ អយំ កាយោ
អចិរេនេវ អបគតវិញ្ញាណោ សុសានំ និព្ពយ្តតិ ឧបនិយតិ។ ធុទ្វាតិ ធុទ្វិតោ។
កឡិវុវិយាតិ និវត្តកកដ្ឋខណ្ឌាសទិសោ។ ជិគុច្ឆមាទេហិ ញាតីហិ
ញាតិជនេហិបិ ជិគុច្ឆមាទេហិ។

ធុទ្ធនំ នំ សុសានេតិ នំ កឡេវរំ សុសានេ ធុទ្វាតា។ បរភត្តន្តិ បរេសំ
សោណាសិដ្ឋាលាធិនំ ភត្តភូតំ។ ម្ហាយន្តិ ជិគុច្ឆន្តាតិ “ឥមស្ស បច្ឆតោ អាគតា”តិ

ឯត្ថកេនាបិ ជិតុច្ឆមាណ សសីសំ និមុដ្ឋន្តា ឆ្លាយន្តិ, បកេវ ដុដ្ឋវន្តោ។ និយកា
មាតាបិតរោតិ អត្តនោ មាតាបិតរោបិ។ កី បន សាធារណា ជនតាតិ ឥតរោ
បន សមូហោ ជិតុច្ឆតីតិ កិមេវ វត្តព្វំ។

អដ្ឋោសីតាតិ តណ្ហាវសេន អភិនិវិជ្ជា។ អសារេតិ និច្ចសារាទិសារវហិតេ។

វិនិព្វជិតាតិ វិញ្ញាណវិនិព្វោកំ កត្វា។ គន្ធស្ស អសហមាណាតិ គន្ធិ អស្ស
កាយស្ស អសហន្តិ។ សកាបិ មាតាតិ អត្តនោ មាតាបិ ជិតុច្ឆយ្យ
កោដ្ឋាសានំ វិនិព្វន្តនេន បជិត្តលភាវាយ សុដ្ឋតំ ឧបដ្ឋហនតោ។

ឧទ្ធាតុអាយតនន្តិ រូបក្ខន្ធានយោ ឥមេ បញ្ចក្ខន្ធា, ចក្ខុធាតុអានយោ
ឥមា អដ្ឋាវសធាតុយោ, ចក្ខុយតនាធិនិ ឥមា និ ធានសាយតនាធិតិ ឯវំ ឧទ្ធា
ធាតុយោ អាយតនានិ ចាតិ សព្វំ ឥទំ រូចារូបធម្មជាតំ សមេច្ច សម្ពុយ្យ
បច្ចយេហិ កតត្តា សង្ខតំ, តយិទំ តស្មី ភវេ បវត្តមាណំ ទុក្ខំ, ជាតិបច្ចយត្តា
ជាតិមូលកន្តិ។ ឯវំ យោនិសោ ឧចាយេន អនុវិចិនន្តិ ចិន្តយន្តិ, វារេយ្យំ វិវាហំ,
កិស្ស កេន ការណេន ឥច្ឆិស្សាមិ។

“សីលានិ ព្រហ្មចរិយំ, បព្ពដ្ឋា ទុក្ខរា”តិ យទេតំ មាតាបិតូហិ វុត្តំ តស្ស
បជិវចនំ ធាតុ “ទិវសេ ទិវសេ”តិ អាទិ វុត្តំ។ តត្ថ ទិវសេ ទិវសេ តិសត្តិសតានិ
នវនវា បតេយ្យំ កាយម្ហីតិ ទិនេ ទិនេ តីណិ សត្តិសតានិ តាវទេវ
បីតនិសិតភាវេន អភិនវានិ កាយស្មី សម្បតេយ្យំ។ វស្សសតម្បិ ច ឃាតោ
សេយ្យោតិ និវន្តំ វស្សសតម្បិ បតមាណោ យថាវុត្តោ សត្តិឃាតោ សេយ្យោ។
ទុក្ខស្ស ចេវំ ឧយោតិ ឯវំ ចេ វុត្តទុក្ខស្ស បរិក្ខយោ ភវេយ្យ, ឯវំ មហន្តម្បិ
បវត្តិទុក្ខំ អធិវាសេត្វា និព្វានាធិគមាយ ឧស្សាហោ ករណីយោតិ
អធិប្បាយោ។

អង្គបកប្រែតិ សម្បជីវ្ឌ្ឍយ្យ។ ឯវង្គិ វុត្តនយេន។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - យោ
បុគ្គលោ អនមតក្កំ សំសារំ អបរិមាណញ្ច វង្គុក្ខំ ធីបេន្តំ សត្តុនោ វចនំ
វិញ្ញាយ បិតោ យថាវុត្តំ សត្តិឃាតទុក្ខំ សម្បជីវ្ឌ្ឍយ្យ, តេន ចេវ វង្គុក្ខស្ស
បរិក្ខយោ សិយាតិ។ តេនាហា - “ធីយោ តេសំ សំសារោ, បុនប្បុនញ្ច
ហញ្ញមាណ”ន្តិ, អបរាបរំ ជាតិជរាព្យាធិមរណាធិហិ ពាធិយមាណន្តិ អត្ថោ។

អសុរកាយេតិ កាលកក្ខាភាធិ បេតាសុរនិកាយេ។ ឃាតាតិ
កាយចិត្តានំ ឧបឃាតា វដា។

ពហូតិ បញ្ចវិធពន្ធនាធិកម្មការណាវសេន បវត្តិយមាណា ពហូ
អនេកឃាតា។ វិនិចាតកតស្សាតិ សេសាថាយសង្ខាតំ វិនិចាតំ
ឧបកតស្សាបិ។ បិដ្ឋិយមាណស្សាតិ តិវច្ឆានាធិអត្តកាវេ អភិឃាតាធិហិ
អាពាធិយមាណស្ស។ ទេវេសុបិ អត្តាណន្តិ ទេវត្តកាវេសុបិ តាណំ នត្តិ
រាគបរិឡាហាធិនា សទុក្ខសវិឃាតការតោ។ និព្វានសុខា បរំ នត្តិ
និព្វានសុខតោ បរំ អញ្ញំ ឧត្តមំ សុខំ នាម នត្តិ លោកិយសុខស្ស
វិបរិណាមសង្ខារទុក្ខសភាវត្តា។ តេនាហា ភគវា - “និព្វានំ បរមំ សុខ”ន្តិ (ធម៌. ប.
២០៣-២០៤)។

បត្តា តេ និព្វានន្តិ តេ និព្វានំ បត្តាយេវ នាម។ អថ វា តេយេវ និព្វានំ បត្តា។
យេ យុត្តា ទសពលស្ស ចាវចនេតិ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស សាសនេ យេ យុត្តា
បយុត្តា។

និព្វិន្ទាតិ វិវត្តា។ មេតិ មយា។ វង្គសមាតិ សុវាណវមជ្ជសទិសា។
តាលវត្ថុកតាតិ តាលស្ស បតិជ្ជានសទិសា កតា។

អថាតិ បន្ទា, មាតាបិតាតូច អត្តនោ អដ្ឋាសយំ បវេទេត្វា អនិករត្តស្ស ច
អាគតការំ សុត្វា។ អសិតនិចិតមុទុកេតិ ឥន្ទនិលភមរសមាណវណ្ណតាយ
អសិតេ, យនកាវេន និចិតេ, សិម្ពលិតូលសមសម្ពស្សតាយ មុទុកេ។ កេសេ
ខត្តន ជិន្និយាតិ អត្តនោ កេសេ សុនិសិតេន អសិនា ជិន្និត្វា។ ចាសាធំ
បិទហិត្វាតិ អត្តនោ វសនចាសាទេ សិរិគព្វំ បិដាយ, តស្ស ធ្វារំ ជកេត្វាតិ
អត្តោ។ បឋមជ្ឈានំ សមាបជ្ជិតិ ខត្តន ជិន្នេ អត្តនោ កេសេ បុរតោ បេត្វា
តត្ថ បដិក្កលមនសិការំ បវេត្តន្តិ យថាឧបជ្ជិតេ និមិត្តេ ឧប្បន្នំ បឋមំ ឈានំ
វសីការំ អាចាទេត្វា សមាបជ្ជិ។

សា ច សុមេតា តហិ ចាសាទេ សមាបន្នា ឈានន្តិ អធិប្បាយោ។ អនិច្ចសញ្ញំ
សុភាវេតីតិ ឈានតោ វុជ្ជហិត្វា ឈានំ ចាទកំ កត្វា វិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា
“យំកិញ្ច រូប”ន្តិអាទិនា (អ. និ. ៤.១៨១; ម. និ. ១.២២៤; បដិ. ម. ១.៤៨)
អនិច្ចានុបស្សនំ សុដ្ឋភាវេតិ, អនិច្ចសញ្ញាកហណេវ ចេត្ត ទុក្ខសញ្ញាជីនម្បិ
គហណំ កតត្តិ វេទិតព្វំ។

មណីកនកក្ខសិតផ្កាតិ មណីវិចិត្តេហិ ហេមមាលាលង្ការេហិ
វិក្ខុសិតគត្តោ។

រដ្ឋេ អាណាតិអាទិ យាចិតាការនិទស្សនំ។ តត្ថ អាណាតិ អាទិបច្ចំ។
ឥស្សរិយន្តិ យសោវិកវសម្បត្តិ។ ភោតា សុខាតិ ឥដ្ឋា មនាបិយា
កាមូបភោតា។ ទហិកាសីតិ ត្វំ ឥនានិ ទហាវា តរុណី អសិ។

និស្សជ្ជំតេ រដ្ឋន្តិ មហ្គំ សព្ពម្បិ តិយោជនិកំ រដ្ឋំ តុហ្គំ បរិច្ឆត្តំ, តំ បដិបដ្ឋិត្វា
កោគេ ច ភុញ្ញស្ស, អយំ មំ កាមេហិយេវ និមន្តេតីតិ មា ទុម្ពនា អហោសិ។
ទេហិ ធានានីតិ យថារុចិយា មហន្តានិ ធានានិ សមណាព្រាហ្មណេសុ បវេត្តហិ,

មាតាបិតារោតេ ទុក្ខិតា ទោមនស្សប្បត្តា តវ បព្ពដ្ឋាធិប្បាយំ សុត្វា តស្មា
កាមេ បរិភូញ្ជន្តិ។ តេបិ ឧបជ្ឈហន្តិ តេសំ ចិត្តំ ទុក្ខា មោចេហិតិ វេមេត្ថ
បទត្ថយោជនា វេទិតញ្ចា។

មា កាមេ អភិទន្ធិតិ វត្ថុកាមេ កិលេសកាមេ មា អភិទន្ធិ។ អថ ខោតេសុ
កាមេសុ អាទីនំ ទោសំ មយ្ហំ វេនានុសារេន បស្ស ញ្ញាណចក្កនា
ឡិលោកេហិ។

ចាតុទ្ធិចោតិ ជម្ពុទ្ធិចាទីនំ ចតុន្នំ មហាទីចានំ ឥស្សរោ។ មន្វាតាតិ
វេនាមោ រាជា, កាមភោគីនំ អត្តោ អគ្គត្វតោ អាសិ។ តេនាហ ភគវា -
“រាហុគ្គំ អត្តភារីនំ, មន្វាតា កាមភោគីន”ន្តិ (អ. និ. ៤.១៥)។ អតិត្តោ
កាលដ្ឋតោតិ ចតុរាសីតិវស្សសហស្សនិ កុមារកិឡាវសេន
ចតុរាសីតិវស្សសហស្សនិ ឡិបរជ្ជវសេន ចតុរាសីតិវស្សសហស្សនិ ចក្កវត្ថិ
រាជា ហុត្វា ទេវភោគសទិសេ ភោគេ ភុញ្ជិត្វា ធន្តិសាយ សក្កានំ
អាយុប្បមាណកាលំ តាវតីសកវេន សគ្គសម្បត្តិ អនុភវិត្វាបិ កាមេហិ
អតិត្តោវ កាលដ្ឋតោ។ ន ចស្ស បរិបូរិតា ឥន្ទ្រា អស្ស មន្វាតុរញ្ញោ កាមេសុ
អាសា ន ច បរិបុណ្ណា អាសិ។

សត្ត រតនានិ វស្សយ្យាតិ សត្តបិ រតនានិ, វុដ្ឋិមា ទេវោ ទសទិសា
ព្យាបេត្វា, សមន្តេន សមន្តតោ បុរិសស្ស វុចិវសេន យទិបិ វស្សយ្យ, យថា តំ
មន្វាតុមហារាជស្ស វេនំ សន្តេបិ ន ចត្ថិ តិត្ថិ កាមាទំ, អតិត្តោវ មរត្តិ នរា។
តេនាហ ភគវា - “ន កហាបណាវស្សេន, តិត្ថិ កាមេសុ វិជ្ជតី”តិ (ធជ. ប. ១៨៦;
ជា. ១.៣.២៣)។

អសិស្សលូបមា កាមា អធិកុដ្ឋនជ្ជន, សប្បសិរោបមា សប្បជិកយជ្ជន,
ឧក្កោបមា តិណ្ហក្កោបមា អនុទហនជ្ជន។ តេនាហ “អនុទហន្តី” តិ។
អដ្ឋិកផ្តលសន្និកា អប្បស្សាទជ្ជន។

មហាវិសាតិ ហាលាហាលាទិមហាវិសសទិសា។ អយមូលាតិ អយស្ស
ទុក្ខស្ស មូលា ការណាភូតា។ តេនាហ “ទុខប្បូលា” តិ។

រុក្ខប្បលូបមា អដ្ឋបច្ចដ្ឋានំ ជលិកញ្ជនជ្ជន។ មំសបេស្សបមា
ពហុសាធារណជ្ជន។ សុបិនោបមា ឥត្តរបច្ចបដ្ឋានជ្ជន មាយាវិយ
បលោភនតោ។ តេនាហ “វញ្ញនិយា” តិ, វញ្ញកាតិ អត្ថោ។ យាចិតក្កបមាតិ
យាចិតកកណ្ហាសទិសា តាវកាលិកជ្ជន។

សត្តិស្សលូបមា វិនិវដ្ឋនជ្ជន។ រុដ្ឋនជ្ជន រោគោ ទុក្ខតាសុលភត្តា។ គណ្ហោ
កិលេសាសុចិបក្សរណតោ។ ទុក្ខប្បាទនជ្ជន អយំ។ មរណាសម្មាបនេន និយំ។
អដ្ឋារកាសុសទិសា មហាភិតាបនជ្ជន។ ភយហេតុតាយ ចេវ
វេទកបហូតតាយ ច ភយំ វេនោ នាម, កាមាតិ យោជនា។

អក្ខតា អន្តរាយកាតិ “សគ្គមគ្គាធិគមស្ស និព្វានតាមិមគ្គស្ស ច
អន្តរាយករា” តិ ចក្កភូតេហិ ពុទ្ធាធិហិ វុត្តា។ គច្ឆថាតិ អនិករត្តំ សបរិសំ
វិស្សជ្ជេតិ។

កី មម បរោ ករិស្សតីតិ បរោ អញ្ញោ មម កី នាម ហិតំ ករិស្សតិ អត្ថនោ
សីសម្ពិ ឧត្តមផ្តេ ឯកាទសហិ អគ្គិហិ ឧប្បមាទេ។ តេនាហ “អនុពានុ
ជរាមរណ” តិ។ តស្ស ជរាមរណស្ស សីសខាហស្ស, យាតាយ សមុគ្គាតាយ,
យជិតត្ថំ វាយមិតត្ថំ។

ធម៌ន្តិ ធម៌មាយំ។ ឥន្ទមរោចន្តិ ឥន្ទំ “ធីយោ ពាលានំ សំសារោ”តិអាទិកំ
សំវេគសំវត្ថុនកំ វចនំ អរោចំ។

ធីយោ ពាលានំ សំសារោតិ កិលេសកម្មវិចារក្កតានំ ខន្ធយតនាធិនំ
បដិចាដិបវត្តិសម្ពាតោ សំសារោ អបរិញ្ញាតវត្ថុកានំ អនុពាលានំ ធីយោ
ពុទ្ធភ្យាណោនបិ អបរិច្ឆិន្ទនិយោ។ យថា ហិ អនុបច្ឆិន្ទត្តា អវិជ្ជាតណ្ហានំ
អបរិច្ឆិន្ទតាយេវ ភវបពនុស្ស បុញ្ញា កោដិ ន បញ្ញាយតិ, ឯវំ បរាបិ កោដិតិ។
បុនប្បុនញោ រោទតន្តិ អបរាបរំ សោកវសេន រុទន្ទានំ។ ឥមិនាបិ អវិជ្ជាតណ្ហានំ
អនុបច្ឆិន្ទតំយេវ តេសំវិភាវេតិ។

អស្សុ ជញ្ញំ រុជិរន្តិ យំ ញាតិព្យសនាទិនា ដុដ្ឋានំ រោទន្ទានំ អស្សុ ជ
នារកកាលេ មាតុជនតោ បីតំ ជញ្ញញោ យញោ បច្ឆតិកេហិ ឃាតិតានំ រុជិរំ។
សំសារំ អនមតគ្គតោ សំសារស្ស អនុអមតគ្គត្តា ញាណោន អនុគន្ធាបិ
អមតអគ្គត្តា អវិទិតគ្គត្តា ឥមិនា ធីយេន អនុនា សត្តានំ សំសារតំ, អបរាបរំ
សំសារន្ទានំ សំសារតំ សរាហិ, តំ “កីវ ពហុក”ន្តិ អនុស្សរាហិ, អជ្ជនំ សន្និចយំ
សរាហិ អនុស្សរ, ឧបធាវេហិតិ អត្ថោ។

ឥនាទិ អាទិនវស្ស ពហុការញោ ឧបមាយ ទស្សេតុំ “សរ ជតុរោទធី”តិ
កាជមាហា។ តត្ថ សរ ជតុរោទធី ឧបនីតេ អស្សុជញ្ញរុជិរម្ហិតិ ឥមេសំ សត្តានំ
អនមតគ្គសំសារេ សំសារន្ទានំ ឯកេកស្សបិ អស្សុម្ហិ ជញ្ញោ រុជិរម្ហិ ជ
បមាណតោ ឧបមេតត្ថេ ជតុរោទធី ជត្តារោ មហាសមុទ្ធ ឧបមាវសេន ពុទ្ធហិ
ឧបនីតេ សរ សរាហិ។ ឯកកប្បមជ្ជនំ, សញ្ញាយំ វិបុលេន សមន្តិ ឯកស្ស
បុគ្គលស្ស ឯកស្មី កប្បេ អជ្ជនំ សញ្ញាយំ វេបុល្លបត្តតេន សមំ ឧបនីតំ សរ។
វុត្តម្បិ ចេសំ -

“ឯកស្ស័រកេន កេហ្មន, បុគ្គលស្ស័រដ្ឋសញ្ញាយោ;
សិយា បព្ពតសមោ រាសិ, ឥតិ វុត្ថំ មហេសិណ។

“សោ ខោ បណាយំ អក្ខតោ, វេបុល្លោ បព្ពតោ មហា;
ឧត្តរោ គិដ្ឋកូជស្ស, មគធានំ គិវត្តជេ” តិ។ (សំ. និ. ២.១៣៣);

មហី ជម្ពូជីបមុបដីតំ។ កោលជ្ជមត្តគុដ្ឋិកា, មាតា មាតុស្ស័រ
នប្បហោន្តិ តិ ជម្ពូជីចោតិសដ្ឋាតំ មហាបថី កោលជ្ជមត្តា ពនរជ្ជមត្តា
គុដ្ឋិកា កត្វា តត្ថកេកា “អយំ មេ មាតុ, អយំ មេ មាតុមាត្វ” តិ ឯវំ
វិភាជិយមាណេ តា គុដ្ឋិកា មាតា មាតុស្ស័រ នប្បហោន្តិ, មាតា មាតុសុ
អឌីណាស្ស័រ បរិយន្តិកា តា គុដ្ឋិកា បរិក្ខយំ បរិយាធានំ គច្ឆេយ្យំ, ន ត្រូវ
អនមតគ្គេ សំសារេ សំសរតោ សត្តស្ស មាតុមាតរោ តិ។ ឯវំ ជម្ពូជីបមហី
សំសារស្ស ជីយភាវេន ឧបមាភាវេន ឧបដីតំ មនសិ ករោហិតិ។

តិណាកដ្ឋសាខាបលាសន្តិ តិណាញ កដ្ឋញ សាខាបលាសញ។ ឧបដីតន្តិ
ឧបមាភាវេន ឧបដីតំ។ អនមតគ្គតោតិ សំសារស្ស អនមតគ្គភាវតោ។
ចតុរុត្តិកា យជិកាតិ ចតុរុត្តិលប្បមាណានិ ខណ្ឌានិ។ បិតុបិតុស្ស័រ
នប្បហោន្តិ តិ បិតុបិតាមហេសុ ឯវំ តា យជិកា នប្បហោន្តិ។ ឥទំ វុត្ថំ ហោតិ -
ឥមស្មី លោកេ សត្តំ តិណាញ កដ្ឋញ សាខាបលាសញ ចតុរុត្តិកា កត្វា
តត្ថកេកា “អយំ មេ បិតុ, អយំ មេ បិតាមហេសុ” តិ វិភាជិយមាណេ តា
យជិកា បរិក្ខយំ បរិយាធានំ គច្ឆេយ្យំ, ន ត្រូវ អនមតគ្គេ សំសារេ សំសរតោ
សត្តស្ស បិតុបិតាមហា តិ។ ឯវំ តិណាញ កដ្ឋញ សាខាបលាសញ សំសារស្ស
ជីយភាវេន ឧបដីតំ សរាហិតិ។ ឥមស្មី បន ហ្មឺន -

“អនមតត្ថោយំ, ភិក្ខុវេ, សំសារោ, បុព្វា កោដិ ន បញ្ញាយតិ
អវិជ្ជានីវរណានំ សត្តានំ តណ្ហាសំយោជនានំ សន្ធាវតំ សំសរតំ។ តំ កី មញ្ញេ, ភិក្ខុវេ, កតមំ នុ ខោ ពហុតរំ, យំ វា វោ ឥមិនា ធិយេន អនុនា សន្ធាវតំ
សំសរតំ អមនាបសម្មយោគា មនាបវិប្បយោគា កន្តន្តានំ រោទន្តានំ
អស្សបស្សន្នំ បក្សវិតំ, យំ វា ចតុសុ មហាសមុទ្កេសុ ឧទក”ន្តិអាទិកា (សំ. និ.
២.១២៦) - ‘អនមតត្ថោយំ’ អាហរិតត្តា។

សរ កាលាកច្ចបន្តិ ឧភយក្ខិកាលាំ កច្ចបំ អនុស្សរ។ បុព្វសមុទ្កេ
អបរតោ ច យុគនិទ្ទន្តិ បុរតិមសមុទ្កេ អបរតោ ច បច្ឆិមុត្តរនក្ខិណសមុទ្កេ
វាតវេគេន បរិព្ពមន្តស្ស យុគស្ស ឯកច្ឆិទ្ធំ។ សិរំ តស្ស ច បដិមុក្ខន្តិ
កាលាកច្ចបស្ស សីសំ តស្ស ច វស្សសតស្ស វស្សសតស្ស អច្ចយេន គីរំ
ឧក្ខិបន្តស្ស សីសស្ស យុគច្ឆិទ្កេ បវេសនព្វា សរ។ មនុស្សលាភម្ហិ ឱបម្ពន្តិ តយិទំ
សព្វម្បី ពុទ្ធប្បាទធម្មទេសនាសុ វិយ មនុស្សត្ថលាភេ ឱបម្ពំ កត្វា បញ្ញាយ សរ,
តស្ស អតីរំ ទុល្លភសភាវត្ថំ សារជ្ជកយស្សបិ អតិច្ឆសភាវត្ថា។ វុត្តញ្ញោតំ -
“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខុវេ, បុរិសោ មហាសមុទ្កេ ឯកច្ឆិក្កន្ធន្នំ យុគំ
បក្ខិបេយ្យា” តិអាទិ (ម. និ. ៣.២៥២; សំ. និ. ៥.១១១៧)។

សរ រូបំ ដេណបិណ្ណោបមស្សតិ វិមជ្ជាសហនតោ ដេណបិណ្ណាសទិសស្ស
អនេកានត្ថសន្និចាតតោ កាយសម្ពាតស្ស កលិនោ, និច្ចសារាទិវិរហេន
អសារស្ស រូបំ អសុចិទុក្កន្នំ ដេតុច្ចបដិក្ខុលភាវំ សរ។ ខន្ទេ បស្ស អនិច្ចេតិ
បញ្ចបិ ឧបាទានក្ខន្ធមុត្វា ហត្វា អភាវជ្ជេន អនិច្ចេ បស្ស ព្យាណចក្ខុនា
ឱលោកេហិ។ សរហិ និរយេ ពហុវិយាតេតិ អដ្ឋ មហានិរយេ
សោឡសឧស្សននិរយេ ច ពហុវិយាតេ ពហុទុក្ខេ មហាទុក្ខេ ច អនុស្សរ។

សរ កងសី វង្សន្តោតិ បុនប្បុនំ តាសុ តាសុ ជាតិសុ អបរាបរំ ឧប្បត្តិយា
បុនប្បុនំ កងសី សុសានំ អាឡូហានមេវ វង្សន្តោ សត្ត អនុស្សរ។ “វង្សន្តោ” តិ វា
ចាឡិ, តំ វង្សន្តោតិ យោជនា។ កុម្មីលភយានីតិ ឧទរចោសនត្ថំ
អកិច្ចការីតាវសេន ឌីទិកត្តភយានី។ វុត្តញ្ចា “កុម្មីលភយន្តិ ខោ, ភិក្ខុវេ,
ឌីទិកត្តស្បុតំ អធិវចន” ត្ថិ (អ. និ. ៤.១២២)។ សរាហិ ចត្តារិ សច្ចានីតិ “ឥទំ
ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ... បេ... អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទា អរិយសច្ច” ត្ថិ ចត្តារិ
អរិយសច្ចានិ យាថាវតោ អនុស្សរ ឧបធារេហិ។

ឯ វាជបុត្តិ អនេកាការវោការំ អនុស្សរណាវសេន កាមេសុ សំសារេ ច
អាទិនំ បកាសេត្វា ឥទានិ ព្យតិរេកេនបិ តំ បកាសេត្ថំ “អមតម្ភិ
វិជ្ជមានេ” តិ អាទិមាហា។ តត្ថ អមតម្ភិវិជ្ជមានេតិ សម្មាសម្ពុទ្ធន
មហាករុណាយ ឧបនីតេ សទ្ធម្មាមតេ ឧបលព្ពមានេ។ កី តវ បញ្ចកដុកេន
បីតេនាតិ បរិយេសនា បរិគ្គហោ អារក្ខា បរិភោគោ វិចារកោ ចាតិ បញ្ចសុបិ
ហានេសុ តិ ឱណាតវទុក្ខានុពានុតាយ សវិយាតត្តា សឧចាយាសត្តា កី តុយ្ហំ
បញ្ចកដុកេន បញ្ចកាមគុណាវសេន បីតេន? ឥទានិ វុត្តមេវត្ថំ ចាកជតវំ
ករោន្តិ អាហា - “សព្វា ហិ កាមាវតិយោ, កដុកតរា បញ្ចកដុកេនា” តិ, អតិវិយ
កដុកតរាតិ អត្ថោ។

យេ បរិឡាហាតិ យេ កាមា សម្បតិ កិលេសបរិឡាហាន អាយតី
វិចារកបរិឡាហាន ច សបរិឡាហា មហាវិយាតា។ ជលីតា កុដិតា កម្សីតា
សន្តាបិតាតិ ឯកាទសហិ អគ្គិហិ បដ្ឋលីតា បក្កុដិតា ច ហុត្វា តំសមដ្ឋីនំ
កម្សនកា សន្តាបនកា ច។

អសបត្តម្ភិ តិ សបត្តវហិតេ នេក្ខម្មេ។ សមាទេតិ សន្តេវិជ្ជមានេ។
“ពហុសបត្តា” តិ វត្វា យេហិ ពហុ សបត្តា, តេ ទស្សេតុ “រាជគី” តិ អាទិ វុត្តំ។

រាជ្យហិ ច អគ្គិនា ច ចោរេហិ ច ឧទកេន ច ឆាយាធាធិអប្បិយេហិ ច
រាជគ្គិចោរឧទកប្បិយេហិ សាធារណតោ តេស្វេវេបមា វុត្តា។

យេសុ វុធិពន្លោតិ យេសុ កាមេសុ កាមនិមិត្តំ
មរណាចោដនាធិបិក្កិលេសោ អនុពន្ធនាធិពន្លោ ច ហោតីតិ អត្ថោ។
កាមេស្វតិអាធិ វុត្តស្សេវុត្តស្ស ចាកជករណំ។ តត្ថ ហិ ហេតុអត្ថ
និចាតោ។ យស្មា កាមេសុ កាមហេតុ ឥមេ សត្តា វុធិពន្ធនុក្ខានិ អនុកវុត្ត
ចាបុណ្ណិ, តស្មា អាហា - “អសកាមា”តិ, កាមា នាមេតេ អសន្តោ ហិ
លាមកាតិ អត្ថោ។ “អហាកាមា”តិ វា ចាថោ, សោ ឯវត្ថោ។ អហាតិ ហិ
លាមកបិយាយោ “អហាលោកិត្តិយោ នាមា”តិអាធិសុ វិយ។

អាធិបិកាតិ បដ្ឋលីតា។ តិណុក្កាតិ តិណោហិ កតា ឧក្កា។ ធម្មាន្តិយេ តេ
មុញ្ញាន្តិ យេ សត្តា តេ កាមេ ន មុញ្ញាន្តិ, អញ្ញនត្ថ គណ្ណាន្តិ, តេ ធម្មាន្តិយេវ,
សម្មតិ អាយតិញ្ច ឈាបន្តិ។

មា អប្បកស្ស ហេតុតិ បុប្ផស្សនសទិសស្ស បរិត្តកស្ស កាមសុខស្ស
ហេតុ វិបុលំ ឧឡារំ បណីតញ្ច លោកុត្តរំ សុខំ មា ជហិ មា ធម្មហិ។ មា
បុប្ផលោមោវ ពជ្ជិសំ គិលីត្វាតិ អាមិសលោភេន ពជ្ជិសំ គិលីត្វា ព្យសនំ
ចាបុណ្ណោ “បុប្ផលោមា”តិ លទ្ធនាមោ មច្ឆាវិយ កាមេ អបរិច្ឆជិត្វា មា
បច្ឆាវិហញ្ញាសិ បច្ឆាវិយាជំ អាបដ្ឋសិ។

សុនខោវ សម្ពុលាពន្លោតិ យថា គទ្គុលេន ពន្លោ សុនខោ គទ្គុលេន ចម្ពេ
ឧបនិពន្លោ អញ្ញតោ គន្តំ អសក្កោន្លោ តត្ថេវ បរិត្តមតិ, ឯវំ ត្ថំ កាមតណ្ហាយ
ពន្លោ, ឥនានិ កាមំ យធិបិ កាមេសុ តាវ ធមស្ស ឥន្ទ្រិយានិ ធមេហិ។ កាហិធិ ឧ
តំ កាមា, នាតា សុនខំ ចណ្ហាលាតិ ខូតិ និចាតមត្តំ។ តេ បន កាមា តំ តថា

ករិស្សន្តិ, យថា ឆាតជ្ឈត្តា សចាកា សុនទំ លភិត្វា អនយព្យសនំ ចាបេន្តិតិ
អត្ថោ។

អបរិមិតព្វា ទុក្ខន្តិ អបរិមាណំ “ឯត្តក”ន្តិ បរិច្ឆិន្ទិតុំ អសក្កុណោយ្យំ
និរយាទីសុ កាយិកំ ទុក្ខំ។ ពហូនិ ច ចិត្តនោមនស្សន្តិតិ ចិត្តេ លព្ពមាធានិ
ពហូនិ អនេកានិ នោមនស្សន្តិ ចេតោទុក្ខានិ។ អនុភោហាសីតិ អនុភវិស្សសិ។
កាមយុត្តោតិ កាមេហិ យុត្តោ, តេ អប្បដិនិស្សន្នន្តោ។ បដិនិស្សន្ន អទុវេ
កាមេតិ អទុវេហិ អនិច្ចេហិ កាមេហិ វិនិស្សន្ន អបេហិតិ អត្ថោ។

ជរាមរណាព្យាធិគហិតា, សព្វា សព្វត្ថ ជាតិយោតិ យស្មា ហីនាធិភេទភិន្នា
សព្វត្ថ ភវាទីសុ ជាតិយោ ជរាមរណាព្យាធិនា ច គហិតា, តេហិ អបរិមុត្តា,
តស្មា អជរម្ហិ និព្វានេ វិជ្ជមានេ ជរាធិហិ អបរិមុត្តេហិ កាមេហិ កី តវ
បយោជនន្តិ យោជនា។

ឯវំ និព្វានគុណាទស្សនមុខេន កាមេសុ ភវេសុ ច អាទីនវំ បកាសេត្វា
ឥនានិ និព្វត្តិតំ និព្វានគុណាមេវ បកាសេន្តិ “ឥនមជរ”ន្តិអាទិនា ទ្វេ តាថា
អភាសិ។ តត្ថ ឥនមជរន្តិ ឥនមេវេកំ អត្ថនិ ជរាភាវតោ អធិគតស្ស ច
ជរាភាវហេតុតោ អជរំ។ ឥនមមរន្តិ ឯត្តាបិ ឯសេវ នយោ។ ឥនមជរាមរន្តិ
តទុក្ខយមេកជ្ឈំ កត្វា ថោមនាវសេន វេទតិ។ បទន្តិ វដ្តទុក្ខតោ មុច្ចិតុកាមេហិ
បព្ពជិតព្ពតោ បដិបដ្ឋិតព្ពតោ បទំ។ សោកហេតុនំ អភាវតោ សោកាភាវតោ
ច អសោកំ។ សបត្តករធម្មាភាវតោ អសបត្តំ។ កិលេសសម្ពាធាភាវតោ
អសម្ពាធំ។ ខលិតសម្ពាធានំ ទុច្ចរិតានំ អភាវេន អខលិតំ។
អត្តានុវាទាធិកយានំ វដ្តកយស្ស ច សព្វសោ អភាវា អភយំ។ ទុក្ខបតាបស្ស
កិលេសស្សបិ អភាវេន និរុបតាបំ។ សព្វមេតំ អមតមហានិព្វានមេវ សន្ធាយ

វេទតិ។ តញ្ញា សា អនុស្សវាទិសិទ្ធន អាការេន អត្តនោ ឧបជ្ជហន្តិ តេសំ
បច្ចុក្ខតោ ធស្សេន្តិវិយ “ឥទ”ន្តិ អវោច។

អវិគតមិទំ ពហូហិ អមតន្តិ ឥទំ អមតំ និព្វានំ ពហូហិ
អនន្តអបរិមាណោហិ ពុទ្ធាធិហិ អរិយេហិ អធិគតំ ញាតំ អត្តនោ បច្ចុក្ខំ កតំ។
ន កេវលំ តេហិ អធិគតមេវ សន្ធាយ វេទតិ, អថ ខោ អជ្ជាបិ ច លភនីយំ
ឥនានិបិ អធិគមនីយំ អធិគន្តំ សក្កា។ កេន លភនីយន្តិ អាហា “យោ យោនិសោ
បយុញ្ញតិ”តិ, យោ បុគ្គលោ យោនិសោ ឧចាយេន សត្តារា ទិន្នឱវាទេ បត្វា
យុញ្ញតិ សម្មាបយោគញ្ច ករោតិ, តេន លភនីយន្តិ យោជនា។ ន ច សក្កា
អយជមាណោតិ យោ បន យោនិសោ ន បយុញ្ញតិ, តេន អយជមាណេន ន ច
សក្កា, កនាទិបិ លទ្ធិំ ន សក្កាយេវាតិ អត្ថោ។

ឯវំ ភណាតិ សុមេធាតិ ឯវំ វុត្តប្បការេន សុមេធា រាជកញ្ញា សំសារេ
អត្តនោ សំវេគធិបនី កាមេសុ និព្វេជភាគិនី ធម្មកថំ កថេតិ។ សម្ព័រកតេ វតី
អលភមាណាតិ អណុមត្ថេបិ សម្ព័របវត្ថេ អភិវតី អវិន្តន្តិ។ អនុនេន្តិ អនិករត្តន្តិ
អនិករត្តំ រាជានំ សញ្ញាបេន្តិ។ កេសេ ច ធម៌ ឱបីតិ អត្តនោ ខគ្គេន ធិន្នេ កេសេ
ច ភូមិយំ ឱបិ ធម្មេសិ។

យាចតស្សា បិតរំ សោតិ សោ អនិករត្ថោ អស្សា សុមេធាយ បិតរំ
កោញ្ចរាជានំ យាចតិ។ កិន្តិ យាចតិ អាហា “វិស្សន្នេច សុមេធំ, បព្ពជិតុ
វិមោក្ខសច្ចទស្ស”តិ, សុមេធំ រាជបុត្តិ បព្ពជិតុ វិស្សន្នេច, សា ច បព្ពជិត្វា
វិមោក្ខសច្ចទស្ស អវិបរីតនិព្វានទស្សវិនី ហោត្ថតិ អត្ថោ។

សោកភយភីតាតិ ញាតិវិយោគាធិហេតុតោ សព្ពស្មាបិ សំសារភយតោ
ភីតាញាណុត្តរវសេន ឧត្រាសីតា។ សិក្ខមាឆាយាតិ សិក្ខមាឆាយ
សមាឆាយ ធម៌ អភិញ្ញា សង្ខិកតា, តតោ ឯវ អគ្គដលំ អរហន្តំ សង្ខិកតំ។

អច្ឆរិយមព្ពតំ តំ, ទិព្ពានំ អាសិ រាជកញ្ញាយាតិ រាជបុត្រិយា សុមេឆាយ
កិលេសេហិ បរិទិព្ពានំ អច្ឆរិយំ អព្ពតញ្ច អាសិ។ ធម្មភិញ្ញាវ សិទ្ធិយា កថន្តិ ចេ
បុព្ពេនិវាសចរិតំ, យថា ព្យាករិ បដ្ឋិមេ កាលេតិ, បដ្ឋិមេ ខន្ធបរិទិព្ពានកាលេ
អត្ថនោ បុព្ពេនិវាសបរិយាបន្នចរិតំ យថា ព្យាកាសិ, តថា តំ ជាទិព្ពន្តិ។

បុព្ពេនិវាសំ បន តាយ យថា ព្យាកតំ, តំ ឧស្សេតុំ “ភគវតិ
កោណាគមនេ” តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ ភគវតិ កោណាគមនេតិ កោណាគមនេ
សម្មាសម្ពុទ្ធេ លោកេ ឧប្បន្នេ។ សង្ខារាមម្ហំ នវនិវេសម្ហំតិ សង្ខំ ឧទ្ទិស្ស
អភិទវនិវេសិតេ អារាមេ។ សឱយោ តិស្សោ ជនិយោ, វិហារទានំ អនាសិម្ហាតិ
ធនញ្ញានំ ខេមា អហព្វាតិ មយំ តិស្សោ សឱយោ អារាមំ សង្ខស្ស វិហារទានំ
អនម្ហំ។

ទសក្ខត្ថំ សតក្ខត្ថន្តិ តស្ស វិហារទានស្ស អានុភាវេន ទសវារេ ទេវេសុ
ឧបបជ្ជិម្ហ, តតោ មនុស្សេសុ ឧបបជ្ជិម្ហា បុន សតក្ខត្ថំ ទេវេសុ ឧបបជ្ជិម្ហ,
តតោបិ មនុស្សេសុ ឧបបជ្ជិម្ហា បុន ទសសតក្ខត្ថំ សហស្សវារំ ទេវេសុ
ឧបបជ្ជិម្ហ, តតោបិ មនុស្សេសុ ឧបបជ្ជិម្ហា បុន សតានិ សតក្ខត្ថំ
ទសសហស្សវារេ ទេវេសុ ឧបបជ្ជិម្ហ, កោ បន វាទោ មនុស្សេសុ។ ឯវ មនុស្សេសុ
ឧប្បន្នវារេសុ កថាវ នត្ថិ, អនេកសហស្សវារំ ឧបបជ្ជិម្ហាតិ អត្ថោ។

ទេវេសុ មហិទ្ធិកា អហម្ហាតិ ទេវេសុ ឧបបន្នកាលេ តស្មី តស្មី
ទេវនិកាយេ មហិទ្ធិកា មហានុភាវា អហម្ហំ។ មាណុសកម្មំ កោ បន វាទោតិ

មនុស្សត្រលាក មហិទ្ធិកតាយ កថាវ នត្ថិ។ ឥនាជិត មេវ មនុស្សត្រកាវេ
ឧក្កំសតំ មហិទ្ធិកតំ ធស្សេន្តិ “សត្រុតនស្ស មហេសី, ឥត្រុតនំ អហំ អាសី” ឆ្លិ
អាហា។ តត្ថ ចក្ករតនាជិតិ សត្រុ រតនាជិតិ ឯតស្ស សន្តិទិ សត្រុតនោ, ចក្កវត្ថិ,
តស្ស សត្រុតនស្ស។ ធនោសវហិតា បញ្ចកល្យាណា អតិក្កន្ធមនុស្សវណ្ណា
អបត្តទិព្វវណ្ណាតិ ឯវមាទិតុណាសមន្មាគមេន ឥត្ថិសុ រតនភូតា អហំ
អហោសី។

សោ ហេតុទិ យំ តំ កោណាគមនស្ស ភគវតោ កាលេ សង្ឃស្ស
វិហារនាមំ កតំ, សោ យថាវុត្តាយ ទិព្វសម្បត្តិយា ច ហេតុ។ សោ បករោ តំ
មូលន្តិ តស្សេវ បរិយាយវចនំ។ សាវ សាសនេ ខន្តិទិ សា ឯវ ឥធន សត្តសាសនេ
ធម្មេ និជ្ឈានក្ខន្តិ។ តំ បឋមសមោធានន្តិ តនេវ សត្តសាសនធម្មេន បឋមំ
សមោធានំ បឋមោ សមាគមោ, តនេវ សត្តសាសនធម្មេ អភិរតាយ
បរិយោសានេ និព្វានន្តិ ជលូបចារេន ការណំ វទតិ។ ឥមា បន ចតស្សោ កាថា
ថេរិយា អបធានស្ស វិការវនវសេន បវត្តត្តា អបធានចាឡិយម្បិ សង្កហំ
អាហេបិតា។

ឱសានកាថាយ ឯវំ ករោន្តិទិ យថា មយា បុរិមត្រកាវេ ឯតវហិ ច កតំ
បដិបន្នំ, ឯវំ អញ្ជេបិ ករោន្តិ បដិបន្នន្តិ។ កេ ឯវំ ករោន្តិទិ អាហា - “យេ សទ្ធិហន្តិ
វចនំ អនោមបញ្ញាស្ស” តិ, ញោយ្យបរិយន្តិកញ្ញាណតាយ បរិបុណ្ណាបញ្ញាស្ស
សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស វចនំ យេ បុគ្គលា សទ្ធិហន្តិ “ឯវមេត” ឆ្លិ ឱកប្បន្តិ, តេ ឯវំ
ករោន្តិ បដិបន្នន្តិ។ ឥនាជិត តាយ ឧក្កំសតតាយ បដិបត្តិយា តំ ធស្សេតុ “និព្វិន្តន្តិ
ភវតតេ, និព្វិន្តត្វា វិវន្តន្តិ” តិ វុត្ថំ។ តស្សត្ថោ - យេ ភគវតោ វចនំ យាថាវតោ
សទ្ធិហន្តិ, តេ វិសុទ្ធិបដិបទំ បដិបន្នន្តា សព្វស្មី ភវតតេ តេភូមកេ សង្ខារេ
វិបស្សនាបញ្ញាយ និព្វិន្តន្តិ, និព្វិន្តត្វា ច បន អរិយមគ្គេន សព្វសោ វិវន្តន្តិ,

សព្វស្មាបិ ភវគតាវិមុច្ចន្តិតិ អត្តោវិរាគេ អរិយមគ្គេ អធិគតេវិមុត្តាយេវ
ហោន្តិតិ។

ឯវមេតា ថេរីកាធម្មោ សុមេធាបរិយោសាធា គាថាសភាគេន ឥធិ ឯកជ្ឈំ
សង្កហំ អារូឡ្ហា “តិសត្តតិបរិមាណា”តិ។ កាលាវារតោ បនធាធិកា
ធនតមត្តា ថេរីយោ គាថា ច។ តា សព្វាបិ យថា សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស
សាវិកាភាវេន ឯកវិធា, តថា អសេខភាវេន ឧត្តិតបលិយតាយ
សំកិល្លាបរិក្ខតាយ អត្ថុឡើសិកតាយ និរគ្គលតាយ បន្ទភាវតាយ
វិសញ្ញត្តតាយ ធនសុ អរិយវាសេសុ វុដ្ឋវាសតាយ ច, តថា ហិ តា
បញ្ចន្តិវិប្បហីនា ធន្នង្គសមន្មាគតា ឯការក្ខា ចតុរាបស្សេនា
បណ្តាបន្ទបច្ចេកសច្ចា សមវយសជ្ជេសនា អនាវិលសង្កប្បា
បស្សន្ធកាយសង្ខារា សុវិមុត្តចិត្តា សុវិមុត្តបញ្ញា ចាតិ ឯវមាធិនា (ធិ. និ.
៣.៣៦០) នយេន ឯកវិធា។

សម្ពុទ្ធាបរម្ពុទ្ធាគេនតោ ធុរិធា។ យា ហិ សត្តុជរមានកាលេ អរិយាយ
ជាតិយា ជាតា មហាបជាបតិគោតមិអាធម្មោ, តា សម្ពុទ្ធសាវិកា នាម។ យា
បន ភគវតោ ខន្ធបរិនិព្វានតោ បច្ឆា អធិគតវិសេសា, តា សតិបិ
សត្តុធម្មសរីរស្ស បច្ចក្ខតាវេ សត្តុសរីរស្ស អបច្ចក្ខតាវតោ បរម្ពុទ្ធសាវិកា
នាម។ តថា ឧភតោភាគវិមុត្តិបញ្ញាវិមុត្តិតាវសេន។ ឥធិ ចាឡិយាគតា បន
ឧភតោភាគវិមុត្តាយេវ។ តថា សាបទាននាបទានគេនតោ។ យាសញ្ញា
បុរិមេសុ សម្មាសម្ពុទ្ធសុ បច្ចេកពុទ្ធសុ សាវកពុទ្ធសុ វា បុញ្ញកិរិយាវសេន
កតាធិការតាសង្ខតំ អត្តិ អបទានំ, តា សាបទានា។ យាសំ តំ នត្តិ, តា
នាបទានា។ តថា សត្តុលទ្ធិបសម្បទា សង្ឃតោ លទ្ធិបសម្បទាតិ ធុរិធា។
គរុធម្មបដិគ្គហណម្ហិ លទ្ធិបសម្បទា មហាបជាបតិគោតមិ សត្តុសន្តិការ

លទ្ធិបសម្បទន្តា សត្តលទ្ធិបសម្បទនា នាម។ សេសា សញ្ញាបិ សង្ឃតោ
លទ្ធិបសម្បទា។ តាបិ ឯកតោឧបសម្បទ្នា ឧកតោឧបសម្បទ្នាតិ ទុរិដា។ តត្ថ
យា តា មហាបជាបតិគោតមិយា សន្និទ្ធិក្ខន្ធា បញ្ចសតា សាកិយានិយោ, តា
ឯកតោឧបសម្បទ្នា ភិក្ខុសង្ឃតោ ឯវ លទ្ធិបសម្បទន្តា
មហាបជាបតិគោតមី បេត្យា។ ឥតរា ឧកតោឧបសម្បទ្នា ឧកតោសង្ឃ
ឧបសម្បទន្តា។

ឯហិភិក្ខុនុកោរិយ ឯហិភិក្ខុនិកោ ឥធន លព្ពតិ។ កស្មា? ភិក្ខុនិទំ តថា
ឧបសម្បទាយ អភារតោ។ យទិ ឯវំ យំ តំ ថេរីតាថាយ សុភទ្ទាយ
កុណ្ឌាលកេសាយ វុត្ថំ -

“និហច្ច ជាណុំ វន្តិកា, សម្មា អញ្ញាលី អកំ;
ឯហិ ភទ្កេតិ មំ អវេច, សា មេ អាសូបសម្បទា” តិ។ (ថេរីកា. ១០៩);

តថា អបទានេបិ -

“អាយាចិតោ តទា អាហា, ឯហិ ភទ្កេតិ នាយកោ;
តទាហំ ឧបសម្បទ្នា, បរិវត្តំ តោយមទ្ទស” តិ។ (អប. ថេរី ២.៣.៤៤);

តំ កថន្តិ? នយិទំ ឯហិភិក្ខុនិកាវេន ឧបសម្បទំ សន្ធាយ វុត្ថំ។
ឧបសម្បទាយ បន ហេតុភារតោ យា សត្ត អាណាត្ថិ, សា មេ អាសូបសម្បទាតិ
វុត្ថំ។

តថា ហិ វុត្ថំ អដ្ឋកថាយំ “ឯហិ, ភទ្កេ, ភិក្ខុនុបស្សយំ គន្ធា ភិក្ខុនិទំ សន្តិកេ
បព្ពន្ធិ ឧបសម្បទ្នស្សតិ មំ អវោច អាណាបេសិ។ សា សត្ត អាណា មយ្ហំ

ឧបសម្ព័ន្ធដោយ ការណាត់ឧបសម្ព័ន្ធអហោសី"តិ។ ឯតេនេវ
អបធានកាថាយបិ អត្ថោ សំវណ្ណិតោតិ ទដ្ឋព្ពោ។

ឯវម្មិ ភិក្ខុនិវិកន្តេ ឯហិ ភិក្ខុនីតិ ឥទំ កថន្តិ? ឯហិភិក្ខុនិភារេន ភិក្ខុនីនំ
ឧបសម្ព័ន្ធដោយ អសភាវដោតនវចនំ តថា ឧបសម្ព័ន្ធដោយ ភិក្ខុនីនំ អភាវតោ។
យទិ ឯវំ, កថំ ឯហិភិក្ខុនីតិ វិកន្តេ និទ្ទេសោ កតោតិ?
នេសនាយសោតបតិភារេន។ អយញ្ញំ សោតបតិភារោ នាម កត្ថចិ
លព្ពមានស្សបិ អនាហជំ ហោតិ។

យថា អភិធម្មេ មនោធាតុនិទ្ទេសេ (ធរ. ស. ៥៦៦-៥៦៧) លព្ពមានម្សិ ឈានន្តំ
បញ្ចវិញ្ញាណសោតបតិភារោ ន ឧទ្ធចំ កត្ថចិ នេសនាយ អសម្ព័ន្ធតោ។ យថា
តត្ថេវ វត្ថុនិទ្ទេសេ បាធយវត្ថុ, កត្ថចិ អលព្ពមានស្សបិ គហណាវសេន។ តថា
បិតកប្បិនិទ្ទេសេ។ យថាហ -

“កតមោ ច បុគ្គលោ បិតកប្បិ? អយញ្ញំ បុគ្គលោ
សោតាបត្តិផលសន្និកិរិយាយ បដិបន្នោ អស្ស, កប្បស្ស ច ឧទ្ធករេវលោ
អស្ស, នេវ តាវ កប្បោ ឧទ្ធករេវលោ, យាវាយំ បុគ្គលោ ន សោតាបត្តិផលំ
សន្និករោតិ”តិ (បុ. ប. ១៧)។

ឯវមិធាបិ អលព្ពមានគហណាវសេន វេទិតព្ពំ, បរិកប្បវចនព្ពោតំ សចេ
ភគវា ភិក្ខុនិភារយោគ្យំ កញ្ចំ មាតុកាមំ ឯហិ ភិក្ខុនីតិ វេទេយ្យ, ឯវម្មិ
ភិក្ខុនិភារោ សិយាតិ។ កស្មា បន ភគវា ឯវំ ន កថេសីតិ? តថា កតាធិការានំ
អភាវតោ។ យេ បន “អនាសន្នសន្និហិតភាវតោ”តិ ការណំ វត្ថោ “ភិក្ខុ ឯវំ ហិ
សត្ថ អាសន្នចារី សនា សន្និហិតាវ, តស្មា តេ ‘ឯហិភិក្ខុ’តិ វត្ថព្ពតំ អវហន្តិ, ន

ភិក្ខុនិយោ”តិ វុទ្ធន្តិ, តំ តេសំ មតិមត្តំ។ សត្តុ អាសន្ននូវការស្ស
ភព្វាភព្វភារាសិទ្ធភាព។ វុត្តញ្ញោតំ ភគវតា -

“សង្ឃាជិកណ្ណោ ចេបិ, ភិក្ខុវេ, ភិក្ខុ គហេត្វា បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ
អនុពោធិ្វា អស្ស បទេ បទំ និក្ខិបន្តោ, សោ ច ហោតិ អភិជ្ឈាលុ កាមេសុ
តិព្ពសារាគោ ព្យាបន្នចិត្តោ បទុជ្ជមនសន្តប្បោ មុជ្ជស្សតិ អសម្មជាតោ
អសមាហិតោ វិព្ពន្ធចិត្តោ ចាកតិទ្រិយោ, អថ ខោ សោ អារការ មយ្ហំ,
អហព្វា តស្ស។ តំ កិស្ស ហេតុ? ធម្មញ្ញា សោ, ភិក្ខុវេ, ភិក្ខុ ន បស្សតិ,
ធម្មំ អបស្សន្តោ ន មំ បស្សតិ។

“យោជនសតេ ចេបិ សោ, ភិក្ខុវេ, ភិក្ខុ វិហរេយ្យ។ សោ ច ហោតិ
អនភិជ្ឈាលុ កាមេសុ ន តិព្ពសារាគោ អព្យាបន្នចិត្តោ
អប្បទុជ្ជមនសន្តប្បោ ឧបជ្ជិតស្សតិ សម្មជាតោ សមាហិតោ
ឯកគ្គិចិត្តោ សំវុតិទ្រិយោ, អថ ខោ សោ សន្តិកេវ មយ្ហំ, អហព្វា តស្ស។
តំ កិស្ស ហេតុ? ធម្មញ្ញា សោ, ភិក្ខុវេ, ភិក្ខុ បស្សតិ, ធម្មំ បស្សន្តោ មំ
បស្សតិ”តិ (ឥតិវុ. ៩២)។

តស្មា អការណំ ទេសតោ សត្តុ អាសន្នាធាសន្នតា។ អកតាជិការតាយ
បន ភិក្ខុនីនំ តត្ថ អយោគ្យតា។ តេន វុត្តំ - “ឯហិភិក្ខុនិទុកោ ឥធន
លព្ពតិ”តិ។ ឯវំ ធុរិធា។

អគ្គសាវិកា, មហាសាវិកា, បកតិសាវិកាតិ តិវិធា។ តត្ថ ខេមា,
ឧប្បលវណ្ណាតិ ឥមា ទ្វេ ថេរិយោ អគ្គសាវិកា ធាម។ កាមំ សព្វាបិ
ឡិណាសវត្ថុរិយោ សីលសុទ្ធិអាធិកេ សម្មាទេន្ទ្រិយោ ចតុសុ សតិបដ្ឋានេសុ
សុបដ្ឋិតចិត្តោ សត្តពោជ្ឈន្តេ យថាភូតំ ភាវេត្វា មគ្គបដិចាជិយា

អនវសេសតោ កិលេសេ ខេបេត្វា អគ្គដលេ បតិជ្ជហន្តិ។ តថាបិ យថា
សទ្ធាវិមុត្តតោ ធិដ្ឋប្បត្តស្ស បញ្ញាវិមុត្តតោ ច ឧភតោភាគវិមុត្តស្ស
បុព្វភាគការីនាវិសេសសិទ្ធា ឥន្ទ្រតោវិសេសោ, ឯវំ
អភិនិហារមហន្តតាបុព្វយោគមហន្តតាហិសសន្តានេ
សាតិសយគុណាវិសេសស្ស ធិត្តាធិតត្តា សីលាធិហិ គុណាហិ មហន្តា
សាវិកាតិ មហាសាវិកា។ តេសុយេវ បន ពោធិបក្ខិយធម្មេសុ ចាមោក្ខភាវេន
ធុរក្ខតានំ សម្មាធិដ្ឋិសម្មាសមាធិនំ សាតិសយកិច្ចានុការីនិព្វត្តិយា
ការណាភូតាយ តន្ត្រាភិនិហារតាយ សក្កច្ចំ និរន្តរំ ចិរកាលសម្ពុតាយ
សម្មាបដិបត្តិយា យថាក្កមំ បញ្ញាយ សមាធិម្ហិ ច ឧក្កំសចារមិប្បត្តិយា
សវិសេសំ សព្វគុណាហិ អគ្គភាវេ បិតត្តា តា ទ្វេបិ អគ្គសាវិកា នាម។
មហាបជាបតិគោតមិអាធយោ បន អភិនិហារមហន្តតាយ
បុព្វយោគមហន្តតាយ ច បដិលទ្ធកុណាវិសេសវសេន មហាតិយោ សាវិកាតិ
មហាសាវិកា នាម។ ឥតរា ថេរិកា តិស្សរិវា ជីវាតិ ឯវមាធិកា
អភិនិហារមហន្តតាធិនំ អភាវេន បកតិសាវិកា នាម។ តា បន អគ្គសាវិកា
វិយ មហាសាវិកាវិយ ច ន បរិមិតា, អថ ខោ អនេកសតានិ
អនេកសហស្សានិ វេទិតញ្ញានិ។ ឯវំ អគ្គសាវិកាធិភេទតោ តិវិជា។ តថា
សុញ្ញតវិមោក្ខាធិភេទតោ តិវិជា។

បដិបទាធិវិភាគេន ចតុត្ថិជា។ ឥន្ទ្រិយាធិកវិភាគេន បញ្ញាវិជា។ តថា
បដិបត្តិយាធិវិភាគេន បញ្ញាវិជា។ អនិមិត្តវិមុត្តាធិវសេន ធឪត្ថិជា។
អធិមុត្តិភេទេន សត្តវិជា។ ធុរេបដិបទាធិវិភាគេន អជ្ជវិជា។ វិមុត្តិវិភាគេន
នវិវិជា ធនវិវិជា ច។ តា បនេតាយថារុត្តេន ធុរេភេទេន វិភជ្ជមាណាវិសតិ
ហោន្តិ, បដិបទាវិភាគេន វិភជ្ជមាណា ចត្តាលីស ហោន្តិ។ បុន បដិបទាភេទេន
ធុរេភេទេន វិភជ្ជមាណា អសីតិ ហោន្តិ។ អថ វា សុញ្ញតាវិមុត្តាធិវិភាគេន

វិភង្គមាណា ចត្តាលីសាធិកានិ ទ្វេសតានិ ហោន្តិ។ បុន ឥន្ទ្រិយាធិកវិភាគេន
វិភង្គមាណា ទ្វិសតុត្តរសហស្សំ ហោន្តិតិ។ ឯវមេតាសំ ថេរីនំ អត្ថនោ
គុណាវសេនេវ អនេកកេធនិន្ទតា វេទិតញ្ចា។ អយមេត្ថ សង្ខេហោ, វិត្តារោ បន
ហោជ្ជា ថេរគាថាសំវណ្ណានាយំ វុត្តនយេនេវ គហោតញ្ចោតិ។

សុមេធាថេរីគាថាវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

មហានិចាតវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

និកមនគាថា

ឯត្តាវតា ច -

“យេ តេ សម្មន្នសទ្ធម្មា, ធម្មរាជស្ស សត្តនោ;
ឡិវសា មុខជា បុត្តា, ធាយាធា ធម្មនិម្មិតា។

“សីលាធិគុណាសម្មន្នា, កតកិច្ចា អនាសវា;
សុក្ខតិអាធយោ ថេរា, ថេរិយោ ថេរីកាធយោ។

“តេហិ យា ភាសិតា គាថា, អញ្ញព្យាករណាធិនា;
តា សញ្ញា ឯកតោ កត្វា, ថេរគាថាតិ សង្កបំ។

“អាហេបេសុំ មហាថេរា, ថេរីគាថាតិ តាធិនោ;
តាសំ អត្ថំ បកាសេតុំ, ចោរាណាជ្ជកថានយំ។

“និស្សរាយ យា សមាវធ្វា, អត្ថសំវណ្ណានា មយា;
សា តត្ថ បរមត្ថានំ, តត្ថ តត្ថ យថាវហំ។

“បកាសនា បរមត្ថធិបតី, នាម នាមតោ;
សម្បត្តា បរិនិជ្ជានំ, អនាគុលវិនិច្ឆយា;
ធានវុតិបរិមាណា, ចាឡិយា ភាណាវារតោ។

“ឥតិ តំ សង្ខារេន្តេន, យំ តំ អធិគតំ មយា;
បុញ្ញំ តស្សានុភាវេន, លោកនាថស្ស សាសនំ។

“ឌីកាហេត្វាវិសុទ្ធាយ, សីលាធិបតីបត្តិយា;
សព្វេបិ ទេហិនោ ហោន្តុ, វិមុត្តិរសភាគិនោ។

“ចិរំ តិដ្ឋតុ លោកស្មី, សម្មាសម្ពុទ្ធសាសនំ;
តស្មី សគារវា និច្ចំ, ហោន្តុ សព្វេបិ ចាណិនោ។

“សម្មាវស្សតុ កាលេន, ទេវោបិ ជគតីបតិ;
សទ្ធម្មនិរតោ លោកំ, ធម្មេនេវ បសាសតូ”តិ។

ពនរតិ ត្ថវិហារវាសិនា អាចរិយធម្មចាលត្ថេវេន

កតា

ថេរីគាថានំ អត្ថសំវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

ថេរីគាថា-អដ្ឋកថា និដ្ឋិតា។

